

Regeringens proposition 2022/23:1

Budgetpropositionen för 2023

Regeringen överlämnar härmed enligt 9 kap. 2 § regeringsformen budgetpropositionen för 2023.

Stockholm den 3 november 2022

Ulf Kristersson

Elisabeth Svantesson
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Budgetpropositionen innehåller regeringens förslag till statens budget för 2023 samt de övriga förslag och bedömningar som följer av riksdagsordningen och budgetlagen (2011:203).

Översikt av innehåll i volym 1

Volym 1a

1	Finansplan
2	Förslag till riksdagsbeslut
3	Den makroekonomiska utvecklingen
4	De budgetpolitiska målen
5	Inkomster
6	Utgifter
7	Statens budgetsaldo och statsskulden
8	Den offentliga sektorns finanser
9	Statens investeringar och finansiella befogenheter
10	Granskning och ekonomisk styrning

Bilagor 1-3

Volym 1b

11	Lagförslag, skattefrågor
12	Skattefrågor

Bilagor 4-6

Innehållsförteckning

Sammanställning av förslag till statens budget för 2023	7	
1	Finansplan.....	9
1.1	Politiska utgångspunkter och sammanfattning.....	9
1.2	Den ekonomiska utvecklingen	13
1.3	Uppföljning av de finanspolitiska målen	17
1.4	Reformer	19
1.5	Effekter av regeringens politik	31
2	Förslag till riksdagsbeslut	37
3	Den makroekonomiska utvecklingen.....	39
3.1	Utsikterna i omvärlden 2022 och 2023	39
3.2	Utsikterna i Sverige 2022 och 2023	41
3.3	Stor osäkerhet kring utvecklingen.....	48
3.4	Utvecklingen 2024 och 2025.....	49
3.5	Alternativa scenarier.....	49
3.6	Prognosrevideringar	50
3.7	Utvecklingen enligt andra bedömare	52
4	De budgetpolitiska målen.....	55
4.1	Uppföljning av målet för det finansiella sparandet	55
4.1.1	Inte längre någon avvikelse från överskottsålet	55
4.2	Utgiftstaket	56
4.2.1	Uppföljning av utgiftstaket	56
4.2.2	Tekniska justeringar av utgiftstakets nivåer och finanspolitiskt motiverad höjning av tidigare beslutade nivåer för 2023 och 2024	57
4.2.3	Förslag till nivå på utgiftstaket 2025.....	59
4.3	Uppföljning av det kommunala balanskravet	61
4.3.1	Högt balanskravsresultat i kommunsektorn 2021	62
4.3.2	Balanskravet bedöms klaras 2022–2025	62
4.4	Finanspolitikens långsiktiga hållbarhet.....	63
5	Inkomster.....	65
5.1	Inledning	65
5.2	Offentliga sektorns skatteintäkter	66
5.3	Statens inkomster.....	77
5.4	Jämförelse med 2022 års ekonomiska vårproposition och uppföljning av inkomsterna i statens budget för 2021 och 2022	78
6	Utgifter	83
6.1	Inledning	83
6.2	Utgiftsramar för 2023	84
6.3	Preliminära utgiftsramar för 2024 och 2025.....	86
6.4	Utvecklingen av de takbegränsade utgifterna över tid.....	88
6.5	Förändring av de takbegränsade utgifterna 2023–2025 sedan 2022 års ekonomiska vårproposition	103
6.6	Uppföljning av utgifterna i statens budget och takbegränsade utgifter 2022.....	114
6.7	Återrapportering av vissa tillkännagivanden	117
7	Statens budgetsaldo och statsskulden	121
7.1	Inledning	121
7.2	Statens budgetsaldo	122

7.3	Statsskulden	125
7.4	Uppföljning av statens budgetsaldo 2022.....	126
8	Den offentliga sektorns finanser.....	129
8.1	Inledning.....	130
8.2	Den offentliga sektorns finanser.....	130
8.3	Statens finanser.....	136
8.4	Ålderspensionssystemets finanser.....	138
8.5	Kommunsektorns finanser.....	140
8.6	Den offentliga sektorns finansiella förmögenhet.....	143
8.7	Finansiellt sparande enligt olika bedömare.....	145
8.8	Uppföljning av den offentliga sektorns finanser	147
9	Statens investeringar och finansiella befogenheter	151
9.1	En samlad investeringsplan för staten.....	151
9.2	Finansiering av anläggningstillgångar och rörelsekapital i statens egen verksamhet.....	155
9.2.1	Låneram för 2023	155
9.2.2	Räntekontokreditram för 2023.....	156
9.3	Låneramar för samhällsinvesteringar och övriga kontokrediter.....	157
9.4	Statlig utlåning.....	158
9.5	Statliga garantier.....	159
9.6	Beställningsbemyndiganden.....	159
9.7	Bemyndigande att överskrida anslag.....	161
10	Granskning och ekonomisk styrning	163
10.1	Den europeiska terminen och EU:s rekommendationer till Sverige.....	163
10.2	Finanspolitiska rådets slutsatser	165
10.3	Granskning av årsredovisningen för staten 2021	167
10.4	Utvecklingen av den ekonomiska styrningen.....	167
11	Lagförslag, skattefrågor	169
11.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi	169
11.2	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	173
11.3	Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	174
11.4	Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	176
11.5	Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik.....	177
11.6	Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik.....	179
11.7	Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik.....	180
11.8	Förslag till lag om upphävande av lagen (2019:1274) om skatt på avfall som förbränns	185
11.9	Förslag till lag om ändring i lagen (2022:174) om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	186
12	Skattefrågor	189
	SKATT PÅ ARBETSINKOMSTER – FÖRVÄRVSINKOMSTBESKATTNING.....	190
12.1	Sänkt skatt för personer över 65 år som arbetar	190
12.1.1	Ärendet och dess beredning	190
12.1.2	Bakgrund och gällande rätt	190
12.1.3	Ett förstärkt jobbskatteavdrag för äldre	191
12.1.4	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	192
12.1.5	Konsekvensanalys	192
12.2	Bibehållet reseavdrag med vissa förstärkningar för arbetsresor med bil ..	194

12.3	Justerade avdrag för tjänsteresor och hemresor med egen bil eller förmånsbil.....	194
12.4	Förstärkt skattereduktion för installation av solceller.....	195
12.5	Tillfällig skattefrihet för förmån av laddel på arbetsplatsen	196
SKATT PÅ ARBETSINKOMSTER – SOCIALAVGIFTER M.M.....		196
12.6	Förstärkning av nedsättningen av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning eller utveckling.....	196
SKATT PÅ KONSUMTION M.M. – ENERGI- OCH MILJÖSKATTER		197
12.7	Avskaffad avfallsförbränningskatt.....	197
12.7.1	Ärendet och dess beredning	197
12.7.2	Bakgrund och gällande rätt	197
12.7.3	Avskaffad avfallsförbränningskatt	198
12.7.4	Följdändringar i skatteförfarandelagen	199
12.7.5	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	200
12.7.6	Konsekvensanalys	201
12.8	Slopad skattenedsättning för datorhallar	205
12.8.1	Ärendet och dess beredning	205
12.8.2	Bakgrund och gällande rätt	205
12.8.3	Slopad skattenedsättning för datorhallar	206
12.8.4	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	210
12.8.5	Konsekvensanalys	210
12.9	Slopad koldioxidskatt på bränsle i kraftvärme- och värmeverk inom EU ETS.....	212
12.10	Tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel samt följdändringar för lågbeskattad olja.....	213
12.11	Tillfälligt sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk	213
SKATT PÅ KONSUMTION M.M. – ÖVRIGA PUNKTSKATTER.....		214
12.12	Ingen BNP-indexering av kemikalieskatten	214
12.13	En enklare och tydligare kemikalieskatt.....	214
12.13.1	Ärendet och dess beredning	214
12.13.2	Bakgrund och utvärdering av kemikalieskatten	215
12.13.3	Ändringar av kemikalieskatten	216
12.13.4	Konsekvensanalys	232
SKATT PÅ KONSUMTION – MERVÄRDESSKATT		239
12.14	Höjd mervärdesskatt på vissa reparationer.....	239
ÖVRIGA SKATTEFRÅGOR.....		239
12.15	Nya krav på betaltjänstleverantörer att lämna uppgifter	239
12.16	Utvärderingen av utjämningsordningen med Danmark.....	240
12.17	Offentligfinansiella effekter – en sammanfattning.....	241
12.18	Skatteutgifter	243
12.19	Författningskommentar.....	244
12.19.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi	244
12.19.2	Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) ...	245
12.19.3	Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	245
12.19.4	Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	246
12.19.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik.....	246
12.19.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik.....	247
12.19.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik.....	247
12.19.8	Förslaget till lag om upphävande av lagen (2019:1274) om skatt på avfall som förbränns.....	251

12.19.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:174) om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	251
---	-----

Bilaga 1	Specifikation av budgetens utgifter och inkomster 2023
Bilaga 2	Tabellsamling makroekonomisk utveckling och offentliga finanser
Bilaga 3	Ekonomisk jämställdhet
Bilaga 4	Sänkt skatt för personer över 65 år som arbetar
Bilaga 5	Avskaffad avfallsförbränningsskatt och slopad energiskattenedsättning för datorhallar
Bilaga 6	En enklare och tydligare kemikalieskatt

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 3 november 2022

Sammanställning av förslag till statens budget för 2023

Utgifter

Tusental kronor

Utgiftsområde	1	Rikets styrelse	18 270 004
Utgiftsområde	2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	19 021 399
Utgiftsområde	3	Skatt, tull och exekution	12 923 291
Utgiftsområde	4	Rättsväsendet	68 305 854
Utgiftsområde	5	Internationell samverkan	2 094 669
Utgiftsområde	6	Försvar och samhällets krisberedskap	93 952 930
Utgiftsområde	7	Internationellt bistånd	47 206 227
Utgiftsområde	8	Migration	16 019 745
Utgiftsområde	9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	110 429 732
Utgiftsområde	10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	106 427 304
Utgiftsområde	11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	55 394 136
Utgiftsområde	12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	105 159 584
Utgiftsområde	13	Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	5 565 206
Utgiftsområde	14	Arbetsmarknad och arbetsliv	90 103 686
Utgiftsområde	15	Studiestöd	27 912 395
Utgiftsområde	16	Utbildning och universitetsforskning	94 991 971
Utgiftsområde	17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	16 667 948
Utgiftsområde	18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	6 099 158
Utgiftsområde	19	Regional utveckling	4 534 201
Utgiftsområde	20	Allmän miljö- och naturvård	19 542 691
Utgiftsområde	21	Energi	4 944 849
Utgiftsområde	22	Kommunikationer	78 952 417
Utgiftsområde	23	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	19 373 352
Utgiftsområde	24	Näringsliv	11 407 773
Utgiftsområde	25	Allmänna bidrag till kommuner	157 545 359
Utgiftsområde	26	Statsskuldräntor m.m.	13 155 200
Utgiftsområde	27	Avgiften till Europeiska unionen	45 869 852
Summa utgiftsområden			1 251 870 933
Minskning av anslagsbehållningar			-4 392 792
Summa utgifter			1 247 478 141
Riksgäldskontorets nettoutlåning			-52 379 301
Kassamässig korrigerering			370 837
Summa			1 195 469 677

Inkomster

Tusental kronor

Inkomsttyp 1000	Statens skatteinkomster	1 312 673 630
Inkomsttyp 2000	Inkomster av statens verksamhet	42 613 203
Inkomsttyp 3000	Inkomster av försåld egendom	5 000 000
Inkomsttyp 4000	Återbetalning av lån	527 980
Inkomsttyp 5000	Kalkylmässiga inkomster	19 134 000
Inkomsttyp 6000	Bidrag m.m. från EU	32 477 456
Inkomsttyp 7000	Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-132 953 056
Inkomsttyp 8000	Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	0
Summa inkomster		1 279 473 213

Beräknat lånebehov	-84 003 536
Summa	1 195 469 677

1 Finansplan

1.1 Politiska utgångspunkter och sammanfattning

En utmanande tid ligger framför oss

Sverige befinner sig i en utmanande ekonomisk miljö. Hög inflation och stigande räntor pressar hushåll och företag. Svensk ekonomi bedöms vara i en lågkonjunktur 2023. Samtidigt är arbetslösheten i Sverige hög i jämförelse med andra europeiska länder. Det gäller särskilt för utrikes födda som under lång tid stått utanför arbetsmarknaden. Prognosen för svensk ekonomi är dystur, och det finns betydande risker för att utvecklingen blir sämre. Det är därför viktigt att den svenska finanspolitiken är väl avvägd både i förhållande till behovet av att få ner den höga inflationen och för att kunna hantera nedgången i ekonomin.

Det finanspolitiska ramverket ska värnas för att säkra stabilitet och förutsebarhet kring den ekonomiska politiken. Under alltför många år har överskottsmålets nivå inte uppnåtts. Det är därför särskilt viktigt att budgeten är anpassad för att uppnå överskottsmålet. Även den höga inflationen talar för en återhållsam finanspolitik. Det är viktigt att finanspolitiken inte motverkar penningpolitiken i ett läge där hög inflation kan bita sig fast. Hög skuldsättning gör hushåll och företag känsliga för höjda räntor. Om den höga inflationen biter sig fast är det sannolikt att det medför att räntorna blir än högre under en längre tid. Det riskerar att fördjupa lågkonjunkturen.

Med hänsyn till det ekonomiska läget och den höga inflationen föreslår regeringen en svagt åtstramande inriktning på budgeten.

Genom att följa det finanspolitiska ramverket säkerställs att det finns handlingsutrymme vid ett försämrat ekonomiskt läge. Regeringen prövar samtliga reformförslag mot det ekonomiska utrymmet och det finanspolitiska ramverket. Ordning och reda i de offentliga finanserna är en prioriterad uppgift.

Samtidigt behöver den finansiella stabiliteten värnas.

Åtgärder för att stötta hushåll, företag och välfärden

Även inom ramen för en finanspolitik som anpassas till överskottsmålets nivå finns utrymme för att stötta de svenska hushållen och företagen som pressas av höga energipriser. De höga energipriserna beror såväl på utbudsstörningar i den globala ekonomin, vilket driver upp priserna på global nivå, som på inhemskt skapade problem som har lett till ökade energipriser i Sverige. Nedlagd kärnkraft i kombination med underutbyggd överföringskapacitet mellan norra och södra Sverige har drivit upp de svenska elpriserna och ökat södra Sveriges känslighet för de europeiska prisnivåerna. Skatter och andra inhemskt regleringar, som nivån på reduktionsplikten, har drivit upp de svenska transportkostnaderna, relativt andra EU-länder.

Staten varken kan eller bör kompensera för samtliga av de prisökningar som nu sker. Ekonomiskt utsatta grupper bör dock särskilt beaktas. Regeringen avser att reformera de skatter eller övriga regleringar som bidragit till att driva upp de svenska kostnadsnivåerna, inte minst vad gäller transportkostnaderna. Samtidigt ska regeringen främja elektrifiering och användandet av fossilfria bränslen. Andra styrmedel för att minska utsläppen från transportsektorn ska utredas. Regeringen avser också att säkerställa ett tillfälligt högkostnadsskydd, där s.k. flaskhalsintäkter som betalats av Sveriges elkonsumenter återförs till elkonsumenterna.

För att undvika att de höga priserna leder till neddragningar i kommunala verksamheter inom framför allt vård, skola och omsorg samt slår mot sysselsättningen i välfärden föreslår regeringen ökade medel till kommunerna och regionerna. Genom att stärka de generella statsbidragen till kommuner och regioner ges bättre förutsättningar att hantera effekterna av hög inflation och svagare konjunktur.

Stärk förutsättningarna för jobb och tillväxt

Den ekonomiska politiken behöver återigen fokusera på strukturellt riktiga reformer som ger långsiktigt högre sysselsättning och produktivitet. Arbetslinjen behöver återupprättas. Sverige har en jämförelsevis hög arbetslöshet och det är troligt att den kommer att stiga till följd av en lägre efterfrågan i svensk ekonomi. En mer bestående inflation skulle medföra en mer åtstramande penningpolitik, vilket i sin tur riskerar att leda till en än svagare konjunkturutveckling och ytterligare ökad arbetslöshet.

För att motverka en högre arbetslöshet avser regeringen att föreslå reformer inom åtminstone tre områden under de kommande åren. För det första behöver det bli mer lönsamt att arbeta och utbilda sig. Under mandatperioden ska skatten för framför allt låg- och medelinkomsttagare sänkas för att öka incitamenten att arbeta och därmed öka antalet arbetade timmar i ekonomin. För det andra bör en stor bidragsreform genomföras som syftar till att förbättra chanserna för människor att komma in i eget arbete och därmed pressa tillbaka utanförskap. Ett bidragstak ska införas, tydliga och anpassade aktivitetskrav ska ställas på alla som har försörjningsstöd och möjligheten till samhällsnyttiga insatser ska utredas. För det tredje behöver möjligheterna till omställning stärkas. Det omställningsstudiestöd som nu införts är centralt i det arbetet. Dessutom föreslår regeringen i denna proposition att vuxenutbildningen stärks för att motverka arbetslöshet. Att ge fler möjlighet till jobb är en grundläggande rättvisefråga och avgörande för att bryta utanförskap, öka tryggheten och stärka välfärden.

För att fler ska komma i arbete behöver även fler företag starta och växa i Sverige. Regeringen vill lägga en grund för högre tillväxt genom att tydligt förbättra förutsättningarna för konkurrens, investeringar, innovation, forskning och entreprenörskap. I denna proposition tas ett första steg genom att främja investeringar i forskning och utveckling. Regeringen kommer även att tillsätta en produktivitetskommission som ska analysera de största hindren för ökad produktivitet i den svenska ekonomin samt lämna förslag på hur produktiviteten kan förbättras. Ett arbete inleds för att systematiskt minska företagets kostnader för administration.

Flera krävande uppgifter ligger framför oss

Utöver att hantera det utmanande ekonomiska läget står Sverige inför flera krävande uppgifter.

Trygghet har blivit vår tids stora frihetsfråga. Den organiserade brottsligheten är systemhotande och skadar förtroendet och den tillit som det svenska samhället vilar på. Regeringen inleder nu den största offensiven i svensk historia mot organiserad brottslighet. Att skärpa enskilda straff är nödvändigt, men inte tillräckligt. Regeringen avser genomföra en fullständig översyn av strafflagstiftningen. Att öka tryggheten för enskilda och samhällets motståndskraft mot den organiserade brottsligheten kommer att ställa högre krav på resultat från de brottsbekämpande myndigheterna. Polismyndigheten ska växa med målet att polistätheten åtminstone ska motsvara genomsnittet i EU. Hela det svenska rättsväsendet behöver stärkas och komma närmare medborgarna. Lika viktigt är det förebyggande arbetet, för att ge alla barn en ärlig chans och för att upptäcka risksignaler tidigt.

Den militära försvarsförmågan ska stärkas. Det svenska försvaret, inklusive det civila försvaret, ska ges bättre förutsättningar att försvara vårt land, hävda Sveriges territoriella integritet och värna nationens intressen samt bidra till säkerhet och stabilitet i närområdet i linje med den solidariska säkerhetspolitiken. Sverige ska bli medlem i Nato och uppfylla sina förpliktelser vad gäller försvarsutgifternas storlek. Ingen fråga är lika central för Europas säkerhet som att Ukraina klarar att försvara sig mot Rysslands invasion. Därför bör Sverige ge mesta möjliga stöd till det krigsdrabbade Ukraina – politiskt, ekonomiskt och säkerhetsmässigt – inklusive överföring av mer kvalificerade vapensystem.

Invandringen till Sverige har varit ohållbar, och ett paradigmskifte sker nu i svensk migrationspolitik. Asylrätten kommer att upprätthållas genom de bindande internationella regler som Sverige åtagit sig att följa. Utgångspunkten ska vara att skydd för den som flyr en konflikt eller kris ska erbjudas tillfälligt och för den som flyr Sveriges närområde. Sveriges lagstiftning för asylmottagande ska anpassas för att inte vara mer generös än vad som är en skyldighet för en medlemsstat enligt EU-rätten.

Vårdköerna ska kortas, kvaliteten höjas, valfriheten inom vården värnas och tillgängligheten till hälso- och sjukvården öka. Regeringen prioriterar nya riktade satsningar på bl.a. utökad vårdkapacitet, kvinnors och äldres hälsa samt att öka det statliga ansvaret genom bl.a. en nationell vårdförmedling. Äldreomsorgen ska stärkas under mandatperioden. Regeringen slår även vakt om den mångfald av utförare inom hälso- och sjukvården som ökar valfriheten och stimulerar utvecklingen av nya arbetssätt och bättre tillgänglighet. Detta gynnar såväl patienter och brukare som personal.

Kunskapskolan ska återupprättas. Det behövs bättre möjligheter och mer tid för lärarna att fokusera på undervisningen och skolans kunskapsuppdrag. Lärare ska också ges bättre möjligheter och fler verktyg att agera mot ordningsstörningar i skolan. Insatser görs bl.a. för att öka antalet speciallärare, förstärka lovskolan och förbättra tillgången till nya läromedel av hög kvalitet.

Sverige ska bedriva en effektiv och ambitiös energi-, klimat- och miljöpolitik. Regeringen verkar för att politiken på dessa områden ska vara långsiktigt hållbar och kostnadseffektiv. Politiken ska bygga på de reformer som mest effektivt tryggar en robust och fossilfri elförsörjning i hela landet. Medel avsätts för att möjliggöra storskalig koldioxidinfångning genom s.k. bio-CCS, vilket kommer att bidra till att minska nettoutsläppen av växthusgaser. Industrins förutsättningar att kunna utveckla och investera i ny teknik som reducerar dess utsläpp ska förbättras.

Villkoren för att bo, verka och leva i hela Sverige ska stärkas, och kostnaderna för resande ska minska. Utbyggnaden och underhållet av samhällsviktig infrastruktur, som etablering av bredband och underhåll av vägar, ska intensifieras. Konkurrenskraften för svensk livsmedelsproduktion ska förbättras med bibehållna högt ställda svenska djurhållningskrav.

Det osäkra ekonomiska läget gör att det finns en betydande risk för att den ekonomiska nedgången blir djupare än enligt prognosen i denna proposition. Det kan exempelvis handla om en förvärrad energikris som riskerar att påverka svensk ekonomi negativt och medföra en sämre utveckling på arbetsmarknaden eller att vikande skatteintäkter i kommunerna sätter välfärden under hård press. Sveriges starka ekonomisk-politiska institutioner är en tillgång i en orolig tid. Det finanspolitiska ramverket och en oberoende riksbank kommer – tillsammans med ansvarstagande parter på arbetsmarknaden – att vara viktiga för att Sverige ska kunna hantera de svåra ekonomiska tider som ligger framför oss. Givet osäkerheten och de stora risker som finns är regeringen beredd att, vid behov, vidta ytterligare åtgärder för att värna den svenska ekonomin och skydda hushåll och företag.

Den här propositionen bygger på en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna.

Tabell 1.1 Reformtabell

Miljarder kronor

	2023	2024	2025
<i>En starkare ekonomi med fler i arbete</i>			
Tillfälligt sänkt skatt på bensin och diesel	6,73	6,86	6,86
Tillfälligt tilläggsbidrag till barnfamiljer med bostadsbidrag	0,52		
Förstärkt jobbskatteavdrag för äldre	0,77	0,77	0,77
Förstärkt yrkesvux och fler praktikplatser	0,45		
Behåll dagens nivå på arbetslöshetsförsäkringen	5,82	6,35	6,64
Ett förstärkt reseavdrag	1,81	1,81	1,81
Tillskott för färdigställande av European Spallation Source	0,36	0,57	0,53
Förstärkt FoU-avdrag	0,10	0,20	0,20
<i>En ökad trygghet och rättvisa</i>			
Ökade medel till Polismyndigheten	0,90	1,21	1,17
Förstärkt rättsväsende	0,31	0,46	0,66
Tillskott Säkerhetspolisen	0,16	0,30	0,36
Förebyggande insatser	0,91	1,02	0,59
Förbättrade möjligheter att återta brottvinster	0,06	0,12	0,12
Ökade möjligheter för hemliga och preventiva tvångsmedel		0,27	0,27
Ökad kapacitet hos Kriminalvården			1,16
Skärpta regler för villkorlig frigivning			1,20
<i>En välfärd att lita på</i>			
Bättre läroböcker	0,69	0,56	0,56
Ökad tillgång till speciallärare, specialpedagogiska insatser och särskilda undervisningsgrupper	0,60	0,90	1,00
Jour- och akutskolor	0,05	0,10	0,10
Sociala team	0,08	0,25	0,25
Fler vårdplatser och en förstärkt vård	2,00	0,50	2,00
Förlossningsvård	0,20	1,50	1,50
Förlängning av undantag i sjukpenningen p.g.a. uppskjuten vård	0,21		
Stöd för att motverka ohälsa och ensamhet bland äldre	0,30	0,30	0,30
Fritidskort	0,05	0,73	0,79
Ökat statsbidrag till kommuner och regioner	6,00	6,00	6,00
<i>En starkare försvars- och utrikespolitik</i>			
Ett starkare försvar	4,26	8,77	9,09
Förstärkning Kustbevakningen	0,03	0,27	0,25
Civilt försvar	0,91	1,28	1,39
En effektivare biståndspolitik	-7,29	-9,51	-12,72
<i>En ny effektiv och ambitiös energi- och klimatpolitik</i>			
Förberedelser för ny kärnkraft	0,08	0,15	0,15
Avskaffad avfallsförbränningskatt	0,41	0,45	0,47
Slopad koldioxidskatt i kraftvärmeverk och värmeverk inom EU ETS	0,10	0,10	0,10

	2023	2024	2025
Höjd subventionsgrad för solceller	0,28	0,28	0,28
Stöd till energieffektivisering i småhus	0,38	0,40	0,40
Slopad skattenedsättning för datorhallar	-0,14	-0,28	-0,28
Internationella klimatinsatser	0,06	0,10	0,10
Industrikivet	0,60	0,60	0,60
Utbyggd laddinfrastruktur och laddel på arbetsplats	0,54	1,61	1,12
Avskaffad klimatbonus	2,99	-2,97	-2,97
Bättre havs- och vattenmiljö	0,25	0,25	0,25
Återställning av våtmarker	0,20	0,20	0,20
Sanering av förorenade områden	0,34	0,34	0,34
<i>Hela landet ska leva</i>			
Bredbandsutbyggnad	0,60	0,60	0,60
Ökat vägunderhåll	1,00		
Tillfälligt sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk	0,38		
Stärkt vård på landsbygden	0,30	0,30	0,30
Investeringar i ny infrastruktur	1,00		
<i>En hållbar migrations- och integrationspolitik</i>			
Minskat antal kvotflyktingar	-0,39	-0,94	-1,28
Ökade medel till Migrationsverket och migrationsdomstolarna	0,57	0,35	0,14
<i>Bättre kontroll över statens utgifter</i>			
Förbättrad folkbokföring genom folkräkning	0,08	0,17	0,17
<i>Övriga reformer och oundvikligheter</i>			
	3,82	6,58	4,50
Effekt offentliga finanser	40,43	39,88	38,03

Källa: Egna beräkningar.

Tabell 1.2 Elstöd till elintensiva företag

Miljarder kronor

	2023
Riktat elstöd till elintensiva företag	2,40

Åtgärden finansieras av Affärsverket svenska kraftnäts flaskhalsintäkter som utgångspunkt, påverkar inte de offentliga finanserna.

Källa: Egna beräkningar.

1.2 Den ekonomiska utvecklingen

Tydlig avmattning i världsekonomin

Ett redan högt inflationstryck som har förstärkts av Rysslands invasion av Ukraina och den efterföljande energikrisen har inneburit kraftigt försämrade utsikter för världsekonomin. Den höga inflationen väntas tillsammans med stigande räntor och en svag utveckling av tillgångspriser påverka den ekonomiska situationen för hushåll och företag i många länder.

I euroområdet väntas tillväxten bli svag 2023. Det första halvåret 2022 växte BNP i euroområdet i relativt hög takt, främst som en följd av en fortsatt återhämtning inom tjänstesektorn när pandemirelaterade restriktioner avvecklades. Preliminära siffror tyder på att tillväxten saktade in under det tredje kvartalet 2022. Under resten av 2022 och 2023 bedöms den ekonomiska utvecklingen bli betydligt sämre. Stoppade gas-

leveranser från Ryssland väntas innebära fortsatt höga priser och risk för ransonering. Hög inflation, framför allt till följd av ökade energi- och livsmedelspriser, stigande räntor och en allmän osäkerhet bedöms påverka både hushåll och företag negativt.

Även i USA och Kina väntas tillväxten bli svag framöver. I USA föll BNP det första halvåret 2022, trots att hushållens konsumtion utvecklades starkt. En återhämtning skedde enligt preliminärt utfall under det tredje kvartalet, främst till följd av en stark utveckling av nettoexporten. En fortsatt hög inflation och en snabb åtstramning av penningpolitiken i USA väntas leda till att investeringar och konsumtion utvecklas svagt framöver. I Kina minskade BNP kraftigt under det andra kvartalet 2022, då spridning av sjukdomen covid-19 ledde till återinförda nedstängningar och restriktioner. BNP återhämtade sig dock under det tredje kvartalet då en återöppning skedde i flertalet städer samtidigt som exporten utvecklades starkt. Under resten av 2022 liksom under 2023 väntas Kinas tillväxt bli svag till följd av bl.a. ytterligare nedstängningar, en svag utveckling i fastighetssektorn och en lägre efterfrågan från omvärlden. Både finans- och penningpolitiken antas dock stimulera den kinesiska ekonomin. Sammantaget bedöms en svagare internationell utveckling innebära sämre tillväxtutsikter även för Sverige.

Sverige bedöms vara i en lågkonjunktur 2023

Svensk ekonomi bedöms vara i en lågkonjunktur 2023. BNP utvecklades relativt starkt under första halvåret 2022, men utvecklingen väntas försvagas framöver och tillväxten bedöms bli negativ 2023 (se tabell 1.3). Hög inflation, stigande räntekostnader och osäkerhet tynger hushållens konsumtion och företagens investeringar. Bostadspriserna har fallit tydligt sedan toppen i mars 2022 och väntas fortsatt att falla. Den lägre omvärldsefterfrågan, inte minst från Tyskland, väntas därtill hålla tillbaka svensk export. Även framåtblickande indikatorer talar för en svag utveckling framöver – inte minst konsumentförtroendet som är på mycket låga nivåer.

Svag utveckling på arbetsmarknaden väntas 2023

I takt med att aktiviteten i ekonomin minskar väntas arbetslösheten stiga. Sysselsättningsgraden och arbetskraftsdeltagandet har ökat under 2022, men arbetslösheten är fortsatt hög. Jämfört med andra länder i Europa har arbetslösheten i Sverige återhämtat sig långsammare efter pandemin, och arbetslösheten i Sverige är jämförelsevis hög. Arbetslösheten är särskilt hög bland utrikes födda, i synnerhet bland utomeuropeiskt födda.

Långtidsarbetslösheten ökade under pandemin, och ungefär hälften av de inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen har varit utan arbete i ett år eller mer. Särskilt bekymmersamt är att antalet personer som enligt Arbetsförmedlingen har varit utan arbete i två år eller mer fortfarande är betydligt högre nu än före pandemin. I takt med att efterfrågan i ekonomin bedöms bli svagare väntas även läget på arbetsmarknaden bli sämre. Svagare efterfrågan på arbetskraft och stigande arbetslöshet innebär att personer med en svag anknytning till arbetsmarknaden drabbas särskilt hårt.

Hög inflation 2022 och 2023

Inflationen, mätt med konsumentprisindex med fast ränta, har stigit till de högsta nivåerna sedan 1990-talet. Inflationen förväntas bli något lägre 2023 jämfört med 2022 men fortsatt över inflationsmålet på 2 procent. Den höga inflationen har flera orsaker. Under hösten 2021 steg inflationen till följd av högre energipriser. Snabbt stigande energipriser har gjort att även varu- och tjänstepriserna ökat i en hög takt under 2022. Därutöver har varupriserna påverkats av globala produktions- och distributionsstörningar. Livsmedelspriserna har stigit snabbt som en följd av ökade kostnader på

insatsvaror som el och drivmedel samt distributionsstörningar kopplade till kriget i Ukraina. Den höga efterfrågan på tjänster som uppstod efter att flera av pandemi-restriktionerna upphörde har troligen bidragit till att tjänstepriserna ökat under året. Varupriserna väntas fortsatt ha en hög utvecklingstakt under resterande delen av 2022, till stor del på grund av högre energipriser, fortsatta störningar på de globala varumarknaderna och en svagare krona. Även tjänstepriserna väntas fortsätta stiga snabbt då energipriserna också pressar upp tjänsteföretagens kostnader.

Sedan finanskrisen har det globala ränteläget varit lågt. Inflationen har under perioder legat under inflationsmålet, vilket medfört att penningpolitiken varit expansiv. Inflationen har nu stigit världen över, och flera centralbanker har fört penningpolitiken i en mer åtstramande riktning. Även i Sverige har penningpolitiken blivit mer åtstramande. För att värna inflationsmålet och undvika att den höga inflationen biter sig fast i pris- och lönebildningen, har Riksbanken höjt styrräntan flera gånger under 2022. Ytterligare höjningar av styrräntan väntas i slutet av 2022 och början av 2023. Höjningarna har sammantaget bidragit till stigande marknadsräntor. Den stramare penningpolitiken, en allmänt lägre efterfrågan, minskade utbudsstörningar och en mindre påverkan från energipriser väntas bidra till att inflationen blir lägre 2023 än 2022.

Den höga inflationen sammanfaller med en kommande avtalsrörelse. Nuvarande avtal slöts 2020 då lågkonjunkturen var djup och arbetslösheten hög. Trots den svaga ekonomiska utvecklingen framöver väntas dock konjunkturläget 2023, när de nya avtalen tecknas, vara mer gynnsamt än 2020 när de förra avtalen slöts.

Tabell 1.3 Makroekonomiska nyckeltal

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
BNP ¹	5,1	2,6	-0,4	2,0	3,2
BNP, kalenderkorrigerat ¹	4,9	2,6	-0,2	2,0	3,4
BNP-gap ²	-0,6	0,2	-1,7	-1,5	0,0
Produktivitet ^{3, 4}	2,6	0,8	-1,2	1,2	1,4
Arbetade timmar ⁴	2,3	2,2	0,6	0,8	2,0
Sysselsatta, 15–74 år	0,9	3,0	0,2	0,7	0,8
Sysselsättningsgrad, 15–74 år ⁵	67,3	69,1	69,0	69,2	69,4
Arbetslöshet, 15–74 år ⁶	8,8	7,4	7,7	7,5	7,2
Timlön enligt KL ⁷	2,6	2,7	3,6	3,5	3,5
KPI ⁸	2,2	8,6	8,3	3,0	2,5
KPIF ⁹	2,4	7,9	5,2	2,0	2,0
Styrränta	0,00	0,75	2,68	2,72	2,50
BNP i världen, KIX-vägd ¹⁰	5,2	2,4	0,7	2,2	2,4

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2022-10-20.

¹ Fasta priser.

² Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP. Potentiell BNP är en bedömning.

³ Förädlingsvärde i hela ekonomin till baspris per arbetad timme.

⁴ Enligt nationalräkenskaperna, kalenderkorrigerad.

⁵ Procent av befolkningen.

⁶ Procent av arbetskraften.

⁷ Nominell löneutveckling enligt konjunkturlönestatistiken (KL). År 2021 avser prognos.

⁸ Konsumentprisindex.

⁹ Konsumentprisindex med fast ränta.

¹⁰ BNP sammanvägdat med KIX-vikter, ett mått på respektive lands betydelse för svensk utrikeshandel.

Källor: Statistiska centralbyrån, Macrobond, Medlingsinstitutet och egna beräkningar.

Den offentliga sektorns finanser är robusta

Den förväntade lägre aktiviteten i svensk ekonomi 2023 innebär att de offentliga finanserna försvagas. Samtidigt fasas tillfälliga finanspolitiska åtgärder ut, vilket sammantaget medför att försvagningen av det finansiella sparandet i offentlig sektor beräknas bli relativt begränsad 2023. För de efterföljande åren beräknas det finansiella sparandet förstärkas, främst till följd av avsaknaden av ny finanspolitik. Regeringens prognosprinciper innebär att endast beslutade och aviserade förändringar av skatte-regler och statens utgifter beaktas. Det strukturella sparandet bedöms mot denna bakgrund i stort sett vara i nivå med överskottsmålet innevarande år och sedan successivt stärkas t.o.m. 2025.

Bruttoskulden beräknas 2022 minska till 31,8 procent av BNP, till stor del som en följd av Riksbankens beslut att egenfinansiera valutalån, vilket i sin tur innebär att Riksgäldskontorets årliga lånebehov minskar. Även 2023 innebär Riksbankens återbetalning av lån att den offentliga sektorns skuld minskar ytterligare. Vidare innebär förstärkningen i den offentliga sektorns finansiella sparande att bruttoskulden minskar t.o.m. 2025.

Tabell 1.4 Den offentliga sektorns finanser

Procent av BNP om inte annat anges. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Finansiellt sparande, miljarder kronor	-5	37	11	24	94
Procent av BNP	-0,1	0,6	0,2	0,4	1,4
Stat	-0,9	0,0	0,3	0,4	1,3
Ålderspensionssystemet	0,1	0,3	0,3	0,4	0,5
Kommunsektor	0,7	0,3	-0,4	-0,4	-0,4
Strukturellt sparande, procent av potentiell BNP	0,5	0,4	0,7	1,2	1,8
Konsoliderad bruttoskuld, miljarder kronor	1 981	1 889	1 815	1 824	1 760
Procent av BNP	36,3	31,8	29,4	28,6	26,2

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Den ekonomiska utvecklingen är osäker

Flera olika faktorer kan påverka den ekonomiska utvecklingen till att bli antingen svagare eller starkare än enligt regeringens prognos. Det är dock mer sannolikt att utvecklingen blir svagare än enligt prognosen.

Stora osäkerheter är kopplade till energikrisen i Europa och det ryska anfällskriget mot Ukraina. En eskalering av kriget riskerar att ytterligare påverka både världsekonomin och svensk ekonomi negativt. Tillgången till gas i Europa skulle kunna bli större eller mindre än vad som antas i prognosen. Det påverkar främst länder som är mycket beroende av gas, såsom Tyskland och Italien, men även den svenska ekonomin skulle påverkas i ett sådant scenario. Möjligheterna att energieffektivisera och ställa om energianvändningen, väderförhållandena under hösten och vintern, liksom utformningen av stödåtgärder i andra länder, kommer att påverka hur allvarliga konsekvenserna av energikrisen i Europa blir. En svagare utveckling i omvärlden och därmed en lägre omvärldsefterfrågan riskerar även att medföra en svagare exportutveckling för Sverige. Det riskerar i sin tur att leda till en ännu svagare utveckling i svensk ekonomi, som är en liten, öppen och exportberoende ekonomi.

En annan osäkerhet är inflationens varaktighet. En mer bestående hög inflation skulle innebära en mer åtstramande penningpolitik, vilket i sin tur skulle leda till en svagare konjunkturutveckling under prognosperioden. Bedömningen av den faktiska effekten av en åtstramande penningpolitik på ekonomin försvåras även av att centralbanker

världen över samtidigt höjer styrräntorna mycket och snabbt. De snabbt stigande räntorna riskerar därutöver att blottlägga sårbarheter i det globala finansiella systemet. Snabbt stigande räntor medför ofta stora valutarörelser och fallande tillgångspriser, vars effekter på världsekonomin är svåröversägliga, men kan bli stora. En historiskt hög skuldsättning bland hushåll och fastighetsbolag i Sverige medför att ekonomin kan vara mer sårbar vid snabbt stigande räntor eller snabbt fallande priser på bostäder och fastigheter.

En relaterad osäkerhet är hur hushållen kommer att agera till följd av snabbt stigande levnadskostnader. Hushållens konsumtion påverkas i hög grad av både högre energipriser och stigande räntor. I vilken utsträckning dessa ökade utgifter dämpar hushållens konsumtion och påverkar försiktighetsparandet är mycket osäkert.

En lägre tillväxt i Sverige påverkar också arbetsmarknaden och riskerar att leda till att arbetslösheten blir högre än enligt prognosen. Långa perioder av arbetslöshet riskerar att försämra arbetslösas yrkeskunskaper och försvåra matchningen på arbetsmarknaden. En hög arbetslöshet riskerar därmed att dröja sig kvar. Effekterna kan medföra att grupper med en svag anknytning till arbetsmarknaden, t.ex. personer som varit utan arbete under en längre tid, drabbas särskilt hårt.

Det finns även andra osäkerhetsfaktorer som kan påverka ekonomin. Nya oväntade skiften i pandemin, t.ex. återinförda restriktioner, och en sämre utveckling än väntat i Kina kan innebära en mer negativ utveckling för världsekonomin. Cyberattacker och sabotageåtgärder riskerar att drabba både enskilda företag och samhället i stort och kan därmed medföra negativa konsekvenser för den samlade ekonomiska aktiviteten. Klimatförändringar och extrema väderhändelser utgör också en osäkerhet, eftersom de kan medföra stora kostnader för såväl enskilda och företag som samhället som helhet.

1.3 Uppföljning av de finanspolitiska målen

Det finanspolitiska ramverket är ett viktigt verktyg för att utforma en långsiktig hållbar finanspolitik. Ramverket ger samtidigt handlingsfrihet att bedriva en aktiv finanspolitik i stabiliseringspolitiskt syfte vid allvarliga ekonomiska nedgångar. De budgetpolitiska målen i ramverket består av ett överskottsmål och ett skuldankare för den offentliga sektorn, ett utgiftstak för staten samt det kommunala balanskravet.

Överskottsmålet nås 2023

Regeringen bedömer att överskottsmålet kommer att nås 2023. Överskottsmålet är ett mål för den offentliga sektorns finansiella sparande. Det finansiella sparandet ska enligt målet i genomsnitt uppgå till en tredjedels procent av BNP över en konjunkturcykel. Målet följs främst upp med det strukturella sparandet. En avvikelse från överskottsmålet anses föreligga om det strukturella sparandet tydligt avviker från målnivån det innevarande eller det närmast följande året, dvs. budgetåret. Under de senaste åren har det gjorts flera avvikelser från överskottsmålet. Regeringen avser att återföra det strukturella sparandet till överskottsmålets nivå och bedömer att målet nås 2023. Den aktuella prognosen, som bygger på beslutade och aviserade reformer, visar på ett förstärkt strukturellt sparande även längre fram i prognosperioden (se tabell 1.4).

En svagt åtstramande budget möjliggör för penningpolitiken att få ner inflationen

Genom att styra finanspolitiken mot överskottsmålet och föreslå en svagt åtstramande budget, möjliggör regeringen för penningpolitiken att verka så att inflationen inte biter

sig fast på en hög nivå. Det är viktigt att finanspolitiken bedrivs ansvarsfullt och inte motverkar penningpolitiken så att inflationen kan dämpas med så små negativa konsekvenser för ekonomin som möjligt. Inflation och inflationsförväntningar är trögrörliga och riskerar därmed att bita sig fast på en hög nivå, vilket kan få stora skadeverkningar på samhällsekonomin och för enskilda. Det skulle sannolikt medföra att penningpolitiken behöver vara stram under en längre tid framöver, med en sämre sysselsättningsutveckling som följd. Regeringen väljer i detta läge en neutral finanspolitik. Den budget som presenteras för 2023 är svagt åtstramande. Samtidigt presenteras ett antal tillfälliga stödåtgärder för att kompensera företag och hushåll som annars skulle drabbas än hårdare av prisökningarna. En stor del av dessa stödåtgärder finansieras dock som utgångspunkt av flaskhalsintäkter, dvs. intäkter som uppstår vid prisskillnader mellan elområden, där mellanskillnaden utgör en flaskhalsintäkt som tillfaller Affärsverket svenska kraftnät. Sammantaget bedöms budgeten och stödåtgärderna innebära en neutral finanspolitik för 2023.

Bruttoskulden är fortsatt låg

Skuldankaret är ett riktmärke för den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld och är fastställt till 35 procent av BNP. Skuldankaret styr inte finanspolitiken på kort sikt, utan ska i huvudsak användas för att utvärdera om överskottsmålet behöver anpassas för att säkerställa hållbarheten och marginalerna i de offentliga finanserna.

Regeringen ska varje år redogöra för bruttoskuldens utveckling i den ekonomiska vårpropositionen. Om skuldkvoten avviker med mer än 5 procent av BNP från skuldankaret ska regeringen i samband med vårpropositionen lämna en skrivelse till riksdagen och förklara vad som orsakat avvikelsen och hur den ska hanteras.

I 2022 års ekonomiska vårproposition bedömdes bruttoskulden vara förenlig med skuldankarets riktmärke på 35 procent av BNP. I nuvarande prognos, som endast bygger på den finanspolitik som aviserats eller beslutats t.o.m. denna proposition, väntas bruttoskulden minska och uppgå till strax över 29 procent av BNP 2023.

Regeringen föreslår höjda nivåer på utgiftstaket

I enlighet med budgetlagen (2011:203) föreslår regeringen i denna proposition en nivå på utgiftstaket för det tredje tillkommande året (se tabell 1.5). Efter att utgiftstakets nivå fastställts av riksdagen ändras det normalt inte. I det finanspolitiska ramverket lämnas dock utrymme för att en ny regering ska kunna föreslå nya nivåer på utgiftstaket för år som redan fastställts. Utan en sådan ordning skulle en ny regerings möjligheter att vidta förändringar i finanspolitiken kraftigt begränsas. Regeringen föreslår med stöd av denna ordning nya nivåer på utgiftstaket för 2023 och 2024 samt en nivå på utgiftstaket för 2025 som skiljer sig från den bedömda nivån i 2022 års ekonomiska vårproposition.

Tabell 1.5 Utgiftstakets nivåer

Miljarder kronor om inte annat anges

	2022	2023	2024	2025
Av riksdagen beslutade nivåer på utgiftstaket	1 634	1 539	1 595	
Regeringens förslag till nivå på utgiftstaket		1 665	1 745	1 825
Utgiftstak, procent av potentiell BNP	27,8	27,0	27,0	27,0
Utgiftstak, procent av BNP	27,5	27,0	27,3	27,2
Takbegränsade utgifter	1 579	1 594	1 643	1 662
Budgeteringsmarginal	55	71	102	163

Källa: Egna beräkningar.

Den förändring av finanspolitikens inriktning som regeringen föreslår i denna proposition förutsätter en finanspolitiskt motiverad höjning av utgiftstakets nivåer 2023–2025 med 124, 148 respektive 103 miljarder kronor. De nya nivåerna på utgiftstaket möjliggör att prioriterade reformer genomförs i såväl denna som kommande budgetpropositioner under mandatperioden. De nya nivåerna säkerställer också tillräckligt stora marginaler för att kunna hantera de ovanligt stora finanspolitiska risker som Sverige står inför. Det handlar bl.a. om risken för en mer varaktigt hög inflation, en djupare lågkonjunktur samt osäkerheterna kring kriget i Ukraina och dess konsekvenser. Genomförandet av åtgärder på utgiftssidan kan dock endast ske efter avstämning mot överskotts målet och den förändring av skatteuttaget som kan ske under mandatperioden.

1.4 Reformer

En starkare ekonomi med fler i arbete

Sverige ska möta lågkonjunkturen med en balanserad finanspolitik

Sverige befinner sig i ett läge med hög inflation och energipriser som pressar hushållens och företagens ekonomi hårt. Regeringens ekonomiska politik ska bidra till att hålla nere prisökningarna samtidigt som vissa åtgärder vidtas för att kompensera företag och hushåll som drabbas hårt av inflationen. I ett läge med hög inflation skulle en expansiv ekonomisk politik riskera att driva på inflationen ytterligare. Därför är det viktigt att regeringens ekonomiska politik är balanserad för att möjliggöra för Riksbankens penningpolitik att få ner inflationen. Inom ramen för en sådan ansvarsfull politik avser regeringen att införa åtgärder som syftar till att underlätta för hushåll och företag i den rådande situationen.

Nedlagd elproduktion i södra Sverige och elkrisen i Europa har lett till ökade elkostnader för hushåll och företag. Regeringen avser att se till att en del av Affärsverket svenska kraftnäts flaskhalsintäkter återförs till elkonsumenterna genom ett tillfälligt högkostnadsskydd. Regeringen avsätter även medel 2023 för ett riktat elstöd till elintensiva företag. Utgångspunkten är att åtgärderna finansieras med flaskhalsintäkter. Möjligheten att göra detta behöver dock utredas av Affärsverket svenska kraftnät. Flaskhalsintäkterna tillhör elkonsumenterna och bör återföras till dem i någon form. Normalt görs detta bl.a. genom elnätsutbyggnad, men nuvarande intäkter är så stora att även nödatgärder bör möjliggöras. En återbetalning av flaskhalsintäkterna är därför rimlig i detta läge.

Åtgärderna väntas till viss del stimulera efterfrågan, då de bl.a. ökar hushållens köpkraft jämfört med en situation utan stöd. Regeringen har gjort avvägningen att elprisåtgärderna trots detta är viktiga för att skydda hushållens och företagens ekonomi. Mycket höga elpriser håller dessutom i sig tillbaka hushållens köpkraft, med minskad efterfrågan på såväl el som övriga varor och tjänster som följd. Detta bidrar till att hålla tillbaka inflationen. Det tillfälliga högkostnadsskyddet handhas av Affärsverket svenska kraftnät. Därmed ingår det inte i beräkningen av offentliga sektorns strukturella sparande och redovisas inte i det sammanhanget som en del av inriktningen för regeringens ekonomiska politik. Det är därför viktigt att notera att regeringen i utformningen av den ekonomiska politiken har tagit hänsyn till elprisåtgärdernas storlek och påverkan på efterfrågan.

I den här propositionen presenteras en tillfällig krispolitik för vissa transporter. Rysslands invasion av Ukraina har i kombination med den svaga svenska kronan fått orimliga effekter för dem som är beroende av bensin- eller dieslbilar. Därför avser regeringen föreslå att skatten på drivmedel sänks tillfälligt under tre år med en krona vid pump fr.o.m. den 1 januari 2023. Nivån på drivmedelsskatterna ska årligen

analyseras och kan förändras om prisläget motiverar det. Om världsmarknadspriset är lägre och den tillfälliga sänkningen av reduktionsplikten bana fått avsedd effekt kan den tillfälliga sänkningen av skatten alltså upphöra redan under 2024 eller 2025. Oaktat skattens nivå ska styrmedlen för att minska utsläppen från transportsektorn utredas med början under 2023. Samtidigt ska politiken främja elektrifiering samt utveckling och produktion av nya fossilmå fria bränslen.

Vidare kommer regeringen att föreslå att den tillfälligt utökade nedsättningen av skatt på diesel som används i arbetsmaskiner m.m. inom bl.a. jord- och skogsbruket förlängs under hela 2023. Regeringen kommer även att verka för att skatten på diesel för jord-, skogs- och vattenbruk ska ligga på EU:s miniminivå under 2024 och 2025. Regeringen kommer även att föreslå att reduktionsplikten sänks till EU:s lägstanivå den 1 januari 2024, vilket ska gälla under mandatperioden.

Eftersom de allmänna prisökningarna särskilt drabbar personer med låg inkomst och små ekonomiska marginaler föreslår regeringen även att det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag förlängs t.o.m. den 30 juni 2023. För att ytterligare stärka skyddet för personer som blir arbetslösa avsätts medel permanent så att arbetslöshetsförsäkringen behålls på samma högre nivå som gällde under pandemin. Andra ekonomiskt utsatta grupper, exempelvis garantipensionärer, kompenseras genom att deras ersättningar räknas upp i takt med inflationen.

Sysselsättningen ska öka och utanförskapet minska

Alla som kan arbeta ska göra det. Det är en grundläggande rättvisefråga och avgörande för att öka tryggheten och stärka välfärden. Ökad sysselsättning är även avgörande för att förbättra integrationen. Genom arbete kan människor försörja sig själva, känna större delaktighet i samhället samt bidra till tillväxt och välfärd.

En av politikens största utmaningar är arbetsmarknadssituationen för utrikes födda, där väldigt många står långt från arbetsmarknaden. De som har särskilt svårt att få jobb är framför allt invandrare som har vistats kort tid i Sverige, som har kort eller ingen utbildning, som är kvinnor eller som har utomeuropeisk bakgrund.

För att sysselsättningsgraden ska öka varaktigt krävs att det lönar sig bättre att arbeta. Därför är det prioriterat att skatten på arbete sänks under mandatperioden. Regeringen kommer att verka för att skatten på arbete blir lägre och att incitamenten för att jobba och utbilda sig blir starkare, inom ramen för hållbara offentliga finanser. Den statliga skatten ska minska om det finns finansiellt utrymme.

Jobbskatteavdraget för äldre föreslås i denna proposition förstärkas fr.o.m. 2023. Regeringen är också beredd att vid behov vidta ytterligare åtgärder på arbetsmarknadsområdet under mandatperioden om läget på arbetsmarknaden försämras.

En väl fungerande matchning på arbetsmarknaden minskar risken för att arbetslösheten stiger och biter sig fast på en hög nivå. Flera branscher har svårt att hitta arbetskraft med rätt utbildning och kompetens. Därför avsätter regeringen medel för fler platser på regionalt yrkesvux inom komvux. Regeringen föreslår även utökade medel för fler praktikplatser som en byggsten i arbetet för att fler ska få ett jobb och bli självförsörjande.

Dagens reseavdrag underlättar för den som pendlar längre sträckor till sitt arbete eller överväger att göra det. Reseavdragssystemet ska därför värnas och förstärkas. Regeringen kommer att föreslå att riksdagens beslut tidigare under 2022 om att införa en ny modell för skattelättnad för arbetsresor inte genomförs och att en kraftig höjning av milersättningen i stället görs inom det befintliga reseavdragssystemet.

En bidragsreform för att bryta utanförskap ska genomföras

Strukturella reformer på den svenska arbetsmarknaden och i bidragssystemen krävs för att minska antalet människor som är beroende av bidrag och för att fler ska komma i arbete och arbeta mer. En stor bidragsreform ska genomföras under mandatperioden som ska göra det mer lönsamt att gå från bidrag till arbete och egen försörjning. Det ska ske dels genom lägre skatt på arbete för framför allt låg- och medelinkomsttagare under mandatperioden, dels genom införandet av ett bidragstak som gör att den som kan arbeta aldrig sammantaget kan få högre inkomster från bidrag än genom eget arbete. Det ska dessutom införas ett tydligt och anpassat aktivitetskrav i hela Sverige för den som har försörjningsstöd. Att genomföra samhällsnyttiga insatser ska kunna vara en del av aktivitetskraven. Regeringen avser därför att låta en utredare ta fram förslag på nödvändiga författningsändringar.

Tillväxten ska öka och konkurrenskraften stärkas

Goda villkor för företagande är centralt för ekonomisk tillväxt. För att uppnå detta behöver politiken skapa goda förutsättningar för konkurrens, innovation, forskning och entreprenörskap. Forskning av hög kvalitet är avgörande för att Sverige ska vara internationellt konkurrenskraftigt. I Sverige ska det vara enkelt att starta och utveckla företag. Det ska vara attraktivt att investera i svenska företag och för utländska företag att etablera sig i Sverige. Endast en växande ekonomi kan bära framtidens välfärd och skapa förutsättningar för människor att ta sig ur fattigdom och utanförskap.

Regelbördan och administrationen behöver minska för att företag och entreprenörer ska kunna fokusera på sin kärnverksamhet i så stor utsträckning som möjligt, vilket är det som i längden skapar tillväxt och jobb. Därför föreslås att ett implementeringsråd inrättas med målet att minska regelbördan för företag. Därutöver föreslås att medel avsätts för att förstärka Regelrådet och företagsportalen verksamt.se. Regeringen avser även att inleda ett arbete med att långsiktigt förbättra näringslivets förutsättningar. Skattelättnader och förenklingar med tydlig inverkan på entreprenörskap, småföretagande, forskning och investeringar kommer att vara särskilt viktiga för att skapa ett mer gynnsamt skatteklimat.

Regeringen avser att under mandatperioden föreslå att skatten på sparande sänks genom att en grundnivå på 300 000 kronor på investeringssparkonto görs skattefri.

Reformer ska genomföras som ger incitament till ökat byggande, inte minst för att tillgängliggöra bostäder för grupper som i dag har svårt att komma in på bostadsmarknaden. Det ska också tas fram reformer som möjliggör för fler att äga sitt boende. Reformerna för att öka tillgången till byggbar mark ska tas fram, och reglerna för att bygga ska förenklas betydligt. Kommunerna ska uppmanas och stimuleras att höja sin planberedskap, särskilt vad gäller småhus.

Sverige är beroende av en väl fungerande infrastruktur med ett tillförlitligt transportsystem och en god tillgång till bredband. Resurserna till vägunderhåll föreslås därför öka för att trygga en konkurrenskraftig infrastruktur i landet. Det är även angeläget att upprätthålla investeringstakten i ny infrastruktur, och därför avsätter regeringen medel för detta i denna proposition. Ytterligare medel föreslås för bredbandsutbyggnad i områden med sämre förutsättningar för marknadsdriven utbyggnad.

Forskning av hög kvalitet är av stor vikt

Forskning är av stor vikt för att förse näringslivet och samhället i stort med långsiktig kompetens och innovationer, vilket i sin tur bidrar till en högre produktivitet och tillväxt. För att klara en ökande konkurrens om forskare, talanger och kompetenser behöver Sverige ha attraktiva forskningsmiljöer som kan locka till sig dessa. Medel

avsätts därför för att neutronkällan European Spallation Source ERIC (ESS) ska kunna färdigställas snarast möjligt. För att understödja forskning och utveckling inom näringslivet avser regeringen att föreslå en förstärkning av nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för personer som arbetar med forskning eller utveckling.

En svensk produktivitetskommission ska tillsättas

Regeringen avser att tillsätta en produktivitetskommission med uppdrag att kartlägga och analysera de största hindren för ökad produktivitet i den svenska ekonomin. Kommissionen ska även föreslå åtgärder för att öka produktiviteten i ekonomin i såväl den privata som den offentliga sektorn.

Pensionärernas ekonomi ska förbättras

Sverige ska vara ett land som tar vara på äldres kompetens och som ger ekonomiska förutsättningar för ett gott liv som äldre. De som har jobbat ett helt arbetsliv ska ha tillräckliga pensioner som ger en värdig ålderdom med god livskvalitet. Regeringens inriktning är att ta fram reformer på hur pensionärens ekonomi kan stärkas, bl.a. genom sänkt skatt på pensioner. Regeringen kommer att bjuda in samtliga partier till blocköverskridande samtal om pensionerna och hur pensionärernas ekonomi kan stärkas.

En ökad trygghet och rättvisa

Den organiserade brottsligheten utgör ett allvarligt hot mot det öppna samhället, den enskilda människans frihet och grunderna för vår rättsstat. Ambitionsnivån i kampen mot brottslighet måste höjas avsevärt, och regeringen föreslår därför omfattande åtgärder som syftar till att stärka hela rättsväsendets förmåga och effektivitet genom mer resurser, nya verktyg och skärpta straff. Samtidigt intensifieras det brottsförebyggande arbetet genom bl.a. stärkt föräldrastöd, föräldransvar och socialtjänst.

Mer resurser och nya verktyg till de brottsbekämpande myndigheterna

Rättsväsendets förmåga är otillräcklig för att bekämpa en allt grövre och mer omfattande kriminalitet. Regeringen föreslår därför tillskott till brottsbekämpande myndigheter och andra myndigheter inom rättsväsendet.

Polismyndighetens förmåga att förebygga och bekämpa brott, inte minst den organiserade brottsligheten, behöver stärkas. Det kräver att myndighetens verksamhet renodlas och effektiviseras samt att antalet polisanställda ökar. Den svenska polisens arbete mot alla former av våldsbejakande och våldsutövande extremism behöver utvecklas, och Säkerhetspolisens förmåga att möta det breddade hotet från främmande makt behöver stärkas. Regeringen föreslår att medel tillförs Polismyndigheten och Säkerhetspolisen för detta ändamål.

I kampen mot den organiserade brottsligheten är möjligheten att återta brottsvinster från kriminella och möjligheten att använda hemliga tvångsmedel, t.ex. hemlig kameraövervakning och avlyssning av elektronisk kommunikation, viktiga delar. Regeringen avser att föreslå lagändringar som möjliggör användningen av dessa verktyg i högre utsträckning. Medel tillförs Polismyndigheten och andra berörda myndigheter för att de på ett effektivt sätt ska kunna använda de nya verktygen för att förebygga och bekämpa fler brott.

Straffen kommer att skärpas kraftigt under kommande år. Kapaciteten inom Kriminalvården kommer därför att behöva ökas väsentligt. Därför föreslås tillskott av medel för att öka antalet häktes- och anstaltsplatser. Regeringen påbörjar nu ett brett reformarbete för att stärka hela rättsväsendets förmåga och kapacitet. Det kommer att

innebära fortsatt ökade anslag i kommande budgetar, för att exempelvis hantera kostnader för längre straff.

I samband med att Kriminalvårdens verksamhet expanderar ska kostnads-
effektiviseringar prioriteras inom myndigheten. I syfte att avhjälpa platsbristen inom
Kriminalvården avser regeringen dels att tillsätta en utredning om möjligheten att hyra
anstaltsplatser i jämförbara länder i Sveriges närområde, dels att se över lagändringar
som möjliggör överföring av straffverkställighet i fler fall.

Tullverkets uppdrag och befogenheter för att kunna öka insatserna mot internationella
stöldligor och smuglingsnätverk ska stärkas under mandatperioden.

Straffen ska skärpas

Brottsligheten skadar förtroendet och tilliten som det svenska samhället vilar på.
Regeringen inleder nu den största offensiven i svensk historia mot organiserad
brottslighet. Att skärpa enskilda straff är nödvändigt men inte tillräckligt. Regeringen
kommer att genomföra en fullständig översyn av strafflagstiftningen. Fokus skiftar
från gärningsmannen till brottsoffret och samhällsskydd. Straffen ska genomgående
spegla brottens allvar. I syfte att bekämpa systemhotande organiserad brottslighet
avser regeringen att skärpa straffen för gängrelaterad brottslighet, att fördubbla
straffen för gängkriminella och att införa en möjlighet att utdöma vistelseförbud enligt
dansk modell. Regeringen vill skärpa straffen för dem som återfaller i brottslighet.
Straffreduktionen för flercriminal brottslighet revideras. Vid konstruktion av gemensam
straffskala för brottslighet ska som huvudregel respektive brotts fulla straffvärde gälla
för de tre allvarligaste brotten, och först därefter ska viss reduktion på straffet ges. För
att stärka skyddet för offentliga tjänstemän och förbättra deras arbetsmiljö har
regeringen också för avsikt att skärpa straffet för våld eller hot mot offentlig
tjänsteman.

Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck intensifieras genom en kraftigt förstärkt
långsiktig satsning. Regeringen avser att stärka skyddet mot hedersrelaterat våld och
förtryck bl.a. genom skärpt lagstiftning och bättre stöd till dem som utsätts.

Politiken behöver tydligare prioritera arbetet med att bekämpa grov, gränsöver-
skridande kriminell verksamhet som terrorism, människohandel och vapensmuggling.
Sverige ska även verka för att fördjupa och intensifiera arbetet inom EU med att
bekämpa terrorism.

Kriminaliteten ska förebyggas

Lika viktigt som mer resurser och skärpta straff är det förebyggande arbetet för att ge
alla barn en ärlig chans och för att upptäcka risksignaler tidigt. Det brottsförebyggande
arbetet ska prioriteras under mandatperioden. Regeringen avser därför att föreslå en
stärkning av föräldrans ansvar, att föräldraskapsstödsprogrammen ska bli fler, att
socialtjänstlagen (2001:453) reformeras och att socialtjänsten får mandat att besluta
om fler obligatoriska insatser för barn och deras vårdnadshavare. Likaså behöver
skolans och socialtjänstens samt kommunernas övergripande brottsförebyggande
uppdrag regleras i lag.

De barn och familjer som befinner sig i riskzonen för att dras in i kriminalitet behöver
få stöd och hjälp från samhället. Skyddet för barn som utsätts för eller riskerar att bli
utsatta för t.ex. våld, hedersrelaterat förtryck eller kriminella miljöer behöver säker-
ställas. Alla barn i behov av placering enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämm-
elser om vård av unga ska också få det. Därför avsätter regeringen medel för en för-
längning av subventionen av kommunernas kostnader för placering av barn och unga.

En krissocialjour föreslås inrättas, som ska ge stöd till socialtjänsten i arbetet för att motverka brottslighet som begås av unga personer. Regeringen avsätter även ytterligare medel för föräldraskapsstödsprogram. Därutöver kommer möjligheterna att förstärka de tidiga insatserna för barn som begår brott eller är i riskzonen att utredas.

Regeringen föreslår dessutom stärkt stöd till kvinnors och flickors organisering, samt till idrotten, i utsatta områden för att stärka jämställdheten samt öka möjligheterna för barn och unga att ha en meningsfull fritid. Informationsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter och vissa andra myndigheter kommer att ses över i syfte att effektivisera arbetet med att förebygga och bekämpa brott.

Inga offentliga medel till organiserad brottslighet

Statens förmåga att bekämpa välfärdsbrott behöver förbättras avsevärt. Regeringen prioriterar att bekämpa den organiserade brottslighetens utnyttjande av välfärdsystemen och andra offentliga stödsystem. Regeringen avser därför att införa ett särskilt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag och andra juridiska personer, exempelvis genom en utvidgning av bidragsbrottslagen (2007:612). En kartläggning av felaktiga utbetalningar på kommunal och regional nivå kommer att genomföras.

En välfärd att lita på

Mer kunskap och ordning i skolan

Skolans mest framträdande problem grundar sig i ett otillräckligt fokus på elevernas kunskapsinläring och bristande trygghet och studiero. Lärarnas arbetsvillkor ska förbättras och lärarkyrans status ska höjas. Det behövs bättre möjligheter och mer tid för lärarna att fokusera på undervisningen och fler verktyg för att agera mot ordningsstörningar i skolan. Det är också centralt att lärarnas administrativa börda minskar så att lärarna i högre utsträckning kan fokusera på elevernas kunskapsinläring.

Skolan ska ge alla elever förutsättningar att växa. Regeringen avser att påbörja arbetet med att införa en nationellt bindande skolpengsnorm för att öka likvärdigheten i den svenska skolan. I syfte att förbättra kunskapsuppföljningen påskyndas införandet av digitala nationella prov som rättas centralt och är jämförbara över tid. Regeringen vill värna rätten att välja skola och samtidigt kraftigt minska utrymmet för aktörer med kvalitetsbrister. Därför påbörjas ett arbete med bl.a. förstärkt ägarprövning, ett vinstutdelningsförbud under de första åren efter att en skola startats eller övertagits, liksom skärpta sanktioner.

Skolelever i Sverige har mindre undervisningstid än i många andra länder. För att höja kunskapsresultaten och ge alla elever bättre möjligheter att klara skolan, kommer undervisningstiden att utökas under mandatperioden, framför allt i matematik och språkämnen. Läroplaner, kursplaner och ämnesplaner kommer att reformeras för att öka fokus på inläring, färdigheter samt fakta- och ämneskunskaper. Regeringen föreslår att medel avsätts för att lovskola ska kunna erbjudas i lägre årskurser. För att öka förutsättningarna för höjda kunskapsresultat genomförs en särskild satsning på ökad tillgång på läroböcker. Fler elever behöver särskilt stöd i undervisningen och möjlighet till undervisning i särskild undervisningsgrupp. Regeringen avsätter mot denna bakgrund medel för en satsning på fler speciallärare, liksom på vidareutbildning av förskollärare och lärare.

Alla ska utmanas och få möjlighet att nå sin fulla potential i skolan. I syfte att ge särskilt begåvade och högpresterande elever bättre förutsättningar att utvecklas och lära sig mer, förbereder regeringen för att försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildning i teoretiska ämnen i grundskolans högre årskurser samt i gymnasie-

skolan utökas och görs permanent. Regeringen föreslår att medel tillförs för att stimulera tillkomsten av och kvaliteten i spetsutbildningar.

Ett system med jour- och akutskolor ska införas i fler delar av landet. Dit ska elever som exempelvis stör eller utövar våld i skolmiljön kunna flyttas med kort varsel, för kortare eller längre tid, i syfte att värna de skötsamma elevernas rätt till trygghet och studiero enligt skollagen (2010:800). Därutöver avsätts medel för att inrätta s.k. sociala team på fler skolor.

Vård och omsorg ska stärkas i hela landet

Svensk hälso- och sjukvård präglas av långa vårdköer, bristande tillgänglighet och ett otillräckligt antal vårdplatser. Låg produktivitet, otillräcklig kompetensförsörjning samt bristande kontinuitet och samordning gör att svenska medborgare i dag inte får den vård de borde kunna förvänta sig. Uppfyllelsen av den lagstadgade vårdgarantin, dvs. att som patient få sin operation eller annan behandling utförd inom utlovad tid, har kraftigt försämrats under de två senaste mandatperioderna.

Regeringens ambition är att vårdköerna ska kortas och tillgängligheten till hälso- och sjukvården öka. Att säkra att fler i Sverige får den vård de har rätt till i tid är en av regeringens viktigaste uppgifter på välfärdspolitikens område. Grunden för en personcentrerad och patientsäker vård är att hälso- och sjukvården så långt som möjligt ska utformas och genomföras i samråd med patienten. Dessutom ska valfriheten inom vården värnas. En mångfald av utförare inom hälso- och sjukvården ökar valfriheten och stimulerar utvecklingen av nya arbetssätt och bättre tillgänglighet, vilket gynnar såväl patienter och brukare som personal.

Primärvårdens tillgänglighet är av central betydelse för att avlasta specialiserad hälso- och sjukvård. En större andel av hälso- och sjukvården ska därför utgöras av primärvården och tillgängligheten ska öka. Ökad tillgänglighet handlar bl.a. om geografisk närhet, öppettider och möjligheter att nyttja digital vård och digitala lösningar för kontakter med vården. Befolkningens behov av en tillgänglig och nära vård ska tillgodoses oavsett var i landet man bor. Regeringen föreslår därför att medel avsätts 2023–2025 för att förbättra tillgängligheten till vård i landsbygd.

Regeringen avsätter medel för att det totala antalet vårdplatser ska öka i hela landet i syfte att fler ska kunna få vård i tid. En nationell långsiktig strategi för fler vårdplatser som syftar till att stärka all sjukhusvård ska under mandatperioden sjösättas av regeringen. Dessutom ska en nationell statlig vårdförmedling inrättas för att stärka möjligheterna att korta vårdköerna inom hälso- och sjukvården och identifiera tillgänglig vårdkapacitet i hela landet. Regeringen kommer även att förlänga den tillfälliga lagändringen om undantaget från bedömningen av individens arbetsförmåga mot ett normalt förekommande arbete i prövningen av rätt till sjukpenning för den som har fått sin vård uppskjuten på grund av pandemin under 2023.

Vidare är den långsiktiga kompetensförsörjningen i förlossningsvården en utmaning. Därför föreslår regeringen att ytterligare medel tillförs för fortsatta satsningar på att stärka förlossningsvården och kvinnors hälsa. Regeringen avser att under mandatperioden agera för en mer jämställd vård samt för forskning om kvinnors sjukdomar och hälsa.

Hälso- och sjukvården ska ges bättre förutsättningar. En utredning kommer att tillsättas av regeringen med uppdrag att analysera och belysa för- och nackdelar samt lämna förslag beträffande möjligheten att långsiktigt införa ett helt eller delvis statligt huvudmannaskap för sjukvården. Utredningen ska även beakta för- och nackdelar med regionala organisationer baserade på exempelvis dagens sex sjukvårdsregioner.

Utredningen ska genomföras i nära samverkan med företrädare för patienterna, professionerna, regionerna, kommunerna, de privata vårdgivarna och akademien.

Regeringen kommer att tillsätta en utredning för att på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt stärka tandvårdens högkostnadsskydd för att mer efterlikna det skydd som finns i övrig vård. De äldre personer som har den sämsta munhälsan ska prioriteras. Därutöver ska ytterligare insatser vidtas för att motverka fusk och missbruk inom tandvårdsstödet.

En vård och omsorg av god kvalitet är av central betydelse för att äldre ska kunna åldras i trygghet. I takt med att de äldre successivt får en förbättrad hälsa och lever ett längre liv förväntas behovet av vård och omsorg öka. Medel tillförs för att öka användandet och möjliggöra för fler att kunna ta del av fysisk aktivitet på recept.

En aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra är viktigt för att motverka psykisk ohälsa och ensamhet bland barn och unga. Att öka barns rörelse, stärka konditionen och motverka stillasittande är viktigt här och nu. Plån boken ska inte vara avgörande för om barn kan delta i fritidsaktiviteter. Regeringen föreslår därför att ett fritidskort införs som ekonomiskt stöd till barn och unga, särskilt de som ingår i socioekonomiskt utsatta hushåll.

Handlingsplan mot ofrivillig ensamhet

Ett problem som särskilt uppmärksammades i samband med pandemin är ofrivillig ensamhet bland äldre. Samhället behöver kraftsamla mot ofrivillig ensamhet, isolering och konsekvenserna av detta. För att bidra till detta föreslår regeringen att en satsning för att förebygga ohälsa och ofrivillig ensamhet bland äldre genomförs, bl.a. genom medel till kommuner och civilsamhällesorganisationer samt ett uppdrag till Folkhälsomyndigheten att påbörja arbetet med att ta fram en samlad nationell strategi för arbetet mot ofrivillig ensamhet och isolering.

Statsbidrag till kommuner och regioner

Kommuner och regioner riskerar att drabbas hårt av stigande priser. De kommunala utgifterna ökar, bl.a. på grund av den höga inflationen, samtidigt som de kommunala skatteintäkterna inte ökar i samma takt. Regeringen vill undvika neddragningar i välfärden som kan leda till att sysselsättningen minskar och föreslår därför att de generella statsbidragen till kommuner och regioner förstärks fr.o.m. 2023.

En starkare försvars- och utrikespolitik

Det säkerhetspolitiska läget i världen kräver att Sverige har ett försvar som är redo att skydda svenskt territorium. Med ett kommande svenskt Natomedlemskap inskräps behovet av ett starkt gemensamt försvar. Sveriges motståndskraft behöver öka. Det militära försvaret behöver stärkas för att vi bättre ska kunna försvara vårt land, våra blivande allierade och svenska intressen. Av samma skäl är det av vikt att det civila försvaret står starkt.

Sverige ska uppnå det av Nato uppsatta målet om försvarsutgifter som motsvarar två procent av BNP så snart som möjligt, men senast 2026. Regeringen kommer, bl.a. i försvarsberedningen, att söka brett politiskt stöd för vägen dit. Förstärkningarna av försvaret bör ske i linje med Natos gemensamma försvarsplaner. För att säkerställa att Sverige möter Natos ambitioner och för att möjliggöra en internationell jämförelse ska Sverige redovisa försvarsutgifter enligt den definition som används i Nato.

Förmågan i de tre försvarsgrenarna armén, flygvapnet och marinen föreslås stärkas, bl.a. genom att ytterligare materiel anskaffas. Därtill föreslås att förmågan inom

ledning och logistik samt försvarsunderrättelseförmågan stärks. Förstärkningen av försvaret ska vara ändamålsenlig och kostnadseffektiv för att säkerställa att de tillförda resurserna bidrar till en ökad försvarsförmåga. Ett led i detta är förslaget om en stärkt uppföljning av totalförsvaret genom inrättandet av en ny myndighet, Myndigheten för totalförsvarsanalys. Regeringen tillför även medel till Försvarshögskolan för ökad forskning inom försvar, krishantering och säkerhet.

Att Ukraina förmår försvara sig mot den ryska aggressionen är centralt för Europas säkerhet. Regeringen avser att utöka det militära stödet till Ukraina. Ett utökat militärt stöd till Ukraina från Sverige bör bygga på att leverera mer kvalificerade vapensystem i linje med vad Ukraina har efterfrågat.

Även de civila delarna av totalförsvaret är eftersatta. Satsningar på det militära försvaret behöver därför kombineras med satsningar på det civila försvaret för att skapa ett fungerande totalförsvaret som stärker Sveriges säkerhet brett. Motståndskraften mot hybridhot ska öka, och cybersäkerheten ska förbättras.

Den svenska beredskapen förstärks. Regeringen kommer att prioritera att bygga upp bättre beredskapslager av t.ex. sjukvårdsprodukter såsom läkemedel, medicintekniska produkter och personlig skyddsutrustning. Vidare föreslår regeringen att medel avsätts för att stärka det civila försvaret inom regionernas hälso- och sjukvård, den kommunala hälso- och sjukvården samt socialtjänsten. För att stärka dricksvattenförsörjningen såväl i fredstid som vid höjd beredskap och krig ska arbetet med bl.a. dricksvattenkvalitet och information till allmänheten intensifieras i linje med EU:s s.k. dricksvattendirektiv ([EU] 2020/2184). Vidare ska den nationella analys- och laboratorieförmågan stärkas inom ramen för utbyggnaden av det civila försvaret. Regeringen föreslår även att transportinfrastrukturen och elberedskapen tillförs medel för att stärka det civila försvaret.

Reformerat bistånd

Svensk biståndspolitik är fortsatt generös. Biståndsbudgeten för 2023–2025 uppgår till 56 miljarder kronor per år och frikopplas från bruttonationalinkomsten. På så sätt skapas större förutsebarhet. Avräkningar för flyktingkostnader begränsas till maximalt 8 procent av biståndsbudgeten. En reformagenda för biståndet tas fram med fokus på långsiktighet, transparens och effektivitet. Tematiska prioriteringar ska göras med fokus på fattigdomsbekämpning och hälsoinsatser för de allra mest utsatta, demokrati-bistånd till människorättsförsvare och demokratikämpare, utökat och effektiviserat klimatbistånd samt kvinnors och flickors rättigheter och möjligheter. Sverige fortsätter också arbetet med att bidra till global tillgång till vaccin mot covid-19, bl.a. genom vaccindonationer. Andelen bistånd som kanaliseras via kärnstöd till multilaterala organisationer ska begränsas, och andelen bistånd som kanaliseras via civilsamhället ska öka på platser där civilsamhället effektivt genomför prioriterad verksamhet. Det multilaterala samarbetet ska fokuseras till de organisationer som arbetar med regeringens tematiska prioriteringar samt humanitärt bistånd, stöd till flyktingar och barns rättigheter. Större tonvikt ska läggas på bilaterala insatser och öronmärkt stöd via multilaterala organisationer, s.k. multi-bilaterala insatser, för ökad insyn och styrning över inriktning, genomförande och uppföljning av biståndet. En skattelättnad för gåvor som lämnas av juridiska personer ska utredas i syfte att införas, för att skapa incitament för företag att bidra mer till internationell hjälpverksamhet.

En särskild satsning avses göras på insatser för att skapa förutsättningar för fria val. Därutöver kommer fokus att ligga på ett utökat och effektiviserat klimatbistånd samt kvinnors och flickors rättigheter och möjligheter. Biståndspolitikerna ska också fokuseras för att utgöra ett verktyg för att motverka irreguljär migration, öka andelen som återvänder till sina ursprungsländer och till ett effektivt arbete för frivillig återvandr-

ing. Regeringen avser att villkora delar av biståndet i syfte att se till att mottagarländer tar ansvar för sina medborgare i frågor som berör återvändande. Biståndspolitiken ska även inriktas på effektiva åtgärder för att minska grundorsakerna till irreguljär migration och tvångsfördrivning.

En effektiv och ambitiös energi- och klimatpolitik

Elproduktion ska öka med ny kärnkraft

Sverige står inför ett växande behov av el i hela samhället. Prognoser pekar på att elkonsumenterna kan komma att fördubblas då Sverige elektrifierar större delar av industrin och transportsektorn. En av regeringens främsta prioriteringar är att arbeta för att säkra ny planerbar elproduktion i Sverige. I första hand handlar det om att möjliggöra ny kärnkraft. Kärnkraften ska ha en avgörande roll både i att återupprätta en leveranssäker och trygg elförsörjning samt i att åstadkomma en effektiv klimatomställning.

Att planerbar elproduktion har lagts ned i södra Sverige är en bidragande orsak till den bristande överföringskapaciteten i elnäten. Utbyggd planerbar produktion i söder skulle förbättra energi- och effektbalansen i hela det nordiska elsystemet och skulle därmed stötta pågående industrisatsningar. På sikt behövs utbyggd produktion även i norr. Kärnkraft är det enda alternativet för Sverige när det gäller att tillföra planerbar fossilfri elproduktion i större skala. Kärnkraften har potential att producera de stora mängder el som omställningen kräver. Dessutom bidrar kärnkraften med ett antal stödtjänster som gör hela elsystemet mer robust och leveranssäkert. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med ett förslag på en garantiram för kärnkraft i syfte att säkra en stabil elförsörjning i Sverige.

Kärnkraften behöver kunna drivas med långsiktiga förutsättningar. Regeringen kommer därför att utreda hur ett regelverk kan utformas för att förhindra godtycklig eller politiskt motiverad nedläggning av kärnkraftsreaktorer. Kärnkraftsanläggningar ska enligt detta regelverk kunna fortsätta drivas så länge de underhålls och drivs på ett säkert sätt. Nya kärnkraftsreaktorer ska tillåtas på fler platser än i dag, och förbudet mot att ha fler än tio reaktorer samtidigt i drift ska tas bort. Regelverken föreslås utvecklas för att skapa förutsättningar för detta samt för att små modulära reaktorer ska kunna byggas och nyttjas i Sverige. Strålsäkerhetsmyndigheten tillförs medel för att utveckla regelverken och för att förbereda prövning av ansökningar om nya reaktorer. Vidare prioriterar regeringen att initiera en långsiktig forskningssatsning under mandatperioden för att säkra svensk spetskompetens inom kärnkraftsteknik. Medel föreslås tillföras för att möjliggöra ökad forskning kring kärnkraft. För att underlätta utbyggnaden av elnät ska staten med början under mandatperioden underlätta finansieringen genom lån eller garantier till nätägarna, baserat på lokala prognoser för elbehov.

Kraftvärme bidrar till planerbar och stabil elförsörjning i Sverige. Avfallsförbränningskatten har försvagat lönsamheten för kraftvärme i Sverige och riskerar på sikt att leda till en minskad kraftvärmeproduktion. Regeringen föreslår därför att avfallsförbränningskatten avskaffas. Dessutom kommer regeringen att föreslå att produktionen av värme i kraftvärme- och värmeverk inom EU:s utsläppshandelssystem befrias från koldioxidskatt.

Även andra kraftkällor och åtgärder har betydelse för elförsörjningen i landet. När det gäller solceller ska kraven på bygglov för integrerade solceller ses över, och regeringen kommer att föreslå höjd subventionsgrad för solceller inom ramen för skattereduktionerna för installation av grön teknik. Regeringen föreslår även ett stöd för el- och energieffektiviserande åtgärder i småhus med låg energiprestanda samt slopad

nedsättning av energiskatten på el för datorhallar för att stimulera en effektivare elanvändning även i den sektorn.

Näringslivets gröna omställning ska främjas

Ny teknik är en central del av industrins klimatomställning. Storskalig koldioxidinfångning genom bio-CCS har stor potential att åstadkomma betydande negativa utsläpp. Energimyndigheten redovisade under 2021 ett uppdrag om genomförandet av ett driftstöd för infångning och lagring av koldioxid från förnybara källor, bio-CCS, via s.k. omvända auktioner. Regeringen avser att möjliggöra genomförandet av en första auktion 2023, och minst ytterligare en auktion planeras senare under mandatperioden. Utgångspunkten är att under mandatperioden fatta beslut om att auktionera ut större volymer under förutsättning att detta är kostnadseffektivt. Regeringen avsätter även ytterligare medel för internationella klimatinvesteringar. Även utsläppsminskningar som genomförs utanför Sveriges gränser är en åtgärd som behövs och får tillgodoräknas för att nå det långsiktiga klimatmålet till 2045.

Industriklivet föreslås förstärkas för att öka industrins förutsättningar att kunna utveckla och investera i ny teknik som reducerar dess utsläpp, exempelvis via infångning och lagring av koldioxid för fossila eller processrelaterade utsläpp. Då industrin står för en betydande del av koldioxidutsläppen är det särskilt prioriterat att vidta politiska åtgärder som kan minska industriverksamheternas klimatpåverkan och samtidigt bidra till stärkt konkurrenskraft. Regeringen avser att föreslå att miljötillståndsprövningen enligt miljöbalken ska förenklas och förkortas för att underlätta för näringslivets gröna omställning. En utredning ska tillsättas för att ta fram förslag för att göra prövningsprocessen mer flexibel, effektiv och förutsägbar. Utredningen ska också lämna förslag om hur antalet myndigheter som för statens talan i tillståndsärenden ska begränsas. Regeringen avser att genomföra delar av Miljöprövningsutredningens förslag.

Laddinfrastrukturen ska byggas ut

Goda möjligheter till laddning är en förutsättning för att öka elektrifieringen av transportsektorn. Regeringen föreslår därför att medel tillförs för att bygga ut laddinfrastrukturen i Sverige. Resurstillskotten ska i första hand fördelas mellan stöd till publika laddstationer för lätta fordon och stöd till elektrifiering av tunga transporter. Satsningen ska bl.a. stötta utbyggnaden i områden där den i dag går långsamt, t.ex. i glesbygd och där de ekonomiska förutsättningarna är sämre. De hinder som hämmar utbyggnaden av laddinfrastruktur, och som bl.a. Energimyndigheten och Boverket har analyserat, ska bedömas och relevanta åtgärder utformas. För att underlätta omställningen till en fossilfri fordonsflotta och gynna arbetsresor med laddbara bilar, kommer regeringen att föreslå ett tillfälligt undantag från beskattning av förmån av laddel på arbetsplatsen.

Miljöförstöringen ska bekämpas och våtmarkerna restaureras

Att bekämpa och förhindra miljöförstöring mer effektivt är en central prioritering för regeringen. Regeringen föreslår tillskott av medel till åtgärder för en bättre havs- och vattenmiljö, bl.a. i Östersjön, genom insatser för att minska övergödning, utsläpp av gifter och nedskräpning. Ytterligare stora insatser är avgörande för att minska tillförseln av kväve och fosfor till Östersjön.

Restaurering av våtmarker är gynnsamt för att minska utsläppen av växthusgaser, stärka den biologiska mångfalden, balansera vattenflöden samt minska övergödningen. Regeringen föreslår därför att medel avsätts för att stärka arbetet med att återställa våtmarker i Sverige. Det är angeläget att minska och avlägsna miljögifter i mark och

vatten. Medel föreslås därför avsättas för sanering av förorenade områden. Odlingsstorv ger upphov till utsläpp av växthusgaser. Åtgärder för att begränsa klimateffekterna av odlingsstorv kommer därför att tas fram.

En hållbar migrations- och integrationspolitik

Invandringen till Sverige har varit ohållbar. Resultatet har blivit ett farligt utanförskap bland många utrikesfödda, men också bland barn och ungdomar födda i Sverige. Integrationsproblemen påverkar numera hela samhället i form av bostadssegregation och trångboddhet, arbetslöshet och bidragsberoende, hälsoproblem och dåliga skolresultat, brottslighet och utsatthet för brottslighet, hedersförtryck, otrygghet och kränkningar av ungdomars rättigheter.

Ett paradigmskifte sker nu inom svensk migrationspolitik. Asylrätten kommer att upprätthållas, och regeringens arbete kommer att vara i enlighet med de bindande internationella regler som Sverige har åtagit sig att följa. Utgångspunkten ska vara att skydd för den som flyr en konflikt eller kris ska erbjudas tillfälligt och för den som flyr Sveriges närområde. Sveriges lagstiftning för asylmottagande ska anpassas för att inte vara mer generös än vad som är en skyldighet för en medlemsstat enligt EU-rätten. Regeringen avser att tillsätta en utredning för att ta fram de författningsförslag som krävs för att åstadkomma detta, vilket bl.a. innefattar att föreslå lagändringar för den enskildes rättigheter under asylprocessen. Regeringen föreslår dessutom att Sverige ska ta emot betydligt färre kvotflyktingar under mandatperioden, 900 per år jämfört med de 5 000 som var åtagandet för 2021.

En översyn av asylprocessen i syfte att stärka kvalitet, enhetlighet och rättssäkerhet kommer att genomföras. I översynen ska det bl.a. ingå kriterier för offentliga biträden, tolkar och nämndemän samt bedömningen av ärenden gällande bl.a. konvertiter och hbtq-personer.

Den förlängda tillämpningen av EU:s s.k. massflyktsdirektiv (2001/55/EG) till den 24 mars 2024 innebär att många personer söker tillfälligt skydd i Sverige. Regeringen föreslår därför att ytterligare medel avsätts till Migrationsverket. Med tillskottet ska myndigheten kunna tillgodose sitt behov av personal för att hantera migrationen med anledning av kriget i Ukraina.

Regeringen föreslår också att medel avsätts för migrationsdomstolarna för att dessa ska kunna beta av sina stora målbalanser, i syfte att snabba på återvändandet av människor som saknar rätt att vistas i Sverige.

Under mandatperioden ska antalet förvaringsplatser utökas kraftigt, och myndigheternas uppdrag kopplade till återvändandeverksamheten ska prioriteras och stärkas. Regeringen avser att föreslå en skärpning av villkoren för anhörginvandring och arbetskraftsinvandring under mandatperioden.

Nyanlända ska etablera sig snabbare på arbetsmarknaden, och bidragsberoendet bland utrikesfödda ska minska. Integrationspolitiken ska genomsyras av tydliga krav och förväntningar på att människor ska bli självförsörjande. Kraven för att bli svensk medborgare ska ses över i syfte att skärpas. Nyanländas kunskaper om det svenska samhället och kunskaper i det svenska språket behöver stärkas. En utredning kommer att tillsättas för att föreslå förändringar som medför att samhällsintroduktion och samhällsorientering görs obligatorisk och att vissa offentliga ersättningar villkoras med deltagande. Ökad tonvikt läggs vid jämställdhet, kvinnors rättigheter, religionsfrihet och samhällets övriga grundvärderingar. Sfi-undervisningen ska ses över i syfte att förstärkas, bl.a. genom att sfi-undervisning med yrkesutbildning ska erbjudas nyanlända i alla kommuner.

Regeringen kommer att tillsätta en utredning med uppdrag att föreslå en modell för successiv kvalificering till svenska välfärdsförmåner, t.ex. genom arbete. Möjligheten att ta bort rätten till ekonomiskt bistånd för den som vistas olovligt i landet ska utredas, liksom möjligheten att ställa högre aktivitetskrav för försörjningsstöd eller etableringsersättning. Utredningen ska även ges i uppdrag att analysera och överväga i vilken mån det är förenligt med EU-rätten att, utöver de utgångspunkter för kvalificering in i välfärden som redan angetts, låta kvalificering till välfärdsförmåner ske på grundval av medborgarskap i Sverige eller i en annan EES-stat, i stället för på grundval av bosättning.

Bättre kontroll över statens utgifter

Förbättrad folkbokföring genom folkräkning

För att få bättre kontroll över vilka som befinner sig i Sverige olovligt och för att bekämpa välfärdsbrottsligheten och den organiserade kriminaliteten är det viktigt att staten stärker kontrollen över folkbokföringen. Fusk med folkbokföringsuppgifter är ofta ett led i den organiserade brottsligheten. Felaktiga folkbokföringsuppgifter används av kriminella för att bl.a. tillskansa sig välfärdsförmåner och bidrag. En starkt folkbokföring ger staten bättre förutsättningar att bekämpa brott, hindra framväxten av utanförskap och bygga upp viktig kunskap i arbetet med att motverka problem som exempelvis trångboddhet. Regeringen avsätter därför medel för att förbättra folkbokföringen genom en folkräkning. Skatteverkets riktade kontroller i områden där risken för felaktig folkbokföring bedöms vara stor är en viktig del av satsningen.

Statens resurser ska användas effektivt

Regeringens åtgärder utgår från att staten tydligare och bättre ska prioritera sina kärnverksamheter. Medborgarnas förtroende för att det offentliga klarar sitt huvuduppdrag ska stärkas genom politikens prioriteringar. Regeringen avser att vidta ett antal åtgärder för att minska statens utgifter. För att värna legitimiteten i och förtroendet för välfärdssystemen och andra offentliga stödsystem är det avgörande att utbetalningar enbart sker till personer som är berättigade till stöd. Regeringen prioriterar att stärka myndigheternas arbete med att minska de felaktiga utbetalningarna från offentliga stödsystem och att motverka skattefusk.

1.5 Effekter av regeringens politik

Effekter på arbetsmarknaden

Regeringen beskriver i den här propositionen ett antal kommande åtgärder som kan få positiva långsiktiga effekter för arbetsmarknaden. De bedömningsbara reformer i denna proposition som föreslås och aviseras för att genomföras 2023 bedöms emellertid på lång sikt minska sysselsättningen och antalet arbetade timmar, samtidigt som arbetslösheten ökar. Detta är en följd av att de negativa effekterna för sysselsättningen och arbetslösheten av att bibehålla dagens nivå på arbetslöshetsersättningen bedöms vara större än de samlade positiva effekterna av övriga reformer.

Bibehållandet av nuvarande nivå på arbetslöshetsersättningen som föreslås i denna proposition ger ökad försäkring mot inkomstbortfall vid arbetslöshet och därmed ökad trygghet för individen. En generösare arbetslöshetsförsäkring kan leda till att matchningen på arbetsmarknaden förbättras, eftersom det finns större möjligheter för individen att invänta ett arbete som matchar dess kompetens. Samtidigt kan en högre ersättningsgrad innebära att arbetslösa söker arbete mindre aktivt och accepterar färre jobberbjudanden, vilket kan förlänga tiden i arbetslöshet. Det kan även innebära att företagets kompetensförsörjning försämras. En högre arbetslöshetsersättning kan

även leda till att lönerna stiger snabbare, eftersom löntagarna kan få en bättre förhandlingsposition, vilket kan medföra en högre arbetslöshet på sikt.

Utökade medel till kommuner och regioner, för att förbättra kvaliteten i välfärden, kan bl.a. leda till bättre hälsa och bättre resultat i grund- och gymnasieskolan. Det bedöms på sikt leda till högre sysselsättning och produktivitet samt lägre arbetslöshet.

Förstärkningen av jobbskatteavdraget för äldre leder till att det lönar sig mer att arbeta för äldre. Det bedöms leda till att fler äldre kommer att delta på arbetsmarknaden, vilket på sikt medför en ökad sysselsättning i ekonomin i sin helhet. Det kommande förslaget om en förstärkning av reseavdraget för arbetsresor förväntas bidra till en ökad rörlighet på arbetsmarknaden och således till en något lägre arbetslöshet.

Effekter på inkomstfördelningen

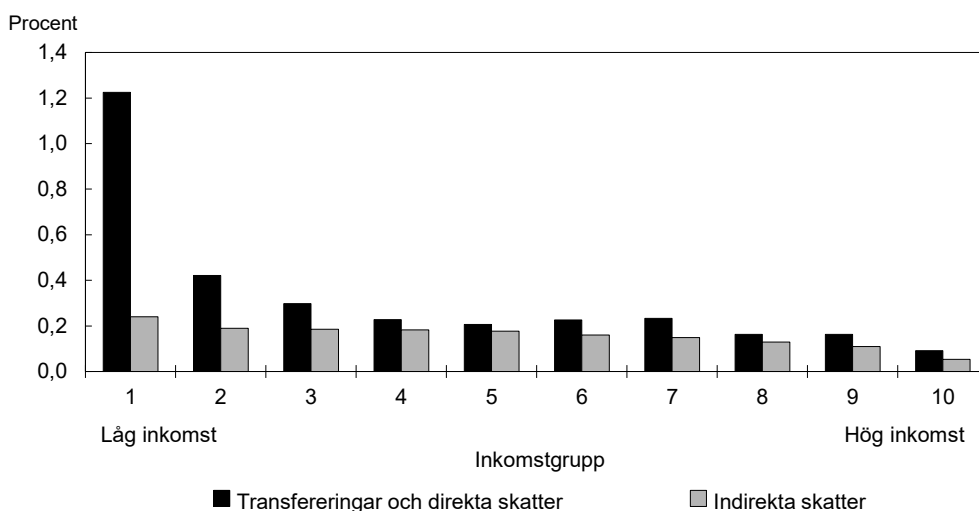
I denna proposition föreslår regeringen en rad åtgärder som påverkar hushållens ekonomiska standard. De av regeringen föreslagna beräkningsbara åtgärderna förväntas höja hushållens ekonomiska standard med drygt 6 miljarder kronor eller i genomsnitt 0,2 procent. Av detta belopp står förslaget om bibehållandet av dagens nivå på arbetslöshetsersättningen för drygt hälften. Dessutom föreslås förändringar av indirekta skatter. De påverkar inte hushållens disponibla inkomster, men medför att hushållens konsumtionsmöjligheter ökar med knappt 4 miljarder kronor. I diagram 1.1 redovisas åtgärdernas effekter på hushållens ekonomi som andel av ekonomisk standard i olika delar av inkomstfördelningen.

De beräkningsbara reformer i denna proposition som bedöms ha en direkt inverkan på individernas ekonomiska standard är de föreslagna och aviserade förändringarna i reseavdraget, jobbskatteavdraget för äldre, bibehållandet av dagens nivå på arbetslöshetsersättningen samt det förlängda tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag. Därutöver kommer regeringen att föreslå tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel vilket påverkar hushållens konsumtionsmöjligheter.

Reformerna har olika fördelningsprofil, men sammantaget har de förslag som påverkar ekonomisk standard en tydligt utjämnande fördelningsprofil. Den ekonomiska standarden ökar procentuellt sett mest i den nedre delen av fördelningen, och allra mest för den tiondel av befolkningen som har lägst ekonomisk standard (se diagram 1.1). De främsta orsakerna till detta är bibehållandet av dagens nivå på arbetslöshetsersättningen och det förlängda tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag. Båda reformerna ökar den ekonomiska standarden mest i inkomstgrupp 1.

Som framgår av diagram 1.1 har även den föreslagna sänkningen av energiskatten på bensin och diesel, som är en indirekt skatt, störst betydelse i den nedre delen av inkomstfördelningen.

Diagram 1.1 Effekter på hushållens ekonomi i olika inkomstgrupper till följd av förslag och aviseringar i denna proposition

Anm.: Ekonomisk standard definieras som hushållens sammanlagda inkomster från arbete, kapital och sociala ersättningar minus direkta skatter, justerat för försörjningsbörda. Hela befolkningen har delats in i tio olika inkomstgrupper efter ekonomisk standard. Beräkningarna inkluderar effekter 2023 av beräkningsbara åtgärder i denna proposition.

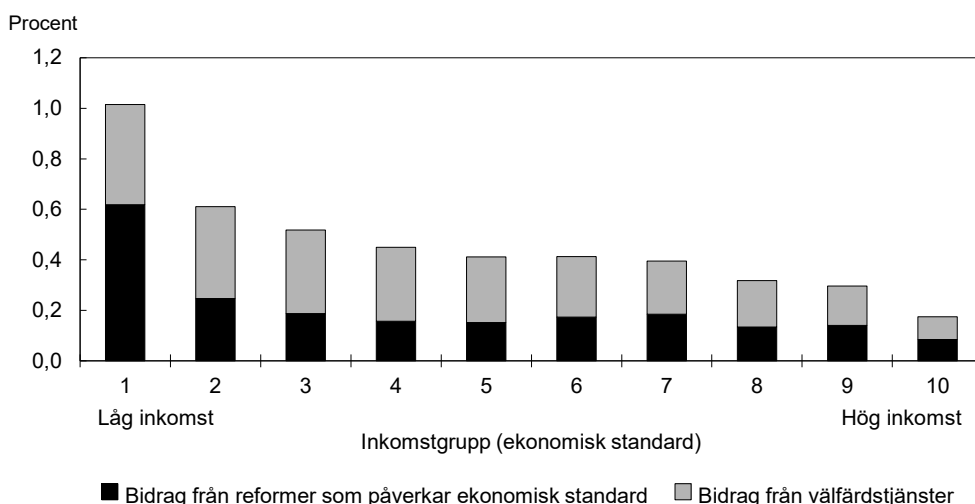
Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Utöver de reformer som påverkar den disponibla inkomsten påverkas individers levnadsvillkor av reformer avseende individuella välfärdstjänster som vård, skola och omsorg. Ett utökat inkomstbegrepp, som inkluderar såväl ekonomisk standard som de resurser som läggs på offentligt finansierade välfärdstjänster, ger en mer fullständig bild av politikens effekter. Samtidigt är den utjämning av livschanser som sker genom välfärdstjänster, inte minst utbildning, svår att mäta och har en vidare betydelse för både individer och samhället i stort än vad som framgår av de ekonomiska beräkningar som görs i denna proposition.

De direkta effekterna av de reformer som påverkar den utökade inkomsten redovisas i diagram 1.2. Åtgärderna som föreslås i denna proposition innebär att resurserna för individuella välfärdstjänster ökar med totalt 11 miljarder kronor. Tillsammans med reformerna som påverkar den disponibla inkomsten bedöms de leda till att den utökade inkomsten ökar med i genomsnitt 0,4 procent. Förslagen om de individuella välfärdstjänsterna bidrar till att den utökade inkomsten ökar i alla inkomstgrupper. I relativa termer ökar den mest i de tre lägsta inkomstgrupperna. Detta beror främst på regeringens förslag om höjda generella statsbidrag till kommuner och regioner samt höjda anslag till utbildning och hälso- och sjukvård.

Sammantaget har de förslag som påverkar utökad inkomst en tydligt utjämnande fördelningsprofil, där den utökade inkomsten ökar mest i den nedre delen av fördelningen och allra mest för den tiondel av befolkningen som har lägst ekonomisk standard (se diagram 1.2).

Diagram 1.2 Effekt på utökad inkomst i olika inkomstgrupper till följd av förslag och aviseringar i denna proposition

Anm.: Hela befolkningen har delats in i tio olika inkomstgrupper efter ekonomisk standard. Beräkningarna inkluderar effekter 2023 av beräkningsbara åtgärder i denna proposition. Effekterna beräknas i förhållande till gällande regler (för disponibel inkomst) och senast beslutade anslagsnivå (för välfärdstjänster).

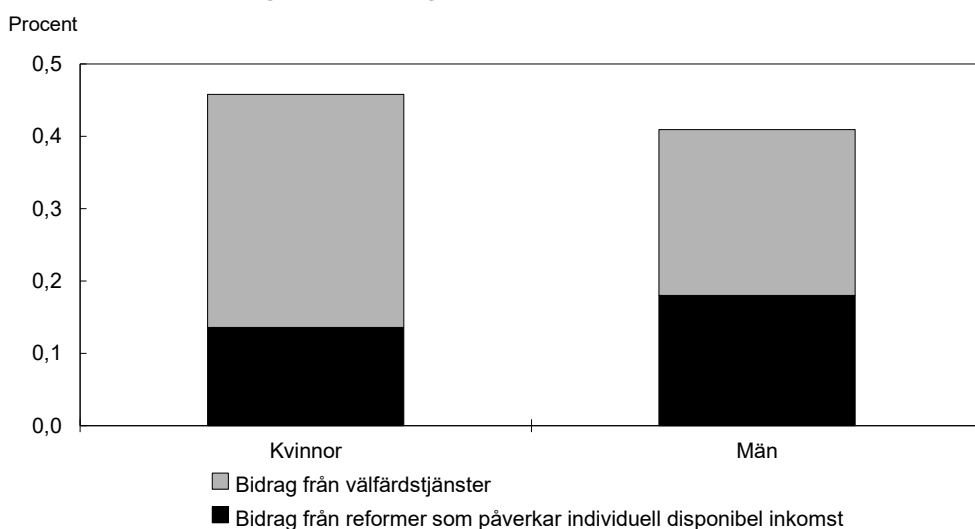
Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Effekter på ekonomisk jämställdhet

Sammantaget väntas de förslag och aviseringar som presenteras i denna proposition medföra att den individuella utökade inkomsten, dvs. det sammanlagda bidraget från välfärdstjänster och individuell disponibel inkomst, ökar mer för kvinnor än för män.

Satsningarna avseende välfärdstjänster bedöms tillföra ekonomiska resurser till kvinnor i högre utsträckning än män. Effekten av satsningarna på välfärdstjänster, uttryckt som andel av den utökade inkomsten (dvs. summan av disponibel inkomst och värdet av välfärdstjänster), uppgår till nära 0,5 procent för kvinnor och 0,4 procent för män (se diagram 1.3). Detta beror främst på regeringens förslag om höjda generella statsbidrag till kommuner och regioner samt höjda anslag till utbildning och hälso- och sjukvård.

Diagram 1.3 Effekt på individuell utökad inkomst för kvinnor och män till följd av förslag och aviseringar i denna proposition

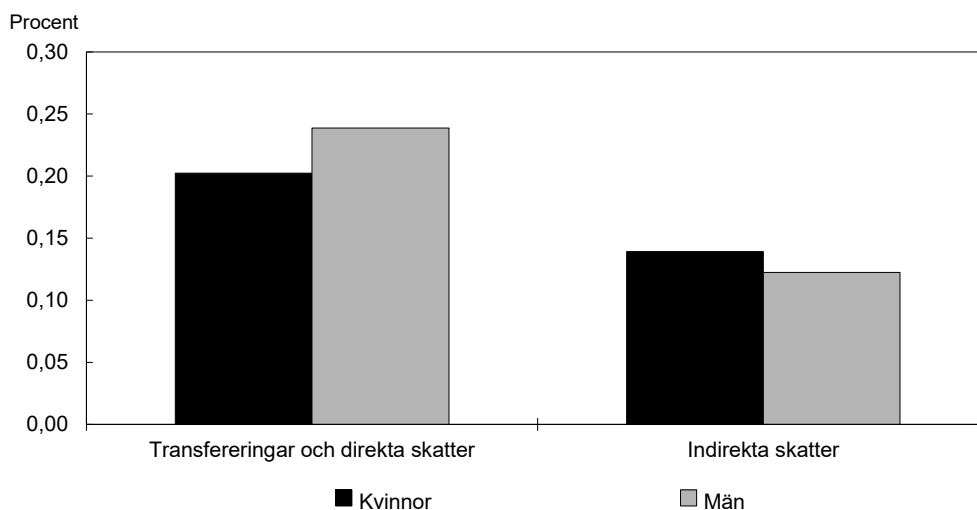

Anm.: Beräkningarna inkluderar effekter 2023 av beräkningsbara åtgärder i denna proposition. Effekterna beräknas i förhållande till gällande regler (för disponibel inkomst) och senast beslutade anslagsnivå (för välfärdstjänster).

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

De föreslagna och aviserade reformerna i den här propositionen bedöms sammantaget öka mäns individuella disponibla inkomst något mer än kvinnors. Det är främst förändringarna i reseavdraget och bibehållandet av dagens nivå på arbetslöshetsersättningen som bidrar till detta resultat. Förslaget om en förlängning av det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag bedöms dock öka kvinnors disponibla inkomst mer än mäns. Det kommande förslaget om sänkt skatt på bensin och diesel bedöms ha större ekonomisk betydelse för kvinnor än för män (se diagram 1.4).

Diagram 1.4 Effekt på individuell inkomst för kvinnor och män till följd av förslag och aviseringar i denna proposition

Anm.: Beräkningarna inkluderar effekter 2023 av beräkningsbara åtgärder i denna proposition.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Effekter på klimatet

Regeringens klimatpolitiska arbete ska utgå från riksdagens klimatmål. Sverige ska senast 2045 ha nettonollutsläpp. Bortom 2045 ska utsläppen vara nettonegativa.

Regeringen föreslår vissa åtgärder som på kort sikt kommer att ha en negativ effekt på klimatet, men som bedöms vara nödvändiga i den situation som Sverige befinner sig i. Det är framför allt den aviserade sänkningen av reduktionsplikten under mandatperioden till EU:s lägstanivå som bedöms öka utsläppen. Regeringen har dock gjort avvägningen att detta är nödvändigt för att säkerställa att de höga bränslepriserna inte urholkar hushållens ekonomi och för att bibehålla förtroendet för klimatpolitiken i stort. Avskaffad klimatbonus och tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel bedöms också öka utsläppen.

Det finns även en rad åtgärder som bedöms bidra till en positiv klimatpåverkan, framför allt på längre sikt. Utbyggd laddinfrastruktur bedöms vara en viktig förutsättning för elektrifieringen av transportsektorn. Leveranssäkerheten och kapaciteten i kraftsystemet stärks. Här är regeringens satsning på att skapa bättre förutsättningar för investeringar i ny kärnkraft viktig eftersom den bidrar till produktion av fossilfri el. Den andra viktiga förutsättningen för att klimatomställningen ska gå att genomföra är att tillståndprocesserna blir mer effektiva. Regeringen avser göra en översyn av miljöbalken för att säkerställa detta.

Vidare föreslår regeringen en förstärkning av Industriklivet för att öka industrins förutsättningar för klimatomställning. Industriklivet uppskattas ha stor potential att reducera utsläpp på längre sikt. De projekt som fått finansiering via Industriklivet t.o.m. den 31 december 2021 beräknas kunna bidra till att minska utsläpp av

växthusgaser med 9 miljoner ton per år, vilket motsvarar 19 procent av Sveriges totala utsläpp, samt bidra till 6 miljoner ton i negativa utsläpp per år.

För att nå målet om nettonollutsläpp senast 2045, och för att bidra till negativa nettoutsläpp därefter, krävs kompletterande åtgärder. Som kompletterande åtgärder räknas t.ex. bio-CCS, vilket innebär avskiljning och lagring av koldioxid från förbränning av biobränslen, och åtgärder för utsläppsminskningar utanför Sveriges gränser. Regeringens förslag möjliggör storskalig koldioxidinfångning genom bio-CCS. Tekniken har stor potential att åstadkomma betydande negativa utsläpp. Också satsningen på att återställa våtmarker bedöms minska Sveriges nettoutsläpp. Därutöver bedöms satsningen på internationella klimatinvesteringar minska de globala utsläppen.

En bredare redovisning av de bedömda effekterna på utsläppen av vissa reformer i denna proposition finns i bilagan Klimatredovisning till utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

2 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och förslag till statens budget för 2023

1. Riksdagen godkänner riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (avsnitt 1).
2. Riksdagen fastställer utgiftstaket för staten, inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget, till följd av tekniska justeringar och av finanspolitiska skäl till 1 665 miljarder kronor för 2023 respektive 1 745 miljarder kronor för 2024 (avsnitt 4.2).
3. Riksdagen fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget till 1 825 miljarder kronor för 2025 (avsnitt 4.2).
4. Riksdagen godkänner beräkningen av inkomster i statens budget för 2023 (avsnitt 5.2 och bilaga 1 avsnitt 2).
5. Riksdagen godkänner den preliminära beräkningen av inkomster i statens budget för 2024 och 2025 som riktlinje för regeringens budgetarbete (avsnitt 5.2 och tabell 5.1).
6. Riksdagen beslutar om fördelning av utgifter på utgiftsområden för 2023 (avsnitt 6.2 och tabell 6.1).
7. Riksdagen godkänner beräkningen av förändringen av anslagsbehållningar för 2023 (avsnitt 6.2 och tabell 6.1).
8. Riksdagen godkänner beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2023 (avsnitt 6.2 och tabell 6.1).
9. Riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifter på utgiftsområden för 2024 och 2025 som riktlinje för regeringens budgetarbete (avsnitt 6.3 och tabell 6.3).
10. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2023 ta upp lån enligt 5 kap. budgetlagen (2011:203) (avsnitt 7.2).
11. Riksdagen godkänner beräkningen av Riksgäldskontorets nettoutlåning för 2023 (avsnitt 7.2 och tabell 7.1).
12. Riksdagen godkänner beräkningen av den kassamässiga korrigeringen för 2023 (avsnitt 7.2 och tabell 7.1).
13. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2023 besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 55 340 000 000 kronor (avsnitt 9.2).
14. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2023 besluta om krediter för myndigheternas räntekonton i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjade krediter uppgår till högst 18 500 000 000 kronor (avsnitt 9.2).
15. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2023, med de begränsningar som följer av 3 kap. 8 § andra stycket budgetlagen (2011:203), besluta att ett anslag som inte avser förvaltningsändamål får överskridas om ett riksdagsbeslut om ändring av anslaget inte hinner inväntas och överskridandet ryms inom det fastställda utgiftstaket för staten (avsnitt 9.7).

Förslag som ligger till grund för beräkningen av statens inkomster

16. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi (avsnitt 11.1 och 12.8).
17. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) (avsnitt 11.2 och 12.1).

18. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244) (avsnitt 11.3 och 12.7).
19. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244) (avsnitt 11.4 och 12.8).
20. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik (avsnitt 11.5 och 12.13).
21. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik (avsnitt 11.6 och 12.13).
22. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik (avsnitt 11.7 och 12.13).
23. Riksdagen antar förslaget till lag om upphävande av lagen (2019:1274) om skatt på avfall som förbränns (avsnitt 11.8 och 12.7).
24. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2022:174) om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244) (avsnitt 11.9 och 12.7).

3 Den makroekonomiska utvecklingen

I detta avsnitt redovisas prognosen för den makroekonomiska utvecklingen i Sverige och i övriga världen 2022–2025. Tyngdpunkten i avsnittet ligger på utvecklingen 2022 och 2023. Prognosen är baserad på de anslagsnivåer och de regelverk för skatter och transfereringssystem som har beslutats av riksdagen, samt de som föreslås eller aviseras i denna proposition eller i propositionen Höständringsbudget för 2022 (prop. 2022/23:2) eller har aviserats i tidigare propositioner. Prognosen baseras inte på några framtida finanspolitiska regel- eller anslagsändringar därutöver. I prognosen har information som fanns tillgänglig fram t.o.m. den 20 oktober 2022 beaktats. Tabeller med prognosens innehåll i detalj redovisas i bilaga 2.

Sammanfattning

- Ett högt inflationstryck som har förstärkts av Rysslands krig mot Ukraina och energikrisen har inneburit kraftigt försämrade utsikter för världsekonomin. Framöver väntas tillväxten i omvärlden dämpas, i synnerhet i euroområdet till följd av de omfattande störningarna på energimarknaderna.
- I Sverige ökade BNP förhållandevis starkt andra kvartalet 2022. En markant ökning av hushållens konsumtion av framför allt tjänster efter att pandemirestriktioner lyfts, samt en god utveckling av investeringar, bidrog till utvecklingen. Samtidigt har inflationen, mätt med konsumentprisindex med fast ränta (KPIF), fortsatt att stiga. Inflationstrycket är brett och inflationen väntas vara hög även den resterande delen av 2022. Riksbanken och andra centralbanker har höjt styrräntorna för att dämpa den höga inflationen. Räntorna väntas fortsätta stiga, vilket bedöms minska efterfrågan i ekonomin och tillsammans med lägre bidrag från energipriser medföra att inflationen sjunker 2023.
- År 2023 väntas den ekonomiska aktiviteten i Sverige minska. En hög inflation och stigande räntekostnader väntas tynga både hushållens konsumtion och företagens investeringar. Hushållens konsumtion bedöms även påverkas av prisfall på aktiemarknaderna samt en vikande bostadsmarknad. Den lägre omvärldsefterfrågan, inte minst från Tyskland, väntas därtill hålla tillbaka svensk export.
- Den lägre efterfrågan väntas medföra att sysselsättningstillväxten saktar in och att arbetslösheten ökar 2023. Svensk ekonomi bedöms befinna sig i en lågkonjunktur 2023.
- Prognosen är behäftad med stor osäkerhet som främst är kopplad till energikrisen i Europa och utvecklingen av inflationen. Denna osäkerhet belyses med två alternativa scenarier.

3.1 Utsikterna i omvärlden 2022 och 2023

Utsikterna för världsekonomin har kraftigt försämrats. Ett redan högt inflationstryck och allvarliga leverans- och utbudsproblem förstärktes våren 2022 av Rysslands invasion av Ukraina och den efterföljande energikrisen. Under sommaren och hösten har situationen för leverans- och utbudsproblemen börjat förbättras medan inflationen däremot har stigit ytterligare. Detta har föranlett stigande styrräntor världen över.

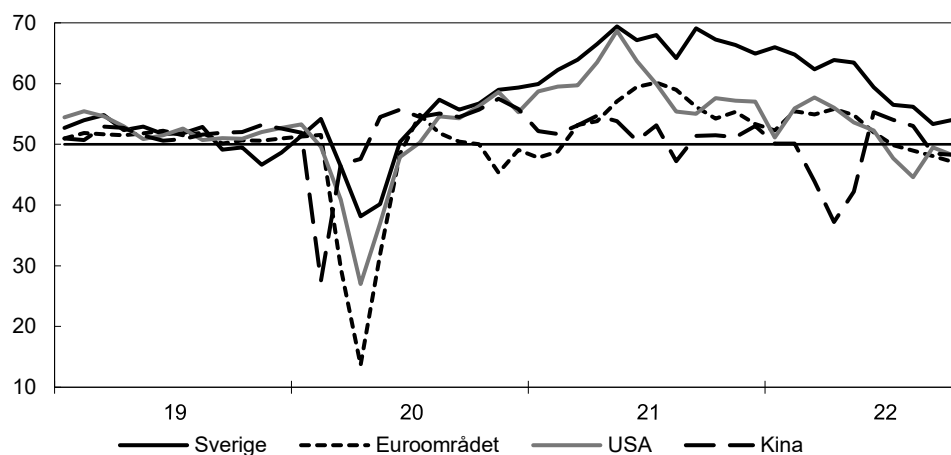
Energikrisen har samtidigt blivit alltmer allvarlig i Europa, och utvecklingen på de finansiella marknaderna har varit volatil med fallande tillgångspriser.

I euroområdet steg BNP första halvåret 2022 i relativt god takt trots en hög inflation och minskad köpkraft bland hushållen. Pandemirelaterade restriktioner avvecklades vilket bl.a. medförde ytterligare återhämtning inom kontaktnära tjänster. Preliminära siffror tyder på att tillväxten saktade in tredje kvartalet 2022. Under resterande del av 2022 och 2023 väntas den ekonomiska utvecklingen bli betydligt sämre (se tabell 3.1). Rysslands krig i Ukraina har drivit upp priserna på flera viktiga råvaror och skapat allvarliga störningar på energimarknaderna i Europa. Hög inflation, framför allt höga energi- och livsmedelspriser, stigande räntor och osäkerhet väntas påverka både hushåll och företag negativt. Samtidigt väntas efterfrågan från omvärlden dämpas. Framåtblickande indikatorer, såsom inköpschefsindex (PMI), har försvagats under våren och sommaren (se diagram 3.1). Indikatorer över hushållens konsumentförtroende har också tydligt försämrats och ligger på rekordlåga nivåer i många länder. Särskilt drabbade är de länder i Europa där rysk gas tidigare utgjorde en betydande andel av den totala energianvändningen, men även många länder i Östeuropa som har en omfattande handel med Ryssland. Finanspolitiska åtgärder i form av stöd till hushåll för höga energipriser samt ökade utgifter för energiinvesteringar och försvar motverkar till viss del utvecklingen. Hushållen har också haft ett högt sparande under pandemin, vilket bedöms bidra till att konsumtionen hålls uppe något.

Även i USA och Kina bedöms tillväxten bli tydligt svagare framöver. I USA föll BNP första halvåret 2022, även om hushållens konsumtion utvecklades starkt. En återhämtning skedde under tredje kvartalet, främst till följd av en stark utveckling av nettoexporten. En fortsatt hög inflation och en snabb åtstramning av penningpolitiken väntas dämpa den ekonomiska utvecklingen framöver. I Kina krympte BNP kraftigt andra kvartalet 2022, då hög smittspridning av covid-19 ledde till återinförda nedstängningar och restriktioner. BNP återhämtade sig dock tredje kvartalet då en återöppning skedde i flertalet städer samtidigt som exporten utvecklades starkt. Framöver väntas tillväxten i Kina växla ned till följd av nolltoleransstrategin mot covid-19 och ytterligare nedstängningar, osäkerhet inom fastighetssektorn och en lägre efterfrågan från omvärlden. Både finans- och penningpolitiken väntas dock stimulera ekonomin.

Diagram 3.1 Inköpschefsindex (PMI) för Sverige, Euroområdet, USA och Kina

Säsongrensade månadsvärden

Anm.: Värdet 50 avser balans, där ett värde över respektive under 50 tyder på att läget är bättre eller sämre än föregående månad.

Källor: Markit, Sif och Swedbank.

Inflationen har stigit tydligt i både euroområdet och USA det senaste året och är mycket hög. Kombinationen av snabbt stigande efterfrågan efter pandemin och olika produktions- och distributionsstörningar runt om i världen har påtagligt drivit upp priser på världsmarknaden. Obalanserna har förstärkts av Rysslands invasion av Ukraina och nya pandemirelaterade restriktioner i Kina. I euroområdet har energi- och livsmedelspriserna stigit kraftigt. Det senaste halvåret har dock prisökningarna blivit allt bredare och omfattar de flesta typer av varor och tjänster. Uppgången i den amerikanska inflationen började tidigare än i euroområdet, vilket till viss del kan förklaras av stora ekonomiska stimulanser. Även i USA har dock energi- och livsmedelspriserna stigit. Kortsiktiga inflationsförväntningar är på höga nivåer både i euroområdet och i USA, men de långsiktiga förväntningarna är fortsatt på en nivå nära inflationsmålen. Den globala inflationen väntas dämpas 2023, främst till följd av ett lägre bidrag från energipriserna, minskande leverans- och utbudsproblem, samt lägre efterfrågan i kölvattnet av åtstramande penningpolitik.

Tabell 3.1 Nyckeltal internationella variabler

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
BNP, euroområdet	5,3	2,9	-0,1	1,7	2,2
BNP, USA	5,9	1,7	0,6	1,8	2,3
BNP, Kina	8,1	3,1	4,8	5,0	5,0
BNP i världen, PPP-vägd ¹	6,0	2,8	2,2	3,4	3,4
BNP i världen, KIX-vägd ²	5,2	2,4	0,7	2,2	2,4
Svensk exportmarknad ³	8,8	6,3	2,0	3,4	3,4
Inflation, euroområdet ⁴	2,6	8,4	6,0	2,0	2,0
Inflation, USA ⁵	4,7	8,1	3,8	2,5	2,3
Dagslåneränta, euroområdet ⁶	-0,6	0,1	2,5	2,5	2,3
Styrränta, USA ⁶	0,3	1,9	4,7	4,1	3,2
Råoljepris ⁷	70,7	100,6	80,4	74,8	71,3

¹ BNP sammanviktad med köpkraftsjusterade (PPP) BNP-vikter enligt Internationella valutafonden.

² BNP sammanviktad med KIX-vikter, ett mått på respektive lands betydelse för svensk utrikeshandel. De senast beräknade vikterna används för 2022 och därefter skrivs de fram med trenden från de föregående fem åren.

³ Den sammanviktade importen i de länder som Sverige exporterar till. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport.

⁴ Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP).

⁵ Konsumentprisindex (KPI).

⁶ Årsgenomsnitt, procent. Avser estr, dvs. den referensränta som ska återspegla kostnader mellan banker i euroområdet för osäkrade lån från en bankdag till nästa, och Federal funds ränta för USA.

⁷ Brent, US-dollar per fat. Prognos avser 10-dagars genomsnitt för terminspriseringen 2022-10-20.

Källor: Macrobond och egna beräkningar.

3.2 Utsikterna i Sverige 2022 och 2023

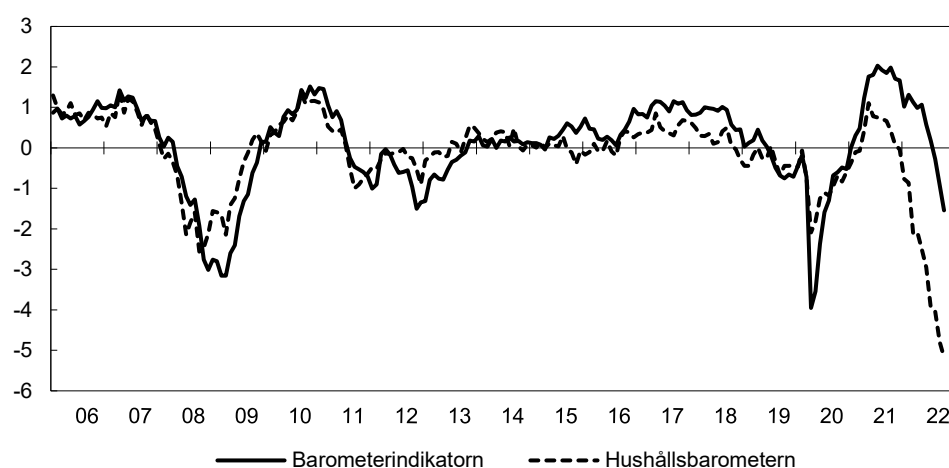
Den ekonomiska aktiviteten minskar 2023

Ett högt inflationstryck som förstärkts av Rysslands krig mot Ukraina och energikrisen har gett ett tydligt avtryck på svensk ekonomi. Kraftigt höjda priser på framför allt energi och livsmedel, stigande räntor och fallande tillgångspriser har påverkat såväl hushåll som företag. Trots detta var tillväxttakten första halvåret 2022 förhållandevis god, och det andra kvartalet växte BNP över det historiska genomsnittet (2000–2021). En stark utveckling av investeringar, framför allt bygg- och anläggningsinvesteringar, bidrog till uppgången andra kvartalet. Även hushållens konsumtion bidrog kraftigt som en följd av återställda beteendemönster bland hushållen samt ett uppdämt konsumtionsbehov i pandemins kölvatten. Samtidigt påverkades tillverkningsindustrin fortsatt av leveransproblem och utbudsstörningar. Den preliminära BNP-indikatorn pekar på att tillväxten fortsatt var god även tredje kvartalet.

En tydlig nedgång i den ekonomiska aktiviteten väntas i Sverige framöver (se tabell 3.2). Det stöds av framåtblickande indikatorer som har dämpats tydligt, som exempelvis barometerindikatorn, hushållens konsumentförtroende och inköpschefsindex (se diagram 3.1 och diagram 3.2). En hög inflation, stigande räntekostnader, fallande utveckling av tillgångspriser samt osäkerhet väntas tynga hushållens konsumtion och företagens investeringar. Investeringarna tyngs bl.a. av bostadsinvesteringarna som väntas minska 2023. Bostadspriserna har sjunkit tydligt sedan mars och väntas falla ytterligare. Den lägre omvärldsefterfrågan, inte minst från Tyskland, väntas därtill hålla tillbaka svensk export. Sammantaget väntas BNP-tillväxten försvagas 2023, och svensk ekonomi bedöms befinna sig i en lågkonjunktur.

Diagram 3.2 Barometerindikatorn och hushållens konsumentförtroende

Standardiserade värden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Hushållens konsumtion väntas minska till följd av urholkad köpkraft

Hushållens konsumtion utvecklades svagt under inledningen av 2022 bl.a. till följd av hög smittspridning av covid-19 och stigande priser på energi. Den svagare inledningen på året blev dock kortvarig eftersom hushållens konsumtion ökade i snabbare takt än sitt historiska genomsnitt det andra kvartalet. Det kan delvis förklaras av slopade pandemirestriktioner och minskad sjukfrånvaro samt ett uppdämt konsumtionsbehov efter pandemin.

Framöver väntas dock hushållens konsumtion minska. Det stöds av framåtblickande indikatorer där hushållen aldrig tidigare varit så pessimistiska som nu (se diagram 3.2). Det är framför allt hushållens syn på den egna ekonomin som tynger konsumentförtroendet, och särskilt dystra är småhusägare samt bostadsrättsinnehavare. Det kan troligtvis förklaras av hög inflation, i synnerhet högre energikostnader, och stigande räntor samtidigt som tillgångspriser utvecklats svagt. Hushållen, som är högt belånade, är känsliga för höjda räntor då en stor andel av lånen har rörlig ränta eller korta bindningstider. Löneökningstakten har tilltagit under loppet av 2022, men är likväl betydligt lägre än inflationen, och reallönerna väntas sjunka tydligt både 2022 och 2023. Hushållen kompenseras dock något för de höga elpriserna via högkostnads-skydd. Även vissa ersättningsnivåer i socialförsäkringen höjs som en konsekvens av den höga inflationen 2022 när prisbasbeloppet höjs den 1 januari 2023. Sammantaget väntas hushållens reala disponibla inkomster ändå utvecklas svagt 2022 och 2023. Det leder till att hushåll som tidigare sparat en stor andel av sin inkomst nu väntas dra ned på sitt sparande för att bibehålla sin konsumtion. Konsumtionen av icke nödvändiga varor och tjänster väntas sammantaget minska vilket leder till att tillväxttakten i

hushållens konsumtion försvagas andra halvåret 2022. Nedgången fortsätter 2023 när hushållens konsumtion väntas minska jämfört med året innan.

Svag utveckling av offentlig konsumtion

Det första halvåret 2022 har den offentliga konsumtionen minskat, framför allt i regionerna där konsumtionsutvecklingen var särskilt stark 2021. Det förklaras bl.a. av ett minskat behov av covidrelaterad vård, hög sjukfrånvaro under inledningen av 2022 och stigande priser på insatsvaror. Detta väntas bidra till att den offentliga konsumtionen sjunker något 2022. Hög inflation och att covidrelaterade utgifter fortsatt minskar medför att offentlig konsumtion fortsätter utvecklas svagt 2023, framför allt i staten. Tillförda medel till kommunsektorn i denna proposition bedöms dock bidra till att konsumtionen i kommunsektorn ökar 2023.

Fasta bruttoinvesteringar tyngs av minskade bostadsinvesteringar

Investeringarna har utvecklats starkt hittills 2022 trots det osäkra läget. Bostadsinvesteringarna har under flera år bidragit positivt till BNP-tillväxten och hittills 2022 har även investeringar i byggnader utöver bostäder utvecklats starkare än tidigare. Det höga antalet påbörjade bostäder 2021 håller uppe bostadsinvesteringarna även 2022 trots att nybyggnationen har minskat tydligt första halvåret. Högre byggkostnader och stigande räntor i kombination med en tydligt svagare bostadsmarknad med fallande bostadspriser innebär att bostadsinvesteringarna väntas falla framöver. Högre finansieringskostnader, lägre efterfrågan och stor osäkerhet väntas tynga totala investeringar som, trots viss motverkande effekt av ett investeringsbehov inom energisektorn, bedöms minska 2023.

Svagare utrikeshandel 2023

Exporten utvecklades starkt första halvåret 2022, vilket främst drevs av en stark tjänsteexport. Varuexporten utvecklades något svagare, främst det andra kvartalet, men visar fortsatt på en god utveckling hittills 2022. Svenska exportföretag har fortfarande välfyllda orderböcker att beta av. Den lägre efterfrågan i omvärlden, framför allt i Europa, väntas dämpa exporten 2023. Detta visar sig redan i exportorderingsgången som slutat växa 2022. Importen har utvecklats starkt hittills 2022, framför allt genom en allt starkare tjänsteimport. Framöver väntas importen utvecklas svagare än exporten, och 2023 bedöms importen minska. Det beror framför allt på en svagare konsumtion bland hushållen. Nettoexporten väntas därmed vara negativ 2022 och positiv 2023.

Tabell 3.2 Nyckeltal försörjningsbalansen

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
BNP	5,1	2,6	-0,4	2,0	3,2
BNP, kalenderkorrigerad	4,9	2,6	-0,2	2,0	3,4
Hushållens konsumtion	6,0	3,6	-0,7	2,1	4,9
Offentlig konsumtion	2,8	-0,3	-0,2	0,1	-0,8
Fasta bruttoinvesteringar	6,3	4,1	-1,8	2,5	3,6
Lagerinvesteringar ¹	0,4	0,8	-0,3	0,0	0,0
Export	7,9	4,8	1,0	3,1	2,2
Import	9,6	7,2	-0,8	2,6	1,7
BNP per invånare ²	4,4	1,9	-0,9	1,4	2,7
BNP i löpande pris	8,2	9,0	3,9	3,5	5,1

Anm.: Fasta priser, referensår 2021, inte kalenderkorrigerade värden, om inte annat anges. Prognosen är baserad på de anslagsnivåer och de regelverk för skatter och transfereringssystem som har beslutats av riksdagen, samt de som har föreslagits eller aviserats av regeringen.

¹ Bidrag till BNP-tillväxten, förändring i procent av BNP föregående år.

² BNP per person i totala befolkningen.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

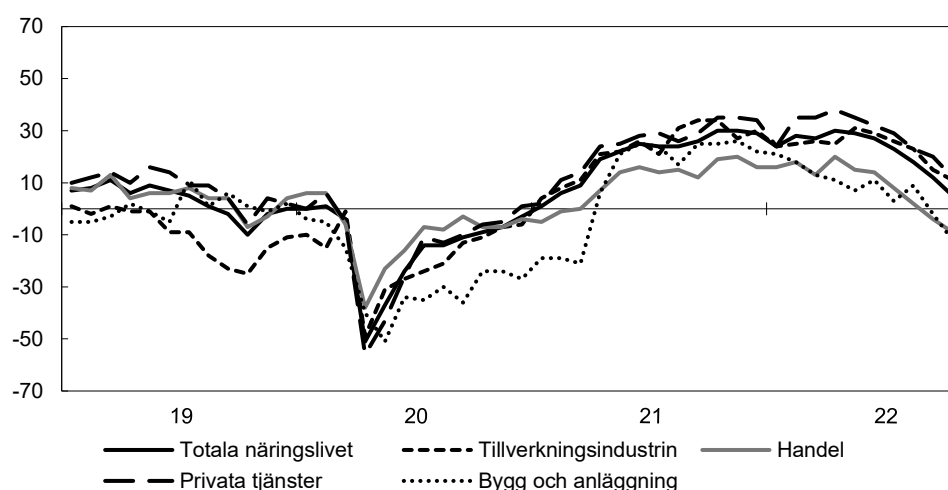
Svag utveckling på arbetsmarknaden väntas 2023

Sysselsättningsgraden och arbetskraftsdeltagandet ökade starkt första halvåret 2022 samtidigt som arbetslösheten minskade. Trots den goda utvecklingen är arbetslösheten fortsatt hög jämfört med andra länder i Europa. Den höga arbetslösheten beror till viss del på att en jämförelsevis stor andel av befolkningen i Sverige står till arbetsmarknadens förfogande. Arbetslösheten är särskilt hög bland utrikes födda, i synnerhet bland utomeuropeiskt födda. Långtidsarbetslösheten ökade tydligt under pandemin, och ungefär hälften av de inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen har varit utan arbete i ett år eller mer. Antalet personer som enligt Arbetsförmedlingen har varit utan arbete i två år eller mer är fortfarande betydligt högre nu än före pandemin. Ungdomsarbetslösheten minskade första halvåret 2022, men den är fortsatt mycket högre än arbetslösheten i övriga åldersgrupper. Över hälften av de unga som klassas som arbetslösa är dock heltidsstuderande som samtidigt söker arbete, och majoriteten ser sig därför inte främst som arbetslösa utan som studerande.

Framöver väntas läget på arbetsmarknaden försämrats. I takt med att aktiviteten i ekonomin minskar väntas arbetslösheten öka. Flera framåtblickande indikatorer är dock fortfarande starka, t.ex. är antalet varsel på låga nivåer. Företagens anställningsplaner enligt Konjunkturbarometern har däremot börjat dämpas, inte minst inom handel och bygg och anläggning, vilket pekar på en dystrare utveckling framöver (se diagram 3.3).

Diagram 3.3 Anställningsplaner i näringslivet

Nettotal, säsongsrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Den samlade bedömningen är att utvecklingen på arbetsmarknaden dämpas tydligt mot slutet av 2022. År 2023 bedöms utvecklingen bli svag till följd av en lägre aktivitet i svensk ekonomi (se tabell 3.3). Sysselsättningstillväxten dämpas, i synnerhet inom näringslivets tjänstebranscher, och arbetslösheten väntas öka. Svagare efterfrågan på arbetskraft och stigande arbetslöshet innebär att personer med en svag anknytning till arbetsmarknaden drabbas särskilt hårt.

Tabell 3.3 Nyckeltal produktivitet och arbetsmarknad

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Produktivitet ¹	2,6	0,8	-1,2	1,2	1,4
Arbetade timmar ^{1, 2}	2,3	2,2	0,6	0,8	2,0
Medelarbetstid ^{1, 3}	1,3	-0,8	0,4	0,1	1,2
Sysselsättning ⁴	0,9	3,0	0,2	0,7	0,8
Sysselsättningsgrad ^{4, 5}	67,3	69,1	69,0	69,2	69,4
Arbetslöshet ^{4, 6}	8,8	7,4	7,7	7,5	7,2
Arbetskraft ⁴	1,3	1,4	0,5	0,5	0,5
Arbetskraftsdeltagande ^{4, 5}	73,8	74,6	74,7	74,8	74,8
Befolkning, total ⁷	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5
Befolkning, 15–74 år	0,0	0,3	0,4	0,4	0,5

Anm.: Prognosen är baserad på de anslagsnivåer och de regelverk för skatter och transfereringssystem som har beslutats av riksdagen, samt de som har föreslagits eller aviserats av regeringen.

¹ Avser kalenderkorrigerade data.

² Enligt nationalräkenskaperna (NR).

³ Avser antal arbetade timmar per år enligt NR (kalenderkorrigerat) dividerat med årsmedeltal för antal sysselsatta enligt arbetskraftsundersökningarna (AKU).

⁴ Avser åldersgruppen 15–74 år.

⁵ Procent av befolkningen.

⁶ Procent av arbetskraften.

⁷ Utfall för 2021 är ett beräknat årsmedelvärde.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Svensk ekonomi bedöms vara i en lågkonjunktur 2023

Resursutnyttjandet har ökat snabbt det senaste året, vilket innebär att mängden lediga resurser i ekonomin har minskat. Resursutnyttjandet kan dock inte mätas exakt utan måste bedömas med stöd av en rad indikatorer. Exempel på sådana indikatorer är bristen på arbetskraft och kapacitetsutnyttjandet inom industrin enligt Konjunkturbarometern. Indikatorerna ger stöd åt ett positivt konjunkturläge för svensk ekonomi det första halvåret 2022. I takt med att tillväxten väntas sakta in under slutet på 2022 bedöms även resursutnyttjandet mätt med det s.k. BNP-gapet, dvs. BNP:s avvikelse från den nivå som är förenlig med ekonomisk balans, minska. BNP-gapet väntas befinna sig nära balans 2022 (se tabell 3.4). År 2023 väntas den ekonomiska aktiviteten dämpas ytterligare vilket gör att resursutnyttjandet fortsätter att falla och mängden lediga resurser i ekonomin ökar. Detta speglas bl.a. i en högre arbetslöshet. Svensk ekonomi bedöms således vara i en lågkonjunktur 2023.

Tabell 3.4 Nyckeltal potentiella variabler och resursutnyttjande

Procentuell förändring om inte annat anges

	2021	2022	2023	2024	2025
Potentiell BNP	1,8	1,7	1,8	1,8	1,9
Potentiell produktivitet	1,1	1,0	1,1	1,1	1,2
Potentiellt arbetade timmar	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Jämviktsarbetslöshet ¹	7,0	7,0	7,1	7,1	7,1
Potentiell BNP, löpande priser ²	5,4	5,3	5,0	4,8	4,5
BNP-gap ³	-0,6	0,2	-1,7	-1,5	0,0
Produktivitetsgap ³	2,3	1,7	-0,1	-0,1	0,1
Timgap ³	-2,9	-1,5	-1,5	-1,4	-0,1

Anm.: Fasta priser, referensår 2021, kalenderkorrigerade värden, om inte annat anges. Med potentiell avses den nivå på respektive variabel som skulle uppnås vid ett balanserat konjunkturläge. Potentiella variabler är inte observerbara utan bedöms utifrån statistiska modeller och indikatorer. Prognosen är baserad på de anslagsnivåer och de regelverk för skatter och transfereringssystem som har beslutats av riksdagen, samt de som har föreslagits eller aviserats av regeringen.

¹ Andel av potentiell arbetskraft.

² Beräknad som potentiell BNP till marknadspris (fasta priser, referensår 2021, ej kalenderkorrigerade värden) multiplicerad med en filtrerad BNP-deflator, som är ett filtrerat prisindex för producerade varor och tjänster. För en närmare beskrivning av metoden för att beräkna potentiell BNP se Finansdepartementets rapport Metod för beräkning av potentiella variabler november 2022 på regeringen.se.

³ Skillnaden mellan den faktiska och potentiella nivån i respektive variabel i procent av den potentiella nivån.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

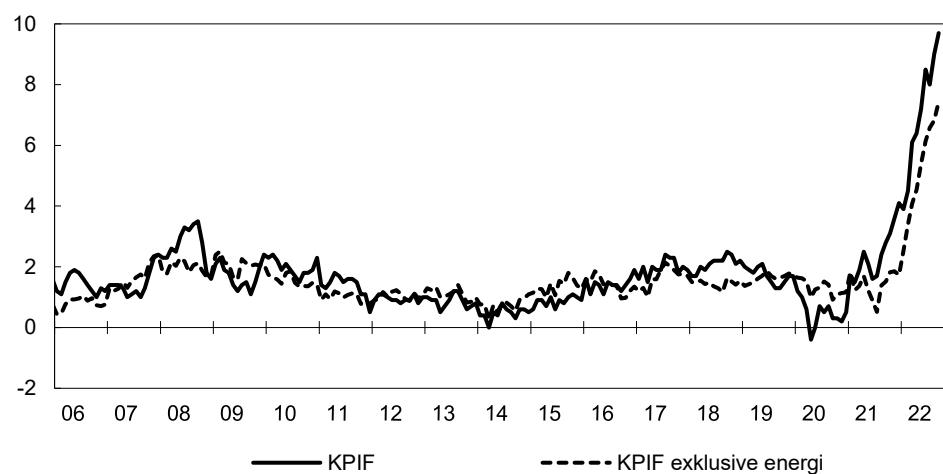
Hög inflation 2022 och 2023

KPIF-inflationen uppgick till 9,7 procent i september, vilket är den högsta inflationstakten sedan 90-talet. Exklusive energipriser var inflationen 7,4 procent i september. Flera mått på inflationsförväntningar har samtidigt stigit, framför allt på kort sikt, medan långsiktiga inflationsförväntningar fortsatt ligger nära inflationsmålet på 2 procent.

Den höga inflationen har flera orsaker. Inflationen ökade tydligt hösten 2021 till följd av högre energipriser. Under loppet av 2022 har inflationstrycket blivit allt bredare, och den underliggande inflationen mätt med KPIF exklusive energi har stigit snabbt (se diagram 3.4). Snabbt stigande energipriser har gjort att även varu- och tjänstepriserna ökat i en hög takt under 2022. Därutöver har varupriserna påverkats av globala produktions- och distributionsstörningar. Livsmedelspriserna har stigit snabbt som en följd av ökade kostnader på insatsvaror som el och drivmedel samt distributionsstörningar kopplade till kriget i Ukraina. Den höga efterfrågan på tjänster efter att flera av pandemirestriktionerna upphörde har troligen bidragit till att tjänstepriserna ökat under året. Varupriserna väntas fortsatt ha en stark ökningstakt resterande delen av 2022, till stor del på grund av högre energipriser, fortsatta störningar på de globala varumarknaderna och en svagare krona. Även tjänstepriserna väntas fortsätta stiga, då energipriserna också pressar upp tjänsteföretagens kostnader. Sammantaget bedöms KPIF-inflationen uppgå till 7,9 procent 2022. En stramare penningpolitik, lägre efterfrågan, minskade utbudsstörningar och ett lägre bidrag från energipriserna bidrar till att inflationen väntas falla till 5,2 procent 2023 (se tabell 3.5).

Diagram 3.4 Inflation

Årlig procentuell förändring

Anm.: KPIF är konsumentprisindex med fast bostadsränta.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Löneökningstakten enligt konjunkturlönestatistiken dämpades under slutet av 2021 och början av 2022 till följd av hur kollektivavtalen utformades 2020. Sedan andra

kvartalet 2022 har den avtalade löneökningstakten tilltagit, och sammantaget väntas lönerna 2022 öka i något högre takt än 2021 (se tabell 3.5). År 2023 tecknas nya kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter som berör drygt 2,2 miljoner löntagare. Trots att den ekonomiska aktiviteten väntas minska 2023 väntas konjunkturläget i svensk ekonomi då vara något bättre jämfört med läget när avtalen slöts 2020. Samtidigt kan den höga inflationen göra att löntagare förväntar sig viss kompensation. Därtill väntas också lönerna i omvärlden öka snabbare. Sammantaget väntas detta bidra till en högre löneökningstakt 2023 än de senaste åren. Reallöneutvecklingen, dvs. den nominella löneökningstakten korrigerad för konsumentprisindex (KPI), väntas dock vara negativ både 2022 och 2023 till följd av hög inflation.

Tabell 3.5 Nyckeltal löner och priser

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Timlön enligt KL ¹	2,6	2,7	3,6	3,5	3,5
Reallön ²	0,5	-5,8	-4,9	0,5	1,0
KPI ³	2,2	8,6	8,3	3,0	2,5
KPIF ⁴	2,4	7,9	5,2	2,0	2,0
KPIF exkl. energi	1,4	5,9	4,4	2,0	2,0

Anm.: Prognosen är baserad på de anslagsnivåer och de regelverk för skatter och transfereringssystem som har beslutats av riksdagen, samt de som har föreslagits eller aviserats av regeringen.

¹ Nominell löneutveckling enligt konjunkturlönestatistiken (KL). År 2021 avser prognos.

² Reallön beräknas som timlön enligt KL korrigerad för prisförändringar enligt konsumentprisindex.

³ Konsumentprisindex.

⁴ KPI med fast ränta.

Källor: Medlingsinstitutet, Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Centralbanker agerar för att dämpa inflationen

Höga inflationsutfall, där prisuppgångarna samtidigt breddats och inte längre bara drivs av höga energipriser, har ökat pressen på Riksbanken och andra centralbanker runt om i världen att strama åt penningpolitiken. För att värna om inflationsmålet och undvika att den höga inflationen biter sig fast i pris- och lönebildningen har Riksbanken höjt styrräntan flera gånger 2022, och ytterligare höjningar väntas fram till början av 2023 (se tabell 3.6). Osäkerhet kring den ekonomiska utvecklingen och högre räntor har samtidigt bidragit till prisfall på aktiemarknaderna och ökad efterfrågan på US-dollar. Osäkerheten har även påverkat den svenska kronan negativt, som försvagats mot Sveriges viktigaste handelspartner. Kronan bedöms gradvis stärkas 2023.

Tabell 3.6 Nyckeltal finansiella variabler

Procent, årsgenomsnitt, om inte annat anges. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Styrränta	0,00	0,75	2,68	2,72	2,50
Statsobligationsränta 10 år	0,3	1,6	2,4	2,3	2,2
Statsobligationsränta 5 år	0,0	1,6	2,4	2,2	2,2
Växelkurs, kronindex KIX ¹	114,3	121,3	122,5	119,9	118,1
Växelkurs, SEK per EUR	10,1	10,6	10,7	10,5	10,4

¹ 18 november 1992 = 100.

Källor: Riksbanken, Macrobond och egna beräkningar.

3.3 Stor osäkerhet kring utvecklingen

Utvecklingen i omvärlden och Sverige är osäker. Det är därför viktigt att belysa de faktorer som kan leda till att den ekonomiska utvecklingen kan bli svagare eller starkare än i regeringens prognos.

De största prognososäkerheterna bedöms vara kopplade till energikrisen i Europa och det ryska kriget i Ukraina. En eskalering av kriget riskerar att ytterligare påverka både världsekonomin och svensk ekonomi negativt. Tillgången till gas i Europa skulle kunna bli större eller mindre än vad som antas i prognosen. Det påverkar främst länder som är mycket beroende av gas, såsom Tyskland och Italien, men även den svenska ekonomin skulle påverkas i ett sådant scenario. Möjligheterna till energieffektivisera och ställa om energianvändningen, väderförhållandena under hösten och vintern, liksom utformningen av stödåtgärder i andra länder kommer att påverka hur allvarliga konsekvenserna av energikrisen i Europa blir. En svagare utveckling i omvärlden och därmed en lägre omvärldsefterfrågan riskerar även att medföra en svagare exportutveckling för Sverige. Det riskerar i sin tur att leda till en ännu svagare utveckling i svensk ekonomi, som är en liten, öppen och exportberoende ekonomi.

En annan osäkerhet är inflationens varaktighet. En mer bestående inflation skulle innebära en mer åtstramande penningpolitik, vilket i sin tur skulle leda till en svagare ekonomisk utveckling. En historiskt hög skuldsättningsgrad hos både hushåll och fastighetsbolag i Sverige skapar osäkerhet om hur de kommer att påverkas av stigande räntor och i förlängningen prisutvecklingen på bostäder och fastigheter. Snabbt stigande räntor riskerar också leda till valutarörelser och fallande tillgångspriser med potentiella effekter på världsekonomin. De snabbt stigande räntorna riskerar också att blottlägga andra sårbarheter i det finansiella systemet. En annan osäkerhet gäller den sammantagna effekten på den globala ekonomin när centralbanker världen över samtidigt höjer styrräntorna mycket och snabbt.

En relaterad osäkerhet är hur hushållen kommer att agera när levnadskostnaderna stiger. Hushållens konsumtion kommer i hög grad att påverkas av både högre energipriser och högre räntor. Hur mycket dessa ökade utgifter slår på hushållens konsumtion och det upplevda behovet av försiktighetssparande är mycket osäkert, och konsumtionen kan utvecklas starkare eller svagare än i prognosen.

En lägre tillväxt i Sverige påverkar också arbetsmarknaden och riskerar att leda till att arbetslösheten blir högre än enligt prognosen. Långa perioder av arbetslöshet riskerar att försämra arbetslösas yrkeskunskaper och försvåra matchningen på arbetsmarknaden. En hög arbetslöshet riskerar därmed att dröja sig kvar. Effekterna kan medföra att grupper med en svag anknytning till arbetsmarknaden, t.ex. personer som varit utan arbete under en längre tid, drabbas särskilt hårt.

Det finns även andra faktorer som kan påverka ekonomin. Nya oväntade skiften i pandemin, t.ex. återinförda restriktioner och en sämre utveckling än väntat i Kina, kan innebära en negativare utveckling för världsekonomin. Cyberattacker och sabotageåtgärder riskerar också att drabba både enskilda företag och samhället i stort, och kan därmed medföra negativa konsekvenser för den samlade ekonomiska aktiviteten. Klimatförändringar och extrema väderhändelser utgör också en osäkerhet, eftersom de kan medföra stora kostnader för såväl enskilda och företag som samhället som helhet.

3.4 Utvecklingen 2024 och 2025

I detta avsnitt (3.4) beskrivs ett scenario för svensk ekonomi 2024 och 2025 under förutsättningen att inga nya störningar påverkar ekonomin. Scenariot baseras på regeringens principer att endast beslutade och aviserade förändringar av skatteregler och statens utgifter beaktas. I scenariot antas att kommunalskattenivåerna är oförändrade och att kommuner och regioner på några års sikt redovisar resultat i linje med god ekonomisk hushållning.

Lågkonjunkturen i Sverige bedöms dröja sig kvar 2024, men konjunkturläget väntas stärkas successivt under året. Både hushållens konsumtion och företagens investeringar väntas utvecklas svagt under inledningen av året till följd av det höjda ränteläget (se tabell 3.2). Inflationen väntas fortsätta att sjunka till följd av svagare efterfrågan och avtagande utbudsstörningar och antas nå Riksbankens inflationsmål om 2 procent. Den amerikanska centralbanken Federal Reserve antas dock gradvis sänka styrrentan 2024, vilket bedöms bidra positivt till den globala efterfrågan. När tillväxten i de länder som är viktiga för Sveriges utrikeshandel tilltar, väntas efterfrågan på svensk export öka. Även hushållens konsumtion bedöms återhämta sig när reallönerna stiger. En stigande efterfrågan leder i sin tur till ökad efterfrågan på arbetskraft, men förbättringen på arbetsmarknaden sker med viss fördröjning. Svensk ekonomi antas nå konjunkturrell balans 2025 (se tabell 3.4).

Tillväxten i arbetsutbudet från den arbetsföra befolkningen (15–74 år) bedöms mattas av 2024 och 2025 jämfört med tidigare år (se tabell 3.3). Det beror på att befolkningstillväxten väntas dämpas samtidigt som andelen äldre i befolkningen ökar. Produktiviteten bedöms växa i linje med dess historiska genomsnitt. Sammantaget bedöms tillväxten i potentiell BNP uppgå till omkring 2 procent 2024 och 2025.

3.5 Alternativa scenarier

Det råder stor osäkerhet kring den ekonomiska utvecklingen de närmaste åren. Osäkerheterna är framför allt kopplade till kriget i Ukraina och energiförsörjningen i Europa. Hur stora effekter energikrisen kan tänkas få beror bl.a. på i vilken utsträckning Europa lyckas minska energiförbrukningen, vilka väderförhållanden som råder samt tillgång och omställning till alternativa energikällor. I vilken utsträckning produktionsstörningar får följeffekter i övriga ekonomin är också svårt att förutse. För att belysa dessa osäkerheter presenteras två alternativa scenarier.

I scenario 1 antas energisituationen i Europa förvärras ytterligare. Samtidigt blir vintern kallare än normalt, vilket ökar efterfrågan på energi för uppvärmning. Den europeiska omställningen till alternativa energikällor tar också längre tid än i huvudscenariot. Mer omfattande produktionsstörningar uppstår, till följd av både höga energipriser och brist på energi och andra insatsvaror. Erfarenheter från pandemin visar att de globala värdekedjorna är känsliga och att störningar och brist på nyckelkomponenter kan få stora följeffekter i ekonomin. Högre energipriser och globala produktionsstörningar antas bidra till att pristrycket i ekonomin blir högre och att inflationen stiger mer än i huvudscenariot (se tabell 3.7). Den höga inflationen håller också i sig under en längre tid. Det leder till att inflationsförväntningarna stiger. Centralbankerna stramar därmed åt penningpolitiken ytterligare, och effekten av åtstramningen blir större än väntat i synnerhet på räntekänsliga hushåll i Sverige vilket leder till att efterfrågan blir lägre. Jämfört med huvudscenariot faller BNP mer och återhämtningen tar längre tid. Arbetslösheten stiger ytterligare och dröjer sig kvar längre på en högre nivå. Sammantaget antas lågkonjunkturen i Sverige bli både djupare och mer utdragen jämfört med i huvudscenariot. I detta scenario tyngs de offentliga finanserna av att konsumtionen och sysselsättningen utvecklas svagare än i

huvudscenariot. Främst beräknas skatteintäkterna minska till följd av den svagare ekonomiska utvecklingen och det finansiella sparandet beräknas försvagas med som mest 0,4 procent av BNP 2023.

I scenario 2 antas den europeiska energiförsörjningen inte bli lika ansträngd som i huvudscenariot. Omställningen till alternativa energikällor går snabbare samtidigt som en mild vinter bidrar till att Europa lyckas minska behovet av energi. Det medför att energipriserna blir lägre samt att inflationen blir lägre och sjunker tidigare än i huvudscenariot. Centralbankerna behöver därför inte strama åt penningpolitiken i samma utsträckning vilket medför en högre efterfrågan jämfört med huvudscenariot. Produktionsstörningarna blir mindre och svensk BNP utvecklas starkare 2023 jämfört med huvudscenariot. Det medför i sin tur att effekterna på arbetsmarknaden blir mindre och att lågkonjunkturen blir mildare samt kortvarigare än i huvudscenariot. Effekten på de offentliga finanserna blir förhållandevis svag i detta scenario. Jämfört med huvudscenariot beräknas det finansiella sparandet stärkas något 2023 och 2024, främst som en följd av den högre BNP-tillväxten med bl.a. en starkare konsumtion. En svagare tillväxt 2025 medför att de offentliga finanserna i stället försvagas i förhållande till huvudscenariot.

Tabell 3.7 Alternativa scenarier

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2021 och prognos i fet stil för respektive variabel utifrån tidigare beslutade och aviserade samt nu föreslagna och aviserade reformer¹

	2021	2022	2023	2024	2025
BNP²	5,1	2,6	-0,4	2,0	3,2
Scenario 1: Djupare konjunkturnedgång		2,4	-1,4	2,2	3,7
Scenario 2: Mildare konjunkturnedgång		2,8	0,8	2,1	1,7
Arbetslöshet³	8,8	7,4	7,7	7,5	7,2
Scenario 1: Djupare konjunkturnedgång		7,4	8,0	8,3	7,5
Scenario 2: Mildare konjunkturnedgång		7,4	7,3	7,1	7,1
KPIF⁴	2,4	7,9	5,2	2,0	2,0
Scenario 1: Djupare konjunkturnedgång		8,3	6,8	3,3	2,0
Scenario 2: Mildare konjunkturnedgång		7,7	3,9	2,0	2,0
BNP-gap⁵	-0,6	0,2	-1,7	-1,5	0,0
Scenario 1: Djupare konjunkturnedgång		0,1	-2,8	-2,4	-0,4
Scenario 2: Mildare konjunkturnedgång		0,4	-0,3	0,0	0,0
Finansiellt sparande⁶	-0,1	0,6	0,2	0,4	1,4
Scenario 1: Djupare konjunkturnedgång		0,5	-0,2	0,0	1,2
Scenario 2: Mildare konjunkturnedgång		0,7	0,3	0,5	1,1

¹ I alternativscenarierna har hänsyn även tagits till kompletterande penningpolitiska åtgärder.

² Kalenderkorrigerade värden.

³ Årsgenomsnitt i procent.

⁴ KPI med fast ränta.

⁵ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

⁶ Procent av BNP.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

3.6 Prognosrevideringar

I detta avsnitt (3.6) redovisas kortfattat några av de prognosrevideringar som gjorts för 2022 och 2023 jämfört med 2022 års ekonomiska vårproposition (prop. 2021/22:100). Sedan den publicerades har energikrisen fördjupats. Det har också bl.a. publicerats två kvartalssammanställningar av nationalräkenskaperna och ett antal utfall för arbetskraftsundersökningarna (AKU) och KPI.

Inflationen i Sverige och i omvärlden har blivit betydligt högre än vad som förutsågs i prognosen i vårpropositionen (se tabell 3.8). Det beror främst på högre energipriser än väntat, men också på större effekter av höga energipriser på andra priser och en förhållandevis stark efterfrågan. KPI- och KPIF-prognoserna har reviderats upp både 2022 och 2023 jämfört med i vårpropositionen.

Som en följd har Riksbanken och andra centralbanker höjt styrräntorna mer än väntat. Riksbanken och andra centralbanker har också aviserat att de i närtid kommer att fortsätta höja styrräntorna mer än vad som förutsågs i vårpropositionen. Detta har medfört högre marknadsräntor men också fallande aktiebörser och en svagare växelkurs i Sverige än vad som förutsågs i prognosen i vårpropositionen.

Aktiviteten i svensk ekonomi har varit god under inledningen av 2022. Jämfört med prognosen i vårpropositionen ökade BNP andra kvartalet 2022 snabbare än väntat och sysselsättningstillväxten blev högre. Trots det är BNP-tillväxten för 2022 och 2023 nedreviderad jämfört med prognosen i vårpropositionen. Detta till följd av bl.a. en eskalering av energikrisen samt högre inflation och ränteläge. Detta väntas tynga hushållskonsumtionen, investeringar och export mer än vad som prognostiserades i vårpropositionen. Sammantaget väntas Sverige vara i en lågkonjunktur 2023, och bedömningen för BNP-gapet har reviderats ned jämfört med i vårpropositionen.

Den lägre efterfrågan i svensk ekonomi väntas slå igenom på arbetsmarknaden med viss fördröjning. Arbetslösheten väntas stiga, och prognosen är uppreviderad 2023 jämfört med i vårpropositionen.

Tabell 3.8 Jämförelse mellan regeringens prognoser

Procentuell förändring om inte annat anges. Siffrorna inom parentes avser prognos från 2022 års ekonomiska vårproposition

	2021	2022	2023	2024	2025
BNP	5,1 (4,8)	2,6 (3,1)	-0,4 (1,6)	2,0 (1,6)	3,2 (1,7)
Potentiell BNP	1,8 (1,7)	1,7 (1,8)	1,8 (1,9)	1,8 (1,9)	1,9 (1,9)
BNP-gap ¹	-0,6 (-0,9)	0,2 (0,3)	-1,7 (0,3)	-1,5 (0,0)	0,0 (0,0)
Arbetslöshet ^{2, 3}	8,8 (8,8)	7,4 (7,6)	7,7 (7,0)	7,5 (7,0)	7,2 (7,0)
Arbetskraft ^{2, 4}	1,3 (1,4)	1,4 (0,8)	0,5 (0,3)	0,5 (0,5)	0,5 (0,5)
Sysselsatta ^{2, 4}	0,9 (1,1)	3,0 (2,1)	0,2 (1,0)	0,7 (0,4)	0,8 (0,6)
Arbetade timmar ⁵	2,3 (2,3)	2,2 (2,3)	0,6 (1,5)	0,8 (0,3)	2,0 (0,6)
Timlön enligt KL ⁶	2,6 (2,7)	2,7 (2,6)	3,6 (3,1)	3,5 (3,1)	3,5 (3,1)
KPI ⁷	2,2 (2,2)	8,6 (4,8)	8,3 (2,5)	3,0 (2,7)	2,5 (2,4)
KPIF ⁷	2,4 (2,4)	7,9 (4,6)	5,2 (1,8)	2,0 (2,0)	2,0 (2,0)
Styrränta ⁸	0,00 (0,00)	0,75 (0,03)	2,68 (0,64)	2,72 (0,75)	2,50 (0,75)

Anm.: Prognosen är baserad på de anslagsnivåer och de regelverk för skatter och transfereringssystem som har beslutats av riksdagen, samt de som har föreslagits eller aviserats av regeringen. Prognosen från vårpropositionen i parentes. I vårpropositionen har information som fanns tillgänglig fram till den 21 mars 2022 beaktats.

¹ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

² Avser åldersgruppen 15–74 år.

³ Procent av arbetskraften.

⁴ Procent av befolkningen.

⁵ Kalenderkorrigerad.

⁶ Nominell löneutveckling enligt konjunkturlönestatistiken.

⁷ Konsumentprisindex (KPI) resp. konsumentprisindex med fast ränta (KPIF), årsgenomsnitt.

⁸ Procent, årsgenomsnitt.

Källor: Statistiska centralbyrån, Medlingsinstitutet, Riksbanken och egna beräkningar.

3.7 Utvecklingen enligt andra bedömare

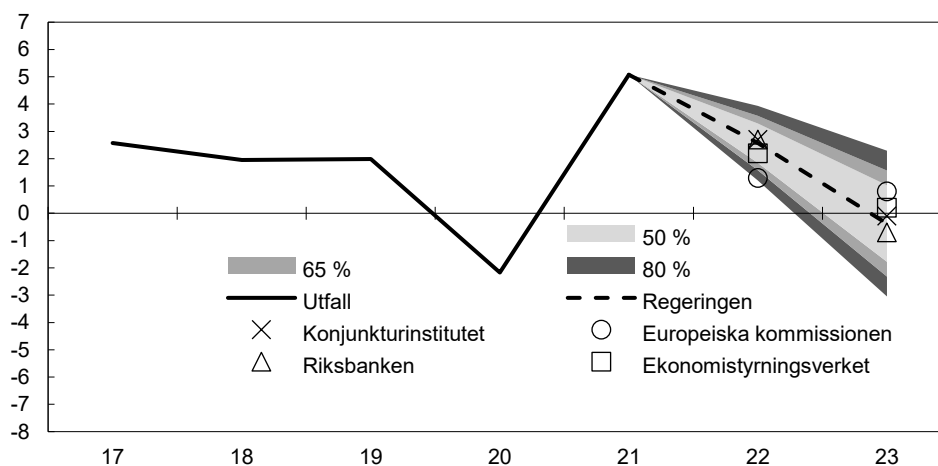
I detta avsnitt (3.7) jämförs regeringens prognoser för några centrala makroekonomiska variabler med prognoser från Konjunkturinstitutet, Riksbanken, Europeiska kommissionen och Ekonomistyrningsverket (se tabell 3.9). Det är viktigt att notera att prognoser publiceras vid olika tidpunkter, vilket gör att prognosmakare inte alltid har tillgång till samma informationsmängd. Publiceringstillfället för olika prognoser blir särskilt relevant under tidsperioder med ökad osäkerhet i världsekonomin.

För 2022 är regeringens prognos för BNP-tillväxten i linje med prognoserna från Konjunkturinstitutet och Riksbanken, och något högre än bedömningarna från Ekonomistyrningsverket och i synnerhet Europeiska kommissionen. Det bör noteras att Europeiska kommissionen inte hade tillgång till BNP-utfallet för andra kvartalet 2022 när den gjorde sin prognos. För 2023 är regeringens prognos något högre än Riksbankens, medan övriga prognosmakare bedömer att tillväxten kommer att bli något högre. Samtliga prognosmakare bedömer att svensk ekonomi kommer att vara i en lågkonjunktur 2023.

Skillnaderna mellan de olika prognosmakarnas BNP-prognoser är dock relativt små sett ur ett statistiskt perspektiv. Diagram 3.5 visar de olika bedömarnas prognoser tillsammans med symmetriska osäkerhetsintervall som täcker olika sannolikheter av regeringens historiska prognosfel, dvs. skillnader mellan utfall och prognoser. Förutom Europeiska kommissionens prognos för 2022 ligger samtliga bedömares prognoser inom det intervall som täcker hälften av regeringens prognosfel och inom en felmarginal som kan anses motsvara ett relativt normalt prognosfel.

Diagram 3.5 BNP-prognos med osäkerhetsintervall

Procentuell förändring

Anm.: Osäkerhetsintervallen är baserade på regeringens historiska prognosfel, i budgetpropositionerna 1994–2021, och bör inte förväxlas med en framåtblickande riskbild. För en beskrivning av hur osäkerhetsintervallen är beräknade, se Finansdepartementets rapport Utvärdering av makroekonomiska prognoser som publicerades i samband med 2018 års ekonomiska vårproposition (prop. 2017/18:100).

Källor: Statistiska centralbyrån, Europeiska kommissionen, Ekonomistyrningsverket, Konjunkturinstitutet, Riksbanken och egna beräkningar.

Regeringens prognos för arbetslösheten 2022 och 2023 är helt i linje med bedömningarna från Konjunkturinstitutet och Ekonomistyrningsverket. Riksbankens prognos är något högre, i synnerhet 2023.

Regeringens prognos för inflationen 2022, mätt med KPI och harmoniserat konsumentprisindex (HIKP), är i linje med bedömningarna från både Konjunkturinstitutet och Riksbanken. Jämfört med bedömningarna från Europeiska

kommissionen och Ekonomistyrningsverket är regeringens bedömningar av HIKP respektive KPI något högre. För 2023 är regeringens prognos i linje med Riksbankens och högre än övriga bedömares.

Tabell 3.9 Jämförelse mellan olika bedömares prognoser

Procentuell förändring om inte annat anges

	2022	2023
BNP¹		
Regeringen	2,6	-0,4
Konjunkturinstitutet	2,7	-0,1
Europeiska kommissionen	1,3	0,8
Riksbanken	2,7	-0,7
Ekonomistyrningsverket	2,2	0,2
Arbetslöshet²		
Regeringen	7,4	7,7
Konjunkturinstitutet	7,4	7,7
Riksbanken	7,5	7,9
Ekonomistyrningsverket	7,4	7,7
Inflation (KPI/HIKP)³		
Regeringen	8,6/8,2	8,3/5,2
Konjunkturinstitutet	8,4/8,0	6,5/4,9
Europeiska kommissionen	- /6,6	- /3,6
Riksbanken	8,6/8,1	8,5/5,3
Ekonomistyrningsverket	7,9/ -	6,3/ -
BNP-gap⁴		
Regeringen	0,2	-1,7
Konjunkturinstitutet	0,8	-1,3
Riksbanken	1,0	-1,2
Ekonomistyrningsverket	0,4	-1,0

Anm.: Publiceringsdatum för regeringen 2022-11-08, Konjunkturinstitutet 2022-09-28, Europeiska kommissionen 2022-07-14, Riksbanken 2022-09-20 och Ekonomistyrningsverket 2022-09-21.

¹ Fasta priser, ej kalenderkorrigerade värden.

² Procent av arbetskraften, 15–74 år.

³ Årsgenomsnitt.

⁴ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

Källor: Konjunkturinstitutet, Europeiska kommissionen, Riksbanken, Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

4 De budgetpolitiska målen

I detta avsnitt följer regeringen upp de budgetpolitiska målen och föreslår en ny nivå på utgiftstaket för 2025. Regeringen föreslår även nya nivåer för de av riksdagen beslutade nivåerna på utgiftstaket för 2023 och 2024.

De budgetpolitiska målen består av ett mål för den offentliga sektorns finansiella sparande (överskottsmålet), ett utgiftstak för staten, ett kommunalt balanskrav och ett skuldankare. De budgetpolitiska målen skapar förutsättningar för att andra politiska mål ska uppnås på ett sätt som är offentligfinansiellt hållbart på både kort och lång sikt. Uppföljningen av målen sker enligt de metoder som anges i skrivelsen Ramverket för finanspolitiken (skr. 2017/18:207).

Sammanfattning

- Regeringen bedömer att det strukturella sparandet inte längre tydligt avviker från överskottsmålets nivå.
- Regeringen föreslår en finanspolitiskt motiverad höjning av de redan fastställda nivåerna på utgiftstaket för 2023 och 2024 med 124 respektive 148 miljarder kronor.
- Regeringen föreslår även en ny nivå på utgiftstakets nivå 2025 på 1 825 miljarder kronor. Det är en högre nivå än vad som bedömdes i 2022 års ekonomiska vårproposition (prop. 2021/22:100).
- Som helhet uppfyllde kommunsektorn balanskravet med god marginal 2021 och bedöms klara balanskravet även under prognosperioden 2022–2025.
- Finanspolitiken bedöms vara långsiktigt hållbar.

4.1 Uppföljning av målet för det finansiella sparandet

Målnivån för det finansiella sparandet (överskottsmålet) anger att sparandet i den offentliga sektorn i genomsnitt ska motsvara en tredjedels procent av BNP över en konjunkturcykel. Det strukturella sparandet innevarande och nästkommande år används för att bedöma måluppfyllelsen i förhållande till överskottsmålet i ett framåtblickande perspektiv. För att i efterhand utvärdera om överskottsmålet uppnåtts och för att upptäcka systematiska avvikelser används ett bakåtblickande åttaårigt genomsnitt av det faktiska finansiella sparandet. Det bakåtblickande genomsnittet ska dock inte styra finanspolitiken på kort sikt.

4.1.1 Inte längre någon avvikelse från överskottsmålet

Regeringens bedömning: Det föreligger inte längre någon tydlig avvikelse från överskottsmålet. Det strukturella sparandet bedöms vara återfört till överskottsmålets nivå (se tabell 4.1). Finanspolitiken kan dock framöver behöva anpassas till ett konjunkturläge som avviker från det som prognostiseras i denna proposition.

Skälen för regeringens bedömning: Sverige befann sig på grund av pandemin i en lågkonjunktur 2020 och 2021, vilket gjorde det nödvändigt att genomföra en rad åtgärder i syfte att stabilisera ekonomin. Pandemin medförde även ökade direkta kostnader för t.ex. sjukvård, smittspårning, testning och vaccinering, vilket ytterligare försvagade det strukturella sparandet. Detta innebar att det var befogat att avvika från

överskottsmålet. Sparandet bedöms nu återgå till den målsatta nivån. Prognoser för konjunkturläget utveckling är i allmänhet svåra att göra. Finanspolitiken kan behöva anpassas till ett konjunkturläge som avviker från det som prognostiseras i denna proposition.

En svagt åtstramande budget möjliggör för penningpolitiken att få ner inflationen

Genom att styra finanspolitiken mot överskottsmålet och föreslå en svagt åtstramande budget, möjliggör regeringen för penningpolitiken att verka så att inflationen inte biter sig fast på en hög nivå. Det är viktigt att finanspolitiken bedrivs ansvarsfullt och inte motverkar penningpolitiken så att inflationen kan dämpas med så små negativa konsekvenser för ekonomin som möjligt. Inflation och inflationsförväntningar är trögrörliga och riskerar därmed att bita sig fast på en hög nivå, vilket kan få stora skadeverkningar på samhällsekonomin och för enskilda. Det skulle sannolikt medföra att penningpolitiken behöver vara stram under en längre tid framöver, med en sämre sysselsättningsutveckling som följd. Regeringen väljer i detta läge en neutral finanspolitik. Den budget som presenteras för 2023 är svagt åtstramande. Samtidigt presenteras ett antal tillfälliga stödåtgärder för att kompensera företag och hushåll som annars skulle drabbas än hårdare av prisökningarna. En stor del av dessa stödåtgärder finansieras dock som utgångspunkt av flaskhalsintäkter, dvs. intäkter som uppstår vid prisskillnader mellan elområden, där mellanskillnaden utgör en flaskhalsintäkt som tillfaller Affärsverket svenska kraftnät. Sammantaget bedöms budgeten och stödåtgärderna innebära en neutral finanspolitik för 2023.

Tabell 4.1 Finansiellt sparande i den offentliga sektorn samt indikatorer för avstämning mot överskottsmålet

Procent av BNP om inte annat anges. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Finansiellt sparande	-0,1	0,6	0,2	0,4	1,4
Bakåtblickande åttaårsnitt	-0,1				
Strukturellt sparande ¹	0,5	0,4	0,7	1,2	1,8
BNP-gap ¹	-0,6	0,2	-1,7	-1,5	0,0

¹ Andel av potentiell BNP.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

4.2 Utgiftstaket

Utgiftstaket omfattar samtliga utgiftsområden på statens budget, exklusive utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m., samt utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget. I detta avsnitt (4.2) föreslår regeringen tekniska justeringar av utgiftstakets nivå. Vidare föreslås en finanspolitiskt motiverad höjning av nivåerna för 2023 och 2024. I enlighet med 2 kap. 2 § budgetlagen (2011:203) föreslår regeringen också en nivå på utgiftstaket för det tredje tillkommande året.

4.2.1 Uppföljning av utgiftstaket

Utrymmet mellan utgiftstaket och de faktiska beräknade takbegränsade utgifterna kallas budgeteringsmarginal. Budgeteringsmarginalen ska i första hand fungera som en buffert om utgifterna på grund av konjunkturutvecklingen skulle utvecklas på ett annat sätt än vad som förväntades när utgiftstakets nivå fastställdes (se tabell 4.2).

Regeringen har en riktlinje för hur stor budgeteringsmarginalen minst behöver vara i budgeteringsfasen för att hantera osäkerheter. Enligt riktlinjen bör utrymmet till utgiftstaket uppgå till minst 1 procent av de takbegränsade utgifterna för det

innevarande året (t), minst 1,5 procent för det följande året (t+1), minst 2 procent för det andra följande året (t+2) och minst 3 procent för det tredje följande året (t+3).

Regeringen anser att budgeteringsmarginalens storlek är tillräcklig för att hantera den osäkerhet som finns i bedömningen av utgiftsutvecklingen 2022. Jämfört med prognosen i 2022 års ekonomiska vårproposition beräknas budgeteringsmarginalen bli 14 miljarder kronor större. I avsnitt 6 görs en närmare genomgång av hur prognosen för de takbegränsade utgifterna förändrats sedan 2022 års ekonomiska vårproposition.

Tabell 4.2 Ursprungligt och faktiskt utgiftstak

Miljarder kronor om inte annat anges. För de takbegränsade utgifterna redovisas utfall 2012–2021 och prognos för 2022–2024

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ursprungligen beslutade nivåer på utgiftstaket	1 074	1 093	1 103	1 123	1 167	1 210	1 332	1 392	1 471	1 430	1 502	1 539	1 595
Teknisk justering ¹	10	2	4	2	7	12	5	10	10	6	2	2	2
Reell justering ²	0	0	0	33	41	52	0	-51	262	259	130	124	148
Slutgiltiga nivåer på utgiftstaket ³	1 084	1 095	1 107	1 158	1 215	1 274	1 337	1 351	1 743	1 695	1 634	1 665	1 745
Årlig nominell förändring av utgiftstaket vid respektive riksdagsbeslut ⁴	20	10	10	51	46	58	58	14	391	-48	-61	31	80
Takbegränsade utgifter	1 022	1 067	1 096	1 135	1 184	1 229	1 282	1 308	1 501	1 551	1 579	1 594	1 643
Budgeteringsmarginal	62	28	11	23	31	45	55	43	242	144	55	71	102
Budgeteringsmarginal, procent av takbegränsade utgifter	6,0	2,6	1,0	2,0	2,6	3,6	4,3	3,3	16,1	9,3	3,5	4,4	6,2

¹ De tekniska justeringar som redovisas här är de ackumulerade tekniska justeringarna för respektive år.

² Finanspolitiskt motiverade ändringar av utgiftstakets nivåer kan enligt praxis göras av en ny regering. Dessa ändringar medför en reell förändring av utgiftstakets begränsande effekt på de takbegränsade utgifterna. De reella ändringar som redovisas här är de ackumulerade reella ändringarna för respektive år.

³ Den slutgiltiga nivån på utgiftstaket är summan av den ursprungliga nivån och eventuella tekniska och reella justeringar.

⁴ Förändring av utgiftstakets nivå jämfört med föregående år vid det tillfälle nivån för respektive år beslutades av riksdagen. Notera att beloppen i denna rad avviker från förändringen mellan åren för de ursprungligen beslutade nivåerna på utgiftstaket (rad 1) eftersom fastställda nivåer regelbundet justeras av tekniska skäl.

Källor: Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

4.2.2 Tekniska justeringar av utgiftstakets nivåer och finanspolitiskt motiverad höjning av tidigare beslutade nivåer för 2023 och 2024

Regeringens förslag: För 2023 och 2024 fastställs utgiftstaket för staten, inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget, till följd av tekniska justeringar och av finanspolitiska skäl till 1 665 miljarder kronor respektive 1 745 miljarder kronor.

Skälen för regeringens förslag: Tekniska justeringar av utgiftstakets nivå syftar till att bevara takets ursprungliga begränsande effekt på de offentliga finanserna. Finanspolitiskt motiverade ändringar av nivån medför tvärtom att takets begränsande effekt på de offentliga finanserna ändras. Tekniska justeringar genomförs regelbundet, medan finanspolitiskt motiverade ändringar endast bör genomföras under särskilda omständigheter.

Tabell 4.3 Förslag till tekniska justeringar och finanspolitiskt motiverad höjning av utgiftstakets nivåer

Miljarder kronor

	2022	2023	2024	2025
Utgiftstak i 2022 års ekonomiska vårproposition	1 634	1 539	1595	1 720
Reglering kommunalekonomisk utjämning: ändrade skatteregler för reseavdrag		1,80	1,80	1,80
Reglering kommunalekonomisk utjämning: sänkt utjämningsbelopp Sverige–Danmark		-0,15	-0,15	-0,15
Nivåhöjning utjämningsbidrag för LSS-kostnader	0,17	0,64	0,64	0,64
Summa tekniska justeringar (avrundat)	0	2	2	2
Finanspolitiskt motiverad höjning av utgiftstakets nivåer för 2023 och 2024		124	148	103
Förslag till utgiftstak	1 634	1 665	1 745	1 825

Källa: Egna beräkningar.

Tekniska justeringar av utgiftstakets nivåer

Utgiftstaket för ett specifikt år ska ha samma begränsande effekt från att det beslutas, normalt tre år i förväg, till dess att det aktuella budgetåret passerats. Under en så lång period sker dock normalt budgettekniska förändringar av olika slag som förändrar de takbegränsade utgifterna, men som inte motsvaras av ett i sak förändrat offentligt åtagande. Omvänt kan förändringar genomföras som påverkar det offentliga åtagandet, men som av tekniska skäl inte påverkar de takbegränsade utgifterna. För att behålla utgiftstakets ursprungliga begränsande effekt på de statliga utgifterna görs tekniska justeringar av beslutade taknivåer så att budgetförändringar av detta slag neutraliseras. Tekniska justeringar har genomförts regelbundet sedan utgiftstaket infördes 1997 och föreslås normalt i budgetpropositionen.

Vissa budgetförändringar i denna proposition motiverar tekniska justeringar av dels de fastställda nivåerna på utgiftstaket 2023 och 2024, dels det förslag till nivå för 2025 som regeringen redovisar i denna proposition (se tabell 4.3).

Förslagen i denna proposition om höjd schablon för avdrag för resor till och från arbetsplatsen med egen bil samt justerade avdrag för tjänsteresor och hemresor medför minskade skatteintäkter för kommuner och regioner. För att neutralisera effekten på kommunernas finanser föreslås anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner ökas med motsvarande belopp fr.o.m. 2023. Detta motiverar en teknisk justering av utgiftstaket. Motsvarande tekniska justeringar har gjorts tidigare år i samband med att förändringar i skattesystemet har påverkat det kommunala skatteunderlaget.

Utjämningsordningen för pendlare mellan Sverige och Danmark reglerar hur mycket skattemedel som ska betalas tillbaka till det land där pendlaren bor som kompensation för att pendlaren utnyttjar skattefinansierad offentlig service i det landet. Hittills är de samlade skattebetalningarna från personer som bor i Sverige och beskattas i Danmark större än den motsatta betalningsströmmen. Svenska staten får därmed ersättning från Danmark som förs till en inkomsttitel, och anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner ökas med motsvarande belopp. Anslaget föreslås nu minskas då nettoomslutningen inom utjämningsordningen minskar fr.o.m. 2023. Förändringen är neutral för de offentliga finanserna och motiverar därför en teknisk justering av utgiftstaket.

Beräkningen av omslutningen i det kommunala utjämningsystemet för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) bedöms bli 0,17 miljarder kronor högre 2022 och 0,64 miljarder kronor högre fr.o.m. 2023.

Detta föranleder en ökning av anslaget 1:2 *Utjämningsbidrag för LSS-kostnader* inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, som dock motsvaras av högre avgifter från kommunerna till staten. Förändringen motiverar en höjning av utgiftstaket. Motsvarande tekniska justeringar har gjorts tidigare i samband med att omslutningen i utjämningsystemet förändrats.

I enlighet med praxis avrundas de årsvisa tekniska justeringarna till hela miljarder kronor. Sammantaget motiverar de ovan nämnda förändringarna att de tidigare fastställda nivåerna för 2023 och 2024 bör ökas med 2 miljarder kronor för respektive år och att den nivå för 2025 som föreslås nedan har ökats med 2 miljarder kronor jämfört med bedömningen i 2022 års ekonomiska vårproposition.

Finanspolitiskt motiverad ändring av utgiftstakets nivåer

Av riksdagen fastställda nivåer på utgiftstaket ändras normalt inte av andra orsaker än tekniska justeringar. Det finns emellertid inga formella hinder mot att riksdagen beslutar om en ändring av ett tidigare fastställt tak. Utan en sådan ordning skulle en ny regerings möjligheter att vidta förändringar i finanspolitiken kraftigt begränsas, och finanspolitiken skulle inte heller kunna anpassas till nya, helt ändrade yttre förutsättningar (se bet. 1995/96:FiU10 s. 69). Regeringen föreslår med stöd av denna ordning nya nivåer på utgiftstaket för 2023 och 2024 samt en nivå på utgiftstaket för 2025 som skiljer sig från den bedömda nivån i 2022 års ekonomiska vårproposition.

Den förändring av finanspolitikens inriktning som regeringen föreslår i denna proposition förutsätter att de fastställda nivåerna på utgiftstaket för 2023 och 2024 höjs. Regeringen anser att utgiftstakets nivå för 2023 bör uppgå till 1 665 miljarder kronor, vilket innebär en finanspolitiskt motiverad höjning med 124 miljarder kronor jämfört med den av riksdagen tidigare fastställda nivån för 2023 (se tabell 4.3). Nivån på utgiftstaket för 2023 motsvarar då 27,0 procent av potentiell BNP. Jämfört med 2022 är det en minskning från 27,8 procent av potentiell BNP.

Utgiftstakets nivå för 2024 bör uppgå till 1 745 miljarder kronor, vilket motsvarar samma andel av potentiell BNP som 2023, dvs. 27,0 procent. Det är en finanspolitiskt motiverad höjning med 148 miljarder kronor jämfört med den av riksdagen tidigare fastställda nivån för 2024 (se tabell 4.3).

De nya nivåerna på utgiftstaket medger en utgiftsökning under mandatperioden som möjliggör att prioriterade reformer genomförs i såväl denna som kommande budgetpropositioner under mandatperioden. De nya nivåerna säkerställer också tillräckligt stora marginaler för att kunna hantera de ovanligt stora finanspolitiska risker som Sverige står inför. Det handlar bl.a. om risken för en mer varaktigt hög inflation, en djupare lågkonjunktur samt osäkerheterna kring kriget i Ukraina och dess konsekvenser. Genomförandet av åtgärder på utgiftssidan kan dock endast ske efter avstämning mot överskotts målet och den förändring av skatteuttaget som kan följa under mandatperioden.

4.2.3 Förslag till nivå på utgiftstaket 2025

Regeringens förslag: Utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget fastställs för 2025 till 1 825 miljarder kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen föreslår att utgiftstakets nivå för 2025 ska uppgå till 1 825 miljarder kronor. Nivån är höjd jämfört med bedömningen i 2022 års ekonomiska vårproposition. Nedan beskrivs den föreslagna nivån på utgiftstaket för 2025 med utgångspunkt i de faktorer som redovisas i skrivelsen Ramverket för finanspolitiken.

Utgiftstaket i förhållande till överskottsmålet

De takbegränsade utgifterna beräknas uppgå till 1 662 miljarder kronor 2025 (se tabell 4.4). I förhållande till den föreslagna nivån på utgiftstaket för 2025 på 1 825 miljarder kronor kan de takbegränsade utgifterna därmed öka med maximalt 163 miljarder kronor. Samtidigt bör minst 25 miljarder kronor lämnas obudgeterade under utgiftstaket i budgetpropositionen för 2025 som en buffert för oförutsedda händelser under budgetåret, i enlighet med riktlinjen för budgeteringsmarginalens minsta storlek. I budgetpropositionen för 2025 bör därmed de takbegränsade utgifterna för 2025 som mest uppgå till 1 800 miljarder kronor, vilket är 138 miljarder kronor högre än i nuvarande bedömning. Detta utrymme för möjliga utgiftsökningar motsvarar ca 2,1 procent av BNP. Att det finns ledigt utrymme under utgiftstaket betyder dock inte att det finns utrymme för reformer som ökar de takbegränsade utgifterna. Reformerna på utgiftssidan kan genomföras först efter avstämning mot överskottsmålet med hänsyn tagen till eventuella inkomstförändringar.

De takbegränsade utgifterna kan av flera skäl komma att bli högre och budgeteringsmarginalen i motsvarande utsträckning mindre än enligt den aktuella utgiftsprognosen, exempelvis till följd av makroekonomiska förändringar såsom högre inflation, oförutsedda volymökningar i transfereringssystemen eller beslut om reformer. Om budgeteringsmarginalen delvis tas i anspråk för nya reformer eller oförutsedda volymökningar i de statliga transfereringssystemen, försämras normalt det strukturella sparandet. Om budgeteringsmarginalen delvis tas i anspråk för utgiftsökningar till följd av makroekonomiska förändringar påverkas i många fall inte möjligheten att uppnå överskottsmålet. Det beror dels på att överskottsmålet är formulerat på ett sätt som tillåter att utgiftsökningar som följer av de automatiska stabilisatorerna normalt bör kunna försvaga den offentliga sektorns finansiella sparande vid en försvagning av konjunkturen. Dels beror det på att generella förändringar av pris- och lönenivån på några års sikt tenderar att påverka den offentliga sektorns inkomster och utgifter i ungefär samma utsträckning.

Tabell 4.4 Utgiftstak och takbegränsade utgifter

Miljarder kronor om inte annat anges

	2022	2023	2024	2025
Av riksdagen beslutade nivåer på utgiftstaket	1 634	1 539	1 595	1 720 ¹
Regeringens förslag till nivåer på utgiftstaket		1 665	1 745	1 825
Utgiftstak, procent av BNP	27,5	27,0	27,3	27,2
Utgiftstak, procent av potentiell BNP	27,8	27,0	27,0	27,0
Utgiftstak, fasta priser ²	1 537	1 504	1 547	1 579
Takbegränsade utgifter	1 579	1 594	1 643	1 662
Takbegränsade utgifter, procent av BNP	26,6	25,8	25,7	24,8
Takbegränsade utgifter, fasta priser ³	1 485	1 440	1 456	1 439
Budgeteringsmarginal	55	71	102	163
Budgeteringsmarginal, procent av takbegränsade utgifter	3,5	4,4	6,2	9,8
Budgeteringsmarginal, procent av BNP	0,9	1,1	1,6	2,4
Finansiellt sparande, procent av BNP	0,6	0,2	0,4	1,4
Strukturellt sparande, procent av BNP	0,4	0,7	1,2	1,8
Offentliga sektorns utgifter, procent av BNP	46,9	47,0	46,9	45,9

¹ Bedömning av utgiftstakets nivå i 2022 års ekonomiska vårproposition.

² Beräkningen i fasta priser är utförd med en schabloniserad metod. Utgifter motsvarande andelen transfereringsanslag (känsliga för förändringar i volymer och makroekonomiska förutsättningar) är omräknade med implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter. Utgifter motsvarande andelen förvaltningsanslag (pris- och löneomräknade anslag) är omräknade med implicitprisindex för statliga konsumtionsutgifter och utgifter motsvarande andelen anslag som inte är indexerade är omräknade med prisindex för BNP. Av de takbegränsade utgifterna har 1 procent, motsvarande riktlinjen för budgeteringsmarginalens storlek för innevarande år, behandlats som transfereringsanslag.

³ Samma metod har använts som vid beräkningen av utgiftstaket (se not 1) med undantag för att 1 procent av de takbegränsade utgifterna inte behandlats som transfereringsanslag.

Källa: Egna beräkningar.

Utvecklingen av de takbegränsade utgifterna och budgeteringsmarginalens storlek

Regeringens förslag till utgiftstakets nivå för 2025 innebär en något högre höjning av utgiftstaket än den genomsnittliga årliga ökningen av nivån sedan utgiftstaket infördes 1997. Den genomsnittliga årliga ökningen i löpande priser mellan 1997 och 2024 uppgår till 3,4 procent medan ökningen 2025 uppgår till 4,6 procent.

Budgeteringsmarginalen 2025 uppgår till 9,8 procent av de takbegränsade utgifterna. Det är ett större utrymme än den säkerhetsmarginal på 3,0 procent som regeringen vill upprätthålla till utgiftstaket för det tredje tillkommande året i enlighet med riktlinjen för budgeteringsmarginalens minsta storlek. En budgeteringsmarginal som endast motsvarar säkerhetsmarginalen skulle kunna medföra att möjligheterna att genomföra prioriterade reformer på utgiftssidan begränsas under kommande år. Om det bedöms förenligt med överskottsmålet är det rimligt att reformer ska kunna genomföras på budgetens utgiftssida. Att det finns utrymme under utgiftstaket betyder dock inte i sig att det kommer att användas för att öka de faktiska takbegränsade utgifterna.

I ett exempel där det tillgängliga utrymmet under utgiftstaket fram t.o.m. budgetpropositionen för 2025 skulle tas i anspråk för högre utgifter, dvs. 138 miljarder kronor utöver bedömningen av de takbegränsade utgifterna i denna proposition, ger det en genomsnittlig årlig ökningstakt för de takbegränsade utgifterna på ca 3,9 procent per år 2022–2025. Förändringen kan jämföras med den genomsnittliga ökningstakten för de takbegränsade utgifterna enligt prognosen i denna proposition vilken uppgår till 1,8 procent per år 2022–2025. Att utgifterna ökar så svagt under perioden beror dels på de tillfälliga åtgärder regeringen vidtagit under 2022 med anledning av pandemin och Rysslands invasion av Ukraina, dels på antagandet att inga nya finanspolitiska åtgärder vidtas för dessa år utöver de som tidigare aviserats eller aviserats i denna proposition. Den genomsnittliga ökningstakten under perioden 1997–2021 uppgick till 3,4 procent per år.

Utgiftstaket i förhållande till potentiell BNP

Utgiftstakets nivå uppgår till 27,8 procent av potentiell BNP 2022. För 2023–2025 minskar andelen till 27 procent av potentiell BNP i enlighet med regeringens förslag på utgiftstak för dessa år. Utgiftstaket 2022 höjdes efter förslag från den förra regeringen i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1) för att åtgärder skulle kunna vidtas med anledning av pandemin.

4.3 Uppföljning av det kommunala balanskravet

I målet för den offentliga sektorns sparande ingår det finansiella sparandet i kommunsektorn, dvs. i kommuner och regioner. Det finns dock inte ett krav på visst finansiellt sparande för kommuner och regioner. För kommuner och regioner är det ekonomiska resultatet, och inte det finansiella sparandet, avgörande för om kraven i kommunalagen (2017:725) på en balanserad budget uppfylls. Kommuner och regioner ska upprätta en budget för nästa kalenderår där intäkterna överstiger kostnaderna, det s.k. balanskravet. Kommunernas och regionernas årsredovisning ska bl.a. innehålla en upplysning om huruvida balanskravet har uppfyllts. Balanskravet utvärderas med hjälp

av resultatmättet balanskravsresultat som definieras i lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning. Negativa balanskravsresultat ska enligt kommunallagen som huvudregel återställas inom tre år.

Balanskravet anger en miniminivå, men för att uppnå kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning behöver resultatet i regel vara högre. Vad som menas med god ekonomisk hushållning definieras av kommunerna och regionerna själva.

4.3.1 Högt balanskravsresultat i kommunsektorn 2021

Kommunsektorn redovisade ett starkt balanskravsresultat 2021. Balanskravsresultatet uppgick för kommunsektorn som helhet till drygt 42 miljarder kronor, varav kommunerna svarade för 32,5 miljarder kronor. För 2021 blev balanskravsresultatet drygt 4 miljarder kronor högre än för 2020. Årets resultat enligt resultaträkningen uppgick för sektorn som helhet till drygt 67 miljarder kronor 2021 (se vidare utg.omr. 25 avsnitt 2.5). Balanskravsresultatet var därmed nästan 25 miljarder kronor lägre än årets resultat 2021. Differensen mellan balanskravsresultatet och årets resultat bestod främst av ökad avsättning till resultatutjämningsreserven och av justering för realisationsvinster.

Kommuner och regioner får reservera överskott till en resultatutjämningsreserv som kan användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. Resultatutjämningsreserverna uppgick 2021 till nästan 40 miljarder kronor för sektorn som helhet, varav kommunerna stod för 30 miljarder kronor. Resultatutjämningsreserverna ökade totalt med 9 miljarder kronor mellan 2020 och 2021. Av kommunerna har 70 procent (203 av 290 kommuner) och 11 av de 20 regionerna avsatt medel till en resultatutjämningsreserv. Antalet som har avsatt medel till en resultatutjämningsreserv ökade med 15 kommuner och var oförändrat för regioner 2021 jämfört med 2020.

Andelen kommuner som redovisat positiva balanskravsresultat har varierat mellan åren. Under 2017–2021 har andelen varit som lägst 74 procent 2018 och som högst 98 procent 2021. För regioner har motsvarande andel varierat mellan som lägst 70 procent 2018 och 2019 och som högst 2020 då ingen region redovisade ett negativt balanskravsresultat. Av de sex kommuner som 2021 redovisade ett negativt balanskravsresultat anförde två kommuner synnerliga skäl för att inte behöva återställa hela eller delar av det negativa resultatet. År 2021 redovisade en region ett negativt balanskravsresultat och åberopade inte synnerliga skäl. Vid utgången av 2021 var det nio kommuner och två regioner som hade ett negativt resultat kvar att återställa, totalt 0,2 miljarder kronor respektive 1,2 miljarder kronor.

4.3.2 Balanskravet bedöms klaras 2022–2025

Den avtagande aktiviteten i ekonomin bedöms leda till en svag utveckling av arbetade timmar vilket medför en något lägre tillväxttakt av det kommunala skatteunderlaget 2023. Trots det beräknas de kommunala skatteinkomsterna i genomsnitt för hela prognosperioden 2022–2025 växa något snabbare än de i genomsnitt har gjort de senaste tio åren. Samtidigt beräknas statsbidragen minska under prognosperioden, då tillfälliga statsbidrag kopplade till pandemin avtar och eftersom enbart tidigare beslutade samt nu föreslagna och aviserade statsbidragsändringar inkluderas i prognosen. Det leder till att inkomsterna utvecklas långsammare än utgifterna i prognosen för 2022 och 2023. Kommunsektorns resultat efter finansiella poster bedöms uppgå till 62 miljarder kronor 2022. År 2023–2025 antas resultatet efter finansiella poster årligen uppgå till 18–23 miljarder kronor. Regeringen bedömer att sektorn som helhet kommer att redovisa ett positivt balanskravsresultat under prognosperioden 2022–2025. I avsnitt 8.5 beskrivs de antaganden och bedömningar som ligger till grund för prognosen för kommunsektorns finanser.

4.4 Finanspolitikens långsiktiga hållbarhet

För att medborgarna och de finansiella marknaderna ska ha förtroende för finanspolitiken måste den vara hållbar på lång sikt. Med detta menas att de lagar och regler som bestämmer den offentliga sektorns inkomster och utgifter inte kommer att behöva genomgå omfattande och oväntade förändringar som en följd av att sektorns finansiella ställning försämrats. En hållbar finanspolitik är en förutsättning för att på ett ordnat sätt kunna hantera både temporära nedgångar i den ekonomiska aktiviteten och de ökade utgifter som kan följa av demografiska förändringar.

Ett mått på förtroendet för finanspolitiken är den svenska statens upplåningskostnader. I Sverige har räntan på tioåriga statsobligationer de senaste åren legat på en låg nivå och endast något högre än den tyska statslåneräntan, som ofta används som en jämförelsenorm (se tabell 4.5). Trots de omfattande finanspolitiska åtgärder som vidtagits de senaste åren är den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld liten i internationell jämförelse och statsskuld räntan låg. Den offentliga skulden fortsätter också att minska som andel av BNP i den framåtblickande bedömningen.

Den offentliga sektorns finansiella nettoställning, dvs. summan av finansiella tillgångar och skulder, är positiv och bedöms förbättras något som andel av BNP de kommande åren. Även avkastningen av finansiellt kapital netto, dvs. skillnaden mellan kapitalinkomster och kapitalutgifter, är positiv. Högre statsskuld räntor bedöms dock sannolikt försämra nettot något de närmaste åren. Redovisningen i tabell 4.5 visar en fortsatt stark finansiell ställning.

Tabell 4.5 Finanspolitiska nyckeltal

Procent av BNP om inte annat anges. Utfall 2019–2021, prognos 2022–2025

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Konsoliderad bruttoskuld	35,2	39,5	36,3	31,8	29,4	28,6	26,2
Finansiell nettoställning	28,3	27,0	30,4	27,4	28,8	29,3	30,5
Kapitalavkastning netto ¹	0,9	0,9	0,8	1,1	0,7	0,7	0,8
Statsobligationsränta 10 år, slutvärde ¹	0,2	0,0	0,2	2,4	2,4	2,2	2,2
Räntedifferens mot Tyskland, tioårig statsobligation ²	0,4	0,6	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3

¹ Procent.

² Procentenheter.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Regeringen gör även framåtblickande bedömningar av finanspolitikens långsiktiga hållbarhet med hjälp av ekonomiska modeller. Syftet med dessa bedömningar är att tidigt fånga upp tecken på om finanspolitiken behöver läggas om, så att åtgärder för att säkerställa hållbarheten och upprätthålla förtroendet för finanspolitiken kan vidtas i god tid.

I dessa bedömningar sammanfattas ofta finanspolitikens hållbarhet med de s.k. S1- och S2-indikatorerna som beräknas utifrån hur den offentliga sektorns finansiella ställning utvecklas på lång sikt.

S1 visar hur mycket det offentliga sparandet behöver ändras för att den konsoliderade offentliga bruttoskulden ska motsvara en viss andel av BNP vid en given tidpunkt. I denna proposition redovisas hur stora permanenta åtgärder som sammantaget krävs 2023–2027 för att denna skuld ska motsvara 60 procent av BNP 2038. Av tabell 4.6 framgår att sparandet kan försämrats med ca 3,9 procent av BNP mellan 2023 och 2027 utan att den konsoliderade bruttoskulden överstiger 60 procent av BNP. I ett alternativ beräknas indikatorvärdet utifrån hur stora förändringar som sammantaget krävs 2023–2027 för att bruttoskulden 2038 ska vara i linje med det s.k. skuldankaret,

dvs. motsvara 35 procent av BNP. Denna beräkning indikerar att en sammantagen budgetförsvagning motsvarande 1,7 procent av BNP under 2023–2027 är förenlig med en sådan skuldutveckling.

S2 visar hur mycket det offentliga sparandet behöver förändras 2023 för att den offentliga finansiella nettoställningen ska vara stabil som andel av BNP över en mycket lång tidshorisont. Indikatorvärdet anger den förändring av det primära sparandet som krävs 2023, uttryckt som procent av BNP, för att finanspolitiken ska bli hållbar enligt denna definition. Beräkningen av S2 i denna proposition indikerar att det primära offentliga sparandet kan försämrats med motsvarande 0,9 procent av BNP 2023 utan att finanspolitiken blir ohållbar.

Tabell 4.6 Indikatorer på finanspolitikens långsiktiga hållbarhet

Procent av BNP

	S1	S1 för 35 procents bruttoskuld	S2
2022 års ekonomiska vårproposition	-4,1	-1,7	-1,2
Budgetpropositionen för 2023	-3,9	-1,7	-0,9

Källa: Egna beräkningar.

Ett negativt värde på S-indikatorerna innebär att en permanent budgetförsvagning är möjlig utan att finanspolitiken blir ohållbar, medan ett positivt indikatorvärde pekar på att en permanent budgetförstärkning är nödvändig. De hållbarhetsberäkningar som gjorts i samband med denna proposition visar att finanspolitiken är långsiktigt hållbar (se tabell 4.6). S-indikatorerna har negativa värden, vilket innebär att det offentliga sparandet kan försvagas utan att finanspolitiken blir ohållbar. Indikatorvärdena för S1 och S2 är något högre än de värden som beräknades i 2022 års ekonomiska vårproposition, vilket indikerar att den finansiella ställningen försvagats marginellt sen den tidigare beräkningen. En mer utförlig analys av finanspolitikens hållbarhet presenteras i de ekonomiska vårpropositionerna.

S-indikatorerna ger en teoretisk bild av finanspolitikens långsiktiga konsekvenser. Samtidigt är måtten känsliga för olika beräkningsantaganden. Osäkerheten i en framskrivning av demografiska och offentligfinansiella variabler som sträcker sig långt in i framtiden är mycket stor. Indikatorerna används därför inte för att bedöma storleken på budgetutrymmet i närtid, utan som indikatorer på finanspolitikens konsekvenser över en längre tidshorisont. Indikatorvärdena måste tolkas med försiktighet. Ett högt positivt indikatorvärde innebär dock att sannolikheten är högre för att finanspolitiken är ohållbar, och kommer att behöva läggas om, än om värdet är noll eller negativt. Ett högt negativt värde indikerar på samma sätt att det finns en säkerhetsmarginal till en skuldnivå som skulle kunna påverka statens kreditvärdighet på ett negativt sätt.

Även om utvecklingen skulle bli mindre gynnsam än i beräkningarna det närmaste decenniet visar det höga negativa S1-värdet att det finns en betydande marginal till stabilitets- och tillväxtpaktens krav på att skulden inte får överstiga 60 procent av BNP. När S1 beräknas utifrån att skuldkvoten ska motsvara 35 procent av BNP 2038 visar indikatorn att den finanspolitik som föreslås i denna proposition är förenlig med en bruttoskuld som på sikt är i linje med skuldankarets nivå med en viss säkerhetsmarginal.

5 Inkomster

I detta avsnitt lämnas förslag till beräkning av inkomsterna i statens budget för 2023 och en preliminär beräkning av inkomsterna för 2024 och 2025. Prognosen för den offentliga sektorns skatteintäkter och för inkomsterna i statens budget redovisas. En jämförelse görs mellan nuvarande prognos och prognosen i 2022 års ekonomiska vårproposition (prop. 2021/22:100). Därefter görs en uppföljning av inkomsterna som beräknades i de av riksdagen ursprungligen beslutade budgetarna för 2021 respektive 2022. Slutligen redovisas förslag som ligger till grund för beräkningen av statens övriga inkomster.

Sammanfattning

- Tillväxten i svensk ekonomi förväntas bli hög 2022 i nominella termer, och de totala skatteintäkterna väntas öka med 5,5 procent. Det är högre än genomsnittet under perioden 2011–2020 som var 3,4 procent. Det beror framför allt på en stark utveckling av skatt på konsumtion, men även till viss del skatt på arbete.
- Skatteintäkterna förväntas öka i en något lägre takt 2023 än 2022, framför allt till följd av lägre skatt på kapital till följd av lägre tillgångspriser.
- Intäkterna bedöms i genomsnitt växa i takt med BNP i nominella termer 2023–2025.
- Skattekvoten, dvs. skatteintäkterna som andel av BNP, väntas uppgå till 41,4 procent 2023, samma nivå som under 2022. Därefter stiger skattekvoten något då lönesumman utvecklas starkare än BNP.
- I förhållande till bedömningarna i 2022 års ekonomiska vårproposition har de totala skatteintäkterna reviderats upp med mellan 28 och 95 miljarder kronor per år för 2022–2025.
- Skatteintäkterna, exklusive kommunal utdebitering, beräknas öka med sammanlagt 20 miljarder kronor 2023 till följd av beslutade och aviserade förändringar på skatteområdet.

5.1 Inledning

Den offentliga sektorns skatteintäkter, dvs. de totala skatteintäkterna efter att avdrag gjorts för de skatter som tillhör Europeiska unionen, ska i enlighet med budgetlagen (2011:203) redovisas under det år som den skattepliktiga händelsen ägde rum. Från den offentliga sektorns skatteintäkter görs avdrag för de skatter som tillhör kommuner och regioner samt ålderspensionssystemet, och då erhålls statens skatteintäkter.

Skillnaden mellan skatteintäkter och skatteinkomster utgörs av periodiseringar. Periodiseringarna består i sin tur av uppbörds- och betalningsförskjutningar. Inkomsterna i statens budget, dvs. statens skatteinkomster och övriga inkomster, ska enligt budgetlagen redovisas kassamässigt, dvs. när de faktiska in- och utbetalningarna sker.

Skatteintäkter och skatteinkomster har olika påverkan på de offentliga finanserna. Skatteintäkterna påverkar det finansiella sparandet, medan periodiseringsposter som kapitalplaceringar på skattekontot endast påverkar statens inkomster och budgetsaldo. Motsvarande skillnad finns för övriga inkomster. Vissa inkomster av statens verksamhet, såsom utdelningar från statens aktieinnehav, påverkar statens finansiella

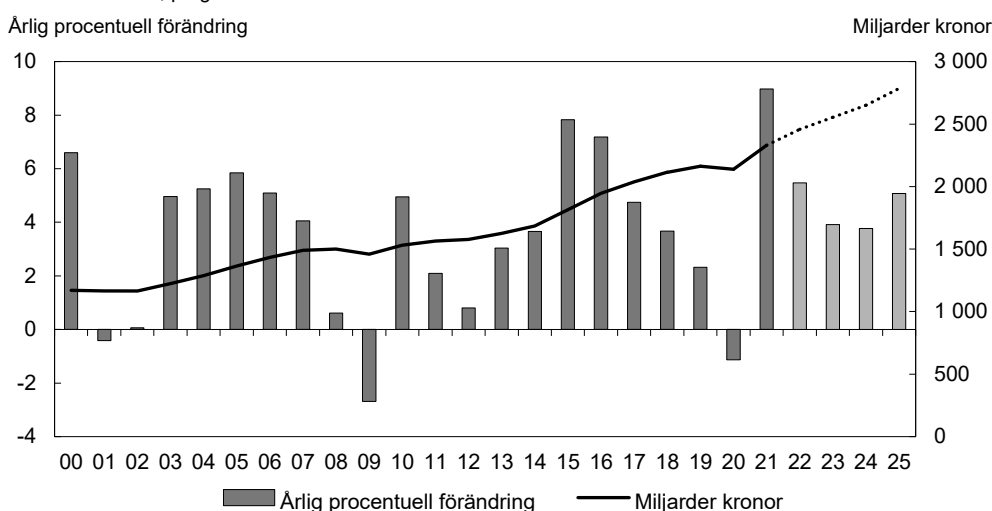
sparande, medan försäljningsinkomster och återbetalningar av lån endast påverkar statens inkomster och budgetsaldo.

5.2 Offentliga sektorns skatteintäkter

De totala skatteintäkterna, dvs. den offentliga sektorns skatteintäkter och de skatteintäkter som tillfaller EU, ökade enligt preliminära utfall med 9,0 procent 2021 (se diagram 5.1). Den starka återhämtningen i ekonomin efter nedgången 2020 medförde att viktiga skattebaser såsom lönesumman och hushållens konsumtion växte mycket 2021 i förhållande till ett historiskt genomsnitt. Preliminära utfall indikerar därutöver en stark utveckling för företagens vinster och mycket stora kapitalinkomster för hushållen.

Diagram 5.1 Totala skatteintäkter

Utfall 2000–2021, prognos 2022–2025

Källor: Skatteverket, Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

År 2022 väntas skatteintäkterna växa med 5,5 procent, vilket är relativt starkt jämfört med tidigare år men betydligt lägre än under 2021. Det beror på att de viktiga skattebaserna lönesumma och investeringar väntas öka långsammare än 2021, men snabbare än genomsnittet under perioden 2011–2020. Vidare väntas intäkterna från kapitalskatterna minska 2022, vilket ytterligare dämpar tillväxttakten för de totala skatteintäkterna jämfört med 2021 (se tabell 5.1).

År 2023 beräknas skatteintäkterna öka med 3,9 procent, vilket är betydligt lägre än 2022 men i paritet med tillväxten i ekonomin. Tillfälliga nedsättningar av skatt på arbete upphör under året, vilket motverkas av att hushållens kapitalskatter minskar till följd av lägre tillgångspriser.

Under 2024 och 2025 beräknas de totala skatteintäkterna öka med i genomsnitt 4,4 procent per år vilket fortsatt är högre än det historiska genomsnittet för perioden 2011–2020. Samtliga stora skattebaser väntas öka, men ökningen är särskilt stark för skatt på arbete och konsumtion. Skatt på kapital beräknas i slutet av prognosperioden öka något långsammare i enlighet med antagandet om att intäkterna återgår till ett historiskt genomsnitt av BNP.

I tabell 5.6 sammanställs de beräknade effekterna av regeländringar på skatteområdet 2020–2025. Tabellen visar både tidigare beslutade och i denna proposition föreslagna och aviserade regeländringar i förhållande till föregående år. Sammantaget bedöms regeländringar höja skatteintäkterna med 20 miljarder kronor 2023 och med

6 miljarder kronor 2024. De regeländringar som aviseras i denna proposition minskar skatteintäkterna med 11 miljarder kronor 2023, se avsnitt 12.

Regeringens förslag: Den beräkning av inkomster i statens budget för 2023 som sammanställts i bilaga 1 avsnitt 2 godkänns.

Den preliminära beräkningen av inkomster i statens budget för 2024 och 2025 enligt tabell 5.1 godkänns som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 9 kap. 5 § riksdagsordningen ska regeringen lämna ett förslag till statens inkomster för det kommande budgetåret. Regeringens förslag till inkomstberäkning för 2023 redovisas i bilaga 1 avsnitt 2. Regeringen ska i budgetpropositionen också lämna förslag till preliminära inkomstberäkningar för det andra och tredje tillkommande budgetåret, se 2 kap. 3 § budgetlagen. Regeringens förslag till preliminära inkomstberäkningar för 2024 och 2025 redovisas i tabell 5.1.

Tabell 5.1 Offentliga sektorns skatteintäkter och inkomsterna i statens budget

Miljarder kronor. Utfall 2020 och 2021, prognos 2022–2025

Inkomst- huvudgrupp	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Skatt på arbete	1 250,5	1 329,9	1 391,0	1 450,3	1 494,5	1 579,3
1100 Direkta skatter	668,7	693,6	719,2	738,8	751,1	795,1
Varav kommunal inkomstskatt	766,1	806,8	847,9	881,3	912,2	961,4
Varav statlig inkomstskatt	50,3	55,9	59,2	53,7	48,4	51,1
Varav jobbskatteavdrag	-128,1	-132,0	-145,8	-157,3	-169,4	-176,7
Varav husavdrag	-16,8	-19,2	-19,6	-20,2	-20,8	-21,4
Varav övrigt	-2,8	-17,9	-22,4	-18,7	-19,3	-19,3
1200 Indirekta skatter	581,8	636,3	671,8	711,5	743,4	784,3
Varav arbetsgivaravgifter	594,9	629,3	666,9	697,5	727,6	768,2
Varav egenavgifter	11,7	12,5	12,6	12,7	12,7	12,9
Varav särskild löneskatt	50,8	52,5	55,4	57,8	60,4	63,6
Varav nedsättningar	-35,0	-15,3	-17,7	-8,5	-7,3	-7,7
Varav skatt på tjänstegruppliv	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Varav avgifter till premiepensionssystemet	-41,3	-43,2	-46,1	-48,5	-50,5	-53,3
1300 Skatt på kapital	271,8	347,9	340,5	345,3	363,8	375,2
Varav skatt på kapital, hushåll	66,0	104,3	83,6	77,6	78,5	82,7
Varav skatt på företagsvinster	149,3	175,8	177,6	178,1	188,0	193,1
Varav avkastningsskatt	5,6	6,6	8,1	19,3	25,6	26,0
Varav fastighetsskatt och fastighetsavgift	34,6	36,3	38,1	38,0	38,7	39,6
Varav stämpelskatt	12,7	15,5	16,1	14,6	14,8	15,1
Varav kupongskatt m.m.	3,6	9,4	10,7	10,1	10,6	10,9
Varav riskskatt för kreditinstitut			6,3	7,6	7,7	7,9
1400 Skatt på konsumtion och insatsvaror	602,9	650,7	704,9	735,8	767,7	804,5
Varav mervärdesskatt	467,9	510,8	568,0	594,5	616,8	650,9
Varav skatt på tobak	11,9	11,9	12,2	12,4	12,4	12,7
Varav skatt på etylalkohol	5,2	5,6	5,6	5,7	5,9	5,8
Varav skatt på vin m.m.	6,6	6,6	6,6	7,1	7,5	7,6
Varav skatt på öl	4,5	4,5	4,9	5,2	5,5	5,6
Varav energiskatt	52,6	53,8	47,1	47,3	53,2	55,1
Varav koldioxidskatt	20,4	21,9	21,4	22,5	24,1	24,0
Varav övriga skatter på energi och miljö	6,1	5,4	8,0	8,0	8,2	8,2

Inkomst-huvudgrupp	2020	2021	2022	2023	2024	2025
<i>Varav skatt på vägtrafik</i>	21,6	22,5	23,7	25,2	26,0	26,0
<i>Varav övriga skatter</i>	6,2	7,6	7,6	7,9	8,1	8,6
1500 Skatt på import	6,2	7,3	9,2	9,4	9,8	10,1
1600 Restförda och övriga skatter	7,1	-5,5	12,3	13,4	14,6	15,8
<i>Varav restförda skatter</i>	-10,0	-16,1	-9,8	-8,1	-7,6	-6,9
<i>Varav övriga skatter</i>	17,1	10,6	22,2	21,5	22,1	22,8
Totala skatteintäkter	2 138,4	2 330,4	2 457,9	2 554,1	2 650,4	2 784,9
1700 Avgående poster, EU-skatter	-6,2	-7,3	-9,2	-9,4	-9,8	-10,1
Offentliga sektorns skatteintäkter	2 132,2	2 323,1	2 448,8	2 544,7	2 640,6	2 774,8
1800 Avgående poster till andra sektorer	-1 054,5	-1 111,7	-1 170,3	-1 216,5	-1 261,0	-1 328,2
<i>Varav kommunala skatter</i>	-785,4	-827,8	-869,8	-903,0	-934,3	-984,2
<i>Varav avgifter till ålderspensionssystemet</i>	-269,1	-283,9	-300,5	-313,5	-326,7	-344,0
Statens skatteintäkter	1 077,7	1 211,4	1 278,4	1 328,2	1 379,6	1 446,7
1900 Periodiseringar	-40,3	23,7	21,7	-15,5	-10,7	2,8
<i>Varav uppbördsförskjutningar</i>	6,5	-17,4	41,0	17,1	5,6	0,2
<i>Varav betalningsförskjutningar</i>	-17,1	41,6	-24,2	-43,3	-24,0	0,8
<i>– kommuner och regioner</i>	-6,9	37,2	30,2	-26,9	-18,9	4,3
<i>– ålderspensionssystemet</i>	-1,1	7,7	-0,8	-0,9	1,0	1,3
<i>– privat sektor</i>	-8,7	-3,7	-54,8	-14,8	-4,8	-4,8
<i>– kyrkosamfund</i>	-0,4	0,3	1,0	-0,7	-1,3	0,0
<i>– EU</i>	0,0	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0
<i>Varav anstånd</i>	-29,7	-0,5	4,8	10,6	7,7	1,8
1000 Statens skatteinkomster	1 037,4	1 235,1	1 300,1	1 312,7	1 368,9	1 449,5
Övriga inkomster	-38,8	-43,8	-15,0	-33,2	-48,7	-58,4
2000 Inkomster av statens verksamhet	46,1	43,3	71,6	42,6	36,3	38,5
3000 Inkomster av försäld egendom	0,8	0,0	5,0	5,0	5,0	5,0
4000 Återbetalning av lån	0,7	1,1	1,4	0,5	0,6	0,7
5000 Kalkylmässiga inkomster	16,2	17,8	18,1	19,1	23,1	24,7
6000 Bidrag från EU	14,2	14,6	16,1	32,5	24,8	15,6
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-116,9	-120,6	-127,2	-133,0	-138,6	-142,9
8000 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Statsbudgetens inkomster	998,5	1 191,3	1 285,1	1 279,5	1 320,2	1 391,0

Anm.: Samtliga år är redovisade enligt den struktur som gäller för statens budget för 2023 och framåt. Utfall för 2021 är enligt nationalräkenskapernas publicerade utfall.

Källor: Skatteverket, Statistiska centralbyrån, Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

Skattekvot

Skattekvoten visar de totala skatteintäkterna som andel av BNP. År 2022 väntas skattekvoten uppgå till 41,4 procent av BNP, vilket är drygt en procentenhet lägre än 2021. Det förklaras delvis av förändringar i skattesystemet, såsom tillfälligt nedsatta socialavgifter för unga, ett utökat jobbskatteavdrag och en tillfällig skattereduktion för arbetsinkomster. Vidare förklaras det av att intäkterna från kapitalinkomster från hushåll och företag väntas utvecklas svagare än BNP 2022. Att utvecklingstakten avtar beror framför allt på att hushållens kapitalinkomster minskar från en mycket hög nivå. Vidare medför sjunkande tillgångspriser på både bostäder och aktier att hushållens realiserade kapitalvinster minskar. I slutet av prognosperioden antas både hushållens kapitalvinster och företagsvinster successivt återgå mot ett historiskt genomsnitt som andel av BNP.

År 2023 väntas skattekvoten vara på samma nivå som året innan (se tabell 5.2). Att skattekvoten inte stiger trots att tillfälliga reformer som nedsatta socialavgifter för unga och en tillfällig skattereduktion för arbetsinkomster upphör beror på att skatt på kapital sjunker till följd av lägre tillgångspriser. Dessa två effekter tar i stort sett ut varandra. I slutet av prognosperioden följer vanligtvis utvecklingen av skatteintäkterna, med bibehållna regler, BNP-utvecklingen väl. Anledningen till att skattekvoten ändå väntas öka något mellan 2023 och 2024 beror på den höga inflationen, mätt i konsumentprisindex (KPI), som väntas höja arbetskostnaderna och därmed lönesumman. Lönesumman ökar betydligt mer än BNP i slutet av prognosperioden.

Tabell 5.2 Skattekvot

Procent av BNP. Utfall 2020 och 2021, prognos 2022–2025

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Skattekvot	42,4	42,7	41,4	41,4	41,5	41,5
<i>Varav skatt på arbete</i>	<i>24,8</i>	<i>24,4</i>	<i>23,4</i>	<i>23,5</i>	<i>23,4</i>	<i>23,5</i>
<i>Varav skatt på kapital</i>	<i>5,4</i>	<i>6,4</i>	<i>5,7</i>	<i>5,6</i>	<i>5,7</i>	<i>5,6</i>
<i>Varav skatt på konsumtion</i>	<i>12,1</i>	<i>12,1</i>	<i>12,0</i>	<i>12,1</i>	<i>12,2</i>	<i>12,1</i>
<i>Varav övriga skatter</i>	<i>0,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>

Källor: Statistiska centralbyrån, Skatteverket och egna beräkningar.

Skatt på arbete

Skatterna på arbete kan delas in i direkta och indirekta skatter. De direkta skatterna på arbete består i huvudsak av kommunal och statlig inkomstskatt. De indirekta skatterna på arbete består huvudsakligen av arbetsgivaravgifter och egenavgifter. Skatteintäkterna minskas av ett antal skattereduktioner. Intäkterna från skatt på arbete beräknas uppgå till nästan 60 procent av de totala skatteintäkterna 2023 och till omkring 24 procent av BNP (se tabell 5.3).

Tabell 5.3 Skatt på arbete

Procent av BNP. Utfall 2020 och 2021, prognos 2022–2025

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Direkta skatter	13,3	12,7	12,1	12,0	11,8	11,9
<i>Varav kommunal skatt</i>	<i>15,2</i>	<i>14,8</i>	<i>14,3</i>	<i>14,3</i>	<i>14,3</i>	<i>14,3</i>
<i>Varav statlig skatt</i>	<i>1,0</i>	<i>1,0</i>	<i>1,0</i>	<i>0,9</i>	<i>0,8</i>	<i>0,8</i>
<i>Varav allmän pensionsavgift</i>	<i>2,6</i>	<i>2,5</i>	<i>2,4</i>	<i>2,5</i>	<i>2,5</i>	<i>2,5</i>
<i>Varav skattereduktioner</i>	<i>-5,5</i>	<i>-5,6</i>	<i>-5,6</i>	<i>-5,6</i>	<i>-5,8</i>	<i>-5,7</i>
Indirekta skatter	11,5	11,7	11,3	11,5	11,6	11,7
Skatt på arbete	24,8	24,4	23,4	23,5	23,4	23,5

Källor: Skatteverket och egna beräkningar.

Intäkterna från skatt på arbete 2021 är ett preliminärt utfall. Det slutliga utfallet fastställs i den årliga beskattningen som är klar i december året efter inkomståret.

Kommunal inkomstskatt

Kommunal inkomstskatt som andel av BNP beräknas minska från 15,2 procent 2020 till 14,3 procent 2022 (se tabell 5.3). Detta beror främst på att lönesumman, som är den viktigaste skattebasen, utvecklas svagare än BNP både 2021 och 2022 då BNP vänder upp efter en negativ utveckling under 2020. Lönesumman hölls uppe 2020 tack vare olika stöd, framför allt vid korttidsarbete, och ökar därför inte lika starkt 2021 och 2022. Lönesumman förväntas återigen utvecklas starkare än BNP 2023–2025 till följd av högre arbetskostnader, vilket ökar kommunalskatternas andel av BNP. Att skattekvoten inte går upp beror på att den höga inflationen även medför att

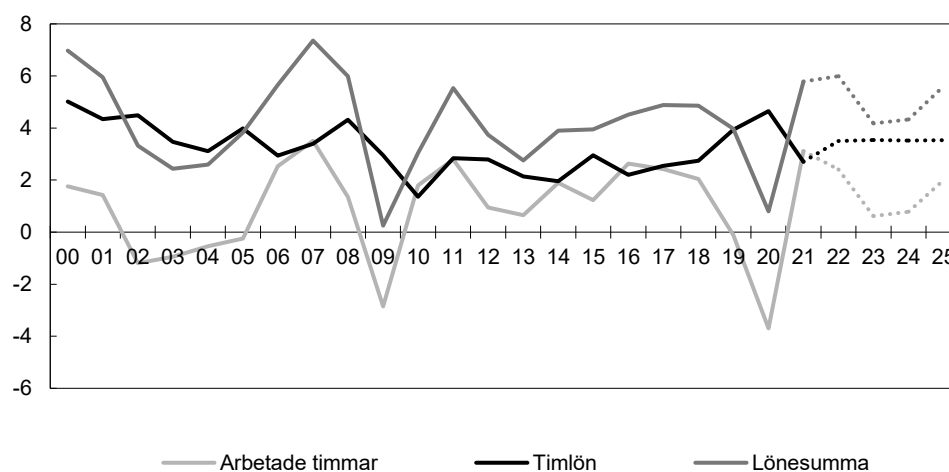
grundavdraget höjs mer än vanligt. Grundavdraget skrivs upp med prisbasbeloppet som är beroende av måttet på inflation, KPI. Med oförändrade kommunalskattesatser brukar skatteintäkterna utvecklas ungefär i samma takt som BNP i slutet på prognosperioden.

Det kommunala skatteunderlaget, som främst består av löner och pensioner, utvecklades betydligt svagare 2020 än tidigare år eftersom lönesumman utvecklades svagt till följd av konjunkturedgången. År 2021 återhämtade sig tillväxttakten av lönesumman kraftigt och ligger kvar på en hög nivå även 2022 (se diagram 5.2). Lönesumman väntas öka något långsammare åren 2023–2024 men i paritet med hur det har sett ut historiskt. Det är framför allt svagare timmar som gör att lönesumman utvecklas svagare dessa år. År 2025 utvecklas timmarna återigen starkare, vilket medför en historiskt sett hög lönesumma.

Diagram 5.2 Arbetade timmar, timlön och lönesumma

Utfall 2000–2021, prognos 2022–2025

Arlig procentuell förändring

Anm.: Den redovisade timlönen är beräknad enligt nationalräkenskapernas principer.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Skatteunderlaget för kommunal inkomstbeskattning påverkas också av regeländringar. Den underliggande utvecklingen av skatteunderlaget visar utvecklingen justerad för regeländringar. Den faktiska utvecklingen var svagare än den underliggande utvecklingen 2020 och 2021 (se tabell 5.4). Detta beror till största delen på att skatten för personer över 65 år har sänkts i flera steg. Det har åstadkommit genom en ytterligare höjning av det förhöjda grundavdraget, vilket påverkar kommuners och regioners skatteunderlag. Kommunsektorns skattebortfall till följd av regeländringarna neutraliseras via ett höjt generellt statsbidrag. Riksdagens beslut om vissa ändrade åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet medför att den faktiska utvecklingen av kommunsektorns skatteunderlag 2023 väntas öka starkare än den underliggande utvecklingen (prop. 2021/22:181, bet. 2021/22:SfU25, rskr. 2021/22:331). Detta motverkas till stor del av regeringens förslag i denna proposition om höjd milersättning för avdrag för resor till och från arbetsplatsen med egen bil, justerade avdrag för tjänsteresor och hemresor med egen bil eller förmånsbil, tillfällig skattefri förmån av laddel på arbetsplatsen samt förstärkt skattereduktion för installation av solceller.

Tabell 5.4 Faktisk och underliggande utveckling av kommunsektorns skatteunderlag

Årlig procentuell förändring. Utfall 2020 och 2021, prognos 2022–2025

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Faktisk utveckling	2,1	5,0	5,1	4,0	3,5	5,4
Underliggande utveckling	2,6	5,3	5,1	3,9	3,5	5,4

Anm.: Den underliggande utvecklingen av skatteunderlaget är utvecklingen justerad för regeländringar.

Källor: Skatteverket och egna beräkningar.

Statlig inkomstskatt

Intäkterna från statlig inkomstskatt beräknas sjunka något som andel av BNP mellan 2022 och 2025 (se tabell 5.3). I avsaknad av nya förslag eller ändrade regler är detta vanligt, då skiktgränserna för statlig inkomstskatt räknas upp med KPI plus 2 procentenheter. För att statlig inkomstskatt som andel av BNP ska öka behöver därför lönesumman öka starkare än BNP och inflationen plus 2 procentenheter tillsammans, vilket inte är fallet.

Skattereduktioner

Skattereduktionerna bedöms totalt sett öka under prognosperioden (se tabell 5.5), dels till följd av att skatteunderlaget ökar, dels till följd av att nya skattereduktioner har införts. Dessa inkluderar skattereduktion för avgift till arbetslöshetskassa samt en förstärkt skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning. Vidare har regeringen i denna proposition föreslagit att utöka jobbskatteavdraget genom förstärkt jobbskatteavdrag för personer över 65 år samt skattereduktion för installation av grön teknik genom förstärkt skattereduktion för installation av solceller.

Tabell 5.5 Skattereduktioner

Miljarder kronor. Utfall 2020 och 2021, prognos 2022–2025

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Allmän pensionsavgift	-131	-138	-145	-152	-158	-166
Jobbskatteavdrag	-128	-132	-146	-157	-169	-177
Husavdrag	-17	-19	-20	-20	-21	-21
Skattereduktion för boende i vissa områden	-1	-1	-1	-1	-1	-1
Skattereduktion för installation av grön teknik		-1	-2	-2	-2	-2
Skattereduktion för förvärvsinkomst		-9	-9	-9	-9	-9
Tillfällig skattereduktion för arbetsinkomster för att hantera ökade arbetskostnader till följd av pandemin		-6	-5			
Skattereduktion för avgift till arbetslöshetskassa			-1	-2	-2	-2
Skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning			-4	-4	-5	-5
Övriga skattereduktioner	-1	-1	-1	-1	-1	-1
Summa	-279	-307	-333	-348	-367	-384

Anm.: I posten Jobbskatteavdrag ingår förstärkt jobbskatteavdrag för personer över 65 år med 770 miljoner kronor per år fr.o.m. 2023. I posten Skattereduktion för installation av grön teknik ingår förslaget om förstärkt skattereduktion för installation av solceller med 280 miljoner kronor per år fr.o.m. 2023. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källor: Skatteverket och egna beräkningar.

Arbetsgivaravgifter och egenavgifter

Arbetsgivaravgifter och egenavgifter utgör merparten av de indirekta skatterna. Sammantaget beräknas de indirekta skatterna år 2022 uppgå till ca 27 procent av de totala skatteintäkterna under prognosperioden, vilket motsvarar drygt 11 procent av BNP.

År 2023 beräknas de indirekta skatterna uppgå till 712 miljarder kronor, vilket motsvarar 11,5 procent av BNP. Intäkterna från indirekt skatt på arbete bedöms öka med ca 5,9 procent under 2023. Ökningen beror framför allt på att lönesumman växer, men även på att den tillfälliga nedsättningen av arbetsgivaravgifter för 19–23-åringar trappas ned. De indirekta skatterna bedöms därefter öka med i genomsnitt 5 procent årligen 2024 och 2025, vilket är ungefär i samma takt som lönesumman växer.

För att understödja forskning och utveckling inom näringslivet avser regeringen att föreslå en förstärkning av nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för personer som arbetar med forskning eller utveckling.

Skatt på kapital

Skatt på kapital består främst av hushållens kapitalskatter och skatt på företagens vinster, men inkluderar även stämpelskatt, avkastningsskatt på pensioner samt fastighetsskatt och fastighetsavgift. Intäkterna från skatt på kapital beräknas 2023 uppgå till ca 14 procent av de totala skatteintäkterna vilket motsvarar knappt 6 procent av BNP (se diagram 5.3).

Skatt på hushållens kapitalinkomster

Underlaget för hushållens skatt på kapital utgörs av nettot av kapitalinkomster och kapitalutgifter. De största posterna utgörs av skatt på realiserade kapitalvinster, utdelningsinkomster, schablonintäkter och avdrag för hushållens ränteutgifter.

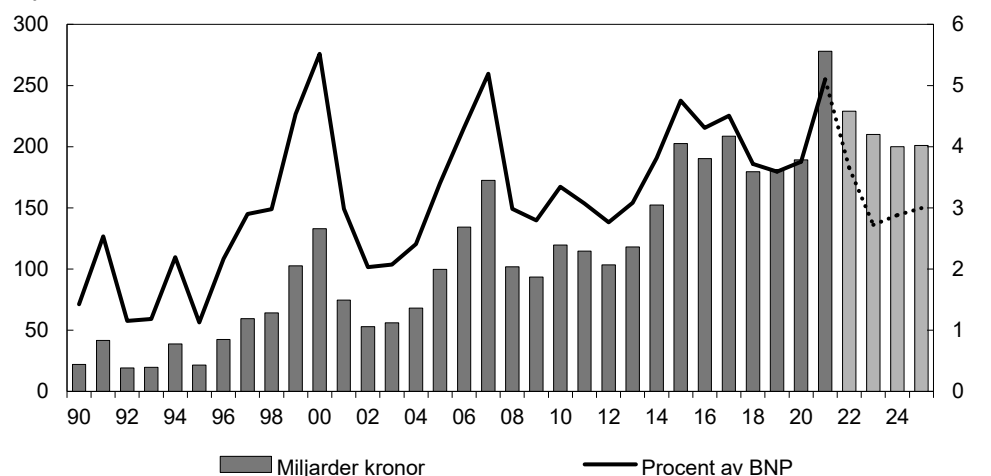
Enligt det preliminära utfallet för 2021 var inkomster från hushållens realiserade kapitalvinster på en hög nivå i ett historiskt perspektiv, omkring 5,1 procent av BNP (se diagram 5.3). Genomsnittet för perioden 2006–2020 var 3,7 procent. Utvecklingen av realiserade kapitalvinster påverkas i stor utsträckning av tillgångspriser på finansiella och reala tillgångar, samt av omsättningen av hus och bostadsrätter. Priserna för de finansiella tillgångarna minskade kraftigt när pandemin bröt ut men återhämtade sig därefter relativt snabbt. Både börsen och bostadsmarknaden utvecklades starkt under 2021. Även omsättningen av småhus ökade 2021. Under 2022 har däremot tillgångspriserna sjunkit och hushållens kapitalvinster förväntas därmed bli betydligt lägre 2022 än 2021. De är dock fortsatt kvar på en hög nivå historiskt sett. År 2023 förväntas hushållens realiserade kapitalvinster sjunka ytterligare till följd av att nedgången av bostadspriserna förväntas tillta samtidigt som börsen förväntas utvecklas relativt svagt. Nedgången innebär att nivån är lägre än vad den varit sedan utgången av 2014. I slutet av prognosperioden antas hushållens kapitalvinster motsvara genomsnittet för perioden 2006–2020, alltså 3,7 procent av BNP. Denna andel justeras för eventuella regeländringar. Under prognosperioden justeras kapitalvinsterna ned till följd av avskaffad ränta på uppskovsbelopp vid realiserad bostadsförsäljning, höjt tak för uppskov samt ett ökat sparande på investerings- sparkonton. Andelen är därför 3,0 procent av BNP 2025 (se diagram 5.3).

Diagram 5.3 Hushållens kapitalvinster

Utfall 1990–2021, prognos 2022–2025

Miljarder kronor

Procent av BNP

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Preliminär statistik indikerar att utdelningarna ökade starkt 2021, efter att ha sjunkit 2020, och att de nu ligger över nivån före pandemin. Att utdelningarna sjönk 2020 berodde på att flera företag reviderade ned sina utdelningar 2020 till följd av de restriktioner som kopplades till statliga företagsstöd, såsom stöd vid korttidsarbete och omsättningsstöd. Krisdrabbade företag som tagit del av dessa stödpaket behövde då avstå från att göra utdelningar till aktieägare. Den starka utvecklingen 2021 antas delvis vara en tillfällig effekt av nedgången 2020, och utdelningarna väntas därför öka betydligt långsammare 2022. I slutet av prognosperioden väntas utdelningarna successivt öka.

Ränteinkomsterna och ränteutgifterna följer normalt ränteutvecklingen, och eftersom det allmänna ränteläget väntas stiga under prognosperioden förväntas både ränteinkomsterna och ränteutgifterna öka. Även schablonintäkterna följer ränteutvecklingen, då de baseras på statslåneräntan, och väntas stiga kraftigt under prognosperioden. Den procentsats som avgör hur mycket av kapitalunderlaget som ska beskattas kan inte understiga ett golv. Golvet är för närvarande 1,25 procent, och räntenivån beräknas ligga över detta golv under hela prognosperioden.

Sammantaget förväntas intäkterna från skatt på hushållens kapitalinkomster och nettot från kapitalinkomsterna att sjunka 2022 från rekordnivån 2021. Nettot från hushållens kapitalinkomster bedöms fortsätta att sjunka 2023 innan utvecklingen bedöms vända och öka något under slutet av prognosperioden.

Skatt på företagsvinster

Enligt preliminär statistik ökade intäkterna från skatt på företagsvinster 2021 starkt, med 18 procent, efter att ha minskat med 3 procent under 2020. Det slutliga utfallet för 2021 fastställs i samband med den årliga beskattningen i december året efter inkomståret. Den begränsade nedgången 2020 förklaras bl.a. av omfattande åtgärder för att lindra konsekvenserna av pandemin för företagen, såsom omställningsstöd, omsättningsstöd, evenemangsstöd och anstånd med skattebetalningar.

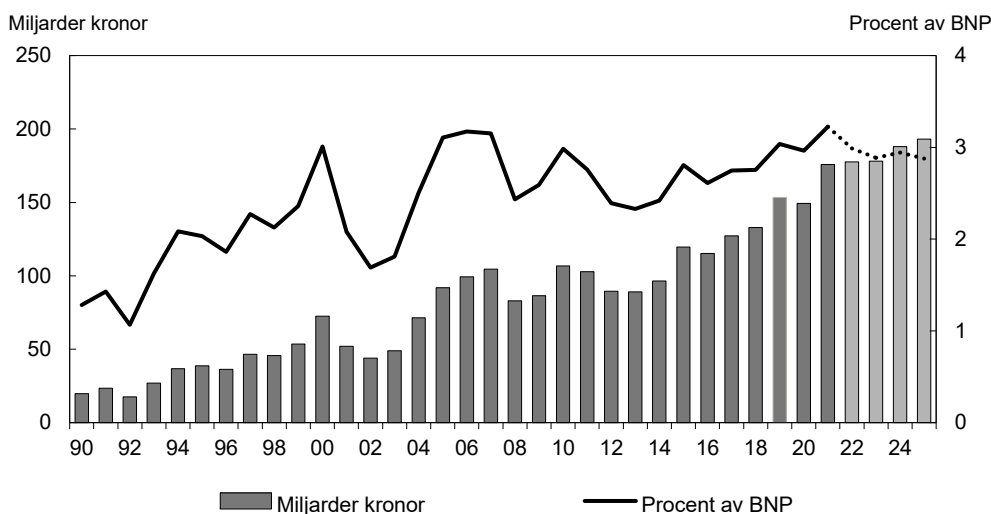
En hög ekonomisk tillväxt i nominella termer förväntas för helåret 2022. Intäkterna från skatt på företagsvinster väntas dock öka i en betydligt långsammare takt än året innan och uppgå till 178 miljarder kronor, vilket motsvarar 3,0 procent av BNP. Att ökningstakten dämpas beror delvis på regeländringar, framför allt en tillfällig skatte-reduktion för investeringar, men även på en försämrad vinstutveckling. Många

branscher möter en relativt stark efterfrågan, och utsikterna inom framför allt tillverkningsindustrin är för innevarande år fortsatt relativt goda. Konjunkturindikatorer, såsom konjunkturbarometern, har dock sjunkit de senaste månaderna, och för totala näringslivet är läget svagare än normalt. Indikatorerna tyder på att svensk ekonomi är på väg mot en avmattning. För 2022 baseras beräkningen främst på vinstutveckling enligt företagens delårsrapporter, inbetald preliminärskatt samt driftöverskottet i företagssektorn.

År 2023 väntas skatteintäkterna från företagsvinster utvecklas svagt till följd av nedgången i ekonomin. I slutet av prognosperioden antas skatteintäkterna från företagsvinster i enlighet med regeringens prognosmetod successivt återgå till ett historiskt genomsnitt som andel av BNP, vilket motsvarar knappt 2,9 procent för perioden 2015–2021 (se diagram 5.4).

Diagram 5.4 Skatt på företagsvinster

Utfall 1990–2021, prognos 2022–2025

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Riskskatt för kreditinstitut

Den 1 januari 2022 började den nya lagen (2021:1256) om riskskatt för kreditinstitut att gälla. Det innebär att kreditinstitut ska betala riskskatt till staten om summan av kreditinstitutets skulder vid beskattningsårets ingång överstiger ett gränsvärde. Gränsvärdet för beskattningsår som påbörjas under 2022 är 150 miljarder kronor. Därefter ska gränsvärdet årligen indexeras. Intäkterna från riskskatten bedöms uppgå till 6 miljarder kronor 2022 och knappt 8 miljarder kronor per år fr.o.m. 2023.

Avkastningsskatt

Intäkter från avkastningsskatt, som tas ut på sparande i pensions- och kapitalförsäkringar, påverkas i hög grad av hur statslåneräntan utvecklas under kalenderåret närmast före beskattningsåret. Även utvecklingen av livbolagens tillgångar påverkar intäkterna. Den långa perioden med låga räntenivåer, vilket medfört att avkastningsskatten en längre tid varit på en mycket låg nivå, bryts i år med stigande räntenivåer. Prognosen om en stigande statslåneränta medför att intäkterna från avkastningsskatt väntas öka kraftigt, framför allt fr.o.m. 2023, och uppgå till 26 miljarder kronor 2025.

Fastighetsskatt och fastighetsavgift

Intäkterna från fastighetsskatt och fastighetsavgift väntas uppgå till 38 miljarder kronor per år 2022 och 2023. För prognosåren därefter väntas de stiga något och

uppgår till knappt 40 miljarder kronor 2025. Som andel av BNP väntas de ligga stabilt på 0,6 procent.

Skatt på konsumtion och insatsvaror

Skatt på konsumtion och insatsvaror består av mervärdesskatt och punktskatter och utgjorde 28 procent av de totala skatteintäkterna 2021. Intäkterna från skatt på konsumtion och insatsvaror bedöms under hela prognosperioden ligga på ungefär 12 procent av BNP.

Mervärdesskatt

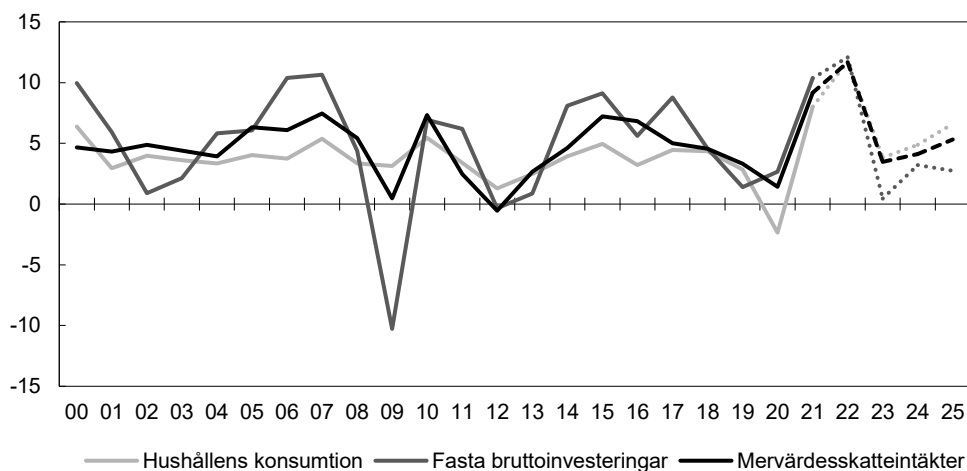
Intäkterna från mervärdesskatt väntas öka med över 11 procent 2022, vilket är betydligt starkare än den genomsnittliga ökningstakten under perioden 2011–2020 på ca 4 procent. Det förklaras framför allt av att prisökningen i hushållens konsumtion, som är den viktigaste skattebasen för mervärdesskatt, sker i högre takt än normalt.

För 2023–2025 beräknas intäkterna från mervärdesskatt öka i genomsnitt med knappt 5 procent per år. Ökningstakten är något svagare än prognosen för hushållens konsumtion, men starkare än prognosen för fasta bruttoinvesteringar (se diagram 5.5). År 2025 väntas intäkterna från mervärdesskatt uppgå till 651 miljarder kronor.

Diagram 5.5 Hushållens konsumtion, fasta bruttoinvesteringar och intäkter från mervärdesskatt

Utfall 2000–2021, prognos 2022–2025

Årlig procentuell förändring i löpande priser

Anm.: Utfall för mervärdesskatteintäkterna för 2021 är enligt regeringens beräkningar och kan därmed skilja sig från nationalräkenskapernas publicerade utfall.

Källor: Statistiska centralbyrån, Skatteverket, Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

Punktskatter

Intäkterna från punktskatterna beräknas minska med ca 2 procent 2022 främst till följd av tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel. Den förväntade intäktsminskningen 2022 förstärks även av en minskad användning av olika energislag. År 2023 beräknas punktskatterna öka med ca 3 procent för att 2024 öka med nästan 7 procent som en följd av att tillfälliga skattesänkningar på bensin och diesel upphör. År 2025 väntas ökningstakten av intäkterna från punktskatterna dämpas till knappt 2 procent, vilket ändå är något högre än den genomsnittliga ökningstakten för 2011–2020. År 2025 beräknas punktskatteintäkterna uppgå till 154 miljarder kronor.

Restförda och övriga skatter

Restförda och övriga skatter består främst av uppbördsförluster, omprövningar och anstånd från hushåll och företag, avgifter till public service samt intäkter som förs till fonder. Intäkterna från restförda och övriga skatter väntas uppgå till 12 miljarder kronor 2022 för att därefter stiga till 16 miljarder kronor 2025 (se tabell 5.1).

Offentligfinansiella effekter av samtliga ändrade skatte- och avgiftsregler

De beräknade effekterna av samtliga regeländringar på skatteområdet 2020–2025 redovisas i tabell 5.6. Tabellen visar alla regeländringar sammantaget, både förslag som tidigare beslutats av riksdagen och aviserats av regeringen samt av förslag och aviseringar i denna budgetproposition. Regeländringarna visas i förhållande till föregående år. Sammantaget bedöms regeländringar, exklusive kommunal utdebitering, minska skatteintäkterna med 21 miljarder kronor 2022 för att därefter öka skatteintäkterna med 20 miljarder kronor 2023 samt med ytterligare 6 miljarder kronor 2024.

Tabell 5.6 Offentligfinansiella effekter av samtliga ändrade skatte- och avgiftsregler

Miljarder kronor, bruttoeffekt i förhållande till föregående år

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Skatt på arbete	-42,3	3,5	-16,5	17,3	1,5	0,0
<i>Varav kommunalskatt</i>	<i>-1,3</i>	<i>-2,6</i>	<i>-4,4</i>	<i>1,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>0,0</i>
– förändrad medelutdebitering	2,1	-0,2	-0,8			
– avdrag för arbetsresor				-1,6	0,0	0,0
– vissa höjda åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet				2,7		
– sänkt skatt för personer över 65 år, ändring av grundavdrag	-4,3	-2,4	-3,9	0,1	0,0	
– övrigt, kommunal skatt	0,9	0,0	0,2	-0,1	-0,1	0,0
<i>Varav statlig skatt</i>	<i>-6,2</i>	<i>0,0</i>	<i>-0,1</i>	<i>0,2</i>	<i>0,1</i>	<i>0,0</i>
– avskaffad övre skiktgräns för statlig inkomstskatt (s.k. värnskatt)	-6,1					
– övrigt, statlig skatt	-0,1	0,0	-0,1	0,2	0,1	
<i>Varav skattereduktioner</i>	<i>-0,7</i>	<i>-13,9</i>	<i>-11,4</i>	<i>2,8</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
– skattereduktion för förvärsinkomst		-8,5	-2,1	-6,4		
– förstärkt skattereduktion för förvärsinkomster			-7,0	1,0		
– förstärkt skattereduktion för förvärsinkomster genomförs ej			9,2	5,4		
– förstärkt skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning			-2,6			
– skattereduktion för a-kasseavgift			-0,8	-0,8		
– tillfällig skattereduktion för arbetsinkomster för att hantera ökade arbetskostnader till följd av pandemin		-5,0		5,0		
– husavdrag	-0,2	-0,3				
– jobbskatteavdrag			-8,0	-1,1		
– övriga skattereduktioner	-0,5	-0,2	0,0	-0,3	0,0	0,0
<i>Varav socialavgifter</i>	<i>-34,0</i>	<i>20,0</i>	<i>-0,6</i>	<i>13,1</i>	<i>1,5</i>	<i>0,0</i>
– höjda åldersgränser i skattesystemet				2,5		
– tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter för 19–23-åringar		-12,2	-0,1	10,6	1,7	0,0
– justerade förmånsvärden för personbilar		0,1	0,2	0,2		
– nedsättning för den först anställda	-0,2	-0,1	-0,5	-0,1		
– särskild löneskatt för äldre	-1,4					
– förändringar i nedsättningen av socialavgifter för unga	-0,4					
– tillfälligt nedsatta socialavgifter m.m.	-32,1	32,2	-0,3			
– förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifter för FoU				-0,1	-0,1	0,0

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Skatt på kapital	0,8	-7,8	1,0	5,8	1,5	0,1
Varav inkomstskatt, företag	2,8	-5,5	-5,4	4,5	1,3	0,1
– nya skatteregler företagssektorn	2,8	-6,6	0,7	0,4		
– övriga inkomstskatter, företag		1,1	-6,1	4,1	1,3	0,1
Varav fastighetsskatt	-1,0					
Varav övriga skatter på kapital	-1,0	-2,3	6,3	1,3	0,2	0,0
– riskskatt för kreditinstitut			6,3	1,3		
– avskaffad schablonintäkt på uppskovsbelopp		-1,7				
– övrigt, övriga skatter på kapital	-1,0	-0,6	0,0		0,2	0,0
Skatt på konsumtion	3,1	1,8	-6,8	-3,2	2,3	-0,1
Varav mervärdesskatt	-0,2	1,0	-0,1	-0,3	0,0	0,0
Varav punktskatter	3,3	0,8	-6,8	-2,9	2,2	-0,1
– skatt på alkohol och tobak		0,1	0,0	0,8	0,9	0,0
– energiskatt	-0,5	-0,7	-7,6	-4,1	1,1	
– skatt på vägtrafik, trängselskatt m.m.	1,5	0,4	0,8	1,0	0,4	0,0
– övriga punktskatter	2,3	1,1	0,0	-0,7	0,0	-0,1
Restförda och övriga skatter	-4,6	0,1	0,4	0,5	0,3	0,2
Totala skatteintäkter	-42,9	-2,4	-21,9	20,3	5,6	0,3
Totala skatteintäkter, exkl. kommunal utdebitering	-45,1	-2,2	-21,2	20,3	5,6	0,3

Källa: Egna beräkningar.

5.3 Statens inkomster

Inkomsterna i statens budget består av statens skatteinkomster och övriga inkomster. Statens skatteinkomster erhålls efter att avdrag gjorts från de totala skatteintäkterna för de skatter som tillhör Europeiska unionen, kommuner och regioner samt ålderspensionssystemet och efter att hänsyn tagits till periodiseringar.

Övriga inkomster

Utfall och prognoser för de inkomster som redovisas under posten Övriga inkomster i statens budget framgår av tabell 5.1. Bland dessa inkomster ingår avräkningar som främst avser kompensation för statlig och kommunal mervärdesskatt.

Inkomster av statens verksamhet består främst av utdelningar från statens aktieinnehav, affärsverkens och Riksbankens inlevererade överskott, ränteinkomster samt inkomster från offentligrättsliga avgifter. År 2023 beräknas inkomster av statens verksamhet sammantaget uppgå till 43 miljarder kronor, vilket är lägre än året före. Det beror främst på tillfälligt höga utdelningar från statliga bolag under 2022.

Under 2021 betalades höga flaskhalsavgifter in till Affärsverket svenska kraftnät. En del av dessa intäkter ska återföras till elintensiva företag under 2023 (se tabell 5.7). Intäkterna redovisas på inkomstitel 2811 *Övriga inkomster av statens verksamhet*, och motsvaras av elprisstöd till elintensiva företag under 2023 på utgiftssidan (utgiftsområde 24), se avsnitt 6 Utgifter. Totalt sett är denna transferering neutral för statens budget.

Tabell 5.7 Effekt på inkomster av statens verksamhet av flaskhalsintäkter

Miljarder kronor

	2022	2023	2024	2025
Flaskhalsintäkter		2,4		

Källa: Egna beräkningar.

Inkomster av försäld egendom omfattar redovisade försäljningar av statlig egendom, varav försäljningar av aktier i statligt ägda bolag vanligtvis utgör den största delen. För 2022–2025 görs ett beräkningstekniskt antagande om försäljningsinkomster på 5 miljarder kronor per år.

Inkomsterna från återbetalning av lån omfattar återbetalning av studiemedel för lån upptagna före 1989 samt av övriga lån. Under hela prognosperioden väntas de uppgå till mellan 0,5 och 0,7 miljarder kronor per år.

Kalkylmässiga inkomster omfattar vissa avskrivningar, amorteringar samt statliga pensionsavgifter. Pensionsavgifterna utgör merparten av dessa inkomster. År 2023 beräknas inkomsterna till 19 miljarder kronor, men bedöms därefter stiga under senare delen av prognosperioden.

Posten Bidrag från EU omfattar bidrag från olika EU-fonder. De största bidragen kommer från jordbruksfonderna och från faciliteten för återhämtning och resiliens. Bidragen är främst kopplade till utgifter på anslag inom utgiftsområden. År 2023 beräknas dessa inkomster till 32 miljarder kronor, men de beräknas därefter minska 2024 och 2025.

Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet omfattar tillkommande skatter samt avräkningar. Tillkommande skatter avser främst skatter som tillfaller EU och kommunala utjämningsavgifter enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Avräkningar består till största delen av statliga och kommunala myndigheters kompensation för inbetald mervärdesskatt. År 2023 väntas avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet uppgå till minus 133 miljarder kronor. Denna post bedöms bli alltmer negativ under prognosperioden vilket är kopplat till allt större kompensation för mervärdesskatt.

Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto budgeteras fr.o.m. 2016 under anslag på budgetens utgiftssida. Det återstår endast en inkomsttitel som avser de nedsättningar som kan ges som stöd vid korttidsarbete.

Ändrad redovisning av inkomsttitlar

Följande inkomsttitel läggs till:

1143 *Arbetslöshetskassa*

Följande inkomsttitel byter namn och heter fortsättningsvis:

1157 *Skattereduktion för boende i vissa områden*

5.4 Jämförelse med 2022 års ekonomiska vårproposition och uppföljning av inkomsterna i statens budget för 2021 och 2022

I detta avsnitt jämförs prognosen för skatteintäkterna och övriga inkomster i denna proposition med prognosen i 2022 års ekonomiska vårproposition. Prognosskillnaderna visas i den högra delen av tabell 5.8.

Tabell 5.8 Utfall och aktuell prognos jämfört med statens budget för 2021 och 2022 samt en jämförelse med prognosen i 2022 års ekonomiska vårproposition

Miljarder kronor

	Utfall 2021	Jfr SB21 2021	Aktuell prognos 2022	Jfr SB22 2022	Jfr VÅP22 2021	Jfr VÅP22 2022	Jfr VÅP22 2023	Jfr VÅP22 2024	Jfr VÅP22 2025
Skatt på arbete	1 329,9	48,8	1 391,0	37,6	3,8	20,0	10,3	4,7	38,0
<i>Varav direkta skatter</i>	693,6	24,4	719,2	22,0	3,7	11,5	5,5	-7,1	10,4
– kommunal inkomstskatt	806,8	23,7	847,9	22,6	2,6	10,1	5,3	6,0	23,0
– statlig inkomstskatt	55,9	6,1	59,2	4,6	2,0	3,1	-1,0	-6,7	-4,6
– jobbskatteavdrag	-132,0	-2,4	-145,8	-10,8	-0,1	-1,4	-4,4	-12,1	-14,3
– husavdrag	-19,2	-1,3	-19,6	-0,1	-0,2	1,0	1,5	1,9	2,5
– övrigt	-17,9	-1,7	-22,4	5,8	-0,5	-1,3	4,2	3,8	3,8
<i>Varav indirekta skatter</i>	636,3	24,4	671,8	15,6	0,0	8,5	4,8	11,8	27,6
– arbetsgivaravgifter	629,3	23,7	666,9	16,2	0,1	7,7	5,3	12,3	28,0
– egenavgifter	12,5	-1,0	12,6	-1,3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6
– särskild löneskatt	52,5	3,8	55,4	0,8	-0,6	0,0	-0,1	0,6	1,7
– nedsättningar	-15,3	-0,6	-17,7	1,2	0,0	1,0	-0,1	-0,3	-0,5
– skatt på tjänstegruppliv	0,6	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– avgifter till premiepensionssystemet	-43,2	-1,5	-46,1	-1,4	0,0	-0,7	-0,8	-1,3	-2,3
Skatt på kapital	347,9	101,0	340,5	23,7	7,9	-0,7	-4,8	9,8	18,8
<i>Varav skatt på kapital, hushåll</i>	104,3	43,8	83,6	-2,5	-4,3	-11,1	-15,3	-8,5	0,6
<i>Varav skatt på företagsvinster</i>	175,8	50,2	177,6	10,7	11,8	7,6	2,8	8,6	11,1
<i>Varav avkastningsskatt</i>	6,6	0,8	8,1	0,7	0,5	0,0	8,6	11,1	8,3
<i>Varav fastighetsskatt</i>	36,3	1,0	38,1	2,2	0,0	0,5	-0,5	-0,7	-0,5
<i>Varav stämpelskatt</i>	15,5	2,3	16,1	1,4	0,0	0,0	-2,0	-2,2	-2,1
<i>Varav kupongskatt m.m.</i>	9,4	2,9	10,7	4,9	0,0	2,2	1,6	1,5	1,5
Skatt på konsumtion och insatsvaror	650,7	39,7	704,9	35,6	-3,6	17,1	21,3	28,7	36,5
<i>Varav mervärdesskatt</i>	510,8	40,6	568,0	41,4	-3,0	21,3	28,5	29,0	36,0
<i>Varav skatt på tobak och alkohol</i>	28,7	0,8	29,2	0,7	0,0	0,6	0,0	-0,4	-0,4
<i>Varav energiskatt</i>	53,8	0,8	47,1	-7,0	-0,7	-4,8	-7,2	-2,8	-2,7
<i>Varav koldioxidskatt</i>	21,9	0,6	21,4	-0,6	0,0	-0,3	-0,7	0,7	0,6
<i>Varav övriga skatter på energi och miljö</i>	5,4	-3,7	8,0	0,8	0,0	0,2	-0,2	-0,1	-0,2
<i>Varav skatt på vägtrafik</i>	22,5	-1,2	23,7	0,3	0,0	-0,2	0,8	1,9	2,3
<i>Varav övriga skatter</i>	7,6	1,9	7,6	0,1	0,0	0,2	0,0	0,3	0,9
Skatt på import	7,3	0,7	9,2	2,2	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Restförda skatter och övriga skatter	-5,5	-21,1	12,3	-1,9	-1,6	2,3	0,2	0,3	0,5
<i>Varav restförda skatter</i>	-16,1	-10,8	-9,8	-3,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Varav övriga skatter</i>	10,6	-10,3	22,2	2,0	-1,6	2,3	0,2	0,3	0,5
Totala skatteintäkter	2 330,4	169,1	2 457,9	97,3	6,5	39,7	28,0	44,6	94,8
<i>Varav avgår, EU-skatter</i>	-7,3	-0,7	-9,2	-2,2	0,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Offentliga sektorns skatteintäkter	2 323,1	168,4	2 448,8	95,1	6,5	38,7	27,0	43,6	93,8
<i>Varav avgår, kommunala skatter</i>	-827,8	-25,0	-869,8	-24,0	-2,6	-9,9	-4,0	-4,4	-21,6
<i>Varav avgår, avgifter till ålderspensionssystemet</i>	-283,9	-9,0	-300,5	-7,8	0,5	-2,9	-2,2	-4,8	-10,6
Statens skatteintäkter	1 211,4	134,3	1 278,4	63,2	4,4	25,9	20,8	34,4	61,6
Periodiseringar	23,7	-31,6	21,7	16,6	-4,4	-19,1	-1,9	-11,5	-2,1
Statens skatteinkomster	1 235,1	102,7	1 300,1	79,8	0,0	6,8	18,9	23,0	59,5
Övriga inkomster	-43,8	-17,5	-15,0	15,8	0,0	-8,0	10,7	1,0	0,0
2000 Inkomster av statens verksamhet	43,3	3,8	71,6	27,2	0,0	1,9	0,9	0,9	0,7
3000 Inkomster av försäld egendom	0,0	-5,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

	Utfall 2021	Jfr SB21 2021	Aktuell prognos 2022	Jfr SB22 2022	Jfr VÅP22 2021	Jfr VÅP22 2022	Jfr VÅP22 2023	Jfr VÅP22 2024	Jfr VÅP22 2025
4000 Återbetalning av lån	1,1	0,4	1,4	0,9	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0
5000 Kalkylmässiga inkomster	17,8	0,5	18,1	0,0	0,0	0,0	1,1	3,2	4,6
6000 Bidrag m.m. från EU	14,6	-15,7	16,1	-11,7	0,0	-11,8	11,1	2,0	0,9
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-120,6	-1,5	-127,2	-0,6	0,0	1,1	-2,4	-5,1	-6,1
8000 Utgifter som ges som krediteringar på skattekontot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Statsbudgetens inkomster	1 191,3	85,3	1 285,1	95,6	0,0	-1,2	29,6	24,0	59,5

Anm.: Med statens budget (SB) avses de av riksdagen ursprungligen beslutade budgetarna för 2021 och 2022. Utfall för 2021 är enligt nationalräkenskapernas publicerade utfall.

Källor: Statistiska centralbyrån, Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

Jämförelse med prognosen i 2022 års ekonomiska vårproposition

För uppföljningen av inkomsterna i de av riksdagen ursprungligen beslutade budgetarna för 2021 och 2022 redovisas prognoskillnaderna i den vänstra delen av tabell 5.8.

Skatt på arbete

Intäkterna från skatt på arbete har reviderats upp 2021–2025 jämfört med bedömningen i 2022 års ekonomiska vårproposition. Framför allt beror detta på en starkare tillväxt i lönesumman, vilket främst ökar intäkterna från kommunal inkomstskatt och arbetsgivaravgifter. För 2021 indikerar även det preliminära beskattningsutfallet högre kommunalskatter och statlig inkomstskatt jämfört med prognosen i 2022 års ekonomiska vårproposition. Den höga inflationen håller dock tillbaka upprevideringen av kommunal inkomstskatt eftersom grundavdraget, som skrivs upp med prisbasbeloppet, har ökat mer än vanligt. Det uppreviderade prisbasbeloppet ökar även jobbskatteavdraget och är därmed också en bidragande orsak till att hålla tillbaka revideringen av direkt skatt på arbete. Även skiktgränserna, som skrivs upp med KPI, har höjts mer än vanligt. Det innebär att färre personer hamnar över gränsen för att betala statlig inkomstskatt. Denna skatt är därmed nedreviderad fr.o.m. 2023. För 2022 är skiktgränserna redan fastslagna.

Indirekt skatt på arbete revideras upp under hela prognosperioden till följd av en starkare utveckling av lönesumman.

Skatt på kapital

Jämfört med prognosen i 2022 års ekonomiska vårproposition har intäkterna från kapitalskatter reviderats upp för 2021. Det beror främst på att det preliminära beskattningsutfallet indikerar högre vinster för företagen än tidigare beräknat. Samtidigt indikerar det preliminära beskattningsutfallet att hushållens realiserade kapitalvinster är lägre än vad som beräknades i vårpropositionen, vilket till viss del motverkar upprevideringen. År 2022 och 2023 är däremot kapitalskatterna nedreviderade, vilket främst beror på lägre tillgångspriser som har medfört en nedrevidering av hushållens kapitalvinster. Nedrevideringen avtar successivt under prognosperioden. Skatt på företagsvinster har däremot reviderats upp hela prognosperioden medan avkastningsskatt reviderats upp fr.o.m. 2023 till följd av en högre räntenivå än tidigare förväntat. Netto innebär detta en upprevidering av kapitalskatterna fr.o.m. 2024.

Skatt på konsumtion och insatsvaror

Sedan 2022 års ekonomiska vårproposition har intäkterna från skatt på konsumtion och insatsvaror reviderats ned med knappt 4 miljarder kronor för 2021. För 2022 är prognosen uppreviderad med ca 17 miljarder kronor. Intäkterna från mervärdesskatt står för mer än hela den totala revideringen vilket i sin tur främst beror på en uppreviderad prognos för hushållens konsumtion i löpande priser. Upprevideringen dämpas av tillfälliga energiskattesänkningar på bensin och diesel. För 2023–2025 tilltar upprevideringarna successivt. För 2025 är prognosen uppreviderad med ca 37 miljarder kronor jämfört med prognosen i vårpropositionen. Även för 2023–2025 är det framför allt intäkterna från mervärdesskatt som står för hela eller mer än hela den totala revideringen. En stor del av upprevideringarna är kopplade till de allmänna prisökningarna som påverkar både skattebaser och skattesatser. För 2023 fortsätter tillfälliga skattesänkningar på bensin och diesel att dämpa intäktsutvecklingen för punktskatter, medan punktskatteintäkterna för 2024 och 2025 är i stort sett oreviderade sedan vårpropositionen.

Periodiseringar

Prognosen för periodiseringar har reviderats ned 2022 och 2023 jämfört med prognosen i 2022 års ekonomiska vårproposition, främst till följd av en förändrad prognos för uttag av kapitalplaceringar på skattekontot. I nuvarande prognos antas att samtliga kapitalplaceringar betalas ut under 2022 och 2023.

Övriga inkomster

Prognosen för övriga inkomster har reviderats ned med knappt 8 miljarder kronor 2022 men reviderats upp med 11 miljarder kronor 2023 jämfört med prognosen i 2022 års ekonomiska vårproposition. Det beror främst på att utbetalningar från Europeiska faciliteten för återhämtning och resiliens har senarelagts.

Uppföljning av statens budget för 2021 och 2022

Med statens budget avses de av riksdagen ursprungligen beslutade budgetarna för 2021 och 2022.

Skatt på arbete

Enligt preliminära utfall blev intäkterna från skatt på arbete nästan 49 miljarder kronor högre 2021 jämfört med prognosen i statens budget för 2021. Detta beror framför allt på att utfallet för lönesumman blev högre än beräknat till följd av betydligt bättre konjunkturåterhämtning än väntat, vilket framför allt har medfört högre intäkter från kommunal inkomstskatt och arbetsgivaravgifter.

Även 2022 har intäkterna reviderats upp betydligt till följd av förbättrad konjunktur och lönesumma. Jämfört med statens budget för 2022 har intäkterna från skatt på arbete reviderats upp med 38 miljarder kronor.

Skatt på kapital

Jämfört med beräkningarna i statens budget för 2021 är prognosen för intäkterna från skatt på kapital kraftigt uppreviderad. Det är framför allt intäkter från skatt på företagsvinster och intäkter från hushållens kapitalskatter som har reviderats upp. Det förklaras av en betydligt starkare vinstutveckling för företagen och en starkare utveckling av tillgångspriser jämfört med tidigare bedömning.

Även prognosen för 2022 har reviderats upp jämfört med beräkningarna i statens budget för 2022. Det beror främst på en starkare vinstutveckling för företagen än tidigare beräknat.

Skatt på konsumtion och insatsvaror

Intäkterna från skatt på konsumtion och insatsvaror blev ca 40 miljarder kronor högre 2021 än vad som beräknades i statens budget för 2021. Framför allt är det intäkterna från mervärdesskatt som har ökat mer än väntat, vilket är kopplat till hushållens konsumtion och den höga prisutvecklingen. Denna effekt har dock dämpats av att intäkterna från skatt på elcertifikat och flygresor har reviderats ned. Priset på elcertifikat har fallit snabbare än väntat, och flygresorna minskade i samband med pandemin.

För 2022 beräknas intäkterna öka med ca 36 miljarder kronor mer än enligt prognosen i statens budget för 2022. Även denna upprevidering beror främst på intäkterna från hushållskonsumtionen som har ökat snabbare än väntat, framför allt på grund av ökningen av konsumentpriserna. Intäkterna från punktskatter är däremot nedreviderade till följd av den tillfälligt sänkta energiskatten på bensin och diesel.

Periodiseringar

År 2021 bedöms periodiseringar på statens budget bli 32 miljarder kronor lägre jämfört med prognosen i statens budget för 2021. Det förklaras främst av utökning och förlängning av tillfälliga anstånd med betalning av arbetsgivaravgifter samt avdragen skatt och mervärdesskatt i samband med betalningssvårigheter till följd av pandemin.

År 2022 bedöms periodiseringar på statens budget bli 17 miljarder kronor högre jämfört med prognosen i statens budget för 2022. Det förklaras främst av högre inbetalad preliminärskatt.

Övriga inkomster

För 2021 blev intäkterna från övriga inkomster 17 miljarder kronor lägre än väntat i statens budget för 2021. Det beror främst på att utbetalningar från Europeiska faciliteten för återhämtning och resiliens har senarelagts. Även försäljningsinkomsterna blev lägre än enligt det beräkningstekniska antagandet.

För 2022 har prognosen för övriga inkomster reviderats upp med 16 miljarder kronor jämfört med statens budget för 2022. Det förklaras främst av högre utdelningar från statliga bolag än förväntat.

6 Utgifter

I detta avsnitt lämnas förslag om utgiftsramar för 2023, förändring av anslagsbehållningar för 2023, utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2023 samt preliminära utgiftsramar för 2024 och 2025. Till grund för förslagen ligger en analys av utvecklingen av utgifterna inom budgetens utgiftsområden och de utgifter som omfattas av utgiftstaket, de s.k. takbegränsade utgifterna. I avsnittet återrapporteras även vissa tillkännagivanden som har anknytning till budgetens utgiftssida.

Sammanfattning

- Utgiftsramarna för de 27 utgiftsområdena beräknas uppgå till totalt 1 251,9 miljarder kronor 2023. Det är 48,8 miljarder kronor mer än ramarna för 2022 i den av riksdagen ursprungligen beslutade budgeten för 2022. Därefter har dock riksdagen beslutat om ändringar i statens budget för 2022, bl.a. åtgärder till följd av pandemin och med anledning av Rysslands invasion av Ukraina, som tillsammans med regeringens förslag i propositionen Höständringsbudget för 2022 (prop. 2022/23:2) uppgår till 87,2 miljarder kronor.
- De takbegränsade utgifterna för 2023 beräknas uppgå till 1 594,3 miljarder kronor. Det är en ökning med 15,5 miljarder kronor jämfört med 2022. Det beror främst på att den makroekonomiska utvecklingen, inte minst de stora prisökningarna, leder till en relativt stor utgiftsökning 2023.
- Utgifterna för ålderspensionssystemet beräknas uppgå till 359,9 miljarder kronor 2023, vilket är en ökning med 11,7 miljarder kronor jämfört med 2022.
- Nivån på de takbegränsade utgifterna 2023 beräknas motsvara 25,8 procent av BNP. Det är ungefär samma storleksordning som 2019 men en minskning jämfört med 2020–2022.
- Jämfört med bedömningen i 2022 års ekonomiska vårproposition (prop. 2021/22:100) beräknas de takbegränsade utgifterna bli 48,5 miljarder kronor högre 2023, 67,8 miljarder kronor högre 2024 och 72,4 miljarder kronor högre 2025, främst till följd av de åtgärder som föreslås i denna proposition och de utgiftsrevideringar som följer av den förändrade bedömningen av den makroekonomiska utvecklingen.
- För 2022 beräknas de takbegränsade utgifterna bli 48,3 miljarder kronor högre jämfört med den av riksdagen ursprungligen beslutade budgeten för 2022, framför allt till följd av åtgärder med anledning av pandemin och Rysslands invasion av Ukraina.

6.1 Inledning

Statens budget delas in i 27 utgiftsområden. Utgiftsramarna utgörs av summan av de anvisade medlen för de anslag som ingår i respektive utgiftsområde. Utgifterna, däremot, utgörs av faktiskt förbrukade medel. Posten Minskning av anslagsbehållningar redovisar skillnaden mellan anvisade medel och faktiskt förbrukade medel. Till budgetens utgifter hör även Riksgäldskontorets nettoutlåning och den kassamässiga korrigeringen (se avsnitt 7). De takbegränsade utgifterna, dvs. de utgifter som omfattas av utgiftstaket, består av utgifterna inom utgiftsområdena 1–25 och 27 samt utgifterna i ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget. Utgiftsområde 26 Statsskuld-räntor m.m. ingår inte i de takbegränsade utgifterna.

Regeringens förslag till utgiftsramar och beräkning av de takbegränsade utgifterna baseras på prognosen för den makroekonomiska utvecklingen i avsnitt 3, volymutvecklingen i transfereringssystemen samt pris- och löneomräkningen av förvaltnings- och investeringsanslag. Vidare har hänsyn tagits till tidigare beslutade och aviserade utgiftsreformer samt de som föreslås eller aviseras i denna proposition. I beräkningarna antas inga ytterligare finanspolitiska regel- eller anslagsändringar genomföras under den redovisade prognosperioden. Beräkningen av de preliminära utgiftsramarna och de takbegränsade utgifterna för 2024 och 2025 ska därmed ses som en konsekvensanalys av budgetförslaget och tidigare beslutade och aviserade åtgärders effekt på den medelfristiga budgetutvecklingen.

6.2 Utgiftsramar för 2023

Regeringens förslag: Utgifterna för 2023 fördelas på utgiftsområden enligt tabell 6.1.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 9 kap. 5 § riksdagsordningen ska förslaget till statens budget innehålla en fördelning av anslagen på utgiftsområden. Utgiftsramen för ett utgiftsområde är summan av de anvisade medlen för de anslag som ingår i utgiftsområdet.

Tabell 6.1 Utgiftsramar, anslagsbehållningar och utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget 2023

Tusental kronor

Utgiftsområde	
1 Rikets styrelse	18 270 004
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	19 021 399
3 Skatt, tull och exekution	12 923 291
4 Rättsväsendet	68 305 854
5 Internationell samverkan	2 094 669
6 Försvar och samhällets krisberedskap	93 952 930
7 Internationellt bistånd	47 206 227
8 Migration	16 019 745
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	110 429 732
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	106 427 304
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	55 394 136
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	105 159 584
13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	5 565 206
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	90 103 686
15 Studiestöd	27 912 395
16 Utbildning och universitetsforskning	94 991 971
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	16 667 948
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	6 099 158
19 Regional utveckling	4 534 201
20 Allmän miljö- och naturvård	19 542 691
21 Energi	4 944 849
22 Kommunikationer	78 952 417
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	19 373 352
24 Näringsliv	11 407 773
25 Allmänna bidrag till kommuner	157 545 359
26 Statsskuldräntor m.m.	13 155 200
27 Avgiften till Europeiska unionen	45 869 852

Utgiftsområde	
Summa utgiftsområden	1 251 870 933
Minskning av anslagsbehållningar	-4 392 792
Summa utgifter¹	1 247 478 141
Summa utgifter exkl. statsskuldräntor²	1 234 412 741
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	359 856 000
Takbegränsade utgifter	1 594 268 741
Budgeteringsmarginal	70 731 259
Utgiftstak³	1 665 000 000

¹ Inklusivt posten Minskning av anslagsbehållningar.

² Summa utgifter exkl. utg.omr. 26 Statsskuldräntor m.m. med tillhörande minskning av anslagsbehållningar för statsskuldräntor.

³ Regeringens förslag till nivå på utgiftstaket för 2023 i denna proposition (se avsnitt 4.2).

Regeringens förslag: Beräkningen av förändringen av anslagsbehållningar för 2023 enligt tabell 6.1 godkänns.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 3 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringens förslag till statens budget omfatta alla inkomster och utgifter samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov. Anslagsbehållningarna ingår i beräkningen av lånebehovet. De utgör skillnaden mellan utgiftsområdenas ramar, som består av anvisade medel, och budgetens utgifter, som visar den bedömda faktiska förbrukningen av anslagsmedel. Anslagsbehållningar uppstår när prognoser över faktisk användning av medel är mindre eller större än anslagsnivåer och kan t.ex. följa av att statliga myndigheter har vissa möjligheter att omfördela utgifter över tiden. Bedömningen av hur anslagsbehållningarna kommer att förändras under nästkommande budgetår redovisas på utgiftssidan som en för alla anslag gemensam post, benämnd Minskning av anslagsbehållningar.

Regeringens förslag: Beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2023 enligt tabell 6.1 godkänns.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 2 kap. 2 § budgetlagen ska den av riksdagen beslutade nivån på utgiftstaket användas i beredningen av förslaget till statens budget. Utgiftstaket omfattar bl.a. utgifterna inom ålderspensionssystemet som ligger vid sidan av statens budget. Utgifterna för ålderspensionssystemet beräknas öka med 11,7 miljarder kronor 2023 jämfört med prognosen för 2022 i denna proposition (se tabell 6.3). Ökningen är huvudsakligen hänförlig till den makroekonomiska utvecklingen (se även avsnitt 6.4).

Härledning av de sammanlagda utgiftsramarna

Utgiftsramarna beräknas öka med 49 miljarder kronor 2023 jämfört med ramarna för 2022 i den av riksdagen ursprungligen beslutade budgeten för 2022 (se tabell 6.2). Efter det ursprungliga beslutet om statens budget för 2022 har dock riksdagen beslutat om ändringar av utgiftsramarna för 2022. Tillsammans med förslaget till ändrade ramar i propositionen Höständringsbudget för 2022 medför ändringarna ökade utgiftsramor om sammanlagt 87 miljarder kronor jämfört med ramarna i det ursprungliga beslutet om statens budget. Ändringarna avser främst åtgärder till följd av pandemin och Rysslands invasion av Ukraina (se vidare avsnitt 6.6).

Tabell 6.2 Härlledning av de sammanlagda utgiftsramarna 2023

Miljarder kronor

	2023
Anvisat 2022¹	1 203
Pris- och löneomräkning	7
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	25
Makroekonomisk utveckling	16
Volym	8
Övrigt	-9
Summa nya utgiftsramar	1 252

¹ Summa utgiftsområden i statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exkl. beslut om ändringar i statens budget.

Källa: Egna beräkningar.

Den årliga pris- och löneomräkningen av anslag för förvaltnings- och investeringsändamål beräknas leda till att utgiftsramarna för 2023 ökar med 7 miljarder kronor.

Tidigare beslutade samt nu föreslagna och aviserade reformer beräknas öka utgiftsramarna med 25 miljarder kronor. De utgiftsområden som ökar mest till följd av detta är i storleksordning utgiftsområdena 6 Försvar och samhällets krisberedskap, 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och 4 Rättsväsendet. Denna ökning motverkas av minskningar inom utgiftsområdena 7 Internationellt bistånd, 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg och 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

Den makroekonomiska utvecklingen, t.ex. i form av ett högre prisbasbelopp, beräknas medföra ökade utgiftsramar för 2023 med 16 miljarder kronor. Ökningen är hänförlig till utgiftsområdena 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning, 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn. Ökningen motverkas av en minskning av utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Volymförändringar, t.ex. i form av fler personer i olika transfereringssystem, bidrar till att utgiftsramarna ökar med 8 miljarder kronor. De utgiftsramar som beräknas påverkas mest av högre volymer är utgiftsområdena 8 Migration, 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning samt 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

Övriga utgiftspåverkande faktorer, t.ex. ökade avräkningar på biståndsramen, beräknas bidra till minskade utgiftsramar med 9 miljarder kronor. Minskningen är främst hänförlig till utgiftsområdena 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, 7 Internationellt bistånd och 26 Statsskuldräntor m.m.

Nivån på utgiftsramarna för 2023 har förändrats sedan riksdagens beslut om preliminära utgiftsramar för 2023 i statens budget för 2022. I 2022 års ekonomiska vårproposition redovisas de förändringar som skedde under perioden mellan den beslutade budgeten för 2022 och vårpropositionen. De förändringar som skett därefter redovisas i avsnitt 6.5.

6.3 Preliminära utgiftsramar för 2024 och 2025

Regeringens förslag: Den preliminära fördelningen av utgifter på utgiftsområden för 2024 och 2025 enligt tabell 6.3 godkänns som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 2 kap. 3 § budgetlagen ska regeringen i budgetpropositionen lämna förslag till preliminära inkomstberäkningar och

utgiftsramar för det andra och tredje tillkommande budgetåret. Regeringens förslag till preliminär fördelning av utgifter på utgiftsområden för 2024 och 2025 redovisas i tabell 6.3. De preliminära utgiftsramarna beräknas öka med 40,8 miljarder kronor 2024 och med 7,1 miljarder kronor 2025, jämfört med det närmast föregående året (se tabell 6.3 raden Summa utgiftsområden). En utförlig redovisning av utgiftsutvecklingen lämnas i avsnitt 6.4.

De preliminära utgiftsramarna för 2024 har förändrats sedan riksdagens beslut om preliminära utgiftsramar för 2024 i samband med den ursprungligen beslutade budgeten för 2022 (bet. 2021/22:FiU1, rskr. 2021/22:46). Förändringar som skedde under perioden mellan den beslutade budgeten för 2022 och 2022 års ekonomiska vårproposition har redovisats i vårpropositionen. Förändringar som skett därefter redovisas i avsnitt 6.5.

Tabell 6.3 Utgiftsramar 2022–2025

Miljoner kronor

Utgiftsområde	2021 Utfall	2022 Anslag ¹	2022 Prognos	2023 Förslag	2024 Förslag	2025 Förslag
1 Rikets styrelse	16 392	17 605	17 938	18 270	18 137	18 214
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	16 921	17 985	17 451	19 021	20 593	21 086
3 Skatt, tull och exekution	12 534	12 932	12 914	12 923	13 372	13 424
4 Rättsväsendet	57 168	63 049	61 839	68 306	72 419	76 865
5 Internationell samverkan	1 782	3 441	3 434	2 095	2 124	2 132
6 Försvar och samhällets krisberedskap	70 518	81 052	81 187	93 953	113 653	123 229
7 Internationellt bistånd	47 463	47 088	46 906	47 206	49 803	49 896
8 Migration	8 224	18 841	14 212	16 020	14 073	9 549
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	137 967	121 415	122 962	110 430	104 076	100 746
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	113 051	116 535	113 871	106 427	112 851	114 258
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	38 016	46 351	46 434	55 394	60 913	61 691
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	101 068	102 269	101 976	105 160	108 294	111 041
13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering	6 212	6 182	5 801	5 565	5 113	4 555
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	91 947	93 272	80 829	90 104	91 227	90 659
15 Studiestöd	26 588	27 901	26 287	27 912	31 059	35 088
16 Utbildning och universitetsforskning	91 350	95 473	92 220	94 992	96 647	96 757
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	22 683	20 208	19 847	16 668	16 659	16 830
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	5 188	10 064	7 472	6 099	6 005	2 882
19 Regional utveckling	3 224	4 742	3 634	4 534	3 819	4 088
20 Allmän miljö- och naturvård	16 725	23 749	21 828	19 543	14 649	9 965
21 Energi	3 395	13 368	12 937	4 945	5 017	4 629
22 Kommunikationer	72 097	78 444	77 245	78 952	83 301	89 698
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	19 630	24 439	22 656	19 373	22 926	20 782
24 Näringsliv	30 407	16 340	14 321	11 408	8 239	7 426
25 Allmänna bidrag till kommuner	153 235	157 098	157 079	157 545	161 881	157 792
26 Statsskuldräntor m.m.	-1 298	22 655	22 589	13 155	9 655	9 155
27 Avgiften till Europeiska unionen	52 262	47 837	47 302	45 870	46 196	47 357
Summa utgiftsområden	1 214 747	1 290 335	1 253 174	1 251 871	1 292 702	1 299 796
Minskning av anslagsbehållningar				-4 393	-6 079	-9 563
Summa utgifter²	1 214 747		1 253 174	1 247 478	1 286 623	1 290 233
Summa utgifter exkl. statsskuldräntor³	1 216 046		1 230 585	1 234 413	1 277 058	1 281 167
Alderspensionssystemet vid sidan av statens budget	334 564		348 198	359 856	365 883	381 292

Utgiftsområde	2021 Utfall	2022 Anslag ¹	2022 Prognos	2023 Förslag	2024 Förslag	2025 Förslag
Takbegränsade utgifter	1 550 609		1 578 783	1 594 269	1 642 941	1 662 459
Budgeteringsmarginal	144 391		55 217	70 731	102 059	162 541
Utgiftstak⁴	1 695 000		1 634 000	1 665 000	1 745 000	1 825 000

Anm.: Anslagen är fördelade till de utgiftsområden de tillhör i statens budget för 2023.

¹ Inkluderar Extra ändringsbudget för 2022 – Ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, medel för testning och smittspårning samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2021/22:86, bet. 2021/22:FIU16, rskr. 2021/22:137–142), riksdagens beslut om ytterligare ändringar i statens budget för 2022 utöver regeringens förslag (prop. 2021/22:86, bet. 2021/22:FIU16, rskr. 2021/22:137–142), Extra ändringsbudget för 2022 – Slopade karenstid för stöd vid korttidsarbete, förstärkt evenemangsstöd och andra åtgärder med anledning av coronaviruset samt kompensation till hushållen för höga elpriser (prop. 2021/22:113, bet. 2021/22:FIU44, rskr. 2021/22:169–173), Ändringar i statens budget för 2022 – Ekonomiskt stöd och utrustning till Ukraina (bet. 2021/22:FIU40, rskr. 2021/22:174 och rskr. 2021/22:175), Ändringar i statens budget för 2022 – Stöd till Ukraina med efterfrågad försvarsmateriel (bet. 2021/22:FIU46, rskr. 2021/22:204), Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser (prop. 2021/22:199, bet. 2021/22:FIU47, rskr. 2021/22:226–228), Extra ändringsbudget för 2022 – Stöd till jordbruket och fiskerinäringen samt kompensation för höga energipriser (prop. 2021/22:252, bet. 2021/22:FIU48, rskr. 2021/22:436–439), riksdagens beslut om ytterligare ändringar i statens budget för 2022 utöver regeringens förslag (bet. 2021/22:FIU48, rskr. 2021/22:436–439), Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder i samband med rekapitalisering av SAS AB (prop. 2021/22:258, bet. 2021/22:FIU48, rskr. 2021/22:436–439), Extra ändringsbudget för 2022 – Vårändringsbudget för 2022 och stöd till Ukraina (prop. 2021/22:269, bet. 2021/22:FIU49, rskr. 2021/22:459–470), riksdagens beslut om ytterligare ändringar i statens budget för 2022 utöver regeringens förslag (bet. 2021/22:FIU49, rskr. 2021/22:459–470) och förslag i HÄB22.

² Inklusive posten Minskning av anslagsbehållningar.

³ Summa utgifter exkl. utg.omr. 26 Statsskuldräntor m.m. med tillhörande minskning av anslagsbehållning för statsskuldräntor.

⁴ Regeringens förslag till nivå på utgiftstaket för 2023–2025 i denna proposition (se avsnitt 4.2.2).

Källa: Egna beräkningar.

6.4 Utvecklingen av de takbegränsade utgifterna över tid

Pandemin medförde en kraftig ökning av utgifterna i statens budget och de takbegränsade utgifterna i procent av BNP 2020 jämfört med 2019 (se tabell 6.4). Det var en följd av dels de tidsbegränsade åtgärder som riksdagen beslutat om med anledning av pandemin, dels att BNP minskade 2020. De takbegränsade utgifterna minskade i procent av BNP 2021 och beräknas fortsätta att minska 2022 och 2023, då de bedöms vara ungefär lika stora som 2019. År 2024 bedöms utgifterna som andel av BNP fortsatt vara på ungefär samma nivå men de bedöms minska 2025, vilket bl.a. beror på att inga ytterligare finanspolitiska regel- eller anslagsändringar antas genomföras under den redovisade prognosperioden.

Tabell 6.4 Utgifter inom budgetens utgiftsområden och takbegränsade utgifter i procent av BNP

Procent av BNP. Utfall 2019–2021, prognos 2022–2025

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Utgifter inom utgiftsområden exkl. statsskuldräntor ¹	19,6	23,3	22,3	20,7	20,0	20,0	19,1
Statsskuldräntor m.m. ¹	0,4	0,4	-0,0	0,4	0,2	0,1	0,1
Summa utgifter	20,1	23,6	22,3	21,1	20,2	20,1	19,2
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	6,3	6,5	6,1	5,9	5,8	5,7	5,7
Takbegränsade utgifter²	25,9	29,8	28,4	26,6	25,8	25,7	24,8

¹ Inklusive Minskning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskredit.

² Utgifter inom budgetens utgiftsområden (exkl. utg.omr. 26 Statsskuldräntor m.m.) och ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget.

Källa: Egna beräkningar.

Nedan beskrivs utvecklingen av de takbegränsade utgifterna genom att varje års förändring jämförs med det närmast föregående året. Det innebär att utgifterna för 2023 anges i jämförelse med utgifterna för 2022 och att utgifterna för 2024 anges i jämförelse med 2023 osv. I texten beskrivs i huvudsak utvecklingen 2022–2025, men i tabellerna redovisas 2019–2025 för att ge en bild av förändringen över en längre period.

De takbegränsade utgifterna ökade med 192,5 miljarder kronor 2020 jämfört med 2019 och med 49,8 miljarder kronor 2021 jämfört med 2020 (se tabell 6.5). Även 2022–2025 beräknas utgifterna fortsätta att öka varje år. Den stora ökningen av de takbegränsade utgifterna 2020 och den fortsatt höga nivån 2021 förklaras i första hand av de tillfälliga åtgärder som vidtagits med anledning av pandemin och som framgår av raden beslutade, föreslagna och aviserade reformer i tabell 6.5. Dessa tillfälliga åtgärder minskar i omfattning eller upphör 2022 eller 2023. Samtidigt trädde nya reformer i kraft 2022, och ytterligare nya reformer föreslås i denna proposition träda i kraft 2023. Det motverkar utgiftsminskningen till följd av att de tillfälliga åtgärderna upphör, men för 2023 överväger avslutandet av krisåtgärder vilket medför att beslutade, föreslagna och aviserade reformer bidrar till att de takbegränsade utgifterna minskar 2023. Anledningen till att de takbegränsade utgifterna ändå sammantaget beräknas öka 2023 jämfört med 2022 är att den makroekonomiska utvecklingen medför att utgifterna för pris- och lönekänsliga anslag beräknas öka relativt mycket det året. Även 2024 och 2025 är den makroekonomiska utvecklingen den huvudsakliga orsaken till att de takbegränsade utgifterna ökar, genom att den påverkar pris- och lönekänsliga anslag. Den makroekonomiska utvecklingen är också orsaken till att utgifterna för pris- och löneomräkningen väntas öka snabbare under slutet av perioden. Utvecklingen av utgifterna 2024 och 2025 är också en konsekvens av att beräkningarna utgår från antagandet att inga nya finanspolitiska åtgärder vidtas för dessa år utöver de som tidigare aviserats eller aviseras i denna proposition.

De faktorer som används för att beskriva den årliga förändringen av de takbegränsade utgifterna redovisas i tabell 6.5 och kommenteras nedan. Fördelningen på de olika faktorerna är en bedömning.

Tabell 6.5 Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med det närmast föregående året

Miljarder kronor

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Takbegränsade utgifter	26,1	192,5	49,8	28,2	15,5	48,7	19,5
<i>varav beslutade, föreslagna och aviserade reformer¹</i>	11,9	179,8	35,5	2,8	-35,0	2,8	-10,7
<i>varav pris- och löneomräkning</i>	3,9	6,1	5,2	1,7	6,9	13,6	11,0
<i>varav makroekonomiska förändringar</i>	21,3	20,7	15,1	7,8	44,1	28,9	26,6
<i>varav volymer²</i>	-17,8	-12,9	-3,7	8,3	-6,0	0,5	-3,7
<i>varav tekniska justeringar³</i>	5,9	5,2	1,0	-0,2	-0,5	0,0	0,0
<i>varav övrigt</i>	0,8	-6,5	-3,3	7,8	5,8	2,8	-3,8

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan. Budgeteffekten av vissa åtgärder har justerats för bedömt faktiskt utnyttjande 2020–2022, se vidare under rubriken Revidering av budgeteffekter för vissa åtgärder med anledning av pandemin.

¹ Anslagsförändringar som motiverar teknisk justering av utgiftstaket ingår inte. Vidare ingår inte medel som i tidigare propositioner om ändringar i statens budget föreslagits eller som i HÄB22 föreslås tillföras regelstyrda anslag som påverkas av förändringar i volym och makroekonomiska förutsättningar (i första hand transfereringsanslag).

² Begreppet volym innefattar ett antal olika slags utgiftsförändringar, såsom utgiftsförändringar till följd av bl.a. antal personer i transfereringssystemen, längden på den tid som en person finns i ett transfereringssystem samt förändringar av nivån på styckkostnader i transfereringssystemen som inte direkt kan kopplas till den makroekonomiska utvecklingen.

³ Utgiftsförändringar som motiverar teknisk justering av utgiftstakets nivå.

Källa: Egna beräkningar.

Beslutade, föreslagna och aviserade reformer

De takbegränsade utgifternas förväntade utveckling påverkas av tidigare beslut av riksdagen och tidigare aviseringar samt av förslag och aviseringar från regeringen i denna proposition och i propositionen Höständringsbudget för 2022. I detta avsnitt (6.4) redovisas den samlade budgeteffekten på de takbegränsade utgifterna, både vad gäller reformer och finansiering av dessa, i förhållande till det föregående året.

I beskrivningarna ingår därmed även budgeteffekter av tidigare reformer som upphör eller minskar i omfattning.

Utvecklingen av utgifterna under perioden 2022–2025 påverkas av att utgifterna 2020 och 2021 var mycket höga till följd av de tillfälliga åtgärder som vidtogs med anledning av pandemin. Under 2022 upphör eller minskar flera av dessa åtgärder. Samtidigt har riksdagen beslutat om andra åtgärder som träder i kraft 2022, bl.a. i den ursprungligen beslutade budgeten för 2022. År 2023 upphör flera tidsbegränsade åtgärder, vilket medför att utgifterna till följd av beslutade, föreslagna och aviserade reformer totalt sett beräknas minska 2023.

Utgifterna inom flera områden beräknas totalt sett minska 2022–2025 till följd av reformer (se tabell 6.6). Det gäller bl.a. utgiftsområdena 7 Internationellt bistånd, 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning och 24 Näringsliv.

Inom andra områden beräknas beslutade, föreslagna och aviserade reformer öka utgifterna 2022–2025. De utgiftsområden där utgifterna beräknas öka mest under perioden till följd av reformer är utgiftsområdena 4 Rättsväsendet, 6 Försvar och samhällets krisberedskap, 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och 25 Allmänna bidrag till kommuner.

Efter tabell 6.6 kommenteras utgiftsområdena med störst förändringar under prognosåren till följd av beslutade, föreslagna och aviserade reformer. Beskrivningar av utfallsåren återfinns främst i tidigare propositioner.

Tabell 6.6 Förändringar av takbegränsade utgifter jämfört med det närmast föregående året till följd av tidigare beslutade och aviserade samt nu föreslagna och aviserade reformer

Miljarder kronor							
Utgiftsområde	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1 Rikets styrelse	-0,1	0,7	0,4	0,9	0,4	-0,5	-0,3
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,0	1,0	0,5	0,0
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	0,5	0,2	-0,2	0,4	-0,1	0,0	0,0
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,0	0,0	0,0	0,0
3 Skatt, tull och exekution	-0,1	0,5	0,3	-0,1	-0,2	0,2	-0,2
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,0	0,1	0,2	0,0
4 Rättsväsendet	2,4	3,0	3,9	5,1	4,6	2,7	3,1
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,0	3,1	-0,7	2,6
5 Internationell samverkan	0,3	-0,3	-0,1	1,4	-1,3	0,0	0,0
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,6	-0,5	0,0	0,0
6 Försvar och samhällets krisberedskap	4,9	2,9	5,1	10,5	9,4	15,8	6,9
<i>varav sedan VÅP22</i>				1,4	2,9	4,8	0,3
7 Internationellt bistånd	-1,6	1,5	0,4	0,5	-7,1	-2,0	-3,2
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,0	-7,2	-2,2	-3,2
8 Migration	2,6	-0,6	-0,7	-0,6	1,7	-0,4	-0,4
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,0	0,6	-0,3	-0,2
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg ¹	2,0	25,1	37,8	-24,0	-8,8	-7,7	-4,7
<i>varav sedan VÅP22</i>				-2,8	9,8	-1,8	1,2
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	0,7	32,6	-12,4	-7,0	-7,2	1,4	0,0
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,0	0,5	-0,2	0,0
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	0,5	1,9	2,1	9,6	6,0	-0,4	0,6
<i>varav sedan VÅP22</i>				-0,1	1,8	0,4	0,5

Utgiftsområde	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	1,1	0,7	0,1	0,1	0,0	-0,5	0,0
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,0	0,5	-0,5	0,0
13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering	-4,1	-0,2	0,4	-0,8	-1,0	-1,3	-0,5
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,0	-0,5	-0,1	-0,2
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	-2,6	5,9	1,4	-0,2	-0,7	2,6	-2,0
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,0	3,9	2,2	0,3
15 Studiestöd	0,6	2,0	0,6	0,2	-0,9	1,3	1,8
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,0	0,1	-0,1	0,0
16 Utbildning och universitetsforskning	1,6	3,2	8,2	1,0	-1,2	0,1	-1,2
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,0	2,1	0,1	0,1
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	-0,3	4,6	2,2	-2,7	-3,6	-0,2	0,0
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,1	0,3	0,0	0,0
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik	-3,1	-0,3	1,8	4,5	-4,0	-0,1	-3,2
<i>varav sedan VÅP22</i>				4,3	-4,5	4,4	-3,1
19 Regional utveckling	-0,4	0,1	0,5	0,6	0,2	-0,3	0,3
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,0	-0,8	0,7	0,7
20 Allmän miljö- och naturvård	0,4	1,7	5,2	6,6	-3,6	-5,9	-4,7
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,0	4,6	-5,8	0,0
21 Energi	0,2	-0,4	1,2	7,6	-9,0	1,1	-0,4
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,6	0,0	1,0	-0,5
22 Kommunikationer	1,8	6,2	9,7	0,7	-0,5	-0,7	2,8
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,5	2,8	-1,2	0,1
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	1,3	-1,0	5,6	0,5	-0,7	-1,4	-0,4
<i>varav sedan VÅP22</i>				1,8	-0,9	-1,5	-0,3
24 Näringsliv ¹	0,0	57,7	-31,7	-15,6	-6,5	-3,2	-0,8
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,4	3,1	-3,1	-0,3
25 Allmänna bidrag till kommuner	3,3	32,7	-5,5	3,7	1,1	4,3	-4,1
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,0	5,7	-0,3	0,6
27 Avgiften till Europeiska unionen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,0	0,0	0,0	0,0
Summa utgiftsområden	11,9	180,4	36,1	2,7	-33,2	4,6	-10,6
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	0,0	-0,6	-0,6	0,1	-1,8	-1,8	-0,1
<i>varav sedan VÅP22</i>				0,0	0,0	0,0	0,0
Takbegränsade utgifter	11,9	179,8	35,5	2,8	-35,0	2,8	-10,7

Anm.: Anslagsförändringar som motiverar teknisk justering av utgiftstaket ingår inte. Vidare ingår inte medel som i HÅB22 eller tidigare propositioner om ändringar i statens budget föreslås tillföras anslag till följd av förändringar i volym och makroekonomiska förutsättningar (i första hand transfereringsanslag).

¹ Budgeteffekten av vissa åtgärder har justerats för bedömt faktiskt utnyttjande 2020–2022, se vidare under rubriken Revidering av budgeteffekter för vissa åtgärder med anledning av pandemin.

Källa: Egna beräkningar.

Utgifterna inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse beräknas öka 2023 respektive minska 2024 och 2025 jämfört med det närmast föregående året. Att utgifterna ökar 2023 för att sedan minska förklaras i huvudsak av tillfälliga medel till Regeringskansliet för Sveriges ordförandeskap i Europeiska unionens råd 2023. I tillägg till det ökar utgifterna för Regeringskansliet 2023 och ytterligare fr.o.m. 2024 till följd av det förändrade säkerhetspolitiska läget och kommande Natomedlemskap.

Utgifterna inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet ökade 2019–2021 och beräknas fortsätta öka under hela prognosperioden. Ökningen förklaras bl.a. av tillskott med anledning av målet om 10 000 fler anställda i Polismyndigheten t.o.m. 2024. Att utgifterna beräknas öka fr.o.m. 2022 förklaras även av straffrättsliga reformer och en förstärkning av rättskedjan som har medfört ökade anslag till bl.a. Sveriges Domstolar, Åklagarmyndigheten, Säkerhetspolisen och Kriminalvården.

Utgifterna inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan beräknas öka tillfälligt 2022 jämfört med 2021. Den beräknade ökningen är en följd av beslut om ekonomiskt stöd och utrustning till Ukraina.

Utgifterna inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap beräknas öka till följd av tidigare beslut och aviseringar om att gradvis höja den ekonomiska ramen för det militära och civila försvaret inom nuvarande försvarsinriktningsperiod som sträcker sig t.o.m. 2025. Ökningen är också en följd av riksdagens beslut i april 2022 om åtgärder för att permanent stärka det militära försvaret samt förslag i denna proposition om ytterligare förstärkningar av det militära och civila försvaret. För innevarande år förklaras utgiftsökningen också av beslut om att stärka det civila försvaret och om att stödja Ukraina med försvarsmateriel.

Utgifterna inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd beräknas minska 2023–2025. Minskningen beror på förslag i denna proposition om att biståndsbudgeten för 2023–2025 ska uppgå till 56 miljarder kronor per år och frikopplas från bruttonationalinkomsten (BNI). Tidigare var målet att biståndet skulle uppgå till 1 procent av BNI.

Utgifterna inom utgiftsområde 8 Migration beräknas öka 2023. Ökningen beror delvis på förslag i denna proposition om tillskott till Migrationsverket för att hantera migrationen med anledning av kriget i Ukraina. Ökningen beror också på antaganden som gjordes vid införandet och förlängningen av lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, den s.k. tillfälliga lagen. Utgifterna antogs öka vid en återgång till utlänningslagens (2005:716) regelverk. I juli 2021 upphörde den tillfälliga lagen, och i samband med det trädde ändringar i utlänningslagen i kraft. Ändringarna i utlänningslagen bidrar till minskade utgifter. Minskningen påverkas dock av att antalet asylsökande har reviderats ned. Av denna anledning är den antagna utgiftsminskningen lägre än den antagna utgiftsökningen till följd av att den tillfälliga lagen upphört att gälla. Sammantaget väntas utgifterna därmed öka.

Utgifterna inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg beräknas minska samtliga år 2022–2025. För perioden 2022–2024 beror det framför allt på att tillfälliga åtgärder med anledning av pandemin trappas ned eller upphör. Ökningen 2023 sedan 2022 års ekonomiska vårproposition beror bl.a. på ökade kostnader för läkemedelsförmånerna, tillskott av medel för covid-19-vaccin och tillskott av medel för ökad vårdkapacitet. Minskningen för 2025 förklaras i huvudsak av att vissa delar av statens tillfälliga stöd till äldreomsorgen som inrättades under pandemin upphör.

Utgifterna inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning beräknas minska 2022 och 2023 för att därefter öka 2024. Utvecklingen för 2022 och 2023 förklaras huvudsakligen av att tillfälliga åtgärder som infördes med anledning av pandemin, såsom ersättning för höga sjuklönekostnader, ersättning för karensavdrag och ersättning för riskgrupper, upphörde vid utgången av mars 2022. Den sammanlagda utgiftsminskningen 2022 motverkas delvis av regeländringar avseende sjukpenningen och sjuk- och aktivitetsersättningen såsom höjt tak i sjukpenningen och höjd garantinivå i sjuk- och aktivitetsersättningen. Utgiftsökningen 2024 är hänförlig till Pensionsgruppens överenskommelse om justeringar av ålders-

gränserna i pensionssystemet som träder i kraft 2023 och får fullt genomslag 2024. Reformen väntas innebära att fler fortsätter att få bl.a. sjukersättning och sjukpenning till en högre ålder.

Utgifterna inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom väntas öka 2022 och 2023. Utvecklingen förklaras dels av höjningen av garantipensionen och det förstärkta bostadstillägget för pensionärer, dels av införandet av inkomstpensionstillägget. Beslut efter förslag i propositionen Extra ändringsbudget för 2022 – Vårändringsbudget för 2022 och stöd till Ukraina (prop. 2021/22:269, bet. 2021/22:FiU49, rskr. 2021/22:459–470) om en höjning av garantipensionen och ett förstärkt bostadstillägg medför att utgifterna beräknas öka 2022 och 2023. Därutöver innebär förstärkningen av bostadstillägget för pensionärer i den beslutade budgeten för 2022 att utgifterna bedöms öka 2022 och 2023. Inkomstpensionstillägget infördes 2021 och får helårseffekt 2022, vilket väntas innebära att utgifterna ökar 2022 och 2023.

Utgifterna inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering beräknas minska 2022–2025. Minskningen beror bl.a. på förslag i denna proposition om att mottagandet av kvotflyktingar ska minska till 900 per år jämfört med de 5 000 som var åtagandet för 2021. Minskningen är också en följd av ändringarna i utlänningslagen och att tillfälliga satsningar upphör.

Utgifterna inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv ökade 2020 huvudsakligen beroende på att tillfälligt höjda tak och ett höjt grundbelopp i arbetslöshetsförsäkringen infördes i samband med pandemin. Dessa förändringar har tidigare förlängts och föreslås i denna proposition att bibehållas tills vidare. Minskningen 2023 beror bl.a. på tillfälligt minskade medel för arbetsmarknadspolitiska program och insatser. Som en följd beräknas utgifterna 2024 öka något för att sedan åter minska 2025 till följd av färre nystartsjobb i samband med att förhöjda subventionsnivåer fasas ut.

Utgifterna inom utgiftsområde 15 Studiestöd beräknas minska 2023 för att därefter öka 2024 och 2025. Minskningen 2023 beror på införandet av en ny räntemodell som medför att utgifterna för kreditförluster avseende studielån överförs till låntagarna genom en höjd ränta. Ökningen 2024 och 2025 följer av en upptrappning av omställningsstudiestödet som beräknas innebära ökade utgifter fr.o.m. 2023.

Utgifterna inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning beräknas öka 2022 och även öka något 2024 men minska 2023 och 2025. Ökningen 2022 beror bl.a. på satsningar på stödinsatser såsom lovskola och minskade barngrupper i förskolan. Minskningen 2023 beror bl.a. på att tillfälliga skolsatsningar och satsningar på utbildningsplatser med anledning av pandemin upphör. Minskningen motverkas dock av satsningar på läromedel och speciallärare m.m. i denna proposition. Minskningen 2025 beror bl.a. på att vissa av de tillfälliga satsningarna på stödinsatser upphör.

Utgifterna inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid ökade 2020 och 2021 och beräknas minska 2022–2025. Utvecklingen 2020 och 2021 beror på tillfälliga stöd till idrott och kulturverksamheter med anledning av pandemin. Även 2022 har tillfälliga stöd tillförts idrott och kulturverksamheter, om än inte i samma omfattning som 2021. Minskningen 2023 och 2024 beror på att dessa tillfälliga satsningar minskar i omfattning eller upphör.

Utgifterna inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik beräknas öka 2022, för att därefter minska 2023–2025. Ökningen 2022 beror på att medel tillfördes för att möjliggöra hantering av kvarvarande ansökningar och betala ut beviljade medel avseende stöd för energieffektivise-

ring av flerbostadshus samt investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande. Dessa stöd är avskaffade, men för att genomföra utbetalningar till aktörer som beviljats stöd föreslås en omfördelning av anslagen 2023–2025. Minskningen 2023 och 2025 beror på denna omfördelning, och 2024 motverkas den totala minskningen av omfördelningen.

Utgifterna inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård ökade 2020 och 2021. År 2022 beräknas utgifterna öka ytterligare till följd av ökade anslag för framför allt klimatbonus, klimatinvesteringar, klimatpremier, Industriklivet, sanering och återställning av förorenade områden, åtgärder för havs- och vattenmiljö, åtgärder för och skydd av värdefull natur samt satsningen på stöd för gröna och trygga samhällen. År 2023 är det framför allt bonusen till förvärv av klimatbonusbilar som minskar jämfört med 2022, trots ett tillfälligt tillskott för att omhänderta utestående utbetalningar och ta hänsyn till lagda beställningar samt medel till Transportstyrelsen för administrationskostnader till följd av bonusutbetalningar enligt ett nytt förfarande. Även minskningar av tidigare satsningar bidrar till de lägre utgifterna. År 2023 påverkas även av bl.a. medel till Naturvårdsverket för återvätning av utdikad våtmark, en tillfällig förstärkning av Industriklivet samt en tillfällig förstärkning för att möjliggöra ökat stöd till laddinfrastruktur. År 2024 minskar utgifterna kraftigt beroende på avveckling av klimatbonusen, och 2025 beräknas utgifterna minska ytterligare för klimatinvesteringar, klimatpremier samt åtgärder för och skydd av värdefull natur, samtidigt som kompetenslyftet för klimatomställningen avslutas.

Utgifterna inom utgiftsområde 21 Energi ökade 2021 och beräknas öka även 2022, för att sedan minska 2023, återigen öka något 2024 och vara i princip oförändrade 2025. Ökningen 2021 beror på ökade anslag för elektrifierade transporter samt för energiteknik. Ökningen 2022 och minskningen 2023 förklaras i huvudsak av den tillfälliga kompensationen för höga elpriser som betalas ut under 2022. År 2023 påverkas också av flytten av de ändamål och verksamheter som avser laddinfrastruktur och biogasstöd från utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård till utgiftsområde 21 Energi. Även stöd till energieffektiviserande åtgärder i småhus med låg el- och energiprestanda påverkar utgifterna 2023. De beräknade utgifterna för 2022 och 2023 påverkas dessutom av förändrade anslag för energiteknik. Ökningen 2024 förklaras av en förlängd satsning på laddinfrastruktur.

Utgifterna inom utgiftsområde 22 Kommunikationer beräknas öka under 2022 och 2025 och minska 2023 och 2024. Ökningen 2022 beror bl.a. på tillförda medel till icke statliga flygplatser och medel till trafikavtal för nationellt upphandlad linjetrafik. Förslag i denna proposition såsom en bredbandssatsning och medel för att upprätthålla investeringstakten i ny infrastruktur dämpar minskningen 2023. Minskningen 2024 beror bl.a. på att satsningen på att upprätthålla investeringstakten i ny infrastruktur upphör. Den beräknade ökningen 2025 beror bl.a. på riksdagens beslut om satsningar i enlighet med förslag i infrastrukturpropositionen (prop. 2020/21:151, bet. 2020/21:TU16, rskr. 2020/21:409).

Utgifterna inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel ökade 2021. Ökningen uppkom huvudsakligen till följd av tidigare åtgärder, såsom tillskott för nationell medfinansiering av landsbygdsprogrammet, samt ikraftträdandet av EU:s fleråriga budgetram för perioden 2021–2027. Utgifterna inom utgiftsområdet beräknas minska under hela prognosperioden till följd av förändringar i utbetalningsprofilen inom ramen för EU-programmen.

Utgifterna inom utgiftsområde 24 Näringsliv minskade 2021 och beräknas fortsätta minska 2022 och 2023 främst till följd av att tillfälliga åtgärder med anledning av pandemin minskar i omfattning eller upphör. Åtgärderna innefattar bl.a. stöd vid korttidsarbete, omställningsstöd och omsättningsstöd till enskilda näringsidkare och

handelsbolag. Minskningen 2023 motverkas av förslaget i denna proposition om bl.a. ett tillfälligt riktat elprisstöd till elintensiva företag under 2023. Utgifterna beräknas fortsätta minska 2024 främst till följd av att tillfälliga åtgärder upphör.

Utgifterna inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner beräknas öka 2022–2024 för att sedan minska 2025. Ökningen 2022 beror i huvudsak på en permanent förstärkning av det generella statsbidraget. År 2023 beräknas utgifterna öka till följd av en ytterligare permanent förstärkning av det generella statsbidraget. För 2024 förklaras den beräknade ökningen av en tidigare aviserad tillfällig förstärkning av det generella statsbidraget. Att utgifterna väntas minska 2025 är huvudsakligen en följd av att tillfälliga förstärkningar av det generella statsbidraget upphör.

Utgifterna inom ålderspensionssystemet beräknas minska 2023, och minskningen får fullt genomslag 2024 till följd av Pensionsgruppens överenskommelse som bl.a. innebär att lägsta ålder för uttag av allmän inkomstgrundad pension höjs från 62 år till 63 år 2023.

Revidering av budgeteffekter för vissa åtgärder med anledning av pandemin

Budgeteffekten av en åtgärd bedöms i samband med att förslaget lämnas till riksdagen. I normalfallet gäller den ursprungligen redovisade budgeteffekten när utgifternas utveckling beskrivs i efterföljande propositioner. För några av de åtgärder som riksdagen fattat beslut om 2020–2022 med anledning av pandemin skiljer sig utfallet betydligt från den ursprungliga bedömningen av budgeteffekten. Alternativt, i fall där det inte finns något slutligt utfall, har bedömningen reviderats kraftigt. De aktuella åtgärderna är stöd vid korttidsarbete, omställningsstöd, stöd till enskilda näringsidkare, ökade resurser till hälso- och sjukvården för testning och merkostnader, tillfälligt stöd för hyreskostnader för vissa företag, stöd till handelsbolag och evenemangsstöd. I de fall budgeteffekten av reformerna bedömdes vara mycket stor och skillnaden mot det faktiska utfallet väntas bli betydande är det motiverat att redovisa budgeteffekten i enlighet med den senaste bedömningen, trots att regeringen inte har lämnat något nytt förslag till riksdagen.

I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1) redovisades reviderade budgeteffekter för 2020 för åtgärderna stöd vid korttidsarbete och omställningsstöd. Sammantaget hade riksdagen under 2020 fram t.o.m. budgetpropositionen för 2021 anvisat 140,9 miljarder kronor 2020 för dessa stöd. Bedömningen i budgetpropositionen för 2021 var att utfallet för åtgärderna skulle uppgå till 57,0 miljarder kronor, vilket medförde att den samlade budgeteffekten för åtgärderna reviderades ned med 83,9 miljarder kronor till följd av den betydande skillnaden mellan anvisade medel och faktiskt utfall.

I 2021 års ekonomiska vårproposition (prop. 2020/21:100) redovisades ytterligare reviderade budgeteffekter för 2020 och 2021. För åtgärderna stöd vid korttidsarbete, stöd till enskilda näringsidkare samt ökade resurser till hälso- och sjukvården för testning och merkostnader bedömdes att sammantaget 20,8 miljarder kronor av de ursprungligen bedömda budgeteffekterna för 2020 i stället skulle uppkomma 2021 till följd av lägre utfall 2020. När det gäller anvisade medel för 2021 reviderades budgeteffekter för åtgärderna stöd till enskilda näringsidkare och omställningsstöd ned med sammanlagt 8,8 miljarder kronor medan budgeteffekterna för åtgärden stöd vid korttidsarbete reviderades upp med 3,4 miljarder kronor i enlighet med nya bedömningar.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1) reviderades budgeteffekterna för 2020 ned med ytterligare 10,5 miljarder kronor för åtgärderna stöd vid korttidsarbete och omställningsstöd. För 2021 reviderades budgeteffekterna ned med sammanlagt

55,0 miljarder kronor för åtgärderna tillfälligt stöd för hyreskostnader för vissa företag, stöd vid korttidsarbete, omställningsstöd, stöd till enskilda näringsidkare och stöd till handelsbolag.

I 2022 års ekonomiska vårproposition reviderades budgeteffekterna för 2021 ned för åtgärderna stöd vid korttidsarbete, omställningsstöd, omsättningsstöd till enskilda näringsidkare, ökade resurser till hälso- och sjukvården för testning och merkostnader, omsättningsstöd till handelsbolag samt evenemangsstöd med sammanlagt 14,5 miljarder kronor. Utgifterna bedömdes i viss utsträckning uppkomma 2022 i stället, och budgeteffekterna reviderades därför upp för 2022 med sammanlagt 4,4 miljarder kronor.

I denna proposition redovisas ytterligare reviderade budgeteffekter för 2022. Utfallet för åtgärderna stöd vid korttidsarbete, ökade resurser till hälso- och sjukvården för testning samt evenemangsstöd har varit lägre än de ursprungligen avvisade medlen. Budgeteffekterna revideras därför ned med sammanlagt 4,0 miljarder kronor för 2022.

Reviderade budgeteffekter påverkar redovisningen av åtgärder i tabell 6.6. De revideringar som gjorts sedan 2022 års ekonomiska vårproposition ingår även i tabell 6.16. Revideringarna bidrar till en mer rättvisande redovisning av åtgärdernas storlek samt av den aktiva finanspolitiken för 2020–2022 och hur den påverkar förändringen av det strukturella sparandet (se avsnitt 8).

Pris- och löneomräkning

Pris- och löneomräkningen baseras på utfallsstatistik och avspeglar därför pris- och löneförändringar i samhället med två års eftersläpning. Huvuddelen av de anslag som pris- och löneomräknas utgörs av myndigheternas förvaltningsanslag. Vid omräkningen av dessa används olika index som ska motsvara utvecklingen avseende löner, hyreskostnader och övriga förvaltningskostnader. Omräkningstalen för 2022 och 2023 är fastställda och redovisas i tabell 6.7. Omräkningstalet för löner motsvarar förändringen i ett arbetskostnadsindex för tjänstemän i tillverkningsindustrin, med avdrag för produktivitetsutvecklingen i den privata tjänstesektorn. Omräkningstalet för hyresindex beräknas enligt två olika metoder beroende på om avtalet för fastigheten i fråga kan omförhandlas under det kommande budgetåret eller inte.

Tabell 6.7 Omräkningstal i pris- och löneomräkningen av myndigheternas förvaltningsanslag

Procent	2022	2023
Löneindex	1,09	0,49
<i>varav arbetskostnadsindex</i>	2,50	2,31
<i>varav produktivitetsavdrag</i>	-1,41	-1,82
Hyresindex	0,19	1,97
Index för övriga förvaltningskostnader	0,50	2,16

Anm.: Hyresindex som anges i tabellen används i de fall myndigheter inte har hyresavtal som kan omförhandlas under aktuellt budgetår. För myndigheter med hyresavtal som kan omförhandlas används anslagsspecifika omräkningstal.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Utöver myndigheternas förvaltningsanslag omfattar den årliga pris- och löneomräkningen även investeringsanslag inom utgiftsområdena 6 Försvar och samhällets krisberedskap och 22 Kommunikationer (se tabell 6.8). Pris- och löneomräkningen har medfört en genomsnittlig årlig ökning av de takbegränsade utgifterna på 4,8 miljarder kronor 2019–2023 (se även tabell 6.5). Den relativt stora utgiftsökningen 2024 och 2025 är preliminär och beror till övervägande del på den förväntade höga inflationen.

Tabell 6.8 Förändring av utgifter till följd av pris- och löneomräkning jämfört med det närmast föregående året

Miljarder kronor

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Takbegränsade utgifter	3,9	6,1	5,2	1,7	6,9	13,6	11,0
<i>varav förvaltningsanslag</i>	<i>2,2</i>	<i>3,5</i>	<i>3,1</i>	<i>2,1</i>	<i>2,6</i>	<i>5,7</i>	<i>4,8</i>
<i>varav investeringsanslag</i>	<i>1,7</i>	<i>2,6</i>	<i>2,0</i>	<i>-0,4</i>	<i>4,4</i>	<i>8,0</i>	<i>6,3</i>

Anm.: Beloppen är avrundade och visar resultat av fastställd pris- och löneomräkning för 2019–2023 samt preliminär pris- och löneomräkning för 2024 och 2025.

Källa: Egna beräkningar.

Makroekonomiska förändringar

Den makroekonomiska utvecklingen i Sverige och i omvärlden påverkar utgifts-utvecklingen, bl.a. genom att ersättningen inom flertalet transfereringssystem till hushållen i olika grad följer den allmänna pris- och löneutvecklingen. De takbegränsade utgifterna beräknas öka med sammanlagt 107 miljarder kronor 2022–2025 till följd av den makroekonomiska utvecklingen. I tabell 6.9 redovisas de utgiftsområden som påverkas av den makroekonomiska utvecklingen, och de områden som har störst förändringar kommenteras efter tabellen. Den makroekonomiska utvecklingen beskrivs närmare i avsnitt 3.

Tabell 6.9 Förändring av utgifter jämfört med det närmast föregående året till följd av den makroekonomiska utvecklingen

Miljarder kronor

Utgiftsområde	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	0,3	0,3	0,1	0,2	1,2	1,4	0,5
7 Internationellt bistånd ¹	1,7	1,4	0,1	5,1	5,8	2,2	3,2
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	1,1	0,4	-0,1	0,0	0,1	0,0	0,0
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	1,5	1,3	0,6	1,1	4,6	4,6	2,0
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	0,6	0,0	0,0	-0,4	3,0	6,0	0,7
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	1,3	0,4	1,1	1,1	2,7	3,0	2,0
13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	0,0	-0,2	0,5	0,1	0,2	0,3	0,1
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	4,4	4,7	6,3	-13,6	9,1	-0,9	1,3
15 Studiestöd	0,4	0,3	0,1	0,3	2,3	2,4	1,9
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	0,6	0,4	-0,7	0,3	-0,8	1,1	-0,4
Summa utgiftsområden	11,9	9,0	8,0	-5,9	28,2	20,1	11,3
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	9,4	11,7	7,1	13,8	15,9	8,8	15,3
Takbegränsade utgifter	21,3	20,7	15,1	7,8	44,1	28,9	26,6

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Om biståndsbudgeten fortsatt var kopplad till bruttonationalinkomsten (BNI) skulle utgifterna öka till följd av den makroekonomiska utvecklingen. Utgiftsökningen motverkas dock av förslag i denna proposition om att biståndsbudgeten ska frikopplas från BNI och uppgå till 56 mdkr per år 2023–2025.

Källa: Egna beräkningar.

Utgifterna inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning påverkas av den makroekonomiska utvecklingen eftersom de statliga tjänstepensionerna indexeras med prisbasbeloppet. Förväntade höjningar av prisbasbeloppet medför därför ökning av utgifterna inom utgiftsområdet under hela prognosperioden, i synnerhet 2023 och 2024 då utgifterna för de statliga tjänstepensionerna beräknas öka med 10 procent respektive år.

Utgifterna inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd är knutna till den makroekonomiska utvecklingen genom att biståndsbudgeten ska motsvara 1 procent av Sveriges BNI. Om biståndsbudgeten fortsatt var kopplad till BNI skulle utvecklingen av BNI medföra ökade utgifter 2023–2025. I denna proposition föreslås dock att biståndsbudgeten ska frikopplas från BNI och att den ska uppgå till 56 miljarder kronor per år 2023–2025. Förslaget beräknas minska utgifterna inom utgiftsområdet vilket framgår tidigare i detta avsnitt (6.4) under rubriken Beslutade, föreslagna och aviserade reformer.

Utgifterna inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning beräknas öka under hela prognosperioden till följd av den makroekonomiska utvecklingen. Det beror huvudsakligen på att utgifterna för sjuk- och aktivitetsersättningen väntas öka, vilket i första hand förklaras av utvecklingen av prisbasbeloppet och i andra hand av uppskrivningar av boendekostnadsindex. Därutöver bedöms utgifterna för sjukpenning öka till följd av utvecklingen av timlöner och prisbasbeloppet.

Utgifterna inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom väntas öka 2023 och 2024 till följd av den makroekonomiska utvecklingen. Utvecklingen av inkomstindex medför att de inkomstgrundande pensionerna bedöms öka och att utgifterna för pensionssystemets grundskydd därför bedöms minska. Emellertid påverkas utgifterna för garantipension i motsatt riktning av prisbasbeloppets utveckling, och den sammantagna bedömningen är därför att utgifterna för garantipension ökar 2023 och 2024 till följd av makroekonomiska förändringar.

Utgifterna inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn beräknas öka under prognosperioden till följd av den makroekonomiska utvecklingen. Utgiftsökningen förklaras huvudsakligen av att utgifterna för föräldraförsäkringen påverkas av timlöneutvecklingen och uppskrivningar av prisbasbeloppet.

Utgifterna inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv beror till stor del på den makroekonomiska utvecklingen, framför allt hur många personer som är arbetslösa. Utgifterna beräknas minska under 2022 i linje med låga utfall för utgifterna under våren och sommaren men vända upp igen 2023 till följd av ett försämrat arbetsmarknadsläge.

Utgifterna inom utgiftsområde 15 Studiestöd påverkas främst av utvecklingen av prisbasbeloppet som ökar utgifterna för studiemedel. Även stigande räntenivåer, som påverkar utgifterna för studiemedelsräntor, bidrar till utgiftsökningen under perioden. Sammantaget beräknas utgifterna öka med 6,8 miljarder kronor 2022–2025 till följd av den makroekonomiska utvecklingen.

Utgifterna inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel påverkas av den makroekonomiska utvecklingen eftersom de delvis finansieras av EU-medel och därigenom påverkas av kronans växelkursförändringar mot euro.

Utgifterna i ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget påverkas av inkomstindex. Utvecklingen av inkomstindex medför att utgifterna för ålderspensionssystemet beräknas öka med sammanlagt 53,8 miljarder kronor 2022–2025.

Volym i transfereringssystemen

Med volym avses antalet personer i transfereringssystemen. I begreppet ingår också förändringar av styckkostnader i transfereringssystemen som inte direkt kan kopplas till den makroekonomiska utvecklingen eller som är att betrakta som reformer. Exempelvis kan den genomsnittliga styckkostnaden påverkas av att sammansättningen av mottagarna i ett transfereringssystem förändras.

År 2022–2025 beräknas de takbegränsade utgifterna minska med sammanlagt ca 1 miljard kronor till följd av volymrelaterade förändringar. I tabell 6.10 redovisas utgiftsområden med volymrelaterade utgiftsförändringar, och efter tabellen kommenteras områdena med störst förändringar. Utvecklingen av utvalda volymer i transfereringssystemen redovisas i tabell 6.11. I de fall utvecklingen påverkas av politiska beslut redovisas den utgiftsförändring som direkt kan härledas till beslutet i tabell 6.6, medan utgiftsförändringen som kan härledas till resterande del av volymförändringen redovisas i tabell 6.10.

Tabell 6.10 Förändring av utgifter jämfört med det närmast föregående året till följd av utvecklingen av volym

Miljarder kronor							
Utgiftsområde	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	-0,1
8 Migration	-9,3	-0,6	-1,1	5,6	-0,1	-1,7	-4,3
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	-1,9	-2,3	1,0	0,6	0,0	1,2	1,3
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	-4,6	-5,6	-0,2	4,9	-5,0	0,2	-0,8
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	-1,5	0,2	-0,7	-0,7	-0,1	-0,1	-0,4
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	0,0	1,3	-0,5	-0,1	0,4	0,6	0,7
13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering	-2,1	-4,3	-3,5	0,1	0,5	0,5	-0,1
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	-0,1	-1,3	-1,3	0,4	0,5	0,4	-0,1
15 Studiestöd	0,7	0,2	1,8	-1,1	0,2	0,0	-0,1
22 Kommunikationer	0,0	-0,3	-0,1	0,4	0,1	0,1	0,1
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	0,2	-0,8	0,4	0,3	0,0	0,0	0,0
24 Näringsliv	0,0	0,0	1,7	-1,6	-0,2	0,2	0,0
Summa utgiftsområden	-18,5	-13,4	-2,6	8,7	-3,5	1,4	-3,9
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	0,7	0,6	-1,1	-0,3	-2,4	-0,9	0,2
Takbegränsade utgifter	-17,8	-12,9	-3,7	8,3	-6,0	0,5	-3,7

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

Källa: Egna beräkningar.

Utgifterna inom utgiftsområdena 8 Migration och 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering minskade 2019–2021 på grund av lägre volymer. Antalet inskrivna asylsökande och antalet nyanlända som fick uppehållstillstånd och därefter togs emot i kommunerna minskade under perioden.

Utgifterna inom utgiftsområde 8 Migration beräknas öka med 5,6 miljarder kronor 2022 för att därefter successivt minska. Ökningen 2022 beror på att 55 000 personer från Ukraina beräknas söka skydd i Sverige under året till följd av Rysslands invasion av Ukraina och EU:s aktivering av det s.k. massflyktsdirektivet (2001/55/EG). Under 2023 beräknas ytterligare 15 000 personer komma till Sverige från Ukraina. Massflyktsdirektivet är aktiverat hela 2023 och under inledningen av 2024. Majoriteten av de individer som kommit till Sverige från Ukraina under 2022 och 2023 beräknas stanna i Sverige så länge massflyktsdirektivet är aktiverat. Därefter antas ca 60 procent successivt återvända till Ukraina och ca 40 procent stanna i Sverige och söka asyl eller uppehållstillstånd på annan grund. Det genomsnittliga antalet inskrivna asylsökande och tillfälligt skyddsbehövande beräknas vara som högst 2023 för att därefter successivt minska.

Utgifterna inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering påverkas inte av mottagandet från Ukraina under prognosperioden då de tillfälligt skyddsbehövande inte betraktas som kommunmottagna. I den mån personer från Ukraina väljer att söka asyl och beviljas asyl när massflyktsdirektivet inte längre är aktiverat kan mottagande i kommunerna bli aktuellt. Utvecklingen av volymerna inom utgiftsområdet påverkas också av beslut. I denna proposition föreslås mottagandet av kvotflyktingar minska till 900 per år, jämfört med de 5 000 som var åtagandet för 2021. Detta medför att antalet personer som tas emot i kommunerna beräknas minska, se tabell 6.11. Förslaget beräknas minska utgifterna inom utgiftsområdet vilket framgår tidigare i detta avsnitt (6.4) under rubriken Beslutade, föreslagna och aviserade reformer.

Utgifterna inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg minskade 2019 och 2020 på grund av färre mottagare av assistansersättning. Antalet personer med ersättningen har minskat sedan 2015 främst till följd av ändrad rättspraxis. År 2023–2025 beräknas antalet personer med assistansersättning öka genom satsningen om stärkt rätt till personlig assistans, vilket förklarar utgiftsökningen till följd av volymförändringar under prognosperioden.

Utgifterna inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning prognostiseras öka 2022 och minska 2023 till följd av volymförändringar inom framför allt ersättning för höga sjuklönekostnader, sjukpenningen samt sjuk- och aktivitetsersättningen. Tillfälliga regler som följd av spridningen av coronaviruset bidrog till att utgifterna för stöd till arbetsgivare för sjuklönekostnader ökade under det första kvartalet 2022, och därför ökar respektive minskar utgifterna för anslaget 1:7 *Ersättning för höga sjuklönekostnader* 2022 och 2023. Den sammanlagda sjukfrånvaron dämpades under pandemin genom att inflödet av sjukfall med framför allt psykiatriska diagnoser, som generellt medför relativt långa perioder av sjukfrånvaro, minskade. I takt med att pandemins effekter mattats av har inflödet av sjukfall med sjukfrånvaro på annan grund inklusive psykiatriska diagnoser ökat, vilket tillsammans med de regelförändringar som genomförts bidragit till att varaktigheten i sjukpenningen har förlängts och att volymrelaterade utgifterna för sjukpenning ökar 2022 och 2023. Under prognosperioden bedöms volymförändringar bidra till att utgifterna för sjuk- och aktivitetsersättning minskar som följd av att utflödet av individer med sjukersättning förväntas bli högre än inflödet, vilket huvudsakligen förklaras av att en relativt stor andel ersättningstagare uppnår sjukersättningens övre åldersgräns.

Utgifterna inom utgiftsområde 15 Studiestöd ökade 2021, vilket framför allt beror på att fler personer fick studiemedel som en följd av att efterfrågan på utbildning ökade i samband med pandemin. Redan 2022 bedöms antalet personer som får studiemedel minska till följd av att den ökade efterfrågan på utbildning inte är bestående. Antalet personer som får studiehjälp väntas däremot öka stadigt under perioden. Det följer främst av att studiehjälp riktar sig till gymnasieelever och att befolkningen i åldrarna 16–20 år väntas öka. Sammantaget beräknas utgifterna inom utgiftsområdet minska med ca 1,1 miljarder kronor 2022–2025 till följd av volymutvecklingen.

Utgifterna inom utgiftsområde 24 Näringsliv ökade 2021 men beräknas minska 2022 på grund av lägre volymer till följd av att tillfälliga åtgärder med anledning av pandemin minskar i omfattning eller upphör. Åtgärderna innefattar bl.a. stöd vid korttidsarbete, omställningsstöd och omsättningsstöd till enskilda näringsidkare och handelsbolag.

Utgifterna inom ålderspensionssystemet prognostiseras minska 2023 till följd av volymförändringar. Tidigare beslut innebär att den lägsta åldern för att ta ut allmän inkomstgrundad pension höjs från 62 år till 63 år 2023. Sedan beslutet fattats väntas

emellertid en större andel senarelägga sitt uttag av allmän inkomstgrundad pension, vilket innebär att volymerna inom ålderspensionssystemet skrivits ned.

Tabell 6.11 Volymer inom olika transfereringssystem

Utfall 2019–2021, prognos 2022–2025

Utgiftsområde och volym	Könsfördelning 2021	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
8 Asylsökande och skyddsbehövande, genomsnittligt antal inskrivna per dygn	41 % k 59 % m	45 300	35 600	26 800	53 800	73 800	54 100	27 500
9 Antal personer med assistansersättning	45 % k 55 % m	14 300	13 900	13 800	13 500	13 400	14 000	14 500
10 Antal timmar assistans per vecka per beviljad brukare, genomsnitt	128 tim k ¹ 133 tim m ¹	129	130	131	132	133	133	134
10 Antal sjukpenningdagar (netto) ² , miljoner	63 % k 37 % m	53,4	53,3	53,1	56,0	57,5	57,8	58,3
10 Antal rehabiliteringspenningdagar (netto) ² , miljoner	65 % k 35 % m	1,3	1,3	1,4	1,7	1,9	1,9	1,9
10 Antal personer med sjukersättning ³	58 % k ⁴ 42 % m ⁴	247 200	236 300	225 000	213 400	219 800	213 700	206 600
10 Antal personer med aktivitetsersättning ³	46 % k ⁵ 54 % m ⁵	29 900	31 800	32 100	31 600	31 600	31 500	31 500
10 Antal personer med sjuk- och aktivitetsersättning som erhåller bostadstillägg ³	52 % k ⁶ 48 % m ⁶	116 000	113 900	112 300	112 200	120 800	118 400	115 200
11 Antal personer med garantipension	77 % k 23 % m	662 200	703 500	691 200	813 700	992 500	1 001 800	1 004 100
11 Antal pensionärer som erhåller bostadstillägg	73 % k 27 % m	287 800	288 200	292 400	294 200	305 500	304 800	306 500
12 Antal barnbidrag ⁴	68 % k 32 % m	1 943 300	1 953 400	1 957 000	1 958 600	1 956 800	1 952 900	1 945 500
12 Antal uttagna föräldrapenningdagar, miljoner	70 % k 30 % m	55,9	52,9	50,0	48,6	49,5	50,1	50,6
12 Antal uttagna tillfälliga föräldrapenningdagar, miljoner	55 % k 45 % m	7,6	9,2	9,3	9,3	8,9	8,8	8,8
13 Genomsnittligt antal ensamkommande barn och unga 0–19 år som kommunerna får ersättning för ⁵	10 % k 90 % m	12 700	4 900	2 100	1 600	1 500	1 400	1 200
13 Genomsnittligt antal nyanlända som kommunerna får schablonersättning för ⁶	47 % k 53 % m	93 900	56 500	32 200	26 800	27 400	25 300	21 900
14 Antal deltagare i etableringsinsatser	58 % k 42 % m	38 800	22 700	13 600	11 200	11 800	10 800	9 800
15 Antal personer med studiehjälp	49 % k 51 % m	428 900	432 500	441 100	454 100	463 300	472 200	480 800
15 Antal personer med studiemedel	59 % k 41 % m	502 900	559 300	588 700	559 600	551 500	548 700	546 600
ÅP ⁷ Antal personer med tilläggspension	53 % k 47 % m	2 026 900	1 960 800	1 884 400	1 807 600	1 728 600	1 648 800	1 568 500
ÅP ⁷ Antal personer med inkomstpension	51 % k 49 % m	1 757 800	1 835 100	1 899 100	1 969 400	2 008 700	2 055 300	2 118 300

Anm.: Volymuppgifter om antal personer avser årsgenomsnitt och är avrundade till närmaste hundratal om inte annat anges. Arbetslösheten och antal deltagare i arbetsmarknadspolitiska program är nära sammankopplade med den konjunkturella utvecklingen. De redovisas därför inte i denna tabell utan ingår i kategorin makroekonomiska förutsättningar.

¹ Könsfördelningen baseras på genomsnittligt antal timmar per brukare och inte summan.

² Antalet dagar med partiell ersättning är omräknat till hela dagar.

³ Volymuppgifterna avser december.

⁴ Könsfördelningen baseras på mottagarens kön.

⁵ Könsfördelningen är en uppskattning som baseras på ett rullande fyraårigt genomsnitt för kommunmottagna ensamkommande barn och unga.

⁶ Könsfördelningen är en uppskattning som baseras på ett rullande treårigt genomsnitt för kommunmottagna.

⁷ Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget.

Källa: Egna beräkningar.

Den samlade volymen inom transfereringssystemen för arbetsmarknad och ohälsa

Volymen mäts på olika sätt i olika transfereringssystem, t.ex. som utbetalda dagar eller som genomsnittligt antal personer som får ersättning. Omräkning till helårsekvivalenter är ett sätt att göra volymerna jämförbara mellan olika transfereringssystem och över tid. En helårsekvivalent motsvarar exempelvis två personer som under ett år är sjukskrivna på halvtid eller två personer som har fulltidsersättning från arbetslöshetsförsäkringen ett halvår vardera. I tabell 6.12 redovisas volymerna för transfereringssystemen för ohälsa och arbetsmarknad omräknade till helårsekvivalenter.

Tabell 6.12 Helårsekvivalenter inom vissa transfereringssystem

Tusental, andel av befolkningen 20–64 år i procent. Utfall 2020 och 2021, prognos 2022–2025

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Sjuk- och rehabiliteringspenning ¹	252	230	241	246	247	249
Sjuk- och aktivitetsersättning	240	230	219	218	218	212
Arbetslöshetsersättning	124	101	68	76	81	79
Arbetsmarknadspolitiska program ²	169	209	180	185	180	173
Etableringsersättning	24	14	10	10	9	9
Summa	808	784	718	736	736	722
Ekonomiskt bistånd	98	92	80	75	72	68
Summa inkl. ekonomiskt bistånd³	906	875	798	811	808	790
Befolkning 20–64 år	5 877	5 903	5 925	5 950	5 976	6 002
Andel av befolkningen	15,4	14,8	13,5	13,6	13,5	13,2

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Inklusive sjuklön som betalas av arbetsgivaren.

² Deltagare i arbetsmarknadspolitiska program som får ersättning i form av rehabiliteringspenning eller etableringsersättning räknas till sjuk- och rehabiliteringspenning respektive etableringsersättning.

³ Summeringen innehåller dubbelräkningar då individer som ingår i andra ersättningsystem också kan vara berättigade till ekonomiskt bistånd.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Det samlade nyttjandet av transfereringssystemen för ohälsa och arbetsmarknad bedöms fortsätta att minska 2022–2025, efter att ha ökat 2020 och legat kvar på höga nivåer 2021 med anledning av pandemin och dess effekter på arbetsmarknaden. Andelen av befolkningen i åldersgruppen 20–64 år som får ersättning från de transfereringssystem som redovisas i tabell 6.12 väntas minska från 14,8 procent 2021 till 13,2 procent 2025. Mest minskar antalet helårsekvivalenter i arbetsmarknadspolitiska program följt av antalet helårsekvivalenter med ekonomiskt bistånd.

Tekniska justeringar

När en utgiftsförändring inte har samma nettoeffekt på den offentliga sektorns utgifter eller det offentliga finansiella sparandet som på de takbegränsade utgifterna kan det motivera en teknisk justering av utgiftstaket. I tabell 6.5 framgår den samlade storleken på de utgiftsförändringar som, i förhållande till det närmast föregående året,

motiverar en teknisk justering av utgiftstaket. Dessa utgiftsförändringar är i huvudsak hänförliga till ökning eller minskning av anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, i samband med förändringar av skattesystemet som påverkar kommunernas skatteunderlag. I avsnitt 4.2 finns en detaljerad genomgång av bakgrunden till tekniska justeringar inklusive de förslag i denna proposition som motiverar teknisk justering.

Övriga utgiftsförändringar

Övriga utgiftsförändringar är sådana som inte förklaras av beslut om reformer, pris- och löneomräkning, makroekonomiska förändringar eller volymförändringar. Det kan exempelvis vara utgiftsförändringar som uppstår när medlemsavgiften till EU justeras. Även tidsförskjutningar i olika program eller utbetalningar, exempelvis senarelagda investeringar i transportinfrastrukturen, kategoriseras som övriga utgiftsförändringar. Vidare ingår också den förändring av anslagsbehållningar som följer av skillnaden mellan beräknade anslagsnivåer och prognoser för den faktiska utgiftsförbrukningen. År 2022–2025 beräknas de takbegränsade utgifterna öka med sammanlagt ca 13 miljarder kronor till följd av övriga utgiftsförändringar (se tabell 6.5).

Utgifterna inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd beräknas minska 2022 och öka 2023–2025 till följd av övriga utgiftsförändringar. Minskningen 2022 förklaras av att delar av de utgifter inom utgiftsområde 8 Migration som går till mottagandet av tillfälligt skyddsbehövande från Ukraina kan avräknas från biståndet. De kostnader som kan avräknas från biståndet beräknas vara som högst 2022, för att därefter minska, vilket innebär att utgifterna inom utgiftsområde 7 beräknas öka 2023–2025.

Utgifterna inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel beräknas minska 2023 för att sedan öka 2024 till följd av övriga utgiftsförändringar. Detta beror bl.a. på att åtgärder som i dag hanteras inom EU:s gemensamma jordbrukspolitik framöver kommer att hanteras genom nationella stöd inom andra utgiftsområden. Det beror även på en förskjutning av stödutbetalningar från 2023 till 2024 kopplade till gårdsstöd inom EU:s gemensamma jordbrukspolitik samt övriga förändringar i utbetalningsprofilen kopplade till EU-programmen.

Utgifterna inom utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen varierar mellan åren i huvudsak beroende på förändrad utgiftsnivå i EU:s budget och på att Sveriges BNI som andel av EU:s totala BNI varierar över åren. Till exempel bidrog båda dessa faktorer till att avgiften var relativt hög 2021, bl.a. för att den svenska ekonomin utvecklades bättre under pandemin än ekonomin i EU som helhet. Senare år väntas övriga medlemsstaters ekonomier återhämta sig, vilket medför att Sveriges andel av EU:s totala BNI minskar. Den BNI-baserade komponenten av avgiften utgör den största delen av Sveriges avgift.

6.5 Förändring av de takbegränsade utgifterna 2023–2025 sedan 2022 års ekonomiska vårproposition

I detta avsnitt (6.5) jämförs beräkningen av de preliminära utgiftsramarna och de takbegränsade utgifterna för 2023–2025 med beräkningen som redovisades i 2022 års ekonomiska vårproposition.

I utgiftsramarna som redovisades i vårpropositionen ingick de förslag som lämnades i propositionen Vårändringsbudget för 2022 (prop. 2021/22:99). Förslagen i den propositionen avslogs dock av riksdagen. Såväl de förslagen som förslagen i propositionen Extra ändringsbudget för 2022 – Stöd till Ukraina (prop. 2021/22:255)

överlämnades därefter till riksdagen – med vissa justeringar – i propositionen Extra ändringsbudget för 2022 – Vårändringsbudget för 2022 och stöd till Ukraina. Riksdagen beslutade huvudsakligen i enlighet med förslagen.

Vidare har riksdagen på regeringens initiativ fattat beslut med ekonomiska konsekvenser för budgeten för 2022 i propositionerna Extra ändringsbudget för 2022 – Stöd till jordbruket och fiskerinäringen samt kompensation för höga energipriser och Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder i samband med rekapitalisering av SAS AB. Riksdagen beslutade huvudsakligen i enlighet med förslagen (prop. 2021/22:252 och prop. 2021/22:258, bet. 2021/22:FiU48, rskr. 2021/22:436–439). I tabell 6.15 redovisas budgeteffekterna på utgiftssidan av beslut som riksdagen fattat sedan vårpropositionen.

I tabell 6.13 redovisas förändringarna av utgiftsramarna 2023–2025 jämfört med den bedömning som gjordes i 2022 års ekonomiska vårproposition. För 2023 är förändringen fördelad på samma förklaringsfaktorer som i avsnitt 6.4.

Tabell 6.13 Förändring av utgiftsramar jämfört med 2022 års ekonomiska vårproposition

Miljoner kronor

	Total förändring 2023	varav Beslut om reformer	varav Makro	varav Volym	varav Övrigt	Total förändring 2024	Total förändring 2025
1 Rikets styrelse	1 128	1 025	0	0	103	1 905	2 098
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	382	43	459	-120	0	1 536	1 691
3 Skatt, tull och exekution	84	84	0	0	0	411	544
4 Rättsväsendet	3 080	3 080	0	0	0	3 267	6 633
5 Internationell samverkan	66	66	0	0	0	96	106
6 Försvar och samhällets krisberedskap	4 316	4 316	0	0	0	11 724	13 627
7 Internationellt bistånd ¹	-3 814	-7 219	2 280	0	1 125	-7 602	-9 785
8 Migration	1 979	619	0	1 360	0	5 793	1 403
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	6 695	7 041	20	-366	0	6 081	8 539
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	1 884	523	1 769	-408	0	4 457	4 379
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	3 483	1 676	1 355	452	0	9 975	10 228
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	1 662	520	789	353	0	2 515	2 378
13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	-648	-488	157	-318	0	-529	-675
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	4 989	3 895	1 187	-93	0	7 787	7 146
15 Studiestöd	373	131	1 253	-993	-18	1 960	2 744
16 Utbildning och universitetsforskning	2 080	2 080	0	0	0	3 046	3 820
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	320	320	0	0	0	442	549
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik	-206	-206	0	0	0	4 226	1 102
19 Regional utveckling	-830	-830	0	0	0	-103	640
20 Allmän miljö- och naturvård	2 889	4 589	0	0	-1 700	-1 860	-1 826
21 Energi	2 292	592	0	0	1 700	2 310	1 823
22 Kommunikationer	2 781	3 258	0	0	-477	5 189	8 158
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	-21	848	171	2	-1 042	885	-564
24 Näringsliv	3 510	3 510	0	-165	165	413	93
25 Allmänna bidrag till kommuner	7 976	5 689	0	0	2 288	7 635	8 277
26 Statsskuldräntor m.m.	6 500	0	0	0	6 500	0	-1 500
27 Avgiften till Europeiska unionen	1 622	0	0	0	1 622	1 997	1 648
Summa utgiftsområden	54 572	35 161	9 441	-296	10 266	73 558	73 277
Minskning av anslagsbehållningar	-1 624				-1 624	-2 244	-3 230

	Total förändring 2023	varav Beslut om reformer	varav Makro	varav Volym	varav Övrigt	Total förändring 2024	Total förändring 2025
Summa utgifter	52 948	35 161	9 441	-296	8 642	71 314	70 046
Summa utgifter exklusive statsskuldräntor²	46 468	35 161	9 441	-296	2162	71 334	71 566
Alderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	1 983	0	4 031	-2 048	0	-3 526	843
Takbegränsade utgifter	48 451	35 161	13 472	-2 344	2162	67 808	72 409

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Om biståndsbudgeten fortsatt var kopplad till bruttonationalinkomsten (BNI) skulle utgifterna öka till följd av den makroekonomiska utvecklingen. Utgiftsökningen motverkas dock av förslag i denna proposition om att biståndsbudgeten ska frikopplas från BNI och uppgå till 56 mdkr per år 2023–2025.

² Summa utgifter exkl. utg. omr. 26 Statsskuldräntor m.m. med tillhörande minskning av anslagsbehållning för statsskuldräntor.

Källa: Egna beräkningar.

Sammantaget beräknas de takbegränsade utgifterna bli 48,5 miljarder kronor högre 2023, 67,8 miljarder kronor högre 2024 och 72,4 miljarder kronor högre 2025 än vad som beräknades i vårpropositionen. I tabell 6.14 redovisas förändringen fördelad på samma förklaringsfaktorer som i avsnitt 6.4 och kommenteras nedan. De högre utgifterna följer delvis av nya beslutade, föreslagna och aviserade reformer. Vidare beräknas utgifterna bli högre till följd av att den makroekonomiska utvecklingen har reviderats. Till exempel bedöms den allmänna prisnivån öka snabbare vilket medför högre utgifter i flertalet transfereringssystem samt högre utgifter för förvaltnings- och investeringsanslag efter reviderad pris- och löneomräkning.

Tabell 6.14 Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med 2022 års ekonomiska vårproposition

Miljarder kronor

	2023	2024	2025
Takbegränsade utgifter i 2022 års ekonomiska vårproposition	1 545,8	1 575,1	1 590,0
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	35,2	31,7	30,3
Reviderad pris- och löneomräkning	0,0	8,7	14,9
Makroekonomiska förändringar	13,5	21,8	26,4
Volymförändringar	-2,3	2,8	-0,2
Tekniska justeringar	2,3	2,3	2,3
Minskning av anslagsbehållningar	-1,6	-2,2	-3,2
Övriga utgiftspåverkande faktorer	1,5	2,8	1,9
Total utgiftsförändring	48,5	67,8	72,4
Takbegränsade utgifter i budgetpropositionen för 2023	1 594,3	1 642,9	1 662,5

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

Källa: Egna beräkningar.

Beslutade, föreslagna och aviserade reformer

Budgeteffekterna av de ändringar i statens budget som riksdagen har beslutat om sedan vårpropositionen sammanfattas per utgiftsområde i tabell 6.15. Eftersom besluten avser ändringar i den av riksdagen ursprungligen beslutade budgeten uppstår budgeteffekterna i huvudsak 2022.

I denna proposition föreslår regeringen nya reformer för 2023 och aviserar reformer för 2024 och 2025. Vidare föreslår regeringen ändringar i den beslutade budgeten för 2022 i propositionen Höständringsbudget för 2022. Budgeteffekterna av dessa förslag och aviseringar sammanfattas per utgiftsområde i tabell 6.16. Endast större anslagsförändringar, som uppgår till minst 50 miljoner kronor ett enskilt år, redovisas separat inom varje utgiftsområde.

Tabell 6.15 Beslutade anslagsförändringar sedan 2022 års ekonomiska vårproposition

Miljoner kronor

	Anslag	2022	2023	2024	2025
5 Internationell samverkan		578			
Stöd till Ukraina ¹	1:2	578			
6 Försvar och samhällets krisberedskap		1 422			
Stöd till Ukraina ¹	1:1, 1:2, 1:3; 2:4	422			
Ytterligare stöd till Ukraina ²	1:3	1 000			
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg		100			
Återför medel för utökad jobbstimulans inom försörjningsstödet ³	4:7	100			
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom		-83	1 176	1 570	2 084
Höjd garantipension och förstärkt bostadstillägg ¹	1:1, 1:3, 1:4	3 907	10 466	10 620	11 219
Garantitillägg ³	1:3, 1:4	-3 990	-9 290	-9 050	-9 135
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid		50			
Medel till folkbildningen för skyddsökande ⁴	14:3	50			
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik		4 291			
Medel till energieffektivisering och renovering av flerbostadshus m.m. ⁵	1:7	1 177			
Medel till investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder ⁵	1:8	3 114			
21 Energi		550			
Elpriskompensation tillskott ⁴	1:12	550			
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel		1 770			
Stöd till jordbruket och fiskerinäringen ⁴	1:17; 1:18	1 770			
24 Näringsliv		1 500			
Konvertering av lån SAS ⁶	1:17	1 500			
Summa anslagsförändringar		10 178	1 176	1 570	2 084
<i>varav anslagsökningar</i>		<i>14 235</i>	<i>10 759</i>	<i>10 880</i>	<i>11 485</i>
<i>varav anslagsminskningar</i>		<i>-4 057</i>	<i>-9 583</i>	<i>-9 310</i>	<i>-9 401</i>
Summa ökning av takbegränsade utgifter		10 178	1 176	1 570	2 084

¹ Propositionen Extra ändringsbudget för 2022 – Vårändringsbudget för 2022 och stöd till Ukraina (prop. 2021/22:269, bet. 2021/22:FiU49, rskr. 2021/22:459–470).

² Riksdagens beslut om ytterligare ändringar i statens budget för 2022 utöver regeringens förslag (bet. 2021/22:FiU49, rskr. 2021/22:459–470).

³ Ursprungligt förslag i VÅB22 som utgick i och med att riksdagen avlog finansutskottets förslag till beslut om Vårändringsbudget för 2022 samt extra ändringsbudget om stöd till Ukraina (bet. 2021/22:FiU21 punkt 1, rskr. 2021/22:402).

⁴ Propositionen Extra ändringsbudget för 2022 – Stöd till jordbruket och fiskerinäringen samt kompensation för höga energipriser (prop. 2021/22:252, bet. 2021/22:FiU48, rskr. 2021/22:436–439).

⁵ Riksdagens beslut om ytterligare ändringar i statens budget för 2022 utöver regeringens förslag (bet. 2021/22:FiU48, rskr. 2021/22:436–439).

⁶ Propositionen Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder i samband med rekapitalisering av SAS AB (prop. 2021/22:258, bet. 2021/22:FiU48, rskr. 2021/22:436–439).

Källa: Egna beräkningar.

Tabell 6.16 Nu föreslagna och aviserade reformer

Miljoner kronor

	Anslag	2022	2023	2024	2025
1 Rikets styrelse			1 025	1 552	1 540
Kostnader för ombyggnation m.m. riksdagen	2:3		65	65	65
Tillskott Regeringskansliet med anledning av Nato m.m.	4:1		500	900	900
Ny myndighetsstruktur för civilt försvar och krisberedskap, länsstyrelserna	5:1		132	132	132
Civilt försvar: förstärkning länsstyrelserna	5:1		60	60	60
Cybersäkerhetsarbete länsstyrelserna	5:1		7	101	116
Nytt mediestöd	8:1			50	50
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning			43	74	69

	Anslag	2022	2023	2024	2025
3 Skatt, tull och exekution			84	253	253
Förbättrad folkbokföring genom folkräkning	1:1		75	170	170
Utökade hemliga och preventiva tvångsmedel	1:1, 1:2			73	73
4 Rättsväsendet		50	3 080	2 408	5 016
10 000 fler polisanställda	1:1		330	976	976
Verksamhetsskydd	1:1		150	150	150
EU-ordförandeskapet	1:1		400		
Ny lag om ordningsvakter	1:1		45	110	70
Ny förverkandelagstiftning	1:1, 1:2, 1:3, 1:4, 1:5, 1:11		64	115	115
Utökade hemliga och preventiva tvångsmedel	1:1, 1:3, 1:4, 1:5, 1:15			194	194
Stärkt operativ förmåga Säkerhetspolisen	1:2		135	260	310
Förstärkt rättsväsende	1:3, 1:4, 1:5, 1:7, 1:8, 1:9	50	230	355	548
Skyddat boende för våldsutsatta barn och vuxna, omfördelning mellan anslag	1:5, 1:11		44	91	91
Skärpta regler om villkorlig frigivning och vistelseförbud	1:6				1 200
Fortsatt kapacitetsförstärkning Kriminalvården	1:6				1 100
Skärpta straff för brott i kriminella nätverk	1:6				58
Tillskott rättsliga biträden m.m.	1:11		1 540		
Tillskott kostnader för vissa skaderegleringar	1:12		55	55	55
5 Internationell samverkan		38	66	90	94
Ny lag om utländska direktinvesteringar	1:5		48	75	79
6 Försvar och samhällets krisberedskap		10	4 316	9 086	9 380
Försvarsuppbyggnad inkl. Försvarsmakten	1:1		2 007	2 454	2 835
Utökade materielanskaffningar	1:3		1 513	5 156	4 781
Utvecklad försvarsunderrättelseförmåga Försvarets radioanstalt	1:8		203	305	508
Omhändertagande av kommande anskaffningsbehov Försvarets materielverk	1:11		523	847	959
Förstärkt förmåga Kustbevakningen	2:1		31	273	246
Ny myndighetsstruktur för civilt försvar och krisberedskap, finansiering	2:4		-249	-249	-249
Civilt försvar: kommuner och regioners arbete	2:4		100	100	100
Myndigheten för totalförsvarsanalys	1:13		50	61	61
Myndigheten för totalförsvarsanalys, finansiering	1:1		-50	-61	-61
Föreskrifter för små modulära reaktorer (SMR) m.m., Strålsäkerhetsmyndigheten	3:1		25	50	50
7 Internationellt bistånd		-4 852	-7 219	-9 370	-12 580
Biståndsbudgeten uppgår till 56 mdkr per år och frikopplas från bruttonationalinkomsten (BNI)	1:1		-7 114	-9 327	-12 529
Minskat antal kvotflyktingar	1:1		71	144	139
Slutliga avräkningar asylkostnader ¹	1:1	-4 852			
Neddragning förvaltningsanslag till följd av ändrad biståndsbudget	1:2, 1:3, 1:4, 1:6		-176	-187	-190
8 Migration			619	347	143
Medel till Migrationsverket med anledning av situationen i Ukraina	1:1		535	270	
Ökade kostnader för migrationsdomstolarna	1:4		38	77	103
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg		220	7 041	5 286	6 525
Ökade kostnader för läkemedelsförmånerna	1:5		911	911	911
Utgifter för vaccin covid-19	1:6		1 400		

	Anslag	2022	2023	2024	2025
Kostnader för Socialstyrelsens beredskapslager på grund av covid-19	1:6		100		
Covidbevis	1:6		60		
Tillskott Läkemedelsverket	1:6		55		
Civilt försvar: vård, omsorg och socialtjänst	1:6; 4:7		200	430	450
Tillskott för fortsättning av pågående sjukvårdsarbete	1:6		1 000		
Vaccinationer covid-19, ersättning till regionerna	1:6		500		
Övervaka behov av test- och analyskapacitet, studier m.m. covid-19	1:6		200		
Förlängd satsning på vård i landsbygden	1:6		300	300	300
Fysisk aktivitet på recept	1:6		50	75	100
Förlossningsvård och kvinnors hälsa	1:6		200	1 500	1 500
Nationell vårdförmedling	1:6				100
Ökad vårdkapacitet	1:6		1 000	500	2 000
Minskad satsning vårdförlopp	1:6		-101		
Förebyggande arbetet inom barn- och ungdomshälsovården	1:6		50	100	200
Finansiering av stöd till barn och ungdomsorganisationer	1:6		-50	-50	-50
Tillskott smittbärrpenning ¹	1:6	200			
Skyddat boende för våldsutsatta barn och vuxna, omfördelning mellan anslag	4:7		-211	-457	-457
Aktiv och meningsfull fritid för barn och unga	2:6		50	731	792
Förebygga ohälsa och ofrivillig ensamhet bland äldre	2:7		145	100	100
Teknisk justering för stärkt rätt till assistans, omfördelning mellan anslag	4:4		26	52	78
Motverka äldres ensamhet kommuner	4:5		50	50	50
Genomförande av tillgänglighetsdirektivet	4:5; 4:7		-4	-43	-88
Temporär subvention LVU-placeringar	4:6		484	532	
Förstärkning av föräldraskapsstöd	4:7		200	200	200
Föräldraskapsstöd, omfördelning mellan anslag	4:7		200	200	200
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning		4 530	523	313	313
Förlängning av undantag i sjukpenningen pga. uppskjuten vård	1:1		210		
Tillskott sjukpenning ¹	1:1	4 500			
Bibehållen möjlighet för flyktingar m.fl. att tillgodoräkna sig hemlandstid i sjuk- och aktivitetsersättningen	1:2		300	300	300
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom			500	476	421
Ändrade regler för tillgodoräknande av försäkringstid för garantipension	1:1		800	859	767
Ändrade regler för tillgodoräknande av försäkringstid för garantipension, följdändring äldreförsörjningsstöd	1:4		-300	-383	-346
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn		770	520		
Tillskott tillfällig föräldrapenning och graviditetspenning ¹	1:2	770			
Förstärkt bostadsbidrag till barnfamiljer	1:8		520		
13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering			-488	-621	-850
Minskat antal kvotflyktingar	1:2		-327	-700	-919
Tillskott arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck	3:1		50	50	50

	Anslag	2022	2023	2024	2025
Omfördelning ej använda medel Delmos	4:1		-245		
14 Arbetsmarknad och arbetsliv			3 895	6 105	6 433
Bibehållen arbetslöshetsförsäkring på dagens nivå	1:2		5 823	6 354	6 640
Minskade medel för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	1:3		-1 500		
Minskat antal kvotflyktingar	1:3, 1:14		-130	-383	-496
Omfördelning mellan år Europeiska socialfonden m.m. 2014–2020	1:6			50	
Omfördelning mellan år Europeiska socialfonden m.m. 2021–2027	1:7		-175	247	398
Nystartsjobb: 6 mån. kvalificeringstid för nyanlända	1:13		-157	-157	-113
15 Studiestöd			131		
Fler platser på regionalt yrkesvux	1:2, 1:4		131		
16 Utbildning och universitetsforskning			2 080	2 208	2 330
Kvalitetsdialoger	1:1		-61	-85	-85
Finansiering av vissa reformer i BP23	1:1		-25	-71	-70
Spetsklasser	1:1, 1:5		25	50	50
Tillskott European Spallation Source ERIC (ESS)	3:1		356	569	528
Tillskott European Spallation Source ERIC (ESS), finansiering	1:1		-166	-160	-107
Läromedel	1:5		685	555	555
Sociala team	1:5		75	250	250
Lovskola	1:5		100		
Jour- och akutskolor	1:5		50	100	100
Ökad tillgång till speciallärare, specialpedagogiska insatser och särskilda undervisningsgrupper	1:5, 1:10		600	900	1 000
Vidareutbildning av lärare	1:10		50	50	50
Reversering av avisering i den beslutade budgeten för 2022, lärarlönelyftet	1:13		1 000	2 000	2 000
Reversering av avisering i den beslutade budgeten för 2022, likvärdighetsbidraget	1:15		-1 000	-2 000	-2 000
Neddragning likvärdighetsbidraget	1:15			-115	-115
Fler platser på regionalt yrkesvux	1:17		270		
Svenska rymdaktiebolagets samhällsuppdrag	3:4		60	60	60
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid			320	309	313
Stärkt stöd till barn- och ungdomsorganisationer	12:2		50	50	50
Äldrelyftet	13:1		25	50	50
Stöd till idrotten i utsatta områden	13:1		100	100	100
Motverka ofrivillig ensamhet	13:5		75	75	75
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik			-206	4 206	1 066
Tillskott för redan beslutade energieffektiviseringsstöd	1:7		350	840	40
Beslutade investeringsstöd, omfördelning mellan år	1:8		-580	3 360	1 020
19 Regional utveckling		0	-830	-103	640
Nationella åtgärder för landsbygdsutveckling, omfördelning mellan anslag	1:1		92	92	92
Förstärkning av transportbidrag	1:2	77	50	50	55
Förstärkning av transportbidrag, finansiering	1:1	-77			
Omfördelning mellan år Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för rättvis omställning 2021–2027	1:1, 1:4		-820	-465	533

	Anslag	2022	2023	2024	2025
Omfördelning mellan år Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020	1:3		-112	260	
20 Allmän miljö- och naturvård			4 589	-1 182	-1 163
Återvätning av våtmarker	1:3		200	200	200
Finansiering återvätning av våtmarker – minskat anslag skydd av värdefull natur	1:14		-200	-200	-200
Stöd till förorenade områden	1:4		340	340	340
Avveckling av Klimatbonus	1:8		2 985	-2 970	-2 970
Vattensatsning, inkl. övergödning	1:11		250	250	250
Förstärkning av internationella klimatinsatser	1:12		60	100	100
Förstärkning av Klimatklivet (laddinfrastruktur)	1:16		400	500	500
Förstärkning av Industriklivet	1:18		600	600	600
21 Energi			592	1 602	1 107
Stöd till energieffektivisering	1:2		379	400	400
Satsning på kärnkraftsforskning	1:4		50	100	100
Satsning på elberedskap	1:6		90	90	90
Förlängd satsning på laddinfrastruktur	1:10		90	1 000	505
Stöd till metangasreducering, finansiering	1:11		-50		
22 Kommunikationer		471	3 258	2 009	2 126
Civilt försvar: resursförstärkning på transportområdet	1:1		200	200	200
Förstärkning av investeringar i ny infrastruktur	1:1		1 000		
Ökat vägunderhåll	1:2		1 000		
Ökat vägunderhåll, finansiering från medel för järnvägsunderhåll	1:2		-750		
Beredskapsflygplatser	1:6		61	61	61
Medel till trafikavtal för nationellt upphandlad linjetrafik	1:7	200	60	60	60
Stöd till transeuropeiska transportnätet (TEN-T)	1:10	260	400	400	400
Genomförande av tillgänglighetsdirektivet	1:12, 2:1			29	56
Infrastruktur för flygtrafiktjänst	1:17				80
Nationella åtgärder för landsbygdsutveckling, omfördelning mellan anslag	2:5		600	600	600
Bredbandsutbyggnad	2:5		600	600	600
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel		563	848	-685	-1 005
Nationella åtgärder för landsbygdsutveckling, omfördelning mellan anslag	1:8		82	105	121
Nationella åtgärder för landsbygdsutveckling, omfördelning mellan anslag	1:17		-829	-852	-868
Justering växelkurs och förändrad prognos Gårdsstöd ¹	1:10	563			
Finansiella korrigeringar	1:17		470	150	150
Omfördelning mellan år landsbygdsprogrammet, medfinansiering	1:17		865	642	642
Omfördelning mellan år landsbygdsprogrammet, EU-medel	1:18		1 160	-1 190	-1 565
Stöd till metangasreducering	1:19		50		
Omfördelning mellan år inom ramen för stöd till fiske och vattenbruk, medfinansiering	1:28		-49	63	88
Omfördelning mellan år inom ramen för stöd till fiske och vattenbruk, EU-medel	1:29		-5	76	89
Omfördelning mellan år EU:s gemensamma jordbrukspolitik, medfinansiering	1:30		-671	152	168

	Anslag	2022	2023	2024	2025
Omfördelning mellan år EU:s gemensamma jordbrukspolitik, EU-medel	1:31		-300	75	75
24 Näringsliv		8	3 510	382	48
Tillskott Tillväxtverket för att avsluta arbetet med korttidsstödet	1:4		165	95	
Möjlighet att konvertera SAS upplupna ränta på lånefordringar	1:17		150		
Omfördelning mellan år inom ramen för Brexitjusteringsreserven	1:23		597	234	
Elstöd till elintensiva företag	1:24		2 400		
Exportfrämjande	2:3		122		
25 Allmänna bidrag till kommuner		175	7 976	7 635	8 277
Skyddat boende för våldsutsatta barn och vuxna, omfördelning mellan anslag	1:1		145	321	321
Teknisk justering för stärkt rätt till assistans, omfördelning mellan anslag	1:1		-26	-52	-78
Skatteavtalet Sverige Danmark	1:1		-153	-153	-153
Förstärkning av de generella statsbidragen	1:1		6 000	6 000	6 000
Ändrade skatteregler	1:1		1 800	1 800	1 800
Föräldraskapsstöd, omfördelning mellan anslag	1:1		-200	-200	-200
Skolkostnadsutredningens förslag genomförs inte	1:1		-60	-60	-60
Utökad undervisningstid flyttas fram	1:1		-225	-675	
Utjämningsbidrag LSS-kostnader ¹	1:2	175	640	640	640
26 Statsskuldräntor m.m.		10 500			
Tillskott räntor på statsskulden ¹	1:1	10 500			
Summa anslagsförändringar		12 482	36 273	32 377	30 493
<i>varav anslagsökningar</i>		<i>15 795</i>	<i>61 465</i>	<i>62 696</i>	<i>65 533</i>
<i>varav anslagsminskningar</i>		<i>-3 313</i>	<i>-25 192</i>	<i>-30 319</i>	<i>-35 039</i>
Skillnad mellan anslagseffekt och utgiftseffekt ²		-4 029			
Summa ökning av takbegränsade utgifter		-2 047	36 273	32 377	30 493
Anslagsförändringar som motiverar teknisk justering av utgiftstaket		175	2 288	2 288	2 288
Ökning av takbegränsade utgifter exkl. utgiftsförändringar som motiverar teknisk justering av utgiftstaket³		-2 222	33 985	30 090	28 206
Beslutade anslagsförändringar sedan 2022 års ekonomiska vårproposition enligt tabell 6.15		10 178	1 176	1 570	2 084
Summa ökning av takbegränsade utgifter sedan 2022 års ekonomiska vårproposition till följd av beslutade, föreslagna och aviserade reformer		7 956	35 161	31 660	30 290

Anm.: Endast större anslagsförändringar som uppgår till minst 50 miljoner kronor ett enskilt år redovisas separat inom varje utgiftsområde.

¹ Förslag i propositionen HÄB22 som främst avser regelstyrda transfereringsanslag till följd av ändrade volymer eller makroekonomiska förutsättningar utan att någon ny reform föreslås uppgår till sammanlagt 11,9 miljarder kronor eller 1,4 miljarder kronor exkl. statsskuldräntor.

² Budgeteffekten av vissa åtgärder har justerats för bedömt faktiskt utnyttjande, se vidare avsnitt 6.4 under rubriken Revidering av budgeteffekter för vissa åtgärder med anledning av pandemin.

³ Motsvarar de utgifter som till följd av reformer minskar budgeteringsmarginalen.

Källa: Egna beräkningar.

Reviderad pris- och löneomräkning

Mot bakgrund av nya prognoser för den makroekonomiska utvecklingen har de beräknade utgifterna till följd av pris- och löneomräkning av anslag för förvaltnings- och investeringsändamål reviderats. I denna proposition bedöms utgifterna till följd av pris- och löneomräkning 2024 och 2025 bli högre än i beräkningen i 2022 års ekonomiska vårproposition (se tabell 6.14). Den förändrade makroekonomiska

utvecklingen sedan vårpropositionen påverkar inte pris- och löneomräkningen för 2023 eftersom den fastställdes i samband med vårpropositionen och baseras på utfall för 2021.

Makroekonomiska förändringar

Den nya makroekonomiska bedömningen i denna proposition som redovisas i avsnitt 3 beräknas sammantaget medföra högre utgifter i jämförelse med 2022 års ekonomiska vårproposition för hela perioden 2023–2025 (se tabell 6.13 och tabell 6.14).

Utgifterna inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd är knutna till den makroekonomiska utvecklingen genom att biståndsbudgeten ska motsvara 1 procent av Sveriges BNI. BNI har reviderats upp 2023–2025 jämfört med bedömningen i vårpropositionen. Om biståndsbudgeten fortsatt var kopplad till BNI skulle utgifterna därmed öka. I denna proposition föreslås dock att biståndsbudgeten ska frikopplas från BNI och att den ska uppgå till 56 miljarder kronor 2023–2025. Förslaget beräknas minska utgifterna inom utgiftsområdet vilket framgår av tabell 6.16.

Upprevidering av prisbasbeloppet, till följd av uppreviderad inflation (konsumentprisindex), ger högre utgifter 2023–2025 inom ett flertal utgiftsområden, bl.a. utgiftsområdena 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning, 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom, 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn samt 15 Studiestöd.

Prognosen för inkomstindex har reviderats upp för 2023, ned för 2024 och upp för 2025 i jämförelse med vårpropositionen. Det medför högre utgifter 2023, lägre utgifter 2024 och högre utgifter 2025 för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget. Revideringen av inkomstindex påverkar utgifterna inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom i motsatt riktning till utgifterna för ålderspensionssystemet eftersom utgifterna för garantipension och bostadstillägg för pensionärer minskar när inkomstpensionerna ökar.

Ett försämrat arbetsmarknadsläge ger högre utgifter 2023 och 2024 inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Utgifterna väntas dock minska 2025 i takt med att arbetsmarknaden väntas återhämta sig.

Volym

Den nya bedömningen av volymer i transfereringssystemen i denna proposition beräknas sammantaget medföra lägre utgifter 2023, högre utgifter 2024 och ungefär oförändrade utgifter 2025 i jämförelse med 2022 års ekonomiska vårproposition (se tabell 6.13 och tabell 6.14). I tabell 6.17 redovisas de förändringar av volymprognoserna som förklarar de största utgiftsförändringarna.

Tabell 6.17 Volymer inom olika transfereringssystem jämfört med 2022 års ekonomiska vårproposition

Tusental			
Utgiftsområde och volym	2023	2024	2025
8 Asylsökande och skyddsbehövande, genomsnittligt antal inskrivna per dygn	44,1	39,4	12,7
11 Antal personer med garantipension	366,9	387,3	394,4
11 Antal pensionärer som erhåller bostadstillägg	-19,1	-23,0	-24,6
13 Genomsnittligt antal nyanlända som kommunerna får schablonersättning för	-3,6	-6,5	-8,1
14 Antal deltagare i etableringsinsatser	-1,9	-3,2	-3,7

Utgiftsområde och volym	2023	2024	2025
15 Antal personer med studiemedel	-7,8	-4,4	-5,0

Anm.: Volymuppgifter om antal personer avser årsgenomsnitt och är avrundade. Endast ett urval av volymer med större förändringar mot VÅP22 redovisas i tabellen.

Källa: Egna beräkningar.

Inom utgiftsområde 8 Migration har prognosen för det genomsnittliga antalet inskrivna asylsökande och tillfälligt skyddsbehövande per dygn reviderats upp 2023–2025. Det förklaras av att massflyktsdirektivet förlängts och nu är aktiverat ytterligare ett år. Majoriteten av de personer från Ukraina som sökt och kommer att söka skydd 2022 och 2023 antas stanna i Sverige så länge direktivet är aktiverat. När massflyktsdirektivet inte längre är aktiverat beräknas ca 60 procent successivt återvända till Ukraina medan ca 40 procent beräknas stanna i Sverige och söka asyl eller uppehållstillstånd på annan grund.

Inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom har prognosen för antalet personer med garantipension reviderats upp och prognosen för antalet pensionärer som får bostadstillägg justerats ned. Prognosrevideringen av antalet personer med garantipension förklaras huvudsakligen av förslaget om höjd garantipension, som innebär att grundnivån för garantipensionen höjs med 1 000 kronor per månad, vilket medför att fler pensionärer som tidigare inte haft garantipension beräknas tillkomma. Prognosjusteringen av antalet pensionärer som får bostadstillägg förklaras av att riksdagen beslutade att inte införa ett garantitillägg i bostadstillägget, vilket hade föreslagits i propositionen Vårändringsbudget för 2022.

Inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering har prognosen för det genomsnittliga antalet nyanlända som kommunerna får ersättning för reviderats ned 2023–2025. Utvecklingen av volymerna inom utgiftsområdet påverkas av beslut och beror på förslaget i denna proposition om att mottagandet av kvotflyktingar ska minska till 900 per år, jämfört med de 5 000 som var åtagandet för 2021. Förslaget beräknas minska utgifterna inom utgiftsområdet vilket framgår av tabell 6.16.

Inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv har prognosen för antalet deltagare i etableringsinsatser reviderats ned 2023–2025. Utvecklingen av volymerna inom utgiftsområdet påverkas av beslut och beror på förslaget i denna proposition om att mottagandet av kvotflyktingar ska minska till 900 per år, jämfört med de 5 000 som var åtagandet för 2021. Förslaget beräknas minska utgifterna inom utgiftsområdet vilket framgår av tabell 6.16.

Inom utgiftsområde 15 Studiestöd har prognosen för personer med studiemedel reviderats ned för hela prognosperioden till följd av att den ökade efterfrågan på studier som pandemin gav upphov till inte varit bestående i den utsträckning som tidigare väntats.

Inom ålderspensionssystemet har prognosen för antalet personer som väntas påbörja sitt uttag av allmän inkomstgrundad pension reviderats ned. Revideringen förklaras av att erfarenheterna av effekterna av pensionsreformen 2020, som innebar att den lägsta åldern för uttag av allmän inkomstgrundad pension höjdes från 61 till 62 år, har inkluderats i prognosen. Jämfört med tidigare prognoser väntas därför en större andel senarelägga sitt uttag av pension i samband med att den lägsta åldern för att ta ut allmän inkomstgrundad pension höjs från 62 till 63 år 2023.

Tekniska justeringar

Den största utgiftsförändringen som motiverar en teknisk justering av utgiftstaket är förslaget att justera statsbidraget till kommuner och regioner för att neutralisera

effekterna på kommunernas skatteunderlag av det höjda avdraget för resor till och från arbetsplatsen. I avsnitt 4.2 beskrivs de förslag som motiverar tekniska justeringar av utgiftstaket.

Minskning av anslagsbehållningar

Som framgår av tabell 6.3 beräknas budgetposten Minskning av anslagsbehållningar vara negativ för 2023–2025. Ett negativt värde innebär att behållningarna blir större under året, vilket sker när utgiftsförbrukningen understiger nivån för anvisade medel. Sedan 2022 års ekonomiska vårproposition har utgiftsprognoserna för 2023–2025 sammantaget reviderats ned mer än vad anslagsnivåerna förändrats. Det medför att anslagsbehållningarna sammantaget bedöms bli större än bedömningen i vårpropositionen, vilket framgår av de negativa beloppen för 2023–2025 i tabell 6.14.

Övriga utgiftsförändringar

Övriga utgiftsförändringar bidrar till att de takbegränsade utgifterna blir något högre jämfört med 2022 års ekonomiska vårproposition, främst för 2024. Delar av utgifterna inom utgiftsområde 8 Migration som går till mottagandet av tillfälligt skyddsbehövande från Ukraina kan avräknas från biståndet inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. Utgifterna som kan avräknas biståndet beräknas nu blir lägre än vad som bedömdes i vårpropositionen vilket bidrar till att biståndsutgifterna inom utgiftsområde 7 beräknas öka 2023. Revideringen beror på nya antaganden om inflödet av tillfälligt skyddsbehövande och att massflyktsdirektivet förlängts och kommer vara aktiverat ytterligare ett år. Den upprevidering som skett av EU:s utgifter för 2023 påverkar direkt utgifterna inom utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen och får som följd att EU-avgiften är högre i denna proposition jämfört med bedömningen i vårpropositionen.

6.6 Uppföljning av utgifterna i statens budget och takbegränsade utgifter 2022

Utgiftsramarna för 2022 följer dels av det ursprungliga beslutet om statens budget för 2022, dels av de ändringar av ramarna som beslutats av riksdagen därefter. Därutöver föreslås ytterligare ändringar i propositionen Höständringsbudget för 2022. I tabell 6.18 redovisas de ursprungligen beslutade utgiftsramarna och de ändringar av ramarna som därefter beslutats och föreslagits. Sammantaget medför ändringarna ökade utgiftsramar 2022 om 87,2 miljarder kronor, och totalt uppgår de anvisade medlen för 2022 till 1 290,3 miljarder kronor. Ändringarna består huvudsakligen av att extraordinära åtgärder vidtagits eller föreslagits för innevarande år med anledning av pandemin och Rysslands invasion av Ukraina.

Av tabell 6.18 framgår vidare att prognosen för utgifterna inom budgetens utgiftsområden för 2022 beräknas uppgå till 1 253,2 miljarder kronor. De beräknade utgifterna för 2022 beräknas därmed överstiga utgifterna i den ursprungligen beslutade budgeten för 2022 med 56,8 miljarder kronor. Utgifterna understiger dock totalt anvisade medel för 2022 med 37,2 miljarder kronor.

Tabell 6.18 Utgifter 2022

Miljarder kronor

Utgiftsområde	Urspr. budget ¹	Beslutade ändringsbudgetar ^{2,3}	Förslag till ändringsbudget (HÄB) ^{3,4}	Totalt anvisat ⁵	Prognos	Differens prognos urspr. budget	Differens prognos totalt anvisat
1 Rikets styrelse	17,2	0,4		17,6	17,9	0,7	0,3
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	18,0	0,0		18,0	17,5	-0,5	-0,5

Utgiftsområde	Urspr. budget ¹	Beslutade ändringsbudgetar ^{2, 3}	Förslag till ändringsbudget (HÄB) ^{3, 4}	Totalt anvisat ⁵	Prognos	Differens prognos urspr. budget	Differens prognos totalt anvisat
3 Skatt, tull och exekution	12,8	0,1		12,9	12,9	0,1	0,0
4 Rättsväsendet	62,9	0,1	0,1	63,0	61,8	-1,1	-1,2
5 Internationell samverkan	2,2	1,2	0,0	3,4	3,4	1,2	0,0
6 Försvar och samhällets krisberedskap	76,6	4,5	0,0	81,1	81,2	4,6	0,1
7 Internationellt bistånd	51,9	0,0	-4,9	47,1	46,9	-5,0	-0,2
8 Migration	8,5	10,3		18,8	14,2	5,7	-4,6
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	113,3	7,9	0,2	121,4	123,0	9,7	1,5
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	97,4	14,6	4,5	116,5	113,9	16,4	-2,7
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	42,2	4,2		46,4	46,4	4,3	0,1
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	99,8	1,7	0,8	102,3	102,0	2,1	-0,3
13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	6,2	0,0		6,2	5,8	-0,4	-0,4
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	93,2	0,1		93,3	80,8	-12,4	-12,4
15 Studiestöd	27,8	0,1		27,9	26,3	-1,5	-1,6
16 Utbildning och universitetsforskning	95,4	0,1		95,5	92,2	-3,2	-3,3
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	18,5	1,7		20,2	19,8	1,3	-0,4
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	5,8	4,3		10,1	7,5	1,7	-2,6
19 Regional utveckling	4,7		0,0	4,7	3,6	-1,1	-1,1
20 Allmän miljö- och naturvård	21,0	3,9		24,8	22,6	0,9	-2,3
21 Energi	3,3	9,0		12,3	12,2	9,7	-0,1
22 Kommunikationer	77,0	1,0	0,5	78,4	77,2	0,3	-1,2
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	21,6	2,2	0,6	24,4	22,7	1,0	-1,8
24 Näringsliv	9,3	7,1	0,0	16,3	14,3	5,1	-2,0
25 Allmänna bidrag till kommuner	156,5	0,4	0,2	157,1	157,1	0,6	0,0
26 Statsskuldsräntor m.m.	12,2	0,0	10,5	22,7	22,6	10,4	-0,1
27 Avgiften till Europeiska unionen	47,8			47,8	47,3	-0,5	-0,5
Summa utgiftsområden	1 203,1	74,7	12,5	1 290,3			
Minskning av anslagsbehållningar	-6,7						
Summa utgifter	1 196,4				1 253,2	56,8	-37,2
Summa utgifter exkl. statsskuldsräntor	1 184,4				1 230,6	46,2	-37,1
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	346,2				348,2	2,0	
Takbegränsade utgifter	1 530,5				1 578,8	48,3	
Budgeteringsmarginal	103,5				55,2	-48,3	
Utgiftstak för staten	1 634,0				1 634,0		

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan. Anslagen är fördelade till de utgiftsområden de tillhör i statens budget för 2022.

¹ Enligt den ursprungligen beslutade budgeten för 2022 (bet. 2021/22:FiU1, rskr. 2021/22:46).

² Inkluderar Extra ändringsbudget för 2022 – Ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, medel för testning och smittspårning samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2021/22:86, bet. 2021/22:FiU16, rskr. 2021/22:137–142), riksdagens beslut om ytterligare ändringar i statens budget för 2022 utöver regeringens förslag (bet. 2021/22:FiU16, rskr. 2021/22:137–142), Extra ändringsbudget för 2022 – Slopade karenstid för stöd vid korttidsarbete, förstärkt evenemangsstöd och andra åtgärder med anledning av coronaviruset samt kompensation till hushållen för höga elpriser (prop. 2021/22:113, bet. 2021/22:FiU44, rskr. 2021/22:169–173), Ändringar i statens budget för 2022 – Ekonomiskt stöd och utrustning till Ukraina (bet. 2021/22:FiU40, rskr. 2021/22:174 och rskr. 2021/22:175), Ändringar i statens budget för 2022 – Stöd till Ukraina med efterfrågad försvarsmateriel (bet. 2021/22:FiU46, rskr. 2021/22:204), Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser (prop. 2021/22:199, bet. 2021/22:FiU47, rskr. 2021/22:226–228), Extra ändringsbudget för 2022 – Stöd till jordbruket och fiskerinäringen samt kompensation för höga energipriser (prop. 2021/22:252, bet. 2021/22:FiU48, rskr. 2021/22:436–439), riksdagens beslut om ytterligare ändringar i statens budget för 2022 utöver regeringens förslag (bet. 2021/22:FiU48, rskr. 2021/22:436–439), Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder i samband med rekapitalisering av SAS AB (prop. 2021/22:258, bet. 2021/22:FiU48, rskr. 2021/22:436–439), Extra ändringsbudget för 2022 – Vårändringsbudget för 2022 och stöd till Ukraina (prop. 2021/22:269, bet. 2021/22:FiU49, rskr. 2021/22:459–470), riksdagens beslut om ytterligare ändringar i statens budget för 2022 utöver regeringens förslag (bet. 2021/22:FiU49, rskr. 2021/22:459–470).

³ Där 0,0 anges har förslag till eller beslut om ändringsbudget lämnats men beloppet för utgiftsområdet uppgår till totalt mindre än 50 miljoner kronor.

⁴ Förslag i propositionen Höständringsbudget för 2022.

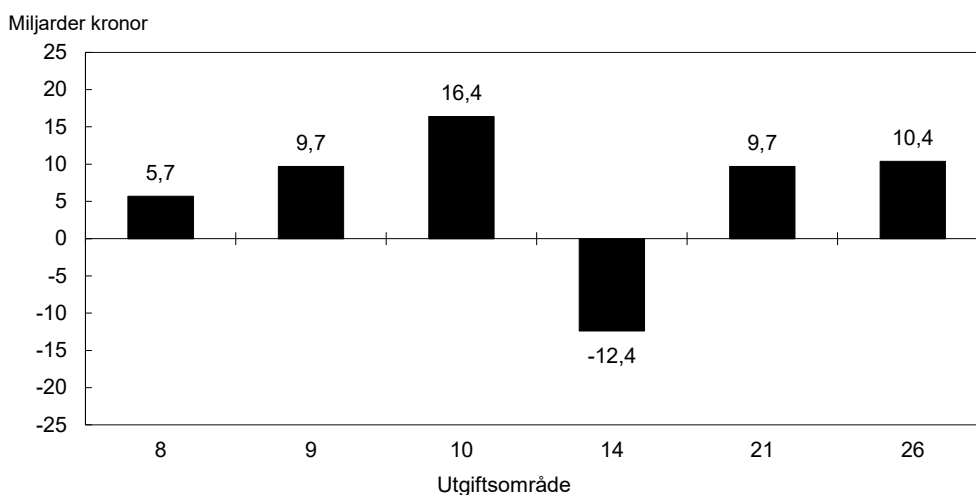
⁵ Anvisat på statens budget enligt den ursprungligen beslutade budgeten för 2022 (bet. 2021/22:FiU1, rskr. 2021/22:46) samt beslut och förslag enligt fotnot 2 och 4.

Källa: Egna beräkningar.

Större skillnader mellan prognos och ursprungligen beslutad budget

Diagram 6.1 visar de sex utgiftsområden där skillnaden mellan beräknade utgifter och ursprungligen beslutade ramar för 2022 är som störst. Avvikelserna förklaras övergripande i texten.

Diagram 6.1 Skillnad mellan utgiftsprognos för 2022 och ursprungligen anvisade medel i statens budget för 2022 för vissa utgiftsområden

Anm.: Differens mellan utgiftsprognos i denna proposition och ursprungligen anvisade medel enligt den beslutade budgeten för 2022 (bet. 2021/22:FiU1, rskr. 2021/22:46).

Källa: Egna beräkningar.

För utgiftsområde 8 Migration beror upprevideringen på Rysslands invasion av Ukraina och EU:s aktivering av massflyktsdirektivet, vilket medför att 55 000 personer från Ukraina beräknas söka skydd i Sverige under 2022.

För utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg beror upprevideringen främst på tillskott till anslaget 1:6 *Bidrag till folkhälsa och sjukvård*. Dessa tillskott har syftat till att stödja regionerna i deras arbete med anledning av pandemin, främst avseende testning, smittspårning och vaccinering mot coronaviruset. Därtill har medel tillförts anslaget för att öka antalet vårdplatser.

För utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning är upprevideringen huvudsakligen hänförlig till pandemirelaterade åtgärder som upphörde vid utgången av mars 2022. Den största uppskrivningen av utgifterna har skett

på anslaget 1:7 *Ersättning för höga sjuklönekostnader* och rör arbetsgivares tillfälligt ökade rätt till ersättning för sjuklönekostnader. Därutöver har utgifterna på anslaget 1:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.*, bl.a. gällande ersättning för karensavdrag och ersättning till riskgrupper, ökat med anledning av de tillfälliga reglerna som regeringen införde som en konsekvens av spridningen av coronaviruset. Därtill har utgifterna reviderats upp på grund av ökat inflöde och ökad varaktighet i den reguljära sjukpenningen.

För utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv beror nedrevideringen i huvudsak på justerade prognoser i linje med utfall för anslagen 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd*, 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser*, 1:4 *Lönebidrag och Samhall m.m.* och 1:13 *Nystartsjobb, etableringsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar*.

För utgiftsområde 21 Energi beror upprevideringen på kompensationen till hushåll för höga elpriser i samtliga elområden fr.o.m. december 2021 t.o.m. februari 2022, samt den modifierade, förlängda kompensationen för elområdena 3 och 4 under mars 2022.

För utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m. beror upprevideringen främst på att utgifterna för statsskuld räntor bedöms bli högre än tidigare beräknat. Det förklaras i huvudsak av större kurs- och valutaförluster, bl.a. till följd av en försvagad kronkurs gentemot euron och US-dollar samt lägre överkurser vid emission till följd av högre marknadsräntor. Anslaget för detta utgiftsområde får enligt budgetlagen överskridas om det är nödvändigt för att fullgöra statens betalningsåtaganden. Men i enlighet med förarbetena till lagen och praxis föreslår regeringen ändringar av anslaget när utgifterna väntas avvika väsentligt från anvisade medel.

6.7 Återrapportering av vissa tillkännagivanden

I detta avsnitt (6.7) återrapporterar regeringen vissa tillkännagivanden som riksdagen har lämnat efter förslag från finansutskottet med anledning av extra ändringsbudgetar till följd av coronaviruset och Rysslands invasion av Ukraina och som har anknytning till budgetens utgiftssida.

Utvärdering av stöd till näringslivet

Riksdagen har i samband med behandlingen av propositionen Extra ändringsbudget för 2020 – Förstärkt stöd till välfärd och företag, insatser mot smittspridning och andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2019/20:181) tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att den skyndsamt och fortlöpande bör granska stödåtgärdernas sammanlagda påverkan på företagen och återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder som särskilt stärker de enskilda näringsidkarnas möjligheter att överbrygga konsekvenserna av covid-19 (bet. 2019/20:FiU61, rskr. 2019/20:353).

Regeringen har uppdragit åt Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) att påbörja en strukturerad uppföljning och utvärdering av de sammanlagda effekterna på företagen av stöden till näringslivet med anledning av den pågående pandemin (N2020/03083). Uppdraget ska slutredovisas till regeringen (Näringsdepartementet) senast den 31 december 2022. En första delredovisning av uppdraget lämnades den 1 juni 2021, vilket har redovisats i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 6.7). En andra delredovisning lämnades den 27 december 2021. Tillväxtanalys redovisar i denna bl.a. att företagsstorlek i sig inte påverkar företags möjlighet att erhålla stöd men att det på branschnivå kan finnas vissa skillnader. Exempelvis tycks reglerna för stöd till korttidsarbete ha passerat tillverkningsindustrin särskilt väl jämfört med andra

branscher. En tredje delredovisning lämnades den 28 april 2022. I denna utvärderar Tillväxtanalys de tillfälligt nedsatta arbetsgivaravgifterna. Enligt Tillväxtanalys har åtgärden haft vissa positiva effekter men effekterna varierar mellan olika företagsstorlekar och branscher. Regeringen avser att återkomma till riksdagen när Tillväxtanalys slutredovisat sitt uppdrag. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Kriterier för evenemangsstödet

Riksdagen har i samband med behandlingen av propositionen Extra ändringsbudget för 2022 – Ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, medel för testning och smittspårning samt åtgärder på skatteområdet och andra områden med anledning av coronaviruset (prop. 2021/22:86) tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om kriterier för evenemangsstödet (bet. 2021/22:FiU16 punkt 2, rskr. 2021/22:141). Av tillkännagivandet följer att regeringen skyndsamt bör vidta åtgärder när det gäller evenemangsstödet så att aktörer kan få det snabbare och att fler kan få del av det (bet. 2021/22:FiU16 s. 22).

Den 18 januari 2022 beslutade regeringen om propositionen Extra ändringsbudget för 2022 – Ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, medel för testning och smittspårning samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset. Den 3 februari 2022 beslutade regeringen om propositionen Extra ändringsbudget för 2022 – Slopad karenstid för stöd vid korttidsarbete, förstärkt evenemangsstöd och andra åtgärder med anledning av coronaviruset samt kompensation till hushållen för höga elpriser (prop. 2021/22:113). I båda dessa propositioner föreslogs ytterligare medel till evenemangsstödet för att möjliggöra förlängning av stödperioden. Den 3 mars 2022 beslutade regeringen om ändringar i förordningen (2021:816) om statligt stöd för vissa planerade evenemang som inte kunnat genomföras med anledning av begränsningar som beslutats för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Stödet förlängdes så att evenemang som planerats äga rum t.o.m. den 30 juni 2022 är stödberättigade om de inte kunnat genomföras eller i väsentlig utsträckning måste begränsas till följd av restriktioner med anledning av spridningen av covid-19. Den tidigare stödperioden var juni–december 2021. Dessutom förstärktes stödet i flera avseenden. Stödandelen höjdes från 70 procent till 90 procent av de stödberättigade kostnaderna och takbeloppet för stödet höjdes från 17,5 miljoner kronor till 22,5 miljoner kronor per arrangör eller underleverantör till arrangör. Höjningarna av stödandelen och takbeloppet gäller för evenemang som planerats under perioden januari–juni 2022. Därutöver ändrades regelverket så att evenemang med flera föreställningar, där samtliga föreställningar inte ryms inom stödperioden, kan vara stödberättigade i den del som faller inom stödperioden. Den 3 mars 2022 fattade regeringen också beslut om regleringsbrev för anslaget 1:27 *Evenemangsstöd* inom utgiftsområde 24 Näringsliv. Villkoren för anslaget förtydligades så att det uttryckligen framgår att Skatteverket får använda vissa medel för information om stödet. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Utformningen av stöd till olika branscher

Riksdagen har i samband med behandlingen av propositionen Extra ändringsbudget för 2022 – Slopad karenstid för stöd vid korttidsarbete, förstärkt evenemangsstöd och andra åtgärder med anledning av coronaviruset samt kompensation till hushållen för höga elpriser tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om utformningen av stöd till olika branscher (bet. 2021/22:FiU44 punkt 2, rskr. 2021/22:170). Av tillkännagivandet följer att regeringen bör se över bl.a. omställningsstödet så att det utformas mer träffsäkert och återkomma till riksdagen med förslag till ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att relevanta stöd når ut till mötesarrangörer och besöksnäringen (bet. 2021/22:FiU44 s. 19).

Stöden till näringslivet har tagits fram med syftet att de ska kunna komma företagen till del så snart som möjligt. Både Tillväxtanalys och Coronakommissionen bedömer att stöden i stort har fyllt sitt syfte och nått de branscher som varit i särskilt behov av offentliga insatser för att möta pandemins effekter (se Tillväxtanalys PM 2022:02 Företagens och pandemistödets utformning – miss eller match? och SOU 2022:10 s. 176 och 177).

I viss utsträckning har regeringen ändrat i regelverken för stöden under pandemin för att förbättra träffsäkerheten. EU:s statsstödsregelverk innebär dock begränsningar för vissa av stöden. Vad specifikt avser omställningsstödet till särskilt drabbade företag är regeringens bedömning att EU-kommissionens krav för stödbelopp i den omfattningen innebär att det inte går att förändra regelverket så att fler företag skulle kunna få del av stödet. Därtill var tiden för knapp för att ändra de stöd som kommissionen godkänt i enlighet med det tillfälliga ramverket för statsstöd under pandemin, som löpte ut den 30 juni 2022. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Tillfällig justering av nivåerna för inblandning av biodrivmedel

Riksdagen har i samband med behandlingen av propositionen Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hus-hållen för höga elpriser (prop. 2021/22:199) tillkännagett för regeringen att den skyndsamt bör återkomma med förslag om hur nivåerna för inblandning av biodrivmedel tillfälligt kan justeras för att sänka drivmedelspriserna under 2022 (bet. 2021/22:FiU47 punkt 4, rskr. 2021/22:228).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag om att pausa reduktionsplikten (prop. 2021/22:243, bet. 2021/22:MJU31, rskr. 2021/22:452). Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Åtgärder för att stärka svensk matberedskap

Riksdagen har i samband med behandlingen av propositionen Extra ändringsbudget för 2022 – Tillfälligt sänkt skatt på bensin och diesel samt hantering av överskott av vaccindoser (prop. 2021/22:221) tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om åtgärder för att stärka svensk matberedskap (bet. 2021/22:FiU39 punkt 2, rskr. 2021/22:248). Av tillkännagivandet följer att regeringen bl.a. föreslås utnyttja den möjlighet som finns att upp till 1 miljard kronor bevilja tillfälliga undantag från EU:s statsstödsregler för att stödja svenska veteodlare, samt övriga växtodlings- och trädgårdsföretag, för att värna svensk matberedskap och då beakta att krisstöd till animalieproduktionen har prioritet (bet. 2021/22:FiU39 s. 14).

Efter förslag i Extra ändringsbudget för 2022 – Vårändringsbudget för 2022 och stöd till Ukraina infördes ett tillfälligt stöd som riktades till bl.a. växthusodlingsföretag. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Stöd till civilsamhället

Riksdagen har i samband med behandlingen av propositionen Extra ändringsbudget för 2022 – Tillfälligt sänkt skatt på bensin och diesel samt hantering av överskott av vaccindoser tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om ytterligare stöd till civilsamhället för stöd till nyanlända ukrainare (bet. 2021/22:FiU39 punkt 3, rskr. 2021/22:250).

Av tillkännagivandet framgår att regeringen bör säkerställa att tillräckliga medel tillförs civilsamhället för att skapa förutsättningar för uthålliga krisinsatser från de aktörer som verkar inom denna sektor samt att kommande satsningar bör ha en särskild

inriktning på barn och unga (bet. 2021/22:FiU39 s. 15 och 16). Utskottet framför också att regeringen hittills anvisat 30 miljoner kronor till civilsamhällets arbete med flyktingmottagandet och att detta är otillräckligt för att skapa förutsägbara villkor samt att det inte är tydligt om dessa medel avsätts utöver redan utlovat stöd för hantering av covid-19-pandemin.

Regeringen har under våren och sommaren 2022 genomfört ett flertal sakråd med civilsamhällets organisationer för att ta del av organisationernas lägesbild och behov av stöd från det offentliga i flyktingmottagandet. Efter förslag i Extra ändringsbudget för 2022 – Vårändringsbudget för 2022 och stöd till Ukraina tillfördes 100 miljoner kronor anslaget 13:5 *Insatser för den ideella sektorn* inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid för humanitära insatser via organisationer inom det civila samhället i samband med mottagande av skyddsbehövande med anledning av Rysslands invasion av Ukraina. Av medlen har 30 miljoner kronor använts för att återställa en tidigare omfördelning från arbete med covid-19-pandemin till insatser för flyktingmottagande. Efter förslag i samma proposition tillfördes även 30 miljoner kronor anslaget 1:1 *Etableringsåtgärder* inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering. Medlen har använts för bidrag till kommuner för att i samarbete med civilsamhället kunna erbjuda lokala insatser kopplade till arbetsmarknaden och samhällslivet till personer på flykt från Ukraina som har beviljats tillfälligt skydd i Sverige. Efter förslag i Extra ändringsbudget för 2022 – Stöd till jordbruket och fiskerinäringen samt kompensation för höga energipriser (prop. 2021/22:252, bet. 2021/22:FiU48, rskr. 2021/22:437) har därutöver 50 miljoner kronor tillförts anslaget 14:3 *Särskilda insatser inom folkbildningen* inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid för att stärka nyanländas möjligheter att stärka sina kunskaper i svenska och om samhället samt för att främja deras deltagande i samhällslivet. I denna proposition lämnar regeringen förslag om ytterligare stöd till anslag 14:3 *Särskilda insatser inom folkbildningen* (se utg.omr. 17 avsnitt 17.5) för 2023.

Regeringen bedömer att tidigare beslutade och nu föreslagna åtgärder tillgodoser riksdagens tillkännagivande. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

7 Statens budgetsaldo och statsskulden

I detta avsnitt lämnas förslag om att regeringen under 2023 bemyndigas att ta upp lån. Vidare lämnas förslag om Riksgäldskontorets nettoutlåning och den kassamässiga korrigeringen för 2023. Till grund för förslagen ligger en analys av utvecklingen av statens budgetsaldo, dvs. skillnaden mellan statens inkomster och utgifter. Därutöver presenteras beräkningar för statsskuldens utveckling som åtföljs av en jämförelse mellan den nuvarande prognosen för statens budgetsaldo och prognosen i 2022 års ekonomiska vårproposition (prop. 2021/22:100) respektive beräkningen i den ursprungligen beslutade budgeten för 2022 (bet. 2021/22:FiU1, rskr. 2021/22:46). I beräkningarna antas att inga ytterligare finanspolitiska regel- eller anslagsändringar, utöver tidigare beslutade och aviserade reformer samt reformer som föreslås eller aviserats i denna proposition, genomförs under prognosperioden.

Sammanfattning

- Statens budget för 2022 beräknas uppvisa ett överskott på 151 miljarder kronor. Rensat för Riksbankens amortering av lån i Riksgäldskontoret beräknas överskottet till 89 miljarder kronor.
- År 2023–2025 beräknas budgetsaldot uppgå till i genomsnitt 67 miljarder kronor per år.
- Riksgäldskontorets nettoutlåning förstärker budgetsaldot med 119 miljarder kronor 2022 och 52 miljarder kronor 2023. Förstärkningen beror båda åren till stor del på Riksbankens amorteringar och avseende 2022 även på inflödet av flaskhalsintäkter till Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät). År 2023 beräknas däremot inflödet av flaskhalsintäkter vara ungefär lika stort som den planerade återföringen av flaskhalsintäkter till elkonsumenterna.
- Utvecklingen för budgetsaldot bidrar till att den konsoliderade statsskulden som andel av BNP väntas minska från 21 procent av BNP 2021 till 12 procent av BNP 2025.
- I jämförelse med 2022 års ekonomiska vårproposition har statens budgetsaldo reviderats upp med 63 miljarder kronor för 2022. Den främsta förklaringen till upprevideringen är att Riksgäldskontorets nettoutlåning har justerats ned till följd av ett uppreviderat inflöde av flaskhalsintäkter.

7.1 Inledning

Alla inkomster och utgifter samt övriga betalningar som påverkar statens lånebehov utgör budgetsaldot. Inkomsterna i statens budget, som redovisas i tabell 7.1 och beskrivs närmare i avsnitt 5, utgörs av statens skatteinkomster och övriga inkomster. Statens skatteintäkter beräknas genom att de skatter som tillfaller Europeiska unionen, kommunala skatteintäkter samt ålderspensionsavgifter avräknas från de totala skatteintäkterna. Därefter beräknas statens kassamässiga skatteinkomster genom att statens skatteintäkter justeras för periodiseringar. Till statens utgifter hör utgiftsområdena 1–25 och 27, vilka beskrivs närmare i avsnitt 6 och redovisas som utgifter exklusive statsskuldräntor i tabell 7.1. Dessa poster tillsammans med utgifterna inom utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m., Riksgäldskontorets nettoutlåning samt en post för

kassamässig korrigering utgör de utgifter som påverkar statens budgetsaldo. Budgetsaldot motsvaras av lånebehovet med omvänt tecken.

7.2 Statens budgetsaldo

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 ta upp lån enligt 5 kap. budgetlagen.

Beräkningen av Riksgäldskontorets nettoutlåning för 2023 enligt tabell 7.1 godkänns.

Beräkningen av den kassamässiga korrigeringen för 2023 enligt tabell 7.1 godkänns.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 3 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringens förslag till statens budget omfatta alla inkomster och utgifter samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov. Ett budgetöverskott är detsamma som ett negativt lånebehov för staten, dvs. en amorteringsmöjlighet, och därigenom minskar normalt statsskulden. Det motsatta förhållandet gäller vid ett budgetunderskott. För att statens budgetsaldo ska överensstämma med dess lånebehov redovisas Riksgäldskontorets nettoutlåning och en kassamässig korrigeringspost på utgiftssidan av statens budget.

Statens budget väntas gå med överskott 2022–2025

Statens budget beräknas uppvisa ett överskott på 151 miljarder kronor 2022 (se tabell 7.1). Rensat för Riksbankens amortering av valutalån hos Riksgäldskontoret beräknas överskottet uppgå till 89 miljarder kronor 2022. Även resterande del av prognosperioden väntas budgetsaldot vara positivt. Överskotten respektive år beror på att statens inkomster beräknas överskrida statens utgifter. Utöver den underliggande inkomst- och utgiftsutvecklingen påverkas budgetsaldot av Riksgäldskontorets netto-utlåning, där bl.a. Riksbankens amorteringar och nettoflödet av flaskhalsintäkter hos Svenska kraftnät ingår. Båda dessa händelser påverkar nettoutlåningen och därmed budgetsaldot, men inte statens finansiella sparande.

Tabell 7.1 Statens budgetsaldo

Miljarder kronor. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Inkomster ¹	1 191	1 285	1 279	1 320	1 391
Utgifter m.m.	1 113	1 134	1 195	1 294	1 300
<i>varav utgifter exkl. statsskuldräntor²</i>	1 216	1 231	1 234	1 277	1 281
<i>varav statsskuldräntor m.m.³</i>	-1	23	13	10	9
<i>varav Riksgäldskontorets nettoutlåning⁴</i>	-97	-119	-52	7	9
<i>varav kassamässig korrigering</i>	-4	0	0	0	0
Statens budgetsaldo	78	151	84	26	92
Statens budgetsaldo exkl. vidareutlåning till Riksbanken	21	89	20	26	92

Anm.: Prognoserna utgår från beslutade och aviserade reformer. Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Summan av inkomsttyperna 1000–7000.

² Utgifterna inom utgiftsområdena 1–25 samt 27, inkl. förändring av anslagsbehållningar.

³ Avser utgifterna inom utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

⁴ Utfasningen av Riksgäldskontorets valutalån för Riksbankens räkning beräknas minska nettoutlåningen 2021–2023 med omkring 60 miljarder kronor per år (se tabell 7.2).

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksgäldskontoret och egna beräkningar.

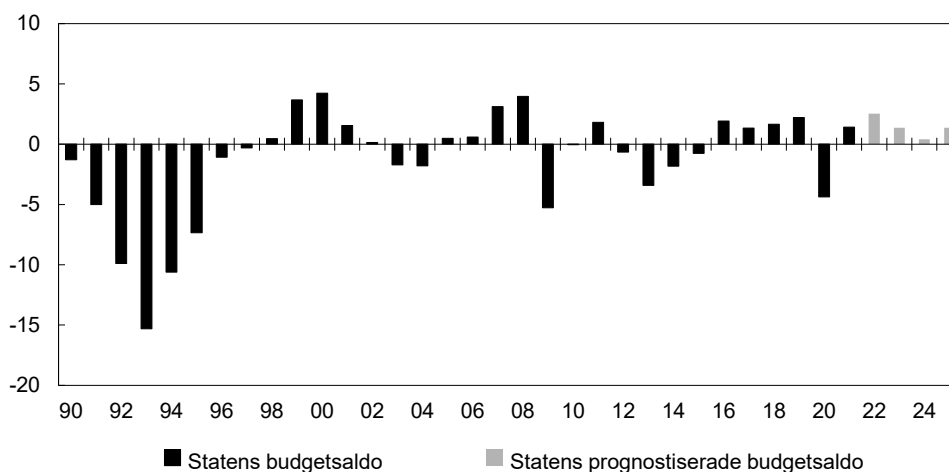
Överskotten i statens budget under 2022–2025 beräknas uppgå till i genomsnitt 88 miljarder kronor eller 2 procent av BNP per år (se tabell 7.1 respektive diagram 7.1). Det negativa budgetsaldot under 2020 är hänförligt till pandemin. Storleken på

överskotten fr.o.m. 2022 är jämförbara med statens överskott under åren som föregick pandemin.

Diagram 7.1 Statens budgetsaldo

Utfall 1990–2021, prognos 2022–2025

Procent av BNP

Anm.: Underskotten 2009 (5 procent av BNP eller 176 miljarder kronor) och 2013 (3 procent av BNP eller 131 miljarder kronor) var till stor del en konsekvens av Riksbankens preventiva förstärkningar av valutareserven i samband med finanskrisen (100 miljarder kronor) respektive eurokrisen (100 miljarder kronor).

Källor: Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

Ett flertal faktorer påverkar statsskuldräntorna

För 2022 beräknas utgifterna för statsskuldräntorna öka kraftigt jämfört med 2021 och uppgå till 23 miljarder kronor. Det förklaras av högre inhemska räntor och att emissionerna till överkurser bedöms minska samtidigt som valutaförluster bedöms öka. Överkurser är den kompensation staten initialt får för att under obligationernas löptid betala kupongräntor som överstiger de förväntade marknadsräntorna vid emissionstillfället.

År 2023 beräknas ränteutgifterna minska och uppgå till 13 miljarder kronor, i huvudsak beroende på valutavinster, men även till stor del som en följd av lägre inhemska räntor. Ränteutgifterna bedöms bli ytterligare något lägre 2024 och 2025 och uppgår dessa år till i genomsnitt 9 miljarder kronor per år. Orsaken är bl.a. att myndigheter, statliga affärsverk och vissa statliga bolag sammantaget ökar sina nettotillgodohavanden hos Riksgälden dessa år. Hela prognosperioden bedöms bli påverkad av kursförluster. Kursförluster uppstår när Riksgäldskontoret köper tillbaka obligationer och marknadsräntan vid köptillfället understiger kupongräntan.

I en kostnadsmässig redovisning, där in- och utbetalningar fördelas över lånens löptider, speglar räntekostnaderna bättre statsskuldens storlek och marknadsränteläget. Det medför att räntekostnadernas profil är jämnare än i den utgiftsmässiga beräkningen. De kostnadsmässiga räntorna ökar från drygt 3 miljarder kronor 2021 till i genomsnitt 17 miljarder kronor per år under perioden 2022–2025. Statsskuldräntorna beskrivs närmare inom utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

Riksbankens amorteringar och ett stort inflöde av flaskhalsintäkter beräknas minska nettoutlåningen

Riksgäldskontorets nettoutlåning är en post på budgetens utgiftssida som vid sidan om anslagsfinansierade utgifter påverkar budgetsaldot. Riksgäldskontoret lånar ut till, och ansvarar för inlåning från, bl.a. myndigheter samt vissa statliga bolag och fonder. Nettoutlåningen speglar den totala nettoförändringen av all in- och utlåning under en

viss period. Ökad nettoutlåning kan därmed bero på ökad utlåning eller minskad inlåning under en given period. En större nettoutlåning medför ett större lånebehov samtidigt som statsskulden blir högre.

Nettoutlåningen omfattar både löpande statlig verksamhet, såsom in- och utbetalningar av studielån, och tillfälliga poster som ofta beslutas med kort varsel och som därför kan vara svåra att förutse. De tillfälliga posterna medför att nettoutlåningen kan variera kraftigt från år till år.

Den enskilt största posten under prognosperioden avser lån till Riksbanken avseende den förstärkta valutareserv som togs upp i samband med finanskrisen 2009 och eurokrisen 2013. Under 2021–2023 beräknas Riksbanken amortera dessa lån för att övergå till en helt egenfinansierad valutareserv. Amorteringarna beräknas minska nettoutlåningen och statsskulden med sammanlagt 182 miljarder kronor (se tabell 7.2).

Den resterande förstärkningen av budgetsaldot via nettoutlåningen förklaras 2022 i huvudsak av inflödet av flaskhalsintäkter till Svenska kraftnät (se tabell 7.2). Flaskhalsintäkter uppkommer som ett resultat av överföringsbegränsningar, och därmed prisskillnader, mellan elområden. Avgifterna tillfaller Svenska kraftnät och redovisas löpande som en långfristig skuld till elkonsumenterna i affärsverkets balansräkning. Hur medlen kan disponeras är reglerat i artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el (elmarknadsförordningen) som föreskriver att de främst ska användas för att reducera de begränsningar som de orsakas av, bl.a. genom nätinvesteringar. Affärsverket balanserar medlen tills det är möjligt att använda dem på det vis elmarknadsförordningen tillåter.

Nedlagd elproduktion i södra Sverige och elkrisen i Europa har lett till ökade elkostnader för hushåll och företag samt stora prisskillnader mellan elområden. Detta har resulterat i ett större inflöde av flaskhalsintäkter än vad Svenska kraftnät kan investera i närtid. Regeringen avser därför att säkerställa att ett tillfälligt högkostnads-skydd införs samt att vissa andra kompensatoriska åtgärder vidtas för att flaskhalsintäkter ska återföras till elkonsumenterna. En återföring kommer att fördelas ut baserat på genomsnittspris per elområde och historisk förbrukning under perioden oktober 2021–september 2022. Åtgärderna beräknas uppgå till ca 60 miljarder kronor 2023, varav högkostnadsskyddet beräknas uppgå till ca 56 miljarder kronor.

Regeringen lämnar i denna proposition förslag om ett nytt anslag på 2,4 miljarder kronor för ett riktat elstöd till elintensiva företag. Utgångspunkten är att stödet ska finansieras av flaskhalsintäkter. Åtgärder som finansieras av flaskhalsintäkter ökar nettoutlåningen och därmed även lånebehovet. Däremot påverkas inte den offentliga sektorns finansiella sparande eftersom flaskhalsintäkterna är bokförda som en skuld till elkonsumenterna. Vidare tillhör Svenska kraftnät inte den offentliga sektorn enligt nationalräkenskaper (se vidare avsnitt 8).

Den sammantagna prognosen över nettoflödet av flaskhalsintäkter och hur de påverkar Riksgäldskontorets nettoutlåning framgår av tabell 7.2. Inflödet av flaskhalsintäkter beräknas uppgå till ca 75 miljarder kronor 2022 och ca 70 miljarder kronor 2023. Utflödet beräknas uppgå till ca 11 respektive 75 miljarder kronor respektive år. År 2023 påverkas utflödet i huvudsak av de kompensatoriska åtgärderna beskrivna ovan. Därtill påverkas utflödet under både 2022 och 2023 av tariffreduktioner, nätförluster och nätinvesteringar.

Tabell 7.2 Riksgäldskontorets nettoutlåning

Miljarder kronor. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Investeringslån till myndigheter	1	0	1	1	1
Myndigheters räntekonton	-22	0	0	0	0
CSN:s studielån ¹	11	11	10	11	11
Trafikverkets infrastrukturlån	6	1	1	1	3
Affärsverket svenska kraftnät	-17	-65	5	0	0
Resolutionsavgiften	-4	-4	-5	-6	-6
Insättningsgarantin	-3	4	0	0	0
Lån till Riksbanken	-57	-61	-64	0	0
Aktiebolaget Svensk Exportkredit	0	-10	0	0	0
Kärnavfallsfonden	-7	7	0	0	0
Övrigt	-4	-1	-1	0	-1
Summa nettoutlåning	-97	-119	-52	7	9

¹ Netto av studielån och kreditreserv.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksgäldskontoret och egna beräkningar.

Kassamässig korrigerings

För att budgetsaldot ska överensstämma med skillnaden mellan in- och utbetalningar på statens centralkonto i Riksbanken görs en kassamässig korrigerings (se tabell 7.1). Detta behövs vid en tidsförskjutning mellan redovisning och betalning (alternativt redovisning och överföring av medel till räntekonton) samt vid transaktioner över statens centralkonto som inte har sin motsvarighet på anslag eller inkomstitlar och omvänt. Utfallet av den kassamässiga korrigerings räknas fram som en restpost.

7.3 Statsskulden**Statsskulden förväntas minska till 12 procent av BNP 2025**

Statens lånebehov beräknas uppgå till minus 151 miljarder kronor och den okonsoliderade statsskulden beräknas minska med 135 miljarder kronor 2022 (se tabell 7.3). Skälet till att statsskuldens utveckling inte helt följer lånebehovet är posten skulddispositioner m.m. Skulddispositionerna består bl.a. av valutakurseffekter, upplupen inflationskompensation och förändring av Riksgäldskontorets förvaltnings-tillgångar.

Tabell 7.3 Statsskuldens förändring

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Okonsoliderad statsskuld vid ingången av året	1 280	1 204	1 069	981	960
Förändring av okonsoliderad statsskuld	-76	-135	-88	-21	-96
<i>varav lånebehov¹</i>	<i>-78</i>	<i>-151</i>	<i>-84</i>	<i>-26</i>	<i>-92</i>
<i>varav skulddispositioner m.m.</i>	<i>2</i>	<i>16</i>	<i>-4</i>	<i>6</i>	<i>-4</i>
Okonsoliderad statsskuld vid årets slut²	1 204	1 069	981	960	865
Eliminering av myndigheters innehav av statspapper	60	61	62	63	64
Förändring av konsoliderad statsskuld	-73	-136	-89	-22	-97
Konsoliderad statsskuld vid årets slut³	1 145	1 008	919	898	801
Konsoliderad statsskuld, procent av BNP	21	17	15	14	12

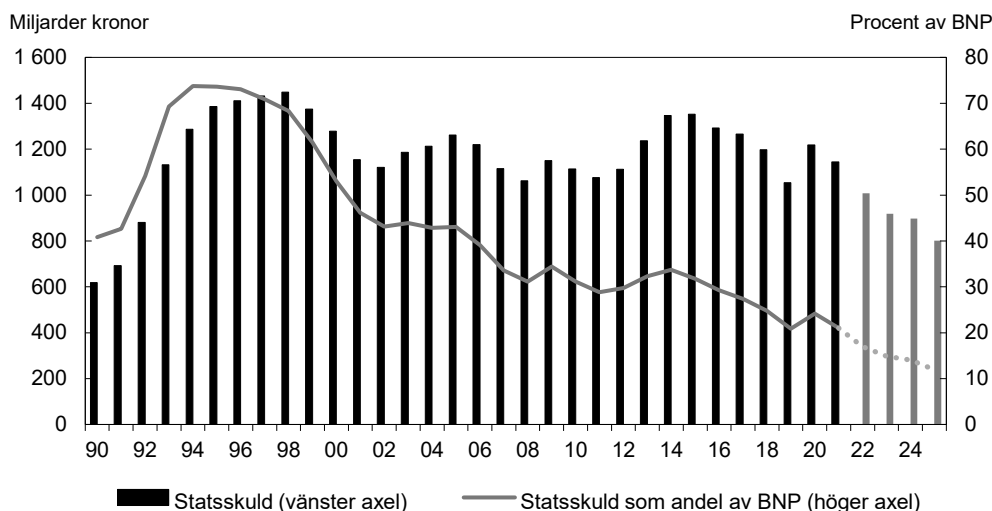
¹ Motsvarar statens budgetsaldo med omvänt tecken.² I den okonsoliderade statsskulden ingår statliga myndigheters innehav av statspapper.³ I den konsoliderade statsskulden har statliga myndigheters innehav av statspapper räknats bort.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksgäldskontoret och egna beräkningar.

Statsskulden som andel av BNP har trendmässigt minskat sedan 1990-talet. Den beräknade utvecklingen för budgetsaldot bidrar till att den konsoliderade statsskulden som andel av BNP gradvis väntas minska från 21 procent av BNP 2021 till 12 procent av BNP 2025 (se diagram 7.2). Den konsoliderade statsskulden motsvarar den okonsoliderade statsskulden minskad med myndigheters innehav av statspapper.

Diagram 7.2 Statsskuldens utveckling

Utfall 1990–2021, prognos 2022–2025

Anm.: I diagrammet redovisas den okonsoliderade statsskulden t.o.m. 2001. För åren därefter redovisas den konsoliderade statsskulden. Den konsoliderade statsskulden började redovisas 2002 och har i genomsnitt varit ca 50 miljarder kronor lägre än den okonsoliderade statsskulden till följd av att myndigheters innehav av statsobligationer och statsskuldväxlar eliminerats. Från och med 2012 ändrades statsskuldens redovisningsprinciper. Källor: Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

7.4 Uppföljning av statens budgetsaldo 2022

Jämfört med den ursprungligen beslutade budgeten för 2022 och 2022 års ekonomiska vårproposition har prognosen för budgetsaldot reviderats upp med 98 respektive 63 miljarder kronor för 2022 (se tabell 7.4). Upprevideringen av budgetsaldot jämfört med den ursprungligen beslutade budgeten för 2022 förklaras huvudsakligen av uppreviderade inkomster. Sedan vårpropositionen förklaras det högre prognostiserade saldot av framför allt nedreviderade utgifter. Den främsta förklaringen till de lägre utgifterna är den minskade nettoutlåningen, som i sin tur drivs av ökade flaskhalsintäkter till Svenska kraftnät. En närmare uppföljning av statens inkomster och utgifter exklusive statsskulsräntor ges i avsnitt 5 respektive 6.

Tabell 7.4 Uppföljning av statens budgetsaldo 2022

Miljarder kronor

	Prognos 2022	SB22 ¹	VÅP22	Differens SB22	Differens VÅP22
Inkomster ²	1 285	1 190	1 286	96	-1
Utgifter m.m.	1 134	1 137	1 198	-3	-64
varav utgifter exkl. statsskulsräntor ³	1 231	1 184	1 245	46	-14
varav statsskulsräntor m.m. ⁴	23	12	16	11	6
varav Riksgäldskontorets nettoutlåning	-119	-60	-63	-59	-56
varav kassamässig korrigerig	0	0	0	0	0
Statens budgetsaldo	151	53	88	98	63

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Avser den ursprungligen beslutade budgeten för 2022 (bet. 2021/22:FiU1, rskr. 2021/22:46).

² Summan av inkomsttyperna 1000–7000.

³ Utgifterna inom utgiftsområdena 1–25 samt 27, inkl. förändring av anslagsbehållningar.

⁴ Avser utgifterna inom utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksgäldskontoret och egna beräkningar.

8 Den offentliga sektorns finanser

I detta avsnitt redovisas prognoser för den offentliga sektorns finanser, finansiella nettoförmögenhet och skuldutveckling. Redovisningen görs för såväl den totala konsoliderade offentliga sektorn som delsektorerna staten, ålderspensionssystemet och kommunsektorn. Att den offentliga sektorn är konsoliderad innebär att transfereringar mellan de olika delsektorerna räknas av.

Vidare redovisas prognoser på det finansiella sparandet som baseras på antagandet att inga finanspolitiska regel- eller anslagsändringar, utöver de som föreslås eller aviseras i denna proposition eller propositionen Höständringsbudget för 2022 (prop. 2022/23:2), genomförs under prognosperioden. Det är viktigt att framhålla den extra stora osäkerhet som fortsatt finns i prognoserna, och som är betydande för denna beräkning, inte minst nära sammankopplad med hur Rysslands invasion av Ukraina och dess följder utvecklas.

Avsnittet innehåller avslutningsvis en jämförelse mellan olika bedömares prognoser för finansiellt och strukturellt sparande. Tabeller med prognosernas innehåll i detalj redovisas i bilaga 2.

Sammanfattning

- Innevarande år förväntas en fortsatt återhämtning i den offentliga sektorns finanser från de stora underskotten 2020. Inkomsterna utvecklas starkt på grund av en hög BNP-tillväxt i nominella termer. Samtidigt har åtgärder vidtagits med anledning av pandemin och de ekonomiska konsekvenserna av Rysslands invasion av Ukraina. Detta bidrar till att utvecklingen av utgifterna också väntas bli relativt stark men i mindre omfattning än inkomstillväxten. Sammantaget förväntas den offentliga sektorns finansiella sparande förstärkas och ett överskott redovisas 2022.
- Den förväntade ekonomiska avmattningen 2023 bedöms belasta de offentliga finanserna, och överskottet i finanserna väntas minska. År 2024 och 2025 beräknas det finansiella sparandet gradvis förstärkas. Det beror främst på att endast den finanspolitik som aviserats eller beslutats är inkluderad i beräkningarna.
- Det strukturella sparandet bedöms vara oförändrat 2022 och i linje med överskottsmålet. Därefter stärks sparandet strukturellt i relation till den finanspolitik som inkluderas i prognoserna.
- Det är i huvudsak statens finanser som har belastats under pandemin. Underskottet i staten beräknas snabbt minska och vändas till överskott som förstärks under prognosperioden 2022–2025.
- Ålderspensionssystemet väntas redovisa ett litet överskott 2022 motsvarande 0,3 procent av BNP. Ålderspensionssystemet väntas därefter generera ett successivt ökande överskott på 0,3–0,5 procent av BNP 2023–2025.
- Kommunsektorns ekonomiska resultat och finansiella sparande väntas fortsatt vara starka 2022, till följd av stora tillskott av statsbidrag. Kommunsektorn väntas redovisa ett positivt finansiellt sparande på 0,3 procent av BNP 2022, men beräknas därefter redovisa ett årligt underskott på 0,4 procent av BNP 2023–2025.
- Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld beräknas minska under prognosperioden. Till stor del beror detta på Riksbankens amorteringar av

valutalån och utvecklingen av den finanspolitik som hittills beslutats samt aviserade åtgärder. I kombination med den beräknade ekonomiska tillväxten minskar bruttoskulden relativt snabbt som andel av BNP.

8.1 Inledning

Redovisningen av den offentliga sektorns finanser följer generellt principerna i nationalräkenskaperna (NR). I EU bygger NR på den s.k. ENS 2010-manualen som är en del av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 549/2013 av den 21 maj 2013 om det europeiska national- och regionalräkenskapssystemet i Europeiska unionen. Skatter och statsbidrag redovisas dock enligt den ordning som gällde enligt tidigare redovisning. Därmed överensstämmer redovisningen av skatter och statsbidrag i detta avsnitt bättre med redovisningen i statens budget och den kommunala redovisningen än med NR:s redovisningsprinciper. Det finansiella sparandet för den offentliga sektorn och dess delsektorer påverkas inte av denna avvikelser. Redovisningen av inkomster och utgifter för den konsoliderade offentliga sektorn påverkas inte heller.

I samband med att NR fr.o.m. 2014 gick över till EU:s nya regelverk ENS 2010, ändrades benämningarna på flera sektorer i NR. I regeringens ekonomiska propositioner används dock de äldre men vedertagna benämningarna offentlig sektor (som i NR numera benämns offentlig förvaltning), stat (statlig förvaltning), ålderspensionssystem (sociala trygghetsfonder) och kommunsektor (kommunal förvaltning).

Regeringens beräkningar för de offentliga finansernas utveckling baseras på prognosen för den makroekonomiska utvecklingen i avsnitt 3. Beräkningen av de offentliga finanserna bortom det kommande budgetåret baseras på antagandet att inga ytterligare finanspolitiska regel- eller anslagsändringar, utöver de som föreslås eller aviseras i denna proposition, genomförs under prognosperioden. Beräkningen ska ses som en konsekvensanalys av budgetförslagets och tidigare beslutade och aviserade åtgärders effekt på den medelfristiga budgetutvecklingen.

8.2 Den offentliga sektorns finanser

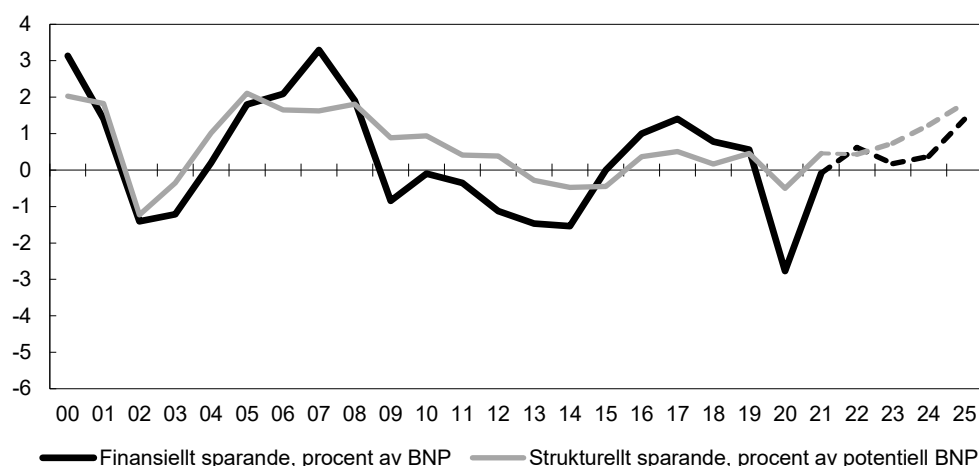
Det finansiella sparandet

Den offentliga sektorn redovisade överskott respektive år 2015–2019 (se diagram 8.1) på i genomsnitt 0,8 procent av BNP. Till följd av den djupa lågkonjunkturen och de omfattande finanspolitiska åtgärderna som genomförts försämrades det finansiella sparandet i sektorn med över 3 procent av BNP 2020 i förhållande till 2019. Den snabba återhämtningen i ekonomin 2021 medförde att de offentliga finanserna kraftigt stärktes. Trots att omfattande stödåtgärder även genomförs innevarande år, beräknas det finansiella sparandet förstärkas ytterligare. Detta beror på att inkomsterna väntas hållas uppe av den ekonomiska tillväxten, som för helåret 2022 är hög i nominella termer.

Den prognostiserade avmattningen i ekonomin medför att de offentliga finanserna försvagas 2023. Det finansiella sparandet väntas dock vara fortsatt positivt, vilket till stor del beror på att tillfälliga stödåtgärder upphör. Antagandet om avsaknad av nya åtgärder för 2024 och 2025 medför en fortsatt förstärkning i de offentliga finanserna. Samtidigt innebär den beräknade makroekonomiska utvecklingen att finanserna är fortsatt belastade 2024. Sammantaget innebär det att det finansiella sparandet främst beräknas förstärkas 2025.

Diagram 8.1 Den offentliga sektorns finansiella och strukturella sparande

Procent av BNP resp. potentiell BNP. Utfall för det finansiella sparandet 2000–2021, prognos 2022–2025

Anm.: För det strukturella sparandet utgör hela perioden en bedömning och utfall saknas.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Den stora variation som kan ses i den offentliga sektorns finansiella sparande 2019–2021 beror i hög grad på att inkomsterna från skatter utvecklades i takt med konjunkturen. Samtidigt medförde ökade utgifter till följd av de omfattande stödåtgärder som genomförts att finanserna belastades. För 2022 beräknas såväl inkomster som utgifter växa långsammare än BNP och därefter i linje med tillväxten (se tabell 8.1). År 2025 prognostiseras utgifterna ånyo växa långsammare. Främst är det utvecklingen av statens inkomster och utgifter som ligger bakom de stora svängningarna i den offentliga sektorns finansiella sparande 2019–2025.

Tabell 8.1 Den konsoliderade offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Inkomster	2 640	2 822	2 911	3 020	3 175
Procent av BNP	48,4	47,5	47,2	47,3	47,3
Skatter och avgifter ¹	2 323	2 449	2 545	2 641	2 775
Kapitalinkomster	67	104	85	90	99
Övriga inkomster	250	270	281	290	301
Utgifter	2 645	2 785	2 901	2 996	3 081
Procent av BNP	48,5	46,9	47,0	46,9	45,9
Utgifter exkl. räntor	2 623	2 748	2 860	2 954	3 038
Räntor ²	22	38	41	43	43
Finansiellt sparande	-5	37	11	24	94
Procent av BNP	-0,1	0,6	0,2	0,4	1,4
Strukturellt sparande					
Procent av potentiell BNP	0,5	0,4	0,7	1,2	1,8

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid till totalen.

¹ Publicerat utfall 2021 enligt nationalräkenskaperna, vilket kan skilja sig från regeringens prognos för den offentliga sektorns skatteinkomster för 2021 som redovisas i avsnitt 5.² Inklusivt utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Det strukturella sparandet

Det strukturella sparandet är en skattning av hur det finansiella sparandet skulle vara om det inte påverkades av konjunkturläget eller av händelser som ger upphov till

engångseffekter. Eftersom konjunktorens påverkan inte ingår i det strukturella sparandet framgår den direkta effekten av den aktiva finanspolitiken tydligare. År 2022 bedöms det strukturella sparandet i likhet med 2021 vara i nivå med överskottsmålet, trots de omfattande finanspolitiska åtgärder som genomförts (se diagram 8.1 och tabell 8.2). Därefter bedöms det strukturella sparandet successivt förstärkas ytterligare. Den snabba förbättringen av det strukturella sparandet är huvudsakligen en följd av att de aktiva finanspolitiska åtgärderna minskar i omfattning mellan 2022 och 2023 och att de därefter i stort sett är oförändrade.

Skillnaden mellan det finansiella sparandet och det strukturella sparandet är en nettoeffekt av de automatiska stabilisatorerna och skattebasernas sammansättning samt engångseffekter (om posterna 2–4 i tabell 8.2 subtraheras från post 1 fås post 5). Den förväntade konjunkturutvecklingen i svensk ekonomi (post 6 i tabellen) medför att de automatiska stabilisatorerna ger en positiv påverkan 2022 men negativ 2024 och 2025 (post 2 i tabellen).

Tabell 8.2 Finansiellt och strukturellt sparande

Procent av BNP om inte annat anges

Post	2022	2023	2024	2025
1 Finansiellt sparande	0,6	0,2	0,4	1,4
2 varav automatiska stabilisatorer	0,5	0,0	-0,6	-0,3
3 varav skattebasernas sammansättning	-0,4	-0,6	-0,3	-0,1
4 varav engångseffekter	0,0	0,0	0,0	0,0
5 varav strukturellt sparande, procent av potentiell BNP	0,4	0,7	1,2	1,8
6 BNP-gap, procent av potentiell BNP	0,2	-1,7	-1,5	0,0

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid till totalen.

Källa: Egna beräkningar.

De inkomster, framför allt från skattebaser, och utgifter som varierar i takt med konjunkturen utvecklas starkare respektive svagare jämfört med föregående år. Denna effekt på det finansiella sparandet avräknas vid beräkningen av det strukturella sparandet. Förändringar i skattebasens sammansättning bedöms belasta de offentliga finanserna under prognosperioden (post 3 i tabellen). För 2022–2025 bedöms det inte finnas någon engångseffekt som påverkar det finansiella sparandet (post 4 i tabellen).

Den årliga förändringen av det strukturella sparandet enligt post 5 kan i sin tur fördelas på ett antal andra komponenter (posterna 7–12 i tabell 8.3). En av dessa komponenter är den aktiva finanspolitiken (post 8 i tabellen). I tabell 8.4 redovisas den samlade budgeteffekten av aktiva finanspolitiska åtgärder i förhållande till föregående år, dvs. de sammanräknade inkomsterna och utgifterna för alla åtgärder som beslutats av riksdagen samt föreslås eller aviseras i denna proposition eller i propositionen Höständringbudget för 2022. Den aktiva finanspolitiken ger ett negativt bidrag till det strukturella sparandet 2022. År 2023 påverkas det strukturella sparandet däremot positivt som följd av att omfattningen av de tillfälliga åtgärderna för att hantera pandemin och lågkonjunkturen minskar. Utvecklingen av det strukturella sparandet förklaras också av förändringen av nettointäkter från kapital som tillfälligt stärktes 2022 av de höga utdelningarna från statliga bolag. Vidare medför utvecklingen i kommunsektorn, dvs. kommuner och regioner, att det strukturella sparandet försvagas både 2022 och 2023 medan ålderspensionssystemet ger ett neutralt bidrag.

Tabell 8.3 Förändringen av det strukturella sparandet

Procent av potentiell BNP

Post	2022	2023	2024	2025
7 Förändring av det strukturella sparandet	0,0	0,3	0,5	0,6
8 varav aktiv finanspolitik	-0,4	0,9	0,0	0,1
9 varav kapitalnetto	0,3	-0,4	0,0	0,1
10 varav kommunsektorns sparande	-0,5	-0,7	0,0	-0,1
11 varav pensionssystemets sparande	0,0	0,0	0,1	0,0
12 varav övrigt	0,5	0,4	0,3	0,5

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid till totalen.

Källa: Egna beräkningar.

Post 12 (övrigt) innehåller bl.a. effekten av en underliggande automatisk budgetförstärkning. Utan att nya aktiva finanspolitiska beslut fattas ökar normalt skatteintäkterna i ungefär samma takt som BNP i löpande priser, medan de statliga utgifterna ökar något långsammare. Anledningen till att utgifterna ökar långsammare än BNP är att många transfereringar och andra anslag inte automatiskt räknas upp i samma takt som ekonomin växer. Anslagen till de statliga myndigheterna kompenseras inte heller fullt ut för att lönerna ökar, eftersom en viss produktivitetsökning förutsätts i pris- och löneomräkningssystemet. Utan nya aktiva beslut förstärks därför normalt de offentliga finanserna. Den automatiska budgetförstärkningen tenderar att vara mycket varierande vid kraftiga konjunktursvängningar. Även inkomstförändringar som inte bedöms bero på konjunktoren ingår i posten övrigt. För 2022–2025 är skattningen av post 12 i paritet med genomsnittet för perioden före pandemin 2010–2019 på ca 0,4 procent av potentiell BNP.

Tabell 8.4 Samlade budgeteffekter av tidigare beslut och nu aktuella förslag och aviseringar i förhållande till föregående år

Offentliga sektorns finansiella sparande. Miljarder kronor om inte annat anges

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Förändring av takbegränsade utgifter ¹	179,8	35,5	2,8	-35,0	2,8	-10,7
Justering för olika redovisningsprinciper i statens budget och nationalräkenskaperna	-9,1	1,4	0,2	-1,8	-0,1	2,0
varav kapitaltillskott statliga bolag	-9,1	7,9	1,4	0,0	0,0	0,0
varav lånefinansierade infrastrukturinvesteringar ²	3,6	0,2	-1,3	-2,7	-0,5	2,4
Summa utgiftsförändringar³	170,6	36,9	3,0	-36,8	2,7	-8,6
Skatter, brutto ^{4, 5}	-45,1	-2,2	-21,2	20,3	5,6	0,3
Indirekta effekter av skatter ⁵	8,8	-4,4	-0,9	-1,8	-0,3	0,0
Övriga inkomstreformer	1,4	-0,2	0,2	2,4	-2,4	0,0
Summa inkomstförändringar, netto^{3, 6}	-34,9	-6,8	-21,9	20,9	3,0	0,3
Utgifts- och inkomstförändringar, effekt på offentliga sektorns finansiella sparande³	-205,5	-43,7	-24,9	57,7	0,3	8,9
Procent av BNP	-4,1	-0,8	-0,4	0,9	0,0	0,1

Anm.: Budgeteffekten av vissa åtgärder har justerats för faktiskt bedömt utnyttjande (se vidare avsnitt 6.4 under rubriken Revidering av budgeteffekter för vissa åtgärder med anledning av pandemin).

¹ Avsnitt 6.4 innehåller en mer detaljerad genomgång av utvecklingen av de takbegränsade utgifterna. I tabell 6.6 redovisas budgeteffekterna per utgiftsområde.

² Posten visar förändringen av nettouplåningen för väg- och järnvägsobjekt. Nettouplåning utgör skillnaden mellan nyupplåning och amortering.

³ För utgiftssidan innebär minustecken anslagsminskningar eller att temporära program upphör eller minskar i omfattning. För inkomstsidan innebär minustecken att skatteinkomsterna minskar. För den sammanlagda budgeteffekten av åtgärder på utgifts- och inkomstsidan innebär minustecken att de offentliga finanserna försvagas jämfört med året innan.

⁴ Se tabell 5.6. Förändrad kommunal utdebitering ingår i tabell 5.6 men ska inte ingå i tabell 8.4 eftersom den visar budgeteffekter av tidigare riksdagsbeslut och förslag från regeringen.

⁵ För åtgärder på skatteområdet beskriver bruttoeffekten den statistiskt beräknade förändringen i intäkterna från den skatt som regeländringen avser. En indirekt effekt kan uppkomma om regeländringen påverkar andra skattebaser eller konsumentprisindex (om konsumentprisindex påverkas består den indirekta effekten bl.a. av att utgiftsnivån i olika offentliga transfereringssystem påverkas via prisbasbeloppet).

⁶ Exklusive indirekta effekter på inkomstsidan till följd av åtgärder på utgiftssidan.

Källa: Egna beräkningar.

Omfattningen av tillfälliga och permanenta finanspolitiska åtgärder

Under 2020 och 2021 genomfördes tillfälliga finanspolitiska åtgärder i stor omfattning. Åtgärderna beslutades efter förslag från regeringen i de propositioner om ändringar i budgeten som lämnades dessa år eller efter initiativ från riksdagen, och åtgärdernas budgeteffekter var i huvudsak begränsade till det innevarande året. Merparten av åtgärderna var inriktade på att hantera de direkta konsekvenserna av pandemin. Sammantaget uppgår budgeteffekterna av dessa tillfälliga åtgärder till ca 195 miljarder kronor 2020 och ca 110 miljarder kronor 2021.

Även de åtgärder för 2021–2023 som föreslogs i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m.), och som främst var inriktade på en ekonomisk återstart, var till stor del tillfälliga. Budgeteffekterna av åtgärderna uppgick till 108 miljarder kronor för 2021. Till följd av att åtgärderna planerades upphöra, eller minska i omfattning, beräknades budgeteffekterna minska till 86 miljarder kronor 2022 och till 53 miljarder kronor 2023. De åtgärder som kvarstår är i huvudsak av permanent karaktär.

De tillfälliga åtgärderna 2020 är en starkt bidragande orsak till att finanspolitiska åtgärder beräknas försvaga det finansiella sparandet i den offentliga sektorn med ca 206 miljarder kronor 2020 jämfört med 2019 (se tabell 8.4). De tillfälliga åtgärderna under 2021, tillsammans med åtgärderna i budgetpropositionen för 2021, är i sin tur den huvudsakliga orsaken till att det finansiella sparandet försvagades med ytterligare ca 44 miljarder kronor 2021 jämfört med 2020.

Även under 2022 har riksdagen beslutat om tillfälliga finanspolitiska åtgärder för innevarande år, både efter förslag från regeringen i propositioner om ändringar i statens budget och efter initiativ från riksdagen. Åtgärderna har varit inriktade på att hantera konsekvenserna av pandemin, men också på att hantera situationen på elmarknaden och effekterna för Sverige med anledning av Rysslands invasion av Ukraina. Sammantaget uppgår budgeteffekterna av de tillfälliga åtgärder som riksdagen hittills beslutat under 2022 till drygt 60 miljarder kronor (se tabell 8.6 i 2022 års ekonomiska vårproposition samt tabellerna 6.15 och 12.3 i denna proposition). Hanteringen av pandemin kräver inte längre betydande finanspolitiska åtgärder. Denna redovisning av omfattningen av tillfälliga och permanenta finanspolitiska åtgärder inkluderar av den anledningen de åtgärder som riksdagen beslutat om hittills under 2022, men inte de som regeringen föreslår i propositionen Höständeringsbudget för 2022.

Att de tillfälliga åtgärderna är mindre omfattande 2022 jämfört med 2021, drygt 60 miljarder kronor jämfört med ca 110 miljarder kronor, medför i sig en förstärkning av det finansiella sparandet 2022 jämfört med 2021. Det finansiella

sparandet förstärks 2022 även till följd av att åtgärder som föreslogs i budgetpropositionen för 2021 planeras att upphöra eller minska i omfattning. Samtidigt träder de åtgärder för 2022 i kraft som föreslogs i budgetpropositionen för 2022 och som uppgick till ca 74 miljarder kronor (prop. 2021/22:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m.). Det medför i sig en försvagning av det finansiella sparandet 2022 jämfört med 2021 som motverkar förstärkningen. Åtgärderna i budgetpropositionen för 2022 var i huvudsak av permanent karaktär.

Dessa förändringar bidrar sammantaget till den försvagning av det finansiella sparandet 2022 jämfört med 2021 på ca 25 miljarder kronor som den aktiva finanspolitiken totalt sett beräknas medföra enligt tabell 8.4. På samma sätt kan förstärkningen av det finansiella sparandet 2023 jämfört med 2022 på ca 58 miljarder kronor till stor del hänföras till att tillfälliga åtgärder upphör eller minskar i omfattning. Det gäller både minskningen i omfattning 2023 av åtgärderna i budgetpropositionen för 2021 och de tillfälliga åtgärder som genomförts för 2022. Försvagningen 2023 motverkas dock delvis av de åtgärder som föreslås i denna proposition och som framgår av tabell 8.5.

Budgeteffekter av riksdagens och regeringens åtgärder sedan 2022 års ekonomiska vårproposition

Budgeteffekterna av nya åtgärder i förhållande till redovisningen i 2022 års ekonomiska vårproposition (prop. 2021/22:100) redovisas översiktligt i tabell 8.5.

I redovisningen i vårpropositionen ingick förslagen som lämnades i propositionen Vårändringsbudget för 2022 (prop. 2021/22:99). Förslagen i den propositionen avslogs dock av riksdagen. Såväl de förslagen som förslagen i propositionen Extra ändringsbudget för 2022 – Stöd till Ukraina (prop. 2021/22:255) överlämnades därefter till riksdagen – med vissa justeringar – i propositionen Extra ändringsbudget för 2022 – Vårändringsbudget för 2022 och stöd till Ukraina. Riksdagen beslutade huvudsakligen i enlighet med förslagen (prop. 2021/22:269, bet. 2021/22:FiU49, rskr. 2021/22:459–470).

Vidare har regeringen lämnat förslag med ekonomiska konsekvenser för budgeten för 2022 i propositionerna Extra ändringsbudget för 2022 – Stöd till jordbruket och fiskerinäringen samt kompensation för höga energipriser och Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder i samband med rekapitalisering av SAS AB. Även i dessa fall beslutade riksdagen huvudsakligen i enlighet med förslagen (prop. 2021/22:252 och prop. 2021/22:258, bet. 2021/22:FiU48, rskr. 2021/22:436–439).

Riksdagen har också fattat beslut med ekonomiska konsekvenser för budgeten för 2022 i enlighet med regeringens förslag i propositionerna Extra ändringsbudget för 2022 – Tillfälligt sänkt skatt på bensin och diesel samt hantering av överskott av vaccindoser (prop. 2021/22:221, bet. 2021/22:FiU39, rskr. 2021/22:248–250) och Extra ändringsbudget för 2022 – Retroaktivt sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk (prop. 2021/22:270, bet. 2021/22:FiU50, rskr. 2021/22:471).

Slutligen ingår i redovisningen i tabell 8.5 de förslag för 2023 och aviserade förändringar för 2024 och 2025 som lämnas i denna proposition samt förslagen i propositionen Höständringsbudget för 2022.

Utgångspunkten för redovisningen är att beslutade, föreslagna samt aviserade öknningar och minskningar av anslag fullt ut motsvaras av en förändring av den faktiska förbrukningen av utgifter på anslagen. Nivån på den offentliga sektorns inkomster och utgifter påverkas även av andra förändringar, som i detta sammanhang inte definieras som nya åtgärder. Exempel på sådana förändringar är variationer i

volymen i rättighetsbaserade transfereringssystem eller förändrade makroekonomiska förutsättningar.

I tabell 8.5 redovisas budgeteffekterna på den offentliga sektorns finansiella sparande. Det framgår att de nu föreslagna och aviserade reformerna och finansieringarna på budgetens utgifts- och inkomstsidor sammantaget medför att den offentliga sektorns finanser försvagas med ca 42 miljarder kronor 2023. Budgeteffekterna är ungefär lika stora för 2024 och 2025. För att stödja analysen av finanspolitiken redovisas budgeteffekter även i förhållande till föregående år (se tabell 8.4).

Tabell 8.5 Budgeteffekter av beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder sedan 2022 års ekonomiska vårproposition

Offentliga sektorns finansiella sparande. Miljarder kronor om inte annat anges

	2022	2023	2024	2025
Förändring av takbegränsade utgifter ¹	6,6	35,2	31,7	30,3
varav revidering av tidigare redovisade budgeteffekter ²	-4,0	0,0	0,0	0,0
Justering för olika redovisningsprinciper i statens budget och nationalräkenskaperna	-1,1	-1,6	-0,4	-0,3
Summa utgiftsförändringar	5,5	33,5	31,2	29,9
Skatter, netto ³	-4,5	-10,9	-10,2	-10,2
Övriga inkomstförändringar ³	0,0	2,4	0,0	0,0
Summa inkomstförändringar, netto	-4,5	-8,5	-10,2	-10,2
Förändring finansiellt sparande offentlig sektor	-10,0	-42,1	-41,4	-40,1
Procent av BNP	-0,2	-0,7	-0,6	-0,6

¹ Se avsnitt 6.5 för en mer detaljerad genomgång av de förslag som påverkar budgetens utgiftssida. Tabell 6.15 och tabell 6.16 visar de beräknade budgeteffekterna per utgiftsområde. I tabell 8.5 ingår inte förslag i propositionen HÄB22 som främst avser regelstyrda transfereringsanslag till följd av ändrade volymer eller makroekonomiska förutsättningar utan att någon ny reform föreslås. Förslagen, som framgår av tabell 6.16, medför höjda anslagsnivåer för 2022 på sammanlagt 1,4 miljarder kronor exklusive utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. och är förklaringen till att värdet för 2022 skiljer sig från tabell 6.16.

² Budgeteffekten av vissa åtgärder har justerats för faktiskt bedömt utnyttjande (se vidare avsnitt 6.4 under rubriken Revidering av budgeteffekter för vissa åtgärder med anledning av pandemin och tabell 6.16).

³ Effekterna på den offentliga sektorns finansiella sparande av beslutade och föreslagna förändringar av skatteregler sedan 2022 års ekonomiska vårproposition beskrivs närmare i tabellerna 12.2 och 12.3. Budgeteffekten av övriga inkomstförändringar beskrivs i tabell 5.7.

Källa: Egna beräkningar.

8.3 Statens finanser

I detta avsnitt redovisas statens finanser enligt NR. Beräkningarna utgår från de prognoser på statens budgetsaldo som redovisas i avsnitt 7. Skillnaden mellan de båda redovisningarna består främst i att statens budgetsaldo visar statens lånebehov med omvänt tecken och därmed dess påverkan på statsskulden. Statens finansiella sparande visar i stället förändringen av statens finansiella förmögenhet, exklusive effekten av värdeförändringar.

Från budgetsaldo till statens finansiella sparande

I tabell 8.6 framgår väsentliga skillnader mellan statens budgetsaldo enligt budgetredovisningen och det finansiella sparandet enligt NR. Det finansiella sparandet påverkas inte av försäljningar eller köp av finansiella tillgångar, t.ex. aktier, eller ökad utlåning eftersom sådana transaktioner inte förändrar den finansiella förmögenheten. Däremot påverkas budgetsaldot och statsskulden av sådana transaktioner.

Förutom denna skillnad avviker det finansiella sparandet också i flera andra avseenden från budgetsaldot. Bland annat redovisas budgetsaldot kassamässigt, medan det finansiella sparandet redovisas enligt NR:s principer som innebär en periodiserad

redovisning. Denna skillnad påverkar framför allt redovisningen av skatteinkomster och ränteutgifter.

Tabell 8.6 Statens budgetsaldo och finansiella sparande

Miljarder kronor. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Budgetsaldo	78	151	84	26	92
Justeringar till finansiellt sparande					
Periodisering av skatter	-24	-22	16	11	-3
Räntor, periodisering, kursvinster/förluster	-12	0	-6	-3	2
Köp och försäljning av aktier, extra utdelningar m.m. ¹	-7	-12	-5	-5	-5
Övriga finansiella transaktioner m.m.	-83	-115	-71	-6	-1
Finansiellt sparande	-48	2	18	23	84

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid till totalen.

¹ Inkluderar justeringar avseende Riksbankens inlevererade överskott.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Staten redovisade ett betydande överskott 2021 enligt statsbudgetredovisningen men ett kraftigt underskott i det finansiella sparandet. Förklaringen finns främst i posterna Periodisering av skatter och Övriga finansiella transaktioner m.m. som minskar det finansiella sparandet i förhållande till budgetsaldot. Den enskilt största skillnaden beror på Riksbankens beslut att egenfinansiera sin valutareserv, vilket innebär att Riksgäldskontoret kan amortera på de lån som upptagits för Riksbankens räkning. Eftersom Riksbanken klassificeras till näringslivet i NR minskar den offentliga sektorns upplåning. De flaskhalsavgifter som tillfallit Affärsverket svenska kraftnät och som skuldförts som förutbetalda avgifter samt är placerade på konto i Riksgäldskontoret förstärkte också budgetsaldot, men dessa exkluderades vid beräkningen av det finansiella sparandet. De övriga posterna bidrog i stället till att ytterligare förstärka saldot i förhållande till sparandet.

Riksbankens amortering av lån medför att de två redovisningarna skiljer sig åt även 2022 och 2023. Likaså ger den förväntade utvecklingen av Affärsverket svenska kraftnäts behållning på konto i Riksgäldskontoret upphov till skillnader 2022. Vidare medför också skatteperiodiseringar att budgetsaldot beräknas bli högre 2022 i förhållande till det finansiella sparandet, men lägre 2023. Även de förväntade utbetalningarna av medel från EU:s facilitet för återhämtning och resiliens påverkar posten Övriga finansiella transaktioner m.m. olika i de båda redovisningssystemen. Ersättningar avseende 2022 beräknas erhållas 2023. I budgetredovisningen redovisas dessa flöden kassamässigt som de uppstår, medan flödena periodiseras i NR. Skillnaden mellan budgetredovisningen och NR är mindre 2024 och 2025 och förklaras bl.a. på antagandet om försäljning av aktier.

Utvecklingen av statens finansiella sparande

Den snabba återhämtningen i de offentliga finanserna mellan 2020 och 2021 skedde i huvudsak i staten. Samtidigt som skatteinkomsterna växte kraftigt utvecklades utgifterna mer i linje med ett historiskt genomsnitt.

Det finansiella sparandet i staten beräknas förstärkas ytterligare 2022 (se tabell 8.7), till följd av att inkomsterna fortsätter att växa snabbt. Till stor del beror detta på att engångshändelser tillfälligt kraftigt ökat utdelningar från de statliga bolagen. Den förväntade avmattningen i ekonomin 2023 medför att statens finanser försvagas. Samtidigt upphör flera tillfälliga stödåtgärder, vilket sammantaget leder till att statens finansiella sparande förstärks något. Den kompensation som avser flaskhalsintäkter och som hanteras av Affärsverket svenska kraftnät redovisas inte som

betalningsflöden i staten, detta beror på att affärsverket är klassificerat till näringslivet i NR:s redovisning.

Den förväntade utvecklingen av statens finanser 2024 och 2025 präglas i stor utsträckning av att endast den finanspolitik som aviserats eller beslutats fram t.o.m. propositionen Höständringsbudget för 2022 är inkluderad i beräkningarna. Samtidigt medför den beräknade inflationsutvecklingen att utgifterna i staten 2024 fortsätter att öka i takt med den ekonomiska tillväxten. Detta sammantaget leder till att förstärkningen av statens finansiella sparande huvudsakligen uppstår 2025.

Tabell 8.7 Statens inkomster och utgifter

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Inkomster	1 392	1 497	1 526	1 576	1 650
Procent av BNP	25,5	25,2	24,7	24,7	24,6
Skatter och avgifter ¹	1 211	1 279	1 329	1 380	1 447
Kapitalinkomster	27	52	27	24	26
Övriga inkomster	155	166	170	172	177
Utgifter	1 440	1 494	1 508	1 553	1 566
Procent av BNP	26,4	25,2	24,4	24,3	23,3
Utgifter exkl. räntor	1 424	1 466	1 482	1 530	1 545
Procent av BNP	26,1	24,7	24,0	24,0	23,0
Ränteutgifter ²	16	28	26	23	20
Finansiellt sparande	-48	2	18	23	84
Procent av BNP	-0,9	0,0	0,3	0,4	1,3

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid till totalen.

¹ Utfall 2021 enligt nationalräkenskaperna, vilket kan skilja sig från regeringens prognos för den offentliga sektorns skatteinkomster för 2021 som redovisas i avsnitt 5.

² Inklusive utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

8.4 Ålderspensionssystemets finanser

Det finansiella sparandet i ålderspensionssystemet väntas visa ett mindre överskott 2022 motsvarande 0,3 procent av BNP. Från och med 2023 väntas ålderspensionssystemet uppvisa ett fortsatt överskott motsvarande i genomsnitt 0,4 procent av BNP (se tabell 8.8).

I ålderspensionssystemet förväntas ett avgiftsunderskott under hela prognosperioden, dvs. avgiftsinkomsterna väntas vara lägre än pensionsutbetalningarna.

Avgiftsunderskottet förväntas minska fr.o.m. 2023, men ändå bestå under hela perioden. Avkastningen på AP-fondernas tillgångar i form av ränteintäkter och utdelningar bedöms vara högre än avgiftsunderskottet, vilket medför att det finansiella sparandet i ålderspensionssystemet väntas vara positivt och successivt öka under prognosperioden.

Tabell 8.8 Ålderspensionssystemets inkomster och utgifter

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Avgiftsinkomster ¹	311	327	340	354	373
Pensionsutgifter	332	344	356	362	377
Avgiftsunderskott	-20	-17	-16	-8	-4
Räntor, utdelningar	32	38	39	42	44
Förvaltningsutgifter m.m.	-5	-5	-5	-6	-6

	2021	2022	2023	2024	2025
Finansiellt sparande	7	16	17	28	35
Procent av BNP	0,1	0,3	0,3	0,4	0,5

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Utfall 2021 enligt nationalräkenskaperna, vilket kan skilja sig från regeringens prognos för den offentliga sektorns skatteinkomster för 2021 som redovisas i avsnitt 5.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Utgifterna i ålderspensionssystemet väntas öka de närmaste åren till följd av att inkomstindex ökar samt att pensionärerna blir fler och att pensionerna i genomsnitt blir högre. År 2022–2025 förväntas pensionsutbetalningarna öka med i genomsnitt 3,3 procent per år. Avgiftsinkomsterna, som är starkt kopplade till lönesumman i ekonomin (summan av utbetalda löner inklusive företagariinkomster), väntas öka i betydligt snabbare takt, med i genomsnitt 4,6 procent per år. De avgiftsinkomster som finansierar systemet är ålderspensionsavgiften från arbetsgivare och egenföretagare samt den allmänna pensionsavgiften (se tabell 8.9).

Den 14 december 2017 ingick Pensionsgruppens partier en överenskommelse i syfte att säkra långsiktigt höjda och trygga pensioner. Av överenskommelsen framgår bl.a. att ett antal pensionsrelaterade åldersgränser ska höjas. Förändringar avseende 2020 har beslutats och trätt i kraft (prop. 2018/19:133, bet. 2019/20:SfU5, rskr. 2019/20:10). Övriga förändringar träder i kraft 2023 respektive 2026 (prop. 2018/19:91, bet. 2018/19:AU12, rskr. 2018/19:276 och prop. 2021/22:181, bet. 2021/22:SfU25, rskr. 2021/22:331). För 2023 medför de justerade åldersgränserna att den lägsta åldern för att ta ut allmän inkomstgrundad pension ändras till 63 år, att garantipensionsåldern och åldern för angränsande trygghetssystem ändras från 65 till 66 år och att åldern för arbetstagarens rätt att kvarstå i anställning enligt lagen (1982:80) om anställningsskydd, den s.k. las-åldern, ändras från 68 till 69 år. De höjda åldersgränserna i skattesystemen beräknas öka avgiftsinkomsterna fr.o.m. 2023 med 2,5 miljarder kronor.

Tabell 8.9 Ålderspensionssystemets avgiftsinkomster

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Allmän pensionsavgift	138	145	152	158	166
Ålderspensionsavgift, arbetsgivare	143	152	158	165	174
Ålderspensionsavgift, egenföretagare	3	3	3	3	3
Statlig ålderspensionsavgift	27	27	26	27	29
Avgiftsinkomster¹	311	327	340	354	373

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Utfall 2021 enligt nationalräkenskaperna, vilket kan skilja sig från regeringens prognos för den offentliga sektorns skatteinkomster för 2021 som redovisas i avsnitt 5.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Alla inkomstpensioner och tilläggspensioner som erhålls efter 65 års ålder är följsamhetsindexerade. Följsamhetsindexering innebär att inkomst- och tilläggspensionerna varje år räknas om med utvecklingen av inkomstindex eller ett balansindex, minus en förskottsrenta på 1,6 procent. I ett läge när pensionssystemets finanser är i balans bygger följsamhetsindexeringen på förändringen av inkomstindex. Om pensionssystemets skulder överstiger systemets tillgångar aktiveras balanseringen och indexeringen bygger i stället på ett balansindex. Balanseringen är ett sätt att säkerställa att pensionssystemets utgifter över tid inte överstiger dess inkomster. Balanstalet beräknas överstiga 1,0 under prognosperioden. Pensioner och pensionsrätter antas därmed indexeras med inkomstindex.

8.5 Kommunsektorns finanser

Kommunsektorns finanser regleras av balanskravet och kravet på en god ekonomisk hushållning i kommunallagen (2017:725). Enligt balanskravet får kommuners och regioners resultat som huvudregel inte vara negativa medan kravet på en god ekonomisk hushållning innebär att högre resultat troligen behövs (se avsnitt 4.3). Skillnaden mellan resultatet och det finansiella sparandet förklaras till största delen av att investeringar, men inte avskrivningar, ingår som utgifter i beräkningen av det finansiella sparandet. I resultatet ingår inte investeringar men däremot avskrivningar. Det kan även finnas periodiseringskillnader för olika inkomster och utgifter mellan det finansiella sparandet och resultatet.

I regeringens prognos för kommunsektorns finanser antas utgifterna utvecklas på ett sätt som är förenligt med balanskravet. På några års sikt antas i normalfallet kommunsektorn som helhet även redovisa ett resultat som bedöms vara i linje med en god ekonomisk hushållning. Vidare antas den genomsnittliga kommunalskattesatsen vara oförändrad. Prognosen grundar sig även på ett antagande om oförändrad politik på statlig nivå, förutom tidigare beslutade och nu föreslagna samt aviserade förändringar av statsbidragen. Därigenom blir skatteunderlagets tillväxt viktigt för den beräknade utvecklingen av kommunsektorns inkomster i prognosen.

Eftersom kommunsektorn i normalfallet antas redovisa ett resultat i linje med god ekonomisk hushållning på några års sikt blir den beräknade utvecklingen av skatteunderlaget vanligtvis styrande för prognosen för utgifterna.

Resultat och finansiellt sparande 2022–2025

Efter att kommunsektorns inkomster ökat i hög takt 2020 och 2021 bedöms inkomsterna öka betydligt långsammare 2022–2025 (se tabell 8.10). Det beror på att tillfälliga pandemirelaterade statsbidrag avtar. Trots att en svagare konjunktur leder till att de kommunala skatteinkomsterna antas växa något långsammare 2023 och 2024 än 2022 beräknas skatteinkomsterna i genomsnitt växa något snabbare under prognosperioden 2022–2025 än de i genomsnitt har gjort de senaste tio åren.

Kommunsektorns utgifter bedöms öka snabbare 2022 och 2023 än de gjort i genomsnitt de senaste tio åren. Det antas till viss del finansieras genom att kommuner och regioner sänker sina överskott. Därmed sjunker både kommunsektorns finansiella sparande och resultat snabbt 2022 och 2023. Mot slutet av prognosperioden antas kommunsektorns utgifter anpassas efter inkomsterna så att sektorn når ett resultat som bedöms vara i linje med god ekonomisk hushållning. Det leder till en stabilisering av resultatets och det finansiella sparandets nivåer.

Tabell 8.10 Kommunsektorns finanser

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Totala inkomster	1 303	1 351	1 394	1 438	1 487
Utveckling i procent	6,5	3,6	3,2	3,1	3,4
Skatter	807	848	881	912	961
Kommunal fastighetsavgift	21	22	22	22	23
Statsbidrag exkl. kompensation för mervärdesskatt	287	275	268	267	253
<i>varav generella bidrag</i>	<i>149</i>	<i>152</i>	<i>152</i>	<i>156</i>	<i>152</i>
<i>varav riktade bidrag</i>	<i>139</i>	<i>123</i>	<i>116</i>	<i>111</i>	<i>101</i>
Kapitalinkomster	9	14	19	24	29
Övriga inkomster ¹	179	191	203	212	220

	2021	2022	2023	2024	2025
<i>varav kompensation för mervärdesskatt</i>	77	82	86	89	90
Totala utgifter	1 266	1 331	1 418	1 465	1 512
Utveckling i procent	4,4	5,1	6,5	3,3	3,2
Konsumtion	1 042	1 088	1 160	1 190	1 214
Investeringar	127	134	140	145	149
Transfereringar	102	104	108	113	130
Övriga utgifter ²	-5	5	10	15	19
Finansiellt sparande	37	19	-25	-27	-25
Procent av BNP	0,7	0,3	-0,4	-0,4	-0,4
Resultat efter finansiella poster	69	62	18	21	23
Procent av skatter och generella statsbidrag	7,3	6,2	1,8	2,0	2,0

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Kommunsektorns kompensation för mervärdesskatt är inkluderad i övriga inkomster men inte i statsbidragen.

² Inkluderar nettoköp av fastigheter. Eftersom försäljningen vanligtvis överstiger köp är denna nettopost negativ, vilket minskar de redovisade utgifterna med några miljarder kronor per år.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Kommunsektorns inkomster

Kommunsektorns inkomster består framför allt av inkomster från skatt på arbete och av statsbidrag.

En avmattning i ekonomin bedöms leda till en inbromsning av antalet arbetade timmar 2023. Antalet bedöms dock inte minska, och det kommunala skatteunderlaget antas växa nästan lika mycket 2023 som det i genomsnitt har gjort de senaste tio åren. De kommunala skatteinkomsternas tillväxttakt avtar också något 2023 och 2024. I genomsnitt för hela prognosperioden 2022–2025 beräknas dock de kommunala skatteinkomsterna växa något mer än de i genomsnitt har gjort de senaste tio åren.

Vid förändringar av skattelagstiftningen som påverkar det kommunala skatteunderlaget neutraliseras i regel effekterna av förändringarna genom att nivån på de generella statsbidragen höjs eller sänks (s.k. skattereglering). I den nuvarande prognosen påverkas kommunsektorns skatteinkomster 2023 framför allt av förändrade regler för reseavdrag. Regeländringen beräknas innebära att de kommunala skatteinkomsterna sänks med knappt 2 miljarder kronor fr.o.m. 2023 medan en motsvarande höjning görs av de generella statsbidragen.

Kommuner och regioner får bidrag från staten i form av dels generella, dels riktade statsbidrag. År 2023 föreslår regeringen i denna budgetproposition att de generella statsbidragen höjs med 6 miljarder kronor samtidigt som tillfälliga krisstöd med anledning av pandemin minskar och påverkar de generella statsbidragen negativt. Sammantaget är de generella statsbidragen oförändrade 2023 jämfört med 2022 (se tabell 8.10).

De riktade statsbidragen, som finansieras från ett flertal olika utgiftsområden, beräknas minska med 16 miljarder kronor 2022. Minskningen 2022 beror på att tillfälliga tillskott till kommuner och regioner, för deras akuta insatser med anledning av pandemin inom vård, omsorg och andra kommunala verksamhetsområden, avtar. Eftersom tillfälliga stöd till kommunsektorn avtar även 2023–2025 minskar de riktade statsbidragen under hela prognosperioden. Sammantaget beräknas de totala statsbidragen minska varje år under prognosperioden 2022–2025.

Kommunsektorns utgifter

Av kommunsektorns totala utgifter utgör kommunal konsumtion den största delen, dvs. välfärdstjänster inom främst vård, skola och omsorg. Kommunerna och regionerna har därutöver huvudsakligen utgifter för investeringar och transfereringar, t.ex. ekonomiskt bistånd.

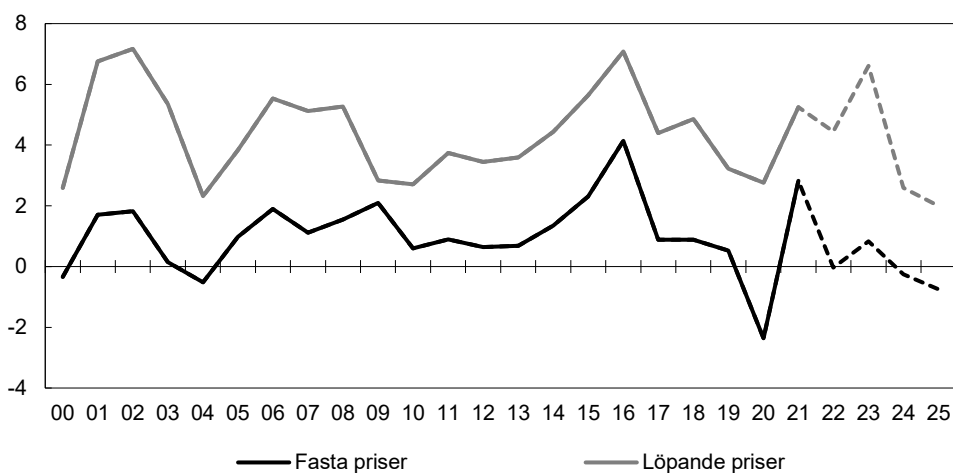
Kommunal konsumtion

Den kommunala konsumtionen fördelas mellan ett antal verksamhetsområden. Störst andel av konsumtionsutgifterna går till hälso- och sjukvård. Därefter följer utgifter för utbildning och omsorg. Den demografiska utvecklingen har stor betydelse för behovet av resurser inom olika välfärdstjänster. Om exempelvis antalet elever ökar behöver skolorna anställa fler lärare för att inte lärartätheten ska sjunka. År 2012–2017 har befolkningen ökat i en allt snabbare takt. Sett till åldersstrukturen är det framför allt antalet barn som har legat bakom denna stigande ökningstakt, men även antalet äldre (65 år och äldre) har ökat. Sedan 2017 har befolkningstillväxten avtagit och väntas gradvis fortsätta avta 2022–2025. Detta förklaras främst av att ökningen av antalet barn väntas avta framöver. Antalet äldre väntas däremot fortsätta att öka snabbare än befolkningen i stort 2022–2025.

År 2022 bedöms kommunsektorns faktiska konsumtionsutgifter i fasta priser att utvecklas svagare än den genomsnittliga utvecklingen sedan 2000, trots att det finns utrymme för ökad konsumtion. Detta förklaras bl.a. av att pandemin inte påverkar konsumtionsutvecklingen i samma utsträckning som tidigare, samt att kommunsektorn bedöms ha svårt att rekrytera personal med rätt kompetens. År 2023 väntas tillförda medel till kommunsektorn i denna proposition leda till att konsumtionen i fasta priser utvecklas något starkare än 2022 (se diagram 8.2).

Diagram 8.2 Kommunala konsumtionsutgifter

Årlig procentuell förändring. Utfall 2000–2021, prognos 2022–2025

Anm.: Kommunal konsumtion i fasta priser mäts till största delen med s.k. volymindex. Dessa påverkas främst av demografiska faktorer och är inte nödvändigtvis detsamma som hur mycket resurser kommunsektorn lägger på verksamheten.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

I kommunsektorns finansiella sparande och resultat ingår konsumtionsutgifterna i löpande priser. Prisutvecklingen har därmed stor betydelse för hur kommunal konsumtion utvecklas. Prisutvecklingen styrs i sin tur främst av löneutvecklingen i sektorn. För perioden 2022–2025 väntas lönekostnaden per arbetad timme i genomsnitt öka med 3,2 procent.

Utgifter för transfereringar, räntor och investeringar

Cirka 8 procent av kommunsektorns totala utgifter består av transfereringar till staten, näringslivet och hushållen. Denna andel har varit relativt oförändrad under 2000-talet och bedöms även vara det i prognosen för 2022–2025. Transfereringarna till hushållen i form av ekonomiskt bistånd utgör ca 1 procent av kommunsektorns utgifter.

Kommunsektorns skulder antas fortsätta öka samtidigt som räntorna bedöms stiga under prognosperioden. Det leder till den sammantagna bedömningen att sektorns ränteutgifter väntas öka relativt snabbt 2022–2025. Samtidigt bedöms dock även de kommunala ränteinkomsterna öka ungefär lika mycket.

Kommunsektorns investeringsutgifter har ökat kraftigt det senaste decenniet men svagare de senaste två åren. År 2021 uppgick sektorns fasta bruttoinvesteringar till 127 miljarder kronor eller 2,3 procent av BNP, vilket är en ökning från nivån på 1,9 procent 2011. De omfattande investeringarna i kommunsektorn de senaste åren har flera förklaringar. Många kommuner har en växande befolkning och är i behov av nya lokaler för skol- och förskoleverksamheter. Samtidigt har det ökande antalet äldre också ökat behoven inom sjukvården och äldreomsorgen. Äldre byggnader och infrastruktur behöver dessutom renoveras eller bytas ut. Förutom ökade behov har ett lågt ränteläge och sektorns goda ekonomiska resultat under en längre period ökat benägenheten att investera. I prognosen antas de kommunala investeringsutgifterna i genomsnitt växa snabbare 2022–2025 än de gjorde under både 2020 och 2021. Investeringsutgifterna bedöms dock växa i en något långsammare takt än de i genomsnitt gjorde under 2010-talet. Det innebär att investeringsnivån fortsatt är förhållandevis hög.

Den höga investeringsnivån bidrar till att kommunsektorns skulder, där kommunerna står för den största andelen, bedöms öka eftersom investeringarna till en viss del lånefinansieras. Investeringar som utförs av kommunala bolag, som enligt NR:s redovisning inte ingår i kommunsektorn, ökar till en viss del också kommunsektorns skuldsättning. Det sker genom att kommunsektorn tar upp lån som vidareutlånas till dessa bolag.

8.6 Den offentliga sektorns finansiella förmögenhet

Den offentliga sektorns nettoförmögenhet består av fasta produktionstillgångar och finansiella tillgångar, med avdrag för skulder. I detta avsnitt (8.6) redovisas den finansiella förmögenheten, medan de reala tillgångarna finns redovisade i bilaga 2.

Den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet är positiv, detta eftersom ålderspensionssystemets tillgångar i AP-fonderna överstiger de negativa ställningsvärden som staten och kommunsektorn redovisar (se tabell 8.11). Den totala skulden inkluderar statens och kommunsektorns åtaganden för de förmånsbestämda tjänstepensionerna som intjänats fr.o.m. 1998. De totala skulderna för de fonderade avgiftsbestämda tjänstepensionerna ingår, i likhet med premiepensionssystemet, inte i den offentliga sektorn utan redovisas i försäkringssektorn.

De finansiella tillgångarna i ålderspensionssystemet ökade kraftigt 2021 jämfört med 2020, vilket medförde att den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet ökade med över 3 procent av BNP. Innevarande år väntas nettoförmögenheten minska med närmare 3 procent som andel av BNP, eftersom framför allt tillgångarna i ålderspensionssystemet i stället beräknas minska. Från och med 2023 bidrar det beräknade överskottet i staten i allt högre utsträckning till att den finansiella nettoförmögenheten återigen ökar.

Tabell 8.11 Den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet

Procent av BNP. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Staten	-5,2	-2,0	0,1	0,9	2,7
Ålderspensionssystemet	37,3	31,4	31,1	31,0	30,8
Kommunsektorn	-1,7	-2,0	-2,3	-2,7	-3,0
Offentlig sektor	30,4	27,4	28,8	29,3	30,5
Förändring	3,4	-3,0	1,5	0,4	1,2
<i>Varav finansiellt sparande</i>	<i>-0,1</i>	<i>0,6</i>	<i>0,2</i>	<i>0,4</i>	<i>1,4</i>
<i>Varav värdeförändringar m.m.</i>	<i>5,5</i>	<i>-1,1</i>	<i>2,3</i>	<i>1,0</i>	<i>1,3</i>
<i>Varav nominell BNP-förändring</i>	<i>-2,0</i>	<i>-2,5</i>	<i>-1,0</i>	<i>-1,0</i>	<i>-1,4</i>

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

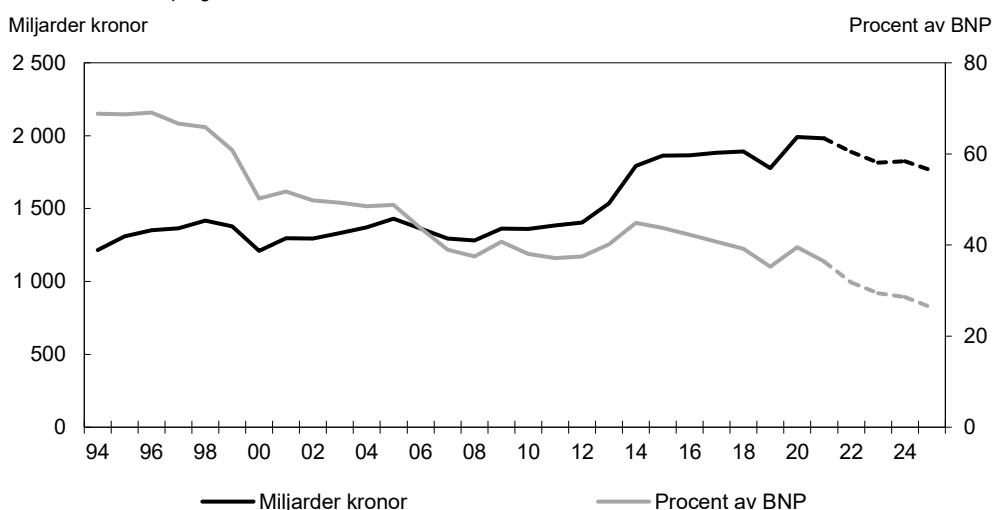
Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld

Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld, den s.k. Maastrichtskulden, definieras av EU-regler och är det skuldbegrepp som används vid bedömningen av medlemsstaternas offentliga finanser inom ramen för Stabilitets- och tillväxtpakten. För Sverige innebär definitionen att skulden består av den konsoliderade statsskulden och kommunsektorns samt ålderspensionssystemets skulder på kapitalmarknaden, med avdrag för AP-fondernas innehav av statsobligationer.

Inför att Sverige den 1 januari 1995 blev medlem i EU uppgick den konsoliderade bruttoskulden till drygt 1 200 miljarder kronor, vilket motsvarade närmare 70 procent av BNP (se diagram 8.3). Sedan dess har det nominella värdet ökat med över 750 miljarder kronor, för att vid utgången av 2021 uppgå till ca 1 980 miljarder kronor. Skulden har emellertid minskat kraftigt som andel av BNP sedan 1994 och uppgick vid utgången av 2021 till 36,3 procent av BNP (skuldkvoten).

Diagram 8.3 Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld

Utfall 1994–2021, prognos 2022–2025

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Utvecklingen av den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld beror dels på det finansiella sparandet (som kan fördelas på primärt sparande och ränteutgifter), dels på andra faktorer som inte är kopplade till det finansiella sparandet. De sistnämnda faktorerna rör periodiseringar och s.k. stock-flödesförändringar, som bl.a. utgörs av

finansiella transaktioner. Exempel på stock-flödesfaktorer är köp och försäljning av tillgångar.

Trots att omfattande stödåtgärder genomfördes även 2021 var den offentliga sektorns bruttoskuld i stort sett oförändrad 2021 jämfört med 2020 (se diagram 8.3). Detta kan till stor del förklaras av Riksbankens beslut att amortera valutalån, vilket i sin tur innebär att Riksgäldskontorets årliga lånebehov minskar med drygt 1 procent av BNP 2021–2023. Den snabba återhämtningen i ekonomin 2021, som till stor del var en följd av ytterligare vidtagna finanspolitiska åtgärder, medförde att bruttoskulden föll snabbt som andel av BNP. De flaskhalsintäkter som betalats in till Affärsverket svenska kraftnät 2021 och som är bokförda som långfristiga förutbetalda avgifter samt placerade på konto i Riksgäldskontoret, minskar lånebehovet och därmed även statsskulden. I NR redovisas dock denna behållning på Riksgäldskontorets konto som en skuld. Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld, enligt Maastricht-definitionen, påverkas således inte av flaskhalsintäkterna.

Bruttoskulden beräknas fortsätta att minska även 2022 i huvudsak till följd av Riksbankens fortsatta amortering av valutalån. De förväntade uttagen av kapitalplaceringar på skattekonton som belastar lånebehovet 2022 och 2023 enligt statsbudgetredovisningen är dock neutrala för bruttoskulden. Dessa flöden bokfördes initialt som skulder då kapitalplaceringarna gjordes och påverkade inte bruttoskuldens nivå.

Tillsammans med BNP-tillväxten innebär detta att skuldkvoten väntas fortsätta att minska i snabb takt 2022 i förhållande till 2021 (se tabell 8.12). Bruttoskulden för 2023–2025 beräknas likaså att kraftigt minska som andel av BNP. Detta följer av Riksbankens fortsatta amortering av valutalån 2023, att tillfälliga åtgärder upphör fr.o.m. 2023 och att prognosen baseras på den finanspolitik som aviserats eller beslutats fram t.o.m. denna proposition och propositionen Höständringsbudget för 2022.

Tabell 8.12 Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld och bidrag till förändringen

Procent av BNP om inte annat anges. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Miljarder kronor	1 981	1 889	1 815	1 824	1 760
Procent av BNP	36,3	31,8	29,4	28,6	26,2
Förändring	-3,2	-4,5	-2,4	-0,8	-2,3
Bidrag till förändringen					
Primärt finansiellt sparande	-0,1	-1,1	-0,7	-0,9	-1,9
Ränteutgifter	0,2	0,5	0,5	0,5	0,5
Stock-flöde	-0,3	-0,9	-1,0	0,5	0,4
<i>varav periodisering av räntor och skatter</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,4</i>	<i>0,3</i>	<i>0,2</i>	<i>0,0</i>
<i>varav försäljning av aktier m.m.</i>	<i>0,0</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,1</i>
<i>varav övriga faktorer</i>	<i>0,2</i>	<i>-0,5</i>	<i>-1,2</i>	<i>0,4</i>	<i>0,6</i>
Nominell BNP-förändring	-3,0	-3,0	-1,2	-1,0	-1,4

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid till totalen.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

8.7 Finansiellt sparande enligt olika bedömare

I detta avsnitt (8.7) redovisas en jämförelse mellan de senaste prognoserna för det finansiella och strukturella sparandet gjorda av regeringen i denna proposition,

Konjunkturinstitutet (KI), Ekonomistyrningsverket (ESV), Riksbanken och Europeiska kommissionen. Vid en jämförelse av de olika bedömningarna är det viktigt att beakta att de har gjorts vid olika tidpunkter och kan bygga på olika antaganden om den framtida politiken. Exempelvis gör KI prognoser på aktiv finanspolitik för åren efter budgetåret medan ESV endast inkluderar beslutade och aviserade åtgärder, vilket kan försvåra prognosjämförelser.

KI inkluderar åtgärder på ca 50 miljarder kronor 2023. Det är inte möjligt att exakt jämföra hur dessa förhåller sig till de åtgärder som tidigare beslutats och aviserats i denna proposition då myndigheten har en egen definition av budgetutrymme. Dock bör åtgärderna i regeringens och KI:s prognoser vara i ungefär samma storleksordning 2023. Med beaktande av detta är KI:s och regeringens prognoser på det finansiella sparandet i offentlig sektor 2022 och 2023 relativt lika (se tabell 8.13).

Prognosjämförelse avseende det finansiella sparandet

Tabell 8.13 Bedömningar av finansiellt sparande

Procent av BNP

	2022	2023	2024	2025
Regeringen	0,6	0,2	0,4	1,4
KI inkl. åtgärder	0,8	0,0	-0,4	-0,3
ESV	0,1	0,0	0,7	1,2
Riksbanken	0,7	0,0	-0,3	–
Europeiska kommissionen	-0,5	0,5	–	–

Anm.: Publiceringsdatum är för regeringen 2022-11-08, Konjunkturinstitutet (KI) 2022-09-28, Ekonomistyrningsverket (ESV) 2022-09-21, Riksbanken 2022-09-21 och Europeiska kommissionen 2022-05-16.

Källor: Konjunkturinstitutet, Ekonomistyrningsverket, Riksbanken, Europeiska kommissionen och egna beräkningar.

ESV prognostiserar ett svagare finansiellt sparande innevarande år än regeringen. Det beror främst på att myndigheten gör en försiktigare bedömning av intäkterna från skatt på kapital. Myndigheten räknar även med en svagare utveckling av kapitalskatterna 2023. Dock medför ESV:s prognosprincip, som innebär att nya åtgärder saknas 2023, att beräkningarna för sparandet är i linje med regeringens prognos.

Kommissionens bedömningar gjordes under ett tidigare skede och bygger på väsentligt annorlunda information än inhemska bedömningar, t.ex. har endast åtgärder som beslutats eller aviserats t.o.m. 2022 års ekonomiska vårproposition kunnat beaktats. Detta medför att en jämförelse inte är helt rättvisande.

Prognosjämförelse avseende det strukturella sparandet

Tabell 8.14 Bedömningar av strukturellt sparande

Procent av potentiell BNP

	2022	2023	2024	2025
Regeringen	0,4	0,7	1,2	1,8
KI inkl. åtgärder	1,0	1,0	0,5	0,3
ESV	0,1	0,8	1,1	1,3
Europeiska kommissionen	0,0	1,2	–	–

Anm.: Publiceringsdatum är för regeringen 2022-11-08, Konjunkturinstitutet (KI) 2022-09-28, Ekonomistyrningsverket (ESV) 2022-09-21, Riksbanken 2022-09-20 och Europeiska kommissionen 2022-05-16.

Källor: Konjunkturinstitutet, Ekonomistyrningsverket, Riksbanken, Europeiska kommissionen och egna beräkningar.

I tabell 8.14 redovisas olika bedömares prognoser för den offentliga sektorns strukturella sparande. Skillnaderna mellan prognoserna är i vissa fall annorlunda vid jämförelser av det strukturella sparandet än vid jämförelser av det finansiella

sparandet. Detta kan bero dels på olika bedömningar av potentiella variabler, dels på skillnader i beräkningsmetoder.

Dessa skillnader medför att såväl KI som ESV räknar med ett positivt bidrag från potentiella variabler som är större än regeringens bedömning 2022 och 2023.

Gentemot kommissionen följer skillnaderna i stor utsträckning av att kommissionens beräkningar gjordes i ett tidigare skede.

8.8 Uppföljning av den offentliga sektorns finanser

Finansiellt sparande jämfört med 2022 års ekonomiska vårproposition

Den offentliga sektorn redovisade 2021 ett underskott på ca 5 miljarder kronor eller 0,1 procent av BNP. Jämfört med det utfall som NR redovisade i samband med beräkningarna till 2022 års ekonomiska vårproposition är detta ett något mindre underskott (se tabell 8.15). Revideringen rör såväl högre inkomster som lägre utgifter. De totala inkomsterna har netto reviderats upp i förhållande till föregående beräkning. Främst rör det hushållens kapitalskatter. Samtidigt har Övriga inkomster reviderats ned till följd av att en del av utdelningarna från statliga bolag nu bedöms vara extraordinära. Utgiftsrevideringarna omfattar bl.a. lägre konsumtionsutgifter i kommunsektorn.

För 2022 har prognosen för det finansiella sparandet likaså reviderats upp. Det är framför allt inkomsterna från skatt på kapital och mervärdesskatt som prognostiseras bli högre än i 2022 års ekonomiska vårproposition. Även lägre beräknade utgifter för transfereringar och kommunsektorns konsumtion bidrar till ett högre finansiellt sparande. Den högre förväntade räntenivån innebär dock att utgifterna beräknas bli högre och ger ett negativt bidrag till det finansiella sparandet i förhållande till föregående beräkning.

En stor betydelse för revideringarna har den höga inflationen som medför att inkomsterna beräknas öka redan 2022, medan utgifterna i stället ökar på något års sikt. På några års sikt bedöms inkomster och utgifter växa relativt lika till följd av inflationen.

År 2023–2025 beräknas både inkomster och utgifter öka i förhållande till föregående beräkning. Den förväntade konjunkturavmattningen belastar det finansiella sparandet i störst utsträckning nästa år. Tillsammans med de åtgärder som presenteras i denna proposition medför det att de offentliga finanserna försvagas 2023 och 2024 i förhållande till föregående beräkning. År 2025 bedöms den förväntade konjunkturåterhämtningen leda till sparandet stärks jämfört med 2022 års ekonomiska vårproposition.

År 2021 var det huvudsakligen kommunsektorns finanser som blev starkare än redovisat i föregående beräkning. Innevarande år är det både statens och kommunsektorns finansiella sparande som väntas bli högre. De åtgärder som tillkommit efter vårpropositionen medför att statens sparande beräknas bli lägre fr.o.m. 2023. Ett förväntat starkare bidrag från makroutvecklingen medför att revideringen av statens finansiella sparande blir mindre 2025.

Tabell 8.15 Offentliga sektorns inkomster och utgifter. Aktuell prognos och förändringar jämfört med 2022 års ekonomiska vårproposition

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Finansiellt sparande i 2022 års ekonomiska vårproposition	-13	-30	40	51	88
Procent av BNP	-0,2	-0,5	0,7	0,8	1,4
Förändringar					
Inkomster	4	49	44	69	122
Skatter	7	39	27	44	94
<i>varav skatter staten</i>	3	26	21	34	62
<i>varav skatter ålderspensionssystemet</i>	0	3	2	5	11
<i>varav skatter kommunsektorn</i>	3	10	4	5	22
Övriga inkomster	-3	11	17	25	28
Utgifter	-4	-17	74	96	116
Kommunal konsumtion	-2	-14	24	28	31
Ålderspensioner	0	0	2	-4	0
Ränteutgifter ¹	1	10	13	11	8
Övriga primära utgifter	-3	-14	35	61	77
Förändring av finansiellt sparande	8	67	-29	-28	6
Procent av BNP	0,2	1,1	-0,5	-0,5	0,0
Staten	2	39	-34	-37	-7
Ålderspensionssystemet	0	3	-1	9	11
Kommunsektorn	6	25	5	1	2
Finansiellt sparande i budgetpropositionen för 2023	-5	37	11	24	94
Procent av BNP	-0,1	0,6	0,2	0,4	1,4

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Inklusive utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Konsoliderad bruttoskuld och den finansiella nettoförmögenheten

Utfallet för den finansiella nettoförmögenheten 2021 har marginellt reviderats upp i förhållande till det utfall som redovisades i samband med 2022 års ekonomiska vårproposition (se tabell 8.16). Nettoförmögenheten har reviderats ned för prognosperioden med anledning av att tillgångarna i pensionssystemet beräknas växa långsammare, bl.a. till följd av lägre utfall innevarande år än väntat samt en beräknad lägre utveckling på de finansiella marknaderna.

Utfallet för Maastrichtskulden 2021 har likaså reviderats upp något medan prognosen är nedreviderad för 2022 och 2023, vilket följer av prognosen på ett ackumulerat starkare finansiellt sparande. Samtidigt innebär de åtgärder som presenteras i denna proposition att den offentliga sektorns bruttoskuld successivt ökar i förhållande till beräkningarna i 2022 års ekonomiska vårproposition.

Tabell 8.16 Offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet. Aktuell prognos och förändringar jämfört med 2022 års ekonomiska vårproposition

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
2022 års ekonomiska vårproposition					
Finansiell nettoförmögenhet	1 654	1 744	1 903	2 041	2 180
Procent av BNP	30,7	30,4	32,0	33,2	34,2
Konsoliderad bruttoskuld	1 974	1 926	1 826	1 772	1 682
Procent av BNP	36,7	33,5	30,7	28,9	26,4

	2021	2022	2023	2024	2025
Förändringar					
Finansiell nettoförmögenhet	4	-116	-123	-173	-134
Konsoliderad skuld	7	-38	-11	52	78
Budgetpropositionen för 2023					
Finansiell nettoförmögenhet	1 658	1 627	1 780	1 868	2 047
Procent av BNP	30,4	27,4	28,8	29,3	30,5
Konsoliderad bruttoskuld	1 981	1 889	1 815	1 824	1 760
Procent av BNP	36,3	31,8	29,4	28,6	26,2

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Kommunsektorns finanser jämfört med 2022 års ekonomiska vårproposition

Sedan 2022 års ekonomiska vårproposition har mindre revideringar gjorts av utfallet för 2021 (se tabell 8.17). Statsbidragen har reviderats ned i prognosen för 2022, vilket delvis beror på att kommunsektorn bedöms behöva mindre finansiering av kostnader kopplade till skyddsbehövande från Ukraina än vad som antogs i vårpropositionen. De kommunala skatteinkomsterna har reviderats upp samtliga prognosår eftersom lönesumman i ekonomin nu bedöms bli högre. Även ränteinkomster som ingår i posten Övriga inkomster i tabell 8.17 har reviderats upp eftersom ränteläget i ekonomin bedöms bli högre än vad som antogs i vårpropositionen. Sammantaget har de kommunala inkomsterna reviderats upp 2022–2025. De kommunala utgifterna har reviderats ned 2022, medan de har reviderats upp 2023–2025. Revideringarna av de totala utgifterna drivs främst av revideringar av konsumtionsutgifter men även av Övriga utgifter. I posten Övriga utgifter inkluderas bl.a. ränteutgifter som, liksom ränteinkomsterna, har reviderats upp sedan 2022 års ekonomiska vårproposition. Revideringarna av kommunsektorns inkomster och utgifter medför att sektorns finansiella sparande och ekonomiska resultat har reviderats upp 2022, medan revideringarna av dessa två variabler är relativt små 2023–2025.

Tabell 8.17 Kommunsektorns finanser. Förändringar jämfört med 2022 års ekonomiska vårproposition

Miljarder kronor. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Totala inkomster	3	7	36	45	64
Skatter	3	10	6	6	23
Statsbidrag, exkl. mervärdesskatt	-2	-11	18	23	22
Övriga inkomster	1	7	12	16	19
Totala utgifter	-3	-18	31	44	62
Konsumtion	-2	-14	24	28	31
Investeringar	2	-2	-2	0	1
Övriga utgifter	-3	-2	9	16	30
Finansiellt sparande	6	25	5	1	2
Resultat efter finansiella poster	0	23	1	1	1

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

9 Statens investeringar och finansiella befogenheter

I detta avsnitt redovisar regeringen en investeringsplan med de samlade investeringarna i staten. Planen ska ge riksdagen en bild av de planerade totala investeringarna i staten för de kommande tre åren. Avsnittet innehåller även regeringens förslag till låneram för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet och regeringens förslag till räntekontokreditram för myndigheternas rörelsekapital. Vidare presenteras sammanställningar över alla förslag i denna proposition till övriga kontokrediter inom staten, låneramar för samhällsinvesteringar i staten, statlig utlåning, statliga garantier och beställningsbemyndiganden. Avslutningsvis innehåller avsnittet regeringens förslag till bemyndigande att överskrida anslag.

Sammanfattning

- Statens samlade investeringar, inklusive investeringar i forskning, beräknas uppgå till 170,4 miljarder kronor 2023. Investeringsvolymen beräknas till 188,1 miljarder kronor 2024 för att därefter öka till 199,2 miljarder kronor 2025.
- Låneramen för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet föreslås uppgå till 55,3 miljarder kronor 2023.
- Räntekontokreditramen för myndigheternas rörelsekapital föreslås uppgå till 18,5 miljarder kronor 2023.
- För 2023 föreslår regeringen låneramar för samhällsinvesteringar som uppgår till totalt 122,1 miljarder kronor och övriga kontokrediter som uppgår till 254,7 miljarder kronor.
- För 2023 föreslår regeringen ramar för statlig utlåning som uppgår till sammanlagt 458,6 miljarder kronor.
- För 2023 föreslår regeringen ramar för statliga garantier som uppgår till sammanlagt 1 540 miljarder kronor.
- För 2023 föreslår regeringen beställningsbemyndiganden som uppgår till totalt 705,8 miljarder kronor.

9.1 En samlad investeringsplan för staten

I den samlade investeringsplanen (se tabell 9.1) redovisas både samhällsinvesteringar och investeringar som används i statens egen verksamhet. Med samhällsinvesteringar avses investeringar i samhällets infrastruktur. Som samhällsinvesteringar räknas vägar och järnvägar, försvarsmateriel och krisberedskap, fastigheter och markanläggningar samt affärsverkens investeringar i elförsörjning, flygtrafikledning och sjöfart. För dessa investeringar presenterar regeringen investeringsplaner inom respektive utgiftsområde. Med investeringar som används i statens verksamhet avses investeringar i tillgångar som myndigheter använder för att utföra sina uppgifter. Dessa tillgångar finansieras med en låneram som riksdagen beslutar om samlat för alla myndigheter (se tabell 9.3). En övervägande del av investeringarna redovisas som anläggningstillgångar, medan resterande del redovisas som löpande kostnader i statens bokföring.

I nationalräkenskaperna klassificeras forskning som en investering. I den samlade investeringsplanen ingår därför en beräkning av statens investeringar i forskning.

Tabell 9.1 Investeringsplan för staten

Miljoner kronor

	Utfall 2021	Prognos 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025	Summa 2023–2025
Anskaffning och utveckling av nya investeringar	69 146	85 934	90 615	105 524	114 728	310 867
Vägar och järnvägar ¹	31 309	32 696	28 429	27 823	30 404	86 657
Försvarsmateriel och krisberedskap ²	20 539	26 352	31 776	43 693	47 885	123 354
Fastigheter och markanläggningar ³	3 485	6 447	7 294	8 272	11 359	26 925
Elförsörjning, flygtrafikledning, sjöfart (affärsverk) ⁴	3 222	3 783	6 241	9 991	11 514	27 747
Statens egen verksamhet ⁵	10 591	16 657	16 875	15 745	13 565	46 185
<i>varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>67 696</i>	<i>78 082</i>	<i>75 161</i>	<i>75 683</i>	<i>81 087</i>	<i>231 931</i>
Finansiering av nyanskaffning	69 146	85 934	90 615	105 524	114 728	310 867
Anslag	43 148	45 422	53 374	68 747	75 276	197 397
Särskilda låneramar i RGK (nyupplåning)	10 875	17 708	12 557	10 179	14 378	37 114
Lån i RGK för statens egen verksamhet (nyupplåning)	9 792	15 509	15 9507	15 032	12 960	43 941
Bidrag/medfinansiering	2 646	4 270	4 002	5 280	5 338	14 620
Förskotteringslån	-152					
Egna medel (affärsverk)	899	570	713	847	651	2 211
Övrig finansiering	1 938	2 455	4 021	5 439	6 125	15 585
Vidmakthållande av befintliga investeringar	20 505	32 792	35 447	37 274	38 726	111 447
Vägar och järnvägar ¹	6 313	7 796	7 085	6 988	6 656	20 729
Försvarsmateriel och krisberedskap ²	8 109	17 312	20 577	21 705	22 976	65 258
Fastigheter och markanläggningar ³	5 065	5 669	5 345	5 478	5 558	16 381
Elförsörjning, flygtrafikledning, sjöfart (affärsverk) ⁴	1 017	2 015	2 440	3 103	3 536	9 079
<i>varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>11 411</i>	<i>16 075</i>	<i>16 600</i>	<i>17 450</i>	<i>17 812</i>	<i>51 861</i>
Finansiering av vidmakthållande	20 505	32 792	35 447	37 274	38 726	111 447
Anslag	15 365	26 286	27 602	28 481	29 297	85 380
Särskilda låneramar i RGK (nyupplåning)	2 332	2 583	3 427	3 704	3 880	11 011
Bidrag/medfinansiering	83	47	145	84	36	265
Egna medel (affärsverk)	998	1 335	1 295	1 757	1 909	4 961
Övrig finansiering	1 727	2 542	2 977	3 247	3 604	9 829
Summa investeringar i nyanskaffning och vidmakthållande	89 651	118 726	126 062	142 798	153 453	422 314
<i>Summa varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>79 107</i>	<i>94 157</i>	<i>91 761</i>	<i>93 132</i>	<i>98 899</i>	<i>283 792</i>
Statens investeringar i forskning⁶	42 952	43 526	44 298	45 318	45 791	135 407
Summa statens investeringar inklusive forskning	132 603	162 252	170 360	188 116	199 245	557 721

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan. Med RGK avses Riksgäldskontoret.

¹ Investeringar hos Trafikverket.

² Investeringar hos Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen.

³ Investeringar hos Statens fastighetsverk, Fortifikationsverket, Naturvårdsverket och Riksdagsförvaltningen.

⁴ Investeringar hos Affärsverket svenska kraftnät, Luftfartsverket och Sjöfartsverket.

⁵ Investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet som finansieras med lån i Riksgäldskontoret enligt 7 kap. 1 § budgetlagen (2011:203).

⁶ Beräkningarna baseras på vissa antaganden. För anslagsfinansierad forskning baseras beräkningen på utfallet 2021 för anslagsmedel som användes till forskning som bedrivs i staten. Motsvarande andelar har applicerats på de beräknade anslagen för 2022–2025. För forskning som bedrivs i staten finansierad med externa bidrag har utfallet 2021 antagits gälla även för kommande år. För 2021 uppgår investeringsbeloppet i investeringsplanen till 43,0 miljarder kronor. Beloppet avser forskning som har bedrivits av statliga myndigheter, varav 32,6 miljarder kronor finansierats med anslag och 10,4 miljarder kronor med externa bidrag.

Källa: Egna beräkningar.

Den samlade investeringsplanen

De sammanlagda investeringarna i staten i form av anskaffning och utveckling, vidmakthållande samt forskning beräknas i genomsnitt uppgå till 185,9 miljarder kronor per år och sammanlagt 557,7 miljarder kronor 2023–2025. Av de sammanlagda investeringarna i staten 2023–2025 avser 310,9 miljarder kronor nyanskaffning, 111,4 miljarder kronor vidmakthållande och 135,4 miljarder kronor forskning (se tabell 9.1 och diagram 9.1). Investeringarna beräknas finansieras till 69,4 procent med anslag, 16,5 procent med lån i Riksgäldskontoret och 14,1 procent på annat sätt. Andelen lånefinansiering minskar jämfört med beräkningen för perioden 2022–2024 i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1), vilket till stor del beror på att Folkhälsomyndighetens inköp av vaccin nu beräknas upphöra fr.o.m. 2024.

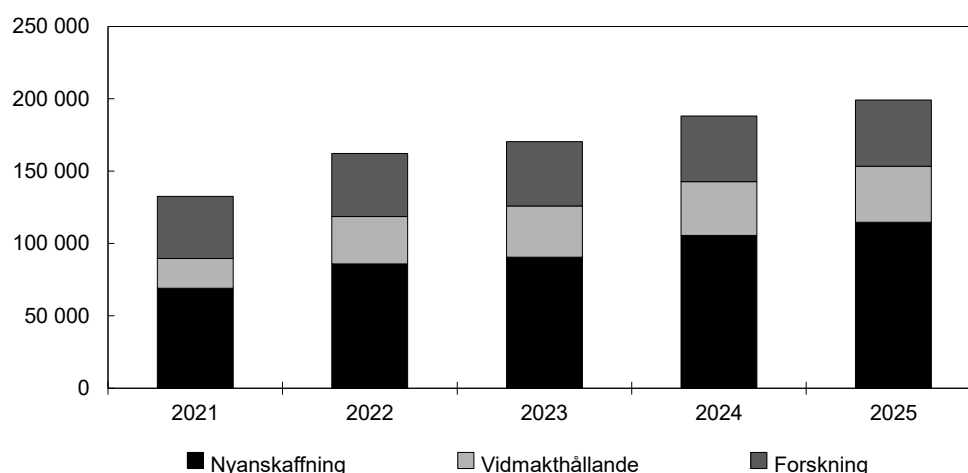
Fördelningen av investeringarna i anskaffning och utveckling samt vidmakthållande 2023–2025 är 45 procent på försvarsmateriel och krisberedskap, 25 procent på vägar och järnvägar, 11 procent på statens egen verksamhet, 10 procent på fastigheter och 9 procent på affärsverk. Jämfört med beräkningen av den samlade investeringsplanen i budgetpropositionen för 2022 ökar främst andelen investeringar i försvarsmateriel och krisberedskap till följd av uppreviderade beräknade investeringar i Försvarsmakten 2024 och 2025 medan främst andelen investeringar i vägar och järnvägar samt fastigheter beräknas minska.

Investeringarna i anskaffning, utveckling och vidmakthållande beräknas sammantaget öka med 27,4 miljarder kronor (21,7 procent) i löpande priser mellan 2023 och 2025. Investeringarna i försvarsmateriel och krisberedskap ökar med 18,5 miljarder (35,4 procent) och investeringarna i fastigheter ökar med 4,1 miljarder kronor (55,7 procent). Investeringarna i affärsverken ökar med 5,3 miljarder kronor (84,5 procent), vilket främst kan hänföras till Affärsverket svenska kraftnät. Investeringarna i vägar och järnvägar beräknas öka med 1,5 miljarder kronor (3,8 procent). Investeringarna i statens egen verksamhet beräknas däremot minska med 3,3 miljarder kronor (19,6 procent).

Investeringarna i forskning beräknas sammantaget öka med 11,1 miljarder kronor i löpande priser 2023–2025. Det är en ökning med 9 procent jämfört med vad som beräknades för motsvarande period i budgetpropositionen för 2022.

Diagram 9.1 Statens investeringar

Miljoner kronor. Utfall 2021, prognos 2022, beräknat 2023–2025

Källa: Egna beräkningar.

I jämförelse med investeringsplanen i budgetpropositionen för 2022 blev utfallet 18,5 miljarder kronor lägre än prognostiserat 2021. Det beror på att investeringarna i försvarsmateriel och krisberedskap blev 8,7 miljarder kronor lägre än prognostiserat samt att statens investeringar i egen verksamhet blev 5 miljarder kronor lägre än prognostiserat. Investeringarna i fastigheter samt vägar och järnvägar blev 3,2 miljarder kronor lägre vardera än prognostiserat.

För 2022 beräknas de totala investeringarna öka med 1,2 miljarder kronor jämfört med vad som beräknades i budgetpropositionen för 2022. Det beror främst på att investeringarna i vägar och järnvägar och forskning nu beräknas bli 3,8 respektive 2,4 miljarder kronor högre än tidigare beräknat. Investeringarna i fastigheter samt försvarsmateriel och krisberedskap beräknas däremot bli 2,5 respektive 2,1 miljarder kronor lägre.

För en mer utförlig analys av investeringarna hänvisas till de investeringsplaner som redovisas inom respektive utgiftsområde i denna proposition.

Jämförelse med tidigare års utfall

De planerade investeringarna i anläggningstillgångar (se raden Summa varav investeringar i anläggningstillgångar i tabell 9.1) kan jämföras med utfallet för statens investeringar de senaste åren som redovisas i årsredovisningen för staten (se tabell 9.2).

Tabell 9.2 Utfall statens investeringar anläggningstillgångar

Miljoner kronor

År	Investeringar exkl. finansiella tillgångar
2017	46 807
2018	51 413
2019	59 288
2020	71 411
2021	79 107

Källor: Årsredovisningar för staten för åren 2017–2021, not om investeringar till finansieringsanalysen.

9.2 Finansiering av anläggningstillgångar och rörelsekapital i statens egen verksamhet

9.2.1 Låneram för 2023

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2023 besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 55 340 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I tabell 9.3 redovisas regeringens förslag till låneram avseende investeringar i anläggningstillgångar i statens verksamhet. Låneramen anger det högsta lånebeloppet, inklusive tidigare tagna lån, som myndigheterna och regeringen får ha i Riksgäldskontoret. Fördelningen på utgiftsområdesnivå är preliminär eftersom regeringen normalt fastställer respektive myndighets låneram i samband med att regleringsbrev beslutas. Förslaget för 2023, om 55,3 miljarder kronor, är 4,1 miljarder kronor högre än innevarande års låneram. Låneramen har, inklusive förslaget för 2023, i genomsnitt ökat nominellt med 4,2 procent per år 2014–2023. Myndigheternas totala skuld avseende investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet uppgick den 31 december 2021 till 38,2 miljarder kronor. Myndigheternas nyttjande av låneramen per den 31 december uppgick till 78 procent för 2021. Det innebär att nyttjandegraden 2021 var 3 procentenheter lägre än 2020.

Den totala nyupplåningen beräknas uppgå till 15,9 miljarder kronor och utgör den huvudsakliga finansieringen av nya investeringar i statens egen verksamhet 2023, vilka framgår av tabell 9.1. Av den begärda låneramen kommer 0,5 miljarder kronor inledningsvis inte att fördelas till myndigheterna. Syftet är att regeringen ska kunna hantera situationer då lånebehov uppstår till följd av oförutsedda händelser i myndighetens verksamheter.

Tabell 9.3 Låneramar för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens egen verksamhet

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Beslutad låneram 2021 ¹	Skuld 2021-12-31	Beslutad låneram 2022 ¹	Begärd låneram 2023 ²	Beräknad amortering 2023	Beräknad nyupplåning 2023
1 Rikets styrelse ³	2 258	1 722	2 215	2 654	392	846
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 281	836	1 262	1 569	352	687
3 Skatt, tull och exekution	2 375	2 066	2 547	2 730	721	1 041
4 Rättsväsendet	8 933	8 350	10 608	11 953	2 620	3 935
5 Internationell samverkan	19	10	20	20	6	10
6 Försvar och samhällets krisberedskap	7 187	5 150	7 866	7 560	1 208	1 671
7 Internationellt bistånd	83	65	105	105	25	22
8 Migration	993	431	766	600	197	221
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	862	756	972	1 119	275	329
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	2 006	1 688	2 304	2 304	644	740
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	600	521	724	850	85	217
13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	31	18	25	21	6	10

Utgiftsområde	Beslutad låneram 2021 ¹	Skuld 2021-12-31	Beslutad låneram 2022 ¹	Begärd låneram 2023 ²	Beräknad amortering 2023	Beräknad nyupplåning 2023
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	910	524	705	774	213	268
15 Studiestöd	301	273	431	480	47	129
16 Utbildning och universitetsforskning	9 104	7 515	9 081	9 252	2 200	2 646
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	865	626	872	874	162	219
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	414	345	407	401	137	132
20 Allmän miljö- och naturvård	426	346	437	443	122	133
21 Energi	65	36	105	126	24	59
22 Kommunikationer	5 669	4 265	6 326	7 728	464	1 905
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	2 615	2 358	2 645	2 757	349	484
24 Näringsliv	495	342	587	545	129	192
Inte fördelat	210		221	475		
Summa	47 700	38 244	51 230	55 340	10 377	15 896

¹ Av riksdagen beslutad låneram exkl. beslut om ändringar i statens budget.

² Riksdagen beslutar om den totala ramen, som framgår av summeraden. Regeringen beslutar om fördelningen per myndighet.

³ Exklusive Riksdagsförvaltningen och Riksrevisionen.

Källa: Egna beräkningar.

9.2.2 Räntekontokreditram för 2023

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2023 besluta om krediter för myndigheternas räntekonton i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjade krediter uppgår till högst 18 500 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Myndigheterna placerar överskottslikviditet och finansierar sina behov av rörelsekapital via ett räntekonto med kredit. Räntekontokreditramen nyttjas sammantaget i begränsad omfattning. Den säkerställer dock myndigheternas betalningsförmåga i de fall utbetalningar inte skulle infalla jämnt fördelade under året. Den beräknade kreditramen för 2023 redovisas fördelad per utgiftsområde i tabell 9.4. Regeringen föreslår att kreditramen för myndigheternas räntekonton uppgår till 18,5 miljarder kronor för 2023. Av den begärda kreditramen kommer inledningsvis 0,1 miljarder kronor inte att fördelas till myndigheterna. Syftet är att regeringen ska kunna hantera situationer då likviditetsproblem uppstår till följd av oförutsedda händelser i myndigheternas verksamheter.

Tabell 9.4 Räntekontokreditram för rörelsekapital i statens verksamhet

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Beslutad kreditram 2021 ¹	Maximalt nyttjande under 2021	Beslutad kreditram 2022 ¹	Begärd kreditram 2023 ²
1 Rikets styrelse ³	1 052	30	1 089	1 128
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	753	135	791	733
3 Skatt, tull och exekution	1 009		919	919
4 Rättsväsendet	3 155	826	3 414	3 638
5 Internationell samverkan	1		2	7
6 Försvar och samhällets krisberedskap	3 036	54	3 327	4 007

Utgiftsområde	Beslutad kreditram 2021 ¹	Maximalt nyttjande under 2021	Beslutad kreditram 2022 ¹	Begärd kreditram 2023 ²
7 Internationellt bistånd	35		34	34
8 Migration	250		250	250
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	445	136	495	507
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	505		504	504
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	350	187	380	430
13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	23	1	20	18
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	395		395	395
15 Studiestöd	77		77	77
16 Utbildning och universitetsforskning	596	59	597	595
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	384	175	445	462
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	234	41	241	242
20 Allmän miljö- och naturvård	104	819	114	119
21 Energi	29		29	32
22 Kommunikationer	3 121	374	3 215	3 215
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	815	547	934	934
24 Näringsliv	117	29	156	153
Inte fördelat	115		183	101
Summa	16 601	3 413	17 611	18 500

¹ Av riksdagen beslutad låneram exkl. beslut om ändringar i statens budget.

² Riksdagen beslutar om den totala ramen, som framgår av summeraden. Regeringen beslutar om fördelningen per myndighet.

³ Exklusive Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsman och Riksrevisionen.

Källa: Egna beräkningar.

9.3 Låneramar för samhällsinvesteringar och övriga kontokrediter

I 7 kap. 1–5 §§ budgetlagen (2011:203) anges de villkor som gäller för finansiering av statens investeringar och utlåning. Av 7 kap. 6 § samma lag följer att riksdagen för en viss myndighet, ett visst lån, eller en viss anskaffning kan besluta att finansiering ska ske på annat sätt än vad som följer av 7 kap. 1–5 §§. Nedan (se tabell 9.5 och tabell 9.6) sammanställs de låneramar och krediter som regeringen föreslår inom respektive utgiftsområde med stöd av 7 kap. 6 § budgetlagen. De föreslagna låneramarna för samhällsinvesteringar uppgår till 122,1 miljarder kronor, och de föreslagna övriga kontokrediterna uppgår till 254,7 miljarder kronor. De största övriga kontokrediterna utgörs av kreditramar för resolutionsreserven och Försvarets materielverk behov av rörelsekapital.

Tabell 9.5 Låneramar för samhällsinvesteringar

Miljoner kronor

Utgifts- område	Myndighet	Beslutad låneram 2021	Skuld 2021-12-31	Beslutad låneram 2022	Begärd låneram 2023	Beräknad amortering 2023	Beräknad nyupplåning 2023
2	Fortifikationsverket	22 500	17 426	26 500	30 000	922	7 008
2	Statens fastighetsverk	15 200	13 194	15 200	15 200	1 600	2 128
6	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 550	1 257	1 300	1 300	176	77

Utgifts- område	Myndighet	Beslutad låneram 2021	Skuld 2021-12-31	Beslutad låneram 2022	Begärd låneram 2023	Beräknad amortering 2023	Beräknad nyupplåning 2023
9	Folkhälsomyndigheten	2 000	947	21 000	10 000	5 400	2 300
9	Socialstyrelsen	5 000	744	2 000	1 600	95	
21	Affärsverket svenska kraftnät	7 200		1 650			
22	Luffartsverket	4 550		1 500	1 500		
22	Sjöfartsverket	100		100	100		
22	Trafikverket	51 000	48 536	57 926	62 358	1 725	4 255
	Summa	109 100	82 103	127 176	122 058	9 918	15 768

Källa: Egna beräkningar.

Tabell 9.6 Övriga kontokrediter i statens verksamhet

Miljoner kronor

Utgifts- område	Ändamål	Beslutad kreditram 2021	Maximalt nyttjande 2021	Beslutad kreditram 2022	Begärd kreditram 2023
2	Kammarkollegiets behov av likviditet för inrättande av nya myndigheter	250	20	250	250
2	Kammarkollegiets behov av likviditet i det statliga försäkringssystemet	100		100	100
2	Resolutionsreserven	100 000		100 000	100 000
2	Stabilitetsfonden	50 000		50 000	50 000
2	Statens tjänstepensionsverk behov av likviditet i pensionshanteringen	100	46	100	100
6	Försvarets materielverk behov av rörelsekapital	43 000	12 113	50 500	50 500
6	Krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden	40 000		40 000	40 000
10	Försäkringskassans behov av likviditet i utbetalning av ersättning för vård i andra länder	170	140	170	170
11	Pensionsmyndighetens behov av likviditet vid handel med fondandelar	8 000	7 455	11 000	12 000
22	Transportstyrelsens behov av rörelsekapital för transfereringar	1 600	1 434	1 600	1 600
	Summa	243 220	21 207	253 720	254 720

Källa: Egna beräkningar.

9.4 Statlig utlåning

Regeringen får besluta om utlåning som finansieras med lån i Riksgäldskontoret för det ändamål och intill det belopp som riksdagen har beslutat om. Regeringens förslag till ramar för statlig utlåning under 2023 lämnas inom berörda utgiftsområden i denna proposition och sammanställs i tabell 9.7. De föreslagna ramarna uppgår till sammanlagt 458,6 miljarder kronor. Den statliga utlåningen som helhet redovisas i skrivelsen Årsredovisning för staten 2021 (skr. 2021/22:101).

Tabell 9.7 Ramar för statlig utlåning

Miljoner kronor

Utgifts- område	Ändamål	Ram 2021	Utlåning 2021-12-31	Ram 2022	Förslag 2023
15	Studielån	252 000	251 325	264 500	276 000
17	Kungliga Dramatiska teatern AB	70	50	70	70
17	Stiftelsen Nordiska museet	52	51		77

Utgifts- område	Ändamål	Ram 2021	Utlåning 2021-12-31	Ram 2022	Förslag 2023
17	Stiftelsen Skansen				80
17	Stiftelsen Tekniska museet	30	30		95
21	Delägarlån till bolag i vilka Affärsverket svenska kraftnät förvaltar statens aktier	550	327	550	600
21	Lån till företag som bedriver elnätsverksamhet enligt ellagen	700	161	700	700
22	Svensk-Danska Broförbindelsen Svedab AB		5 490		6 000
24	Aktiebolaget Svensk Exportkredit	200 000		175 000	175 000
Summa		453 402	257 434	440 820	458 622

Källor: Årsredovisning för staten 2021 och egna beräkningar.

9.5 Statliga garantier

Regeringen får besluta om att ställa ut kreditgarantier och göra andra liknande åtaganden för det ändamål och intill det belopp som riksdagen har beslutat om. Regeringens förslag till ramar för garantiverksamheten under 2023 lämnas inom respektive utgiftsområde i denna proposition och sammanställs i tabell 9.8. De föreslagna ramarna uppgår till sammanlagt 1 540 miljarder kronor. Garantiverksamheten som helhet redovisas i skrivelsen Årsredovisning för staten 2021.

Tabell 9.8 Ramar för statliga garantier

Miljoner kronor

Utgifts- område	Ändamål	Ram 2021	Utestående åtaganden 2021-12-31	Ram 2022	Föreslagna garantiramar 2023
2	Resolutionsreserven garantiram	200 000	0	200 000	200 000
2	Stabilitetsfonden garantiram	750 000	0	750 000	750 000
7	Garantier inom biståndsverksamheten	17 000	6 635	18 000	20 000
18	Kreditgarantier för nybyggnad och ändring av bostäder m.m.	8 000	4 376	8 000	8 000
24	Exportkreditgarantier	500 000	266 331	475 000	475 000
24	Investeringsgarantier	10 000	0	10 000	10 000
24	Kreditgarantier för gröna investeringar	10 000	0	50 000	65 000
24	Råvarugarantier			3 000	12 000
Summa		1 495 000	277 342	1 514 000	1 540 000

Källor: Årsredovisning för staten 2021 och egna beräkningar.

9.6 Beställningsbemyndiganden

Regeringen får, för det ändamål och intill det belopp som riksdagen har beslutat för budgetåret, beställa varor eller tjänster samt besluta om bidrag, ersättning, lån eller liknande som medför utgifter under senare år än det budgeten avser. Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden lämnas inom respektive utgiftsområde i denna proposition.

I tabell 9.9 redovisas en sammanfattning av begärda bemyndiganden för 2023.

I kolumnen Ingående åtaganden redovisas de åtaganden som staten vid ingången av 2023 beräknas ha till följd av beställningar av varor och tjänster samt beslut om bidrag m.m. I nästa kolumn redovisas nya åtaganden av denna typ som staten förväntas göra 2023. Kolumnen Infriade åtaganden visar åtaganden som regeringen ingått tidigare år och som förväntas bli betalda 2023. Kolumnen Utestående åtaganden utgör summan av ingående och nya åtaganden, med avdrag för infriade åtaganden. I kolumnen

Begärda bemyndiganden redovisas omfattningen av de bemyndiganden som regeringen begär inom de olika utgiftsområdena i denna proposition.

Tabell 9.9 Sammanfattande redovisning av beställningsbemyndiganden för 2023

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Ingående åtaganden 2023	Nya åtaganden 2023	Infriade åtaganden 2023	Utestående åtaganden 2023	Begärda bemyndi- ganden 2023
1 Rikets styrelse	298	272	251	319	319
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	100	100	100	100	100
4 Rättsväsendet	347	178	172	353	353
5 Internationell samverkan	226	100	95	231	231
6 Försvar och samhällets krisberedskap	143 578	62 613	34 659	171 532	172 780
7 Internationellt bistånd	114 990	35 868	35 859	115 000	115 000
8 Migration	794	445	400	840	840
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	6 350	1 886	4 455	3 781	3 781
13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering	217	127	217	127	127
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	20 657	17 573	16 599	21 631	21 631
15 Studiestöd	4	4	4	4	4
16 Utbildning och universitetsforskning	61 069	30 164	30 239	60 994	60 994
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	1 002	1 038	744	1 296	1 296
18 Samhällsplanering, bostads- försörjning och byggande samt konsumentpolitik	32	18	18	32	32
19 Regional utveckling	4 494	5 400	2 154	7 740	7 740
20 Allmän miljö- och naturvård	16 305	43 390	6 349	53 346	53 346
21 Energi	5 221	4 819	2 630	7 410	7 410
22 Kommunikationer	210 279	81 173	50 820	240 633	242 601
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	6 651	9 069	3 078	12 642	12 642
24 Näringsliv	4 083	4 091	3 554	4 620	4 620
Summa	596 698	298 331	192 398	702 631	705 848

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källa: Egna beräkningar.

Av tabell 9.9 framgår att regeringen i denna proposition begär beställningsbemyndiganden som uppgår till totalt 705,8 miljarder kronor. Jämfört med beställningsbemyndiganden i den av riksdagen ursprungligen beslutade budgeten för 2022 innebär förslagen för 2023 sammantaget en ökning med 102,4 miljarder kronor, eller 17,0 procent. I förändringen ingår såväl minskningar som öknings av enskilda bemyndiganden.

Regeringen begär vidare ett bemyndigande att under 2023 ingå de ekonomiska åtaganden som följer av EU-budgeten för budgetåret 2023 (se utg.omr. 27 avsnitt 2.8.1).

9.7 Bemyndigande att överskrida anslag

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023, med de begränsningar som följer av 3 kap. 8 § andra stycket budgetlagen, besluta att ett anslag som inte avser förvaltningsändamål får överskridas om ett riksdagsbeslut om ändring av anslaget inte hinner inväntas och överskridandet ryms inom det fastställda utgiftstaket för staten.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 3 kap. 8 § andra stycket budgetlagen får regeringen efter riksdagens bemyndigande besluta att ett anslag får överskridas om det är nödvändigt för att i en verksamhet täcka särskilda utgifter som inte var kända då anslaget anvisades eller för att ett av riksdagen beslutat ändamål med anslaget ska kunna uppfyllas. För de flesta anslag kan oundvikliga utgiftsökningar i förhållande till anvisade medel rymmas inom den högsta tillåtna anslagskrediten om 10 procent som föreskrivs i 3 kap. 8 § första stycket budgetlagen. Det finns ytterst sällan behov av att överskrida anslag för förvaltningsändamål med mer än vad som ryms inom denna kredit. Något särskilt bemyndigande som ger regeringen befogenhet att besluta om överskridande av anslag som anvisats för förvaltningsändamål behöver därför inte inhämtas. Vid behov kommer regeringen i stället att föreslå ändringar i budgeten. När det gäller anslag som anvisats för regelstyrd verksamhet och icke påverkbara EU-relaterade utgifter kan så stora förändringar inträffa att utgifterna inte ryms inom den högsta tillåtna anslagskrediten. Regeringen avser i sådana fall att i första hand återkomma till riksdagen med förslag om ändrade anslag. Förändringarna kan dock inträffa snabbt, och betalningarna kan behöva göras utan dröjsmål. Regeringen bör därför bemyndigas att, om beslut om ändring i budgeten inte hinner inväntas, besluta om överskridande när de förutsättningar som anges i 3 kap. 8 § andra stycket budgetlagen är uppfyllda. Överskridandet får inte vara större än att det ryms inom det fastställda utgiftstaket för staten. Bemyndigandet begärs för ett budgetår i taget. Regeringens avsikt är att, som tidigare skett, föreslå ändringar av berörda anslag som ersätter de medgivna överskridandena.

Regeringen medgav inga överskridanden för 2021 (se skr. 2021/22:101 s. 70).

Under 2022 har regeringen hittills inte medgett några överskridanden som innebär att anslagen behöver tillföras ytterligare medel. Ett eventuellt utnyttjande av bemyndigandet senare under året kommer att redovisas i årsredovisningen för staten 2022.

10 Granskning och ekonomisk styrning

I detta avsnitt redovisar regeringen sin bedömning av EU:s rekommendationer till Sverige inom ramen för den europeiska terminen och av Finanspolitiska rådets rekommendationer och bedömningar. Vidare innehåller avsnittet information om Riksrevisionens granskning och riksdagens behandling av skrivelsen Årsredovisning för staten 2021 (skr. 2021/22:101). Avslutningsvis lämnas en redovisning av arbetet med att utveckla den ekonomiska styrningen i staten.

10.1 Den europeiska terminen och EU:s rekommendationer till Sverige

Inom ramen för den europeiska terminen lämnade Europeiska kommissionen den 23 maj 2022 sina förslag till landsspecifika rekommendationer till EU:s medlemsstater. Medlemsstaterna fick rekommendationer inom såväl det finanspolitiska området som andra områden. Under 2021 fick medlemsstaterna enbart rekommendationer inom det finanspolitiska området eftersom terminen tillfälligt anpassades till faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF). Samtliga medlemsstater fick relativt likalydande rekommendationer gällande dels finanspolitiken, dels ett minskat beroende av fossil energi. De medlemsstater som hade en av rådet godkänd plan för återhämtning och resiliens när kommissionen publicerade sitt förslag till rekommendationer fick en rekommendation om att genomföra sin plan.

Rekommendationerna antogs formellt av rådet för ekonomiska och finansiella frågor. I rådsbeslutet från den 12 juli 2022 rekommenderas Sverige följande:

- Under 2023 säkerställa att tillväxten i de nationellt finansierade primära löpande utgifterna är i linje med en neutral inriktning på politiken, med beaktande av ett fortsatt tillfälligt och riktat stöd till de hushåll och företag som drabbas hårdast av de höjda energipriserna och stöd till människor som flyr från Ukraina. Vara redo att anpassa de löpande utgifterna efter den föränderliga situationen. Öka de offentliga investeringarna för den gröna och den digitala omställningen och för energitrygghet med beaktande av REPowerEU-initiativet, med hjälp av faciliteten för återhämtning och resiliens och andra unionsmedel. Under perioden efter 2023 bedriva en finanspolitik som syftar till att på medellång sikt uppnå en återhållsam offentligfinansiell ställning. Minska risker kopplade till hushållens höga skuldsättning och obalanser på bostadsmarknaden genom att minska avdragen för utgiftsräntor för bolån eller genom att höja fastighets-skatten. Stimulera investeringar i bostadsbyggande för att motverka den mest akuta bostadsbristen, särskilt genom att ta bort strukturella hinder för byggandet och genom att säkerställa tillgången till byggbar mark. Förbättra effektiviteten på bostadsmarknaden, bl.a. genom reformer av hyresmarknaden.
- Fortsätta genomförandet av återhämtnings- och resiliensplanen, i enlighet med de delmål och mål som angavs i rådets genomförandebeslut av den 4 maj 2022. Snabbt avsluta förhandlingarna med kommissionen om de sammanhållningspolitiska programdokumenten för 2021–2027 i syfte att påbörja genomförandet av dessa.
- Minska påverkan från elevers socioekonomiska bakgrund och migrantbakgrund på deras utbildningsresultat genom att ge lika möjligheter till tillgång till skolor

och genom att åtgärda bristen på kvalificerade lärare. Utveckla mindre gynnade gruppers färdigheter, inbegripet personer med migrantbakgrund, genom att anpassa resurser och metoder efter deras behov och på så sätt bidra till deras integration på arbetsmarknaden.

- Minska det totala beroendet av fossila bränslen genom att påskynda användningen av förnybar energi och öka kompletterande investeringar i nätinfrastruktur, stärka de inre näten inom landet för att säkerställa tillräcklig nätkapacitet, förbättra energieffektiviteten och ytterligare förenkla tillståndsförfarandena avseende förnybara energiprojekt.

Regeringens bedömning av rekommendationerna

Regeringen delar i stort bedömningen av den finanspolitiska inriktningen och av vilka områden som är prioriterade för offentliga investeringar. En neutral finanspolitik i detta läge bedöms möjliggöra för penningpolitiken att föra tillbaka den höga inflationen mot målet.

Regeringen anser att hushållens skuldsättning kan utgöra en risk för den makroekonomiska stabiliteten. Mot denna bakgrund har Finansinspektionen genomfört en rad åtgärder, bl.a. bolånetak, amorteringskrav och höjda riskvikter för bolån. Det har tagits initiativ till flera reformer för att effektivisera plan- och byggprocesserna, exempelvis privat initiativrätt i kommunernas detaljplanering samt en ny aktör i plan- och byggprocessen: certifierade byggprojekteringsföretag. Förändringar på kapitalbeskattningens område berör många människor, och regeringen bedömer därför att det är viktigt att sådana förändringar sker varsamt och över tid. Hur kapitalbeskattningen, och då särskilt avdragsrätten för ränteutgifter, bör utformas för att möta framtidens utmaningar är en fråga som kräver noggranna överväganden. För att förbättra rörligheten på bostadsmarknaden har taket för uppskovsbelopp på kapitalvinst vid byte av bostad höjts och räntebeläggningen av uppskovsbeloppet avskaffats.

Sveriges plan för återhämtning och resiliens beslutades av Ekofin-rådet den 4 maj 2022 och genomförandet pågår. Gällande sammanhållningspolitiken delar regeringen synen i rekommendationerna att det är angeläget att förhandlingarna om alla programmen slutförs snabbt så att genomförandet kan påbörjas. Kommissionen godkände Sveriges partnerskapsöverenskommelse den 25 maj 2022. Kommissionen har under 2022 hittills godkänt det nationella programmet för Europeiska socialfonden+ samt ett antal program inom Europeiskt territoriellt samarbete och Europeiska regionala utvecklingsfonden. Resterande program väntas godkännas av kommissionen under hösten 2022.

Regeringen instämmer i inriktningen på rekommendationen rörande utbildningsfrågor, som inbegriper områden som prioriteras av regeringen. Alla barn, unga och vuxna ska oavsett bakgrund, uppväxtmiljö eller andra förhållanden ges förutsättningar att pröva och utveckla sina förmågor och kunskaper till sin fulla potential. Regeringen instämmer i att vissa grupper är särskilt utsatta, däribland nyanlända elever, elever i social utsatthet och elever vars föräldrar har låg utbildningsnivå. Detta kan få negativa konsekvenser för likvärdigheten. Mot denna bakgrund har det genomförts ett flertal stora satsningar för att stödja huvudmän och enskilda skolor i deras strävan att erbjuda barn och elever en likvärdig utbildning av hög kvalitet.

Områden som berörs i rekommendationen angående energi motsvarar prioriteringar som regeringen arbetar med för att nå det nationella målet att senast 2045 inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Regeringen håller med om att EU:s beroende av fossila bränslen, särskilt från Ryssland, bör fasas ut så snart som möjligt. Alla kostnadseffektiva fossilfria lösningar behövs för att minska användningen av den fossila energin.

Regeringen ser rekommendationerna inom ramen för den europeiska terminen som en möjlighet för EU att uppmuntra till en ansvarsfull ekonomisk politik och uppfyllelse av de mål som medlemsstaterna gemensamt kommit överens om. Varje medlemsstat avgör själv hur den ska förhålla sig till rekommendationerna, och ytterst är det parlamentet i varje medlemsstat som beslutar om den nationella ekonomiska politiken.

10.2 Finanspolitiska rådets slutsatser

I maj 2022 publicerades Finanspolitiska rådets årliga rapport. I detta avsnitt (10.2) redovisas de huvudsakliga bedömningar och rekommendationer som presenterades i rapporten och regeringens bedömning av dessa.

Finanspolitiken och det finanspolitiska ramverket

Finanspolitiska rådet menar att eftersom 2022 bedömdes vara ett år med ett någorlunda balanserat resursutnyttjande borde sparandet som huvudregel uppgå till överskottsmålets nivå. Rådet menar att avvikelser från överskottsmålet i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1) var avsevärd och att de ofinansierade åtgärderna borde ha varit mindre omfattande. Det gäller även för den av riksdagen beslutade budgeten för 2022 (bet. 2021/22:FiU1, rskr. 2021/22:46). Rådet menar att regeringens argumentation om stabiliseringspolitiska motiv inte var övertygande och att detsamma gäller den politik som presenterades i 2022 års ekonomiska vårproposition (prop. 2021/22:100) samt i den beslutade budgeten för 2022. Regeringen delar inte rådets bedömning utan anser att, givet den chock som en pandemi utsätter en ekonomi för, ska det kunna anses vara i linje med ramverket att avvika från målnivån för överskottsmålet ett antal år. Därtill har avvikelser från överskottsmålet varit relativt begränsad (se avsnitt 4.1).

Rådet anser även att de omfattande åtgärderna i budgetpropositionen för 2022, tillsammans med efterföljande åtgärder, har inneburit att utgiftstaket för 2023 riskerar att överskridas och att budgeteringsmarginalen för 2024 är liten. Enligt rådet innebär det att den ekonomiska politiken för närvarande inte är förenlig med det finanspolitiska ramverkets riktlinjer om utgiftstak och budgeteringsmarginal. Rådet anser vidare att de åtgärder som enligt budgetlagen (2011:203) ska vidtas om utgiftstaket riskerar att överskridas borde ha behandlats i 2022 års ekonomiska vårproposition. Regeringen delar inte rådets bedömning utan menar att givet det osäkra läget i omvärlden vore det förhastat att redan i 2022 års ekonomiska vårproposition närmare diskutera omfattning och inriktning för de utgiftsbegränsande åtgärderna.

Rådet understryker att det är viktigt att både finanspolitiken och budgetprocessen återgår till normalitet när konsekvenserna för den ekonomiska utvecklingen av de restriktioner och beteendeförändringar som spridningen av sjukdomen covid-19 gett upphov till har avtagit. Rådet menar att det för vissa särskilda åtgärder funnits skäl för ändringar i statens budget, medan vissa andra åtgärder i stället borde ha ingått i den ordinarie budgetprocessen. Regeringen anser att det har varit nödvändigt för krishanteringen att vissa åtgärder skyndsamt har kunnat vidtas genom användandet av propositionen om ändringar i statens budget och utskottsinitiativ men håller med rådet om att det inte får bli en permanent ordning.

Arbetsmarknad och offentliga finanser på längre sikt

Rådet bedömer att de förändringar inom sjukförsäkringen som har aviserats eller beslutats riskerar att leda till att fler personer beviljas längre sjukskrivningsperioder och att fler personer beviljas sjukersättning. Rådet bedömer också att förändringarna

sannolikt kommer att leda till ett tidigare arbetsmarknadsutträde och en minskad sysselsättning. Enligt rådet påverkas sysselsättningen av när individer väljer att lämna arbetsmarknaden (den s.k. utträdesåldern). Rådet menar att en fortsatt hög sysselsättning är avgörande för styrkan i de offentliga finanserna. Regeringen delar rådets slutsats om att de tidigare föreslagna förändringarna i sjukförsäkringssystemet riskerade att leda till fler sjukskrivna och ökade offentliga utgifter. För att kunna finansiera välfärden är en fortsatt hög sysselsättning central.

Rådet pekar på att när kraven på arbetsförmåga sänks för en viss åldersgrupp (vilket är fallet för den s.k. trygghetspensionen) så minskar drivkrafterna för omställning och arbetsplatsanpassning även i yngre åldersgrupper, vilket kan öka utflödet från arbetskraften. Dessutom kan det nyligen införda inkomstpensionstillägget och det föreslagna garantitillägget påverka den genomsnittliga utträdesåldern negativt. Regeringen delar rådets slutsats om att införandet av en trygghetspension kan minska arbetskraftsutbudet och drivkrafterna till omställning sent i arbetslivet. Regeringen anser även, i likhet med rådet, att bedömningen av arbetsförmågan fortsatt ska ha en väsentlig betydelse vid bedömningen av rätten till sjukersättning.

Klimatpolitiska åtgärder – behovet av offentlig finansiering

Vad gäller klimatomställningen bedömer rådet dels att den kommer kräva stora – framför allt privat finansierade – klimatrelaterade åtgärder, dels att det finns ett antal centrala kunskapsluckor när det gäller i vilken utsträckning offentlig finansiering behövs. Regeringen delar den bedömningen. För att ställa om till fossilfrihet kommer det att krävas omfattande investeringar, och en stor del av dessa kommer behöva göras av företag. Däremot kan det offentliga bidra på de områden där staten har finansieringsansvaret, exempelvis infrastruktur för fossilfria transporter och elöverföring.

Bör ramverket ses över?

På senare tid har frågan om att ändra det finanspolitiska ramverket i förtid återkommande tagits upp i den allmänna debatten. Argumenten i den ekonomisk-politiska diskussionen för att ändra ramverket kan samlas i fyra kategorier: ramverket begränsar finanspolitikens bidrag till stabiliseringspolitiken, det har hämmat offentliga investeringar, det tar inte hänsyn till det låga ränteläget, och det beaktar inte behovet av förstärkningar inom offentliga verksamheter. Med grund i dessa argument ser rådet i dagsläget inget behov av att ramverket ska ändras i förtid. Rådet tar även upp att det finanspolitiska ramverket måste respekteras och efterlevas för att det ska fungera. Regeringen delar rådets bedömning och menar att det viktigaste är att ramverkets trovärdighet och breda förankring i politiken och samhället upprätthålls.

Rådet bedömer att de starkaste skälen för en omprövning av ramverket och en ändring av nivån på överskottsmålet härrör från klimatområdet. Rådet ser i dagsläget inte behov av att revidera det finanspolitiska ramverket. Rådet anser dock att det finns goda skäl för en fördjupad analys av de klimatutmaningar som Sverige står inför och vilka åtgärder som dessa kan motivera. Regeringen anser att respekten för ramverket är en förutsättning för hållbara offentliga finanser över tid och att denna respekt är grundläggande för Sveriges möjlighet att möta de utmaningar som landet ställs inför. Detta gäller givetvis också klimatområdet. De offentliga investeringsvolymerna som framgår av rådets rapport är enligt regeringens bedömning förenliga med både det finanspolitiska ramverket och hanteringen av de klimatutmaningar som Sverige står inför.

10.3 Granskning av årsredovisningen för staten 2021

Riksrevisionen har för årsredovisningen för staten 2021 lämnat en revisionsberättelse utan reservation eller avvikande mening (Fi2022/01332). Enligt myndigheten har regeringen i alla väsentliga avseenden upprättat de finansiella delarna av årsredovisningen i enlighet med 10 kap. 5–10 §§ budgetlagen och även i övrigt lämnat information som är förenlig med årsredovisningens finansiella delar. Riksrevisionens uttalande omfattar, liksom tidigare år, inte avsnitt 1.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande.

I sin behandling av regeringens skrivelse Årsredovisning för staten 2021 har riksdagen beslutat att lägga skrivelsen till handlingarna (bet. 2021/22:FiU30, rskr. 2021/22:404).

10.4 Utvecklingen av den ekonomiska styrningen

Utvecklingen av den ekonomiska styrningen bedrivs med utgångspunkt i regeringens behov av att styra och genomföra sin politik och nå de beslutade målen för olika områden. Vidare ska det finnas en fungerande uppföljning av genomförandet och måluppfyllelsen i myndigheter och verksamheter som svarar mot både regeringens och riksdagens behov. Den ekonomiska styrningen angränsar till den statliga förvaltningspolitiken (se utg.omr. 2 avsnitt 4). Vid utvecklingen av den ekonomiska styrningen är målsättningen att värna myndigheternas kärnverksamheter och att beakta olikheter i förutsättningar och verksamheter. Utrymmet för att inom Regeringskansliet genomföra arbete med att utveckla den ekonomiska styrningen har varit begränsat under pandemin. I det här avsnittet (10.4) presenteras delar av det arbete som bedrivits för att utveckla den ekonomiska styrningen.

En effektivare statsförvaltning

I budgetpropositionen för 2020 tillfördes Ekonomistyrningsverket (ESV) medel för att stärka myndighetens förmåga att genomföra uppdrag, analysera myndigheter och verksamheter samt lämna förslag till effektiviseringar inom aktuella myndigheters ansvarsområden. De uppdrag som ges till ESV inom ramen för resursförstärkningen ska avse politiskt prioriterade områden av större dignitet.

Som ett led i detta arbete gav regeringen i oktober 2021 ESV i uppdrag att analysera Fortifikationsverkets investeringsverksamhet samt myndighetens interna styrning och kontroll av densamma. I uppdraget ingick bl.a. att följa upp om de ekonomiska underlag som Fortifikationsverket årligen lämnar till regeringen ger goda förutsättningar för regeringens styrning och uppföljning samt vid behov lämna förslag till nödvändiga förändringar av verksamheten. ESV redovisade uppdraget i rapporten Analys av Fortifikationsverkets investeringsverksamhet (ESV 2022:36) i juni 2022. Rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Uppföljning av myndigheternas förvaltning av coronarelaterade stöd

ESV fick i juni 2020 i uppdrag av regeringen att följa upp hur ansvariga myndigheter förvaltar de stöd som infördes eller förändrades med anledning av spridningen av covid-19. I uppdraget ingick även att vid behov bistå de utbetalande myndigheternas arbete med att införa effektiva och ändamålsenliga system för utbetalning av stöden, genom att ge stöd till erfarenhetsutbyte mellan myndigheterna. I oktober 2021 lämnade ESV rapporten Myndigheternas förvaltning av stöd för att lindra effekterna av det nya coronaviruset (ESV 2021:39) till regeringen. ESV bedömer att de myndig-

heter som har förvaltats stöd har gjort det väl utifrån rådande omständigheter. Enligt ESV har myndigheterna beaktat de krav som ställs på myndigheters förvaltning i förvaltningslagen (2017:900) och myndighetsförordningen (2007:515) och gett målgrupperna tillgång till stöden.

En utvecklad redovisning till riksdagen

ESV fick i regleringsbrevet för 2020 i uppdrag att göra en översyn av de strukturer för styrning och uppföljning som används för den avgiftsbelagda verksamheten i staten. Översynen syftade till att stärka styrkedjan gällande avgifter i budgetunderlagen, budgetpropositionen, regleringsbreven och myndigheternas årsredovisningar. ESV redovisade resultatet av översynen i rapporten Utvecklad styrning och uppföljning av avgiftsbelagd verksamhet (ESV 2020:58). Med ett av förslagen som utgångspunkt har regeringen utvecklat redovisningen till riksdagen. Den budget för avgiftsbelagd verksamhet som presenteras i budgetpropositionen baseras nu i större utsträckning på samma struktur som i regleringsbrev och myndigheternas budgetunderlag. Den offentligt rättsliga avgiftsfinansierade verksamheten bedrivs med stöd i lag, och intäkterna kan redovisas mot inkomstitel eller disponeras av myndigheten.

I avgiftsbudgeten är detta tydliggjort genom att de ekonomiska resultaten redovisas huvudsakligen verksamhetsindelade. Uppdragsverksamhet utgörs av frivilligt efterfrågade varor och tjänster och kräver inget ytterligare lagstöd. Någon verksamhetsindelning görs inte i budgetpropositionen. Fokus för redovisningen ligger därmed på de verksamheter där riksdagen har beslutat om den avgiftsbelagda verksamheten. Redovisningen kommer på ett tydligare sätt ge information om de ekonomiska resultaten per verksamhet över tid. Den nya strukturen används i denna proposition för de myndigheter där erforderligt underlag finns.

Betryggande intern styrning och kontroll och fungerande internrevision

ESV har i uppgift att utveckla och förvalta den interna styrningen och kontrollen samt internrevisionen i staten. ESV lämnar varje år en rapport till regeringen i vilken myndigheten redovisar hur internrevisionen fungerar i staten som helhet samt hur myndighetsledningarnas interna styrning och kontroll fungerar för de myndigheter under regeringen som omfattas av de utökade bestämmelserna om internrevision samt intern styrning och kontroll.

I rapporten Internrevision och intern styrning och kontroll 2022 (ESV 2022:24) bedömer ESV att den interna styrningen och kontrollen är betryggande och att den statliga internrevisionen fungerar väl. ESV bedömer även att internrevisionen är till nytta för myndighetsledningarna i arbetet med att förbättra myndigheternas interna styrning och kontroll. ESV konstaterar dock i rapporten att resurserna för internrevision, beräknat som årsarbetskrafter, har minskat något jämfört med föregående år.

Regeringen anser att det är viktigt att myndigheterna ger internrevisionsfunktionerna vid myndigheterna tillräckliga resurser för att revisionen ska kunna utföras i enlighet med gällande regelverk och god sed.

11 Lagförslag, skattefrågor

I detta avsnitt finns lagförslag om ändrade skatte- och avgiftsregler.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

11.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:1776) om skatt på energi¹
dels att 1 kap. 14 §, 9 kap. 5 a § och 11 kap. 15 § ska upphöra att gälla,
dels att 1 kap. 11 a §, 9 kap. 5 b och 8 §§ och 11 kap. 6, 9, 16 och 17 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

11 a §²

I fråga om energiskatt och koldioxidskatt på bränslen samt energiskatt på elektrisk kraft förstås med stödordning sådant statligt stöd enligt artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt som utgörs av skattebefrielse för vart och ett av de ändamål som anges i följande bestämmelser i denna lag:

1. 6 a kap. 1 § 8 och 11 a,
2. 6 a kap. 1 § 11 b,
3. 6 a kap. 2 a § första stycket 1,
4. 6 a kap. 2 a § första stycket 2,
5. 6 a kap. 2 c §,
6. 7 kap. 3 a och 3 b §§,
7. 7 kap. 4 §,
8. 9 kap. 5 *och* 5 a §§,
8. 9 kap. 5 §,
9. 11 kap. 9 § första stycket 6 och 14 §,
10. 11 kap. 9 § första stycket 7 och 15 §,
11. 11 kap. 9 § första stycket 8,
12. 11 kap. 10 §,
13. 11 kap. 12 §,
14. 11 kap. 12 a §,
15. 11 kap. 12 b §.

9 kap.

5 b §³

Om elektrisk kraft och ett eller flera bränslen förbrukats samtidigt för framställning av värme eller kyla enligt 5 *eller* 5 a §, ska energislagen vid beräkning av återbetalningen fördelas genom propor-

Om elektrisk kraft och ett eller flera bränslen förbrukats samtidigt för framställning av värme eller kyla enligt 5 §, ska energislagen vid beräkning av återbetalningen fördelas genom propor-

¹ Senaste lydelse av
1 kap. 14 § 2017:1208
9 kap. 5 a § 2020:1045
11 kap. 15 § 2020:1045.

² Senaste lydelse 2021:410.

³ Senaste lydelse 2017:1208.

tionering i förhållande till respektive energislag. Fördelningen mellan respektive bränsle får dock väljas fritt. Motsvarande gäller elektrisk kraft om den elektriska kraft som förbrukats vid framställningen av värmen eller kylan till någon del utgörs av elektrisk kraft som inte är skattepliktig eller elektrisk kraft för vilken en lägre skattenivå än den som anges i 11 kap. 3 § kan uppnås enligt bestämmelser i denna lag.

tionering i förhållande till respektive energislag. Fördelningen mellan respektive bränsle får dock väljas fritt. Motsvarande gäller elektrisk kraft om den elektriska kraft som förbrukats vid framställningen av värmen eller kylan till någon del utgörs av elektrisk kraft som inte är skattepliktig eller elektrisk kraft för vilken en lägre skattenivå än den som anges i 11 kap. 3 § kan uppnås enligt bestämmelser i denna lag.

8 §⁴

Rätt till återbetalning eller kompensation enligt 2, 3 och 6 §§ föreligger endast när ersättningen för ett kalenderkvartal uppgår till

1. minst 1 000 kronor i fall som avses i 2 eller 6 §, och
2. minst 500 kronor i fall som avses i 3 §.

Sådan återbetalning enligt 2 § som görs med stöd av 6 a kap. 2 a § får dock göras när den sammanlagda ersättningen uppgår till minst 500 kronor per kalenderår.

Rätt till återbetalning enligt 5 och 5 a §§ föreligger endast för den del av den sammanlagda ersättningen som överstiger 2 000 kronor per kalenderkvartal och endast om

1. stödmottagaren inte är ett företag utan rätt till statligt stöd, och
2. sökanden lämnar uppgifter om stödmottagare.

Kraven i tredje stycket 2 gäller endast uppgifter om stödmottagare vars sammanlagda nedsättning inom stödordningen genom återbetalningen överstiger 50 000 euro under kalenderåret.

Rätt till återbetalning enligt 5 § föreligger endast för den del av den sammanlagda ersättningen som överstiger 2 000 kronor per kalenderkvartal och endast om

11 kap.6 §⁵

Som frivilligt skattskyldig får godkännas den som beräknas förbruka mer än 10 gigawattimmar elektrisk kraft per kalenderår

1. i tåg eller annat spårbundet transportmedel eller för motordrift eller uppvärmning i omedelbart samband med sådan förbrukning,

2. i huvudsak för kemisk reduktion eller i huvudsak för elektrolytiska processer,

3. vid sådan framställning av produkter som avses i 6 a kap. 1 § 6,

4. i metallurgiska processer eller vid tillverkning av mineraliska produkter under förutsättning att det ingående materialet genom uppvärmning i ugnar har förändrats kemiskt eller dess inre fysikaliska struktur har förändrats, i den utsträckning förbrukningen inte omfattas av föregående punkter,

5. i tillverkningsprocessen i industriell verksamhet, i den utsträckning förbrukningen inte omfattas av föregående punkter, *eller*

6. i en datorhall.

För ett sådant godkännande krävs att den sökande är lämplig som frivilligt skattskyldig med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt.

4. i metallurgiska processer eller vid tillverkning av mineraliska produkter under förutsättning att det ingående materialet genom uppvärmning i ugnar har förändrats kemiskt eller dess inre fysikaliska struktur har förändrats, i den utsträckning förbrukningen inte omfattas av föregående punkter, *eller*

5. i tillverkningsprocessen i industriell verksamhet, i den utsträckning förbrukningen inte omfattas av föregående punkter.

⁴ Senaste lydelse 2021:410.

⁵ Senaste lydelse 2017:1208.

Godkännande som frivilligt skattskyldig ska återkallas om förutsättningarna för godkännande inte längre finns eller om den frivilligt skattskyldige begär det. Ett beslut om återkallelse gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.

9 §⁶

Den som är skattskyldig för energiskatt på elektrisk kraft får göra avdrag för skatt på elektrisk kraft som

1. förbrukats hos den skattskyldige i tåg eller annat spårbundet transportmedel eller för motordrift eller uppvärmning i omedelbart samband med sådan förbrukning,

2. i huvudsak förbrukats hos den skattskyldige för kemisk reduktion eller i elektrolytiska processer,

3. förbrukats hos den skattskyldige vid sådan framställning av produkter som avses i 6 a kap. 1 § 6,

4. förbrukats hos den skattskyldige vid sådan överföring av elektrisk kraft på det elektriska nätet som utförs av den som ansvarar för förvaltningen av nätet i syfte att upprätthålla nätets funktion,

5. förbrukats hos den skattskyldige i metallurgiska processer eller vid tillverkning av mineraliska produkter under förutsättning att det ingående materialet genom uppvärmning i ugnar har förändrats kemiskt eller dess inre fysikaliska struktur har förändrats, i den utsträckning avdragsrätt inte följer av 2,

6. förbrukats i tillverkningsprocessen i industriell verksamhet hos den skattskyldige, i den utsträckning avdragsrätt inte följer av föregående punkter,

7. förbrukats i en datorhall hos den skattskyldige,

8. förbrukats i kommuner som avses i 4 § för annat ändamål än

a) i industriell verksamhet,

b) i en datorhall,

c) i yrkesmässig jordbruks- eller skogsbruksverksamhet,

d) i yrkesmässig vattenbruksverksamhet,

e) som landström, eller

f) i tåg eller annat spårbundet transportmedel eller för motordrift eller uppvärmning i omedelbart samband med sådan förbrukning.

Avdrag enligt första stycket 6 och 7 medges med skillnaden mellan den skattesats som gällde vid skattskyldighetens inträde och 0,6 öre per förbrukad kilowattimme elektrisk kraft. Avdrag enligt första stycket 8 medges med 9,6 öre per förbrukad kilowattimme elektrisk kraft. Avdrag enligt första stycket 8 får endast medges i den utsträckning avdragsrätt inte följer av föregående punkter.

8. förbrukats i kommuner som avses i 4 § för annat ändamål än

a) i industriell verksamhet,

b) i yrkesmässig jordbruks- eller skogsbruksverksamhet,

c) i yrkesmässig vattenbruksverksamhet,

d) som landström, eller

e) i tåg eller annat spårbundet transportmedel eller för motordrift eller uppvärmning i omedelbart samband med sådan förbrukning.

Avdrag enligt första stycket 6 medges med skillnaden mellan den skattesats som gällde vid skattskyldighetens inträde och 0,6 öre per förbrukad kilowattimme elektrisk kraft. Avdrag enligt första stycket 8 medges med 9,6 öre per förbrukad kilowattimme elektrisk kraft. Avdrag enligt första stycket 8 får endast medges i den utsträckning avdragsrätt inte följer av föregående punkter.

16 §⁷

Ansökan om återbetalning av energiskatt på elektrisk kraft enligt 12–15 §§ ska omfatta ett kalenderår. Om

Ansökan om återbetalning av energiskatt på elektrisk kraft enligt 12–14 §§ ska omfatta ett kalenderår. Om

⁶ Senaste lydelse 2020:1045.

⁷ Senaste lydelse 2017:1208.

sökanden beräknas förbruka minst 150 000 kilowattimmar per kalenderår för dessa nedsättningsberättigande ändamål, får dock beskattningsmyndigheten medge att ansökan görs per kalendermånad. Ett sådant beslut får återkallas om sökanden begär det eller förutsättningar för medgivande inte längre finns.

Ansökan om återbetalning ska lämnas elektroniskt. Det gäller dock inte för återbetalning enligt 12 b §.

Ansökan om återbetalning ska lämnas in till beskattningsmyndigheten inom tre år efter utgången av kalenderåret respektive kalendermånaden och vara undertecknad av sökanden eller av den som är ombud eller annan behörig företrädare för sökanden.

En ansökan som lämnats för en sökande som är juridisk person anses ha lämnats av sökanden, om det inte är uppenbart att den som lämnade ansökan saknade behörighet att företräda sökanden.

17 §⁸

Avdrag eller återbetalning enligt 9 § första stycket 6, 7 eller 8 eller enligt 10, 12, 12 a, 12 b, 14 eller 15 § medges endast om

1. stödmottagaren inte är ett företag utan rätt till statligt stöd, och
2. den skattskyldige respektive sökanden lämnar uppgifter om stödmottagare och stödets fördelning mellan stödmottagare.

Kraven i första stycket 2 gäller endast uppgifter om stödmottagare vars sammanlagda nedsättning inom stödordningen genom avdraget eller återbetalningen överstiger 50 000 euro under kalenderåret. För avdrag enligt 10 § och återbetalning enligt 12 eller 12 a § gäller kraven i första stycket 2 för uppgifter om stödmottagare vars sammanlagda nedsättning inom stödordningen genom avdraget eller återbetalningen överstiger 15 000 euro under kalenderåret.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

⁸ Senaste lydelse 2022:650.

11.2 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 67 kap. 8 § inkomstskattelagen (1999:1229)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

67 kap.

8 §

För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 65 år uppgår skattereduktionen för summan av arbetsinkomster beräknade enligt 6 § till följande belopp.

<u>Arbetsinkomst som beskattas i Sverige</u>	<u>Skattereduktion</u>
överstiger inte 100 000 kronor	20 procent av arbetsinkomsterna
överstiger 100 000 men inte 300 000 kronor	summan av 15 000 kronor och 5 procent av arbetsinkomsterna
överstiger 300 000 men inte 600 000 kronor	30 000 kronor
överstiger 600 000 kronor	30 000 kronor med avdrag för 3 procent av de arbetsinkomster som överstiger 600 000 kronor

Föreslagen lydelse

8 §²

För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 65 år uppgår skattereduktionen för summan av arbetsinkomster beräknade enligt 6 § till följande belopp.

<u>Arbetsinkomst som beskattas i Sverige</u>	<u>Skattereduktion</u>
överstiger inte 100 000 kronor	22 procent av arbetsinkomsterna
överstiger 100 000 men inte 300 000 kronor	summan av 15 000 kronor och 7 procent av arbetsinkomsterna
överstiger 300 000 men inte 600 000 kronor	36 000 kronor
överstiger 600 000 kronor	36 000 kronor med avdrag för 3 procent av de arbetsinkomster som överstiger 600 000 kronor

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2. Lagen tillämpas första gången för beskattningsår som börjar efter den 31 december 2022.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2015:775.

11.3 Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 15 § och 7 kap. 1 a § skatteförfarandelagen (2011:1244) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

15 §¹

Med punktskatt avses skatt enligt

1. lagen (1984:410) om skatt på bekämpningsmedel,
2. 2 § första stycket 5 lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel,
3. lagen (1990:1427) om särskild premieskatt för grupplivförsäkring, m.m.,
4. lagen (1994:1563) om tobaksskatt,
5. lagen (1994:1564) om alkoholskatt,
6. lagen (1994:1776) om skatt på energi,
7. lagen (1995:1667) om skatt på naturgrus,
8. lagen (1999:673) om skatt på avfall,
9. lagen (2007:460) om skatt på trafikförsäkringspremie m.m.,
10. lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik,
11. lagen (2017:1200) om skatt på flygresor,
12. lagen (2018:696) om skatt på vissa nikotinhaltiga produkter,
13. lagen (2018:1139) om skatt på spel, *och*
14. lagen (2019:1274) om skatt på avfall som förbränns, *och*
15. lagen (2020:32) om skatt på plastbärkassar.

13. lagen (2018:1139) om skatt på spel, *och*
14. lagen (2020:32) om skatt på plastbärkassar.

7 kap.

1 a §²

Skatteverket ska, utöver vad som följer av 1 §, registrera den som är skattskyldig enligt

1. lagen (1984:410) om skatt på bekämpningsmedel,
2. lagen (1990:1427) om särskild premieskatt för grupplivförsäkring, m.m.,
3. 10 eller 13 § eller 16 § första stycket eller 36 § 1 eller 38 c § lagen (1994:1563) om tobaksskatt,
4. 9 eller 12 § eller 15 § första stycket lagen (1994:1564) om alkoholskatt,
5. 4 kap. 3 eller 6 § eller 9 § första stycket eller 12 § första stycket 1 eller 11 kap. 5 § första stycket 1, 2 eller 3 lagen (1994:1776) om skatt på energi,
6. lagen (1995:1667) om skatt på naturgrus,
7. lagen (1999:673) om skatt på avfall,
8. lagen (2007:460) om skatt på trafikförsäkringspremie m.m.,
9. 8 § 1, 2 eller 3 lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik,
10. lagen (2017:1200) om skatt på flygresor,
11. 6 § 1 eller 2 b lagen (2018:696) om skatt på vissa nikotinhaltiga produkter,
12. lagen (2018:1139) om skatt på spel, *eller*
13. lagen (2019:1274) om skatt på avfall som förbränns, *eller*

¹ Senaste lydelse 2021:1169.

² Senaste lydelse 2022:172.

14. 4 § 1 lagen (2020:32) om skatt på plastbärkassar. 13. 4 § 1 lagen (2020:32) om skatt på plastbärkassar.

Om den som ska registreras enligt första stycket har en företrädare enligt 5 kap., ska dock företrädaren registreras i stället.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

11.4 Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs att 53 kap. 5 § skatteförfarandelagen (2011:1244) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2022:174

Föreslagen lydelse

53 kap.

5 §

Som beslut om punktskatt anses också

<p>1. beslut om återbetalning av skatt enligt</p>   a) någon av bestämmelserna i 12 kap. 2–7 §§ lagen (2022:155) om tobaksskatt,b) någon av bestämmelserna i 12 kap. 2–7 §§ lagen (2022:156) om alkoholskatt,c) 14 § lagen (2018:696) om skatt på vissa nikotinhaltiga produkter,d) 13 a § lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik, ellere) 12 § lagen (1999:673) om skatt på avfall, och <p>2. beslut om återbetalning eller
kompensation enligt 9 kap. 2, 3, 5, 5 a, 6,
8 a, 10, 10 a, 10 b, 10 c, 11 eller 11 a §
eller någon av bestämmelserna i 11 kap. 12–
15 §§ lagen (1994:1776) om skatt på
energi.</p> | <p>2. beslut om återbetalning eller
kompensation enligt 9 kap. 2, 3, 5, 6, 8 a,
10, 10 a, 10 b, 10 c, 11 eller 11 a § eller
någon av bestämmelserna i 11 kap. 12–
14 §§ lagen (1994:1776) om skatt på
energi.</p> |
|---|---|

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

11.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik ska införas tre nya paragrafer, 7 a, 7 b och 15 c §§, av följande lydelse.

7 a §

Om det när skattskyldighet inträder enligt 12 § 4 eller 5 inte går att utläsa en varas nettovikt av en tulldeklaration, ska skatt i stället för vad som anges i 3 § andra–fjärde styckena och 4–7 §§ tas ut med följande belopp:

- KN-nr 8471 30: 453 kr/vara,
- KN-nr 8508 11: 84 kr/vara,
- KN-nr 8516 50: 204 kr/vara,
- KN-nr 8517 11 eller 8527 12: 91 kr/vara,
- KN-nr 8517 12: 43 kr/vara,
- KN-nr 8517 18, 8519 50, 8521 90, 8527 13, 8527 19, 8527 91, 8527 92 eller 8527 99: 181 kr/vara,
- KN-nr 8517 62: 157 kr/vara,
- KN-nr 8519 81, 8519 89 eller 8521 10: 362 kr/vara,
- KN-nr 8418 10, 8418 21, 8418 29, 8418 30, 8418 40, 8422 11, 8450 11, 8450 12, 8450 19, 8451 21, 8471 41, 8471 49, 8516 60, 8519 30, 8528 41, 8528 49, 8528 51, 8528 59, 8528 71, 8528 72, 8528 73 eller 9504 50: 497 kr/vara.

7 b §

För kalenderåret 2024 och efterföljande kalenderår ska skatt som tas ut enligt 7 a § i stället för vad som anges i den paragrafen betalas med belopp som räknas om enligt andra stycket. Regeringen fastställer varje år före november månads utgång de skattebelopp som enligt denna paragraf ska betalas för påföljande kalenderår.

Skattebeloppen räknas om genom att de belopp som gäller den 1 augusti det år då omräkningen sker multipliceras med ett jämförelsetal.

Jämförelsetalet anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni månad det år då omräkningen sker och prisläget i juni månad närmast föregående år. Jämförelsetalet ska avrundas till fyra decimaler. De omräknade skattebeloppen avrundas till hela kronor och ören.

15 c §

Om en skattskyldig som har fått skatten beslutad enligt 7 a § lämnar skriftliga uppgifter om de skattepliktiga varornas nettovikt till Tullverket inom två månader från den tidpunkt då han eller hon har tagit del av beslutet om

skatt, ska Tullverket ompröva sitt tidigare beslut. Skatten ska i så fall beräknas utifrån vad som anges i 3–7 §§.

-
1. Denna lag träder i kraft den 31 december 2022.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

11.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik

Härigenom föreskrivs att 7 a § lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagförslag 11.5

Föreslagen lydelse

7 a §

Om det när skattskyldighet inträder enligt 12 § 4 eller 5 inte går att utläsa en varas nettovikt av en tulldeklaration, ska skatt i stället för vad som anges i 3 § andra–fjärde styckena och 4–7 §§ tas ut med följande belopp:

- KN-nr 8471 30: 453 kr/vara,
- KN-nr 8508 11: 84 kr/vara,
- KN-nr 8516 50: 204 kr/vara,
- KN-nr 8517 11 eller 8527 12: 91 kr/vara,
- KN-nr 8517 12: 43 kr/vara,
- KN-nr 8517 18, 8519 50, 8521 90, 8527 13, 8527 19, 8527 91, 8527 92 eller 8527 99: 181 kr/vara,
- KN-nr 8517 62: 157 kr/vara,
- KN-nr 8519 81, 8519 89 eller 8521 10: 362 kr/vara,
- KN-nr 8418 10, 8418 21, 8418 29, 8418 30, 8418 40, 8422 11, 8450 11, 8450 12, 8450 19, 8451 21, 8471 41, 8471 49, 8516 60, 8519 30, 8528 41, 8528 49, 8528 51, 8528 59, 8528 71, 8528 72, 8528 73 eller 9504 50: 497 kr/vara.

Om det när skattskyldighet inträder enligt 12 § första stycket 4 eller andra stycket inte går att utläsa en varas nettovikt av en tulldeklaration, ska skatt i stället för vad som anges i 3 § andra–fjärde styckena och 4–7 §§ tas ut med följande belopp:

-
1. Denna lag träder i kraft den 13 februari 2023.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

11.7 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik

dels att 5–7 §§ och bilagan ska upphöra att gälla,

dels att 1, 2, 3–4, 7 a, 8 a, 12, 13 och 15 c §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Skatt ska betalas till staten enligt denna lag för sådan elektronik som anges i 3 §.

Till staten ska det också betalas sådan tilläggsavgift som avses i 8 a §.

Lagens hänvisningar till KN-nr avser *den lydelse av* Kombinerade nomenklaturen (KN) enligt rådets förordning (EEG) 2658/87 av den 23 juli 1987 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan *som gällde den 1 januari 2015.*

Lydelse enligt SFS 2022:176

Lagens hänvisningar till KN-nr avser Kombinerade nomenklaturen (KN) enligt rådets förordning (EEG) 2658/87 av den 23 juli 1987 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan, *i lydelsen enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2021/1832.*

Föreslagen lydelse

2 §

I denna lag avses med

- *bromförening*: sådan kemisk förening som innehåller grundämnet brom,
- *klorförening*: sådan kemisk förening som innehåller grundämnet klor,
- *fosforförening*: sådan kemisk förening som innehåller grundämnet fosfor,
- *homogent material*: ett material som har samma fysikaliska egenskaper i hela materialet och som på mekanisk väg inte kan sönderdelas i olika material,
- *CAS-nummer*: sådan unik numerisk identifiering av kemisk förening som tilldelas av The American Chemical Society genom dess avdelning Chemical Abstracts Service (CAS),
- *reaktivt tillsatt förening*: en förening som är bunden till en stabil polymer genom en kemisk reaktion och bildar kovalenta bindningar,
- *additivt tillsatt förening*: en förening som är tillsatt på annat sätt än reaktivt,
- *yrkesmässig aktivitet*: sådan aktivitet som utförs av
 1. en juridisk person, eller
 2. en fysisk person och avser varor som inte är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,
- *konsument*: en köpare för vilken köpet inte är en yrkesmässig aktivitet,
- *EU eller EU-land*: de områden som tillhör Europeiska unionens punktskatteområde enligt lagen (2022:157) om Europeiska unionens punktskatteområde,
- *tredjeland*: länder och områden utanför Europeiska unionens punktskatteområde,
- *distansförsäljning*: försäljning där varorna transporteras till Sverige från ett annat EU-land av säljaren eller av någon annan för säljarens räkning och där köpet inte är yrkesmässigt för köparen,
- *undantagen säljare*: en säljare som inte är godkänd som lagerhållare enligt 10 §, registrerad mottagare enligt 10 a § eller registrerad EU-handlare enligt 10 b § och vars

¹ Senaste lydelse 2020:568.

årliga försäljning av skattepliktiga varor till Sverige inte överskrider 100 000 kronor för innevarande eller föregående kalenderår,

– *unionstullkodexen*: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 av den 9 oktober 2013 om fastställande av en tullkodex för unionen, i lydelsen enligt förordning (EU) 2016/2339.

Vid beräkningen av den årliga försäljningen för undantagna säljare enligt första stycket ska inte mervärdesskatt beaktas, och inte heller fraktkostnader till den del de går att särskilja.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

Skatt ska betalas för varor hänförliga till följande KN-nr:

1. 8418 10, 8418 21, 8418 29, 8418 30 och 8418 40,	
2. 8422 11,	
3. 8450 11, 8450 12 och 8450 19,	
4. 8451 21,	
5. 8471 30, 8471 41 och 8471 49,	
6. 8508 11,	
7. 8516 50 och 8516 60,	
8. 8517 11, 8517 12, 8517 18 och 8517 62,	8. 8517 11, 8517 13, 8517 14, 8517 18 och 8517 62,
9. 8519 30, 8519 50, 8519 81 och 8519 89,	9. 8519 30, 8519 81 och 8519 89,
10. 8521 10 och 8521 90,	
11. 8527 12, 8527 13, 8527 19, 8527 91, 8527 92 och 8527 99,	
12. 8528 41, 8528 49, 8528 51, 8528 59, 8528 71, 8528 72 och 8528 73, samt	12. 8528 42, 8528 49, 8528 52, 8528 59, 8528 71, 8528 72 och 8528 73, samt
13. 9504 50.	

För en skattepliktig vara som avses i första stycket 1–4, 6 eller 7 ska skatt betalas med 11 kronor per kilogram av den skattepliktiga varans nettovikt. Skatt ska dock inte betalas med högre belopp än 440 kronor per skattepliktig vara.

För en skattepliktig vara som avses i första stycket 5 eller 8–13 ska skatt betalas med 160 kronor per kilogram av den skattepliktiga varans nettovikt. Skatt ska dock inte betalas med högre belopp än 440 kronor per skattepliktig vara.

Vid beräkning av skatt enligt andra och tredje styckena ska varans nettovikt avrundas nedåt till närmaste helt gram.

3 a §³

För kalenderåret 2020 och efterföljande kalenderår ska skatt betalas med belopp som efter en årlig omräkning motsvarar de i 3 § andra och tredje styckena angivna skattebeloppen multiplicerat med det jämförelsetal, uttryckt i procent, som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni

För kalenderåret 2024 och efterföljande kalenderår ska skatt i stället för vad som anges i 3 § betalas med belopp som räknas om enligt andra stycket. Regeringen fastställer varje år före november månads utgång de skattebelopp som enligt denna paragraf ska betalas för påföljande kalenderår.

² Senaste lydelse 2019:489.

³ Senaste lydelse 2019:489.

månad året närmast före det år beräkningen avser och prisläget i juni 2018.

Beloppen enligt första stycket avrundas till hela kronor.

Regeringen fastställer före november månads utgång de omräknade skattebelopp som enligt denna paragraf ska betalas för påföljande kalenderår.

Skattebeloppen räknas om genom att de belopp som gäller den 1 augusti det år då omräkningen sker multipliceras med ett jämförelsetal.

Jämförelsetalet anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni månad det år då omräkningen sker och prisläget i juni månad närmast föregående år. Jämförelsetalet ska avrundas till fyra decimaler. De omräknade skattebeloppen avrundas till hela kronor och ören.

4 §

För skattepliktig vara som uppfyller de villkor som framgår av 5 § får den skattskyldige göra avdrag för skatt med 50 procent av den skatt som ska betalas enligt 3 §.

För skattepliktig vara som uppfyller villkoren i både 5 och 6 §§ får den skattskyldige i stället göra avdrag för skatt med 90 procent av den skatt som ska betalas enligt 3 §.

Den skattskyldige får göra avdrag för skatt med 50 procent av den skatt som ska betalas enligt 3 § om den skattepliktiga varan inte innehåller någon brom- eller klorförening. Om varan inte heller innehåller någon fosforförening får avdrag i stället göras med 95 procent.

Vid bedömningen av rätten till avdrag beaktas endast föreningar som utgör en högre andel än 0,1 viktprocent av det homogena materialet i

- 1. ett kretskort, med undantag för kortets komponenter, eller*
- 2. en plastdel som väger mer än 25 gram.*

Lydelse enligt lagförslag 11.6

Föreslagen lydelse

7 a §

Om det när skattskyldighet inträder enligt 12 § första stycket 4 eller andra stycket inte går att utläsa en varas nettovikt av en tulldeklaration, ska skatt i stället för vad som anges i 3 § andra–fjärde styckena och 4–7 §§ tas ut med följande belopp:

- KN-nr 8471 30: 453 kr/vara,*
- KN-nr 8508 11: 84 kr/vara,*
- KN-nr 8516 50: 204 kr/vara,*
- KN-nr 8517 11 eller 8527 12: 91 kr/vara,*
- KN-nr 8517 12: 43 kr/vara,*
- KN-nr 8517 18, 8519 50, 8521 90, 8527 13, 8527 19, 8527 91, 8527 92 eller 8527 99: 181 kr/vara,*
- KN-nr 8517 62: 157 kr/vara,*
- KN-nr 8519 81, 8519 89 eller 8521 10: 362 kr/vara,*
- KN-nr 8418 10, 8418 21, 8418 29, 8418 30, 8418 40, 8422 11, 8450 11, 8450 12, 8450 19, 8451 21, 8471 41, 8471 49, 8516 60, 8519 30, 8528 41, 8528 49, 8528*

Om det när skattskyldighet inträder enligt 12 § första stycket 4 eller andra stycket inte går att utläsa en varas nettovikt av en tulldeklaration, ska skatt i stället för vad som anges i 3 § andra–fjärde styckena och 4 § tas ut med följande belopp:

- KN-nr 8471 30: 400 kr/vara,*
- KN-nr 8508 11: 77 kr/vara,*
- KN-nr 8516 50: 187 kr/vara,*
- KN-nr 8517 11 eller 8527 12: 80 kr/vara,*
- KN-nr 8517 13 eller 8517 14: 38 kr/vara,*
- KN-nr 8517 18, 8521 90, 8527 13, 8527 19, 8527 91, 8527 92 eller 8527 99: 160 kr/vara,*
- KN-nr 8517 62: 139 kr/vara,*
- KN-nr 8519 81, 8519 89 eller 8521 10: 320 kr/vara,*
- KN-nr 8418 10, 8418 21, 8418 29, 8418 30, 8418 40, 8422 11, 8450 11, 8450 12, 8450 19, 8451 21, 8471 41, 8471 49, 8516 60, 8519 30, 8528 42, 8528 49, 8528*

51, 8528 59, 8528 71, 8528 72, 8528 73
eller 9504 50: 497 kr/vara.

Nuvarande lydelse

Om en *svensk* konsument har köpt en skattepliktig vara genom distansförsäljning och konsumenten på fråga från säljaren eller förmedlaren felaktigt har uppgett att köpet är yrkesmässigt, är den som avses i 8 § 3, 4 eller 5 inte skattskyldig om denne direkt till konsumenten har upplyst om att felaktiga uppgifter kan leda till en skyldighet att betala skatten och en tilläggsavgift. I så fall är det i stället konsumenten som ska betala skatten.

Det som sägs i första stycket ska även gälla skattskyldighet enligt 8 § 1 om lagerhållaren har förmedlat en distansförsäljning av en skattepliktig vara från en undantagen säljare till konsumenten.

Skatten ska tas ut enligt den skattesats som gällde vid den tidpunkt då varorna fördes in i Sverige.

Om skatt ska betalas av en konsument enligt första eller andra stycket, ska konsumenten även betala en tilläggsavgift om 500 kronor per vara om det inte är uppenbart oskäligt.

Lydelse enligt SFS 2022:176

Skyldighet att betala skatt inträder

1. för den som är godkänd lagerhållare, när
 - a) en skattepliktig vara efter försäljning från lagerhållaren levereras till en köpare som inte är godkänd lagerhållare,
 - b) en skattepliktig vara tas till *eget* försäljningsställe för detaljförsäljning,
 - c) en skattepliktig vara tas i anspråk för annat ändamål än försäljning,
 - d) godkännandet som lagerhållare återkallas, varvid skattskyldigheten omfattar skattepliktiga varor som då ingår i dennes lager, eller
 - e) en skattepliktig vara förs in till Sverige efter det att lagerhållaren har förmedlat en distansförsäljning av varan från en undantagen säljare,
2. för den som är skattskyldig enligt 8 § 6, när den skattepliktiga varan tillverkas,
3. för den som är skattskyldig enligt 8 § 2, 3, 4, 5 eller 7, när den skattepliktiga varan förs in till Sverige,
4. för den som är skattskyldig enligt 9 §, vid den tidpunkt då tullskulden uppkommer i Sverige enligt tullagstiftningen, eller skulle ha uppkommit om varan hade varit belagd med tull.

Om tullskuld uppkommer i ett annat EU-land, eller skulle ha uppkommit om varan hade varit belagd med tull, till följd av att en tulldeklaration ges in i det landet med stöd av ett sådant tillstånd för centraliserad klarering som avses i artikel 179 i unions-

⁴ Senaste lydelse 2020:568.

52, 8528 59, 8528 71, 8528 72, 8528 73
eller 9504 50: 487 kr/vara.

Föreslagen lydelse

8 a §⁴

Om en konsument i *Sverige* har köpt en skattepliktig vara genom distansförsäljning och konsumenten på fråga från säljaren eller förmedlaren felaktigt har uppgett att köpet är yrkesmässigt, är den som avses i 8 § *första stycket* 3, 4 eller 5 inte skattskyldig om denne direkt till konsumenten har upplyst om att felaktiga uppgifter kan leda till en skyldighet att betala skatten och en tilläggsavgift. I så fall är det i stället konsumenten som ska betala skatten.

Det som sägs i första stycket ska även gälla skattskyldighet enligt 8 § *första stycket* 1 om lagerhållaren har förmedlat en distansförsäljning av en skattepliktig vara från en undantagen säljare till konsumenten.

Föreslagen lydelse

12 §

tullkodexen, inträder skattskyldigheten för den som är skattskyldig enligt 9 § vid den tidpunkt då tullskulden uppkommer eller skulle ha uppkommit i det andra EU-landet.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §⁵

Skattskyldigheten inträder inte för en skattepliktig vara som skattskyldighet enligt denna lag tidigare inträtt för, såvida inte den skatten har återbetalats enligt 13 a §.

Skattskyldighet inträder inte för en skattepliktig vara som i Sverige tidigare har
1. ägts av någon annan än en lagerhållare,
2. tagits till ett försäljningsställe för detalj-försäljning, eller
3. tagits i anspråk för annat ändamål än försäljning.

Sådana förhållanden och händelser som gällt eller inträffat före ett beslut om att bevilja återbetalning enligt 13 a § ska dock inte beaktas.

Skattskyldighet inträder inte heller för en skattepliktig vara som har tillverkats före den 1 juli 2017.

Lydelse enligt lagförslag 11.5

Föreslagen lydelse

15 c §

Om en skattskyldig som har fått skatten beslutad enligt 7 a § lämnar skriftliga uppgifter om de skattepliktiga varornas nettovikt till Tullverket inom två månader från den tidpunkt då han eller hon har tagit del av beslutet om skatt, ska Tullverket ompröva sitt tidigare beslut. Skatten ska i så fall beräknas utifrån vad som anges i 3–7 §§.

Om en skattskyldig som har fått skatten beslutad enligt 7 a § lämnar skriftliga uppgifter om de skattepliktiga varornas nettovikt till Tullverket inom två månader från den tidpunkt då han eller hon har tagit del av beslutet om skatt, ska Tullverket ompröva sitt tidigare beslut. Skatten ska i så fall beräknas utifrån vad som anges i 3 och 4 §§.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

⁵ Senaste lydelse 2020:568.

11.8 Förslag till lag om upphävande av lagen (2019:1274) om skatt på avfall som förbränns

Härigenom föreskrivs att lagen (2019:1274) om skatt på avfall som förbränns ska upphöra att gälla.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

11.9 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:174) om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 15 § och 7 kap. 1 a § skatteförfarandelagen (2011:1244) i stället för lydelsen enligt lagen (2022:174) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2022:174

Föreslagen lydelse

3 kap.

15 §

Med punktskatt avses skatt enligt

1. lagen (1984:410) om skatt på bekämpningsmedel,	
2. 2 § första stycket 5 lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel,	
3. lagen (1990:1427) om särskild premieskatt för grupplivförsäkring, m.m.,	
4. lagen (1994:1776) om skatt på energi,	
5. lagen (1995:1667) om skatt på naturgrus,	
6. lagen (1999:673) om skatt på avfall,	
7. lagen (2007:460) om skatt på trafikförsäkringspremie m.m.,	
8. lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik,	
9. lagen (2017:1200) om skatt på flygresor,	
10. lagen (2018:696) om skatt på vissa nikotinhaltiga produkter,	
11. lagen (2018:1139) om skatt på spel,	
12. lagen (2019:1274) om skatt på avfall som förbränns,	
13. lagen (2020:32) om skatt på plastbärkassar,	12. lagen (2020:32) om skatt på plastbärkassar,
14. lagen (2022:155) om tobaksskatt, och	13. lagen (2022:155) om tobaksskatt, och
15. lagen (2022:156) om alkoholskatt.	14. lagen (2022:156) om alkoholskatt.

7 kap.

1 a §

Skatteverket ska, utöver vad som följer av 1 §, registrera

1. den som är skattskyldig enligt	
a) lagen (1984:410) om skatt på bekämpningsmedel,	
b) lagen (1990:1427) om särskild premieskatt för grupplivförsäkring, m.m.,	
c) 11 kap. 5 § första stycket 1 eller 2 lagen (1994:1776) om skatt på energi,	
d) lagen (1995:1667) om skatt på naturgrus,	
e) lagen (1999:673) om skatt på avfall,	
f) lagen (2007:460) om skatt på trafikförsäkringspremie m.m.,	
g) lagen (2017:1200) om skatt på flygresor,	
h) 6 § 2 b lagen (2018:696) om skatt på vissa nikotinhaltiga produkter,	h) 6 § 2 b lagen (2018:696) om skatt på vissa nikotinhaltiga produkter, eller
i) lagen (2018:1139) om skatt på spel, eller	i) lagen (2018:1139) om skatt på spel, eller
j) lagen (2019:1274) om skatt på avfall som förbränns,	
2. den som är godkänd eller registrerad som	
a) upplagshavare enligt 4 kap. 1 § lagen om skatt på energi, 3 kap. 2 § lagen (2022:155) om tobaksskatt eller 3 kap. 2 § lagen (2022:156) om alkoholskatt,	
b) registrerad varumottagare enligt 4 kap. 8 § lagen om skatt på energi, 3 kap. 9 § lagen om tobaksskatt eller 3 kap. 10 § lagen om alkoholskatt,	

c) godkänd lagerhållare enligt 6 kap. 2 § lagen om skatt på energi, 10 § lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik, 9 § lagen om skatt på vissa nikotin-haltiga produkter, 8 § lagen (2020:32) om skatt på plastbärkassar eller 10 kap. 2 § lagen om tobaksskatt,

d) frivilligt skattskyldig enligt 11 kap. 6 § lagen om skatt på energi,

e) registrerad mottagare enligt 10 a § lagen om skatt på kemikalier i viss elektronik,

f) registrerad EU-handlare enligt 10 b § lagen om kemikalier i viss elektronik,

g) registrerad distansförsäljare för tuggtobak och övrig tobak enligt 10 kap. 7 § lagen om tobaksskatt, eller

h) registrerad distansförsäljare enligt 4 c kap. 3 § lagen om skatt på energi, 6 kap. 3 § lagen om tobaksskatt eller 6 kap. 3 § lagen om alkoholskatt, och

3. den som är godkänd eller registrerad som

a) tillfälligt registrerad varumottagare enligt 4 kap. 14 § lagen om skatt på energi, 3 kap. 15 § lagen om tobaksskatt eller 3 kap. 16 § lagen om alkoholskatt,

b) certifierad mottagare enligt 4 d kap. 5 § lagen om skatt på energi, 7 kap. 7 § lagen om tobaksskatt eller 7 kap. 7 § lagen om alkoholskatt,

c) tillfälligt certifierad mottagare enligt 4 d kap. 3 § lagen om skatt på energi, 7 kap. 5 § lagen om tobaksskatt eller 7 kap. 5 § lagen om alkoholskatt, eller

c) tillfälligt certifierad mottagare enligt 4 d kap. 3 § lagen om skatt på energi, 7 kap. 5 § lagen om tobaksskatt eller 7 kap. 5 § lagen om alkoholskatt, eller

d) tillfälligt registrerad distansförsäljare enligt 4 c kap. 2 § lagen om skatt på energi, 6 kap. 2 § lagen om tobaksskatt eller 6 kap. 2 § lagen om alkoholskatt.

Om den som ska registreras enligt första stycket har en företrädare enligt 5 kap., ska dock företrädaren registreras i stället.

12 Skattefrågor

I detta avsnitt redovisar regeringen åtgärder på skatte- och avgiftsområdet med effekter för budgetåret 2023 och framåt. Åtgärderna presenteras indelade i ett antal huvudgrupper. De olika huvudgrupperna är

- skatt på arbetsinkomster (skatter på förvärvsinkomster och socialavgifter m.m., avsnitt 12.1–12.6),
- skatt på konsumtion m.m. (energi- och miljöskatter, övriga punktskatter och mervärdesskatt, avsnitt 12.7–12.14), och
- övriga skattefrågor (avsnitt 12.15 och 12.16).

Därefter sammanfattas de offentligfinansiella effekterna av de skatte- och avgiftsförslag som aviseras i denna proposition (avsnitt 12.17), följt av en beskrivning av stöd eller utgifter som går via skattesystemet, s.k. skatteutgifter, som påverkar budgetens inkomstsida (avsnitt 12.18). De skatteutgifter som hör till respektive utgiftsområde redovisas i respektive utgiftsbilaga i denna proposition. Avsnittet avslutas med en författningskommentar till lagförslagen (avsnitt 12.19).

För de åtgärder där förslag lämnas finns lagförslag i avsnitt 11. Beredningen av de olika förslagen inklusive granskning av Lagrådet redovisas i respektive delavsnitt.

Sammanfattning

Regeringens förslag och bedömningar:

- Jobbskatteavdraget förstärks för personer som har fyllt 65 år.
- Reseavdraget bör behållas med vissa förstärkningar för arbetsresor med bil.
- Avdragen för tjänsteresor och hemresor med egen bil eller förmånsbil bör justeras.
- Skattereduktionen för installation av solceller bör förstärkas.
- Det bör införas en tillfällig skattefrihet för förmån av laddel på arbetsplatsen till egen bil eller förmånsbil.
- Nedsättningen av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning eller utveckling bör förstärkas.
- Avfallsförbränningskatten avskaffas.
- Skattenedsättningen för datorhallar slopas.
- Koldioxidskatten på bränsle som används i kraftvärme- och värmeverk inom EU:s utsläppshandelssystem bör slopas.
- Energiskatten på bensin, diesel och s.k. lågbeskattad olja bör sänkas tillfälligt.
- Den tillfälliga utvidgningen av skattenedsättningen för dieselanvändning inom jord-, skogs- och vattenbruk bör förlängas med sex månader.
- Kemikalieskatten ändras så att den blir enklare och tydligare.
- Mervärdesskatten för vissa reparationer bör höjas.
- Nya krav på betaltjänstleverantörer att lämna uppgifter bör införas.

Skatt på arbetsinkomster – förvärvsinkomstbeskattning

12.1 Sänkt skatt för personer över 65 år som arbetar

12.1.1 Ärendet och dess beredning

Inom Finansdepartementet har promemorian Sänkt skatt för personer över 65 år som arbetar tagits fram. En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 4 avsnitt 1*. Promemorians lagförslag är likalydande med propositionens. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4 avsnitt 2*. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2022/02137).

SPF Seniorerna har i en skrivelse till Finansdepartementet begärt att det ska införas övergångsbestämmelser i regelverket om förhöjt grundavdrag i syfte att personer som är födda 1957 ska omfattas av det förhöjda grundavdraget redan fr.o.m. 2023 (Fi2022/02698). Skrivelsen behandlas i avsnitt 12.1.3.

Lagrådet

Förslagen i propositionen är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande.

12.1.2 Bakgrund och gällande rätt

Den 1 januari 2007 infördes en skattereduktion för arbetsinkomster (jobbskatteavdraget). Rätt till skattereduktionen har fysiska personer som är obegränsat skattskyldiga och har arbetsinkomster. Även begränsat skattskyldiga med arbetsinkomster har i vissa fall rätt till skattereduktionen. Med arbetsinkomster avses i huvudsak sådana inkomster av anställning eller av annat förvärvsarbete och av aktiv näringsverksamhet som närmare definieras genom hänvisningar till socialförsäkringsbalken. Bestämmelserna finns i 67 kap. 5–9 §§ inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL.

Jobbskatteavdragets storlek är beroende av om den skattskyldige har fyllt 65 år eller inte. För den som vid beskattningsårets ingång är yngre än 65 år utgår beräkningen av jobbskatteavdraget från arbetsinkomsten, prisbasbeloppet, grundavdraget och skattesatsen för kommunal inkomstskatt.

För den som vid beskattningsårets ingång har fyllt 65 år är jobbskatteavdraget annorlunda utformat. Vid införandet var tanken att jobbskatteavdraget skulle vara högre för äldre i syfte att ge dessa personer en starkare drivkraft att stanna kvar på arbetsmarknaden. Jobbskatteavdraget beräknas på följande sätt för denna grupp.

På arbetsinkomster som uppgår till högst 100 000 kronor uppgår skattereduktionen till 20 procent av arbetsinkomsterna. För arbetsinkomster som överstiger 100 000 men inte 300 000 kronor är skattereduktionen 15 000 kronor med tillägg av 5 procent av arbetsinkomsterna. För arbetsinkomster som överstiger 300 000 kronor men inte 600 000 kronor uppgår skattereduktionen till 30 000 kronor. För den med arbetsinkomster som överstiger 600 000 kronor per år trappas skattelättnaden av genom att skattereduktion ges med 30 000 kronor med avdrag för 3 procent av de arbetsinkomster som överstiger 600 000 kronor.

12.1.3 Ett förstärkt jobbskatteavdrag för äldre

Regeringens förslag: Jobbskatteavdraget förstärks för personer som vid beskattningsårets ingång har fyllt 65 år. Det görs genom att skattereduktion ges med ett belopp som motsvarar en större andel av arbetsinkomsterna än i dag. Skattereduktionen är helt utfasad för arbetsinkomster som överstiger ca 1 800 000 kronor per år.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget. Bland dessa finns *Skatteverket*, *Arbetsförmedlingen* och *Företagarna*. Ingen remissinstans avstyrker förslaget.

Arbetsförmedlingen bedömer att förslaget kan motivera till ett förlängt arbetsliv och minska försörjningsbördan. Även *Arbetsgivarverket* bedömer att förslaget har goda förutsättningar att öka utbudet av arbetskraft. *Konjunkturinstitutet* tillstyrker förslaget, men anser att jobbskatteavdraget för äldre bör indexeras i enlighet med det som gäller för det vanliga jobbskatteavdraget. *Konjunkturinstitutet* anser vidare att åldersgränsen för att omfattas av skattesänkningen bör justeras så att den automatiskt följer riktåldern för pension. Även *Sveriges akademikers centralorganisation* är av denna uppfattning.

Näringslivets Skattedelegation (NSD), vars yttrande *Svenskt Näringsliv* ansluter sig till, tillstyrker förslaget men anser att avtrappningen av skattereduktionen bör slopas för att undvika en hög marginalsatt för de äldre som berörs av den.

Tjänstemännens centralorganisation (TCO), *SPF Seniorerna* och *SKPF Pensionärerna* anser att det behövs en översyn av pensions- och skattesystemen i syfte att förenkla regelverket. Även *Pensionsmyndigheten* bedömer att en mer enhetlig beskattning vad gäller ålder och inkomstslag vore bättre när det kommer till begriplighet och tillämpning av systemet. *Ekonomistyrningsverket* för fram att ett enhetligt system med ett förhöjt grundavdrag eller ett jobbskatteavdrag för samtliga skulle göra skattesystemet enklare och mer transparent. *Landsorganisationen i Sverige* anser att samtliga förvärvsinkomster ska beskattas på samma sätt utan skillnader mellan yngre och äldre.

Pensionärernas riksorganisation och *SPF Seniorerna* är kritiska till att åldern för att omfattas av det förhöjda grundavdraget höjs till 66 år 2023.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av föregående avsnitt var tanken vid införandet av jobbskatteavdraget att det skulle vara högre för äldre i syfte att ge starkare drivkrafter för denna grupp att stanna kvar på arbetsmarknaden. Sedan 2009 har emellertid det ordinarie jobbskatteavdraget förstärkts vid flera tillfällen, samtidigt som någon höjning av skattelättnaden för äldre inte har gjorts. Denna omständighet, i kombination med att det ordinarie jobbskatteavdraget är indexerat, innebär att jobbskatteavdraget för äldre i dag är lägre än det ordinarie för personer med arbetsinkomster som överstiger ca 30 000 kronor per månad.

Dagens utformning av regelverket innebär att personer som vid 2023 års ingång har fyllt 65 år och som fortsätter att arbeta kan få ett sänkt jobbskatteavdrag med upp till 3 300 kronor vid övergången från det ordinarie jobbskatteavdraget till jobbskatteavdraget för äldre. Vid sidan av jobbskatteavdraget för äldre finns det även ett s.k. förhöjt grundavdrag för personer som vid beskattningsårets ingång har fyllt 65 år (65 kap. 3 a § II). Åldersgränsen för att omfattas av bestämmelserna om ett förhöjt grundavdrag höjs dock, som *Pensionärernas riksorganisation* och *SPF Seniorerna* påtalar, från 65 till 66 år 2023 och till 67 år 2026 (prop. 2021/22:181, bet. 2021/22:SfU25, rskr. 2021/22:331). För personer som vid 2023 års ingång har fyllt 65 år men inte 66 år eller mer innebär dagens regelverk därför en nominell skattehöjning mot-

svarande angivet belopp, dvs. upp till 3 300 kronor. För att väga upp för de förstärkningar som har gjorts inom ramen för det ordinarie jobbskatteavdraget och samtidigt säkerställa en rättvis beskattning för personer som väljer att fortsätta arbeta efter 65 års ålder bör en förstärkning av jobbskatteavdraget för äldre ske. På så sätt utgör jobbskatteavdraget även fortsatt en relevant drivkraft för äldre att stanna kvar på arbetsmarknaden. Förstärkningen bör göras genom att skattereduktion ges med ett belopp som motsvarar en större andel av arbetsinkomsterna än i dag så att skatten inte höjs för dem som väljer att fortsätta arbeta efter 65 års ålder.

Förslaget innebär att skattereduktionen uppgår till 22 procent av arbetsinkomsterna upp t.o.m. 100 000 kronor. För arbetsinkomster som överstiger 100 000 men inte 300 000 kronor uppgår skattereduktionen till 15 000 kronor med tillägg på 7 procent av arbetsinkomsterna. För arbetsinkomster som överstiger 300 000 men inte 600 000 kronor blir skattereduktionen 36 000 kronor. Någon slopad avtrappning för dem med högst inkomster, som *NSD* förespråkar, föreslås inte. Avtrappningen för arbetsinkomster som överstiger 600 000 kronor lämnas alltså oförändrad, men eftersom den börjar från en högre nivå (36 000 kronor) innebär förslaget ändå en skattesänkning på arbetsinkomster upp till ca 1 800 000 kronor per år. Förstärkningen innebär att jobbskatteavdraget för äldre åter kommer att vara större än det ordinarie jobbskatteavdraget. Regeringen finner mot denna bakgrund inte skäl att göra någon ny bedömning i fråga om vilka åldersgrupper som ska omfattas av det förhöjda grundavdraget.

Konjunkturinstitutet anser att en indexering bör införas i lagstiftningen så att skattelättnaden inte urholkas i förhållande till jobbskatteavdraget för dem under 65 år. En sådan indexering rymms emellertid inte inom ramen för detta lagstiftningsprojekt. Även frågan om en ändrad åldersgräns för att omfattas av skattereduktionen, som *Konjunkturinstitutet* och *Sveriges akademikers centralorganisation* föreslår, liksom frågan en översyn av skattesystemet i förenklande riktning, som bl.a. *Pensionsmyndigheten* och *TCO* förordar, ligger utanför det aktuella lagförslaget och behandlas därför inte ytterligare här.

Lagförslag

Förslaget medför ändringar i 67 kap. 8 § inkomstskattelagen, se avsnitt 11.2.

12.1.4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2023 och tillämpas första gången på beskattningsår som börjar efter den 31 december 2022.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt i frågan.

Skälen för regeringens förslag: Ändringarna bör träda i kraft vid ett årsskifte. De föreslås därför träda i kraft den 1 januari 2023 och tillämpas första gången på beskattningsår som börjar efter den 31 december 2022.

12.1.5 Konsekvensanalys

Syfte och alternativa lösningar

Syftet med förslaget är att förstärka jobbskatteavdraget för äldre så att det åter blir minst lika stort som det ordinarie jobbskatteavdraget och att de personer som fyller 66 år under beskattningsåret inte ska få höjd skatt om de väljer att fortsätta arbeta. En alternativ lösning för att undvika höjd skatt för de äldre som fortsätter att arbeta kunde vara att koppla åldersgränsen i jobbskatteavdraget till riktåldern, på samma sätt

som gjorts för det förhöjda grundavdraget. En sådan lösning bedöms dock inte vara möjlig att genomföra till 2023, då problematiken uppstår till följd av att åldersgränsen för det förhöjda grundavdraget ändras.

Offentligfinansiella effekter

Förslaget minskar skatteintäkterna med 0,77 miljarder kronor år 2023.

Effekter för offentlig sektor

Förslaget innebär att skatten sänks med 0,77 miljarder kronor. Eftersom skatten sänks genom en höjning av en statlig skattereduktion påverkas inte den kommunala sektorns skatteintäkter. Förslaget bedöms inte heller ha någon annan inverkan på kommuner och regioner.

Effekter för företagen

En höjning av nivåerna i skattereduktionen för arbetsinkomster för äldre har ingen direkt påverkan på företagen eller företagens administration. Höjningen kommer innebära att det blir mer lönsamt för äldre att fortsätta arbeta efter 65 års ålder vilket på marginalen kan göra det lättare för företagen att behålla äldre arbetskraft.

Effekter för enskilda

Förslaget innebär att marginalsikten för dem som arbetar och har fyllt 65 år vid årets ingång sänks med två procentenheter på arbetsinkomster upp till 300 000 kronor per år. För inkomster däröver och till den inkomstnivå där skattereduktionen nästan helt är utfasad blir skattesänkningen 6 000 kronor per år. Ungefär 400 000 personer får sänkt skatt på sina arbetsinkomster. Skatten sänks med i genomsnitt drygt 1 900 kronor för dem som berörs av förslaget. *Näringslivets Skattedelegation (NSD)* anför i sitt remissvar att det bör förtydligas att marginalsiktens sänkning för arbetsinkomster upp till 300 000 kronor per år bara gäller för dem födda 1957 samt att de som är äldre får en marginalsiktens sänkning först för inkomster mellan 240 000 och 300 000 kronor per år. NSD:s resonemang stämmer förutsatt att dessa personer enbart har arbetsinkomster. För äldre med enbart arbetsinkomster på denna nivå innebär dagens system med förhöjt grundavdrag och jobbskatteavdrag att de inte betalar någon skatt, och ingen ytterligare skatt kan därför reduceras. De allra flesta personer som är över 66 år och som har arbetsinkomster som inte överstiger 240 000 kronor per år har dock i själva verket även andra inkomster, främst någon form av pensionsinkomster. De blandade inkomsterna gör att de ändå betalar skatt, att skatt kan reduceras och att de får del av de beskrivna marginalsiktseffekterna.

Effekter för den ekonomiska jämställdheten

Förslaget innebär att skatten i genomsnitt sänks ungefär lika mycket i kronor för berörda kvinnor och män. Eftersom kvinnor i genomsnitt har något lägre inkomster än män blir den procentuella höjningen av den individuella disponibla inkomsten något högre för kvinnor än för män, ca 0,5 respektive 0,4 procent.

Effekter för miljön

Förslaget bedöms inte ha någon miljöpåverkan.

Effekter för myndigheter och de allmänna förvaltningsdomstolarna

Förslaget medför endast marginella förändringar för Skatteverket och ingår i den anpassning som görs årligen på grund av ny eller förändrad lagstiftning. Eventuella

tillkommande kostnader för Skatteverket ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Försäkringskassan för fram att förslaget för myndigheten kan medföra en mindre kostnad för it-utveckling för beräkning av särskilt bostadstillägg. Eventuella tillkommande kostnader ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

För de allmänna förvaltningsdomstolarna bedöms förslaget inte ha någon inverkan.

Förslagets förenlighet med EU-rätten

Förslaget bedöms vara förenligt med det EU-rättsliga regelverket.

12.2 Bibehållet reseavdrag med vissa förstärkningar för arbetsresor med bil

Regeringens bedömning: Reseavdraget bör behållas i sin nuvarande form och den nya avståndsbaserade modellen för skattelättnad för arbetsresor bör inte införas.

Det schablonbelopp som får dras av för kostnader för arbetsresor med egen bil bör höjas till 2 kronor och 50 öre per kilometer. Avdraget för drivmedel vid arbetsresor med förmånsbil bör höjas till 1 krona och 20 öre per kilometer med undantag för förmånsbilar som helt drivs med elektricitet, för vilka rätten till avdrag även fortsatt bör uppgå till 95 öre per kilometer.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2023.

Skälen för regeringens bedömning: En skattelättnad för arbetsresor fyller en viktig funktion och det är motiverat att göra skattelättnaden mer gynnsam än i dag. Den nya modellen för skattelättnad för arbetsresor som har beslutats av riksdagen är dock bristfällig i flera avseenden, varför det nuvarande reseavdraget bör behållas i sin nuvarande form. Det innebär att den nya avståndsbaserade modellen för skattelättnad för arbetsresor som enligt tidigare riksdagsbeslut kommer att träda i kraft den 1 januari 2023 inte bör införas.

Avdragsrätten för arbetsresor med egen bil eller förmånsbil har inte ändrats sedan 2008 då schablonbeloppen höjdes till nuvarande nivåer. Beloppen bör därför justeras för att bättre motsvara de genomsnittliga kostnader som de är avsedda att täcka. Det belopp som får dras av för kostnader för arbetsresor med egen bil bör höjas till 2 kronor och 50 öre per kilometer. Avdraget för drivmedel vid arbetsresor med förmånsbil bör höjas till 1 krona och 20 öre per kilometer, med undantag för förmånsbilar som helt drivs med elektricitet, för vilka rätten till avdrag även fortsatt bör uppgå till 95 öre per kilometer.

Förslaget bedöms minska skatteintäkterna med 1,61 miljarder kronor 2023.

Finansdepartementet har remitterat ett förslag med utgångspunkt i ovanstående. Regeringen avser att under hösten 2022 återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2023.

12.3 Justerade avdrag för tjänsteresor och hemresor med egen bil eller förmånsbil

Regeringens bedömning: Det schablonbelopp som får dras av för kostnader för resor med egen bil i tjänsten och i näringsverksamhet bör höjas till 2 kronor och

50 öre per kilometer. Avdraget för drivmedel vid tjänsteresor med förmånsbil bör höjas till 1 krona och 20 öre per kilometer med undantag för förmånsbilar som helt drivs med elektricitet, för vilka rätten till avdrag även fortsatt bör uppgå till 95 öre per kilometer. De schablonbelopp som tillämpas vid avdrag för kostnader för hemresor med egen bil eller förmånsbil bör justeras på motsvarande sätt.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2023.

Skälen för regeringens bedömning: Avdragsrätten för tjänsteresor med egen bil eller förmånsbil har inte ändrats sedan 2008 då beloppen höjdes till nuvarande nivåer. Beloppen bör därför justeras för att bättre motsvara de genomsnittliga kostnader som de är avsedda att täcka.

Det belopp som får dras av för kostnader för resor med egen bil i tjänsten eller i näringsverksamhet bör höjas till 2 kronor och 50 öre per kilometer. Avdraget för drivmedel vid resor med förmånsbil bör höjas till 1 krona och 20 öre per kilometer, med undantag för förmånsbilar som helt drivs med elektricitet, för vilka rätten till avdrag även fortsatt bör uppgå till 95 öre per kilometer. De schablonbelopp som tillämpas vid avdrag för kostnader för hemresor med egen bil eller förmånsbil bör justeras på motsvarande sätt.

Förslaget bedöms minska skatteintäkterna med 0,20 miljarder kronor 2023.

Finansdepartementet har remitterat en promemoria med utgångspunkt i ovanstående. Regeringen avser att under hösten 2022 återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2023.

12.4 Förstärkt skattereduktion för installation av solceller

Regeringens bedömning: Subventionsgraden för skattereduktionen för installation av solceller bör höjas från 15 procent till 20 procent.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2023 och tillämpas på installationer som har betalats efter den 31 december 2022.

Skälen för regeringens bedömning: Det s.k. gröna avdraget innebär att privatpersoner kan få skattereduktion för installation av solceller med 15 procent av de debiterade arbets- och materialkostnaderna. Stödet för installation av solceller kan bidra till kapacitetsutbyggnaden av produktionen av förnybar el och minska beroendet av fossilbaserad elproduktion. För att sänka köparens kostnad och därigenom stimulera efterfrågan på solceller ytterligare bör subventionsgraden för installation av solceller höjas till 20 procent.

Förslaget bedöms minska skatteintäkterna med 0,28 miljarder kronor per år fr.o.m. 2023.

Finansdepartementet har remitterat promemorian Förstärkt skattereduktion för installation av solceller. Regeringen avser att under 2022 återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2023 och tillämpas på installationer som har betalats efter den 31 december 2022.

12.5 Tillfällig skattefrihet för förmån av laddel på arbetsplatsen

Regeringens bedömning: Det bör införas en tillfällig skattefrihet för förmån av laddel på arbetsplatsen till egen bil eller förmånsbil.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 juli 2023 och tillämpas på förmåner som lämnas efter den 30 juni 2023. De tillfälliga bestämmelserna bör gälla till och med den 30 juni 2026.

Skälen för regeringens bedömning: En anställd som får ladda sin egen bil eller förmånsbil på arbetsplatsen utan att betala marknadsmässig ersättning ska enligt huvudregeln i inkomstskattelagen förmånsbeskattas för detta. För att underlätta omställningen till en fossilfri fordonsflotta och gynna arbetsresor med laddbara bilar framför andra, mindre gröna, alternativ bör det införas ett tillfälligt undantag från beskattning av förmån av laddel på arbetsplatsen. Detta förväntas också minska den administrativa bördan för både arbetsgivare och anställda vid redovisning av denna sorts förmån.

Skattefri förmån av laddel på arbetsplatsen förväntas minska statens intäkter med ca 0,05 miljarder kronor 2023 och med 0,11 miljarder kronor per helår därefter.

Finansdepartementet kommer att remittera ett förslag med utgångspunkt i ovanstående. Regeringen avser att under våren 2023 återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 juli 2023 och tillämpas på förmåner som lämnas efter den 30 juni 2023. De tillfälliga bestämmelserna bör gälla t.o.m. den 30 juni 2026.

Skatt på arbetsinkomster – socialavgifter m.m.

12.6 Förstärkning av nedsättningen av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning eller utveckling

Regeringens bedömning: För att understödja företagens möjligheter att bedriva forskning och utveckling bör nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för personer som arbetar med forskning eller utveckling förstärkas. Det högsta sammanlagda avdraget från arbetsgivaravgifterna som får göras för samtliga personer som arbetar med forskning eller utveckling hos den avgiftsskyldige bör höjas från 600 000 kronor till 1,5 miljoner kronor per månad.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 juli 2023.

Skälen för regeringens bedömning: Den 1 januari 2014 infördes ett skatteincitament för forskning och utveckling (prop. 2013/14:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 6.9). Reglerna, som finns i 2 kap. 29–31 §§ socialavgiftslagen (2000:980), innebär att vid beräkningen av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning eller utveckling ska avdrag göras med 10 procent av avgiftsunderlaget för dessa personer. Avdraget får inte medföra att de avgifter som ska betalas understiger ålderspensionsavgiften. Det sammanlagda avdraget för samtliga personer som arbetar med forskning eller utveckling hos den avgiftsskyldige får inte överstiga 600 000 kronor per månad. Vid bedömningen av avdragsrätten ska flera avgiftsskyldiga som ingår i samma koncern och som uppfyller villkoren för att få göra avdrag anses som en avgiftsskyldig. En förutsättning för avdraget är att personerna har

arbetat med forskning eller utveckling i viss utsträckning, som huvudregel under minst hälften och minst 15 timmar av sin faktiska arbetstid. På sådan ersättning till personer som arbetar med forskning eller utveckling som berättigar till avdrag från arbetsgivaravgifterna ska även den allmänna löneavgiften sättas ned med tio procentenheter enligt 3 § lagen (1994:1920) om allmän löneavgift. Den allmänna löneavgiften ska dock som lägst anses vara 0 procent.

Forskning är av stor vikt för att förse näringslivet och samhället i stort med långsiktig kompetens och innovationer, vilket i sin tur bidrar till en högre produktivitet och tillväxt. För att understödja företagens möjligheter att bedriva forskning och utveckling bör nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för personer som arbetar med forskning eller utveckling förstärkas. Det högsta sammanlagda avdraget från arbetsgivaravgifterna som får göras för samtliga personer som arbetar med forskning eller utveckling hos den avgiftsskyldige bör höjas från 600 000 kronor till 1,5 miljoner kronor per månad.

Förslaget bedöms leda till minskade intäkter från arbetsgivaravgifterna och den allmänna löneavgiften med 0,12 miljarder kronor 2023 och 0,25 miljarder kronor 2024 och 2025. Detta medför att bolagsskattebasen för företagen ökar i motsvarande omfattning och att intäkterna från bolagsskatt ökar. Den offentligfinansiella nettoeffekten bedöms uppgå till -0,10 miljarder kronor 2023 och -0,20 miljarder kronor 2024 och 2025.

Finansdepartementet kommer att remittera ett förslag med utgångspunkt i ovanstående. Regeringen avser att under våren 2023 återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 juli 2023.

Skatt på konsumtion m.m. – energi- och miljöskatter

12.7 Avskaffad avfallsförbränningskatt

12.7.1 Ärendet och dess beredning

Inom Finansdepartementet har promemorian Avskaffad avfallsförbränningskatt och slopad energiskattenedsättning för datorhallar tagits fram. I promemorian föreslås bl.a. att avfallsförbränningskatten avskaffas. En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 5 avsnitt 1*. Promemorians lagförslag är likalydande med propositionens och finns i *bilaga 5 avsnitt 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5 avsnitt 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Fi2022/02588).

Lagrådet

Förslagen i propositionen är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande.

12.7.2 Bakgrund och gällande rätt

Den 1 april 2020 trädde lagen (2019:1274) om skatt på avfall som förbränns, i kraft. Syftet med skatten är att på lång sikt uppnå en mer resurseffektiv och giftfri avfallshantering i enlighet med avfallshierarkin, uppfyllande av målet om att Sverige ska gå före på klimat- och miljöområdet och bli världens första fossilfria välfärdsland samt att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären.

Avfallsförbränningskatt ska betalas för avfall som förs in till en avfallsförbränningsanläggning eller en samförbränningsanläggning. Avfallsförbränningskatten bygger

liksom avfallsskatten, som tas ut enligt lagen (1999:673) om skatt på avfall, förkortad LSA, på en nettobeskattningsmodell. Det innebär att skatt tas ut för det avfall som förs in till en avfallsförbrännings- eller samförbränningsanläggning och avdrag för skatten får göras för det avfall eller ämne eller föremål som har upphört att vara avfall och som förs ut från samma anläggning. Vad som avses med avfall är detsamma som i 15 kap. 1 § miljöbalken, dvs. varje ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med, avser att göra sig av med eller är skyldig att göra sig av med. Det är den som bedriver verksamheten på en avfallsförbrännings- eller samförbränningsanläggning som är skattskyldig. Vad som avses med avfallsförbrännings- och samförbränningsanläggning motsvarar väsentligen definitionerna i 6 och 7 §§ i förordningen (2013:253) om förbränning av avfall.

Skattskyldigheten inträder när avfallet förs in till avfallsförbrännings- eller samförbränningsanläggningen. Skatt ska betalas med 125 kronor (2022) per ton avfall.

Visst avfall undantas från skatteplikt. Det rör sig om

- farligt avfall,
- biobränsle,
- animaliska biprodukter, och
- avfall som förs in till en samförbränningsanläggning som huvudsakligen producerar material och där avfallsförbränning ingår i produktionen av materialet, under förutsättning att materialet innehåller en del av avfallet eller dess restprodukter.

En utvärdering av avfallsförbränningsskattens effekter har genomförts av Skatteverket. Skatteverket överlämnade sin utvärdering till regeringen den 1 oktober 2021 (Fi2021/03213). I utvärderingen konstaterar Skatteverket att skatten inte på ett verkningfullt och kostnadseffektivt sätt styr mot en mer resurseffektiv och giftfri avfallshantering. Utvärderingen visar även att en del av skatten övervältras på mottagningsavgifterna och en del belastar avfallsförbrännarnas resultat.

12.7.3 Avskaffad avfallsförbränningsskatt

Regeringens förslag: Avfallsförbränningsskatten avskaffas genom att lagen om skatt på avfall som förbränns upphävs.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Affärsverket svenska kraftnät, Avfall Sverige, Ekonomistyrningsverket, Energimarknadsinspektionen, Energimyndigheten, Fortum Waste Solutions AB, Företagarna, Förvaltningsrätten i Falun, Konjunkturinstitutet, Konkurrensverket, Mälarenergi AB, Ragn-Sells, Skatteverket, Skogsindustrierna, Svebio (Svenska Bioenergiföreningen), Svenskt Näringsliv, Sveriges Kommuner och Regioner, Tekniska verken i Linköping AB, Tillväxtanalys och Vattenfall AB* tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget. *Finansinspektionen, Kommerskollegium* och *Tillväxtverket* har inga synpunkter på förslaget. *Naturvårdsverket* avstår från att ta ställning till förslaget. *Naturskyddsföreningen* avstyrker förslaget. *IKEM – innovations- och kemiindustrierna* anser att tillämpningen av skatten bör pausas i stället för att den avskaffas. *Energigas Sverige* avstår från att yttra sig.

Naturskyddsföreningen menar att avfallsförbränningsskatten, i brist på mer verkningfulla styrmedel mot fossila utsläpp från avfallsförbränning och ökad materialåtervinning, fyller en funktion och snarare skulle behöva höjas.

Ragn-Sells efterlyser i sitt remissvar en mer genomgripande förändring av LSA. Svebio anser att regeringen snarast bör återkomma med förslag om hur skatten på biooljor

kan avskaffas samt att ytterligare åtgärder bör vidtas för att öka produktionen av planerbar elproduktion med biobränslen och avfallsbränslen. Svenskt Näringsliv anser att även kemikalieskatten bör avskaffas. Avfall Sverige anser att det för el som åtgår vid avskiljning av koldioxid i energi- och industrianläggningar bör införas avdragsrätt ned till minimiskattenivån för energiskatten på el samt lämnar synpunkter på andra delar av regelverket på avfallsområdet.

Skälen för regeringens förslag: Rysslands invasion av Ukraina och agerande på energimarknaden har kraftigt ändrat förutsättningarna för den europeiska elmarknaden. Svenska hushåll och företag står nu inför en vinter med mycket högre elpriser än normalt.

Avfallsförbränningskatten infördes i syfte att på lång sikt uppnå en mer resurseffektiv och giftfri avfallshantering i enlighet med avfallshierarkin, att uppfylla målet om att Sverige ska gå före på klimat- och miljöområdet och bli världens första fossilfria välfärdsland samt att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Skatteverkets utvärdering visar att skatten inte på ett verkningsfullt och kostnadseffektivt sätt styr mot dessa syften. Flera av de remissinstanser som tillstyrker förslaget hänvisar till Skatteverkets utvärdering och uppger att de instämmer i Skatteverkets bedömning.

Kraftvärme bidrar till planerbar och stabil elförsörjning i Sverige. Avfallsförbränningskatten har lett till att en del kraftvärme- och värmeverk har reviderat sina reinvesterings- och nyinvesteringsplaner redan ett år efter skattens införande. Skatten har försvagat lönsamheten för kraftvärme i Sverige och riskerar på sikt att leda till en minskad kraftvärmeproduktion.

Eftersom avfallsförbränningskatten inte på ett verkningsfullt och kostnadseffektivt sätt styr mot dess syften och samtidigt riskerar att på sikt leda till en minskad kraftvärmeproduktion föreslår regeringen att den avskaffas. Det är därmed inte aktuellt att, som *Naturskyddsföreningen* föreslår, höja skatten. Eftersom det handlar om kraftvärme- och värmeverks reinvesterings- och nyinvesteringsplaner anser regeringen att det inte är tillräckligt att, som *IKEM* föreslår, endast pausa tillämpningen av skatten.

Någon förändring av LSA, kemikalieskatten eller beskattningen av biooljor, som *Ragn-Sells*, *Svenskt Näringsliv* respektive *Svebio* efterlyser, är inte aktuellt inom ramen för det här lagstiftningsärendet. Detsamma gäller sådana andra åtgärder på avfalls- och energiområdena som *Avfall Sverige*, *IKEM* och *Svebio* lyfter fram.

Lagförslag

Förslaget innebär en ny lag om upphävande av lagen (2019:1274) om skatt på avfall som förbränns, se avsnitt 11.8.

12.7.4 Följdändringar i skatteförfarandelagen

Regeringens förslag: I skatteförfarandelagen tas avfallsförbränningskatten bort i bestämmelsen om vad som avses med punktskatt och i en bestämmelse som rör registrering.

Motsvarande ändringar görs i redan beslutade ändringar av skatteförfarandelagen som träder i kraft den 13 februari 2023.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Mälarenergi AB* tillstyrker förslaget. I övrigt har inte någon remissinstans yttrat sig särskilt i frågan.

Skälen för regeringens förslag: I skatteförfarandelagen (2011:1244) finns bestämmelser om vad som avses med punktskatt och om registrering av den som är skattskyldig enligt vissa uppräknade lagar.

I 3 kap. 15 § 14 skatteförfarandelagen anges att med punktskatt avses skatt enligt lagen om skatt på avfall som förbränns. I 7 kap. 1 a § första stycket 13 skatteförfarandelagen anges att Skatteverket ska registrera den som är skattskyldig enligt lagen om skatt på avfall som förbränns. Som en följd av förslaget att avskaffa avfallsförbränningsskatten föreslår regeringen att ovannämnda punkter tas bort eftersom de inte längre skulle fylla någon funktion. Av samma skäl föreslår regeringen att motsvarande ändringar görs i redan beslutade ändringar av skatteförfarandelagen som träder i kraft den 13 februari 2023 (SFS 2022:174).

Lagförslag

Förslaget medför ändringar i 3 kap. 15 § och 7 kap. 1 a § skatteförfarandelagen, se avsnitt 11.3 och 11.9.

12.7.5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagen om upphävande av lagen om skatt på avfall som förbränns träder i kraft den 1 januari 2023. Den upphävda lagen gäller dock för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

Även ändringar i skatteförfarandelagen träder i kraft den 1 januari 2023. Äldre bestämmelser gäller dock för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Fortum Waste Solutions AB* accepterar att avdragsrätten försvinner för avfall som förs ut efter den 1 januari 2023. *Avfall Sverige, Mälarenergi AB* och *Skogsindustrierna* anser att upphävandet bör genomföras så snart det är möjligt och att det är lämpligt att låta lagen upphöra den 1 januari 2023. *Energiföretagen Sverige, Tekniska verken i Linköping AB* och *Vattenfall AB* anser att det är viktigare att säkerställa ett snabbt avskaffande av skatten än att införa avdragsrätt för avfall som förs ut från anläggningen efter den 1 januari 2023, även om avfallet härrör från införsel före den 1 januari 2023.

Svenskt Näringsliv anser att det är positivt att avskaffandet sker skyndsamt, men att det för avdragsrätt inte bör krävas att avfallet transporteras bort från anläggningen så att avdraget omfattar beskattat avfall som finns i anläggningen när lagen upphör.

Skälen för regeringens förslag: Det är angeläget att avfallsförbränningsskatten avskaffas så snart som det är möjligt, vilket bedöms vara den 1 januari 2023. Lagen om skatt på avfall som förbränns föreslås därför upphävas vid denna tidpunkt. Den upphävda lagen bör dock fortsatt gälla för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet. Det senare innebär att skyldigheten att betala skatt kvarstår för avfall som förts in på förbränningsanläggningen före den 1 januari 2023, dvs. för avfall för vilket skattskyldigheten inträtt före ikraftträdandet. Även rätten till avdrag kvarstår om rätten uppstått före den 1 januari 2023, dvs. avfallet måste ha förts ut från förbränningsanläggningen före den 1 januari 2023. Någon möjlighet till avdrag för avfall som förs ut från anläggningen fr.o.m. den 1 januari 2023 kommer inte att finnas. Skulle en sådan möjlighet införas innebär det att avskaffandet av avfallsförbränningsskatten skulle komma att fördröjas. Även en sådan lösning som *Svenskt Näringsliv* föreslår skulle innebära att avskaffandet fördröjs. Ett snabbt avskaffande av skatten bedöms som mer angeläget än att en avdragsmöjlighet införs för händelser som inträffar efter lagens upphävande.

12.7.6 Konsekvensanalys

Konsekvensutredningen nedan refererar dels till konsekvensutredningen i betänkandet Brännheta skatter! (SOU 2017:83), dels till Skatteverkets utvärdering av avfallsförbränningskatten från 2021. Regelrådet anser att konsekvensanalysen i det remitterade förslaget inte uppfyller kraven i förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Regeringen har därför kompletterat redovisningen.

Syfte och alternativa lösningar

Avfallsförbränningskatten har lett till att kraftvärme- och värmeverk reviderat sina reinvesterings- och nyinvesteringsplaner. Skatten har försvagat lönsamheten för kraftvärme i Sverige och riskerar på sikt att leda till en minskad kraftvärmeproduktion. Att avskaffa skatten syftar till att motverka denna negativa effekt.

Avfallsförbränningskatten infördes med syfte att på lång sikt uppnå en mer resurs-effektiv och giftfri avfallshantering i enlighet med avfallshierarkin, uppfyllande av målet om Sverige ska gå före på klimat- och miljöområdet och bli världens första fossilfria välfärdsland samt att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Skatteverkets utvärdering visar att skatten inte på ett verkningfullt och kostnadseffektivt sätt styr mot dessa syften.

Regelrådet anser att beskrivningen av alternativa lösningar är bristfällig. Alternativet är att inte avskaffa skatten.

Offentligfinansiella effekter

Den offentligfinansiella helårseffekten av att avskaffa avfallsförbränningskatten är minskade skatteintäkter med 0,41 miljarder kronor netto. I den offentligfinansiella effekten ingår också att förslaget inte BNP-indexeras. I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor avsnitt 11.13 och 11.14) bedömde den dåvarande regeringen att skatten på avfallsförbränning och skatten på kemikalier i viss elektronik, utöver den årliga omräkningen med hänsyn till konsumentprisindex (KPI), även borde räknas om med beaktande av utvecklingen av bruttonationalprodukten genom ett tillägg med två procentenheter till KPI-utvecklingen. Den offentligfinansiella effekten av att BNP-indexera avfallsskatten uppskattades till ca 10 miljoner kronor 2023. Den 5 maj 2022 överlämnade den förra regeringen propositionen 2021/22:240 BNP-indexering av skatterna på kemikalier i viss elektronik och avfallsförbränning till riksdagen. Riksdagen röstade den 26 oktober 2022 nej till förslagen i propositionen.

Effekter för företagen

Avfallsförbränningskatten är 125 kronor (2022) per ton avfall som förbränns och den belastar i första ledet de verksamheter som förbränner avfall. Att avskaffa skatten innebär minskade kostnader för dessa verksamheter. Avfallsförbrännings- och samförbränningsanläggningar finns i en mängd skilda typer av företag som genererar olika typer av produkter och tjänster. Det finns drygt 1 200 anläggningar som har miljötillstånd för avfallsförbränning och av dessa har ca 40 procent avfallshantering eller energiproduktion som huvudsaklig verksamhet. En del av de verksamheter som har avfalls- eller samförbränningsanläggningar är jordbruk eller livsmedelsindustri vilka i huvudsak bränner biobränsle som är undantaget från skatten. Övriga avfallsförbrännings- och samförbränningsanläggningar återfinns i verksamheter som producerar kemiska produkter, metall- och plastytbehandling samt i massa- och

pappersvaror. Regelrådet finner redovisningen av berörda företag utifrån storlek bristfällig. Det rör sig i regel om små och medelstora företag.

Skatteverkets utvärdering visar att skattekostnaden till stor del övervältrats på mottagningsavgifterna men att den också belastat förbränningsanläggningarnas resultat. Detta innebär att skatten även inneburit kostnadsökningar för företag som genererar avfall som bränns.

Att avskaffa skatten innebär även minskade administrativa kostnader för de skattskyldiga företagen. Den administrativa tidsåtgången uppskattades vid införandet till 2–6 timmar per månad för respektive avfallsförbrännings- eller samförbränningsanläggning. Regelrådet saknar kvantifiering av minskningen av administrativa kostnader som är förknippad med mindre tidsåtgång. Om administrationen utförts av en ekonomiadministratör innebär avskaffandet av skatten en minskad kostnad på mellan 535 och 1 600 kronor i månaden per företag.

Regelrådet finner redovisningen av särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning bristfällig. Ingen särskild hänsyn har tagits till små företag eftersom avskaffandet innebär att samtliga skattskyldiga, oavsett storlek, inte behöver betala skatt på avfall som förbränns.

Materialåtervinningsindustrin

Det finns ca 190 företag som omfattas av branschkode anläggningar för återvinning av källsorterat material. Dessa är i regel små eller medelstora företag; ca 60 procent har färre än 20 anställda.

Materialåtervinningsindustrin är en sektor som genererar mycket brännbart avfall. Avfallet från dessa verksamheter kallas för rejekt eller sekundäravfall. Sekundäravfall är de utsorterade fraktioner som varit föremål för återvinningsförsök men inte materialåtervunnits. En betydande del av sekundäravfallet lämnas till förbränning. Regeringen tillsatte med anledning av detta en utredning för att bl.a. undersöka skattens effekter på återvinningsindustrin och huruvida det är motiverat att införa undantag för sekundäravfall. Utredningen lämnade sitt betänkande (SOU 2022:9) i februari 2022. I betänkandet konstateras att skatten, i och med att den övervältras på mottagningsavgifterna, visserligen fördyrar materialåtervinning men att återvinningen ändå gynnas eftersom den konkurrerande behandlingsmetoden avfallsförbränning fördyras mer. Att avskaffa avfallsförbränningsskatten leder alltså till lägre kostnader för materialåtervinningsföretag som genererar brännbart avfall. Samtidigt leder avskaffande av skatten till försvagad konkurrenskraft eftersom avfallsförbränning blir relativt billigare.

Effekter för energisystemet

Den övervägande delen av allt avfall som förbränns i Sverige bränns i anläggningar som producerar el och värme. Det finns drygt 30 energiåtervinningsanläggningar, varav de flesta är kommunalägda. Dessa anläggningar producerade 2019 totalt ca 18 TWh värme, vilket var 35 procent av den svenska fjärrvärmens, och knappt 3 TWh el vilket utgjorde 1,6 procent av elproduktionen det året. Avfallsförbränning står alltså endast för en liten del av den totala svenska elproduktionen men i vissa urbana regioner är det en viktig del för att säkra effekt och kontinuiteten i el- och värmeproduktionen. Avfallsförbränningsskatten kan på sikt leda till minskad kapacitet i avfallsförbränning och riskerar därför att ha en negativ påverkan på den lokala elleffektsituationen i vissa urbana regioner. Omfattningen av denna effekt beror på vad som i så fall skulle ersätta avfallsförbränningen. Om avfallsförbränning ersätts med annan kraftvärmeproduktion får den minskade kapaciteten ingen negativ påverkan på effektbalansen. Om den av avfall producerade fjärrvärmens ersätts med eldriven värme,

t.ex. värmepumpar, kan detta ha en negativ påverkan på försörjningstryggheten av el, dels för att det ökar efterfrågan på el i regionen, dels för att minskad efterfrågan på fjärrvärme ger minskat underlag till elproduktion för kraftvärmearläggningar. Risken är som störst när elsystemet är som mest ansträngt. När variabel elproduktion som sol- och vindkraft ökar, ökar också behovet av planerad elproduktion när den variabla produktionen, på grund av t.ex. väderförhållanden, inte kan leverera. I och med avskaffande av skatten minskar risken för denna negativa påverkan på effektsituationen.

Elpriset sätts på den nordiska elbörsen och avfallsförbrännare är pristagare på den nordiska elmarknaden. Den på marginalen dyraste elen bestämmer priset. Avfallsförbränningskatten har därför hittills inte haft någon effekt på det svenska elpriset. Om kapaciteten i avfallsförbränning på sikt minskar till följd av skatten riskerar detta dock att leda till högre svenska elpriser. Att avskaffa skatten innebär att kraftvärmens konkurrenskraft stärks och avskaffandet kan därmed ha en dämpande effekt på framtida elpriser.

Effekter för miljön

Konsekvenser för materialåtervinning

När avfallsförbränningskatten infördes 2020 bedömde regeringen att den troligen inte skulle övervältras på mottagningsavgifterna för avfall. Detta var utredningens bedömning (SOU 2017:83) vilken stöddes av en underlagsrapport från Profu. Bedömningen förklarades med att den inhemska förbränningskapaciteten är större än de svenska avfallsmängder som förbränns och att importerat avfall därmed utgör ett marginalflöde i Sverige som är prissättande för övriga mottagningsavgifter.

Skatteverkets utvärdering av skatten visar att avfallsförbrännarna, på grund av klausuler i avtal, på kort sikt till stor del kunnat övervältra skatten på mottagningsavgifterna till svenska kunder. Merparten av kommunerna har i sin tur övervältrat kostnadsökningen på de kommunala avfallstaxorna. Trots detta har skatten endast haft marginell påverkan på mängderna hushållsavfall som skickats till förbränning. Detta förklaras bl.a. med blygsamma kostnadsökningar för avfallshantering (se nedan om konsekvenser för enskilda) samt att många kommuner har volymbaserad avfallstaxa och att hushåll i flerfamiljshus har begränsad möjlighet att påverka kostnaderna för avfallshantering. Skatteverket bedömer vidare att skatten på kort sikt inte heller påverkar de avfallsfraktioner som omfattas av producentansvaret eftersom producenterna saknar rådighet över mängden källsorterade förpackningar. För verksamhetsavfall bedömde Skatteverket att skatten har potential att vara styrande mot mer materialåtervinning men myndigheten lyfter samtidigt problemet att det är tveksamt om skattens prissignal på ett träffsäkert sätt når fram till den verksamhet som har rådighet över avfallens uppkomst och sortering.

Sammantaget konstaterar regeringen att avfallsförbränningskatten har svag påverkan på valet av behandlingsmetod mellan avfallsförbränning och materialåtervinning. Den har inte heller någon stor påverkan på mängden avfall som uppkommer. Att avskaffa skatten har därför endast en marginell effekt på uppfyllandet av målet om en resurs-effektiv och giftfri avfallshantering.

Konsekvenser för klimatet

Avfallsförbränningskatten har sedan införandet inte påverkat utsläppen av växthusgaser. Detta beror på att den inte haft någon omedelbar effekt på kapaciteten i svensk avfallsförbränning. Skatteverket påpekar i sin utvärdering att skattens utformning, då den är viktbaserad, ger incitament att sortera ut och bränna energitäta fraktioner som plast, men skriver att man inte kunnat observera någon sådan sortering till följd av

skatten. Detta förklaras dels med att pannorna inte är byggda för avfall med så högt energiinnehåll, dels med att priset på utsläppsrätter motverkar en sådan utveckling.

Avfallsförbränningsskatten har påverkat lönsamheten för avfallsförbränning och detta har i sin tur lett till reviderade investeringsplaner. På lång sikt förväntas skatten leda till minskad kapacitet i avfallsförbränning. Denna effekt beskrevs också som förväntad i propositionen vid skattens genomförande. Minskad kapacitet för avfallsförbränning innebär minskade växthusgasutsläpp i Sverige om avfallsförbränningen väntas ersättas med fossilfri el- och värmeproduktion. På så sätt hade skatten på längre sikt styrts mot att uppnå det nationella klimatmålet. Skattens avskaffande förväntas därmed leda till något sämre möjlighet att nå det nationella klimatmålet till 2045.

Skatteverket påpekar i sin utvärdering att svenska avfallsförbränningsanläggningar, till skillnad från motsvarande anläggningar i övriga EU, omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter (EU ETS). Om svensk avfallsförbränningskapacitet till följd av skatten minskar och detta leder till att avfall förbränns i anläggningar utanför Sverige innebär det att skatten leder till att växthusgasutsläpp flyttas från EU ETS till en sektor (ESR) där det inom EU saknas enhetlig prissättning. På så sätt riskerar avfallsförbränningsskatten att minska kostnadseffektiviteten i uppfyllandet av EU:s klimatmål. Att avskaffa skatten eliminerar denna risk.

Att avskaffa avfallsförbränningsskatten förbättrar förutsättningarna för planerbar elproduktion vilket kan minska utsläpp från fossila utsläpp från elproduktion vid effekttoppar.

Effekter för enskilda

Skatteverkets utvärdering visar att avfallsförbränningsskatten till stor del övervältrats på mottagningsavgifterna för avfall och att kommunerna i sin tur övervältrat kostnaden på avfallstaxorna. Detta innebär att hushåll fått ökade kostnader för avfallshantering men Skatteverket visar också att dessa kostnadsökningar varit små. Vid full övervältring har skatten i genomsnitt inneburit en kostnadsökning på 24 kronor per år för en enskild eller 8 kronor per månad för ett villahushåll med fyra personer. Att avskaffa skatten kan därmed innebära marginellt minskade avfallskostnader för hushåll.

Effekter för kommuner och regioner

Det är kommunerna som ansvarar för insamling och behandling av hushållsavfall i Sverige. För detta tar kommunerna ut avgifter enligt självkostnadsprincipen, vilket innebär att avgifterna precis ska motsvara kostnaderna för hanteringen. Avfallsförbränningsskatten har till stor del övervältrats på mottagningsavgifterna för avfall och därmed har de kommunala kostnaderna för avfallshantering ökat. I linje med självkostnadsprincipen har kommunerna övervältrat kostnaderna på avfallstaxorna. Att avskaffa skatten bör därför innebära lägre avfallstaxor.

En stor del av de energiföretag som påverkas av skatten är kommunägda; det finns ca 140 kommunägda energibolag. Den del av skatten som inte övervältrats på mottagningsavgifterna bärs av energibolaget eftersom skatten inte heller övervältrats på fjärrvärmepriserna, enligt Skatteverkets utvärdering. Detta påverkar de kommunala intäkterna negativt. Att avskaffa skatten innebär en positiv påverkan på de kommunala intäkterna.

Effekter för myndigheter och domstolar

Skatteverket har uppskattat kostnaderna för att hantera avfallsförbränningskatten till 900 000 kronor per år. Dessa kostnader upphör när skatten avskaffas. Skatteverket behöver med anledning av förslaget ändra e-tjänster och blanketter, avregistrera skattskyldiga aktörer samt genomföra informationsinsatser. Dessa åtgärder ingår i den anpassning som görs årligen på grund av ny eller förändrad lagstiftning. Eventuella tillkommande kostnader för Skatteverket ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Förslaget bedöms inte leda till någon ökad måltillströmning i de allmänna förvaltningsdomstolarna och inte heller medföra några ökade kostnader för andra myndigheter.

Förslagets förenlighet med EU-rätten

Förslaget bedöms vara förenligt med EU-rätten.

Övriga effekter

Förslaget bedöms inte påverka den ekonomiska jämställdheten.

12.8 Slopad skattenedsättning för datorhallar

12.8.1 Ärendet och dess beredning

Inom Finansdepartementet har promemorian Avskaffad avfallsförbränningskatt och slopad energiskattenedsättning för datorhallar tagits fram. I promemorian föreslås bl.a. att skattenedsättningen för elförbrukning i datorhallar slopas. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 5 avsnitt 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 5 avsnitt 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5 avsnitt 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Fi2022/02588).

Lagrådet

Förslagen i propositionen är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande.

12.8.2 Bakgrund och gällande rätt

Rådets direktiv 2003/96/EG av den 27 oktober 2003 om en omstrukturering av gemenskapsramen för beskattning av energiprodukter och elektricitet, kallat energiskattedirektivet, är ett unionsgemensamt ramverk för hur medlemsstaterna ska utforma sin nationella beskattning av bränslen och elektrisk kraft.

På nationell nivå regleras energibeskattningen av elektrisk kraft i lagen (1994:1776) om skatt på energi, förkortad LSE, vars regler är anpassade till energiskattedirektivet. All elektrisk kraft som förbrukas i Sverige är som huvudregel skattepliktig och skatten betalas in till staten av de skattskyldiga. De skattskyldiga består i huvudsak av tre kategorier, nämligen elproducenter, nättinnehavare och vissa frivilligt skattskyldiga förbrukare. För dessa skattskyldiga inträder skattskyldighet för elektrisk kraft när kraften överförs till någon som inte är skattskyldig eller när den förbrukas av den skattskyldige.

Den 1 januari 2017 infördes en skattenedsättning för elförbrukning i datorhallar. Den lägre skattenivån gäller för anläggningar där en näringsidkare, som huvudsakligen

bedriver informationstjänstverksamhet, informationsbehandling eller uthyrning av serverutrymme och tillhörande tjänster, utövar sådan verksamhet. Från början skulle anläggningens sammanlagda installerade effekt för annan utrustning än kyl- och fläktanläggningar uppgå till minst 0,5 megawatt. Den 1 januari 2018 utvidgades omfattningen för skattenedsättningen genom att effektgränsen sänktes till 0,1 megawatt. Skattenedsättningen åstadkoms enligt LSE antingen genom att förbrukaren, om denne är skattskyldig, får göra avdrag för skatt i sin deklaration eller i annat fall genom att förbrukaren ansöker om återbetalning av skatt.

Den 1 januari 2018 utvidgades även skattenedsättningen till att gälla för elektrisk kraft som förbrukas vid framställning av värme och kyla för leverans för förbrukning i datorhallar. I det fallet uppnås skattebefrielsen alltid genom återbetalning.

Storleken på de ovan beskrivna skattenedsättningarna är skillnaden mellan den ordinarie skattesatsen (för närvarande 36,0 öre/kWh) och 0,6 öre/kWh.

12.8.3 Slopad skattenedsättning för datorhallar

Regeringens förslag: Skattenedsättningen för energiskatt på elektrisk kraft som förbrukas i datorhallar slopas. Även möjligheten till återbetalning av skatt på elektrisk kraft som förbrukats för framställning av värme eller kyla som levererats för förbrukning i en datorhall slopas.

Möjligheten att godkännas som frivilligt skattskyldig för energiskatt på grunden att elektrisk kraft förbrukas i en datorhall slopas.

Begränsningen att avdrag för energiskatt på elektrisk kraft som förbrukas i vissa kommuner i norra delarna av landet inte får göras för förbrukning i en datorhall slopas.

Promemorians förslag: Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I promemorians förslag saknades en följdändring om vad som avses med beslut om punktskatt.

Remissinstanserna: *Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät), Business Sweden, Ekonomistyrningsverket, Energimarknadsinspektionen, Finansinspektionen, Förvaltningsrätten i Falun, Kommerskollegium, Konkurrensverket, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys), Mälarenergi, Naturskyddsföreningen, Naturvårdsverket, Skatteverket, Statens energimyndighet (Energimyndigheten), Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Tekniska Verken i Linköping AB, Tillväxtverket och Vattenfall AB* tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget.

Eco Data Center, Energiföretagen Sverige, Företagarna, Konjunkturinstitutet, Microsoft Sweden AB, Node Pole, Svensk Datacenter Industri, Svenskt Näringsliv och Tech Sverige avstyrker eller har invändningar emot förslaget.

Ekonomistyrningsverket menar att genom att slopa nedsättningen av energiskatten för datorhallar görs energiskatten för elektrisk kraft mer enhetlig vilket bidrar till att skattesystemet förenklas. Slopandet av nedsättningen innebär även förbättrad konkurrens inom tjänstesektorn då delsektorn datorhallar i och med förslaget möter samma skattesats som övriga tjänstesektorn. Svensk Datacenter Industri menar att datorhallar är att se som en del av svensk basindustri och Microsoft Sweden AB anser att datorhallar bör behandlas likformigt med övrig elintensiv industri.

Finansinspektionen och SKR påtalar att så som energiskattenedsättningen är konstruerad har den även subventionerat datorhallar som bedriver utvinning av kryptotillgångar. Det ser Finansinspektionen som särskilt olämpligt med tanke på de negativa miljöeffekter och risker som utvinning av kryptotillgångar medför. SKR för

även fram att det har framkommit att datorhallar inte varit så sysselsättningskapande som många hade hoppats.

Tillväxtanalys menar att skatteundantaget för datahallar innebär att annan elanvändning trängs undan och gör bedömningen att sannolikheten är låg för att just detta skatteundantag gynnar samhällsekonomin. Preliminära uppgifter från Tillväxtanalys pågående arbete indikerar att det finns stora multinationella företag som särskilt gynnas av denna nedsättning, vilka i sin tur har goda möjligheter att minimera eventuell vinstskatt. Dessutom indikerar tillgängliga data att subventionen inte sällan har gått till aktörer som redan var verksamma innan nedsättningen infördes 2017. Enligt Tillväxtanalys bör fokus vara på stöd via brett utformade FoU-satsningar, snarare än riktade skattesänkningar mot specifika verksamheter som exempelvis datahallar.

Naturskyddsföreningen delar promemorians bedömning att datorhallarna måste ges ytterligare incitament att energieffektivisera. Ett borttagande av nedsättningen är ett mycket viktigt steg på vägen, och innebär att en klimatskadlig subvention avskaffas. Naturskyddsföreningen och Naturvårdsverket konstaterar att förslaget kan frigöra el som kan användas till att minska klimatpåverkan i andra sektorer. Node Pole, Svenskt Näringsliv, Tech Sverige och Microsoft Sweden AB menar att det redan finns andra incitament, bl.a. ekonomiska, för att energieffektivisera datorhallar och att det arbetet har kommit långt. Statens energimyndighet för fram att för att den slojade skattnedsättningen ska bidra till klimatomställningen behöver den föra med sig att företagen genomför energieffektiviseringsåtgärder snarare än att flytta sina anläggningar till andra länder med bibehållen hög elanvändning. Eco Data Center och Node Pole menar att svenska datorhallar är bland de mest klimatvänliga i världen, varför de bör vara placerade här.

Naturskyddsföreningen menar att om datorhallar omfattas av skatteavdraget som får göras av hushåll och tjänstesektor i vissa kommuner skapas incitament för datorhallarna att etablera sig i dessa kommuner, som främst är belägna i elområde ett och två. Dessa elområden har hittills karakteriserats av produktionsöverskott, men detta kan förändras i och med den pågående industriella utvecklingen i norra Sverige.

Business Sweden, Eco Data Center, Konjunkturinstitutet, Microsoft Sweden AB, Tech Sverige och Vattenfall AB betonar vikten av långsiktiga spelregler och förutsebarhet, särskilt med tanke på att skattnedsättningen infördes så sent som 2017. Business Sweden, Node Pole, Svensk Datacenter Industri, Svenskt Näringsliv och Tech Sverige varnar för att ett avskaffande av skattnedsättningen nära inpå införandet riskerar att skada Sveriges attraktionskraft som stabilt och pålitligt investeringsland.

Flera remissinstanser, bl.a. Energiföretagen Sverige, Konjunkturinstitutet, Svensk Datacenter Industri och Tech Sverige efterfrågar en djupare utvärdering av skattnedsättningen innan några förändringar sker. Energiföretagen Sverige, Företagarna och Microsoft Sweden AB påminner om att regeringen i juni 2022 gav Statens energimyndighet i uppdrag att utreda metoder för att följa utvecklingen av energianvändningen för digital infrastruktur och digitala system, i synnerhet datacenters, energianvändning av och påverkan på energisystemet och att denna utredning inte bör föregripas. Kommerskollegium och Tillväxtanalys menar att det bör utredas om en slopad skattnedsättning är i enlighet med Sveriges åtaganden inom gällande bilaterala investeringsskyddsavtal.

Eco Data Center, Energiföretagen Sverige, Svensk Datacenter Industri och Tech Sverige för fram att villkoren för skattnedsättningen kan ses över, exempelvis i likhet

med Finland som numera uppställer vissa krav i skattereglerna i syfte att främja energieffektivitet och energiåtervinning.

Eco Data Center, Node Pole, Svenskt Näringsliv och Tech Sverige tar upp det geopolitiska läget och vikten av att nationell lagring av data fyller en viktig funktion för beredskap och säkerhet. Några av dessa påminner om att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har identifierat dataresurser för lagring och bearbetning som en samhällsviktig verksamhet.

Skälen för regeringens förslag: Rysslands invasion av Ukraina och agerande på energimarknaden har kraftigt ändrat förutsättningarna för den europeiska elmarknaden. Svenska hushåll och företag står nu inför en vinter med mycket högre elpriser än normalt. Under rådande omständigheter bör datorhallarna ges ytterligare incitament till energieffektivisering. Regeringen delar *Ekonomistyrningsverkets* uppfattning att datorhallar bör beskattas på samma sätt som tjänstesektorn i övrigt. Datorhallar bör därmed inte beskattas som elintensiv tillverkningsindustri, på så sätt som bl.a. *Microsoft Sweden AB* menar.

Runt om i Sverige pågår just nu en grön industriell revolution, där både näringslivet och det offentliga genomför stora klimatinvesteringar. Genom att Sverige nyindustrialiseras kan tusentals nya arbeten skapas inom ny, grön industri. För att omställningen ska lyckas behövs tillgång till el. Det är därför viktigt att incitament som påverkar i vilka branscher som den framtida elanvändningen kommer ske också anpassas till den gröna omställningens behov. I likhet med *Tillväxtanalys*, *Naturskyddsföreningen* och *Naturvårdsverket* anser regeringen att skattenedsättningen för datorhallar riskerar att tränga undan elanvändning i andra branscher. Det kan därför vara motiverat att undvika att styra tillgången av el till användning i nya datorhallar samtidigt som det kan förväntas ett stort behov av el i andra branscher som kan ge fler arbetstillfällen.

Flera remissinstanser, t.ex. *Eco Data Center* och *Node Pole*, framhåller att svenska datorhallar är bland de mest klimatvänliga i världen och att åtgärder som försämrar konkurrenskraften och hållbarheten hos dessa därför skulle innebära ökade utsläpp på global nivå. Regeringen noterar att andra remissinstanser, däribland *Svensk Datacenter Industri*, lyfter fram att Sverige vid sidan av energiskattenedsättningen har flera andra fördelar som attraherar investeringar inom datorhallsverksamhet såsom ett gynnsamt klimat, stabil tillgång till energi, och stark inhemsk kunskap kring datalagring. Vidare framhålls att aktörer i branschen har en vilja och en förmåga att utveckla sin verksamhet med ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet såväl som mål som konkurrensmedel. Motsvarande bild framkommer också av Riksrevisionens rapport från 2022, där en genomförd enkät anses ge en indikation på att andra skäl än låga elpriser kan vara viktigare för beslut om att göra investeringar i datorhallar i Sverige (Riksrevisionen, Statliga insatser för att stimulera investeringar i datacenter, RiR 2022:18, s. 25). Regeringen kan konstatera att dessa förutsättningar inte påverkas av att nedsättningen slopas. Bland andra *Energiföretagen Sverige*, *Svenskt Näringsliv* och *Svensk Datacenter Industri* menar att Sverige främst konkurrerar med sina nordiska grannländer kring investeringar i datorhallar. Regeringen konstaterar att utsläpp från elproduktion ingår i EU:s system för handel med utsläppsrätter (EU ETS). Det innebär att de globala utsläppen av växthusgaser inte skulle påverkas om slopandet av den svenska energiskattenedsättningen skulle leda till att investeringar i stället görs i något annat land som omfattas av EU ETS, t.ex. övriga nordiska länder.

Regeringen gör därmed inte någon annan bedömning än vad *Eco Data Center* och *Node Pole* för fram om att svenska datorhallar är bland de mest klimatvänliga i världen eller vad bl.a. *Svenskt Näringsliv* och *Tech Sverige* för fram om att datorhallar redan har incitament att minska sin elförbrukning. Däremot anser regeringen inte att

dessa skäl talar emot att avskaffa skattenedsättningen. I likhet med *Statens energimyndighet* menar regeringen att syftet med förslaget är att datorhallarna i Sverige måste minska sin elförbrukning, snarare än att de ska flytta till andra länder. I den bemärkelsen delar regeringen även den uppfattning som flera remissinstanser tar upp om vikten av att data i vissa fall lagras i Sverige ur ett beredskapsperspektiv. Inte heller detta motiverar dock en skattenedsättning. När det gäller de investeringsskyddsavtal som *Kommerskollegium* och *Tillväxtanalys* tar upp i sina yttranden menar regeringen att dessa inte inskränker statens möjligheter att besluta om skattenivåer. Energistadgefördraget (ECT) omfattar som huvudregel inte skattefrågor.

Förutsättningarna för nedsättningen har ifrågasatts och den nuvarande utformningen av regelverket har medfört tolknings- och gränsdragningsproblem. Regeringen delar inte uppfattningen, som flera remissinstanser har, att skattenedsättningen för datorhallar behöver utvärderas ytterligare innan den kan avskaffas. Vidare menar regeringen att ytterligare förändringar i regelverket, exempelvis med nya villkor för skattenedsättningen, riskerar att skapa nya gränsdragningsproblem.

När skattenedsättningen för datorhallar infördes 2017 var förutsättningarna helt annorlunda än i dag och det finns därför anledning att ompröva de bedömningar som gjordes då. Skattenedsättningen för energiskatt på elektrisk kraft som förbrukas i datorhallar föreslås därför slopas.

När möjligheten till återbetalning av energiskatt på elektrisk kraft som förbrukats för framställning av värme eller kyla som levererats för förbrukning i datorhall infördes var ett av skälen att ge rimliga konkurrensförutsättningar för fjärrkyla och fjärrvärme. För att upprätthålla den konkurrensneutraliteten mellan elförbrukning direkt i datorhallen respektive förbrukning av fjärrkyla och fjärrvärme föreslås även den aktuella möjligheten till återbetalning av skatt slopas.

Syftet med möjligheten att godkännas som frivilligt skattskyldig för energiskatt på elektrisk kraft är att företag som förbrukar nedsättningsberättigad el i en stor omfattning ska kunna göra avdrag i en egen deklaration för att undvika likviditetspåfrestningar. När skattenedsättningen för datorhallar slopas finns det inte längre anledning att godkänna den som förbrukar el i en datorhall som frivilligt skattskyldig. Denna möjlighet föreslås därför slopas. Enligt befintliga regler kommer därmed godkännandet att återkallas för dem som är frivilligt skattskyldiga (på grunden att el förbrukas i en datorhall) eftersom förutsättningarna för godkännandet inte längre finns. För det fall den skattskyldige fortsättningsvis uppfyller någon annan grund för frivillig skattskyldighet kvarstår godkännandet.

Den som är skattskyldig för elektrisk kraft får göra avdrag med 9,6 öre/kWh för förbrukning som skett i vissa utpekade kommuner i norra Sverige. Detta avdrag medges dock inte för förbrukning inom verksamheter där en lägre skattenivå ändå kan uppnås på annat sätt, exempelvis förbrukning i datorhallar. När skattenedsättningen för förbrukning i datorhallar slopas bör denna begränsning inte kvarstå och begränsningen föreslås därför slopas. Naturskyddsföreningen påtalar att förslaget skapar incitament för datorhallar att etablera sig i de norra delarna av landet, där den industriella utvecklingen på sikt kan leda till minskat överskott av el. Regeringen menar att datorhallar inte bör beskattas på annat sätt än övrig tjänstesektor. Innebörden av förslaget är därmed att om el förbrukas i en datorhall i någon av de aktuella kommunerna får den skattskyldige göra avdrag med 9,6 öre/kWh. Elförbrukning i datorhallar kommer på så sätt att beskattas med samma skattenivå som för hushåll och övrig tjänstesektor på respektive ort, oavsett var i landet förbrukningen sker.

Lagförslag

Förslaget medför att 1 kap. 14 §, 9 kap. 5 a § och 11 kap. 15 § LSE upphör att gälla, att 1 kap. 11 a §, 9 kap. 5 b och 8 §§ och 11 kap. 6, 9, 16 och 17 §§ LSE ändras och att 53 kap. 5 § skatteförfarandelagen (2011:1244) ändras, se avsnitt 11.1 och 11.4.

12.8.4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Förändringarna träder i kraft den 1 juli 2023. Äldre bestämmelser gäller dock för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Business Sweden* för fram att för de fall då regler ändras är det viktigt att ge företagen god tid för anpassning. *Eco Data Center* menar att det inte är realistiskt att några betydande åtgärder för energieffektivisering skulle hinna tas mellan ett budgetbeslut i december 2022 och ikraftträdandet den 1 juli 2023.

Skälen för regeringens förslag: Det är angeläget att skattebefrielsen för förbrukning i datorhallar avskaffas så snart som möjligt för att uppnå syftet. Det är dock viktigt att företagen får tid till omställning, dels för att kunna påbörja arbetet med energieffektivisering, dels för att ändra sina rutiner för skatteadministrationen. Exempelvis kommer vissa företag som i dag är frivilligt skattskyldiga att bli avregistrerade. Dessa företag ska därmed sluta lämna egna punktskattedeklarationer och bör ha en dialog med sina elnätsföretag för att skatt framöver tas ut av rätt part på rätt sätt. Med beaktande av det ovanstående föreslås att förändringarna träder i kraft den 1 juli 2023. Detsamma gäller återbetalning av skatt på elektrisk kraft som förbrukats för framställning av värme eller kyla som levererats för förbrukning i en datorhall. Vad *Eco Data Center* för fram om att det inte är realistiskt att några betydande åtgärder för energieffektivisering kan genomföras till detta datum föranleder inte någon annan bedömning.

Äldre bestämmelser bör fortfarande gälla för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet. Detta innebär att förbrukningen av elektrisk kraft ska ha skett före ikraftträdandet för att äldre bestämmelser ska vara tillämpliga. Detta gäller oavsett om en skattskyldig gör avdrag eller om någon som inte är skattskyldig ansöker om återbetalning.

När det gäller förslaget att elförbrukning i en datorhall inte längre ska vara en grund för en förbrukare att godkännas som frivilligt skattskyldig framgår av den befintliga bestämmelsen att ett sådant godkännande ska återkallas om förutsättningarna för godkännandet inte längre finns. Det bedöms därför inte finnas behov av en särskild övergångsbestämmelse i detta avseende.

12.8.5 Konsekvensanalys

Regelrådet anser att konsekvensanalysen i det remitterade förslaget inte uppfyller kraven i förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Regeringen har därför kompletterat redovisningen.

Syfte och alternativa lösningar

Syftet är att ge ytterligare incitament till energieffektivisering i datorhallar i stället för att subventionera elförbrukningen i datorhallar genom en skattenedsättning. Något alternativt sätt att uppnå detta har inte identifierats.

Förslaget innebär att skatteutgiften Nedsatt energiskatt på el i datorhallar upphör.

Offentligfinansiella effekter

Att slopa skattenedsättningen för datorhallar bedöms öka skatteintäkterna med 0,28 miljarder kronor. För 2023 beräknas skatteintäkterna öka med ca 0,14 miljarder kronor (halvårseffekt).

Effekter för företagen

Förslaget om slopad skattenedsättning för datorhallar innebär att skattekostnaden för berörda företag ökar. För närvarande är skattesatsen för dessa företag 0,6 öre/kWh. Förslaget innebär att företagens elanvändning fr.o.m. den 1 juli 2023, precis som annan användning av el bland tjänsteföretag, beskattas med 39,0 öre/kWh, medan skattenivån för de datorhallsföretag som är verksamma i vissa kommuner i norra Sverige uppgår till 29,4 öre/kWh. Till skillnad från nuvarande energiskattenivå kommer skattenivån även att årligen räknas om med förändringen i konsumentprisindex.

Antalet berörda företag bedöms vara begränsat. Totalt uppskattas 80 olika företag ha tagit del av skattenedsättningen från 2017 t.o.m. 2021. Antalet företag som tagit del av nedsättningen har visat en minskande trend och uppgick 2021 till 29. Bruttoskattenedsättningen uppgick samma år till 305 miljoner kronor. En stor del av nedsättningarna har gått till ett fåtal större företag. Enligt Riksrevisionen har tre företag erhållit omkring 60 procent av den totala nedsättningen under 2017–2021. År 2021 fick dessa företag 65 procent av den totala nedsättningen. Samma år gick hälften av den totala nedsättningen till de två största företagen (Riksrevisionen, Statliga insatser för att stimulera investeringar i datacenter, RiR 2022:18).

Regelrådet finner redovisningen av berörda företag utifrån storlek bristfällig. Regeringen saknar detaljerade uppgifter om berörda företags storlek. Riksrevisionen skriver i sin rapport (RiR 2022:18) att den genomsnittliga omsättningen för företag som tar del av nedsättningen har ökat över tid, men bortser man från de två största företagen har omsättningen per företag i stället minskat. Spridningen i storlek mellan företag är stor, vilket kan illustreras av skillnaden mellan genomsnittlig omsättning och medianomsättning. Den genomsnittliga omsättningen för företag som hittills erhållit kompensation för nedsättningen 2021 var ca 5,7 miljarder kronor, medan medianomsättningen endast uppgick till ca 0,04 miljarder kronor. Uppgift om omsättning omfattar företagets eller koncernens hela verksamhet i Sverige.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på företagets verksamhet, liksom redovisningen av påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag, bristfällig. Regeringen ser att den högre energiskatten kan leda till något försämrad konkurrenskraft gentemot datorhallar i andra länder. Samtidigt innebär slopandet av nedsättningen minskad administration för berörda företag.

Regelrådet finner redovisningen av särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning bristfällig. Regeringen konstaterar att gällande regler endast tillåter nedsättning för anläggningar med en installerad effekt om minst 0,1 MWh. Vidare beviljas endast återbetalning av skatten med det belopp som överstiger 8 000 kronor per år. Någon särskild hänsyn till små företag bedöms därmed inte som nödvändig.

Effekter för miljön

Energiskatten har traditionellt betraktats som en, i första hand, fiskal skatt, dvs. en skatt som primärt syftar till att generera skatteintäkter på ett kostnadseffektivt sätt. Samtidigt kan den elprishöjande effekt som energiskatten ger upphov till förväntas påverka hur elanvändningen utvecklas. Skattens resursstyrande egenskaper innebär att den kan kopplas till målsättningarna för effektivare energianvändning. Användningen

av elenergi kan också anses vara en miljörelaterad skattebas. Detta är ett ansats som används av bland andra Statistiska centralbyrån och OECD.

Elanvändningen ger i sig inte upphov till betydande miljö- och klimatpåverkan och förslaget väntas därför inte heller få någon betydande påverkan på miljön eller klimatutsläppen.

Förslaget innebär att datorhallar kommer få en högre energiskatt på el vilket stärker incitamenten för berörda företag att effektivisera sin elanvändning, både generellt och vid effekttoppar. Åtgärden väntas inte ge någon omedelbar effekt i detta avseende men kan påverka användningen av elektricitet på längre sikt. Detta kan i sin tur frigöra el som kan användas till att minska klimatpåverkan i andra sektorer.

Effekter för myndigheter och domstolar

Förslaget bedöms medföra minskade kostnader för Skatteverket avseende hantering av skattenedsättningarna då antalet återbetalningsansökningar minskar men även kostnader av engångskaraktär för att tillgodose företagets informationsbehov. Förslaget bedöms inte leda till några behov av informationsinsatser som går utöver de som normalt sker vid regelförändringar. Förslaget bedöms inte påverka antalet mål eller på annat sätt påverka arbetsbelastningen i de allmänna förvaltningsdomstolarna och inte heller medföra några ökade kostnader för andra myndigheter.

Förslagets förenlighet med EU-rätten

Förslaget bedöms vara förenligt med EU-rätten.

Övriga effekter

Förslaget bedöms inte påverka den ekonomiska jämställdheten mellan kvinnor och män eller sysselsättningen.

12.9 Slopap koldioxidskatt på bränsle i kraftvärme- och värmeverk inom EU ETS

Regeringens bedömning: Bränsle som förbrukas i kraftvärmeproduktion eller i annan värmeproduktion för framställning av värme i en anläggning inom utsläppshandelssystemet bör befrias från koldioxidskatt.

Råttalolja som förbrukas i kraftvärmeproduktion eller i annan värmeproduktion för framställning av värme i en anläggning inom utsläppshandelssystemet bör också befrias från energiskatt med ett belopp som motsvarar den koldioxidskatt som tas ut på s.k. lågbeskattad olja.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2023.

Skälen för regeringens bedömning: Elpriserna befinner sig på rekordhög nivåer och varierar kraftigt mellan norra och södra Sverige. För att mildra den pågående elkrisen krävs akuta åtgärder. Genom en slopad skatt förbättras lönsamheten för dessa verksamheter, vilket kan skapa förutsättningar även för en ökning av den samtidiga elproduktionen i kraftvärmearläggningar. I situationer med höga elpriser och en ansträngd situation på elmarknaden kan även en relativt liten ökning av elproduktionen leda till tydlig prispåverkan på elmarknaden. På sikt kan bedömningen också möjliggöra ytterligare produktion av el, t.ex. genom att investeringar görs i nya eller befintliga kraftvärmearläggningar. Samtidigt kvarstår styrningen mot minskade

utsläpp av växthusgaser genom att anläggningarna omfattas av EU:s utsläppshandelssystem.

Finansdepartementet har remitterat en promemoria med utgångspunkt i ovanstående. Regeringen avser att under hösten 2022 återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bedöms minska skatteintäkterna med ca 0,10 miljarder kronor per år fr.o.m. 2023.

12.10 Tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel samt följdändringar för lågbeskattad olja

Regeringens bedömning: Energiskatten på bensin och diesel bör tillfälligt sänkas med 80 öre per liter utifrån de skattesatser som skulle ha gällt från och med den 1 januari 2023 med gällande indexeringsregler. Priset på bensin och diesel vid pump sänks därmed med 1 krona per liter inklusive mervärdesskatt.

Som en följdändring bör den sammanlagda skatten på s.k. lågbeskattad olja sänkas med 722 kronor per kubikmeter utifrån de skattesatser som skulle ha gällt från och med den 1 januari 2023 med gällande indexeringsregler.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2023.

Skälen för regeringens bedömning: Rysslands invasion av Ukraina har i kombination med den svaga svenska kronan fått orimliga effekter för dem som är beroende av bensin- eller dieslbilar. Om inte åtgärder vidtas för att mildra effekterna av de höga drivmedelspriserna riskerar det att få fortsatt stora konsekvenser för hushåll och företag i ett stort antal branscher – inte minst jordbruket och åkerinäringen är särskilt utsatta. För att möta de höga drivmedelspriserna anser regeringen att skatten på bensin och diesel tillfälligt under tre år bör sänkas med en krona vid pump fr.o.m. den 1 januari 2023, vilket innebär en sänkning av energiskatten med 80 öre per liter utifrån de skattesatser som skulle ha gällt fr.o.m. den 1 januari 2023 med gällande indexeringsregler. Nivån på drivmedelsskatterna ska årligen analyseras och kan förändras om prisläget motiverar det. Om världsmarknadspriset är lägre och den tillfälliga sänkningen av reduktionspliktens bana fått avsedd effekt kan den tillfälliga sänkningen av skatten alltså upphöra redan under 2024 eller 2025.

Tidigare skattesänkningar på bensin och diesel som används som drivmedel har medfört att s.k. lågbeskattad olja kommit att beskattas högre än diesel miljöklass 1. I den s.k. lågbeskattade oljan ingår bl.a. oljeprodukter som försetts med märk- och färgämnen. För att uppfylla EU:s märkningsdirektiv bör skatten för s.k. lågbeskattad olja sänkas.

Finansdepartementet har remitterat en promemoria med utgångspunkt i ovanstående. Regeringen avser att under hösten 2022 återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bedöms minska skatteintäkterna med ca 6,7 miljarder kronor 2023.

12.11 Tillfälligt sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk

Regeringens bedömning: Den tillfälligt utökade nedsättningen av koldioxid- och energiskatt, som gäller fram till och med den 30 juni 2023, på diesel som används i

arbetsmaskiner och i skepp och vissa båtar i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamhet bör förlängas till och med den 31 december 2023.

Skälen för regeringens bedömning: Den tillfälligt utökade nedsättningen av koldioxid- och energiskatt på diesel som används i arbetsmaskiner och i skepp och vissa båtar i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamhet infördes mot bakgrund av att priset på flera viktiga insatsvaror inom dessa näringar ökat kraftigt, inte minst på grund av kriget i Ukraina. Den tillfälligt utökade nedsättningen av koldioxid- och energiskatt på diesel motiverades också av behovet av att upprätthålla och stärka svensk livsmedelsproduktion under den extraordinära situation som rådde på grund av händelserna i omvärlden. Regeringen bedömer att dessa förhållanden kommer att kvarstå under hela det kommande året. Det finns därför skäl att förlänga den tillfälligt utökade nedsättningen av koldioxid- och energiskatt på diesel till att gälla även under andra halvåret 2023. Nedsättningsbelopp bör anpassas till de skattesatser som kommer gälla under 2023 i enlighet med aviseringen i avsnitt 12.10.

Regeringen avser att under våren 2023 återkomma till riksdagen med ett förslag med utgångspunkt i ovanstående. Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 juli 2023. Det kommande förslaget bedöms minska skatteintäkterna med ca 0,38 miljarder kronor 2023 (halvårseffekt).

Skatt på konsumtion m.m. – övriga punktskatter

12.12 Ingen BNP-indexering av kemikalieskatten

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor avsnitt 11.14) bedömde den dåvarande regeringen att skatten på kemikalier i viss elektronik utöver den årliga omräkningen med hänsyn till konsumentprisindex (KPI) även borde räknas om med beaktande av utvecklingen av bruttonationalprodukten genom ett tillägg med två procentenheter till KPI-utvecklingen. Den offentligfinansiella effekten av att BNP-indexera skatten på kemikalier i viss elektronik uppskattades till ca 40 miljoner kronor 2023. Den 5 maj 2022 överlämnade den förra regeringen propositionen BNP-indexering av skatterna på kemikalier i viss elektronik och avfallsförbränning (prop. 2021/22:240) till riksdagen. Riksdagen röstade den 26 oktober 2022 nej till förslagen i propositionen. De tidigare beräknade offentligfinansiella effekterna behöver därför justeras. Att inte införa BNP-indexering av skatten på kemikalier i viss elektronik bedöms minska skatteintäkterna med 0,04 miljarder kronor 2023.

12.13 En enklare och tydligare kemikalieskatt

12.13.1 Ärendet och dess beredning

Inom Finansdepartementet har promemorian En enklare och tydligare kemikalieskatt tagits fram. I promemorian föreslås flera förenklingar av skatten på kemikalier i viss elektronik. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 6 avsnitt 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 6 avsnitt 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6 avsnitt 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Fi2022/00478).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 2 juni 2022 att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslaget i *bilaga 6 avsnitt 4*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 6 avsnitt 5*. Regeringen har följt Lagrådets synpunkter. Synpunkterna behandlas i avsnitt 12.13.3.3 och 12.13.3.5 samt i

författningskommentaren (avsnitt 12.19). I förhållande till lagrådsremissen har även vissa mindre språkliga ändringar gjorts. Dessutom har skattebeloppen uppdaterats baserat på förändringar i konsumentprisindex och på att riksdagen har röstat nej till förslagen i propositionen BNP-indexering av skatterna på kemikalier i viss elektronik och avfallsförbränning (prop. 2021/22:240).

12.13.2 Bakgrund och utvärdering av kemikalieskatten

12.13.2.1 Kemikalieskattens uppbyggnad

Lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik, nedan kallad kemikalieskattelagen, trädde i kraft den 1 april 2017 och skatt enligt lagen började tas ut fr.o.m. den 1 juli 2017. Syftet med skatten är att minska tillförseln av farliga ämnen till människors hemmiljö och på så vis skydda människors hälsa. Skatten är utformad så att samtliga varor inom vissa varukategorier är skattepliktiga. Varukategorierna definieras utifrån KN-nummer och omfattar elektronik som vanligen förekommer i människors hemmiljö, exempelvis datorer, telefoner, vitvaror och tv-apparater. Skattens storlek beräknas utifrån varans vikt, men med ett maxbelopp per vara.

Den skattskyldige får göra avdrag från skatten om varan inte innehåller kemiska föreningar som innehåller brom, klor eller fosfor. Avdragen påverkas även av om ämnena är additivt eller reaktivt tillsatta. Som hjälp för att avgöra om ett ämne är additivt eller reaktivt finns i en bilaga till lagen en indikativ lista på hur de vanligast förekommande ämnena normalt tillsätts. Avdrag ges med 50 procent av skatten om en vara inte innehåller additivt tillsatta brom- eller klorföreningar och med 90 procent av skatten om varan dessutom inte innehåller reaktivt tillsatta brom- eller klorföreningar eller additivt tillsatta fosforföreningar.

Skattskyldighet inträder normalt när en vara tillverkas i Sverige eller förs in eller importeras från ett annat land. Det finns dock möjlighet att hos Skatteverket bli godkänd som s.k. lagerhållare vilket gör att skattskyldigheten inträder senare. Det finns ett generellt undantag som innebär att skattskyldighet inte inträder för en skattepliktig vara som skattskyldighet enligt lagen tidigare har inträtt för. Varje vara ska alltså enbart beskattas en gång, även om förutsättningarna för skattskyldighet inträffar flera gånger.

12.13.2.2 Utvärdering av kemikalieskatten

Den 28 november 2019 beslutade regeringen att ge Skatteverket och Kemikalieinspektionen i uppdrag att utvärdera kemikalieskattens effekter. Utvärderingen skulle innefatta områdena samhällsekonomiska effekter (inklusive måluppfyllelse och kostnadseffektivitet), administrativ börda, omfattade ämnen och bilagan till lagen.

Den 1 oktober 2020 redovisades den första delen av utvärderingen. I den rapporten ansåg myndigheterna bl.a. följande. Skatten kan inte sägas vara kostnadseffektiv. Det beror bl.a. på att skatten beräknas utifrån varans vikt i stället för de ämnen som ska reduceras och att inte enbart varor som används i hemmiljö beskattas. Även om skatten inte bedöms vara kostnadseffektiv kan den dock bidra till att minska exponeringen av flamskyddsmedel i hemmiljö. Det finns exempel på företag som anger att skatten är en konkret drivkraft för substitutionsarbete. Att utvärdera effekterna på människors hälsa och miljön tre år efter skatten infördes är emellertid svårt då effekterna på människors hälsa och miljön i många fall uppträder först många år efter exponeringen. En del av det substitutionsarbete som bedrivits sedan skatten infördes har inte gått att mäta i det här skedet. Det har inte kunnat fastställas om skattens syfte har uppnåtts eller i vilken utsträckning. Däremot indikerar utvärderingen och kartläggningen av befintliga styrmedel att de tillsammans medfört att användningen av farliga kemiska ämnen i flamskyddsmedel minskat i elektronikvaror som omfattas av

skatten. Utvärderingen har dock inte kunnat visa att halterna av skadliga flamskyddsmedel minskat i hemmen. I ett längre tidsperspektiv kan skatten antas medföra positiva effekter för hälsa och miljö.

Utvärderingen konstaterade vidare att skatten inte har haft någon kortsiktig negativ effekt på vinsten hos de företag som är registrerade som lagerhållare eller registrerade mottagare hos Skatteverket. Skattens administration bedöms vara krångligare än administrationen kring mervärdesskatt eller lagstiftning för kemikalier. Svårigheter att kartlägga det kemiska innehållet leder i flera fall till att den skattskyldige inte yrkar avdrag utan betalar den fulla skatten. Det är vanligt att företag som deklarerar små belopp inte yrkar avdrag eftersom de anser det vara för kostsamt att ta reda på kemikalieinnehållet i varan. Merparten av de tillfrågade företagen har till utvärderingen framfört att det är mycket tidskrävande att få fram information om varans kemiska innehåll.

Utvärderingen visade att flamskyddsmedel som innehåller brom eller klor som grupp har inneboende egenskaper som gör att de bör betraktas som särskilt farliga. Flamskyddsmedel som innehåller fosfor är en klart mer diversifierad grupp och det finns kunskapsbrister för många av ämnena. Som grupp har de dock mer hälso- och miljöfarliga egenskaper än alternativen utan fosfor, brom eller klor. Även för flamskyddsmedel utan brom, klor eller fosfor finns det en stor variation. Generellt sett är de dock bättre ur miljö- och hälsosynpunkt än ämnen med brom eller klor. Om ett flamskyddsmedel är reaktivt eller additivt påverkar läckaget och därmed spridningen och exponeringen. Definitionen av ”reaktivt tillsatt förening” är dock otydligt formulerad i lagen. Det finns en rad felaktigheter och otydligheter i bilagan till lagen.

Den 17 maj 2021 redovisades den andra och sista delen av utvärderingen. I denna fanns förslag till ändringar av skatten. Utvärderingen föreslog följande åtgärder.

- Begreppet ”föreningar” ersätts med ”flamskyddsmedel”. Det skulle innebära att ett ämne enbart påverkar rätten till skatteavdrag om det används som flamskyddsmedel i varan, men inte om det har tillförts med något annat syfte.
- Definitionen av ”reaktivt tillsatt” ändras så att den blir mer lik den vedertagna kemiska definitionen.
- Den högsta avdragsnivån höjs från 90 till 95 procent. Det skulle öka incitamenten för substitution och skattens legitimitet.
- Avdragssystemet görs om. Den nuvarande indelningen i grupper tas bort och ersätts med två bilagor som uttömmande anger vilka individuella flamskyddsmedel som hindrar avdrag.

Utvärderingen rekommenderade även att det skulle utredas om skattens tillämpningsområde skulle utvidgas till fler varor.

12.13.3 Ändringar av kemikalieskatten

12.13.3.1 Ett enklare avdragssystem

Regeringens förslag: Avdragssystemet förenklas så att rätten till avdrag från kemikalieskatten enbart påverkas av om varan innehåller brom, klor eller fosfor. Om ett ämne är additivt eller reaktivt tillsatt påverkar inte avdragsrätten. För varor som inte innehåller brom eller klor medges avdrag med 50 procent. Varor som därutöver inte innehåller fosfor medges i stället avdrag med 95 procent. Skatt ska betalas med 11 kronor per kilogram av den skattepliktiga varans nettovikt för vitvaror och med 160 kronor per kilogram för övrig elektronik. Skatt ska inte betalas med högre belopp än 489 kronor per skattepliktig vara. Reglerna om indexering ändras så att omräkningen knyts direkt till gällande skattebelopp, snarare än till ett basår.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorians förslag hade indexeringsreglerna en något annorlunda utformning och skattesatserna indexerades med hänsyn till bruttonationalprodukten.

Remissinstanserna: *Ekonomistyrningsverket* tillstyrker förslaget och anger att det bidrar till att göra skattesystemet på området mer effektivt och transparent, vilket ökar sannolikheten för att skatten uppnår sitt syfte. Förslaget bidrar även till att minska skattens komplexitet och administrationskostnaderna för både företagen och myndigheterna. *Chemsec* och *RISE* tillstyrker syftet att tydliggöra och förenkla skatten och anser att det är positivt att skillnaden mellan additivt och reaktivt tillsatta ämnen tas bort. *RISE* anser att det bör övervägas om skatten enbart ska fokusera på halogener, påpekar att PVC beskattas och anser att det bör förtydligas om skatten enbart avser flamskyddsmedel eller alla kemiska föreningar. Det behöver även klargöras vilket underlag som krävs för att få göra avdrag. *Applia*, *BSH Home Appliances AB*, *Elektronikbranschen*, *Grundig Nordic AB*, *Svensk Handel*, *Svenskt Näringsliv* och *TechSverige* är negativa till skatten som sådan, men anser att det är positivt att skillnaden mellan additivt och reaktivt tillsatta ämnen tas bort, eftersom det underlättar kontroll. Det är positivt att skatteavdraget ökas, men det borde vara 100 procent om varan är helt fri från brom och klor. *Applia*, *BSH Home Appliances AB*, *Elektronikbranschen*, *Grundig Nordic AB* och *Svenskt Näringsliv* anser även att ändringen kommer att innebära en ökad skatteintäkt med oförändrade skattesatser och höjd maxnivå. *Applia*, *BSH Home Appliances AB* och *Grundig Nordic AB* anser att det är försvårande att produkterna måste vara fria från PVC och föreslår ett undantag för kablar. *Svensk Handel* och *TechSverige* anser att endast flamskyddsmedel bör beskattas och om fosfor ska beskattas bör det ske enligt en lista baserad på hälso- och miljöegenskaper. I en ny bilaga till lagen ska det anges vilka bedömningsmetoder som kan accepteras. Detta i syfte att ge industrin ett säkert underlag för att ställa krav på sina leverantörer. Efterlevnadskontrollen bör i mycket större utsträckning hanteras av Kemikalieinspektionen i stället för Skatteverket eftersom de senare saknar kemisk kompetens. *Företagarna* och *Teknikföretagen* är negativa till skatten, men tillstyrker att skillnaden mellan additivt och reaktivt tillsatta ämnen tas bort men anser att fullt avdrag borde medges för varor som saknar de berörda kemikalierna. *Svensk Elektronik* är negativ till skatten men anser att om skatten ska vara kvar bör de föreslagna förändringarna införas. För mindre företag är det ofta svårt att få fullständiga materialanalyser från sina leverantörer. *TCO Development* tillstyrker att skillnaden mellan additivt och reaktivt tillsatta ämnen tas bort men anser att beskattning av fosfor och kemikalier som inte är baserade på brom, klor eller fosfor ska ske utifrån en lista baserad på faroegenskaper. Alternativt kan fosfor ges maximalt skatteavdrag. *Dustin Group* tillstyrker förslaget men anser att avdraget borde vara 100 procent för varor utan miljöfarliga komponenter. Det behövs även tydliga uttalanden om vilka dokument som måste presenteras för att erhålla skatteavdrag. *Pinfa* anser att fosfor borde undantas från beskattning eller i vart fall beskattas utifrån faroegenskaper. *Hewlett-Packard* anser att beskattning av fosfor bör differentieras utifrån en GreenScreen-bedömning. *BSEF* är negativt till skatten och anser att polymera och reaktiva typer av halogenerade och fosforerade kemikalier samt inbyggda elektroniska komponenter bör undantas beskattning. *Branschföreningen för storköksleverantörer* och *Branschföreningen professionell hygien & rengöring* avstyrker förslaget och anser att skatten slår fel och är för krånglig att tillämpa. *Konjunkturinstitutet* anser att förslagen inte förändrar deras tidigare kritik att skatten är ett trubbigt och samhällsekonomiskt ineffektivt styrmedel. *Korea Electronics Association* anser att skatteavdragen för reaktivt tillsatta ämnen bör vara samma som i den nuvarande lagen. Elkablar av PVC och vissa kretskort bör undantas från beskattning. *Naturvårdsverket* avstyrker förslaget och anser att det försvagar skattens styrande effekt. Det är inte utrett om förenklningarna ökar de skatteskyldigas benägenhet att söka avdrag. Att öka avdragsbeloppet från 90 till 95 procent kan förväntas innebära en begränsad effekt.

Kemikalieinspektionen välkomnar ambitionen att förenkla tillämpningen och efterlevnaden av skatten, men för att den ska få en avsiktlig styreffekt och måluppfyllelse behöver skatten ha hög precision och vara farobaserad. Avdragsrätten bör därför vara beroende av om ett ämne är additivt eller reaktivt tillsatt och enbart avse flamskyddsmedel. Huvudförslaget i Skatteverkets och Kemikalieinspektionens utredning uppfyller dessa kriterier i högre grad. Promemorians förslag blir enklare men försämrar allvarligt skattens precision och styreffekt. Bland fosforbaserade flamskyddsmedel och alternativ utan brom, klor och fosfor finns ämnen med varierande faroegenskaper. Med förslaget kommer alla varor som innehåller PVC att få maximal skatt. Även om PVC kan innehålla farliga tillsatser är inte PVC i sig att betrakta som en farlig polymer. *Förvaltningsrätten i Falun* och *Skatteverket* har inga invändningar mot förslaget. Skatteverket anser att det kommer att göra skatten administrativt enklare och underlätta hanteringen både för företag och Skatteverket men att förslaget troligen inte kommer att förändra de slutsatser som framkom i Skatteverkets och Kemikalieinspektionens utvärdering. *Näringslivets regelråd* är negativ till skatten som sådan.

Skälen för regeringens förslag: Flera remissinstanser, däribland *Elektronikbranschen*, *Företagarna*, *Svenskt Näringsliv* och *Tech Sverige*, anser att kemikalieskatten bör avskaffas. Regeringen har inte för avsikt att avskaffa skatten.

I utvärderingen har konstaterats att det inte kan visas att kemikalieskatten kortsiktigt har minskat mängden skadliga kemikalier i människors hemmiljö, men att det är för tidigt att avgöra de mer långsiktiga effekterna av skatten. Enligt utvärderingen finns det dock vissa brister i skattens konstruktion. Dessa kan huvudsakligen delas in i tre kategorier. Den första är att skatten enligt utvärderingen inte kan anses vara kostnadseffektiv på grund av de förenklningar som har gjorts för att minska administrationen, såsom att varor beskattas utifrån vikt snarare än exakt kemikalieinnehåll, att varor beskattas utifrån typisk användning snarare än faktisk användning och att avdragen påverkas av grupper av ämnen snarare än individuella ämnen. Den andra är att skatten upplevs som administrativt betungande och att företag i vissa fall anser att det inte lönar sig att skaffa information om kemikalieinnehållet eftersom det kostar mer än det avdrag informationen kan ge. Den tredje kategorin är konkreta fel som utvärderingen har hittat i bilagan till lagen. Förslagen till förändringar i utvärderingen (se avsnitt 12.13.2.2) riktar främst in sig på att åtgärda den första kategorin genom att öka skattens styreffekt. Indirekt skulle förslagen även åtgärda den tredje kategorin, eftersom dagens bilaga föreslås ersättas av två nya bilagor.

Det föreslagna systemet med två bilagor som uttömmande räknar upp vilka individuella ämnen som förhindrar avdrag på olika nivåer skulle öka skattens precision. Det skulle dock också innebära att nya flamskyddsmedel automatiskt får maximalt skatteavdrag oavsett hälsoeffekter eftersom de inte står med på listan. Det möjliggör också för kringgående genom att ersätta skadliga ämnen på listan med närbesläktade ämnen som är potentiellt lika skadliga men som inte står med på listan, s.k. falsk substitution. I utvärderingen föreslås att detta ska åtgärdas genom att bilagorna uppdateras ofta. Då bilagorna direkt påverkar beskattningen måste de dock återfinnas i lagtext, vilket begränsar hur ofta det i praktiken är möjligt att uppdatera dem eftersom lagstiftningsarbete kan vara relativt tidskrävande. *Kemikalieinspektionen* har angett att tiden för att uppdatera lagstiftningen inte är ett starkt argument eftersom det även tar tid att produktutveckla. Förändring av lagstiftningen kan dock i praktiken inledas först när det upptäcks att ett nytt flamskyddsmedel får för låg skatt, dvs. efter att produktutvecklingen har skett. Att förutsättningarna för avdrag ständigt förändras är också något som skulle öka administrationen för de skattskyldiga. Det skulle också kunna motverka viljan att substituera farliga flamskyddsmedel mot andra alternativ eftersom det kan vara svårt att förutse vilka ämnen som kan tänkas införas i bilagorna i framtiden. En grundläggande förutsättning för att få avdrag med det föreslagna

systemet är kunskap om exakt vilka ämnen som varan innehåller. Motsvarande gäller enligt dagens system. Den som sätter ut en vara på marknaden ska enligt gällande kemikalielagstiftning känna till vilka ämnen varan innehåller. I utvärderingen har det dock konstaterats att det i praktiken i många fall är mycket svårt att få reda på exakt vilka ämnen en vara innehåller. Det har även framkommit att företag som deklarerar för små belopp i många fall inte ansöker om avdrag eftersom kostnaden för att ta reda på kemikalieinnehållet är för stor i förhållande till avdragen. Detta minskar i praktiken styreffekten av dagens system och riskerar att göra så även med det av utvärderingen föreslagna systemet. Förslagen i utvärderingen innebär alltså i teorin en ökad styreffekt och precision, men det är oklart hur stor del av denna ökning kommer att bli aktuell i praktiken eftersom förslaget också ökar administrationen och möjligheterna till kringgående av skatten.

En annan möjlig lösning vore att prioritera att åtgärda den andra kategorin av problem, administrationen. Som nämnts ovan kan det i många fall vara svårt för de skattskyldiga att få reda på det exakta kemikalieinnehållet i en vara. Att ta reda på om en vara innehåller brom, klor eller fosfor är dock betydligt enklare. Detta kan mätas genom en s.k. XRF-mätning, som är en relativt snabb och billig mätmetod. Den ger dock enbart besked om innehåll av grundämnen och inte exakt vilka föreningar som varan innehåller eller om de är additivt eller reaktivt tillsatta. För att få reda på det exakta kemikalieinnehållet behövs antingen mer komplicerade och kostnadskrävande tester eller information från tillverkaren eller leverantören. När skatten infördes bedömdes det vanligaste sättet att få information om kemikalieinnehållet bli att den skattskyldige får information från tillverkaren (prop. 2016/17:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor avsnitt 6.16.3.2). Utvärderingen visar att detta har fungerat i vissa fall, men inte i andra. Sammantaget är dock bedömningen i utvärderingen att det för de flesta skattskyldiga är tidskrävande att få leverantörer och tillverkare att ange kemikalieinnehållet i varan. Om avdragssystemet skulle ändras så att det enbart baserades på grupperna brom, klor och fosfor, utan att beakta om föreningarna är additivt eller reaktivt tillsatta, skulle det innebära att det blev betydligt lättare och billigare för de skattskyldiga att genom egna tester skaffa sig information om kemikalieinnehållet i de fall de inte kan få sådana uppgifter från leverantörer eller tillverkare. Det skulle även göra det lättare för beskattningsmyndigheterna att göra stickprovskontroller. I teorin skulle en sådan förändring minska skattens styreffekt eftersom avdragen inte längre skulle baseras på risken för spridning, utan enbart ämnenas farlighet. I praktiken bedöms dock styreffekten öka eftersom det blir mycket lättare för de skattskyldiga att få information om kemikalieinnehållet och därmed få rätt skatteavdrag. De ökade kontrollmöjligheterna bedöms även minska riskerna för kringgående, vilket ytterligare bidrar till att varor i slutändan får rätt skatt. Ändringen medför dessutom att bilagan till lagen blir obehövlig och kan avskaffas. En majoritet av remissinstanserna, däribland Elektronikbranschen, Företagarna, Svenskt näringsliv, TechSverige, *TCO Development* och *Ekonomistyrningsverket*, tillstyrker att avdragssystemet görs om så att skillnaden mellan additivt och reaktivt tillsatta ämnen tas bort. En sådan ändring är även något som flera branschorganisationer, bl.a. *Applia*, *Svensk Handel*, Svenskt Näringsliv och *Teknikföretagen*, har förespråkat i en skrivelse som har lämnats in till Finansdepartementet (Fi2021/03134).

Vissa remissinstanser, exempelvis Svensk Handel, TCO development och *Hewlett-Packard*, har föreslagit att brom och klor ska beskattas som grupper medan fosfor och övriga ämnen ska beskattas utifrån de individuella ämnens farlighet. Ett sådant system skulle dock medföra att det för att få avdrag krävs detaljerad information om exakt vilka ämnen som ingår i varan. Det skulle därför medföra en mycket begränsad förenkling jämfört med dagens system. Vissa remissinstanser, däribland *RISE*, TechSverige och *Kemikalieinspektionen*, har föreslagit att skatten ska ändras så att enbart

flamskyddsmedel ska påverka möjligheterna till avdrag, vilket även föreslogs i utvärderingen. Även en sådan ändring kräver dock att den skattskyldige har detaljerad information om vilka ämnen som finns i varan.

Även om förslaget i utvärderingen i teorin skulle öka skattens styreffekt bedöms det inte vara lämpligt att öka den administrativa bördan när det gäller skatten, i synnerhet inte när det i utvärderingen har visat att administrationen redan i dag hindrar skatten från att fullt ut få den styreffekt den borde ha. Att minska administrationen och öka kontrollmöjligheterna bedöms ha en större potential att i praktiken öka skattens styreffekt. Regeringen föreslår därför att avdragssystemet ska göras om så att möjligheterna till avdrag enbart baseras på vilka grupper av ämnen varan innehåller och inte om ämnena är additivt eller reaktivt tillsatta. Som en följd av detta föreslår regeringen även att den nuvarande bilagan till lagen upphör att gälla.

I utvärderingen har det föreslagits att den högsta nivån för skatteavdrag ökas från 90 till 95 procent, vilket även föreslås i promemorian. Många remissinstanser är positiva till ökningen men anser att avdrag borde medges med 100 procent om varan inte innehåller något av de ämnen som skatten syftar till att minska förekomsten av. Detta synes delvis bygga på ett felaktigt antagande. Syftet med skatten är inte att minska förekomsten av enbart brom, klor och fosfor, utan att minska förekomsten av farliga ämnen generellt i människors hemmiljö. Vid skattens införande konstaterade regeringen att samtliga aktuella varor innehåller flamskyddsmedel och andra farliga ämnen som alla har mer eller mindre dåliga hälso- och miljöegenskaper och som riskerar att spridas i människors hemmiljö (prop. 2016/17:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor avsnitt 6.16.3.2). Även flamskyddsmedel utan brom, klor eller fosfor bedöms ha dåliga hälsoegenskaper. De är dock som grupp betraktade mindre farliga än flamskyddsmedel med brom, klor eller fosfor. Det finns skäl att, som föreslogs i promemorian, stärka incitamenten för substitution genom att öka den högsta avdragsnivån. För att styra ytterligare mot de minst farliga alternativen föreslår regeringen därför att högsta avdragsnivån höjs från 90 till 95 procent.

Flera remissinstanser, däribland *BSH Home Appliances AB*, *Grundig Nordic AB*, Teknikföretagen och *Pinfa*, anser att fosfor bör ges maximalt skatteavdrag. I utvärderingen konstateras att flamskyddsmedel som innehåller brom eller klor som grupp generellt har egenskaper som gör att de bör betraktas som särskilt farliga och fasas ut, men även att de fosforbaserade flamskyddsmedlen som grupp betraktade har mer hälso- och miljöfarliga egenskaper än alternativen utan brom, klor och fosfor. Regeringen anser att fosfor, liksom tidigare, bör ges högre skatteavdrag än brom och klor, men inte maximalt avdrag.

De ovan föreslagna ändringarna innebär sammantaget att avdrag får göras med 50 procent om varan inte innehåller någon brom- eller klorförening och med 95 procent om den dessutom inte innehåller någon fosforförening. Liksom tidigare gäller att man enbart beaktar föreningar som utgör en högre andel än 0,1 viktprocent av det homogena materialet i ett kretskort, med undantag för kortets komponenter, eller en plastdel som väger mer än 25 gram. Ändringarna innebär att avdragsnivåerna för varor med reaktivt tillsatta föreningar sänks jämfört med dagens regler. Ändringarna är dock inte tänkta att innebära någon generell höjning av skatten, utan detta är en effekt av att skillnaden mellan additivt och reaktivt försvinner. Vissa remissinstanser, däribland *Applia*, Elektronikbranschen och Svenskt Näringsliv, har påpekat att ändringen, om den kombinerades med oförändrade eller höjda skattenivåer, skulle innebära ökade skatteintäkter. I promemorian bedömdes att skattebeloppen per kilogram och maxbeloppet per vara behövde justeras nedåt för att behålla den generella skattenivån. Regeringen instämmer i den bedömningen.

Kemikalieskatten räknas årligen om utifrån förändringar i konsumentprisindex (KPI). I propositionen BNP-indexering av skatterna på kemikalier i viss elektronik och avfallsförbränning (prop. 2021/22:240) föreslog den tidigare regeringen att omräkning av kemikalieskatten utöver KPI-förändringar även skulle ske med beaktande av utvecklingen av bruttonationalprodukten (BNP) genom ett tillägg med två procentenheter till förändringen i KPI. I det remitterade och lagrådsgranskade förslaget om en enklare och tydligare kemikalieskatt är därför skattesatserna framräknade utifrån att en BNP-indexering har skett för 2023. Riksdagen har den 26 oktober 2022 röstat nej till förslagen i propositionen. Indexering för 2023 kommer alltså enbart att ske utifrån förändringar i KPI, vilket innebär att de skattebelopp som angavs i lagrådsremissen bör justeras. Dessutom är skattesatserna i lagrådsremissen framräknade utifrån den förväntade inflationen. Då de faktiska förändringarna i KPI överstigit de antaganden om prisutveckling som ingick i beräkningarna har skattesatserna justerats även utifrån detta. Regeringen föreslår sammantaget att skatt ska betalas med 11,00 kronor per kilogram av den skattepliktiga varans nettovikt för vitvaror och med 160,00 kronor per kilogram för övrig elektronik samt att skatt inte ska betalas med högre belopp än 489,00 kronor per skattepliktig vara.

Tabell 12.1 Skattesatser 2023 – gällande regler och föreslagna skattesatser

Kronor

	Skattesatser enligt gällande regler (KPI-justerade från 1 januari 2023)	Föreslagna skattesatser (från 1 juli 2023)
Tak, kr/vara	497	489
Vitvaror kr/kg	12	11
Övrig elektronik, kr/kg	181	160

I förslaget i lagrådsremissen baseras lagtexten angående indexering på lagtexten i propositionen BNP-indexering av skatterna på kemikalier i viss elektronik och avfallsförbränning. Som nämnts ovan har riksdagen röstat nej till denna proposition. I propositionen föreslogs förutom BNP-indexering även en annan lagteknisk utformning av indexeringsbestämmelserna jämfört med dagens lydelse. De nu gällande bestämmelserna om indexering innebär att de i lag angivna skattebeloppen räknas om med hänsyn till förändringen i KPI mellan juni året närmast före det år beräkningen avser och juni året före det år då skattebeloppen senast ändrades i lagen (det s.k. basåret). Denna modell, som utgår från ett basår, innebär att perioden för omräkning kan sträcka sig flera år tillbaka i tiden. Det alternativ till basårsmodellen som användes i propositionen är att i stället beräkna påföljande års skattebelopp i förhållande till det belopp som gäller det år omräkningen sker. En sådan förändring kan bidra till att göra bestämmelserna om indexering mer lättförståeliga och skulle även innebära att bestämmelserna i ökad utsträckning harmoniseras med bestämmelserna om omräkning på inkomstskatteområdet, t.ex. den årliga omräkningen av skiktgränsen för statlig inkomstskatt.

Regeringen anser att det finns skäl att använda denna tydligare lagtekniska utformning. Regeringen föreslår därför att påföljande års skattebelopp ska beräknas genom att de skattebelopp som gäller den 1 augusti det år då omräkningen sker multipliceras med ett jämförelsetal. Jämförelsetalet ska ange förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni månad det år då omräkningen sker och prisläget i juni månad närmast föregående år. På detta sätt knyts omräkningen direkt till gällande skattebelopp.

I de nuvarande bestämmelserna om omräkning anges att jämförelsetalet ska uttryckas i procent. Beräkningen av jämförelsetalet resulterar i en kvot som anger förändringen i KPI och ur ett beräkningstekniskt perspektiv finns det inte något behov av att i stället uttrycka talet i procent. Den delen av bestämmelserna föreslår regeringen därför ska

slopas. För att tydliggöra hur beräkningen ska ske föreslår regeringen att det uttryckligen anges att jämförelsetalet ska avrundas till fyra decimaler.

Att omräkningen alltid sker utifrån föregående år skulle i vissa fall kunna leda till att KPI-utvecklingen på grund av avrundning av skattesatserna inte får fullt genomslag. För att undvika detta föreslår regeringen att skattebeloppen ska uttryckas i kronor och ören. Det bedöms även bidra till att skattesatserna utvecklas på ett tydligare och över tid jämnare sätt.

Vissa remissinstanser, däribland Applia, Kemikalieinspektionen och Korea Electronics Association tar upp att PVC beskattas och föreslår undantag för kablar. PVC är en kemisk förening som innehåller klor. Det har därför omfattats av skatten sedan den infördes. Att uppdelningen mellan additivt och reaktivt tillsatta ämnen nu föreslås tas bort påverkar inte detta i sak. Något förslag om att undanta vissa delar av en vara från beskattningen finns inte i den remitterade promemorian och konsekvenserna av en sådan ändring har inte närmare utretts. Att undanta kablar från beskattning är således inte något som omfattas av detta lagstiftningsprojekt. Detsamma gäller vad BSEF och Korea Electronics Association har anfört om att undanta vissa typer av komponenter.

Svensk Handel, TechSverige och RISE har anfört att det behöver klargöras eller specificeras vilka underlag eller bedömningsmetoder som kan accepteras för att få avdrag. Precis som för övriga skatter är bevisningen fri. Den skattskyldige kan således använda vilken bevisning den vill och sedan får beskattningsmyndigheten pröva om den är tillräcklig. De förenklingar som har föreslagits innebär att s.k. XRF-mätningar kan användas för att visa om varan innehåller brom, klor eller fosfor. Om den skattskyldige i stället vill använda någon annan form av bevis, såsom laborietester eller intyg från tillverkaren, är det också tillåtet. Att i lagen reglera vilka underlag eller mätmetoder som kan accepteras skulle innebära en begränsning av vilka bevis den skattskyldige får använda. Regeringen bedömer att en sådan begränsning inte är lämplig.

Svensk Handel och TechSverige anser att tillsynen bör flyttas över till Kemikalieinspektionen. Den kontroll som görs enligt lagen avser om skattereglerna har följts. Det kan exempelvis vara frågor om huruvida skattepliktiga varor deklarerats korrekt eller om den skattskyldige har tillräckligt underlag för att visa rätten till ett begärt avdrag. De förändringar som har föreslagits kommer att förenkla denna kontroll i och med att det inte längre finns något behov av att veta vilka individuella ämnen som förekommer i varan. Den kompetens som krävs vid kontrollen kommer i princip uteslutande att vara skattekompetens. Det bedöms därför vara lämpligt att den kontrollen fortsatt ligger kvar på beskattningsmyndigheterna, dvs. Skatteverket och Tullverket.

Lagförslag

Förslagen innebär ändringar i 2, 3–4, 7 a och 15 c §§ (se avsnitt 12.13.3.3 nedan) lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik samt att 5–7 §§ och bilagan till lagen upphör att gälla, se avsnitt 11.7.

12.13.3.2 Tydligare och enklare regler för begagnade varor

Regeringens förslag: Den generella regeln om undantag från skattskyldighetens inträde ändras så att skattskyldighet inte inträder för varor som i Sverige tidigare har ägts av någon annan än en lagerhållare, tagits till ett försäljningsställe för detaljförsäljning eller tagits i anspråk för annat ändamål än försäljning. Reglerna samordnas med möjligheterna till återbetalning i vissa fall. Det införs ett generellt undantag från beskattning för varor som är tillverkade före den 1 juli 2017. Skattskyldighetens

inträde för lagerhållare utvidgas så att skattskyldighet även inträder då en vara tas till ett försäljningsställe som inte är det egna.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Applia, BSH Home Appliances AB* och *Grundig Nordic AB* är positiva till att det görs ett tydligt undantag så att återbruk inte dubbelbeskattas. *Dustin Group, Ekonomistyrningsverket, RISE, Stena Recycling AB* och *TCO Development* tillstyrker förslaget. *Stena Recycling AB* anger att de föreslagna ändringarna är ändamålsenliga och innebär att ett av de största ekonomiska hindren för att öka återanvändningen av elektronik i Sverige försvinner. Det bör dock klargöras att elektronik som har samlats in vid återvinningscentraler, genom producentansvarsorganisationer eller från detaljhandeln ska presumeras omfattas av undantaget. *Elektronikbranschen, Företagarna, Näringslivets regelnämnd, Svensk Handel, Svenskt Näringsliv, TechSverige, Teknikföretagen* tillstyrker förslaget, men anser att begagnade varor inte borde omfattas av skatten oavsett var de kommer från. *Svensk Handel* och *TechSverige* påpekar att företag som renoverar och uppgraderar befintliga begagnade produkter inte sällan måste köpa in komponenter eller produkter från utlandet. *Inrego AB* ser positivt på förslaget och anser att det möjliggör att andrahandsprodukter inte dubbelbeskattas i framtiden och gör administrationen betydligt enklare. Det borde dock införas ett generellt undantag för alla it-produkter som redan använts. Det är fel att en sådan regel skulle slå mot återbruket i Sverige. Det finns inte tillräckligt med elektronik i Sverige för att möta efterfrågan på andrahandsmarknaden. Produkter som har satts på marknaden i ett annat EU-land ska inte missgynnas. *Naturvårdsverket* tillstyrker förslaget men påpekar att införsel och import av begagnad elektronik är viktig för att få ihop tillräckliga volymer för vissa företag. En konsekvens av att inte undanta sådan elektronik är att den återanvända elektroniken blir dyrare. *Förvaltningsrätten i Falun* och *Skatteverket* har inga invändningar mot förslaget. *Branschföreningen för storköksleverantörer* och *Branschföreningen professionell hygien & rengöring* avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Så som kemikalieskatten i dag är utformad inträder inte skattskyldighet om en skattepliktig vara säljs inom Sverige såvida inte säljaren är godkänd som lagerhållare. Skattskyldigheten har i sådana situationer normalt inträtt i ett tidigare skede, exempelvis då varan har tillverkats eller förts in till Sverige. Om säljaren är godkänd som lagerhållare inträder normalt skattskyldighet om försäljningen sker till någon annan än en lagerhållare. Det finns dock ett generellt undantag från skattskyldighet för varor som skattskyldighet enligt lagen tidigare inträtt för. Sammantaget innebär dessa regler att försäljning av begagnade varor generellt inte ska beskattas. En aktör som handlar med begagnade varor kan välja att inte ansöka om att bli godkänd som lagerhållare och behöver då inte betala någon skatt när varorna säljs. Om aktören av någon anledning är godkänd som lagerhållare, exempelvis för att den även handlar med ny elektronik, kommer undantaget för varor som skattskyldighet redan har inträtt för normalt att vara tillämpligt. I de allra flesta fall kommer skattskyldigheten redan att ha inträtt för begagnade varor. Det är viktigt att notera att lagerhållaren inte behöver visa att skatten faktiskt har betalats, utan det är tillräckligt att de formella förutsättningarna för skattskyldighet har inträffat tidigare. Om ett företag i Sverige som inte är lagerhållare har köpt en skattepliktig vara som har tillverkats eller förts in till Sverige efter att skatten infördes kommer skattskyldigheten i princip alltid att ha inträtt.

För elektronik som fördes in till Sverige eller tillverkades i Sverige innan skatten infördes och sedan säljs av en lagerhållare kan det dock inträffa att någon skattskyldighet inte har inträtt. Detta blir aktuellt både i det fall då elektroniken har legat osåld i ett lager och i det fall då den har sålts till en privatperson, använts, köpts in av en lagerhållare och sedan säljs igen. I det senare fallet kan det alltså inträffa att begagnad

elektronik beskattas om den säljs av en lagerhållare. Regeringen har tidigare bedömt att det är en situation som med tiden kommer att bli allt mer sällsynt (prop. 2017/18:294 s. 81). Delegationen för cirkulär ekonomi har i en skrivelse till Regeringskansliet (Fi2020/00729) angett att erfarenheten visar att det varit ett felaktigt antagande, dels eftersom det är svårt att identifiera åldern på många produkter, dels eftersom många elektronikprodukter har eller genom rekonditionering kan få en lång livslängd. Delegationen bedömer därför att det finns ett behov av att reformera tillämpningen så att begagnade varor inte träffas av skatten. Oavsett om det är fråga om ett övergående problem eller inte finns det enligt regeringen inte några tungt vägande skäl att beskatta dessa situationer. Varor som fördes in till Sverige eller tillverkades i Sverige innan skatten infördes bör därför undantas beskattning.

I debatten kring kemikalieskatten lyfts ibland frågan hur undantaget för varor som skattskyldighet enligt lagen tidigare inträtt för fungerar i praktiken. Det synes då förekomma en del missuppfattningar kring vad som ska bevisas och vilka beviskrav som ställs. I värsta fall kan sådana missuppfattningar leda till att lagerhållare betalar in skatt för begagnade varor som skattskyldigheten tidigare har inträtt för, trots att skattskyldighet enligt lagtexten inte inträder vid försäljning av sådana varor. För att säkerställa att sådana försäljningar som är undantagna beskattning enligt lagtexten verkligen blir undantagna i praktiken finns det därför ett behov av att förtydliga och förenkla reglerna om undantag. I dag gäller undantaget sådana varor som skattskyldighet enligt lagen tidigare inträtt för. Det innebär att den som undantaget kan bli aktuellt för måste gå till andra paragrafer för att se i vilka situationer skattskyldighet kan inträffa. Att direkt i undantaget ange vad som ska ha inträffat för att det ska vara tillämpligt skulle göra det tydligare.

Som nämnts ovan kommer skattskyldigheten med dagens regler i princip alltid att ha inträtt för en vara som har tillverkats eller förts in till Sverige efter att skatten infördes och sedan har köpts av ett företag i Sverige som inte är lagerhållare. Med det ovan föreslagna undantaget för varor som fördes in till Sverige eller tillverkades i Sverige innan skatten infördes utökas detta så att skattskyldigheten i princip kommer att ha inträtt för alla varor som någon gång har ägts av ett företag som inte är lagerhållare. För varor som har ägts av en privatperson i Sverige kommer skattskyldigheten i de allra flesta fall att ha inträtt. Det finns dock vissa situationer då en svensk privatperson kan få tag på varor utan att skattskyldighet inträder, exempelvis genom att själv föra med sig dem från utlandet eller genom att köpa dem från en s.k. undantagen säljare i ett annat EU-land. Dessa situationer bedöms dock utgöra en ytterst liten del av den totala handeln med elektronik. Om även elektronik som anskaffats på dessa sätt skulle undantas beskattning om de såldes igen skulle undantaget bli heltäckande och kunna formuleras på så sätt att skattskyldighet inte inträder för skattepliktiga varor som i Sverige tidigare har ägts av någon annan än en lagerhållare. För en lagerhållare som köper in begagnad elektronik från icke-lagerhållare och sedan säljer den vidare kommer det i så fall att vara tillräckligt att veta vem varan har köpts in från för att den ska undantas beskattning.

Med de ovan angivna förändringarna i undantaget kommer alltså varor som i Sverige har ägts av någon annan än en lagerhållare att undantas beskattning. För varor som enbart har ägts av lagerhållare har skattskyldigheten normalt inte inträtt tidigare och sådana varorna bör därför inte undantas generellt. Det finns dock två situationer då skattskyldigheten kan ha inträtt även för varor som enbart har ägts av lagerhållare. Dessa är dels då en lagerhållare har tagit en skattepliktig vara till eget försäljningsställe för detaljförsäljning, dels då en lagerhållare har tagit en skattepliktig vara i anspråk för annat ändamål än försäljning. Även dessa situationer bör därför inkluderas i undantaget. De bedöms främst bli relevanta för lagerhållare men är tillämpliga även i andra fall. Dock finns det då i många fall en överlappning mellan de olika grunderna. Om

exempelvis en lagerhållare säljer en dator som tidigare ägts och använts av en privatperson i Sverige är undantaget tillämpligt dels på grund av att datorn i Sverige tidigare har ägts av någon annan än en lagerhållare, dels på grund av att den i Sverige har tagits i anspråk för annat ändamål än försäljning i och med att privatpersonen tidigare har använt den.

Att varan ska tas till just ett ”eget” försäljningsställe skulle riskera att försvåra tillämpningen av undantaget eftersom det då skulle krävas mer information om varan och försäljningsstället. Även vad avser skattskyldighetens inträde för lagerhållare finns det skäl att utöka tillämpningen så att den avser alla försäljningsställen, snarare än enbart de egna. I praktiken bedöms en sådan ändring få ytterst liten effekt men det kan vid olika former av samarbeten uppkomma situationer då en lagerhållare säljer en vara från någon annans försäljningsställe. Regeringen föreslår alltså att skattskyldigheten ska inträda för lagerhållaren även i dessa situationer och att situationen därmed även ska läggas till i undantaget om den har skett tidigare.

Sammantaget föreslår regeringen att skattskyldigheten inte ska inträda för en skattepliktig vara som i Sverige tidigare har ägts av någon annan än en lagerhållare, tagits till ett försäljningsställe för detaljförsäljning eller tagits i anspråk för annat ändamål än försäljning.

I 13 a § i kemikalieskattelagen finns en möjlighet till återbetalning av skatt i vissa fall då varor flyttas till ett annat EU-land eller exporteras till tredjeland. För att undvika kringgående är denna möjlighet samordnad med undantagen från skattskyldighet. En vara ska inte kunna undantas från skattskyldighet samtidigt som skatt återbetalas. I dag är regeln formulerad på så sätt att skattskyldigheten inte inträder för en skattepliktig vara som skattskyldighet enligt lagen tidigare inträtt för, såvida inte den skatten har återbetalats enligt 13 a §. Då regeln om undantag nu föreslås ändras så att den inte längre kopplar direkt till skattskyldighetens inträde behöver även samordningen med regeln om återbetalning justeras. Regeringen föreslår därför att det vid bedömningen av om undantaget är tillämpligt inte ska beaktas förhållanden och händelser som gällt eller inträffat före ett beslut om att bevilja återbetalning enligt 13 a §.

En situation som normalt beskattas både med dagens regler och med de ovan föreslagna ändringarna är då begagnad elektronik förs in från andra EU-länder eller importerar från tredjeland. Om införseln eller importen görs av en lagerhållare inträder inte någon skattskyldighet vid själva införseln eller importen, men om varan sedan säljs till en icke-lagerhållare kommer skattskyldighet normalt att inträda. Om någon annan aktör för in eller importerar en begagnad vara kommer skattskyldighet normalt att inträda vid införseln eller importen. I promemorian föreslogs ingen ändring av detta system. Flera remissinstanser, bl.a. *Näringslivets regelnämnd*, *Svenskt Näringsliv*, *TechSverige* och *Inrego AB*, anser att införsel och import av begagnad elektronik ska undantas från beskattning. I flera fall motiveras detta med att svenska och utländska varor ska behandlas lika, vilket tyder på att det finns en missuppfattning av promemorians förslag. De regler som föreslås i promemorian innebär att begagnade varor behandlas lika oavsett om de som nya har sålts i Sverige eller utlandet. Under sin livscykel kommer båda att ha beskattats en gång. För båda varorna sker beskattningen då varan första gången förs in eller importerar till Sverige om importen eller införseln görs av en icke-lagerhållare. Om importen eller införseln görs av en lagerhållare sker beskattningen normalt, för båda varorna, i stället när varan första gången säljs till en icke-lagerhållare i Sverige. För varor som ”blir begagnade” i Sverige kommer beskattningen att inträffa tidigare i varans livscykel men sett till hela varans livscykel blir beskattningen lika. Om import av varor som ”blivit begagnade” i utlandet helt skulle undantas beskattning skulle det däremot innebära att sådana varor skulle gynnas framför svenska begagnade varor, vilket skulle riskera att slå mot återbruket av den

elektronik som har sålts i Sverige. Om en skattepliktig vara förs in som ny till Sverige eller tillverkas här kommer den normalt att beskattas, vilket påverkar varans pris. Detta påverkar även varans pris som begagnad. Ett högre nypris innebär ett högre pris som begagnad. Det innebär att priset på varor som har "blivit begagnade" i Sverige indirekt påverkas av skatten. Om import av begagnade varor från utlandet skulle undantas från skatt skulle priset på dessa varor inte påverkas av skatten, varken direkt eller indirekt. Sådana varor skulle därmed gynnas framför varor som har "blivit begagnade" i Sverige. Ett system som uppmuntrar till att importera utländska begagnade varor framför att återanvända motsvarande varor som redan finns i Sverige är inte rimligt. På sikt skulle ett sådant undantag även kunna leda till att företag som handlar med begagnad elektronik är beredda att betala mindre för svensk begagnad elektronik, eftersom de i stället kan köpa in skattebefriade varor som har blivit begagnade i utlandet till ett lägre pris. Det skulle medföra att det blir mindre intressant för svenska företag som har köpt in ny elektronik att sälja den till återbruk när den har blivit begagnad. Ett undantag för utländska begagnade varor skulle således innebära försämrade konkurrensvillkor för aktörer som vill återbruka redan beskattad elektronik. Ett annat argument som har framförts för att undanta införsel och import av utländska begagnade varor är att det inte finns tillräckligt med begagnad elektronik i Sverige för att täcka behovet. Att införa ett system där utländska begagnade varor gynnas framför svenska begagnade varor bedöms dock inte vara rätt sätt att lösa detta. I synnerhet inte eftersom den svenska marknaden även i dessa fall tillförs en vara som innehåller kemikalier. Det kan även noteras att de föreslagna förändringarna för avdragssystemet (se avsnitt 12.13.3.1) gör det betydligt enklare att få tillräcklig information om kemikalieinnehållet i begagnade produkter för att kunna göra korrekta avdrag. Regeringen bedömer sammantaget att införsel eller import av begagnade varor generellt inte bör undantas från skatt. De sedan tidigare föreslagna undantagen är dock tillämpliga även på införsel och import. Detta innebär exempelvis att om ett företag köper in elektronik som i Sverige har ägts av någon annan än en lagerhållare, skickar den till något annat EU-land för reparation och sedan fraktar tillbaka den till Sverige kommer någon skattskyldighet inte att inträda vid införseln.

För varor som har tillverkats innan den 1 juli 2017 blir dock situationen något annorlunda än vad som anges ovan. Med det tidigare föreslagna undantaget kommer en sådan vara som "blivit begagnad" i Sverige inte att omfattas av skatt. För att inte särbehandla varor som är tillverkade vid samma tidpunkt men befunnit sig i utlandet sedan dess bör därför även de undantas från beskattning. Regeringen föreslår därför ett generellt undantag från beskattning för varor som är tillverkade före den 1 juli 2017. Undantaget är tillämpligt även på svenska varor, men det kommer där att finnas en betydande överlappning mot övriga undantag.

Svensk Handel och TechSverige har nämnt situationen då en aktör i Sverige restaurerar begagnade varor och för in eller importerar reservdelar. Det kan konstateras att lösa komponenter i många fall omfattas av andra KN-nummer och därmed inte beskattas. Exempelvis tillhör datorer KN-nummer 8471 30, 8471 41 eller 8471 49, medan komponenter till datorer normalt omfattas av 8471 70 eller 8471 80.

Stena Recycling AB har ansett att det bör klargöras vad som gäller för elektronik som har samlats in vid återvinningscentraler, genom producentansvarsorganisationer eller från detaljhandeln. Dessa situationer behandlas i författningskommentaren (avsnitt 12.19).

Lagförslag

Förslagen innebär ändringar i 12 och 13 §§ lagen om skatt på kemikalier i viss elektronik, se avsnitt 11.7.

12.13.3.3 Ändrade regler för viss import och otillåten införsel

Regeringens förslag: Ett system med schablonbeskattning införs för import och otillåten införsel i de fall det inte av tulldeklarationen går att utläsa en varas nettovikt. Schablonbeloppen ska baseras på de tyngsta varor som normalt förekommer på marknaden inom varje kategori. Om beskattning har skett enligt schablon kan en skattskyldig inom två månader skriftligen lämna uppgifter till Tullverket om varans vikt för att få skatten beräknad enligt ordinarie regler.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorians förslag omfattade reglerna inte import där tillstånd för centraliserad klarering har använts. Schablonbeloppen indexerades även med hänsyn till bruttonationalprodukten och skulle indexeras fr.o.m. år 2023.

Remissinstanserna: *Dustin Group* och *Ekonomistyrningsverket* tillstyrker förslaget. *Elektronikbranschen* är positiv till förslaget, men är orolig över att tillräckliga kontroller inte kommer att utföras. *Applia*, *BSH Home Appliances AB*, *Grundig Nordic AB*, *Svensk Handel* och *TechSverige* undrar hur myndigheterna ska kunna bedriva tillsyn vid privatimport. *Företagarna* anser att tidsfristen för den skattskyldige att inkomma med uppgifter till grund för en ordinarie beskattning är för kort och borde förlängas till fyra månader. *Tullverket* påpekar att beskattning sker per vara och inte per försändelse, vilket innebär att en försändelse kan behöva deklarerats med flera olika koder. Det kommer att medföra ytterligare kostnader. Tullverket har även lämnat synpunkter på den praktiska hanteringen av betalning av mervärdesskatt i vissa fall. *Förvaltningsrätten i Falun* har inga invändningar mot förslaget. *Branschföreningen för storköksleverantörer* och *Branschföreningen professionell hygien & rengöring* avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: För att kunna beskatta en vara enligt kemikalieskattelagen krävs som ett minimum uppgifter om antal varor, varornas vikt samt varornas KN-nummer. Vid import från tredjeland framgår dessa uppgifter normalt av tulldeklarationen. Vissa typer av tulldeklarationer innehåller dock betydligt färre uppgifter än vad en standardtulldeklaration gör. På grund av ändringar av tullreglerna på EU-nivå, vilka ska vara införda senast den 31 december 2022, kan det uppkomma situationer då varornas nettovikt vid vissa former av import inte längre framgår av tulldeklarationen. Detta kommer främst att beröra privatpersoners import. Eftersom skatten baseras på varans nettovikt, dvs. varans vikt exklusive emballage, kan vikten inte fastställas genom att väga själva försändelsen. För att säkerställa att beskattning kan ske utan olägenheter även i dessa situationer bör därför specialregler införas.

En tänkbar lösning skulle kunna vara att den skattskyldige vid import av skattepliktig elektronik där uppgifter om nettovikt inte framgår av tulldeklarationen måste inkomma med en separat skattedeklaration som innehåller uppgifter om nettovikt. Ett sådant förfarande riskerar dock att bli administrativt betungande både för de skattskyldiga och beskattningsmyndigheten. För vissa varukategorier har vikten dessutom i praktiken mycket liten påverkan på beskattningen eftersom nästan alla varor som finns på marknaden väger så mycket att varan beskattas utifrån det maximala skattebeloppet per vara. Exempelvis kommer att de allra flesta tv-apparater att få samma skatt innan avdrag oavsett deras exakta vikt eftersom det maximala skattebeloppet per vara för övrig elektronik med dagens skattesatser innebär att alla varor som väger mer än ca 2,75 kilogram beskattas lika innan avdrag för kemikalieinnehåll.

En annan tänkbar lösning i en sådan situation skulle kunna vara att den skattskyldige vid import av skattepliktig elektronik föreläggs inkomma med en standardtulldeklaration, vilken innehåller uppgift om bl.a. nettovikt. Ett sådant förfarande riskerar dock också att bli administrativt betungande både för den skattskyldige och för

beskattningsmyndigheten med tanke på den mer omfattande uppgiftslämning som användningen av en standardtulldeklaration medför, särskilt som den skattskyldige i dessa situationer oftast är en privatperson.

Med detta i beaktande skulle en mer lämplig lösning kunna vara att varor vid import där uppgifter om nettovikt inte framgår av tulldeklarationen beskattas utifrån schablonbelopp per vara. Den skattskyldige kan sedan, om den anser att schablonen inte ger ett rättvist resultat, inkomma med uppgifter om vikt till beskattningsmyndigheten och få skatten beräknad utifrån dessa. Ett liknande system finns i dag i lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import, m.m. avseende privatpersoners import av alkohol, tobak och nikotinprodukter i vissa fall. Fördelen med ett sådant system är att den skattskyldige inte behöver inkomma med några ytterligare uppgifter om den är nöjd med resultatet av schablonbeskattningen samtidigt som det fortfarande finns en möjlighet för den skattskyldige att få skatten beräknad utifrån den faktiska vikten på varan. Ett sådant system bedöms utgöra en lämplig avvägning mellan att hålla nere administrationen och bibehålla exaktheten.

Utgångspunkten för schablonbeloppen är att de ska motsvara den skatt som varan hade fått om uppgifter om vikt hade funnits. Schablonen ska dock inte utgöra ett sätt att kringgå skatten. Eftersom den skattskyldige i praktiken kan välja om schablonen eller den faktiska vikten ska användas kan den välja att skatten ska beräknas utifrån vikt i de fall varan väger mindre än vad schablonen har baserats på. Det är dock osannolikt att en skattskyldig skulle välja att få skatten beräknad utifrån faktisk vikt om varan väger mer. Schablonbeloppen bör därför baseras på de tyngsta varor som normalt förekommer på marknaden inom varje kategori. Utifrån liknande resonemang bör schablonbeloppen baseras på en vara som inte medges skatteavdrag. Om den skattskyldige har uppgifter om att varans kemikalieinnehåll medför rätt till skatteavdrag kan den, i samband med att den inkommer med uppgifter om nettovikt och begär omprövning, även begära avdrag.

Att kräva att den skattskyldige direkt då skattskyldigheten inträder ska avgöra om den vill inkomma med uppgifter om vikt eller om skatten ska beräknas enligt schablon skulle medföra vissa praktiska problem. I de aktuella situationerna är den skattskyldige normalt inte personligen inblandad i vare sig deklARATIONEN eller transporten. Det skulle därför vara svårt att ta reda på den skattskyldiges åsikt direkt då skattskyldigheten inträder. Eftersom den skattskyldige i de aktuella situationerna normalt inte yrkesmässigt handlar med elektronik är det också rimligt att den ges en viss tid att överväga om den vill inkomma med uppgifter om vikt på varan eller acceptera schablonbeskattningen. Att låta frågan om hur skatten ska beräknas vara öppen alltför länge kan dock innebära en stor osäkerhet kring beskattningen. I promemorian föreslogs därför att den skattskyldige skulle få två månader på sig att bestämma om skatt ska beräknas enligt schablon eller faktisk vikt. *Företagarna* har ansett att detta är för kort tid och att tiden borde utökas till fyra månader. Att få reda på en uppgift om en varas vikt är i normalfallet mycket enkelt och bör inte kräva mer tid än två månader. Om den skattskyldige även vill få fram uppgifter om kemikalieinnehåll skulle det dock i ett individuellt fall kunna ta längre tid. I en sådan situation finns det emellertid inget som hindrar att den skattskyldige inom två månader inkommer med uppgifter om vikt och begär att skatten ska beräknas enligt dessa men samtidigt begär anstånd med att inkomma med ytterligare uppgifter. Liknande förfaranden tillämpas vid andra tidsfrister för omprövning eller överklagande. En begäran om att beräkning ska ske enligt faktisk vikt bör vara skriftlig och det nya beslutet bör ske genom omprövning av det tidigare.

Sammantaget föreslår regeringen att beskattning vid import då det inte av tulldeklarationen går att utläsa en varas nettovikt ska ske utifrån ett schablonbelopp per vara.

Schablonbeloppen ska baseras på de tyngsta varor som normalt förekommer på marknaden inom varje kategori. Om beskattning har skett enligt schablon kan en skattskyldig inom två månader skriftligen inkomma till Tullverket med uppgifter om nettovikten för att få skatten beräknad enligt ordinarie regler. *Lagrådet* har påpekat att det förfarande som föreslås i lagrådsremissen inte omfattar situationer då skyldigheten att betala skatt inträder vid import där tillstånd för centraliserad klarering har använts. Som nämnts ovan kommer de aktuella tulldeklarationerna med färre uppgifter främst att användas vid privatpersoners import. Det är inte aktuellt att utfärda tillstånd för centraliserad klarering till privatpersoner. Deklarationerna kan dock i vissa fall även användas av juridiska personer. I praktiken kommer det sannolikt att vara mycket sällsynt att de aktuella tulldeklarationerna används samtidigt som ett tillstånd för centraliserad klarering. Det finns dock inget formellt hinder mot att de används samtidigt. Regeringen föreslår därför att reglerna om schablonbeskattning ska gälla även då skyldigheten att betala skatt inträder vid import där tillstånd för centraliserad klarering har använts.

Vissa remissinstanser, däribland *Applia*, *Elektronikbranschen*, *Svensk Handel* och *TechSverige*, har ifrågasatt hur tillsynen vid privatimport ska gå till. De föreslagna reglerna påverkar inte när skatt ska betalas eller vem som är skattskyldig, utan endast hur skatten beräknas. Att skatten beräknas enligt schablon i vissa fall kommer inte att försvåra tillsynen. Eftersom kemikalieskatten hanteras samlat med mervärdesskatt och tull vid import kan även tillsynen normalt hanteras samlat. *Tullverket* har lämnat synpunkter på den praktiska hanteringen av betalning av mervärdesskatt i vissa fall. De föreslagna ändringarna påverkar inte hur sådan betalning sker.

Kemikalieskatten räknas årligen om utifrån förändringar i konsumentprisindex (KPI). Eftersom schablonbeloppen är tänkta att spegla de ordinarie skattebeloppen föreslår regeringen att de ska indexeras på samma sätt, se vidare avsnitt 12.13.3.1. Beloppen föreslås även justeras så att de speglar de ändrade skattebelopp som anges i det avsnittet. Eftersom de faktiska förändringarna i KPI överstigit de antaganden om prisutveckling som ingick i beräkningarna i det remitterade och lagrådsgranskade förslaget har schablonerna i förslaget justerats. Jämfört med lagrådsremissen justeras även beloppen med anledning av att riksdagen har röstat nej till förslagen i propositionen BNP-indexering av skatterna på kemikalier i viss elektronik och avfallsförbränning (prop. 2021/22:240) och någon BNP-indexering därmed inte kommer att ske för år 2023, se vidare avsnitt 12.12 och 12.13.3.1. I lagrådsremissen har det felaktigt angetts att indexering ska ske första gången för kalenderåret 2023. Detta är, vilket *Lagrådet* har påpekat, inte möjligt med hänsyn till den ikraftträdande tidpunkt som föreslås (se avsnitt 12.13.3.5). Det korrekta årtalet ska vara 2024.

I propositionen Nytt punktskattedirektiv och vissa andra ändringar (prop. 2021/22:61) föreslås vissa ändringar av definitionen för import, vilka bl.a. innebär att införsel av varor från tredjeland delas in i två kategorier, ”import” och ”otillåten införsel”. Riksdagen har antagit regeringens förslag (bet. 2021/22:SkU9, rskr. 2021/22:161). Ändringarna träder i kraft den 13 februari 2023. Reglerna om schablonbeskattning kommer då att omfatta både import och otillåten införsel.

Lagförslag

Förslagen innebär att det införs tre nya paragrafer, 7 a, 7 b och 15 c §§, i lagen om skatt på kemikalier i viss elektronik, se avsnitt 11.5 och 11.6.

12.13.3.4 Hänvisning till KN-nummer

Regeringens förslag: Hänvisningen till KN-nummer uppdateras till den version som gällde den 1 januari 2022. Vilka KN-nummer som omfattas av skatten uppdateras i vissa fall till närmast motsvarande nummer i den nya versionen.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Dustin Group* och *Ekonomistyrningsverket* tillstyrker förslaget. *Elektronikbranschen* anser att det generellt är bra med uppdatering av KN-nummer men påpekar att vissa industriprodukter som inte finns i hemmiljö omfattas, vilket inte kan vara syftet med lagen. *TechSverige* har inga synpunkter på att KN-numren uppdateras men anser att företaget borde få göra avdrag för produkter som inte riskerar att användas i människors hemmiljö. *Svensk Elektronik* anser att industriell användning ska undantas. *Förvaltningsrätten i Falun* och *Skatteverket* har inga invändningar mot förslaget. *Branschföreningen för storköksleverantörer* och *Branschföreningen professionell hygien & rengöring* avstyrker förslaget och anger att skatten träffar produkter som inte återfinns i människors hem.

Skälen för regeringens förslag: Skattepliktiga varor identifieras i dag genom s.k. KN-nummer. KN står för ”Kombinerade nomenklaturen” och är ett EU-gemensamt system på tullområdet som delar in varor i olika kategorier. I likhet med de flesta andra skatter är det en statisk hänvisning, dvs. en hänvisning en viss given lydelse. Det innebär att ändringar på tullområdet inte påverkar vilka varor som är skattepliktiga. I dag avser hänvisningen den version som gällde den 1 januari 2015. Eftersom det sedan dess har skett vissa förändringar av KN-nummer kan det i undantagsfall inträffa att en vara tillhör ett KN-nummer enligt versionen från 1 januari 2015 men ett annat KN-nummer enligt den nuvarande versionen, vilken tillämpas i tullsammanhang. För att undvika att en vara klassificeras olika i skatte- och tullsammanhang föreslår regeringen att hänvisningen till KN-nummer uppdateras till lydelsen enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2021/1832, vilket är den version som gällde den 1 januari 2022.

Fyra av de KN-nummer som omfattas av lagen, 8517 12, 8519 50, 8528 41 och 8528 51, finns inte i den version som gällde den 1 januari 2022. Nummer 8517 12 omfattar mobiltelefoner och har ersatts av 8517 13 och 8517 14. Det föreslås därför att KN-numret för skatten ändras från 8517 12 till 8517 13 och 8517 14. Nummer 8519 50 omfattar telefonsvarare. De ingår numera i nummer 8519 81, som redan omfattas av skatten. Det föreslås därför att nummer 8519 50 utgår. Numren 8528 41 och 8528 51 omfattar olika typer av datorskärmar. 8528 41 har ersatts med 8528 42, vilket gör att även KN-numret för skatten behöver uppdateras. För nummer 8528 51 finns ingen direkt motsvarighet på sexsiffrig nivå. Närmast motsvarande sexsiffriga nummer bedöms vara 8528 52. Regeringen föreslår därför att KN-nummer 8528 41 och 8528 51 i skatten ersätts med 8528 42 respektive 8528 52.

Elektronikbranschen, *Svensk Elektronik* och *TechSverige* har angett att skatten även omfattar produkter som inte återfinns i människors hem eller anser att sådan användning ska undantas från skatten. Detta är inte en fråga som uppkommer av den nu föreslagna uppdateringen, utan är kopplad till att skatten baseras på KN-nummer över huvud taget. De KN-nummer som anges i lagen och som avgör vilka varor som beskattas omfattar sådan elektronik som vanligtvis förekommer i människors hemmiljö. De aktuella KN-numren kan dock i vissa fall även inkludera varor som används, eller kan användas, på andra platser än människors hem. Vid lagens införande ansåg regeringen att det varken var möjligt eller lämpligt att beskatta varorna utifrån varje individuell varas faktiska användning. Fördelarna med att använda sig av det etablerade systemet med KN-nummer bedömdes överväga

nackdelarna. Det noterades även att i de fall varorna används även i andra miljöer än i hem, exempelvis i kontorsmiljöer, orsakar de spridning av farliga ämnen i dessa miljöer (prop. 2016/17:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor avsnitt 6.16.3.1). Denna bedömning kvarstår.

Lagförslag

Förslagen innebär ändringar i 1, 3 och 7 a §§ lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik, se avsnitt 11.7.

12.13.3.5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Ändringarna avseende beskattning av viss import och otillåten införsel ska träda i kraft den 31 december 2022. Övriga ändringar ska träda i kraft den 1 juli 2023. Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I regeringens förslag har det tillkommit en lag med ikraftträdande 13 februari 2023.

Remissinstanserna: *Elektronikbranschen* anser att de nya bestämmelserna ska träda i kraft först 2025. Ändringar i skattesatserna och vilka ämnen och produkter som omfattas leder till stor påverkan på företagen och ökad administration, vilket tar tid för företagen att anpassa sig till. *TechSverige* önskar en längre genomförandetid, förslagsvis ett ikraftträdande den 1 juli 2024. Även om det föreslås förenklingar kommer nya skatteberäkningar att behöva göras, vilket tar tid. Regelförenklingarna för begagnathandeln kan dock genomföras tidigare. *Inrego AB* anser att förändringarna avseende begagnade varor ska träda i kraft tidigare. Förändringarna kan underlätta administrationen för återanvändningsföretag och det är viktigt att de sker så snabbt som möjligt. *Förvaltningsrätten i Falun* och *Skatteverket* har inga invändningar mot förslaget. *Tullverket* anger att den tulldeklaration som är anledningen till de ändrade reglerna för viss import inte kommer att vara fullt utvecklad till den 31 december 2022.

Skälen för regeringens förslag: Som nämnts i avsnitt 12.13.3.3 ska de ändringar i tullreglerna som medför att uppgift om nettovikt i vissa fall inte längre kommer att finnas i tulldeklarationerna vara införda senast den 31 december 2022. Även om *Tullverket* har angett att den nya tulldeklarationen inte kommer att vara fullt utvecklad detta datum anser regeringen att de nya reglerna om schablonbeskattning vid import i vissa fall ändå bör finnas på plats i tid. Så som reglerna är utformade tillämpas de enbart om information om en varas nettovikt inte går att utläsa av tulldeklarationen. För att ge *Tullverket* och de skattskyldiga tid på sig att förbereda förändringen bör reglerna dock inte heller träda i kraft tidigare. Regeringen föreslår därför att ändringarna avseende beskattning av viss import och otillåten införsel (avsnitt 12.13.3.3) ska träda i kraft den 31 december 2022. I avsnitt 12.13.3.3 föreslår regeringen, till skillnad från vad som föreslås i promemorian och lagrådsremissen, att reglerna om schablonbeskattning ska gälla även då skyldigheten att betala skatt inträder vid import där tillstånd för centraliserad klarering har använts. Reglerna om skattskyldighetens inträde vid sådan import kommer den 13 februari 2023 att flyttas. Vid denna tidpunkt behöver därför även hänvisningen i schablonreglerna uppdateras. Regeringen föreslår, i enlighet med Lagrådets förslag, en sådan ändring med ikraftträdande den 13 februari 2023.

För övriga ändringar finns det ingen tidpunkt då de måste vara införda. Bland de remissinstanser som har yttrat sig finns både synpunkter att ikraftträdandet bör flyttas fram och att förändringarna för begagnade varor bör träda i kraft tidigare. Föränd-

ringarna kommer att innebära ändrade skattesatser, vilket både företag och myndigheter behöver uppdatera i sina system. De uppdaterade KN-numren kan i enstaka fall innebära en skillnad för vilka varor som omfattas, men innebär samtidigt en förenkling då samma KN-nummer i större utsträckning kommer att användas i skatte- och tullsammanhang. I övrigt innebär de föreslagna förändringarna enbart förenklingar. De skattskyldiga som hade tillräckligt underlag för att göra avdrag enligt tidigare regler kommer att kunna använda det underlaget även enligt de föreslagna reglerna. Att ändringarna avser förenklingar i systemet talar för att de bör träda i kraft så snart som möjligt. Samtidigt bör både myndigheter och de skattskyldiga få tillräcklig tid på sig att anpassa sig till det nya systemet. Det finns även skäl att genomföra ändringarna så samlat som möjligt för att undvika att de skattskyldiga behöver anpassa sina rutiner och system vid flera olika tillfällen. Sammantaget bedömer regeringen att ett ikraftträdande den 1 juli 2023 är väl avvägt. Regeringen föreslår därför att ändringarna om ett enklare avdragssystem (avsnitt 12.13.3.1), tydligare och enklare regler för begagnade varor (avsnitt 12.13.3.2) och hänvisningar till KN-nummer (avsnitt 12.13.3.4) ska träda i kraft den 1 juli 2023.

Eftersom de föreslagna ändringarna gäller skatteregler och i enskilda fall kan innebära att en vara får högre skatt bör de inte ges retroaktiv verkan. Regeringen föreslår därför att äldre bestämmelser fortfarande ska gälla för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

De föreslagna ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna innebär att de nya reglerna om beskattning och avdrag tillämpas då skattskyldigheten inträder efter ikraftträdandet. Detta innebär att en viss modell av en produkt beskattas olika före och efter ikraftträdandet. Om skattskyldigheten inträder efter ikraftträdandet kommer de nya, lägre, skattesatserna och de förenklade avdragsreglerna att tillämpas. När det gäller reglerna för begagnade varor är det tidpunkten då skattskyldigheten annars skulle ha inträtt som avgör om den nuvarande eller den nya lydelsen av undantaget används. Om en händelse som normalt medför skattskyldighet inträffar den 1 juli 2023 eller senare tillämpas den nya lydelsen av bestämmelsen. Eftersom undantaget baseras på historiska händelser (se avsnitt 12.13.3.2) kan det dock bli aktuellt att se till händelser som har inträffat innan ikraftträdandet för att avgöra om undantaget är tillämpligt.

12.13.4 Konsekvensanalys

Syfte och alternativa lösningar

Ett enklare avdragssystem

Syftet med det föreslagna avdragssystemet är främst att förenkla administrationen, både för de skattskyldiga och beskattningsmyndigheterna. Detta bedöms i sin tur kunna ha positiva effekter även på skattens styreffekt, eftersom det gör det lättare för de skattskyldiga att få den information som krävs för att få rätt avdrag och lättare för myndigheterna att kontrollera avdragen. Varor bör därför i praktiken få det avdrag de har rätt till enligt lagstiftningen i större utsträckning. En alternativ lösning hade varit att genomföra det förslag som utvärderingen presenterade. Effekterna av det redogörs för i avsnitt 12.13.3.1. En annan alternativ lösning är att enbart rätta de fel som utvärderingen hittade i bilagan, men i övrigt inte genomföra några förändringar. Det skulle medföra att skattens effekter blir liknande som i dag.

Tydligare och enklare regler för begagnade varor

Syftet med de föreslagna förändringarna är främst att de varor som i dag är undantagna beskattning i lagtexten verkligen blir undantagna i praktiken. Det har även skett en viss utvidgning av undantaget. Ett annat syfte är att reglerna ska bli enklare att förstå och tillämpa. En alternativ lösning hade varit att behålla reglerna som de ser ut i

dag. Eftersom det i debatten kring kemikalieskatten synes förekomma en del missuppfattningar kring vad som ska bevisas och vilka beviskrav som ställs har detta dock bedömts inte vara lämpligt.

Ändrade regler för viss import och otillåten införsel

På grund av ändringar av tullreglerna på EU-nivå kan det i framtiden inträffa att varors nettovikt vid vissa former av import inte längre framgår av tulldeklarationen. Syftet med de föreslagna ändringarna är att kunna hantera beskattningen vid sådan import utan att öka administrationen. En alternativ lösning skulle vara att skatten i dessa fall skulle deklarerars i en separat deklaration. Ett sådant system riskerar dock att bli administrativt betungande och sammantaget vara sämre än det föreslagna systemet. En annan alternativ lösning skulle vara att Tullverket eller transportören öppnade alla försändelser i de aktuella fallen och vägde dem manuellt. Det bedöms dock vara olämpligt, inte minst på grund av den kraftigt ökade administration det skulle medföra.

Hänvisning till KN-nummer

Syftet med ändringen är att underlätta hanteringen genom att samma KN-nummer i större utsträckning kan användas vid beskattning och i tullsammanhang. En alternativ lösning är att behålla den nuvarande hänvisningen till de KN-nummer som gällde 2015. Även om historiska data för KN-nummer normalt finns tillgängliga bedöms det underlätta hanteringen både för myndigheterna och de skattskyldiga om numren uppdateras.

Offentligfinansiella effekter

Ett enklare avdragssystem

Förslaget innebär att kemikalieskattens avdragssystem förenklas så att rätten till avdrag enbart påverkas av om varan innehåller brom, klor eller fosfor och inte huruvida ämnet är reaktivt eller additivt tillsatt. Uppgifter om huruvida ett ämne är additivt eller reaktivt tillsatt kommer därför inte att behövas med förslaget. Den bilaga till lagen som i dag beskriver om vissa vanligen förekommande ämnen normalt tillsätts additivt eller reaktivt tas bort. Varor som inte innehåller brom eller klor medges avdrag med 50 procent medan varor som därutöver inte heller innehåller fosfor medges avdrag med 95 procent.

Förslaget bedöms medföra att andelen avdrag kommer påverkas i viss utsträckning, men i vilken utsträckning är mycket svårt att bedöma. För att kunna göra en bedömning behövs uppgifter om huruvida brom, klor och fosfor tillsätts additivt eller reaktivt i de elektronikvaror som i dag betalar kemikalieskatt. I dag medges avdrag med 50 procent om en vara inte innehåller additivt tillsatt brom eller klor, men varan kan fortfarande innehålla antingen reaktivt tillsatt brom eller klor eller additivt tillsatt fosfor. Utifrån uppgifter från Skatteverket kan en bedömning göras över hur stor andel avdrag som i dag görs med 50 procent, vilket kan ge en indikation över de volymer som medges avdrag för avsaknad av additivt tillsatt brom och klor. Det finns dock inga uppgifter över hur kemikalieinnehållet i de varor som medges 50 procent avdrag fördelar sig mellan å ena sidan reaktivt tillsatt brom eller klor och å andra sidan additivt tillsatt fosfor. Med det föreslagna systemet kommer varor som innehåller (reaktivt tillsatt) brom eller klor inte att medges något avdrag, medan de varor som innehåller (additivt tillsatt) fosfor fortsatt kommer att medges 50 procent avdrag. För att veta hur stor andel som kommer ha rätt till avdrag med 50 procent med förslaget hade således uppgifter om fördelningen mellan brom/klor och fosfor behövts. Dessa uppgifter har inte varit möjliga att få fram. I Kemikalieinspektionens och Skatteverkets utvärdering gjordes analyser över innehåll av klorerade, bromerade och fosforin-

hållande ämnen i några elektronikprodukter. I analyserna gjordes även en bedömning av om ämnena tillsats additivt eller reaktivt. Analyserna ger en viss indikation över om ämnet är additivt eller reaktivt tillsatt, men eftersom ämnen i endast två olika produktgrupper undersöktes (mikrovågsugnar och bärbara datorer) är det svårt att dra några generella slutsatser för alla varugrupper som omfattas av kemikalieskatten.

Om ett antagande görs att 20 procent av de volymer som i dag medges avdrag med 50 procent innehåller reaktivt brom och klor skulle det innebära att storleken på dessa avdrag minskar med 20 procent. Det skulle innebära att nettoskatteintäkterna skulle öka.

För att medges avdrag med 90 procent krävs i dag att varorna, förutom att de inte innehåller brom eller klor (varken additivt eller reaktivt tillsatt), inte innehåller additivt tillsatt fosfor. Det innebär att en vara som medges 90 procent avdrag inte får innehålla vare sig brom, klor eller additivt tillsatt fosfor, men den kan innehålla reaktivt tillsatt fosfor. Förslaget innebär att avdrag med 95 procent i stället för 90 procent medges varor som varken innehåller brom, klor eller fosfor, oavsett hur det är tillsatt. För att kunna bedöma effekterna av förslaget hade uppgifter över hur stora volymer av de varor som i dag medges 90 procent avdrag som innehåller reaktivt tillsatt fosfor behövts. Som beskrivits ovan har det varit svårt att få fram uppgifter om huruvida ämnena är additivt eller reaktivt tillsatta. I Kemikalieinspektionens och Skatteverkets utvärdering identifierades ingen reaktivt tillsatt fosfor i några av analyserna, men eftersom det var ett begränsat urval av produkter är det svårt att dra några generella slutsatser för alla varugrupper som omfattas av kemikalieskatten. Utifrån uppgifter från Skatteverket kan en bedömning göras gällande andelen som medges avdrag med 90 procent i dag, men ett antagande behöver göras gällande förekomsten av reaktivt tillsatt fosfor.

Vid ett antagande att det är mindre vanligt att fosfor är reaktivt tillsatt i de elektronikvaror som omfattas av skatten och att endast 10 procent av varorna innehåller reaktivt tillsatt fosfor, skulle andelen som i dag medges avdrag med 90 procent minska med 10 procent. Förslaget innebär samtidigt att avdrag ska medges med 95 procent av skatten i stället för 90 procent, vilket innebär att storleken på avdragen ökar. Den ena effekten ökar nettoskatteintäkterna medan den andra minskar dem.

Förslaget om ett enklare avdragssystem syftar i första hand till att det ska bli en förenkling för de företag som hanterar skatten och utgångspunkten är att det inte ska uppstå någon offentligfinansiell effekt. Med antaganden som beskrivits ovan skulle nettoskatteintäkterna dock öka om inte några ytterligare ändringar gjordes. I förslaget ingår emellertid även justeringar av skattesatserna, och nivåerna på dessa har valts utifrån en ambition att de sammantagna intäkterna från kemikalieskatten ska hållas så gott som oförändrade.

En uppskattning behöver därför göras över de beräknade kemikalieskatteintäkterna år 2023 när förslaget föreslås träda i kraft. Med hjälp av uppgifter från Skatteverket över skatteintäkter från kemikalieskatten kan en sådan uppskattning göras. Kemikalieskatteintäkter och avdrag som avser år 2020 skrivs fram till år 2023 och skattesatserna beräknas justerade för KPI-utveckling. På så sätt kan andelen avdrag beräknas för 2023 och sedan en uppskattning göras över vilka skattenivåer som skulle behövas för att ge de prognostiserade nettoskatteintäkterna för 2023. Taknivån i skatten justeras nedåt något för att även varor som i dag slår i taket ska omfattas. Det finns stora osäkerheter i dessa beräkningar, framför allt eftersom de bygger på vilket antagande som görs om förändringar i avdragen som en följd av den föreslagna förenklingen i avdragssystemet.

Förslaget innebär en sänkning av skattesatsen på vitvaror från 12 till 11 kronor per kilogram och en sänkning av skattesatsen på övrig elektronik från 181 till 160 kronor per kilogram. Detta innebär en sänkning av skattesatsen med omkring 10 procent för respektive kategori. Taket sänks från 497 till 489 kronor per vara vilket är en sänkning med omkring 2,6 procent. Förändringarna bedöms innebära en negativ offentlig-finansiell effekt. För 2023 minskar skatteintäkterna med omkring 0,01 miljarder kronor (halvårseffekt) och för 2024 minskar skatteintäkterna med omkring 0,02 miljarder kronor. *Applia* och *Grundig Nordic AB* påtalar i sina remissvar att föreslagna förändringar innebär att skattebasen ökar. Det stämmer inte. Samma varor som tidigare omfattas men möjligheterna till avdrag har förändrats och skattesatserna har justerats på ett sätt som sammantaget bedöms leda till minskade skatteintäkter. Antagandena bakom beräkningarna är redovisade tidigare i detta avsnitt.

Tydligare och enklare regler för begagnade varor

Förslaget gällande begagnade varor syftar till att tydliggöra och förenkla vad som gäller vid hanteringen av begagnade varor. Förslaget innebär även att varor som tillverkades före den 1 juli 2017 undantas från beskattning. Förändringarna innebär att det blir tydligare när begagnade varor ska undantas från skatt samt att äldre varor undantas från beskattning i större omfattning.

Förtydligandet förväntas leda till att tillämpningen i praktiken blir mer lik så som den har varit i lagtexten, där begagnade varor i de flesta fall inte beskattas. Det kan innebära att aktörer som tidigare betalat in kemikalieskatt, men som enligt lagtexten egentligen inte hade behövt göra det, med förtydligandet inte kommer att betala kemikalieskatt. Redan med nuvarande regler har aktörer rätt att begära omprövning av skattebeslut och om det skulle visa sig att skattskyldighet inte skulle ha inträtt har de rätt till återbetalning. Förslaget i denna del bedöms inte leda till någon offentlig-finansiell effekt.

Det är svårt att bedöma hur många varor som tillverkats innan 2017 och som med förslaget kommer att kunna säljas vidare utan att beskattas. Det är även svårt att bedöma hur många av dessa varor som skattskyldighet har inträtt för och som därför är undantagna redan med nuvarande lagstiftning. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2023 och varor som undantas från beskattning kommer då att kunna vara sex år eller äldre. För många elektronikprodukter kan det anses vara en lång tid ur vidareförsäljningsperspektiv. För vissa elektronikprodukter som är mindre känsliga för att anses föråldrade kan däremot undantaget bli tillämpligt. Det bedöms dock vara i en försumbar omfattning. Förslaget bedöms därmed inte innebära någon offentlig-finansiell effekt.

Ändrade regler för viss import och otillåten införsel

Sammantaget bedöms under 2021 ca 5 miljoner kronor ha betalats i skatt av privatpersoner vid privatimport. En övergång till en schablonmässig beskattning som huvudregel vid privatimport skulle medföra att skatten per vara som utgångspunkt blir högre då schablonbeloppen är något högre än de genomsnittliga ordinarie skattebeloppen för berörda varor. I dessa fall är det samtidigt möjligt för den enskilde att själv inkomma med uppgifter som möjliggör att skatten beräknas i enlighet med att ordinarie regler. Sammantaget förväntas därför ingen offentlig-finansiell effekt uppstå.

Hänvisning till KN-nummer

Förslaget bedöms inte medföra några offentlig-finansiella effekter.

Effekter för företagen

Syftet med förslaget om förenklingar i avdragssystemet är att det ska bli enklare för företag att göra avdrag. Som beskrivits ovan kan det ibland vara svårt för skattskyldiga att få information om det exakta kemikalieinnehållet i en vara, vilket kan försvåra möjligheterna att göra de avdrag som de eventuellt skulle ha rätt till. Förslaget kan initialt, i likhet med alla regeländringar, innebära en viss ökad administration för att sätta sig in i de nya reglerna. Effekterna på sikt kommer att variera mellan olika företag. För företag som i dag får uppgifter om kemikalieinnehåll från tillverkarna kommer förslaget inte att medföra några större förändringar eftersom tillverkarnas uppgifter kommer att kunna användas på samma sätt även med de nya reglerna. Det blir dock betydligt enklare för företagen att själva kontrollera en tillverkares uppgifter, vilket minskar administrationen. För företag som i dag inte kan få uppgifter från tillverkaren, vilket kan vara fallet för mindre företag, kommer förändringen att medföra en kraftig minskning av administrationen för att få fram korrekta uppgifter. För företag som i dag väljer att inte skaffa uppgifter om kemikalieinnehåll på grund av att det är för administrativt krångligt kommer förslaget att innebära ökade möjligheter att få de skatteavdrag de har rätt till.

I Kemikalieinspektionens och Skatteverkets utvärdering gjordes en mindre undersökning över företagens uppfattning av administrationens omfattning generellt och där framkom att det fanns en stor variation mellan olika företag. Undersökningen var visserligen i begränsad omfattning och urvalsstorleken för liten för att några generella slutsatser ska kunna dras, men informationen som framkommit kan ge en viss indikation om hur företag upplever administrationen av kemikalieskatten. Gällande tidsåtgången för att bedöma kemikalieinnehållet i nya varor framkom att det varit svårt att uppskatta, men uppskattningsvis varierar den mellan noll och 80 timmar per varumodell. Det innebär en kostnad på mellan noll och 33 000 kronor enligt utvärderingen. För de företag som behöver avsätta mycket tid för att få fram information kring kemikalieinnehållet kan det även påverka vilket sortiment företaget kan erbjuda. De har inte möjlighet att byta sortiment lika ofta eftersom det tar tid att få fram uppgifter om kemikalieinnehåll i nya varor, vilket kan vara en konkurrensnackdel. Förslaget om förenklingar i avdragssystemet borde öka möjligheterna att byta sortiment eftersom tidsåtgången att få fram information kring kemikalieinnehåll minskar. Det borde således vara en konkurrensfördel för de företag som i dag behövt begränsa sitt sortiment.

Skattesatserna räknas årligen om för att ta hänsyn till KPI. Nya skattesatser gäller därför fr.o.m. den 1 januari varje år. Förslaget om ett enklare avdragssystem föreslås träda i kraft den 1 juli 2023 och innebär att nya skattesatser kommer att gälla från det datumet. Skattskyldiga kommer därmed att behöva administrera två ändringar under ett år. Det kan komma att innebära viss tillfällig ökning i administration för de skattskyldiga. Hur mycket tid som ändringarna tar i anspråk beror bl.a. företagets storlek, på hur kemikalieskatten hanteras och vilka interna system som behöver ändras. Vissa företag kan behöva avsätta en del tid för att uppdatera och ändra i alla system vid ändrade skattesatser. I undersökningen framkom att ett av de upplevda problemen med skatten var att den ändras relativt ofta och att det skapar merarbete.

Alla skattskyldiga som betalar kemikalieskatt kommer att påverkas av ändringarna. Det fanns i början av 2020 totalt omkring 750 aktörer som deklarerade kemikalieskatt enligt utvärderingen. Det inkluderar godkända lagerhållare som var flest till antal (603), registrerade mottagare (82) och aktörer som deklarerade per händelse (65). Lagerhållare betalade in den största andelen av kemikalieskatten. Den största andelen av godkända lagerhållare och registrerade mottagare, omkring 65 procent, fanns år 2019 inom detalj- och partihandeln, omkring 20 procent fanns inom service och tjänster (som bl.a. information, kommunikation, uthyrning och utbildning) och knappt

15 procent inom tillverkningsindustri inklusive bygg enligt utvärderingen. Under hösten 2020 tillkom även en ny kategori skattskyldiga, registrerade EU-handlare. Den bedöms främst bestå av utländska företag inom detaljhandeln. Regelrådet anser att promemorians redovisning av berörda företag utifrån storlek är bristfällig. Den överväldigande majoriteten av företag inom detalj- och partihandel har färre än 50 anställda. Detsamma gäller företag inom service och tjänster.

Effekter för enskilda och offentlig sektor

Som en följd av den ändring som föreslogs i propositionen Vårändringsbudget för 2020 (prop. 2019/20:99 avsnitt 5.2) kan enskilda konsumenter som köper skattepliktig elektronik från tredjeland, förutom tull och mervärdesskatt, även bli skyldiga att betala kemikalieskatt fr.o.m. den 1 oktober 2020. Det bedömdes vid införandet innebära en viss ökad administration för de enskilda konsumenterna eller deras ombud. Sammantaget bedömer Tullverket att drygt 5 miljoner kronor i kemikalieskatt betalades in av privatpersoner på detta sätt under 2021 för varor som sammantaget vägde ca 85 ton och med ett värde på drygt 72 miljoner kronor. Totalt handlar det om drygt 23 000 ärenden som Tullverket har hanterat under 2021. Främst handlar det om privatimport av elektronik från Kina. Det är i första hand fråga om datorer, mobiltelefoner och mindre hushållsapparater, dvs. övrig elektronik, som importeras av enskilda konsumenter. Privatimport av vitvaror är mindre vanligt. I genomsnitt uppgår skattebeloppet per köptillfälle för elektronikvaror till 243 kronor. Hanteringen av dessa ärenden påverkas av att beskattning av privatimport inte längre kan ske baserat på tulldeklarationen. Förslaget att i stället beräkna skatten utifrån schablonbelopp innebär en förenklad hantering så länge som schablonmetoden tillämpas. Om den enskilde vill få skatten beräknad enligt de ordinarie reglerna måste dock denne själv inkomma med uppgifter om vikt och eventuellt kemikalieinnehåll, vilket innebär en något ökad administration för dessa konsumenter jämfört med tidigare. Bedömningen är dock att schablonmetoden kommer att tillämpas i majoriteten av ärendena där uppgifter om vikt inte framgår av tulldeklarationen, varför den sammantagna påverkan som regeländringen medför för enskilda konsumenters administrativa börda förväntas vara begränsad.

Förslaget bedöms inte påverka offentlig sektor.

Effekter för hälsa och miljö

Som angavs i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 6.16.5) och i propositionen Vårändringsbudget för 2019 (prop. 2018/19:99 avsnitt 5.8.4) förväntas kemikalieskatten innebära att försäljningen av viss elektronik minskar samtidigt som andelen elektronik som innehåller mindre skadliga flamskyddsmedel förväntas öka. Förslaget innebär förenklingar och förtydliganden som bedöms leda till att fler aktörer som betalar kemikalieskatt har möjlighet att bedöma kemikalieinnehållet i en vara och därmed lättare kan hantera skatten. Detta skulle kunna leda till att aktörer får ökad kännedom om kemikalieinnehållet i varorna, vilket i praktiken skulle kunna leda till en förbättrad styreffekt. Om styreffekten förbättras och leder till att användning av skadliga flamskyddsmedel och övriga farliga ämnen som denna typ av elektronik kan innehålla minskar något, skulle det kunna bidra till att färre drabbas av sjukdomar och skador relaterade till denna typ av kemikalier och förstärka de hälsomässiga vinsterna.

Näringslivets regelnämnd lyfter i sitt remissvar risken för att produkter producerade utomlands med högt innehåll av kemikalier kommer in i Sverige via privatimport. I del 1 av den utvärdering som Skatteverket och Kemikalieinspektionen genomfört undersöktes frågan om privatimport. Där konstaterades att tillgängliga siffror bör tolkas med

försiktighet men att de underlag man studerat indikerar att skatten inte har lett till en ökad direktimport. Efter den period som myndigheterna har studerat har dessutom ändringar genomförts så att privatimport beskattas i betydligt större omfattning. Regeringen har inte anledning att tro att de nu föreslagna förändringarna påverkar incitamenten att privatimportera jämfört med den nuvarande utformningen av skatten.

Effekter för myndigheter och de allmänna förvaltningsdomstolarna

De föreslagna ändringarna innebär en viss ökad administration under ikraftträdandeåret för Skatteverket. Framför allt innebär delarna om förenklingar i avdragssystemet, tydligare och enklare regler för begagnade varor samt hänvisningar till KN-nummer att Skatteverket behöver uppdatera både intern och extern information samt deklaraionsblanketter. Åtgärderna ingår i den anpassning som årligen görs på grund av ny eller förändrad lagstiftning, och eventuella ökade kostnader ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar. Förslaget syftar till att förenkla för företagen och om de skattskyldiga därmed lämnar korrekta uppgifter i större utsträckning bedöms förslaget på sikt att innebära något minskade kostnader för Skatteverkets handläggning och kontroll. Förslaget om ändrade regler för viss import och otillåten införsel innebär en viss ökad administration för Tullverket. Ändringarna är en följd av de ändringar av tullregler som görs på EU-nivå och där varornas nettovikt vid vissa former av import inte längre kommer att framgå av den tulldeklaration med färre uppgifter som då kan användas. Tullverket behöver uppdatera både intern och extern information ikraftträdandeåret. Det kan hända att det även fortsättningsvis blir en viss ökad administration beroende på om privatpersoner vid import kommer att välja att lämna in manuella uppgifter om varans vikt och inte använda schablonen. Det är svårt att avgöra i vilken utsträckning det kommer att ske, men det är troligt att det kommer innebära en viss ökad administration för Tullverket. Sett till Tullverkets verksamhet i stort bedöms dock ökningen vara försumbar. I utvärderingen uppskattades Tullverkets administrativa kostnader för hanteringen av kemikalieskatten till 0,76 miljoner kronor 2019. Dessa kostnader kan komma att öka något med förslaget men ska hanteras inom Tullverkets befintliga ekonomiska ramar.

Det enklare avdragssystemet skulle kunna påverka måltillströmningen till allmänna förvaltningsdomstolar. Att det blir enklare att få rätt avdrag borde innebära att färre skattskyldiga väljer att överklaga beskattningsmyndigheternas beslut. Myndigheternas ökade kontrollmöjligheter skulle dock kunna påverka antalet mål i motsatt riktning, eftersom fler kontroller kan leda till fler överklaganden. De tydligare reglerna för begagnade varor skulle kunna leda till en viss minskning av antalet mål eftersom det blir tydligare vad som gäller och färre skattskyldiga väljer att överklaga. Övriga förslag bedöms inte påverka de allmänna förvaltningsdomstolarna. Det kan noteras att det enligt nuvarande regler finns ytterst få mål som avser kemikalieskattelagen. Sammantaget bedöms påverkan på de allmänna förvaltningsdomstolarnas kostnader vara försumbar sett till verksamheterna som helhet. Eventuella tillkommande kostnader ska därför hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Förslagets förenlighet med EU-rätten

Kemikalieskattelagen bedömdes vid införandet vara förenlig med EU-rätten. De nu föreslagna ändringarna avser främst att underlätta administrationen av skatten. De skiljer generellt inte på svenska och utländska aktörer. I de föreslagna reglerna för begagnade varor hänvisas till vissa händelser som ska ha inträffat i Sverige. Dessa sammanfaller dock normalt med skattskyldighetens inträde. Det är alltså inte fråga om en skillnad mellan svenska och utländska varor, utan mellan beskattade och obeskattade varor. För varor tillverkade innan den 1 juli 2017, då varans hantering i Sverige i vissa fall inte motsvaras av att skattskyldighet har inträtt, föreslås ett generellt

undantag även för varor som aldrig har befunnit sig i Sverige. I de föreslagna reglerna för import i vissa fall kommer utländska varor att beskattas utifrån en schablon, snarare än faktiska uppgifter. Detta beror dock på att uppgifterna i dessa fall saknas i tulldeklarationen. Den skattskyldige har också möjlighet att inkomma med de saknade uppgifterna och då få varorna behandlade på samma sätt som svenska varor. Sammantaget bedöms de föreslagna ändringarna vara förenliga med EU-rätten. I samband med införandet av kemikalieskattelagen anmäldes den som en teknisk föreskrift enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informations-samhällets tjänster. *Kommerskollegium* anser att även de nu föreslagna ändringarna behöver anmälas. Regeringen instämmer i den bedömningen.

Övriga effekter

Syftet med förslaget är att förenkla och förtydliga delar i kemikalieskatten samtidigt som den offentligfinansiella effekten inte ska påverkas nämnvärt. Förslaget bedöms därför inte påverka sysselsättning eller den ekonomiska jämställdheten. Förslaget bedöms inte heller få några fördelningsmässiga effekter.

Skatt på konsumtion – mervärdesskatt

12.14 Höjd mervärdesskatt på vissa reparationer

Regeringens bedömning: Mervärdesskatten på reparationer av cyklar, skor, lädervaror, kläder och hushållslinne bör höjas från 6 procent till 12 procent.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 april 2023.

Skälen för regeringens bedömning: Den 1 januari 2017 sänktes mervärdesskattesatsen för reparationer av cyklar med tramp- eller vevanordning, skor, lädervaror, kläder och hushållslinne från 25 procent till 12 procent. Den 1 juli 2022 sänktes skattesatsen ytterligare, från 12 procent till 6 procent.

Mervärdesskatten är en effektiv skatt och bör värnas som intäktskälla för staten. Utgångspunkten bör därför vara en enhetlig mervärdesskatt. För att skapa större enhetlighet i mervärdesskattesystemet anser regeringen att mervärdesskatten för reparationer av cyklar med tramp- eller vevanordning, skor, lädervaror, kläder och hushållslinne bör höjas från 6 procent till 12 procent. Genom att höja mervärdesskattesatsen från 6 till 12 procent behandlas dessa tjänster mer likt varor och tjänster som beskattas med normalskattesatsen.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 april 2023. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bedöms öka skatteintäkterna med knappt 60 miljoner kronor 2023 (effekt för tre kvartal). Därefter bedöms skatteintäkterna öka med knappt 80 miljoner kronor per år.

Övriga skattefrågor

12.15 Nya krav på betaltjänstleverantörer att lämna uppgifter

Regeringens bedömning: En skyldighet för betaltjänstleverantörer att dokumentera och rapportera uppgifter om gränsöverskridande betalningstransaktioner till Skatteverket bör införas.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2024.

Skälen för regeringens bedömning: Under våren 2020 beslutades inom EU ett nytt direktiv inom mervärdesskatteområdet samt tillhörande förordning om administrativt samarbete som avser åtgärder för att stärka det administrativa samarbetet för att bekämpa mervärdesskattebedrägeri. Direktivet är en ändring i direktiv 2006/112/EG (mervärdesskattedirektivet) som innebär att betaltjänstleverantörer ska dokumentera och redovisa uppgifter om gränsöverskridande betalningar som de genomför. Uppgifterna ska skickas till Skatteverket som sänder dessa vidare till Europeiska kommissionen, som i sin tur samlar uppgifterna i ett centralt elektroniskt system kallat CESOP. Förordningen är en ändring av förordning (EU) 904/2010 om administrativt samarbete och innehåller administrativa regler för hur insamlingen och hanteringen av uppgifter ska gå till. Direktivet och förordningen ska börja tillämpas den 1 januari 2024.

Regeringen beslutade den 22 oktober 2020 att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera och lämna förslag till vilka författningsändringar som behövs för att genomföra direktivet i svensk rätt och för att anpassa svensk rätt till förordningen samt analysera om det behöver införas några ytterligare sanktioner. Utredningen redovisade sitt uppdrag den 31 maj 2022 i betänkandet Nya krav på betaltjänstleverantörer att lämna uppgifter (SOU 2022:25). Betänkandet har remissbehandlats.

Författningsändringar behövs för att genomföra direktivet och anpassa svensk rätt till förordningen. Regeringen avser att återkomma till riksdagen under våren 2023 med ett förslag. Ett sådant förslag bör träda i kraft den 1 januari 2024.

Förslaget bedöms öka statens intäkter med 0,1 miljarder kronor 2024, varaktigt bedöms förslaget öka statens intäkter med 0,5 miljarder kronor per år.

12.16 Utvärderingen av utjämningsordningen med Danmark

Riksdagen har under våren 2012 tillkännagett för regeringen det som anförs i reservation 15 under punkt 16 om öresundsavtalet (bet. 2011/12:SkU13 reservation 15 punkt 16, rskr. 2011/12:170). Av tillkännagivandet följer att skatteavtalet med Danmark måste förhandlas om i syfte att förbättra balansen mellan bosättningskommun och arbetskommun vid beskattning av gränspendlare i Öresundsregionen (bet. 2011/12:SkU13. s. 65 och 66). För att möjliggöra ett ställningstagande i frågan pågår ett gemensamt arbete med Danmark för att utvärdera den utjämningsordning som finns i 2003 års avtal mellan Sverige och Danmark om vissa skattefrågor, det s.k. öresundsavtalet, se lagen (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna, bilaga 4. Under mars 2020 tog regeringen kontakt med danska regeringen i syfte att förbereda en eventuell omförhandling av öresundsavtalet och under hösten 2021 återupptogs arbetet där behov av att utvidga utjämningsordningens omfattning har lyfts från den svenska regeringens sida. Frågan ingår nu som en del i ett förslag om en vidare översyn av 2003 års avtal. Ett nytt avtal kan skapa förutsättningar för att förbättra balansen mellan bosättningskommun och arbetskommun, vilket bedöms kunna bidra till en fortsatt integration och regionförstoring som är bra för näringsliv, forskning och tillväxt i både Sverige och Danmark. Eftersom omförhandling av öresundsavtalet utgör kärnan i tillkännagivandet och också ingår som en del av pågående förhandling anses tillkännagivandet därmed slutbehandlat.

12.17 Offentligfinansiella effekter – en sammanfattning

I tabell 12.2 redovisas de offentligfinansiella effekterna av de förändringar i skatte- och avgiftsreglerna som presenteras i denna proposition. För mer utförliga beskrivningar av konsekvenserna av de olika skatteåtgärderna hänvisas till tidigare avsnitt.

I tabellen redovisas tre olika offentligfinansiella effekter: bruttoeffekt för 2023, nettoeffekter för 2023–2025 och varaktig effekt. Bruttoeffekten beskriver den direkta förändringen av intäkterna från den skatt som regeländringen avser. Referensalternativet vid tolkningen av bruttoeffekten är de förväntade skatteintäkterna i frånvaro av regeländringar. Utöver den direkta effekten kan en regeländring ge upphov till indirekta effekter på de offentliga finanserna av olika slag. Indirekta effekter uppstår om skatteändringen påverkar underlaget för andra skatter eller offentliga utgifter och därigenom påverkar de offentliga finanserna. I de offentligfinansiella effektberäkningarna tas normalt hänsyn till indirekta effekter i form effekter av övervältring på priser och vinster, effekter på mervärdesskatten av ändrade punktskatter och effekter av förändringar i konsumentprisindex. Den offentligfinansiella nettoeffekten utgörs av summan av bruttoeffekten och de indirekta effekterna. Vid bedömningen av hur en skatteförändring påverkar den offentliga sektorns finansiella sparande på kort sikt, är den offentligfinansiella nettoeffekten den mest relevanta.

Den offentligfinansiella effekten av en regelförändring förväntas i vissa fall vara olika stor för olika år. Det kan bero på att åtgärden är tillfällig eller på att åtgärdens indirekta effekter inte uppkommer omedelbart. Den varaktiga effekten är ett mått på den bestående årliga effekten av en skatteändring och möjliggör jämförelser av regeländringar vars nettoeffekter fördelas olika över tiden.

De offentligfinansiella effekterna utgår vanligtvis från att beteendet hos individer och företag inte ändras till följd av förändringar i skattereglerna. De efterfrågade och utbudna kvantiteterna av varor och tjänster är därmed opåverkade och aktivitetsnivån i ekonomin oförändrad. Undantag från antagandet om oförändrat beteende kan göras om utbud och efterfrågan bedöms ändras i stor utsträckning eller om substitution mot utländsk konsumtion förväntas ske i betydande omfattning. De offentligfinansiella beräkningarna görs i ikraftträdandeårets priser och volymer med utgångspunkt i den prognos för den ekonomiska utvecklingen och de offentliga finanserna som presenteras i denna proposition. Effekterna redovisas i periodiserade termer, vilket innebär att effekten hänförs till det år den skattepliktiga händelsen inträffar, oavsett när uppbörderna av skatten sker. Slutligen avser de offentligfinansiella effekterna i tabell 12.2 effekten på den konsoliderade offentliga sektorns finansiella sparande. För en detaljerad beskrivning av metodfrågor kopplade till de offentligfinansiella effektberäkningarna hänvisas till Finansdepartementets publikation Beräkningskonventioner, som publiceras på regeringen.se.

Tabell 12.2 Offentligfinansiella effekter av förslag och aviseringar om ändrade skatte- och avgiftsregler i denna proposition

Miljarder kronor

	Effekt från	Bruttoeffekt 2023	Nettoeffekt 2023	Nettoeffekt 2024	Nettoeffekt 2025	Varaktig effekt
Sänkt skatt för personer över 65 år som arbetar	2023-01-01	-0,77	-0,77	-0,77	-0,77	-0,77
Bibehållet reseavdrag med vissa förstärkningar för arbetsresor med bil	2023-01-01	-1,61	-1,61	-1,61	-1,61	-1,61
varav avståndsbaserad skattereduktion införs inte		5,50	5,50	5,50	5,50	5,50

	Effekt från	Bruttoeffekt 2023	Nettoeffekt 2023	Nettoeffekt 2024	Nettoeffekt 2025	Varaktig effekt
<i>varav reseavdraget behålls i sin nuvarande form</i>		-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50
<i>varav höjd schablon för avdrag för resor till och från arbetsplatsen</i>		-1,61	-1,61	-1,61	-1,61	-1,61
Justerade avdrag för tjänsteresor och hemresor med egen bil eller förmånsbil	2023-01-01	-0,18	-0,20	-0,20	-0,20	-0,20
Förstärkt skattereduktion för installation av solceller	2023-01-01	-0,28	-0,28	-0,28	-0,28	-0,28
Tillfällig skattefrihet för förmån av laddel på arbetsplatsen	2023-07-01	-0,06	-0,05	-0,11	-0,11	0,00
Förstärkning av nedsättningen av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning eller utveckling	2023-07-01	-0,12	-0,10	-0,20	-0,20	-0,20
Avskaffad avfallsförbränningskatt	2023-01-01	-0,52	-0,41	-0,45	-0,47	-0,47
Slopad skattenedsättning för datorhallar	2023-07-01	0,18	0,14	0,28	0,28	0,28
Slopad koldioxidskatt i kraftvärme- och värmeverk inom EU ETS	2023-01-01	-0,13	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10
Tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel samt följdändringar för lågbeskattad olja	2023-01-01	-6,84	-6,73	-6,86	-6,86	-6,86
Tillfälligt sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk	2023-07-01	-0,48	-0,38	0,00	0,00	0,00
Ingen BNP-indexering av kemikalieskatten	2023-01-01	-0,03	-0,04	-0,08	-0,11	-0,11
En enklare och tydligare kemikalieskatt	2022-12-31 resp. 2023-07-01	-0,01	-0,01	-0,02	-0,02	-0,02
Höjd mervärdesskatt på vissa reparationer från 6 till 12 procent	2023-04-01	0,06	0,06	0,08	0,08	0,08
Nya krav på betaltjänstleverantörer att lämna uppgifter	2024-01-01			0,10	0,20	0,50
Summa		-10,79	-10,48	-10,22	-10,17	-9,76

Källa: Egna beräkningar.

I tabell 12.3 redovisas de offentligfinansiella effekterna av de ändrade skatte- och avgiftsregler som riksdagen har beslutat om mellan 2022 års ekonomiska vårproposition och denna proposition.

Tabell 12.3 Offentligfinansiella effekter av riksdagen beslutade ändrade skatte- och avgiftsregler mellan 2022 års ekonomiska vårproposition och denna proposition

Miljarder kronor

	Effekt från	Nettoeffekt 2022	Nettoeffekt 2023	Varaktig effekt
Extra ändringsbudget för 2022 – Tillfälligt sänkt skatt på bensin och diesel samt hantering av överskott av vaccindoser			-3,80	0,00
Tillfälligt sänkt skatt på bensin och diesel	2022-05-01		-3,80	0,00
Extra ändringsbudget för 2022 – Vårändringsbudget för 2022 och stöd till Ukraina			-0,35	-0,44
Sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk	2022-07-01		-0,35	-0,44

	Effekt från	Nettoeffekt 2022	Nettoeffekt 2023	Varaktig effekt
Extra ändringsbudget för 2022 – Retroaktivt sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk		-0,39	0,00	0,00
Retroaktivt sänkt skatt på diesel som förbrukats i arbetsmaskiner m.m. inom jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamheter	2022-01-01	-0,39	0,00	0,00
Summa		-4,54	-0,44	0,00

Källa: Egna beräkningar.

12.18 Skatteutgifter

Samhällets stöd till företag och hushåll redovisas normalt i huvudsak på budgetens utgiftssida. Men det finns också stöd eller utgifter som går via skattesystemet, s.k. skatteutgifter. Skatteutgifterna påverkar budgetens inkomstsida. De skatteutgifter som hör till respektive utgiftsområde redovisas i respektive utgiftsbilaga i denna proposition.

En skatteutgift uppstår om skatteuttaget för en viss grupp eller en viss kategori av skattebetalare är lägre än vad som är förenligt med normen inom ett visst skatteslag. Ett exempel är den reducerade mervärdesskattesatsen på livsmedel som är 12 procent. Normen är i detta fall 25 procent och skatteutgiften utgörs av skillnaden mellan 25 och 12 procent multiplicerat med underlaget.

Förutom skatteutgifter finns även skattesanktioner, där skatteuttaget är högre än den angivna normen. Exempel på skattesanktioner är fastighetsskatt på lokaler, på industrienheter samt på elproduktionsenheter.

Många av skatteutgifterna har införts, mer eller mindre uttalat, som medel inom specifika områden som t.ex. konjunktur-, bostads-, miljö- eller arbetsmarknadspolitik. Dessa skatteutgifter påverkar budgetens saldo och kan därför oftast jämföras med stöd på budgetens utgiftssida.

Beräkningarna av skatteutgifternas storlek kan dock inte användas som en exakt offentligfinansiell effekt för den möjliga intäktsförstärkningen om en viss skatteutgift skulle slopas. Om t.ex. en skattebas förväntas minska när en skatteutgift slopas, innebär det att den faktiska intäktsförstärkningen blir mindre än den redovisade skatteutgiften. Det är även möjligt att ett slopande av vissa skatteutgifter leder till lägre skatteintäkter, exempelvis om produktion flyttar utomlands till följd av ändrade skatteregler. Beräkningarna tar heller inte hänsyn till de indirekta effekter som kan tänkas uppstå om en skatteutgift slopas. Indirekta effekter kan t.ex. vara att intäkterna från andra skatter påverkas.

En skattesats som är lägre än normen inom skatteutgiftsredovisningen kan t.ex. vara hög i ett internationellt perspektiv, varför en skatteutgift inte definitionsmässigt ska ses som ett stöd eller en subvention. Skatteutgifter kan i vissa fall vara samhällsekonomiskt effektiva i den meningen att ett bibehållande av skatteutgiften kan vara samhällsekonomiskt mer effektivt än ett slopande. Vissa skatteutgifter kan inte slopas då det t.ex. kan finnas unionsbestämmelser eller andra internationella överenskommelser som förhindrar detta.

En utförlig beskrivning av skatteutgifterna har redovisats i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter (skr. 2021/22:98).

12.19 Författningskommentar

12.19.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

1 kap.

11 a §

I paragrafen anges vad som avses med stödordning.

Ändringen i *punkt 8* är en följdändring med anledning av att återbetalningen av skatt enligt 9 kap. 5 a § slopas. Vidare tas *punkt 10* bort som en följdändring med anledning av att skattenedsättningen i 11 kap. 9 § första stycket 7 och 15 slopas.

Övervägandena finns i avsnitt 12.8.3.

9 kap.

5 b §

I paragrafen regleras hur fördelningen av insatta energimängder ska göras när både el och bränsle har använts samtidigt för produktionen av värme eller kyla.

Ändringen är en följdändring med anledning av att återbetalningen av skatt enligt 5 a § slopas.

Övervägandena finns i avsnitt 12.8.3.

8 §

I paragrafen regleras beloppsgränser och andra villkor för återbetalning.

Ändringen i *tredje stycket* är en följdändring med anledning av att återbetalningen av skatt enligt 5 a § slopas.

Övervägandena finns i avsnitt 12.8.3.

11 kap.

6 §

I paragrafen regleras vem som får godkännas som frivilligt skattskyldig för energiskatt på elektrisk kraft.

Ändringen i *första stycket* innebär att *punkt 6* tas bort vilket innebär att förbrukning av elektrisk kraft i en datorhall inte längre är en grund för att godkännas som frivilligt skattskyldig.

Övervägandena finns i avsnitt 12.8.3.

9 §

I paragrafen anges för vilken förbrukning av elektrisk kraft som en skattskyldig får göra avdrag och med vilka belopp avdrag får göras.

Första stycket ändras på så sätt att *punkt 7* tas bort vilket innebär att avdrag inte längre får göras för skatt på förbrukning i en datorhall hos den skattskyldige. Därutöver tas *punkt 8 b* bort med innebörden att förbrukning i en datorhall omfattas av den skattskyldiges möjlighet att göra avdrag för förbrukning i de kommuner i norra Sverige som anges i 4 §. Efterföljande underpunkter i punkt 8 numreras om.

Ändringen i *andra stycket* är en följdändring med anledning av att punkt 7 i första stycket tas bort.

Övervägandena finns i avsnitt 12.8.3.

16 §

I paragrafen samlas vissa villkor som är gemensamma för flera bestämmelser om återbetalning för energiskatt på el.

Ändringen i *första stycket* är en följdändring med anledning av att 15 § upphävs.

Övervägandena finns i avsnitt 12.8.3.

17 §

I paragrafen samlas vissa villkor som är gemensamma för flera bestämmelser om avdrag och återbetalning för energiskatt på el.

Ändringen i *första stycket* är en följdändring med anledning av att 15 § upphävs.

Övervägandena finns i avsnitt 12.8.3.

12.19.2 Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

67 kap.

8 §

Av paragrafen framgår storleken på jobbskatteavdraget för dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 65 år. Ändringen innebär att skattereduktion ges med ett belopp som motsvarar en större andel av arbetsinkomsterna för personer med arbetsinkomster upp till ca 1 800 000 kronor per år.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.3.

12.19.3 Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

3 kap.

15 §

I paragrafen anges vad som avses med punktskatt.

Ändringen innebär att *punkt 14* om lagen (2019:1274) om skatt på avfall som förbränns tas bort. Efterföljande punkt numreras om. Ändringen är redaktionell och innebär ingen ändring i sak för de punkter som kvarstår i paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.7.4.

7 kap.

1 a §

I paragrafen finns bestämmelser om registrering.

Ändringen innebär att *punkt 13* om lagen om skatt på avfall som förbränns tas bort. Övriga ändringar är endast redaktionella. Ändringarna innebär ingen ändring i sak för de punkter som kvarstår i paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.7.4.

12.19.4 Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

53 kap.

5 §

I paragrafen finns en uppräkningslista av vissa beslut om återbetalning som anses vara beslut om punktskatt.

Ändringarna i *punkt 2* innebär att hänvisningarna till skattenedsättningen för energiskatt på elektrisk kraft som förbrukas i en datorhall och för framställning av värme eller kyla för förbrukning i en datorhall tas bort.

Övervägandena finns i avsnitt 12.8.3.

12.19.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik

7 a §

Paragrafen är ny och reglerar beskattning vid import när uppgift om en skattepliktig varas nettovikt inte framgår av en tulldeklaration.

Situationen kan uppkomma dels om det inte finns någon tulldeklaration, dels om tulldeklarationen inte innehåller uppgifter om nettovikt. I sådana fall ska skatten inte beräknas enligt 3 § andra–fjärde styckena och 4–7 §§, utan i stället tas ut enligt de skattebelopp som anges i paragrafen. Att skatt inte ska beräknas enligt 3 § andra–fjärde styckena och 4–7 §§ innebär att beskattning inte längre sker utifrån varornas vikt, samt att reglerna om avdrag inte är tillämpliga. Om den skattskyldige vill göra avdrag på grund av varans kemikalieinnehåll måste den begära att skatten ska beräknas utifrån vanliga regler, se kommentaren till 15 c §. Skattebeloppen i paragrafen är angivna per vara.

Paragrafen utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Övervägandena finns i avsnitt 12.13.3.3.

7 b §

Paragrafen är ny och reglerar årlig omräkning av schablonbeloppen i 7 a § utifrån förändringar i konsumentprisindex (s.k. indexering).

Omräkningen sker genom att schablonbeloppen varje år justeras utifrån skillnaden mellan det allmänna prisläget i juni månad det år beräkningen sker och juni månad närmast föregående år. Detta innebär att omräkning sker enligt samma grunder som föreslås för de ordinarie skattebeloppen, se kommentaren till 3 a § i avsnitt 12.19.5.

Paragrafen utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Övervägandena finns i avsnitt 12.13.3.3.

15 c §

Paragrafen är ny och reglerar möjligheten för den skattskyldige att få skatten beräknad enligt ordinarie regler när 7 a § har tillämpats.

Om en skattskyldig har fått skatten beslutad enligt 7 a § har han eller hon möjlighet att inom två månader från den tidpunkt då han eller hon har tagit del av beslutet om skatt till Tullverket skriftligen inkomma med uppgifter om de skattepliktiga varornas nettovikt. Tullverket ska då ompröva det tidigare beslutet. Skatten ska i så fall beräknas utifrån vad som anges i 3–7 §§, vilket innebär att skatten ska beräknas utifrån

varans vikt och att den skattskyldige har möjlighet att göra avdrag baserat på varans kemikalieinnehåll. Att uppgifterna ska lämnas skriftligen är teknikoberoende. Det kan exempelvis ske via e-post. Omprövningen innebär att det nya beslutet ersätter det tidigare. Enligt 15 § andra stycket gäller tullagen (2016:253) för skatt som ska betalas till Tullverket, vilket medför att det nya beslutet kan överklagas enligt de sedvanliga reglerna för överklagande av omprövade beslut i tullagen.

När det nya beslutet har fattats finns det inte längre någon möjlighet att återgå till beskattning enligt schablon. Vid en eventuell ytterligare omprövning ska skatten i sådant fall beräknas enligt de ordinarie reglerna. Omvänt gäller att om den skattskyldige inte inom två månader från det att han eller hon tog del av beslutet om schablonbeskattning skriftligen har inkommit med uppgifter om de skattepliktiga varornas nettovikt finns det inte längre någon möjlighet att beräkna skatten utifrån de ordinarie reglerna. Det är exempelvis då inte längre möjligt att vid en omprövning pröva om den skattskyldige har rätt till avdrag på grund av varans kemikalieinnehåll.

Övervägandena finns i avsnitt 12.13.3.3.

12.19.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik

7 a §

I paragrafen regleras beskattning vid import då uppgift om en skattepliktig varas nettovikt inte framgår av en tulldeklaration.

Hänvisningen i *första stycket* till reglerna om skattskyldighetens inträde ändras så att den avser 12 § första stycket 4 eller andra stycket.

Paragrafen utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Övervägandena finns i avsnitt 12.13.3.5.

12.19.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik

1 §

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde.

I *tredje stycket* ändras hänvisningen till rådets förordning (EEG) 2658/87 så att den avser lydelsen enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2021/1832, vilket är den lydelse som gällde den 1 januari 2022. Hänvisningen till förordningen är statisk.

Övervägandena finns i avsnitt 12.13.3.4.

2 §

I paragrafen anges vissa definitioner som används i lagen.

Första stycket ändras på så sätt att ”CAS-nummer”, ”reaktivt tillsatt förening” och ”additivt tillsatt förening” tas bort.

Övervägandena finns i avsnitt 12.13.3.1.

3 §

I paragrafen regleras vilka varor som är skattepliktiga och skattebelopp.

I *första stycket* byts vissa KN-nummer ut och andra tas bort. De varor som omfattades av KN-nummer 8519 50, som tas bort, ingår numera i KN-nummer 8519 81. Vilken

lydelse av KN-nummer som avses ändras dessutom i 1 §, se kommentaren till den paragrafen.

I *andra stycket* justeras skattebeloppen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.13.3.1 och 12.13.3.4.

3 a §

I paragrafen regleras årlig omräkning av skattebeloppen utifrån förändringar i konsumentprisindex (s.k. indexering).

Ändringarna innebär att indexeringen sker på ett något annorlunda sätt jämfört med tidigare. I *första stycket* förklaras att omräkningen för kalenderåret 2024 och efterföljande kalenderår sker utifrån den modell som anges i andra stycket. Det anges även att regeringen före november månads utgång varje år ska fastställa de omräknade skattebeloppen för nästa år, vilket tidigare angavs i tredje stycket.

Av *andra stycket* framgår att påföljande års skattebelopp, i stället för att utgå från ett i lagtexten fastställt basår, ska beräknas genom att de skattebelopp som gäller den 1 augusti det år då omräkningen sker multipliceras med ett jämförelsetal. Jämförelsetalet anger enligt *tredje stycket* förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni månad det år då omräkningen sker och prisläget i juni månad närmast föregående år. Det innebär att jämförelsetalet ska beräknas genom att KPI-indextalet för juni det år omräkningen sker divideras med det KPI-indextal som gäller för juni året före det år omräkningen sker. Den resulterande kvoten utgör jämförelsetalet och är den multiplikator som ska användas för att räkna om skattebeloppen. Jämförelsetalet ska avrundas till fyra decimaler och de omräknade skattebeloppen avrundas till hela kronor och ören.

Övervägandena finns i avsnitt 12.13.3.1.

4 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om skatteavdrag. Genom de föreslagna ändringarna samlas reglerna i nuvarande 4–6 §§ till 4 §.

Ändringarna i *första stycket* innebär, förutom att reglerna samlas ihop, att uppdelningen mellan additivt och reaktivt tillsatta föreningar tas bort och att högsta avdragsnivån höjs från 90 till 95 procent. Den skattskyldige får göra avdrag för skatt med 50 procent av skatten om den skattepliktiga varan inte innehåller någon brom- eller klorförening. Om varan inte heller innehåller någon fosforförening får avdrag i stället göras med 95 procent. För att få göra avdrag med 95 procent av skatten krävs att varan inte innehåller någon brom-, klor- eller fosforförening.

Ändringarna i *andra stycket* innebär att vissa bestämmelser om skatteavdrag som tidigare fanns i 5 och 6 §§ samlas i 4 § utan någon ändring i sak. Vid bedömningen av rätten till avdrag enligt första stycket ska enbart beaktas föreningar som utgör en högre andel än 0,1 viktprocent av det homogena materialet i antingen ett kretskort (*första punkten*) eller en plastdel som väger mer än 25 gram (*andra punkten*). Det innebär att kemikalieinnehållet i andra delar än kretskort eller plastdelar som väger mer än 25 gram inte påverkar rätten till avdrag. Dessutom påverkas inte avdragsrätten av brom-, klor- eller fosforföreningar som utgör 0,1 viktprocent eller lägre av det homogena materialet i den relevanta delen. För ett kretskort undantas även enligt första punkten kortets komponenter. Det är alltså kemikalieinnehållet i mönsterkortet, och inte de påmonterade komponenterna, som är relevant. Vad som avses med homogent material respektive brom-, klor- och fosforförening anges i 2 §.

Paragrafen utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Övervägandena finns i avsnitt 12.13.3.1.

7 a §

I paragrafen regleras beskattning vid import då uppgift om en skattepliktig varas nettovikt inte framgår av en tulldeklaration.

Hänvisningen i *första stycket* till de ordinarie reglerna ändras så att den avser 3 § andra- fjärde styckena och 4 §. Dessutom justeras skattebeloppen och KN-numren så att de överensstämmer med 3 § i den nya lydelsen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.13.3.1, 12.13.3.3 och 12.13.3.4.

8 a §

I paragrafen regleras effekterna av felaktiga uppgifter från konsumenter vid distansförsäljning.

I *första stycket* byts begreppet ”svensk konsument” ut mot ”konsument i Sverige”. Genom ändringen förtydligas att det avser en konsument som beställer varor till Sverige. Någon ändring i sak är inte avsedd, eftersom även den tidigare lydelsen är avsedd att läsas på detta sätt. Det är således fråga om ett språkligt förtydligande.

Övriga ändringar innebär att hänvisningarna till 8 § ändras så att det förtydligas att de avser första stycket i den paragrafen. Någon ändring i sak är inte avsedd.

12 §

I paragrafen regleras skattskyldighetens inträde.

I *första stycket punkt 1 b)* ändras skattskyldighetens inträde då en lagerhållare tar en skattepliktig vara till ett försäljningsställe för detaljförsäljning. Tidigare inträdde skattskyldigheten enbart när varan togs till ett eget försäljningsställe, men genom ändringen är det tillräckligt att varan tas till ett försäljningsställe. Skattskyldigheten inträder således även om varan tas till någon annans försäljningsställe för detaljförsäljning. I en situation då en lagerhållare säljer en skattepliktig vara till en annan lagerhållare och enligt den senare lagerhållarens instruktion levererar varan direkt till dennes försäljningsställe är det den senare lagerhållaren som blir skattskyldig.

Övervägandena finns i avsnitt 12.13.3.1.

13 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om ett generellt undantag från skattskyldighetens inträde.

Ändringen i *första stycket* innebär att undantaget från skattskyldighet ändras så att det, i stället för att avse skattepliktiga varor som skattskyldighet enligt lagen tidigare har inträtt för, avser skattepliktiga varor som i Sverige tidigare uppfyllt något av de i paragrafen uppställda villkoren (punkterna 1–3). Att ett av villkoren ska vara uppfyllt ”tidigare” innebär att det ska vara uppfyllt innan skattskyldighetens inträde. Att något av villkoren uppfylls i samband med eller efter det att skattskyldigheten inträder innebär inte att varan undantas från beskattning. Däremot kommer varan i så fall att undantas från beskattning om förutsättningarna för skattskyldighet återigen skulle uppfyllas. Vad som menas med att ett villkor ska vara uppfyllt ”i Sverige” beskrivs nedan. Eftersom det är fråga om ett undantag från skattskyldighet är det den skattskyldige som ska visa att förutsättningarna för skattefrihet är uppfyllda. Det räcker

dock att något av de uppräknade villkoren är uppfyllda för att skattskyldighet inte ska inträda.

Enligt villkoret i *första punkten* ska varan i Sverige ha ägts av någon annan än en lagerhållare. Det innebär att varan vid någon tidpunkt ska ha befunnit sig i Sverige samtidigt som dess ägare inte var lagerhållare. Att ägaren tidigare eller senare har varit eller blivit godkänd som lagerhållare påverkar inte undantaget. Det spelar ingen roll om ägaren är en privatperson eller ett företag, så länge den inte är lagerhållare.

Enligt villkoret i *andra punkten* ska varan i Sverige ha tagits till ett försäljningsställe för detaljförsäljning. Villkoret motsvarar inträdet för skattskyldighet enligt 12 § 1 b. För att villkoret ska vara uppfyllt krävs även att försäljningsstället är beläget i Sverige. Med detaljförsäljningsställe avses butiklokal och eventuellt butikslager som ligger i direkt anslutning till själva butiklokalen. Fabrikslager, centrallager och andra lager dit allmänheten inte har tillträde för att göra privata inköp ska inte anses utgöra detaljförsäljningsställe. Detta gäller även om det från lagret sker direktförsäljning till konsument via Internet, telefon, postorderkatalog eller liknande.

Enligt villkoret i *tredje punkten* ska varan i Sverige ha tagits i anspråk för annat ändamål än försäljning. Detta täcker in en rad situationer. Det kan exempelvis vara fråga om att ägaren använder varan eller att den ges bort. Det omfattar även att elektronik lämnas in till en återvinningscentral eller producentansvarsorganisation. Undantaget motsvarar inträdet för skattskyldighet enligt 12 § 1 c, men får i praktiken en större tillämpning då det inte krävs att ägaren är lagerhållare. Liksom för övriga villkor krävs att det ska ha uppfyllts i Sverige. Att någon exempelvis har använt en vara i något annat land medför inte att villkoret blir uppfyllt.

I många situationer kommer flera av villkoren att vara uppfyllda samtidigt. Om en lagerhållare exempelvis säljer en dator som tidigare ägts och använts av en privatperson i Sverige är undantaget tillämpligt dels på grund av att datorn i Sverige tidigare har ägts av någon annan än en lagerhållare, dels på grund av att den i Sverige har tagits i anspråk för annat ändamål än försäljning i och med att privatpersonen tidigare har använt den.

I ett nytt *andra stycke* finns en bestämmelse om samordningen mellan undantaget och återbetalning enligt 13 a §. Förhållandet mellan undantaget och återbetalning reglerades tidigare i första stycket. Vid bedömningen av om undantaget enligt första stycket är tillämpligt ska förhållanden och händelser som gällt eller inträffat före ett beslut om att bevilja återbetalning enligt 13 a § inte beaktas. För pågående förhållanden, såsom att varan ägs av någon annan än en lagerhållare, är det enbart perioden innan beslutet om återbetalning som inte beaktas. Om samma person i Sverige äger varan även efter återbetalningen innebär det att undantaget blir tillämpligt.

I ett nytt *tredje stycke* införs ett generellt undantag från skattskyldighet för varor som har tillverkats före den 1 juli 2017. Tillverkningen kan ha skett i Sverige eller i något annat land. För att undantaget ska vara tillämpligt krävs att varan som sådan har tillverkats före den 1 juli 2017. Det är inte tillräckligt att varan innehåller delar tillverkade före detta datum om själva varan är tillverkad senare. I praktiken kommer varor tillverkade före detta datum sannolikt i de flesta fall även uppfylla kraven för undantag i första stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 12.13.3.2.

15 c §

I paragrafen regleras möjligheten för den skattskyldige att få skatten beräknad enligt ordinarie regler när 7 a § har tillämpats.

Hänvisningen till de ordinarie reglerna i 3–7 §§ ändras så att den avser 3 och 4 §§.

Övervägandena finns i avsnitt 12.13.3.1 och 12.13.3.3.

12.19.8 Förslaget till lag om upphävande av lagen (2019:1274) om skatt på avfall som förbränns

Lagen innebär att lagen om skatt på avfall som förbränns upphör att gälla.

Enligt *första punkten* i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna träder lagen i kraft den 1 januari 2023.

Enligt *andra punkten* gäller den upphävda lagen dock fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet. Det innebär att avfallsförbränningsskatt ska redovisas och betalas för skattskyldighet som uppkommit fram t.o.m. utgången av december 2022, dvs. för avfall som förts in på anläggningen fram t.o.m. utgången av december 2022. Att den upphävda lagen ska fortsätta gälla endast för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet innebär att avdrag inte får göras för avfall som förs ut från en anläggning efter ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 12.7.3 och 12.7.5.

12.19.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:174) om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

3 kap.

15 §

I paragrafen anges vad som avses med punktskatt.

Ändringen innebär att *punkt 12* om lagen (2019:1274) om skatt på avfall som förbränns tas bort. Efterföljande punkter numreras om. Ändringarna innebär ingen ändring i sak för de punkter som kvarstår i paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.7.4.

7 kap.

1 a §

I paragrafen finns bestämmelser om registrering.

Ändringen innebär att *punkt 1 j* om lagen om skatt på avfall som förbränns i *första stycket* tas bort. En mindre språklig ändring görs också. Ändringarna innebär ingen ändring i sak för de punkter som kvarstår i paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.7.4.

Bilaga 1

Specifikation av budgetens utgifter och inkomster 2023

Innehållsförteckning

1	Specifikation av budgetens utgifter för 2023	2
2	Specifikation av budgetens inkomster för 2023	15

I denna bilaga sammanställs budgetens utgifter och inkomster för 2023. Utgifterna är uppdelade på 27 utgiftsområden och inkomsterna på inkomsttyper och inkomstitlar.

1 Specifikation av budgetens utgifter för 2023

Tabell 1.1 Specifikation av budgetens utgifter för 2023

Tusental kronor

Utgifts-
område

1	Rikets styrelse	18 270 004
	1 Statschefen	167 903
	1 Kungliga hov- och slottsstaten	167 903
	2 Riksdagen och dess myndigheter	2 696 711
	1 Riksdagens ledamöter och partier m.m.	1 004 077
	2 Riksdagens förvaltningsanslag	996 390
	3 Riksdagens fastighetsanslag	210 000
	4 Riksdagens ombudsmän (JO)	127 126
	5 Riksrevisionen	359 118
	3 Sametinget och samepolitiken	59 676
	1 Sametinget	59 676
	4 Regeringskansliet m.m.	9 584 123
	1 Regeringskansliet m.m.	9 584 123
	5 Länsstyrelserna	3 760 438
	1 Länsstyrelserna m.m.	3 760 438
	6 Demokratipolitik och mänskliga rättigheter	683 379
	1 Allmänna val och demokrati	149 840
	2 Justitiekanslern	80 863
	3 Integritetsskyddsmyndigheten	172 794
	4 Valmyndigheten	60 164
	5 Stöd till politiska partier	169 200
	6 Institutet för mänskliga rättigheter	50 518
	7 Nationella minoriteter	227 771
	1 Åtgärder för nationella minoriteter	207 771
	2 Åtgärder för den nationella minoriteten romer	20 000
	8 Medier	1 058 693
	1 Mediestöd	1 010 519
	2 Myndigheten för press, radio och tv	48 174
	9 Sieps samt insatser för att stärka delaktigheten i EU-arbetet	31 310
	1 Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information	31 310
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	19 021 399
	1 Statskontoret	108 272
	2 Kammarkollegiet	118 318
	3 Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter	23 050
	4 Arbetsgivarpolitiska frågor	1 693
	5 Statliga tjänstepensioner m.m.	15 206 904
	6 Finanspolitiska rådet	11 035
	7 Konjunkturinstitutet	78 255

Utgifts- område		
8	Ekonomistyrningsverket	211 395
9	Statistiska centralbyrån	608 582
10	Bidragsfastigheter	290 000
11	Finansinspektionen	788 347
12	Riksgäldskontoret	364 014
13	Bokföringsnämnden	14 138
14	Vissa garanti- och medlemsavgifter	110 116
15	Statens servicecenter	915 068
16	Finansmarknadsforskning	59 953
17	Upphandlingsmyndigheten	112 259
3	Skatt, tull och exekution	12 923 291
1	Skatteverket	8 199 362
2	Tullverket	2 588 670
3	Kronofogdemyndigheten	2 135 259
4	Rättsväsendet	68 305 854
1	Polismyndigheten	37 043 384
2	Säkerhetspolisen	2 060 983
3	Åklagarmyndigheten	2 302 661
4	Ekobrottsmyndigheten	952 757
5	Sveriges Domstolar	7 051 168
6	Kriminalvården	13 383 310
7	Brottsförebyggande rådet	231 644
8	Rättsmedicinalverket	587 265
9	Brottsoffermyndigheten	53 390
10	Ersättning för skador på grund av brott	221 953
11	Rättsliga biträden m.m.	3 961 357
12	Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	94 987
13	Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	19 174
14	Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete	100 157
15	Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden	28 231
16	Domarnämnden	11 433
17	Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering	202 000
5	Internationell samverkan	2 094 669
1	Avgifter till internationella organisationer	1 333 554
2	Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet	183 294
3	Nordiskt samarbete	13 595
4	Ekonomiskt bistånd till enskilda utomlands samt diverse kostnader för rättsväsendet	4 826
5	Inspektionen för strategiska produkter	114 404
6	Forskning, utredningar och andra insatser rörande säkerhetspolitik, nedrustning och icke-spridning	79 358
7	Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI)	28 402
8	Bidrag till Utrikespolitiska institutet (UI)	19 175
9	Svenska institutet	132 371
10	Information om Sverige i utlandet	15 475
11	Samarbete inom Östersjöregionen	170 215
6	Försvar och samhällets krisberedskap	93 952 930

Utgifts-
område

1 Försvar	87 949 269
1 Förbandsverksamhet och beredskap	51 453 048
2 Försvarsmaktens insatser internationellt	1 501 512
3 Anskaffning av materiel och anläggningar	27 949 405
4 Forskning och teknikutveckling	951 905
5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	11 638
6 Totalförsvarets plikt- och prövningsverk	351 386
7 Officersutbildning m.m.	268 034
8 Försvarets radioanstalt	1 927 077
9 Totalförsvarets forskningsinstitut	262 457
10 Nämnder m.m.	7 286
11 Försvarets materielverk	3 204 537
12 Försvarsunderrättelsedomstolen	10 984
13 Myndigheten för totalförsvarsanalys	50 000
2 Samhällets krisberedskap	5 547 423
1 Kustbevakningen	1 488 971
2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	506 850
3 Ersättning för räddningstjänst m.m.	27 580
4 Krisberedskap	1 380 608
5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	426 671
6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 480 372
7 Statens haverikommission	49 611
8 Myndigheten för psykologiskt försvar	124 066
9 Rakel Generation 2	62 694
3 Strålsäkerhet	456 238
1 Strålsäkerhetsmyndigheten	456 238
7 Internationellt bistånd	47 206 227
1 Internationellt utvecklingssamarbete	47 206 227
1 Bistandsverksamhet	45 297 746
2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	1 612 297
3 Nordiska Afrikainstitutet	16 889
4 Folke Bernadotteakademin	208 199
5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete	50 000
6 Utvärdering av internationellt bistånd	21 096
8 Migration	16 019 745
1 Migrationsverket	4 718 546
2 Ersättningar och bostadskostnader	9 060 000
3 Migrationspolitiska åtgärder	143 013
4 Domstolsprövning i utlänningsmål	779 576
5 Rättsliga biträden m.m. vid domstolsprövning i utlänningsmål	200 800
6 Offentligt biträde i utlänningsärenden	291 158
7 Utresor för avvisade och utvisade	326 202
8 Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	500 450
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	110 429 732
1 Hälso- och sjukvårdspolitik	67 608 794
1 Socialstyrelsen	815 421
2 Statens beredning för medicinsk och social utvärdering	92 070

Utgifts- område		
	3 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket	161 782
	4 Tandvårdsförmåner	7 367 141
	5 Bidrag för läkemedelsförmånerna	34 355 000
	6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård	18 128 486
	7 Sjukvård i internationella förhållanden	511 409
	8 Bidrag till psykiatri	2 092 643
	9 Läkemedelsverket	162 922
	10 E-hälsomyndigheten	122 129
	11 Prestationsbundna insatser för att korta vårdköerna	3 000 000
	12 Inspektionen för vård och omsorg	799 791
	2 Folkhälsopolitik	1 182 025
	1 Folkhälsomyndigheten	551 054
	2 Insatser för vaccinberedskap	120 500
	3 Bidrag till WHO	46 665
	4 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar	125 502
	5 Åtgärder avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak samt spel	143 304
	6 Stöd till främjande av en aktiv och meningsfull fritid för barn och unga	50 000
	7 Stöd för att förebygga ohälsa och ensamhet bland äldre	145 000
	3 Funktionshinderspolitik	254 550
	1 Myndigheten för delaktighet	65 808
	2 Bidrag till funktionshindersorganisationer	188 742
	4 Politik för sociala tjänster	40 420 430
	1 Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd	35 614
	2 Vissa statsbidrag inom funktionshindersområdet	778 714
	3 Bilstöd till personer med funktionsnedsättning	264 395
	4 Kostnader för statlig assistansersättning	24 590 527
	5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet	11 520 490
	6 Statens institutionsstyrelse	1 934 179
	7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	1 257 451
	8 Myndigheten för vård- och omsorgsanalys	39 060
	5 Barnrättspolitik	89 442
	1 Barnombudsmannen	27 181
	2 Barnets rättigheter	62 261
	6 Forskningspolitik	874 491
	1 Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd: Förvaltning	54 988
	2 Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd: Forskning	819 503
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	106 427 304
	1 Ersättning vid sjukdom och funktionsnedsättning	97 077 356
	1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.	45 645 099
	2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	45 422 161
	3 Merkostnadsersättning och handikappersättning	1 357 000
	4 Arbetsskadeersättningar m.m.	2 316 000
	5 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet	35 792
	6 Bidrag för sjukskrivningsprocessen	1 491 700
	7 Ersättning för höga sjuklönekostnader	809 604
	2 Myndigheter	9 349 948
	1 Försäkringskassan	9 276 970

Utgifts-
område

	2 Inspektionen för socialförsäkringen	72 978
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	55 394 136
	1 Ersättning vid ålderdom	54 689 000
	1 Garantipension till ålderspension	25 629 100
	2 Efterlevandepensioner till vuxna	8 580 400
	3 Bostadstillägg till pensionärer	13 448 100
	4 Äldreförsörjningsstöd	1 105 400
	5 Inkomstpensionstillägg	5 926 000
	2 Myndigheter	705 136
	1 Pensionsmyndigheten	705 136
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	105 159 584
	1 Barnbidrag	33 389 255
	2 Föräldraförsäkring	49 662 693
	3 Underhållsstöd	2 897 838
	4 Adoptionsbidrag	14 784
	5 Barnpension och efterlevandestöd	1 081 900
	6 Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag	4 485 381
	7 Pensionsrätt för barnår	9 063 100
	8 Bostadsbidrag	4 564 633
13	Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering	5 565 206
	1 Nyanlända invandrades etablering	4 244 113
	1 Etableringsåtgärder	112 030
	2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande	4 132 083
	2 Diskriminering	235 526
	1 Diskrimineringsombudsmannen	134 607
	2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	100 919
	3 Jämställdhet	825 567
	1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	705 039
	2 Jämställdhetsmyndigheten	72 365
	3 Bidrag för kvinnors organisering	48 163
	4 Segregation	260 000
	1 Åtgärder mot segregation	260 000
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	90 103 686
	1 Arbetsmarknad	88 995 495
	1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	7 591 264
	2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	38 432 392
	3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	6 926 037
	4 Lönebidrag och Samhall m.m.	20 830 367
	5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	131 059
	6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020	2 414 000
	7 Europeiska socialfonden plus m.m. för perioden 2021–2027	550 000
	8 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering	43 666
	9 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	81 327
	10 Bidrag till administration av grundbeloppet	59 956
	11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	8 303
	12 Bidrag till lönegarantiersättning	1 678 000
	13 Nystartsjobb, etableringsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar	8 129 311

Utgifts- område		
14	Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	1 119 813
15	Omställnings- och kompetensstöd genom den offentliga omställningsorganisationen	1 000 000
2	Arbetsliv	1 108 191
1	Arbetsmiljöverket	819 020
2	Arbetsdomstolen	35 798
3	Internationella arbetsorganisationen (ILO)	33 722
4	Medlingsinstitutet	57 683
5	Myndigheten för arbetsmiljökunskap	49 968
6	Regional skyddsombudsverksamhet	112 000
15	Studiestöd	27 912 395
1	Studiehjälp	4 499 895
2	Studiemedel	19 738 606
3	Omställningsstudiestöd	1 360 000
4	Statens utgifter för studiemedelsräntor	734 890
5	Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	62 150
6	Bidrag till vissa studiesociala ändamål	27 000
7	Studiestartsstöd	400 000
8	Centrala studiestödsnämnden	1 071 379
9	Överklagandenämnden för studiestöd	18 475
16	Utbildning och universitetsforskning	94 991 971
1	Barn-, ungdoms- och vuxenutbildning	33 064 097
1	Statens skolverk	1 319 762
2	Statens skolinspektion	546 884
3	Specialpedagogiska skolmyndigheten	803 307
4	Sameskolstyrelsen	59 667
5	Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	3 906 193
6	Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan	259 837
7	Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet samt kvalitetshöjande åtgärder inom förskola	4 999 000
8	Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.	200 720
9	Bidrag till svensk undervisning i utlandet	112 082
10	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	1 151 526
11	Skolforskningsinstitutet	25 714
12	Praktiknära skolforskning	36 043
13	Bidrag till lärarlöner	4 875 000
14	Särskilda insatser inom skolområdet	203 418
15	Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling	6 658 000
16	Bidrag till vissa studier	17 525
17	Statligt stöd till vuxenutbildning	3 994 422
18	Myndigheten för yrkeshögskolan	140 761
19	Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning	3 754 236
2	Universitet och högskolor	51 652 865
1	Universitetskanslersämbetet	173 509
2	Universitets- och högskolerådet	243 502
3	Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 028 199
4	Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 366 674

Utgifts-
område

5 Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 350 343
6 Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 466 462
7 Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 379 997
8 Göteborgs universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 767 794
9 Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 964 583
10 Stockholms universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 803 777
11 Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 592 610
12 Umeå universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 249 048
13 Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 745 359
14 Linköpings universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 081 958
15 Karolinska institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	802 164
16 Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 773 802
17 Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 327 305
18 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 869 222
19 Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	761 365
20 Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	439 523
21 Karlstads universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	774 514
22 Karlstads universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	289 358
23 Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 204 546
24 Linnéuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	395 801
25 Örebro universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	899 925
26 Örebro universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	326 772
27 Mittuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	637 737
28 Mittuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	291 374
29 Malmö universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 078 634
30 Malmö universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	304 322
31 Mälardalens universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	695 645
32 Mälardalens universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	286 544
33 Blekinge tekniska högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	286 053
34 Blekinge tekniska högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	111 348
35 Stockholms konstnärliga högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	218 801
36 Stockholms konstnärliga högskola: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	56 410
37 Gymnastik- och idrottshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	124 960
38 Gymnastik- och idrottshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	35 379
39 Högskolan i Borås: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	569 707
40 Högskolan i Borås: Forskning och utbildning på forskarnivå	107 553
41 Högskolan Dalarna: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	488 276
42 Högskolan Dalarna: Forskning och utbildning på forskarnivå	110 949
43 Högskolan i Gävle: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	528 472
44 Högskolan i Gävle: Forskning och utbildning på forskarnivå	117 807
45 Högskolan i Halmstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	461 501
46 Högskolan i Halmstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	104 587
47 Högskolan Kristianstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	456 061
48 Högskolan Kristianstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	100 773
49 Högskolan i Skövde: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	353 644

Utgifts- område		
	50 Högskolan i Skövde: Forskning och utbildning på forskarnivå	67 509
	51 Högskolan Väst: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	425 654
	52 Högskolan Väst: Forskning och utbildning på forskarnivå	94 996
	53 Konstfack: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	182 851
	54 Konstfack: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	22 530
	55 Kungl. Konsthögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	70 663
	56 Kungl. Konsthögskolan: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	13 217
	57 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	147 358
	58 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	22 667
	59 Södertörns högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	480 644
	60 Södertörns högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	127 207
	61 Försvarshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	39 680
	62 Försvarshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	39 611
	63 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	3 848 585
	64 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	1 003 999
	65 Särskilda medel till universitet och högskolor	578 029
	66 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	2 815 236
	67 Särskilda bidrag inom högskoleområdet	67 780
	3 Forskning	10 117 495
	1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	7 380 846
	2 Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	420 061
	3 Vetenskapsrådet: Förvaltning	197 631
	4 Rymdforskning och rymdverksamhet	1 297 356
	5 Rymdstyrelsen: Förvaltning	46 759
	6 Institutet för rymdfysik	63 310
	7 Kungl. biblioteket	435 537
	8 Polarforskningssektariatet	67 414
	9 Sunet	49 183
	10 Överklagandenämnden för etikprövning	5 465
	11 Etikprövningsmyndigheten	51 758
	12 Nämnden för prövning av oredlighet i forskning	9 330
	13 Särskilda utgifter för forskningsändamål	87 995
	14 Gentekniknämnden	4 850
	4 Vissa gemensamma ändamål	157 514
	1 Internationella program	81 589
	2 Avgift till Unesco och ICCROM	32 186
	3 Kostnader för Svenska Unescorådet	11 096
	4 Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning	32 643
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	16 667 948
	1 Kulturområdesövergripande verksamhet	2 579 332
	1 Statens kulturråd	71 187
	2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	532 082
	3 Skapande skola	201 464
	4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	45 153
	5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	9 852

Utgifts-
område

6 Bidrag till regional kulturverksamhet	1 700 935
7 Myndigheten för kulturanalys	18 659
2 Teater, dans och musik	1 481 422
1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner	1 131 287
2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	251 614
3 Statens musikverk	98 521
3 Litteraturen, läsandet och språket	413 099
1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	205 735
2 Myndigheten för tillgängliga medier	133 363
3 Institutet för språk och folkminnen	74 001
4 Bildkonst, arkitektur, form och design	112 207
1 Statens konstråd	11 347
2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	42 947
3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	11 844
4 Bidrag till bild- och formområdet	46 069
5 Konstnärernas villkor	592 232
1 Konstnärsnämnden	23 702
2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	568 530
6 Arkiv	455 002
1 Riksarkivet	455 002
7 Kulturmiljö	1 035 877
1 Riksantikvarieämbetet	291 835
2 Bidrag till kulturmiljövård	276 042
3 Kyrkoantikvarisk ersättning	460 000
4 Bidrag till arbetslivsmuseer	8 000
8 Museer och utställningar	1 810 273
1 Centrala museer: Myndigheter	1 406 004
2 Centrala museer: Stiftelser	273 714
3 Bidrag till vissa museer	79 718
4 Forum för levande historia	50 757
5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål	80
9 Trossamfund	98 519
1 Myndigheten för stöd till trossamfund	16 600
2 Stöd till trossamfund	81 919
10 Film	553 444
1 Filmstöd	553 444
11 Medier	86 549
1 Sändningar av TV Finland	9 671
2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	3 488
3 Avgift till europeiska audiovisuella observatoriet	533
4 Statens medieråd	24 401
5 Stöd till taltidningar	48 456
12 Ungdomspolitik	372 370
1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	59 690
2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	290 680
3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken	22 000
13 Politik för det civila samhället	2 380 518

Utgifts- område		
1	Stöd till idrotten	2 091 811
2	Bidrag till allmänna samlingslokaler	52 164
3	Stöd till friluftorganisationer	97 785
4	Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15 000
5	Insatser för den ideella sektorn	123 758
	14 Folkbildning	4 618 772
1	Bidrag till folkbildningen	4 337 783
2	Bidrag till tolkutbildning	48 831
3	Särskilda insatser inom folkbildningen	30 000
4	Särskilt utbildningsstöd	202 158
	15 Tillsyn över spelmarknaden	78 332
1	Spelinspektionen	78 332
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	6 099 158
	1 Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	5 824 739
1	Bostadspolitisk utveckling	35 600
2	Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	12 500
3	Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	43 000
4	Boverket	288 029
5	Statens geotekniska institut	54 369
6	Lantmäteriet	721 241
7	Energieffektivisering av flerbostadshus	350 000
8	Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	4 320 000
	2 Konsumentpolitik	274 419
1	Konsumentverket	171 338
2	Allmänna reklamationsnämnden	54 447
3	Fastighetsmäklarinspektionen	31 951
4	Åtgärder på konsumentområdet	13 559
5	Bidrag till miljömärkning av produkter	3 124
19	Regional utveckling	4 534 201
1	Regionala utvecklingsåtgärder	1 993 337
2	Transportbidrag	450 864
3	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	1 440 000
4	Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	650 000
20	Allmän miljö- och naturvård	19 542 691
	1 Miljöpolitik	18 302 894
1	Naturvårdsverket	620 648
2	Miljöövervakning m.m.	391 714
3	Åtgärder för värdefull natur	1 130 035
4	Sanering och återställning av förorenade områden	1 087 568
5	Miljöforskning	96 825
6	Kemikalieinspektionen	311 404
7	Avgifter till Internationella organisationer	285 631
8	Klimatbonus	5 955 000
9	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	283 581
10	Klimatanpassning	140 000

Utgifts-
område

11	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	1 244 565
12	Insatser för internationella klimatinvesteringar	169 100
13	Internationellt miljösamarbete	37 400
14	Skydd av värdefull natur	1 170 500
15	Havs- och vattenmyndigheten	317 723
16	Klimatinvesteringar	3 055 000
17	Klimatpremier	462 000
18	Industriklivet	1 354 000
19	Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv	115 000
20	Driftstöd för bio-CCS	25 000
21	Kompetenslyft för klimatomställningen	50 200
	2 Miljöforskning	1 239 797
1	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	132 389
2	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	1 107 408
21	Energi	4 944 849
1	Statens energimyndighet	452 970
2	Insatser för energieffektivisering	397 000
3	Insatser för fossilfri elproduktion	21 000
4	Energiforskning	1 417 723
5	Energimarknadsinspektionen	209 401
6	Elberedskap	453 000
7	Avgifter till internationella organisationer	25 328
8	Energi- och klimatomställning på lokal och regional nivå m.m	155 000
9	Elsäkerhetsverket	73 427
10	Laddinfrastruktur	1 090 000
11	Biogasstöd	650 000
22	Kommunikationer	78 952 417
	1 Transportpolitik	76 658 228
1	Utveckling av statens transportinfrastruktur	34 468 391
2	Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur	30 950 890
3	Trafikverket	1 455 481
4	Ersättning för sjöräddning och fritidsbåtsändamål	533 308
5	Ersättning för viss kanal- och slussinfrastruktur	62 284
6	Ersättning avseende icke statliga flygplatser	151 013
7	Trafikavtal	1 098 000
8	Viss internationell verksamhet	30 557
9	Statens väg- och transportforskningsinstitut	83 179
10	Från EU-budgeten finansierade stöd till Transeuropeiska nätverk	550 000
11	Trängselskatt i Stockholm	1 648 987
12	Transportstyrelsen	2 407 440
13	Trafikanalys	70 527
14	Trängselskatt i Göteborg	920 705
15	Sjöfartsstöd	1 600 000
16	Internationell tågtrafik	95 000
17	Infrastruktur för flygtrafiktjänst	351 000
18	Lån till körkort	151 466
19	Obemannad luftfart	30 000

Utgifts-
område

2	Politiken för informations-samhället	2 294 189
1	Post- och telestyrelsen	119 862
2	Ersättning för särskilda tjänster för personer med funktionsnedsättning	131 278
3	Grundläggande betaltjänster	25 037
4	Informationsteknik och telekommunikation	90 844
5	Driftsäker och tillgänglig elektronisk kommunikation	1 549 014
6	Myndigheten för digital förvaltning	162 410
7	Digital förvaltning	215 744
23	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	19 373 352
1	Skogsstyrelsen	533 764
2	Insatser för skogsbruket	594 373
3	Statens veterinärmedicinska anstalt	171 348
4	Bidrag till veterinär fältverksamhet	116 041
5	Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	9 933
6	Bekämpning av smittsamma djursjukdomar	133 349
7	Ersättningar för viltskador m.m.	67 778
8	Statens jordbruksverk	740 665
9	Bekämpning av växtskadegörare	15 000
10	Gårdsstöd m.m.	5 637 032
11	Intervention för jordbruksprodukter m.m.	149 000
12	Stödåtgärder för fiske och vattenbruk	27 200
13	Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk	109 000
14	Livsmedelsverket	327 670
15	Konkurrenskraftig livsmedelssektor	204 160
16	Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	46 913
17	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 068 306
18	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 468 013
19	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	92 330
20	Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	24 116
21	Åtgärder på fjällägenheter	1 529
22	Främjande av rennäringen m.m.	125 915
23	Sveriges lantbruksuniversitet	2 160 339
24	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	738 664
25	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 177
26	Nedsättning av slakteriavgifter	81 837
27	Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet	21 000
28	Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	53 000
29	Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	115 000
30	Nationell medfinansiering till den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027	2 000 000
31	Finansiering från EU-budgeten till den gemensamma jordbrukspolitiken andra pelare 2023–2027	1 538 900
24	Näringsliv	11 407 773
1	Näringspolitik	10 754 218
1	Verket för innovationssystem	281 929
2	Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	3 439 755

Utgifts-
område

3	Institutens strategiska kompetensmedel	834 268
4	Tillväxtverket	490 399
5	Näringslivsutveckling	357 442
6	Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	69 351
7	Turismfrämjande	104 613
8	Sveriges geologiska undersökning	304 249
9	Geovetenskaplig forskning	5 923
10	Miljösäkring av oljelagringsanläggningar	14 000
11	Bolagsverket	68 140
12	Bidrag till Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien	8 327
13	Konkurrensverket	175 846
14	Konkurrensforskning	10 804
15	Upprustning och drift av Göta kanal	39 910
16	Omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag	27 850
17	Kapitalinsatser i statligt ägda företag	363 000
18	Avgifter till vissa internationella organisationer	16 860
19	Finansiering av rättegångskostnader	18 000
20	Bidrag till företagsutveckling och innovation	269 472
21	Patent- och registreringsverket	339 080
22	Stöd vid korttidsarbete	365 000
23	Brexitjusteringsreserven	750 000
24	Elstöd	2 400 000
	2 Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande	653 555
1	Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Myndighetsverksamhet	26 298
2	Kommerskollegium	94 265
3	Exportfrämjande verksamhet	313 367
4	Investeringsfrämjande	67 772
5	Avgifter till internationella handelsorganisationer	20 517
6	Bidrag till standardiseringen	31 336
7	AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning	100 000
25	Allmänna bidrag till kommuner	157 545 359
1	Kommunalekonomisk utjämning	151 878 432
2	Utjämningsbidrag för LSS-kostnader	5 358 777
3	Bidrag till kommunalekonomiska organisationer	7 150
4	Tillfälligt stöd till enskilda kommuner och regioner	1 000
5	Medel till befolkningsmässigt mindre kommuner	300 000
26	Statsskuldräntor m.m.	13 155 200
1	Räntor på statsskulden	13 000 000
2	Oförutsedda utgifter	10 000
3	Riksgäldskontorets provisionsutgifter	145 200
27	Avgiften till Europeiska unionen	45 869 852
1	Avgiften till Europeiska unionen	45 869 852
	Summa anslag	1 251 870 933

2 Specifikation av budgetens inkomster för 2023

Tabell 2.2 Specifikation av budgetens inkomster för 2023

Tusental kronor

Inkomsttyp

Skatt på arbete		1 450 326 094
1100	Direkta skatter på arbete	738 820 481
1110	<i>Inkomstskatter</i>	935 032 518
1111	Statlig inkomstskatt	53 723 921
1115	Kommunal inkomstskatt	881 308 597
1120	<i>Allmän pensionsavgift</i>	151 593 946
1121	Allmän pensionsavgift	151 593 946
1130	<i>Artistskatt</i>	0
1131	Artistskatt	0
<i>1140–1160 Skattereduktioner</i>		<i>-347 805 983</i>
1141	Allmän pensionsavgift	-151 560 872
1143	Arbetslöshetskassa	-1 636 763
1144	Fastighetsavgift	-437 114
1151	Sjöinkomst	-42 781
1153	Jobbskatteavdrag	-157 321 823
1154	Husavdrag	-20 208 456
1155	Gåvor till ideell verksamhet	-373 267
1156	Övriga skattereduktioner	0
1157	Skattereduktion för boende i vissa glest befolkade områden	-1 349 817
1158	Skattereduktion sjuk- och aktivitetsersättning	-3 926 910
1159	Skattereduktion för förnybar el	-179 182
1161	Skattereduktion för installation av grön teknik	-2 140 000
1162	Skattereduktion för förvärvsinkomster	-8 628 998
1200	Indirekta skatter på arbete	711 505 613
1210	<i>Arbetsgivaravgifter</i>	697 492 373
1211	Sjukförsäkringsavgift	77 218 080
1212	Föräldraförsäkringsavgift	56 554 087
1213	Arbetssskadeavgift	4 350 314
1214	Ålderspensionsavgift	230 093 936
1215	Efterlevandepensionsavgift	13 050 943
1216	Arbetsmarknadsavgift	56 781 312
1217	Allmän löneavgift	252 753 266
1218	Ofördelade avgifter	0
1219	Nedsatta avgifter	6 690 435
1240	<i>Egenavgifter</i>	12 664 870
1241	Sjukförsäkringsavgift	138 958
1242	Föräldraförsäkringsavgift	581 761
1243	Arbetssskadeavgift	55 824
1244	Ålderspensionsavgift, netto	4 997 167
1245	Efterlevandepensionsavgift	173 685
1246	Arbetsmarknadsavgift	3 027
1247	Allmän löneavgift	4 866 651

Inkomsttyp		
1248	Ofördelade avgifter	0
1249	Nedsatta avgifter	1 847 797
1260	Avgifter till premiepensionssystemet	-48 492 443
1261	Avgifter till premiepensionssystemet	-48 492 443
1270	Särskild löneskatt	57 769 404
1271	Pensionskostnader, företag	51 816 170
1272	Pensionskostnader, staten	4 836 844
1273	Förvärvsinkomster	381 902
1274	Egenföretagare	734 488
1275	Övrigt	0
1280	Nedsättningar	-8 538 232
1282	Arbetsgivaravgifter	-6 690 435
1283	Egenavgifter, generell nedsättning	-1 769 827
1284	Egenavgifter, regional nedsättning	-77 970
1290	Tjänstegruppliv	609 641
1291	Tjänstegruppliv	609 641
1300	Skatt på kapital	345 261 868
1310	Skatt på kapital, hushåll	77 585 859
1311	Skatt på kapital	115 156 465
1312	Skattereduktion kapital	-37 616 234
1313	Expansionsmedelsskatt	45 628
1320	Skatt på företagsvinster	178 077 471
1321	Skatt på företagsvinster	179 481 431
1322	Skattereduktioner	-1 403 960
1330	Kupongskatt	10 146 640
1331	Kupongskatt	10 146 640
1340	Avkastningsskatt	19 323 373
1341	Avkastningsskatt, hushåll	200 018
1342	Avkastningsskatt, företag	19 018 440
1343	Avkastningsskatt på individuellt pensionssparande	104 915
1350	Fastighetsskatt	37 959 490
1351	Fastighetsskatt, hushåll	778 209
1352	Fastighetsskatt, företag	15 085 272
1353	Kommunal fastighetsavgift, hushåll	17 500 834
1354	Kommunal fastighetsavgift, företag	4 595 175
1360	Stämpelskatt	14 612 035
1361	Stämpelskatt	14 612 035
1390	Riskskatt för kreditinstitut	7 557 000
1391	Riskskatt för kreditinstitut	7 557 000
1400	Skatt på konsumtion och insatsvaror	735 754 854
1410	Mervärdesskatt	594 498 829
1411	Mervärdesskatt	594 498 829
1420	Skatt på alkohol och tobak	30 364 205
1421	Skatt på tobak	12 195 436
1422	Skatt på etylalkohol	5 705 740
1423	Skatt på vin	6 913 186
1424	Skatt på mellanklassprodukter	142 409
1425	Skatt på öl	5 211 194

Inkomsttyp		
1426	Privatinförsel av alkohol och tobak	689
1427	Skatt på vissa nikotinhaltiga produkter	195 552
1430–1460 Skatt på energi och miljö		77 766 644
1430	Energiskatt	47 252 517
1431	Skatt på elektrisk kraft	28 295 276
1432	Energiskatt bensin	8 647 915
1433	Energiskatt oljeprodukter	9 781 913
1434	Energiskatt övrigt	527 413
1440	Koldioxidskatt	22 468 217
1441	Koldioxidskatt bensin	7 566 113
1442	Koldioxidskatt oljeprodukter	14 727 916
1443	Koldioxidskatt övrigt	174 188
1450–1460 Övriga skatter på energi och miljö		8 045 910
1451	Svavelskatt	5 755
1452	Skatt på råttolja	0
1453	Särskild skatt mot försurning	63 231
1454	Skatt på bekämpningsmedel	150 703
1456	Avfallsskatt	307 719
1457	Avgifter till Kemikalieinspektionen	52 649
1458	Övriga skatter	131 586
1459	Intäkter från EU:s handel med utsläppsrätter	3 451 041
1461	Kemikalieskatt	1 947 193
1462	Skatt på flygresor	1 114 597
1463	Skatt på avfallsförbränning	7 534
1464	Skatt på plastbärkassar	595 902
1465	Intäkter från handel med Elcertifikat	218 000
1470	Skatt på vägtrafik	25 226 694
1471	Fordonsskatt	17 635 179
1472	Vägavgifter	1 479 708
1473	Trängselskatt	2 819 973
1474	Skatt på trafikförsäkringspremier	3 291 835
1480	Övriga skatter	7 898 482
1481	Systembolaget AB:s överskott	390 864
1482	Inlevererat överskott från Svenska Spel AB	2 621 076
1483	Skatt på spel	4 697 542
1485	Spelavgifter	79 000
1486	Skatt på annonser och reklam	0
1491	Avgifter för telekommunikation	110 000
1500	Skatt på import	9 434 324
1511	Tullmedel	9 434 324
1512	Sockeravgifter	0
1600	Restförda och övriga skatter	13 366 209
1610	Restförda skatter	-8 139 665
1611	Restförda skatter, hushåll	-1 615 892
1612	Restförda skatter, företag	-6 523 773
1620	Övriga skatter, hushåll	5 929 799
1621	Omprövningar aktuellt beskattningsår	-345 005
1622	Omprövningar äldre beskattningsår	1 613 040

Inkomsttyp		
1623	Anstånd	500 000
1624	Övriga skatter	3 828 437
1625	Skattetillägg	161 824
1626	Förseningsavgifter	171 503
1630	Övriga skatter företag	-453 961
1631	Omprövningar aktuellt beskattningsår	-1 750 633
1632	Omprövningar äldre beskattningsår	0
1633	Anstånd	-500 000
1634	Övriga skatter	-10 000
1635	Skattetillägg	1 338 176
1636	Förseningsavgifter	468 497
1640	Intäkter som förs till fonder	6 208 764
1641	Insättningsgarantavgifter	1 827 545
1644	Batteriavgifter	1 904
1645	Kväveoxidavgifter	528 315
1647	Resolutionsavgift	3 851 000
1650	Avgifter till public service	9 821 271
1651	Avgifter till public service	9 821 271
Totala skatteintäkter		2 554 143 348
1700	Avgående poster, skatter till EU	-9 434 324
1710	EU-skatter	-9 434 324
1711	EU-skatter	-9 434 324
Offentliga sektorns skatteintäkter		2 544 709 024
1800	Avgående poster, skatter till andra sektorer	-1 216 502 231
1810	Skatter till andra sektorer	-1 216 502 231
1811	Kommunala skatter	-902 952 940
1812	Avgifter till AP-fonder	-313 549 291
Statens skatteintäkter		1 328 206 793
1900	Periodiseringar	-15 533 163
1910	Uppbördsförskjutningar	17 135 595
1911	Uppbördsförskjutningar	17 135 595
1920	Betalningsförskjutningar	-43 268 758
1921	Kommuner och regioner	-26 943 216
1922	Ålderspensionssystemet	-880 733
1923	Företag och hushåll	-14 796 992
1924	Kyrkosamfund	-669 006
1925	EU	21 189
1930	Anstånd	10 600 000
1931	Anstånd	10 600 000
1000	Statens skatteinkomster	1 312 673 630
2100	Rörelseöverskott	859 706
2110	Affärsverkens inlevererade överskott	382 000
2114	Luftfartsverkets inlevererade överskott	0
2116	Affärsverket svenska kraftnäts inlevererade utdelning och inleverans av motsvarighet till statlig skatt	382 000
2118	Sjöfartsverkets inlevererade överskott	0
2120	Övriga myndigheters inlevererade överskott	477 706
2124	Inlevererat överskott av Riksgäldskontorets garantiverksamhet	105 000

Inkomsttyp		
2126	Inlevererat överskott av statsstödd exportkredit	0
2127	Inlevererat överskott av övriga myndigheter	372 706
2130	Riksbankens inlevererade överskott	0
2131	Riksbankens inlevererade överskott	0
2200	Överskott av statens fastighetsförvaltning	268 000
2210	Överskott av fastighetsförvaltning	268 000
2215	Inlevererat överskott av statens fastighetsförvaltning	268 000
2300	Ränteinkomster	2 056 940
2320	Räntor på näringslån	0
2314	Ränteinkomster på lån till fiskerinäringen	0
2322	Räntor på övriga näringslån	0
2323	Räntor på övriga näringslån	0
2324	Ränteinkomster på lokaliseringlån	0
2340	Räntor på studielån	23 000
2342	Ränteinkomster på allmänna studielån	23 000
2390	Övriga ränteinkomster	2 033 940
2391	Ränteinkomster på markförvärv för jordbrukets rationalisering	0
2394	Övriga ränteinkomster	33 580
2397	Räntor på skattekonto m.m., netto	2 000 360
2400	Inkomster av statens aktier	20 700 000
2410	Inkomster av statens aktier	20 700 000
2411	Inkomster av statens aktier	20 700 000
2500	Offentligrättsliga avgifter	11 802 192
2511	Expeditions- och ansökningsavgifter	1 186 273
2525	Finansieringsavgift från arbetslöshetskassor	3 963 000
2527	Avgifter för statskontroll av krigsmaterietillverkning	40 500
2528	Avgifter vid bergsstaten	26 700
2529	Avgifter vid patent- och registreringsväsendet	430 000
2531	Avgifter för registrering i förenings- m.fl. register	2 492
2532	Avgifter vid kronofogdemyndigheterna	1 654 600
2534	Avgifter vid Transportstyrelsen	1 572 000
2537	Miljöskyddsavgifter	375 000
2548	Avgifter för Finansinspektionens verksamhet	787 000
2551	Avgifter från kärnkraftverken	313 000
2552	Övriga offentligrättsliga avgifter	530 000
2553	Registreringsavgift till Fastighetsmäklarinspektionen	33 000
2558	Avgifter för årlig revision	151 849
2559	Avgifter för etikprovning av forskning	28 660
2561	Efterbevaknings- och tillsynsavgifter	20 818
2562	CSN-avgifter	687 300
2600	Försäljningsinkomster	60 000
2624	Inkomster av uppbörd av felparkeringsavgifter	60 000
2627	Offentlig lagring, försäljningsintäkter	0
2700	Böter m.m.	2 045 903
2711	Restavgifter och dröjsmålsavgifter	96 250
2712	Bötesmedel	1 745 000
2713	Vattenföreningssavgift m.m.	0
2714	Sanktionsavgifter m.m.	176 546

Inkomsttyp		
2717	Kontrollavgifter vid särskild skattekontroll	28 107
2800	Övriga inkomster av statens verksamhet	4 820 462
2811	Övriga inkomster av statens verksamhet	4 820 462
2000	Inkomster av statens verksamhet	42 613 203
3100	Inkomster av försålda byggnader och maskiner	0
3120	Statliga myndigheters inkomster av försålda byggnader och maskiner	0
3125	Fortifikationsverkets försäljning av fastigheter	0
3200	Övriga inkomster av markförsäljning	0
3211	Övriga inkomster av markförsäljning	0
3300	Övriga inkomster av försäld egendom	5 000 000
3311	Inkomster av statens gruvegendom	0
3312	Övriga inkomster av försäld egendom	5 000 000
3000	Inkomster av försäld egendom	5 000 000
4100	Återbetalning av näringslån	7
4120	Återbetalning av jordbrukslån	0
4123	Återbetalning av lån till fiskerinäringen	0
4130	Återbetalning av övriga näringslån	7
4131	Återbetalning av vattenkraftslån	0
4136	Återbetalning av övriga näringslån	7
4137	Återbetalning av övriga näringslån, Statens jordbruksverk	0
4138	Återbetalning av tidigare infriade statliga garantier	0
4139	Återbetalning av lokaliseringlån	0
4300	Återbetalning av studielån	279 093
4312	Återbetalning av allmänna studielån	93
4313	Återbetalning av studiemedel	279 000
4500	Återbetalning av övriga lån:	248 880
4525	Återbetalning av lån för svenska FN-styrkor	41 480
4526	Återbetalning av övriga lån	207 400
4000	Återbetalning av lån	527 980
5100	Avskrivningar och amorteringar	0
5120	Avskrivningar på fastigheter	0
5121	Amortering på statskapital	0
5200	Statliga pensionsavgifter	19 134 000
5211	Statliga pensionsavgifter	19 134 000
5000	Kalkylmässiga inkomster	19 134 000
6100	Bidrag från EU:s jordbruksfonder	8 403 000
6110	Bidrag från Europeiska garantifonden för jordbruket	5 721 000
6111	Gårdsstöd	5 572 000
6113	Övriga interventioner	149 000
6114	Exportbidrag	0
6115	Djurbidrag	0
6116	Offentlig lagring	0
6119	Övriga bidrag från Europeiska garantifonden för jordbruket	0
6120	Bidrag från EU till landsbygdsutvecklingen	2 682 000
6124	Bidrag från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling 2007–2013	0
6125	Bidrag från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling 2014–2020	1 476 000

Inkomsttyp		
6126	Bidrag från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling 2021–2027	1 206 000
6200	Bidrag från EU till fiskenärigen	224 000
6214	Bidrag från Europeiska havs- och fiskerifonden 2014–2020	109 000
6215	Bidrag från Europeiska havs- och fiskerifonden 2021–2027	115 000
6300	Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden	2 080 000
6314	Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020	1 430 000
6315	Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden 2021–2027	650 000
6400	Bidrag från Europeiska socialfonden	2 650 000
6414	Bidrag från Europeiska socialfonden 2014–2020	2 219 000
6415	Bidrag från Europeiska socialfonden 2021–2027	431 000
6500	Bidrag till transeuropeiska nätverk	150 000
6511	Bidrag till transeuropeiska nätverk	150 000
6600	Bidrag från Europeiska Faciliteten för återhämtning och resiliens	18 790 456
6611	Bidrag från Europeiska faciliteten för återhämtning och resiliens	18 790 456
6900	Övriga bidrag från EU	180 000
6911	Övriga bidrag från EU	180 000
6000	Bidrag m.m. från EU	32 477 456
7100	Tillkommande skatter	14 306 222
7110	<i>EU-skatter</i>	9 413 135
7112	Tullmedel	9 413 135
7113	Jordbrukstullar och sockeravgifter	0
7120	<i>Kommunala utjämningsavgifter</i>	4 893 087
7121	Utjämningsavgift för LSS-kostnader	4 893 087
7200	Avräkningar	-147 259 278
7210	<i>Intäkter som förs till fonder</i>	-6 208 764
7211	Intäkter som förs till fonder	-6 208 764
7220	<i>Kompensation för mervärdesskatt</i>	-130 727 802
7221	Avräknad mervärdesskatt, statliga myndigheter	-45 992 670
7222	Kompensation för mervärdesskatt, kommuner	-84 735 132
7230	<i>Övriga avräkningar</i>	-10 322 712
7231	Avgifter till public service	-10 104 712
7232	Intäkter från handel med elcertifikat	-218 000
7000	Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-132 953 056
8127	Stöd vid korttidsarbete	0
8000	Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	0
9000	Löpande redovisade skatter m.m.	0
Summa inkomster		1 279 473 213

Bilaga 2

Tabellsamling makroekonomisk utveckling och offentliga finanser

Innehållsförteckning

1	Den makroekonomiska utvecklingen.....	2
2	Den offentliga sektorns finanser.....	9

I denna bilaga specificeras prognoserna för den makroekonomiska utvecklingen och den offentliga sektorns finanser. Dessa prognoser beskrivs i avsnitt 3 och 8. Prognosen är baserad på de regelverk för skatter och transfereringar och de anslagsnivåer som har beslutats av riksdagen och som har föreslagits eller aviserats av regeringen.

1 Den makroekonomiska utvecklingen

Tabell 1.1 Internationella variabler

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2016–2021, prognos 2022–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
BNP, euroområdet	1,9	2,6	1,8	1,6	-6,1	5,3	2,9	-0,1	1,7	2,2
BNP, USA	1,7	2,2	2,9	2,3	-2,8	5,9	1,7	0,6	1,8	2,3
BNP, Kina	6,8	6,9	6,7	6,0	2,2	8,1	3,1	4,8	5,0	5,0
BNP i världen, PPP-vägd ¹	3,3	3,8	3,6	2,8	-3,0	6,0	2,8	2,2	3,4	3,4
BNP i världen, KIX-vägd ²	2,4	3,0	2,5	2,1	-3,9	5,2	2,4	0,7	2,2	2,4
Svensk exportmarknad ³	3,4	5,2	4,0	2,7	-8,6	8,8	6,3	2,0	3,4	3,4
Inflation, euroområdet ⁴	0,2	1,5	1,8	1,2	0,3	2,6	8,4	6,0	2,0	2,0
Inflation, USA ⁵	1,3	2,1	2,4	1,8	1,2	4,7	8,1	3,8	2,5	2,3
Dagslåneränta, euroområdet ⁶	-0,4	-0,4	-0,4	-0,5	-0,5	-0,6	0,1	2,5	2,5	2,3
Styrränta, USA ⁶	0,5	1,1	1,9	2,3	0,5	0,3	1,9	4,7	4,1	3,2
Råoljepreis ⁷	43,6	54,2	71,0	64,3	41,8	70,7	100,6	80,4	74,8	71,3

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2022-10-20.

¹ BNP sammanvägt med köpkraftsjusterade (PPP) BNP-vikter enligt Internationella valutafonden.

² BNP sammanvägt med KIX-vikter, ett mått på respektive lands betydelse för svensk utrikeshandel. De senaste beräknade vikterna används för 2022 och därefter skrivs de fram med trenden från de föregående fem åren.

³ Den sammanvägda importen i de länder som Sverige exporterar till. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport.

⁴ Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP).

⁵ Konsumentprisindex (KPI).

⁶ Årsgenomsnitt, procent. Avser estr, dvs. den referensränta som ska återspegla kostnader mellan banker i euroområdet för osäkrade lån från en bankdag till nästa, och Federal funds ränta för USA.

⁷ Brent, US-dollar per fat. Prognos avser 10-dagars genomsnitt för terminspriseringen 2022-10-20.

Källor: Macrobond och egna beräkningar.

Tabell 1.2 Finansiella variabler

Procent, årsgenomsnitt, om inte annat anges. Utfall 2016–2021, prognos 2022–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Styrränta	-0,48	-0,50	-0,50	-0,25	0,00	0,00	0,75	2,68	2,72	2,50
Statsobligationsränta 10 år	0,5	0,7	0,7	0,1	0,0	0,3	1,6	2,4	2,3	2,2
Statsobligationsränta 5 år	-0,2	-0,1	0,1	-0,4	-0,3	0,0	1,6	2,4	2,2	2,2
Växelkurs, kronindex KIX ¹	111,7	112,9	117,6	122,1	118,5	114,3	121,3	122,5	119,9	118,1
Växelkurs SEK per EUR	9,5	9,6	10,3	10,6	10,5	10,1	10,6	10,7	10,5	10,4
Växelkurs SEK per USD	8,6	8,5	8,7	9,5	9,2	8,6	10,2	10,7	10,1	9,7

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2022-10-20.

¹ 18 november 1992 = 100.

Källor: Riksbanken, Macrobond och egna beräkningar.

Tabell 1.3 Försörjningsbalans, fasta priser

Procentuell förändring i fasta priser om inte annat anges. Utfall 2016–2021, prognos 2022–2025

	2021 ¹	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
BNP	5 452	2,1	2,6	2,0	2,0	-2,2	5,1	2,6	-0,4	2,0	3,2
Hushållens konsumtion	2 393	2,3	2,6	1,8	0,7	-3,2	6,0	3,6	-0,7	2,1	4,9
Offentlig konsumtion	1 411	3,7	0,1	0,8	0,3	-1,8	2,8	-0,3	-0,2	0,1	-0,8
<i>varav stat</i>	369	2,6	-2,0	0,6	-0,5	-0,1	2,9	-1,1	-3,2	1,1	-1,1
<i>varav kommunsektor²</i>	1 042	4,1	0,9	0,9	0,5	-2,4	2,8	0,0	0,8	-0,3	-0,7
Fasta bruttoinvesteringar	1 397	4,0	5,5	1,4	-0,3	1,7	6,3	4,1	-1,8	2,5	3,6
<i>varav i näringslivet</i>	1 146	3,2	5,3	0,5	-0,9	1,5	8,3	5,9	-2,8	1,8	3,7
<i>– bostadsinvesteringar</i>	290	9,8	7,1	-6,4	-6,5	1,6	10,4	6,5	-8,8	-2,2	1,2
<i>varav i offentliga myndigheter</i>	244	8,0	6,5	6,2	2,2	2,0	-1,9	-4,3	3,4	6,0	3,2
<i>– stat</i>	133	6,6	3,5	1,4	3,7	16,3	-1,6	-2,9	5,7	9,8	5,9
<i>– kommunsektor</i>	111	9,5	9,6	10,9	0,9	-10,9	-2,3	-5,9	0,5	1,1	-0,5
Lagerinvesteringar ³	16	-0,2	0,1	0,3	-0,1	-0,7	0,4	0,8	-0,3	0,0	0,0
Export	2 480	2,4	4,1	4,2	6,0	-5,5	7,9	4,8	1,0	3,1	2,2
Import ⁴	2 246	4,5	4,7	3,8	2,1	-6,0	9,6	7,2	-0,8	2,6	1,7
Nettoexport ⁵	235	-0,7	-0,1	0,3	1,8	0,0	-0,3	-0,8	0,8	0,3	0,3
BNP per invånare⁶	0,5	0,8	1,2	0,8	1,0	-2,9	4,4	1,9	-0,9	1,4	2,7

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2022-10-20. Med begreppet kommunsektor avses det som i nationalräkenskaperna (NR) benämns kommunala myndigheter. Kommunsektorn innefattar både kommuner och regioner.

¹ Löpande priser, miljarder kronor. År 2021 är referensår för prognosen för försörjningsbalansen i fasta priser.

² Konsumtionsvolymen i kommunsektorn mäts till största delen med s.k. volymindex vilka främst påverkas av demografiska faktorer och inte nödvändigtvis är detsamma som hur mycket resurser kommunsektorn lägger på verksamheten.

³ Bidrag till BNP-tillväxten, förändring i procent av BNP föregående år.

⁴ I summering av BNP utgör importen en avdragspost.

⁵ Export minus import, uttryckt som bidrag till BNP-tillväxt (procentenheter).

⁶ BNP per person i totala befolkningen.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 1.4 Försörjningsbalans, fasta priser, kalenderkorrigerad

Procentuell förändring i fasta priser om inte annat anges. Utfall 2016–2021, prognos 2022–2025

	2021 ¹	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
BNP	5 452	1,8	2,8	2,1	2,0	-2,4	4,9	2,6	-0,2	2,0	3,4
Hushållens konsumtion	2 393	2,2	2,7	1,9	0,7	-3,3	6,0	3,6	-0,7	2,1	5,0
Offentlig konsumtion	1 411	3,4	0,5	1,0	0,3	-2,1	2,6	-0,3	0,1	0,1	-0,4
<i>varav stat</i>	369	2,4	-1,7	0,8	-0,5	-0,4	2,7	-1,1	-3,0	1,1	-0,8
<i>varav kommunsektor²</i>	1 042	3,7	1,3	1,1	0,6	-2,8	2,6	0,0	1,2	-0,2	-0,3
Fasta bruttoinvesteringar	1 397	3,7	5,9	1,5	-0,3	1,4	6,2	4,1	-1,5	2,5	3,9
<i>varav i näringslivet</i>	1 146	2,8	5,7	0,6	-0,9	1,1	8,0	5,9	-2,5	1,8	4,1
<i>– bostadsinvesteringar</i>	290	9,7	7,2	-6,4	-6,5	1,6	10,3	6,5	-8,7	-2,2	1,3
<i>varav i offentliga myndigheter</i>	244	8,1	6,4	6,1	2,2	2,1	-1,8	-4,3	3,3	6,0	3,2
<i>– stat</i>	133	6,6	3,6	1,4	3,7	16,3	-1,6	-2,9	5,7	9,8	5,9
<i>– kommunsektor</i>	111	9,7	9,4	10,8	0,9	-10,8	-2,1	-5,9	0,3	1,0	-0,7
Lagerinvesteringar ³	16	-0,1	0,1	0,3	-0,1	-0,7	0,3	0,8	-0,4	0,0	0,0
Export	2 480	2,0	4,6	4,4	6,0	-5,8	7,7	4,8	1,4	3,1	2,6
Import ⁴	2 246	4,1	5,1	4,0	2,1	-6,4	9,4	7,2	-0,4	2,6	2,1
Nettoexport ⁵	235	-0,5	0,0	0,0	1,3	0,2	0,2	-0,8	0,9	0,3	0,3

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2022-10-20. Med begreppet kommunsektor avses det som i nationalräkenskaperna (NR) benämns kommunala myndigheter. Kommunsektorn innefattar både kommuner och regioner.

¹ Löpande priser, miljarder kronor. Beloppen är inte kalenderkorrigerade. År 2021 är referensår för prognosen för försörjningsbalansen i fasta priser.

² Konsumtionsvolymen i kommunsektorn mäts till största delen med s.k. volymindex vilka främst påverkas av demografiska faktorer och inte nödvändigtvis är detsamma som hur mycket resurser kommunsektorn lägger på verksamheten.

³ Bidrag till BNP-tillväxten, förändring i procent av BNP föregående år.

⁴ I summering av BNP utgör importen en avdragspost.

⁵ Export minus import, uttryckt som bidrag till BNP-tillväxt (procentenheter).

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 1.5 Försörjningsbalans, löpande priser

Procentuell förändring i löpande priser om inte annat anges. Utfall 2016–2021, prognos 2022–2025

	2021 ¹	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
BNP	5 452	3,6	4,8	4,4	4,6	-0,2	8,2	9,0	3,9	3,5	5,1
Hushållens konsumtion	2 393	3,2	4,4	4,3	2,8	-2,3	8,0	11,8	4,3	4,1	7,0
Offentlig konsumtion	1 411	6,2	3,4	4,5	3,4	2,4	5,9	4,7	5,3	2,8	2,2
<i>varav stat</i>	369	4,0	0,7	3,7	3,7	1,5	8,0	5,5	1,8	3,5	2,8
<i>varav kommunsektor</i>	1 042	7,1	4,4	4,9	3,2	2,8	5,2	4,5	6,6	2,6	2,0
Fasta bruttoinvesteringar	1 397	5,6	8,8	4,6	1,4	2,7	10,4	12,3	0,6	2,7	3,8
<i>varav i näringslivet</i>	1 146	4,9	8,5	3,5	0,7	2,7	11,8	14,2	-0,4	2,0	3,9
<i>– bostadsinvesteringar</i>	290	16,1	12,6	-4,4	-5,8	5,1	16,4	12,3	-6,0	-1,0	2,5
<i>varav i offentliga myndigheter</i>	244	9,0	10,1	10,2	4,4	2,0	4,3	5,1	6,6	8,8	6,0
<i>– stat</i>	133	7,3	7,2	5,1	5,4	16,0	4,9	5,8	8,7	12,5	8,5
<i>– kommunsektor</i>	111	10,9	13,0	15,1	3,6	-10,8	3,7	4,3	4,0	4,1	2,5
Export	2 480	1,1	7,3	9,0	9,5	-8,5	12,3	20,4	3,4	4,1	3,2
Import ²	2 246	2,8	8,9	10,1	5,0	-10,0	13,2	26,0	2,0	3,9	2,8
BNI	5 608	3,4	6,0	4,6	5,6	0,3	7,6	8,7	3,8	3,5	4,9
Bytesbalans, procent av BNP³		2,4	2,8	2,6	5,2	5,9	5,3	3,6	4,2	4,3	4,3

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2022-10-20. Med begreppet kommunsektor avses det som i nationalräkenskaperna (NR) benämns kommunala myndigheter. Kommunsektorn innefattar både kommuner och regioner.

¹ Miljarder kronor.

² I summering av BNP utgör importen en avdragspost.

³ Baserat på statistik från NR.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 1.6 Hushållens ekonomi

Procentuell förändring för hushållens inkomster. Andel av disponibel inkomst för hushållens sparande. Utfall 2016–2021, prognos 2022–2025

	2021 ¹	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Hushållens inkomster											
Real disponibel inkomst ²		3,6	2,0	2,1	2,4	-0,4	3,1	-1,4	-1,0	2,0	2,4
Prisindex ³		0,9	1,8	2,5	2,1	0,8	1,9	7,9	5,1	2,0	2,0
Nominell disponibel inkomst	2 579	4,5	3,8	4,6	4,5	0,5	5,0	6,4	4,0	4,0	4,5
Lönesumma ⁴	2 138	4,5	4,9	4,9	4,0	0,8	5,8	6,0	4,2	4,3	5,6
Övriga faktorinkomster ⁵	187	4,4	5,6	8,4	3,6	-8,5	-0,8	0,4	2,2	3,6	4,4
Räntor och utdelningar, netto ⁶	205	1,7	0,2	-0,7	0,3	-0,9	1,8	1,0	-0,1	-0,1	0,2
Offentliga transfereringar	720	3,2	2,4	2,8	2,4	5,5	2,0	2,3	4,8	3,5	2,9
<i>varav pensioner</i>	396	4,9	3,7	2,6	3,0	3,8	1,9	5,8	5,3	3,5	3,8
<i>varav sjukdom</i>	111	-2,5	-1,1	-0,1	-1,2	2,0	0,1	3,1	3,7	5,6	2,4
<i>varav arbetsmarknad</i>	43	1,2	-0,6	-4,8	0,2	41,7	-0,6	-22,5	12,8	2,1	-1,9
<i>varav familjer och barn</i>	84	3,3	3,2	8,6	2,7	2,3	0,9	0,6	2,5	2,7	1,9
<i>varav studier</i>	20	-1,3	1,7	11,9	11,3	10,3	5,0	-2,0	5,6	6,2	3,1
<i>varav övrigt</i>	66	7,1	2,0	4,2	5,0	9,1	6,5	-0,1	2,1	1,4	1,2
Privata transfereringar ⁷	176	5,2	2,5	5,1	3,3	4,5	5,6	6,2	2,7	0,7	3,2
Skatter och avgifter	-847	7,8	4,9	1,4	0,7	1,1	7,7	2,1	3,1	2,2	5,4
Hushållens sparande⁸											
Nettosparande, exklusive sparande i avtalspensioner	185	6,0	5,4	5,6	7,1	9,7	7,2	2,5	2,2	2,1	-0,2
Nettosparande i avtalspensioner (inklusive pps ⁹)	252	8,5	7,6	9,2	10,1	8,8	9,8	9,5	9,7	9,9	10,2
Totalt nettosparande ¹⁰	438	13,4	12,1	13,6	15,7	17,0	15,5	11,0	10,8	11,0	9,0
Finansiellt sparande	312	10,2	8,2	10,6	13,3	14,2	12,1	6,5	6,6	6,9	4,8

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2022-10-20. Skillnaden mellan begreppen nettosparande och finansiellt sparande är framför allt att kapitalförslitning på hushållens kapitalstock utgör en avdragspost vid beräkningen av nettosparandet, medan investeringsutgifter är en avdragspost vid beräkning av det finansiella sparandet. Om nettoinvesteringar överstiger kapitalförslitningen blir det finansiella sparandet lägre än nettosparandet.

¹ Löpande priser, miljarder kronor.

² Hushållens reala disponibla inkomst beräknas genom att den nominella inkomsten korrigeras för prisförändringar enligt implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter.

³ Implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter.

⁴ Totala lönesumman för arbetsgivare i Sverige och i utlandet till svenska hushåll.

⁵ Består bl.a. av egenföretagares inkomster.

⁶ Vid räntor och utdelningar anges nettobidraget i procentuell volymförändring.

⁷ Består främst av utbetalda privatfonderade avtalspensioner.

⁸ Procentuell andel av disponibel inkomst.

⁹ Premiepensionssparande.

¹⁰ Total sparkvot = nettosparande inklusive sparande i avtalspensioner (inklusive premiepensionssparande) / (disponibel inkomst + nettosparande i avtalspensioner [inklusive premiepensionssparande]).

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 1.7 Produktivitet och arbetsmarknad

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2016–2021, prognos 2022–2025

	2021 ¹	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Produktivitet ²	599	-0,6	0,7	0,3	2,3	1,0	2,6	0,8	-1,2	1,2	1,4
<i>i näringslivet²</i>	<i>670</i>	<i>-0,3</i>	<i>1,1</i>	<i>0,5</i>	<i>2,5</i>	<i>2,7</i>	<i>2,5</i>	<i>0,6</i>	<i>-1,5</i>	<i>0,8</i>	<i>1,0</i>
<i>i offentlig sektor²</i>	<i>439</i>	<i>-1,7</i>	<i>-0,8</i>	<i>-0,7</i>	<i>1,1</i>	<i>-3,2</i>	<i>2,0</i>	<i>0,5</i>	<i>-0,3</i>	<i>1,5</i>	<i>1,4</i>
Arbetade timmar ³	8 052	2,1	2,3	1,9	-0,2	-3,8	2,3	2,2	0,6	0,8	2,0
<i>varav näringslivet³</i>	<i>5 674</i>	<i>1,8</i>	<i>2,3</i>	<i>2,0</i>	<i>0,1</i>	<i>-4,9</i>	<i>3,1</i>	<i>3,1</i>	<i>0,8</i>	<i>1,5</i>	<i>3,4</i>
<i>varav offentlig sektor³</i>	<i>2 203</i>	<i>3,2</i>	<i>2,3</i>	<i>1,7</i>	<i>-0,8</i>	<i>-1,1</i>	<i>0,0</i>	<i>0,1</i>	<i>0,3</i>	<i>-1,2</i>	<i>-1,8</i>
Medelarbetstid ⁴	1 592	0,5	0,0	0,4	-0,9	-2,4	1,3	-0,8	0,4	0,1	1,2
Sysselsatta, 15–74 år	5 059	1,5	2,3	1,5	0,7	-1,4	0,9	3,0	0,2	0,7	0,8
Sysselsatta, näringslivet ⁵	3 458	1,5	2,7	1,9	0,5	-1,8	1,3	3,8	0,2	1,4	1,8
Sysselsatta, offentlig sektor ⁵	1 470	2,7	1,7	0,9	0,7	-0,2	0,6	1,1	0,1	-1,3	-1,9
<i>varav stat⁵</i>	<i>275</i>	<i>1,2</i>	<i>1,1</i>	<i>1,4</i>	<i>1,3</i>	<i>1,6</i>	<i>2,0</i>	<i>0,5</i>	<i>-3,1</i>	<i>-1,2</i>	<i>-1,5</i>
<i>varav kommunsektor⁵</i>	<i>1 195</i>	<i>3,1</i>	<i>1,9</i>	<i>0,8</i>	<i>0,6</i>	<i>-0,6</i>	<i>0,3</i>	<i>1,3</i>	<i>0,9</i>	<i>-1,3</i>	<i>-2,0</i>
Sysselsättningsgrad 15–74 år ⁶		66,7	67,4	67,9	67,9	66,7	67,3	69,1	69,0	69,2	69,4
Sysselsättningsgrad 20–64 år ⁶		80,7	81,3	81,8	81,6	80,2	80,7	82,9	82,8	83,0	83,5
Arbetslösa, 15–74 år	489	-4,9	-2,0	-3,7	8,1	22,7	4,5	-15,0	4,7	-2,1	-3,3
Arbetslöshet, 15–74 år ⁷		7,1	6,9	6,5	7,0	8,5	8,8	7,4	7,7	7,5	7,2
Arbetskraft, 15–74 år	5 547	1,0	2,0	1,1	1,1	0,3	1,3	1,4	0,5	0,5	0,5
Arbetskraftsdeltagande, 15–74 år ⁸		71,8	72,4	72,7	73,0	73,0	73,8	74,6	74,7	74,8	74,8
Befolkning, total ⁹	10 416	1,3	1,4	1,2	1,0	0,7	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5
Befolkning, 15–74 år ⁹	7 512	0,9	1,1	0,8	0,7	0,4	0,0	0,3	0,4	0,4	0,5

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2022-10-20.

¹ Nivå, avser tusental om inte annat anges.² Produktivitet mätt som förädlingsvärde till baspris per arbetad timme, kalenderkorrigerat.³ Enligt nationalräkenskaperna (NR). Nivå avser miljoner timmar, kalenderkorrigerat.⁴ Avser antal arbetade timmar per år enligt NR (kalenderkorrigerat) dividerat med årsmedeltal för antal sysselsatta enligt arbetskraftsundersökningarna (AKU).⁵ Sysselsättning enligt NR. Näringslivet och offentlig sektor summerar inte till totalt antal sysselsatta enligt AKU. Med begreppet kommunsektor avses det som i NR benämns kommunala myndigheter. Kommunsektorn innefattar både kommuner och regioner.⁶ Sysselsatta som andel av befolkningen i den aktuella åldersgruppen.⁷ Arbetslösa som andel av arbetskraften i den aktuella åldersgruppen.⁸ Arbetskraften som andel av befolkningen i den aktuella åldersgruppen.⁹ Utfall för 2021 är ett beräknat årsmedelvärde.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 1.8 Potentiella variabler och resursutnyttjande

Procentuell förändring om inte annat anges

	2021 ¹	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Potentiell BNP ²	5 475 ³	2,1	2,2	2,2	2,1	1,9	1,8	1,7	1,8	1,8	1,9
Potentiell produktivitet	660 ⁴	0,9	1,0	1,1	1,2	1,1	1,1	1,0	1,1	1,1	1,2
Potentiellt arbetade timmar	8 296 ⁵	1,2	1,1	1,0	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Potentiell sysselsättning	5 164 ⁶	1,2	1,2	1,1	1,0	0,9	0,9	0,7	0,7	0,6	0,6
Jämviktsarbetslöshet ⁷		6,9	6,8	6,8	6,9	7,0	7,0	7,0	7,1	7,1	7,1
Potentiell BNP i löpande pris ⁸	5 571 ⁹	4,2	4,1	4,5	4,8	5,2	5,4	5,3	5,0	4,8	4,5
BNP-gap ¹⁰		0,2	0,8	0,7	0,6	-3,6	-0,6	0,2	-1,7	-1,5	0,0
Produktivitetsgap ¹⁰		0,9	0,4	-0,6	0,5	0,8	2,3	1,7	-0,1	-0,1	0,1
Timgap ¹⁰		-0,7	0,4	1,3	0,2	-4,4	-2,9	-1,5	-1,5	-1,4	-0,1
Sysselsättningsgap ¹⁰		-0,8	0,2	0,6	0,2	-2,1	-2,0	0,1	-0,4	-0,3	-0,2

Anm.: Fasta priser, referensår 2021, kalenderkorrigerade värden, om inte annat anges. Med potentiell avses den nivå på respektive variabel som skulle uppnås vid ett balanserat konjunkturläge. Potentiella variabler går inte att observera utan bedöms utifrån statistiska modeller och indikatorer.

¹ Nivå.

² Potentiell BNP till marknadspris.

³ Avser miljarder kronor.

⁴ Avser förädlingsvärde till marknadspris per timme.

⁵ Avser miljoner timmar.

⁶ Avser tusental.

⁷ Andel av potentiell arbetskraft.

⁸ Beräknad som potentiell BNP till marknadspris (fasta priser, referensår 2021, ej kalenderkorrigerade värden) multiplicerad med en filtrerad BNP-deflator, som är ett filtrerat prisindex för producerade varor och tjänster. För en närmare beskrivning av metoden för att beräkna potentiell BNP se Finansdepartementets rapport Metod för beräkning av potentiella variabler november 2022 på regeringen.se.

⁹ Avser miljarder kronor.

¹⁰ Skillnaden mellan den faktiska och potentiella nivån i respektive variabel i procent av den potentiella nivån.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 1.9 Löner och priser

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2016–2021, prognos 2022–2025

	2021 ¹	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lönsumma ²	2 138	4,5	4,9	4,9	4,0	0,8	5,8	6,0	4,2	4,3	5,6
Timlön enligt NR ³		2,2	2,6	2,7	3,9	4,6	2,7	3,5	3,5	3,5	3,5
Timlön enligt KL ⁴		2,4	2,3	2,6	2,6	2,1	2,6	2,7	3,6	3,5	3,5
Reallön ⁵		1,4	0,5	0,6	0,8	1,6	0,5	-5,8	-4,9	0,5	1,0
KPI ⁶		1,0	1,8	2,0	1,8	0,5	2,2	8,6	8,3	3,0	2,5
KPIF ⁷		1,4	2,0	2,1	1,7	0,5	2,4	7,9	5,2	2,0	2,0
KPIF exkl. energi		1,4	1,7	1,4	1,6	1,3	1,4	5,9	4,4	2,0	2,0
KPI-KS ⁸		0,8	1,7	1,9	1,7	0,5	2,2	9,0	8,5	3,0	2,5
HIKP ⁹		1,1	1,9	2,0	1,7	0,7	2,7	8,2	5,2	1,8	1,8
BNP-deflator		1,5	2,1	2,4	2,5	2,0	3,0	6,3	4,2	1,5	1,8
Prisbasbelopp ¹⁰		44,3	44,8	45,5	46,5	47,3	47,6	48,3	52,5	57,3	59,0

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2022-10-20.

¹ Nivå, avser miljarder kronor.

² Totala lönesumman för arbetsgivare i Sverige och i utlandet till svenska hushåll.

³ Nominell löneutveckling enligt nationalräkenskaperna (NR), kalenderkorrigerad. Timlönen enligt NR mäts som lönesumman dividerat med anställdas arbetade timmar.

⁴ Nominell löneutveckling enligt konjunkturlönestatistiken (KL). År 2021 avser prognos.

⁵ Reallön beräknas som timlön enligt KL korrigerad för prisförändringar enligt konsumentprisindex.

⁶ Konsumentprisindex.

⁷ KPI med fast ränta.

⁸ KPI med konstanta skatter.

⁹ Harmoniserat index för konsumentpriser.

¹⁰ Tusental kronor.

Källor: Medlingsinstitutet, Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

2 Den offentliga sektorns finanser

Tabell 2.10 Den konsoliderade offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2016–2021, prognos 2022–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Inkomster	2 192	2 293	2 389	2 455	2 430	2 640	2 822	2 911	3 020	3 175
Procent av BNP	49,7	49,6	49,5	48,6	48,2	48,4	47,5	47,2	47,3	47,3
Skatter och avgifter ¹	1 941	2 033	2 107	2 156	2 132	2 323	2 449	2 545	2 641	2 775
Procent av BNP	44,0	44,0	43,6	42,7	42,3	42,6	41,2	41,2	41,4	41,4
Kapitalinkomster	66	64	74	76	68	67	104	85	90	99
Övriga inkomster ²	186	196	208	223	230	250	270	281	290	301
Utgifter	2 148	2 228	2 352	2 427	2 570	2 645	2 785	2 901	2 996	3 081
Procent av BNP	48,7	48,2	48,7	48,1	51,0	48,5	46,9	47,0	46,9	45,9
Transfereringar och subventioner	769	789	829	850	968	960	998	1 014	1 038	1 068
Hushållen	619	634	652	669	707	721	737	774	802	825
Näringslivet m.m. ³	89	89	97	100	168	142	171	150	143	148
Utlandet	61	66	80	81	93	97	90	90	94	96
Konsumtion	1 164	1 204	1 258	1 300	1 332	1 411	1 478	1 557	1 601	1 636
Investeringar m.m.	187	208	233	246	246	252	271	288	314	333
Ränteutgifter ⁴	28	28	30	29	23	22	38	41	43	43
Finansiellt sparande	44	65	38	28	-140	-5	37	11	24	94
Procent av BNP	1,0	1,4	0,8	0,6	-2,8	-0,1	0,6	0,2	0,4	1,4
Staten	63	76	64	68	-141	-48	2	18	23	84
Ålderspensionssystemet	6	0	7	6	-9	7	16	17	28	35
Kommunsektorn	-25	-11	-33	-46	11	37	19	-25	-27	-25
Strukturellt sparande, procent av potentiell BNP	0,4	0,5	0,2	0,5	-0,5	0,5	0,4	0,7	1,2	1,8
Finansiell ställning										
Konsoliderad bruttoskuld	1 866	1 884	1 892	1 777	1 991	1 981	1 889	1 815	1 824	1 760
Procent av BNP	42,3	40,7	39,2	35,2	39,5	36,3	31,8	29,4	28,6	26,2
Nettoställning	916	1 106	1 157	1 430	1 362	1 658	1 627	1 780	1 868	2 047
Procent av BNP	20,8	23,9	24,0	28,3	27,0	30,4	27,4	28,8	29,3	30,5

Anm.: Beräkningarna baserade på publicerad statistik t.o.m. 2022-10-20.

¹ Utfall för 2021 enligt nationalräkenskaperna (NR), vilket kan skilja sig från regeringens prognos på offentliga sektorns skatteintäkter för 2021 som redovisas i avsnitt 5.

² Utgörs av bl.a. tillräknade inkomster som bruttoförs i NR, t.ex. kapitalförslitningen av investeringar.

³ Inklusiva övriga ofördelade utgifter.

⁴ Inklusiva utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 2.11 Statens finanser

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2016–2021, prognos 2022–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Inkomster	1 166	1 218	1 263	1 290	1 254	1 392	1 497	1 526	1 576	1 650
Skatter och avgifter ¹	1 021	1 071	1 106	1 123	1 078	1 211	1 279	1 329	1 380	1 447
Kapitalinkomster	22	21	26	27	31	27	52	27	24	26
Övriga inkomster ²	123	126	130	140	145	155	166	170	172	177
Utgifter	1 103	1 142	1 198	1 223	1 394	1 440	1 494	1 508	1 553	1 566
Transfereringar privat sektor ³	408	415	446	452	550	532	556	555	569	567
Bidrag till kommunsektorn	246	271	277	278	336	364	357	355	356	344
Ålderspensionsavgifter	26	25	24	23	26	27	27	26	27	29
Konsumtion	308	310	321	333	338	366	386	393	406	418
Investeringar m.m.	93	100	105	114	127	135	141	153	173	188
Ränteutgifter ⁴	23	22	25	22	17	16	28	26	23	20
Finansiellt sparande	63	76	64	68	-141	-48	2	18	23	84
Procent av BNP	1,4	1,6	1,3	1,3	-2,8	-0,9	0,0	0,3	0,4	1,3
Budgetsaldo	85	62	80	112	-221	78	151	84	26	92
Procent av BNP	1,9	1,3	1,7	2,2	-4,4	1,4	2,5	1,4	0,4	1,4
Statsskuld (okonsoliderad)	1 347	1 328	1 262	1 113	1 280	1 204	1 069	981	960	865
Procent av BNP	30,5	28,7	26,1	22,0	25,4	22,1	18,0	15,9	15,0	12,9
Statsskuld (konsoliderad)	1 292	1 265	1 197	1 054	1 218	1 145	1 008	919	898	801
Procent av BNP	29,3	27,4	24,8	20,9	24,2	21,0	17,0	14,9	14,1	11,9

Anm.: Beräkningarna baserade på publicerad statistik t.o.m. 2022-10-20.

¹ Utfall för 2021 enligt nationalräkenskaperna (NR), vilket kan skilja sig från regeringens prognos på offentliga sektorns skatteintäkter för 2021 som redovisas i avsnitt 5.² Utgörs av bl.a. tillräknade inkomster som bruttoförs i NR, t.ex. kapitalförslitningen av investeringar.³ Inklusive övriga ofördelade utgifter.⁴ Inklusive utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 2.12 Ålderspensionssystemets finanser

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2016–2021, prognos 2022–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Inkomster	295	303	318	328	325	347	369	383	401	423
Socialförsäkringsavgifter	234	245	257	267	269	284	300	314	327	344
Statliga ålderspensionsavgifter m.m.	26	25	24	23	26	27	27	26	27	29
Räntor, utdelningar m.m.	35	33	37	39	30	35	42	43	47	50
Utgifter	288	302	311	322	334	340	354	366	372	388
Pensioner	284	298	306	317	329	335	349	361	367	383
Övriga utgifter ¹	5	5	5	5	5	5	5	5	6	6
Finansiellt sparande	6	0	7	6	-9	7	16	17	28	35
Procent av BNP	0,1	0,0	0,1	0,1	-0,2	0,1	0,3	0,3	0,4	0,5

Anm.: Beräkningarna baserade på publicerad statistik t.o.m. 2022-10-20.

¹ Inklusive utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 2.13 Kommunsektorns finanser

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2016–2021, prognos 2022–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Inkomster	1 014	1 078	1 119	1 147	1 224	1 303	1 351	1 394	1 438	1 487
Skatter	670	700	726	748	766	807	848	881	912	961
Kommunal fastighetsavgift	16	17	18	19	19	21	22	22	22	23
Statsbidrag	184	205	206	205	260	287	275	268	267	253
Skatter och statsbidrag, procent av BNP	19,7	19,9	19,7	19,2	20,7	20,5	19,3	19,0	18,8	18,4
Kapitalinkomster	10	12	12	12	10	9	14	19	24	29
Övriga inkomster	133	144	157	164	169	179	191	203	212	220
<i>varav kompensation för mervärdesskatt</i>	<i>61</i>	<i>66</i>	<i>72</i>	<i>74</i>	<i>76</i>	<i>77</i>	<i>82</i>	<i>86</i>	<i>89</i>	<i>90</i>
Utgifter	1 039	1 089	1 152	1 193	1 213	1 266	1 331	1 418	1 465	1 512
Transfereringar till hushåll	43	43	44	47	49	49	50	53	57	59
Övriga transfereringar	45	42	40	43	50	53	54	55	57	71
Konsumtion	853	890	933	964	990	1 042	1 088	1 160	1 190	1 214
Investeringar ¹	94	108	128	132	119	116	130	136	142	145
Ränteutgifter ²	5	5	6	7	6	6	9	14	19	23
Finansiellt sparande	-25	-11	-33	-46	11	37	19	-25	-27	-25
Procent av BNP	-0,6	-0,2	-0,7	-0,9	0,2	0,7	0,3	-0,4	-0,4	-0,4
Ekonomiskt resultat	25	27	15	26	55	69	62	18	21	23

Anm.: Beräkningarna baserade på publicerad statistik t.o.m. 2022-10-20.

¹ Investeringarna inkluderar även köp och försäljningar av fastigheter, netto.² Inklusive utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 2.14 Strukturellt sparande

Procent av potentiell BNP om inte annat anges. Utfall 2016–2021, prognos 2022–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Finansiellt sparande, miljarder kronor	44	65	38	28	-140	-5	37	11	24	94
Finansiellt sparande, procent av BNP	1,0	1,4	0,8	0,6	-2,8	-0,1	0,6	0,2	0,4	1,4
Justering för BNP-gap	-0,1	-0,4	-0,3	-0,2	2,3	1,0	-0,6	-0,1	0,5	0,3
Justering för arbetslöshetsgap	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Justering för skattebasernas sammansättning	-0,5	-0,5	-0,3	0,1	-0,2	-0,6	0,4	0,6	0,3	0,1
Justering för engångseffekter ¹	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Strukturellt sparande	0,4	0,5	0,2	0,5	-0,5	0,5	0,4	0,7	1,2	1,8
BNP-gap ²	0,2	0,8	0,7	0,6	-3,6	-0,6	0,2	-1,7	-1,5	0,0

Anm.: Beräkningarna baserade på publicerad statistik t.o.m. 2022-10-20.

¹ Engångseffekter 2016 beror på periodiseringar av Sveriges avgift till Europeiska unionen.² Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 2.15 Den offentliga sektorns okonsoliderade tillgångar och skulder samt nettoförmögenhet, 2021

	Miljarder kronor	Procent av BNP
Tillgångar	10 229	187,6
Finansiella tillgångar	5 283	96,9
<i>varav aktier</i>	2 741	50,3
Kapitalstock	4 947	90,7
<i>varav mark</i>	1 167	21,4
Skulder	3 628	66,5
<i>varav Maastrichtskuld¹</i>	1 981	36,3
<i>varav pensionsskuld</i>	567	10,4
<i>varav övrigt</i>	1 081	19,8
Nettoförmögenhet	6 605	121,1
Staten	1 478	27,1
Ålderspensionssystemet	2 036	37,3
Kommunsektorn	3 091	56,7
Finansiell nettoförmögenhet	1 658	30,4
Statens nettoförmögenhet inkl. löneskatt på kommunsektorns pensionsskuld ²	1 568	28,8

¹ Maastrichtskulden är redovisad konsoliderad i denna tabell. Posten Övrigt inkluderar konsolideringsfaktor mellan staten, ålderspensionssystemet och kommunsektorn samt skillnader mellan marknadsvärdet och den nominellt värderade Maastrichtskulden.

² Statens nettoförmögenhet redovisad med löneskatt på kommunsektorns pensionsskuld är i enlighet med redovisningen i årsredovisningen för staten.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Bilaga 3

Ekonomisk jämställdhet

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
1.1	Data och begrepp	3
2	Kvinnor och män på arbetsmarknaden	4
2.1	Kvinnors arbetsinkomster är lägre än mäns, men gapet minskar.....	4
2.2	Skillnaderna i sysselsättningsgrad, arbetad tid och lön har minskat	5
2.3	Olika faktorer påverkar gapet i arbetsinkomst i varierande grad	14
2.4	Arbetsinkomster och arbetsinkomstgapet varierar under livscykeln.....	15
3	Kvinnors och mäns inkomster.....	20
3.1	Ökning av disponibel inkomst och av höga kapitalinkomster	21
3.2	Inkomstgapet varierar mellan livscykelgrupper och har olika förklaringar	27
4	Pensionärer och personer som kombinerar pension och arbete	29
4.1	Gradvis övergång från arbete till pension för både kvinnor och män.....	30
4.2	Stora inkomstskillnader mellan kvinnor och män för både pensionärer och jobbonärer.....	31
5	Inkomstutvecklingen 2020 jämfört med 2019	36
5.1	Försämrad arbetsmarknad under pandemin, men kvinnor och män påverkades på olika sätt	36
5.2	Bättre inkomstutveckling för kvinnor än för män i förvärsaktiv ålder.....	37
6	Effekter på kvinnors och mäns ekonomiska resurser till följd av regeringens förslag och aviseringar	41
6.1	Effekter på disponibel inkomst och av indirekt skatt.....	41
6.2	Effekter på utökad inkomst	42

Sammanfattning

- Skillnaden i arbetsinkomst mellan kvinnor och män i åldersgruppen 20–64 år minskade från 29 procent till 23 procent mellan 2010 och 2020.
- Det minskade arbetsinkomstgapet under tioårsperioden kan framför allt tillskrivas ett minskat timlönegap. Det minskade lönegapet kan i sin tur i huvudsak förklaras av att arbetsmarknaden blivit mindre könssegregerad. Arbetsinkomstgapet minskade också något till följd av en minskad skillnad i faktisk arbetad tid. Den minskningen beror till ca 80 procent på minskad skillnad i deltidarbete och till ca 20 procent på minskad skillnad i frånvaro.
- Gapet i disponibel inkomst är mindre än gapet i arbetsinkomst, i genomsnitt 19 procent i åldersgruppen 20–64 år 2020. Men inkomstgapet har inte minskat i samma grad som arbetsinkomstgapet. En bidragande orsak är att kapitalinkomsternas andel av de totala inkomsterna har ökat. De flesta kvinnor och män har dock inga eller mycket små kapitalinkomster. För dem har det genomsnittliga inkomstgapet minskat mer än för de 10 procent av kvinnorna respektive männen med högst disponibel inkomst och störst andel av kapitalinkomsterna.
- Familjebildning innebär i genomsnitt en större inkomstförlust för kvinnor än för män. Gapet i disponibel inkomst är störst, 35 procent, för sammanboende där det yngsta barnet är 0–3 år. Ju äldre det yngsta barnet är, desto mindre är gapet. Det är främst skillnader i arbetsinkomsten som ligger bakom detta. För dem med yngre barn är det främst skillnader i arbetad tid som påverkar. För dem med äldre barn påverkar löneskillnader i högre grad. För ensamstående utan barn i åldersgrupper upp t.o.m. 64 år ligger inkomstgapet under 10 procent. Kvinnor med barn har dock i genomsnitt högre inkomst än kvinnor utan barn, oavsett om de är ensamstående eller sammanboende.
- För åldersgruppen 65 år eller äldre var inkomstgapet i genomsnitt 28 procent 2020. Det är ca 10 procentenheter större än för åldersgruppen 20–64 år. Nivån på gapet för åldersgruppen 65 år eller äldre har varit i stort sett densamma sedan mitten av 1990-talet. Pensionsinkomsternas inverkan på inkomstgapet har minskat över tid, vilket speglar kvinnors successivt ökade arbetskraftsdeltagande sedan flera decennier. Samtidigt har kapitalinkomsternas inverkan på gapet ökat även för de som är 65 år eller äldre.
- Allt fler kvinnor och män väljer att fortsätta arbeta samtidigt som de tar ut pension, s.k. jobbonärer. Jobbonärer har i regel högre disponibel inkomst än de som slutat arbeta. De har i genomsnitt större pensionsinkomster och kapitalinkomster än de som slutat arbeta helt. Detta gäller i högre grad för män än för kvinnor. Lägst inkomster har kvinnliga pensionärer som inte arbetar.
- Utvecklingen av kvinnors och mäns disponibla inkomster mellan 2019 och 2020 påverkades av den försämrade arbetsmarknaden under pandemin. Det fanns dock stora skillnader inom och mellan åldersgrupperna. I åldersgrupperna mellan 25 år och 64 år ökade inkomsterna mer för kvinnorna än för männen. I åldersgruppen 20–24 år minskade inkomsterna, i synnerhet för män. Omfattande arbetsmarknadsåtgärder begränsade skillnaden i krisens effekter på kvinnors och mäns disponibla inkomster. Åldersgruppen 65 år eller äldre hade i genomsnitt en betydligt bättre inkomstutveckling än övriga åldersgrupper, och mäns inkomster ökade i genomsnitt mer än kvinnors.
- Regeringens föreslagna reformer av skatter och transfereringar 2023 bedöms sammantaget tillföra ekonomiska resurser till kvinnor i lägre utsträckning än till män. Om satsningar på välfärdstjänster inkluderas bedöms reformerna sammantaget tillföra mer resurser till kvinnor.

1 Inledning

I enlighet med ett beslut i riksdagen har regeringen sedan 1988 redovisat fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män som en del av budgetpropositionen (prop. 1987/88:105, bet. 1987/88:AU17, rskr. 1987/88:364).

Riksdagens övergripande mål för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Fördelningen av ekonomiska resurser är en central del av detta mål. Delmålet om ekonomisk jämställdhet innebär att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut, se skrivelsen Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (skr. 2016/17:10). Vidare inbegriper delmålet att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och förutsättningar i fråga om tillgång till arbete och samma möjligheter och villkor i fråga om såväl anställnings-, löne- och andra arbetsvillkor som utvecklingsmöjligheter i arbetet. Målet har ett livscykelperspektiv som innebär att det avlönade arbetet ska ge ekonomisk trygghet och självständighet även under pensionsåren.

I bilagans första avsnitt beskrivs hur skillnaden mellan kvinnor och män har utvecklats på arbetsmarknaden. I det efterföljande avsnittet är fokus på skillnaden i kvinnors och mäns individuella disponibla inkomst. I de två därpå följande avsnitten beskrivs pensionärers ekonomiska situation och den ekonomiska utvecklingen för kvinnor och män mellan 2019 och 2020. Slutligen redovisas en bedömning av hur förslag i denna proposition påverkar fördelningen av de ekonomiska resurserna mellan kvinnor och män.

1.1 Data och begrepp

Analyserna av kvinnors och mäns inkomster grundar sig i huvudsak på Sveriges officiella inkomstfördelningsstatistik som fr.o.m. 2013 baseras på Totalräknad inkomstfördelningsstatistik (TRIF) och innan dess på Hushållens ekonomi (HEK). För 2013–2020 grundas analyserna på ett urval från TRIF, benämnt Statistiskt analysregister (STAR). Datamaterial, modeller, metoder, begrepp och definitioner beskrivs närmare i Finansdepartementets rapport Teknisk bilaga till Ekonomisk jämställdhet november 2022 på regering.se. Analyserna av kvinnors och mäns situation på arbetsmarknaden baseras huvudsakligen på Statistiska centralbyråns (SCB) arbetskraftsundersökningar (AKU). Definitioner och förklaringar av begrepp som används i AKU finns på scb.se.

Individuell disponibel inkomst är relevant ur ett jämställdhetsperspektiv

Ur ett jämställdhetsperspektiv är det relevant att i första hand studera hur stora resurser individen direkt förfogar över. Ekonomisk självständighet är en viktig aspekt av den ekonomiska jämställdheten. Kvinnors och mäns ekonomiska välfärd påverkas även av de ekonomiska förhållandena i hushållet. Kvinnomaktutredningen menade dock att det kan hävdas att ekonomisk välfärd inte bara är en fråga om konsumtionsnivå, utan att rätten till egna inkomster är en väsentlig del av den ekonomiska välfärden, se betänkandet Kvinnor, män och inkomster – Jämställdhet och oberoende (SOU 1997:87). Därför beskriver bilagan kvinnors och mäns individuella inkomster från marknaden respektive välfärdsstaten.

Den disponibla inkomsten består av summan av inkomst från arbete, kapital och näringsverksamhet samt transfereringar minus direkt skatt. Transfereringar som går till hushållet, t.ex. bostadsbidrag, delas vid beräkningen av disponibel inkomst lika mellan sammanboende par.

En del av kapitalinkomsterna utgörs av realiserade vinster och förluster från kapital. Kapitalvinster registreras ofta som en stor inkomst under ett enskilt år, även om de i allmänhet är resultatet av värdeökningar som har ackumulerats under flera år. Av bl.a. den anledningen bortser vissa forskare och statistikproducenter från kapitalvinster vid beräkning av disponibel inkomst. I de flesta länder finns heller inte uppgifter om kapitalvinster, och i internationella jämförelser ingår kapitalvinster därmed i regel inte.

Offentliga välfärdstjänster beaktas när effekterna av regeringens politik analyseras

Subventionerade välfärdstjänster, som t.ex. skola och hälso- och sjukvård, står för en stor del av den offentliga sektorns omfördelning. Värdet av dessa tjänster ingår inte i den disponibla inkomsten, men är en väsentlig del av de ekonomiska resurser som kvinnor och män kan ta del av. Satsningar på offentliga välfärdstjänster är en viktig del av regeringens politik för ökad ekonomisk jämställdhet. Därför beaktas effekterna av satsningar på välfärdstjänster i den analys av effekterna av regeringens politik som avslutar denna redogörelse.

2 Kvinnor och män på arbetsmarknaden

För de allra flesta i åldrarna 20–64 år utgör inkomster från arbete, dvs. löne- och företagarinkomster, den största inkomstkällan. Arbetsinkomsten är även viktig för andra inkomster eftersom den till stor del ligger till grund för exempelvis sjukpenning, föräldrapenning och pension. En hög arbetsinkomst ökar även möjligheterna till sparande, vilket på sikt kan bidra till kapitalinkomster.

Kvinnors arbetsinkomster är i genomsnitt lägre än mäns. Skillnaden beror delvis på att färre kvinnor än män är sysselsatta och att kvinnor i genomsnitt har kortare förvärvsarbets tid än män. Dessutom är lönen per arbetad timme i genomsnitt lägre för kvinnor än för män, vilket bl.a. hänger samman med att arbetsmarknaden är tydligt könsuppdelad. För att ge en djupare förståelse av skillnaderna i arbetsinkomster mellan kvinnor och män beskrivs dessa skillnader i arbetslivet i detta avsnitt.

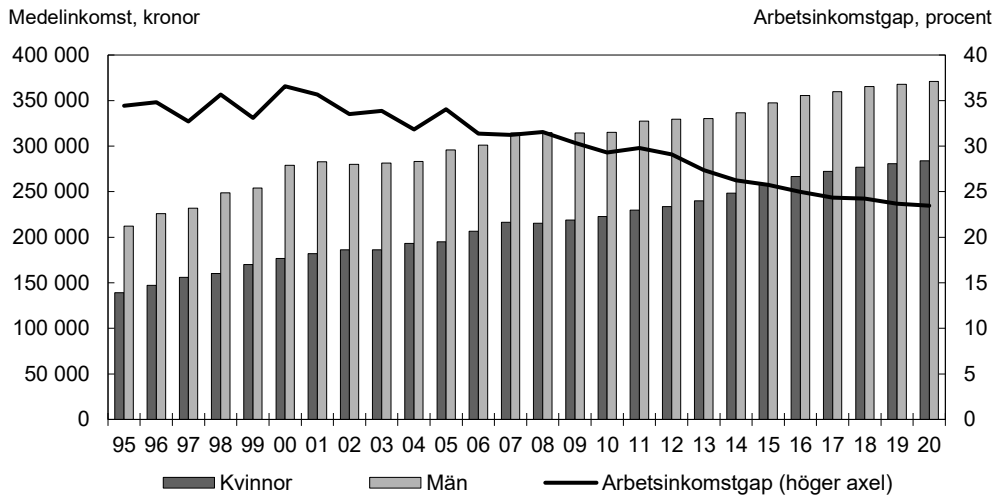
Avsnittet börjar med en beskrivning av utvecklingen av arbetsinkomsten för kvinnor och män sedan 1995, med fokus på senare delen av perioden. Därefter beskrivs utvecklingen av kvinnors och mäns sysselsättningsgrad, deltidsarbete, frånvaro och löner. Avsnittet ger också en bild av hur stor betydelse de olika faktorerna haft för utvecklingen av arbetsinkomstgapet. Avslutningsvis redovisas hur skillnaderna i arbetsinkomster, sysselsättningsgrad, arbetad tid och löner mellan kvinnor och män varierar mellan olika s.k. livscykelgrupper.

2.1 Kvinnors arbetsinkomster är lägre än mäns, men gapet minskar

Kvinnors arbetsinkomster är i genomsnitt lägre än mäns, men skillnaden har minskat sedan mitten av 1990-talet. Under den senaste tioårsperioden har arbetsinkomsten för kvinnor i åldersgruppen 20–64 år ökat med i genomsnitt 27 procent, medan

arbetsinkomsten för män i samma åldersgrupp har ökat med 17 procent. Det har medfört att arbetsinkomstgapet mellan kvinnor och män har minskat från 29 procent till 23 procent mellan 2010 och 2020 (se diagram 2.1).¹ Att skillnaderna i arbetsinkomster har minskat kan till viss del bero på att det har blivit lättare för delägare i fåmansbolag att omvandla arbetsinkomster till utdelningsinkomster och att män i högre grad än kvinnor har utnyttjat den möjligheten (se avsnitt 3.1 i denna bilaga). Men även utan denna omvandling skulle kvinnors arbetsinkomster ha ökat mer än mäns arbetsinkomster.²

Diagram 2.1 Arbetsinkomst

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20–64 år. Beräkningen av genomsnittlig arbetsinkomst baseras på samtliga kvinnor respektive män i åldersgruppen 20–64 år, dvs. oberoende av om de har arbetsinkomst eller inte. Arbetsinkomstgapet definieras som skillnaden mellan kvinnors respektive mäns genomsnittliga arbetsinkomst som andel av mäns genomsnittliga arbetsinkomst. Inkomsterna anges i 2020 års priser.

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och TRIF) och egna beräkningar.

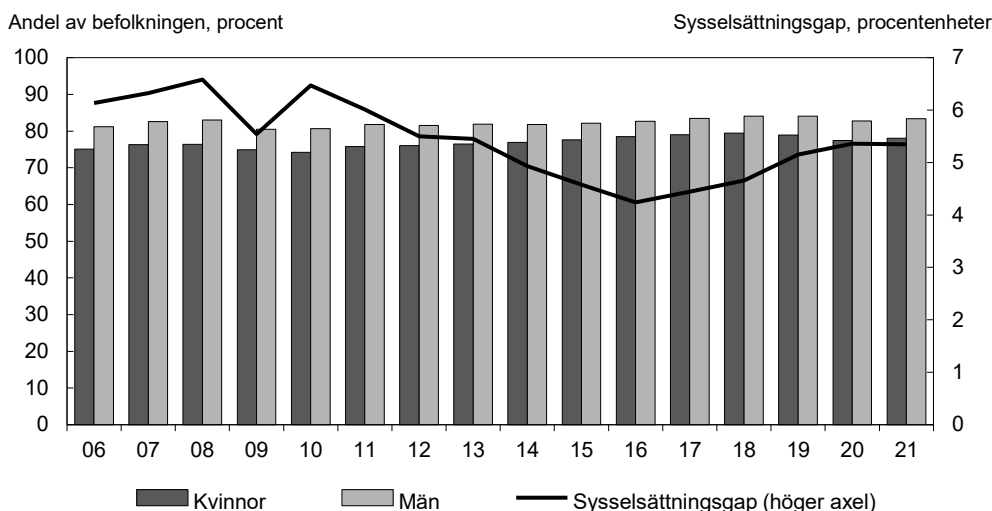
2.2 Skillnaderna i sysselsättningsgrad, arbetad tid och lön har minskat

Kvinnor har lägre sysselsättningsgrad än män

Sverige är det land inom EU där kvinnor har högst sysselsättningsgrad, och där skillnaden mellan kvinnors och mäns sysselsättningsgrad är lägst (se t.ex. Gender Equality Index 2021, European Institute for Gender Equality). Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män bidrar till gapet i arbetsinkomst. Sysselsättningsgraden för kvinnor 20–64 år har sedan mitten av 00-talet legat ca 4–6 procentenheter lägre än för män i samma åldersgrupp (se diagram 2.2). När den totala sysselsättningsgraden har ökat under de senaste tio åren har sysselsättningsgapet tenderat att minska, och när den totala sysselsättningsgraden har minskat har sysselsättningsgapet tenderat att öka.

¹ Bland kvinnor 20–64 år 2020 hade 80 procent enbart löneinkomst, 5 procent hade både löne- och företagarinkomst, 12 procent hade enbart företagarinkomst och 14 procent saknade arbetsinkomst. Motsvarande siffror för män var 79 procent, 7 procent, 3 procent respektive 12 procent.

² För en mer utförlig redovisning, se prop. 2019/20:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. bilaga 3.

Diagram 2.2 Sysselsättningsgrad och sysselsättningsgap

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20–64 år. Sysselsättningsgapet är beräknat som mäns sysselsättningsgrad minus kvinnors sysselsättningsgrad. Data för 2006–2020 har länkats för att motsvara definitionen 2021.

Källa: Statistiska centralbyrån (AKU).

Sysselsättningsgraden för kvinnor och män varierar mellan olika grupper i befolkningen.³ Historiskt sett har den varit högst för inrikes födda män, och var så även 2021. Men även för män födda inom Europa samt inrikes födda kvinnor var sysselsättningsgraden hög 2021. Sysselsättningsgapet mellan inrikes födda kvinnor och män var därför relativt litet. Däremot är sysselsättningsgapet mellan utrikes födda kvinnor och män stort, såväl för de som är födda inom som för de som är födda utanför Europa.

Andelen sysselsatta kvinnor och män varierar även beroende på utbildningsnivå. För kvinnor och män med högst förgymnasial utbildning är sysselsättningsgraden förhållandevis låg. Det gäller särskilt för kvinnor, och sysselsättningsgapet är därför relativt stort. För kvinnor och män med eftergymnasial utbildning är sysselsättningsgraden däremot hög och sysselsättningsgapet litet.

Sysselsättningsgapet beror till stor del på att fler kvinnor än män är studerande, sjuka eller hemarbetande (tar hand om hem/barn). En stor grupp av de som inte är sysselsatta är arbetslösa eller latent arbetssökande⁴, men det är i stort sett lika vanligt för kvinnor som för män och påverkar därför sysselsättningsgapet endast marginellt.

Sysselsatta kvinnor arbetar färre timmar än män

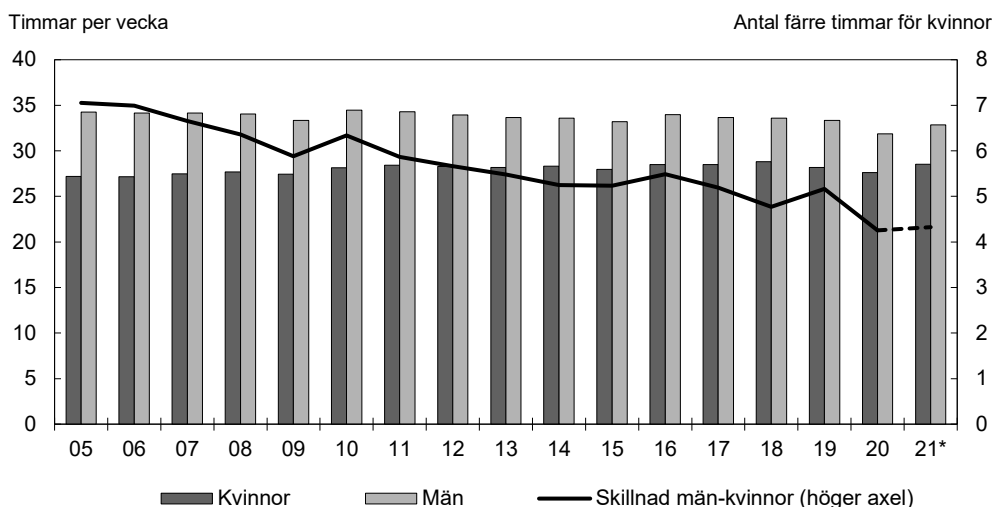
En ytterligare orsak till att kvinnor har lägre arbetsinkomster än män är att sysselsatta kvinnor förvärvsarbetar färre timmar än sysselsatta män. År 2021 var den faktiska medelarbetstiden för sysselsatta kvinnor 29 timmar per vecka, att jämföra med sysselsatta män som i genomsnitt arbetade 33 timmar per vecka (se diagram 2.3). Det beror dels på att kvinnorna i större utsträckning arbetar deltid, dels på att kvinnorna i högre grad är frånvarande från arbetet till följd av t.ex. föräldraledighet, vård av barn eller sjukskrivning. Deltidsarbete bidrar mer än frånvaro till den genomsnittligt kortare faktiska arbetstiden. År 2021 var den överenskomna arbetstiden 2,9 timmar lägre i veckan för sysselsatta kvinnor än för sysselsatta män, medan kvinnor var frånvarande från arbetet i genomsnitt 1,4 timmar längre i veckan än män. Skillnaden i arbetad tid

³ För en mer detaljerad redovisning, se prop. 2021/22:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. bilaga 3.

⁴ Latent arbetssökande definieras i AKU som personer som velat och kunnat ta arbete under referensveckan men inte sökt något arbete.

mellan kvinnor och män har minskat de senaste tio åren, vilket är en del av en trend som funnits under en längre tid.⁵

Diagram 2.3 Medelarbetstid för sysselsatta

Anm.: Statistiken avser faktisk medelarbetstid per vecka för sysselsatta i åldersgruppen 20–64 år.

* I januari 2021 anpassades AKU till EU:s nya förordning (2019/1700) för den sociala statistiken, vilket har orsakat tidsseriebrott. Data för 2021 är därför inte helt jämförbara med tidigare år.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

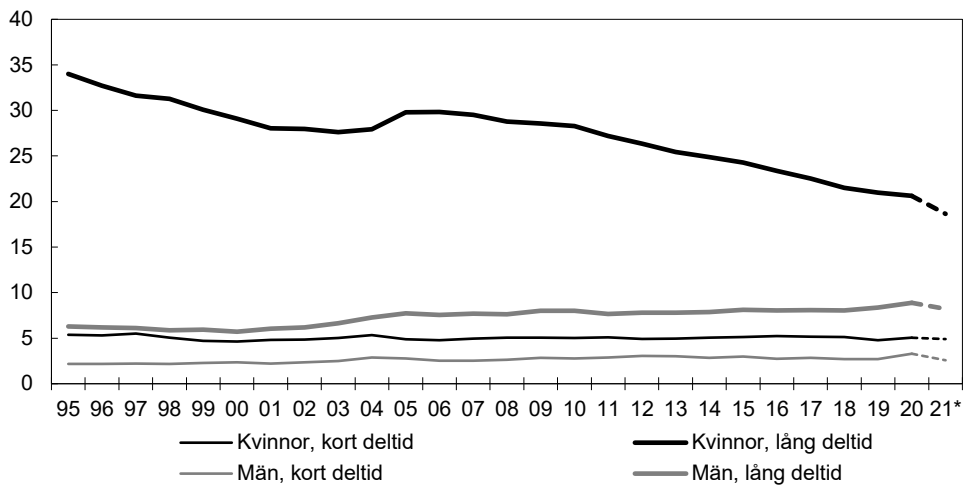
Kvinnors deltidarbete har minskat

Av de sysselsatta kvinnorna i åldrarna 20–64 år arbetade 24 procent deltid, jämfört med 11 procent av de sysselsatta männen 2021 (se diagram 2.4). Av de deltid-arbetande arbetar större delen lång deltid (med en arbetstid på 20–34 timmar i veckan). Andelen kvinnor som arbetar lång deltid har dock minskat de senaste tio åren, samtidigt som andelen män som arbetar lång deltid ökat något. Andelen som arbetar kort deltid (med en arbetstid på mindre än 20 timmar i veckan) har varit i princip oförändrad för både kvinnor och män de senaste tio åren. Skillnaden mellan kvinnors och mäns deltidarbete är större i grupper där många har svag anknytning till arbetsmarknaden, t.ex. personer födda utanför Europa och personer med högst förgymnasial utbildning.

⁵ Förändringar mellan 2020 och 2021 är något osäkra på grund av omläggningen av statistiken i SCB:s arbetskraftsundersökningar. Men för anställda ökade den faktiskt arbetade tiden med uppskattningsvis ungefär en timme i veckan och den överenskomna arbetstiden med ca 1,5 timmar i veckan. Det beror främst på att antalet anställda korttidspermitterade minskade kraftigt 2021 jämfört med 2020, och i viss mån på att antalet sjukskrivningsdagar minskade. Se utg.omr. 14 avsnitt 1.3.2.

Diagram 2.4 Andel deltidsarbetande

Andel av sysselsatta, procent

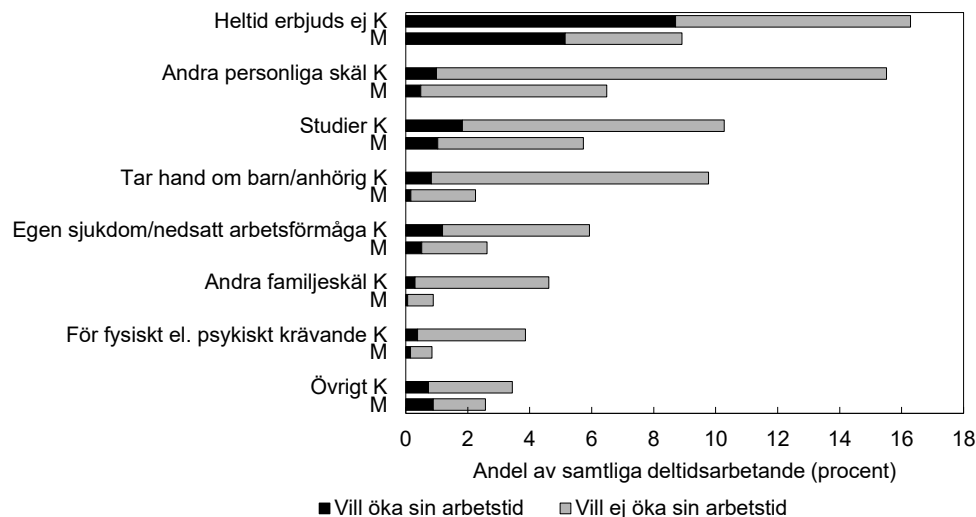

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20–64 år. För anställda avses med kort deltid en överenskommen arbetstid kortare än 20 timmar per vecka och med lång deltid en överenskommen arbetstid mellan 20 och 34 timmar per vecka. För företagare och medhjälpande hushållsmedlemmar och anställda utan överenskommen arbetstid används i stället genomsnittlig arbetstid per vecka.

* I januari 2021 anpassades AKU till EU:s nya förordning (2019/1700) för den sociala statistiken, vilket har orsakat tidsseriebrott. Data för 2021 är därför inte helt jämförbara med tidigare år.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

Den vanligaste orsaken till deltidsarbete, bland både kvinnor och män, är att heltidsarbete inte erbjuds. Det är dock endast drygt hälften av kvinnorna och männen i denna grupp som uppger att de vill öka sin arbetstid. Den näst vanligaste orsaken till att kvinnor och män arbetar deltid är ”andra personliga skäl” (t.ex. att personen tar hand om hushåll eller vill umgås med familjen) (se diagram 2.5).

Diagram 2.5 Orsak till deltidsarbete 2021

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20–64 år. K avser kvinnor och M avser män.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

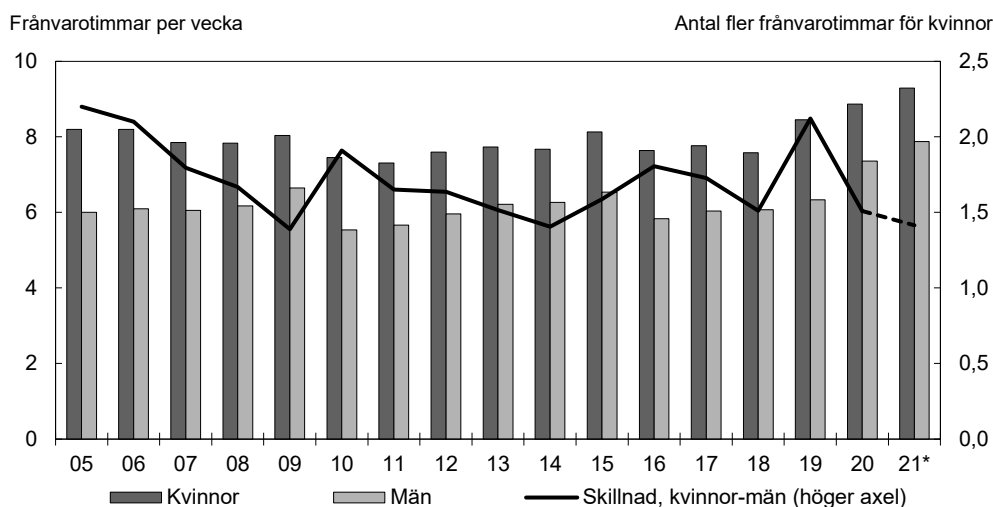
Det finns flera bakomliggande förklaringar till att det är vanligare bland kvinnor än bland män att arbeta deltid. En sådan är att fler kvinnor än män går ned i arbetstid när de får sitt första barn. En annan orsak kan vara att det framför allt i vissa kvinnodominerade sektorer, som t.ex. offentliga välfärdstjänster, finns en s.k. deltidskultur som påverkar både viljan och möjligheterna till heltidsanställningar. Det kan påverka både kvinnor och män. Arbetsvillkoren kan också begränsa möjligheterna att arbeta

heltid, se betänkandet Hela lönen, hela tiden – Utmaningar för ett jämställt arbetsliv (SOU 2015:50).

Kvinnors frånvaro från arbetet är högre än mäns

Kvinnor är också frånvarande från arbetet i större utsträckning än män på grund av t.ex. föräldraledighet och sjukskrivning. År 2021 var kvinnor frånvarande i genomsnitt 9 timmar i veckan, och män frånvarande 8 timmar i veckan. Sedan 2011 har skillnaden i kvinnors och mäns frånvaro varierat mellan 1,5 och 2 timmar utan någon tydlig trend (se diagram 2.6). Den vanligaste orsaken till frånvaro för både kvinnor och män är semester. Den minskar arbetstiden i ungefär lika stor utsträckning för både kvinnor och män. Däremot är frånvaro på grund av föräldraledighet och sjukdom högre bland kvinnor.

Diagram 2.6 Skillnad mellan överenskommen och faktisk arbetstid (frånvaro)

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20–64 år. Överenskommen arbetstid avser den avtalade arbetstiden utan någon frånvaro. Skillnaden mellan överenskommen arbetstid och faktisk arbetstid utgörs av frånvaro, exempelvis semester, sjukfrånvaro, föräldraledighet eller vård av barn.

* I januari 2021 anpassades AKU till EU:s nya förordning (2019/1700) för den sociala statistiken, vilket har orsakat tidsseriebrott. Data för 2021 är därför inte helt jämförbara med tidigare år.

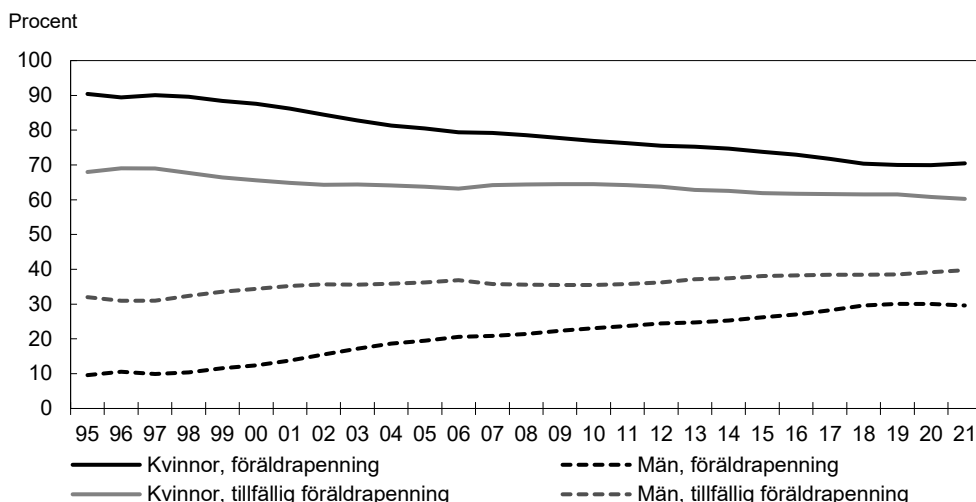
Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

Kvinnor tar ut mer föräldrapenning än män

Kvinnor är i högre grad än män frånvarande från arbetet till följd av föräldraledighet. Kvinnor tar i genomsnitt ut en betydligt större andel av föräldrapenningdagarna, men även en större del av den obetalda föräldraledigheten (för mer information om uttaget av föräldrapenning ur ett könsperspektiv, se utg.omr. 12 avsnitt 1.6.3).

År 2021 tog kvinnor ut 70 procent av föräldrapenningdagarna. Fördelningen mellan kvinnor och män har dock blivit mindre ojämn de senaste decennierna. Under de senaste tio åren har kvinnornas andel av föräldrapenninguttaget minskat med 6 procentenheter. Uttaget av tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn, s.k. vab-dagar, är jämnare fördelat. Men skillnaden mellan kvinnor och män i uttaget av vab-dagar har inte förändrats lika mycket som skillnaden i uttag av föräldrapenningdagar. År 2021 tog kvinnor ut 60 procent av vab-dagarna, en minskning med 4 procentenheter sedan 2011 (se diagram 2.7).

Diagram 2.7 Fördelning av dagar med föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning vid vård av sjukt barn (vab)

Källa: Försäkringskassan.

Kvinnor har högre sjukfrånvaro än män

Det är stor skillnad i genomsnittligt antal sjukpenningdagar per försäkrad kvinna respektive man (sjukpenningtalet). Samtidigt har sjukfrånvaron varierat kraftigt över tid, och variationen har varit större för kvinnor än för män (se diagram 2.8).

Svängningarna påverkas bl.a. av regeländringar⁶ och konjunkturläget.

Efter 2010 ökade sjukfrånvaron för både kvinnor och män, men mer för kvinnor.

Under de senaste fem åren har sjukfrånvaron minskat något för kvinnor, men den är fortfarande nästan dubbelt så hög som för män. Pandemin ledde till en temporär ökning av antalet sjukfall, både bland kvinnor och män, men majoriteten av de pandemirelaterade sjukskrivningarna var korta. Pandemins effekt på sjukpenningtalet har därför varit marginell.⁷

Det finns flera orsaker till skillnaden i sjukfrånvaro mellan kvinnor och män. En orsak är att kvinnor i större utsträckning än män arbetar i yrken och sektorer där den upplevda arbetsmiljön är sämre, organisatoriskt och socialt (se även utg.omr. 13 avsnitt 1.3.6). Ett större ansvar för hem, barn och föräldrar i kombination med förvärvsarbete kan vara ytterligare en orsak till kvinnors högre sjukfrånvaro.⁸

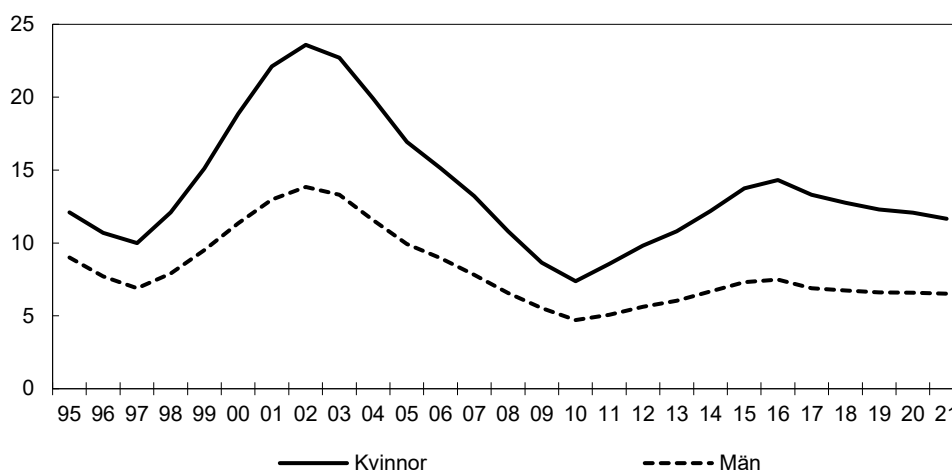
⁶ Exempel på regeländringar som kan påverka sjukfrånvarons storlek är ersättningsgraden, karensdagar, hur länge en sjukskrivning kan fortgå samt längden på sjuklöneperioden som bekostas av arbetsgivaren.

⁷ Försäkringskassans webbsida, forsakringskassan.se, Aktuellt sjukpenningtal, 2022-05-23.

⁸ En översikt av forskning kring samband mellan obetalt arbete, familjeliv och sjukfrånvaro finns i Nordisk forskning om obetalt arbete och familjeliv och samband med sjukfrånvaro med psykiatrisk diagnos. En kunskapsöversikt av nordisk forskning publicerad under åren 2010–2019 (Jämställdhetsmyndigheten, Rapport 2021:4). Se även Staland-Nyman m.fl., Gender equality in domestic work and sickness absence – a population-based study on women and men in Sweden, Women & Health No. 4, 2021.

Diagram 2.8 Sjukpenningtalet

Antal sjukpenningdagar per försäkrad

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 16–64 år. Sjukpenningtalet är definierat som antalet nettodagar från sjukpenning och rehabiliteringspenning dividerat med antalet försäkrade exkl. antalet personer som har aktivitetsersättning eller sjukersättning med hel omfattning. Omräkningen till nettodagar innebär t.ex. att två dagar med halv ersättning blir en nettodag.

Källa: Försäkringskassan.

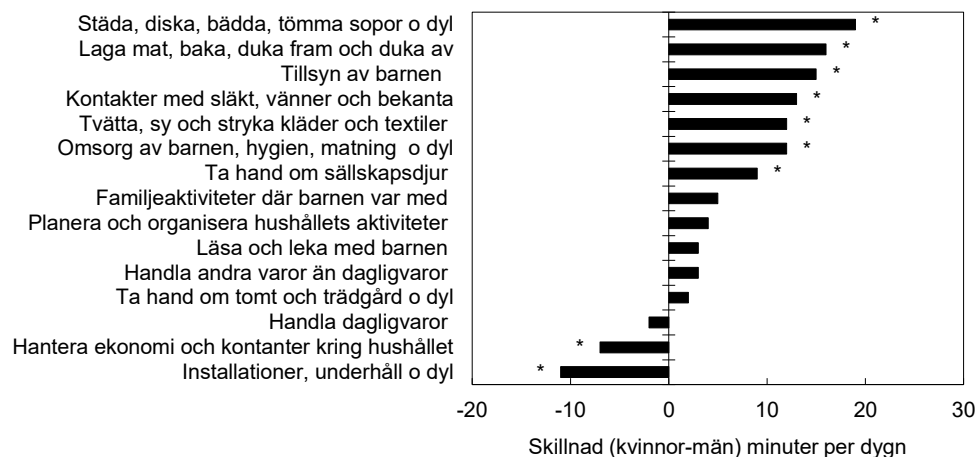
Kvinnor utför mer obetalt arbete

Samtidigt som män utför mer betalt arbete, utför kvinnor mer obetalt arbete. SCB:s tidsanvändningsundersökning för 2021 (TID) visar en könsstereotyp fördelning av det obetalda arbetet mellan kvinnor och män.⁹ Kvinnor ägnar generellt mer tid än män åt aktiviteter såsom att laga mat, städa och tvätta, samt åt omsorg om de egna barnen (matning, påklädning, hygien, läggning). Män ägnar generellt mer tid än kvinnor åt underhåll och reparationer av bostaden och fordon. Däremot visar undersökningen inte någon signifikant skillnad mellan kvinnor och män för andra typer av aktiviteter, som t.ex. att läsa och leka med barnen och att handla dagligvaror (se diagram 2.9). Se även utgiftsområde 13 avsnitt 1.3.4.

Mönstret är ungefär detsamma för både ensamstående och sammanboende. Skillnaden mellan kvinnor och män är dock generellt större för sammanboende kvinnor och män än för ensamstående kvinnor och män.

Det finns också skillnader mellan kvinnor och män som bor i hushåll med barn och kvinnor och män i hushåll utan barn. Skillnaderna mellan kvinnor och män i dessa grupper är dock mindre än för ensamstående och sammanboende.

⁹ En fråga om tid, TID2021, En studie av tidsanvändningen bland kvinnor och män 2021, SCB. Insamlingsperioden för TID startade i mitten av september 2021, och avslutades strax före jul 2021. Aktiviteterna kan inte summeras till dygnets 24 timmar. Dels därför att personer kan göra flera saker samtidigt och tiden då kan räknas dubbelt, dels på grund av att syftet med tidsundersökningen inte är att kartlägga dygnets 24 timmar utan att mäta aktiviteter kopplade till det obetalda hem- och omsorgsarbetet.

Diagram 2.9 Genomsnittlig tid per dygn för hem- och omsorgssysslor 2021

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20–64 år. * Anger signifikant skillnad på 5%-nivån mellan kvinnor och män.
Källa: Statistiska centralbyrån (TID).

Kvinnor har lägre lön än män, men lönegapet har minskat

Utöver skillnader i sysselsättningsgrad och faktisk arbetstid påverkas skillnaden i kvinnors och mäns arbetsinkomster av tim- eller månadslönen, dvs. den ersättning som de får per arbetad timme.¹⁰ För att jämföra kvinnors och mäns månadslöner är deltidslöner uppräknade till heltidslöner i hela avsnitt 2.2.

Under perioden 2011–2021 har lönegapet minskat från 14,1 procent till 9,9 procent (se diagram 2.10). Dock ökade lönegapet marginellt med 0,2 procentenheter 2021 jämfört med 2020. Medlingsinstitutet konstaterar att det är svårt att avgöra om den avstannade minskningen beror på pandemin eller om det är ett trendbrott som skett orelaterat till turbulensen dessa år, se Löneskillnader mellan kvinnor och män 2021 (Medlingsinstitutet 2022). År 2021 var kvinnors månadslön i genomsnitt 35 100 kronor, medan mäns uppgick till 39 000 kronor.

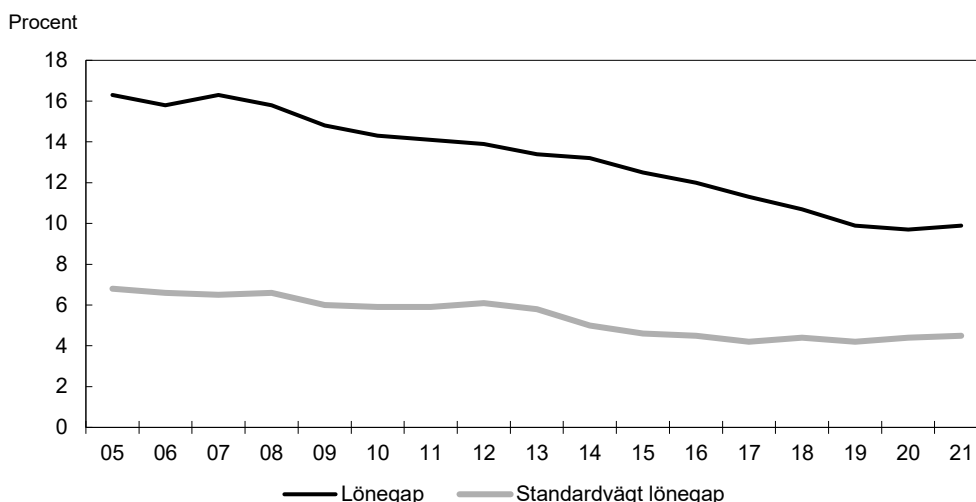
Den kvarstående löneskillnaden mellan kvinnor och män efter att hänsyn har tagits till skillnader vad gäller ålder, utbildning, sektor, yrke och arbetstid¹¹ kallas för det standardvägda lönegapet. År 2021 uppgick det standardvägda lönegapet till 4,5 procent. Sedan 2011 har det minskat med 1,4 procentenheter. Liksom lönegapet ökade även det standardvägda lönegapet marginellt 2021 jämfört med 2020.

Lönegapet har minskat mer än det standardvägda lönegapet. Det innebär att den minskade skillnaden mellan kvinnors och mäns löner till stor del, men inte helt, beror på minskade skillnader i ålder, utbildning, sektor, yrke och arbetstid.

Den löneskillnad som kvarstår efter standardvägningen visar att det finns andra faktorer än de som redovisas i statistiken som påverkar löneskillnaderna, såsom eventuell diskriminering och skillnader i arbetsuppgifter inom samma yrke.

¹⁰ Det är löneinkomster som analyseras vilket innebär att inkomster från näringsverksamhet inte ingår.

¹¹ Deltidsarbete innebär att lönen blir lägre än vid heltidsarbete. Men deltidarbete kan också ha en negativ effekt på timlönen jämfört med heltidsarbete. För Sverige visar dock olika studier skilda resultat när det gäller effekten av deltidarbete på timlönen, varför det är osäkert om detta bidrar till lönegapet. Se Wahlberg, Part-time penalty in Sweden: evidence from quantile regression, University of Gothenburg Working Papers in Economics, no. 315, 2008; Bardasi och Gornick, Working for less? Women's part-time wage penalties across countries, Feminist Economics, 2008; Colella, Women's Part-Time - Full-Time Wage Differentials in Europe: An Endogenous Switching Model, MPRA Paper 55287, 2014. Medan Wahlbergs resultat visar att det finns en negativ effekt av deltidarbete på timlönen i Sverige, visar resultaten i de båda andra studierna negativa effekter i alla länder de undersöker utom i Sverige.

Diagram 2.10 Lönegap och standardvägt lönegap

Anm.: Lönegapet mäter procentuell skillnad mellan kvinnors och mäns månadslöner uppräknade till heltid. Det standardvägda lönegapet är det lönegap som kvarstår när hänsyn tagits till att kvinnor och män har olika ålder, utbildning och arbetstid samt arbetar inom olika yrken och sektorer. Det standardvägda lönegapet är beräknat med standard för svensk yrkesklassificering (SSYK12 nivå 4).

Källa: Medlingsinstitutet (Lönestrukturstatistiken).

Könsuppdelningen på arbetsmarknaden är en viktig orsak till lönegapet

I det följande avsnittet analyseras hur stor betydelse olika observerbara faktorer har för lönegapet och hur de har bidragit till förändringen av lönegapet mellan 2010 och 2020. De faktorer som studeras är ålder, utbildningsnivå, arbetstid, yrke och näringsgren i åldersgruppen 20–64 år.¹²

År 2020 var lönegapet mellan kvinnor och män 8,7 procent.¹³ Av detta orsakades 6,1 procentenheter av skillnader mellan kvinnor och män vad gäller ålder, utbildning, yrke och näringsgren, medan 2,6 procentenheter orsakades av andra faktorer, som inte finns med i analysen (se diagram 2.11).

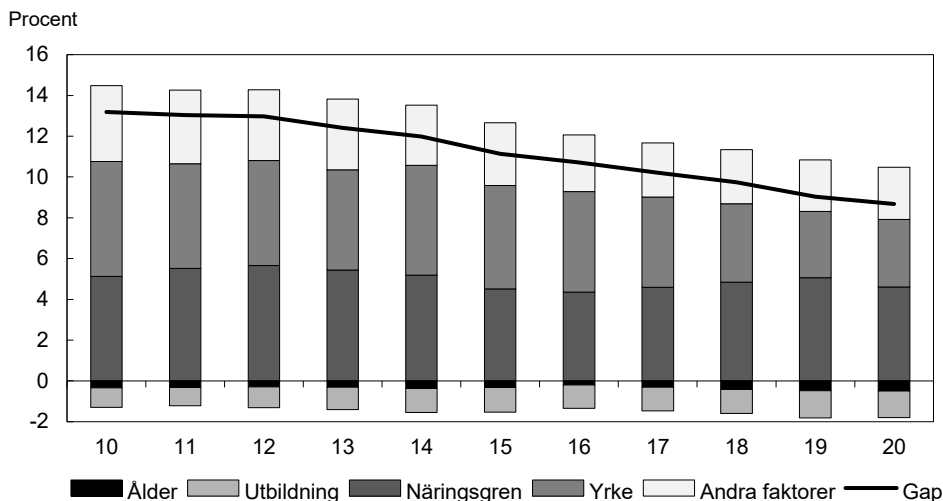
Den största delen av löneskillnaden orsakas av att kvinnor och män arbetar i olika näringsgrenar och inom olika yrken samtidigt som lönen i genomsnitt är högre i mansdominerade näringsgrenar och yrken. Av det totala lönegapet orsakas 7,9 procentenheter av att kvinnor och män arbetar i olika näringsgrenar och yrken.¹⁴

Anställda kvinnor är i genomsnitt något äldre och har högre utbildningsnivå än anställda män. Om kvinnor och män i genomsnitt hade haft samma ålder och utbildningsnivå skulle löneskillnaden mellan kvinnor och män varit 1,8 procentenheter högre 2020 än vad som faktiskt är fallet.

¹² Analysen genomförs med en s.k. Blinder–Oaxaca dekomponering, vilket är en statistisk metod som bl.a. kan användas för att kvantifiera observerbara faktors betydelse för skillnaden i löneinkomster mellan kvinnor och män. Metoden delar upp skillnaden i löneinkomster i en del som beror på skillnader mellan grupperna i observerbara egenskaper, som t.ex. ålder och utbildning, och en del som inte beror på observerbara egenskaper. För en mer utförlig beskrivning, se t.ex. Jann, The Blinder–Oaxaca decomposition for linear regression models, *The Stata Journal* 8, 2008. Se även Finansdepartementets rapport Teknisk bilaga till Ekonomisk jämställdhet november 2022 på regeringen.se.

¹³ Av metodmässiga skäl beräknas lönegapet här som skillnaden mellan logaritmen av kvinnors och mäns löner. Lönegapet överensstämmer därför inte helt med det som redovisades i avsnitt 2.1.

¹⁴ Näringsgrenen och yrket samvarierar till viss del eftersom flera yrken till stora delar återfinns inom en viss näringsgren. Exempelvis arbetar de flesta i yrkesgruppen murare m.fl. i någon av näringsgrenarna inom byggverksamhet och de flesta undersköterskor i någon av näringsgrenarna inom vård och omsorg. Av denna anledning diskuteras betydelsen av näringsgren och yrke tillsammans.

Diagram 2.11 Bidrag från olika faktorer till lönegapet

Anm.: Faktorernas betydelse har skattats med Blinder–Oaxaca-dekomponering (se fotnot 12).

Källor: Medlingsinstitutet (Lönestrukturstatistiken) och egna beräkningar.

Lönegapet har minskat under perioden 2010–2020, främst fr.o.m. 2013. Den del av lönegapet som orsakas av att kvinnor och män arbetar i olika näringsgrenar och i olika yrken minskade från 10,8 procentenheter 2010 till 7,9 procentenheter 2020. Det minskade lönegapet beror både på att könssegregeringen på arbetsmarknaden har minskat och att skillnaden i lön mellan kvinno- och mansdominerade näringsgrenar och yrken har minskat något. Analysen visar att dessa faktorer har bidragit ungefär lika mycket till att minska lönegapet under denna period.¹⁵

2.3 Olika faktorer påverkar gapet i arbetsinkomst i varierande grad

Minskade skillnader i sysselsättningsgrad, antalet arbetade timmar och lön bidrog till att det totala arbetsinkomstgapet mellan kvinnor och män minskade med ca 6 procentenheter mellan 2010 och 2020 (se avsnitt 2.1). Hur stor betydelse var och en av dessa faktorer hade för utvecklingen går inte att avgöra utifrån analysen i avsnitt 2.2. Det beror på att de mått som används har olika baser och även olika datakällor. Exempelvis anges sysselsättningsgraden i relation till befolkningen, medan arbetad tid anges för anställda.

För att kunna ge en bild av den relativa betydelsen av sysselsättning, arbetad tid och lön används därför här en annan ansats. Utgångspunkten är att relationen mellan den genomsnittliga arbetsinkomsten för samtliga kvinnor 20–64 år och den genomsnittliga arbetsinkomsten för samtliga män 20–64 år kan uttryckas som produkten av tre komponenter:

- relationen mellan andelen kvinnor respektive män som har inkomst från arbete under året (lön)
- relationen mellan kvinnors och mäns genomsnittliga bruttotimlön bland personer med inkomst från arbete (lön)

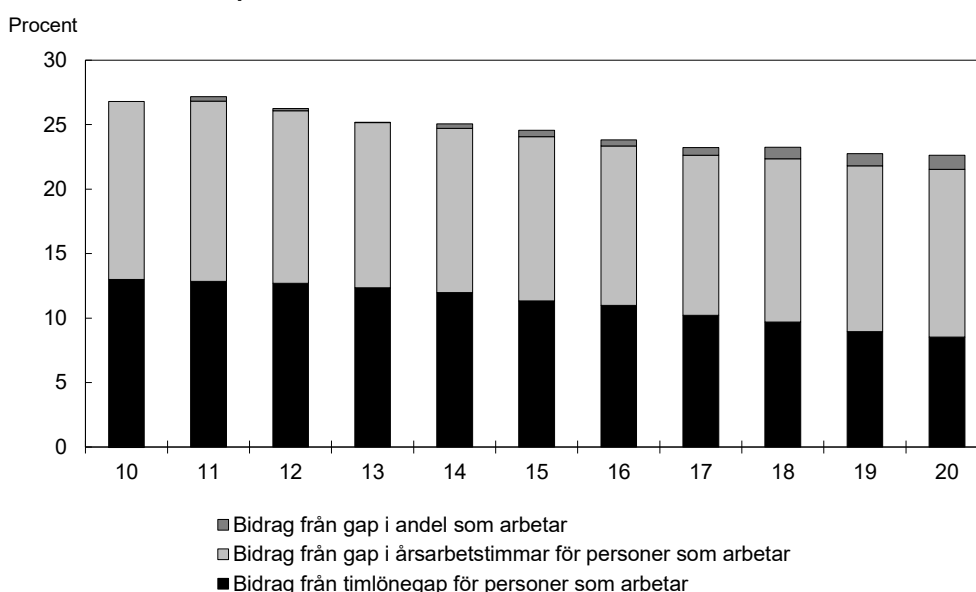
¹⁵ Analysen av skillnaderna mellan 2010 och 2020 görs med en s.k. JMP-dekomponering, vilken gör det möjligt att dela in förändringarna i lönegapet i dels förändringar i observerade och icke-observerade egenskaper, dels förändringar i ersättningen för dessa egenskaper, dvs. förändringar i lönestrukturen. För en mer utförlig beskrivning, se t.ex. Juhn, Murphy och Pierce, Accounting for the Slowdown in Black-White Wage Convergence, i Kosters (red.), Workers and Their Wages, 1991. Se även Finansdepartementets rapport Teknisk bilaga till Ekonomisk jämställdhet november 2022 på regeringen.se.

- relationen mellan kvinnors och mäns genomsnittliga antal årsarbetstimmar bland personer med inkomst från arbete (lön).¹⁶

Det totala arbetsinkomstgapet mellan kvinnor och män kan då uttryckas som en funktion av dessa tre komponenter. En minskning av gapet i någon av komponenterna bidrar (allt annat lika) till att reducera det totala arbetsinkomstgapet, och vice versa.

Analysen visar att det minskade arbetsinkomstgapet framför allt kan tillskrivas ett minskat timlönegap (se diagram 2.12). Arbetsinkomstgapet minskade också något till följd av ett minskat gap i arbetad tid. Samtidigt motverkades dessa faktorer något av att gapet i andelen med arbetsinkomster ökade, vilket verkade i motsatt riktning. Utvecklingen innebär att de tre komponenternas relativa bidrag till det totala arbetsinkomstgapet har förändrats över tid. År 2020 stod gapet i arbetad tid för 57 procent av det totala arbetsinkomstgapet mellan kvinnor och män. Gapet i timlön bidrog med 38 procent, medan gapet i andelen som arbetar bidrog med 5 procent. År 2010 såg det annorlunda ut. Gapet i arbetad tid och gapet i timlön bidrog ungefär lika mycket till det totala gapet. Gapet i andelen som arbetar bidrog i stort sett inte alls till det totala arbetsinkomstgapet 2010.

Diagram 2.12 Bidrag till arbetsinkomstgapet från gapen i timlön, årsarbetstimmar för personer som arbetar och andelen som arbetar

Anm.: Det beräknade arbetsinkomstgapet avviker något från det gap som redovisas i diagram 2.1 då arbetsinkomsterna i avsnitt 2.3 endast avser inkomster från anställning.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR, LISA), Medlingsinstitutet (Lönestrukturstatistiken) och egna beräkningar.

2.4 Arbetsinkomster och arbetsinkomstgapet varierar under livscykeln

Både kvinnors och mäns arbetsinkomster ökar med stigande ålder (se prop. 2020/21:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. bilaga 4). Kvinnor har lägre arbetsinkomst än män i alla åldrar, men störst är skillnaden omkring 35 års ålder. Det är i den åldern som många fått sitt första barn.

¹⁶ För en mer formell härledning av denna ansats, se Finansdepartementets rapport Teknisk bilaga till Ekonomisk jämställdhet november 2022 på [regeringen.se](https://www.regeringen.se).

Det finns olika teorier och modeller för att förklara hur arbetsinkomsten påverkas av parbildning och att bli förälder.¹⁷ I regel utgår de från fördelningen av betalt arbete och obetalt hemarbete som i modellerna förklaras av en palett av mekanismer såsom strävan till specialisering inom hushållet, resultatet av förhandlingar mellan två parter och betydelsen av sociala normer och identiteter.

Empiriska studier från flera länder har visat att familjebildning i genomsnitt innebär en betydligt större inkomstförlust för kvinnor än för män. Det visade också en svensk studie som följde hur kvinnors och mäns förvärvsinkomster och månadslöner utvecklades före och efter första barnets födelse.¹⁸ Före barnets födelse var skillnaderna mellan föräldrarna små, men efter 15 år hade arbetsinkomstgapet ökat med 35 procentenheter och lönegapet med 10 procentenheter. Arbetsinkomstgapet ökade direkt, men för lönerna uppstod effekten först på längre sikt. Författarna tolkar det som att föräldraledighet och rätten till deltidsarbete inte har någon direkt negativ effekt på löner. Men på längre sikt får kvinnors lägre arbetsutbud indirekt effekt på deras relativlöner. Samma studie visade också att effekten skiljde sig åt mellan par beroende på kvinnans och mannens relativa inkomst före barnets födelse. Familjebildningseffekten var mindre ju bättre inkomstutveckling kvinnan förväntades ha i relation till sin man. För en femtedel av paren hade kvinnan en bättre förväntad inkomstutveckling, och i de paren utvecklades männens inkomst i genomsnitt sämre än kvinnornas.

I en annan svensk studie jämfördes inkomstskillnaderna mellan par som bestod av en kvinna och en man samt par som bestod av två kvinnor.¹⁹ I studien framkom att vid jämförbara ekonomiska förhållanden valde samkönade par en mer jämställd arbetsfördelning. Som en möjlig förklaring angavs att par som består av en kvinna och en man på ett annat sätt påverkas av traditionella könsroller samt skillnader i normer och värderingar.

Inkomsterna kan också ha betydelse för själva parbildningen. Flera studier har visat att sannolikheten för män att gifta sig och få barn ökar med inkomsten.²⁰ Att sammanboende män i genomsnitt har högre inkomst än ensamstående män kan senare förstärkas av att sammanboende män i högre grad kan koncentrera sig på arbete och karriär när partnern tar huvudansvar för hemarbetet.

Det bör samtidigt påpekas att familjebildningen är mindre stabil och mer heterogen än för några decennier sedan.²¹ Den genomsnittliga åldern vid giftermål har ökat och likaså föräldrarnas ålder vid första barnets födelse. Att bo tillsammans med sin partner utan att ingå äktenskap blev alltmer accepterat från 1960-talet och framåt. Skilsmässorna ökade också snabbt fram till 1974 då en ny lagstiftning trädde i kraft. Därefter har de legat på en relativt stabil nivå. Familjebildning kan också ske vid flera tillfällen under livet. Det har blivit vanligare att barnen bor växelvis hos sina föräldrar vid en separation. Under 2000-talet har antalet personer som ingått samkönat äktenskap eller registrerat partnerskap ökat.

¹⁷ Betydelsen av familjen har analyserats av ekonomer sedan i början på 1970-talet då Gary Becker utvecklade en teori för att bl.a. analysera hur familjen fördelar familjemedlemmarnas tid mellan hushållsarbete och marknadsarbete. Därefter har andra ekonomiska modeller av beslut i familjen utvecklats. Se t.ex. Kristian Bolin, Familj, makt och ekonomiska resurser – den nya familjeekonomin i SOU 1997:138 Familj, makt och jämställdhet för en översikt. Betydelsen av könsnormer och identitet vid ekonomiska beslut introducerades i början av 2000-talet (se Akerlof och Kranton, Identity and Economics, The Quarterly Journal of Economics, 2000).

¹⁸ Angelov et al, Journal of Labor Economics, 2016. Se också prop. 2021/22:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. bilaga 3.

¹⁹ Moberg, Är lesbiska föräldrar mer jämställda?, IFAU rapport 2016:9.

²⁰ Boschini och Sundström, Det ojämlika faderskapet. Ekonomisk debatt 2018 nr 4 och Utan barn – skillnader i barnlöshet mellan kvinnor och män i olika grupper, SCB, Demografiska rapporter 2020:1.

²¹ Generationer genom livet – en demografisk beskrivning av födda under 1900-talet, SCB, Demografiska rapporter, 2014:2 och Utan barn – skillnader i barnlöshet mellan kvinnor och män i olika grupper, SCB, Demografiska rapporter 2020:1.

Skillnader i arbetsinkomst, sysselsättningsgrad, arbetad tid och lön för kvinnor och män i olika faser av livet 2020

Eftersom par- och familjebildning visat sig ha betydelse för arbetsinkomstgapet redovisas hur skillnaderna på arbetsmarknaden mellan kvinnor och män varierar mellan grupper i olika faser i livet, s.k. livscykelgrupper. Indelningen beaktar dels om man har bildat par eller inte, dels om man har hemmavarande barn eller inte. För individer utan hemmavarande barn baseras indelningen på ålder, medan individer med hemmavarande barn har delats in efter yngsta barnets ålder. En individ kategoriseras som att ha hemmavarande barn om barnet är folkbokfört i samma bostad. Det innebär att en person som har gemensam vårdnad men inte har barnet skrivet hos sig registreras som en individ utan barn (om det inte finns andra barn i hushållet).

Syftet är att beskriva hur skillnader på arbetsmarknaden, i arbetsinkomst och i disponibel inkomst ser ut för grupper som är i olika faser i livet. Men eftersom redovisningen av livscykelgrupperna inte följer individer över tid utan avser tvärsnittet av hur det såg ut 2020 kan skillnader i inkomst mellan grupper inte tolkas enbart som en effekt av t.ex. att ha barn.

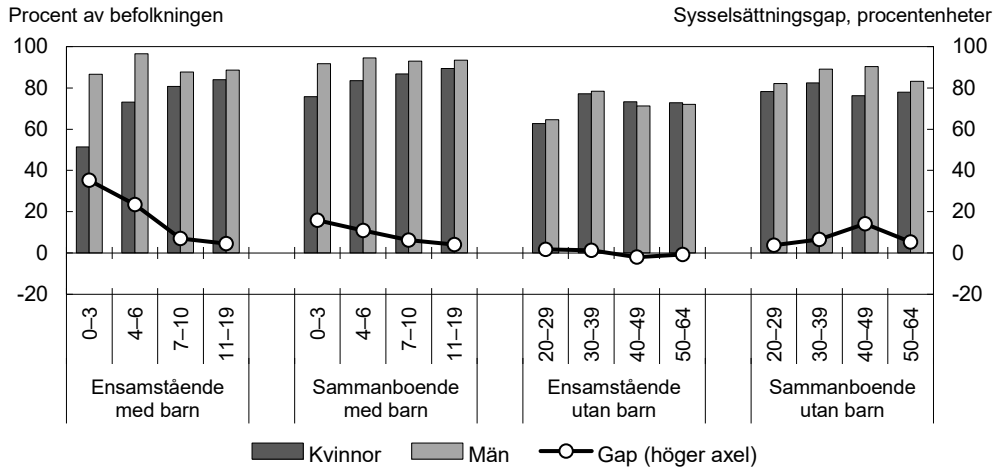
Stora skillnader i sysselsättning, arbetad tid och lön mellan olika livscykelgrupper

Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män varierar i olika faser av livet (se diagram 2.13). Sysselsättningsgapet är störst för kvinnor och män med yngre barn (0–3 år och 4–6 år). Även när det gäller den arbetade tiden är skillnaden som störst för de som har barn i den allra yngsta åldern (se diagram 2.14). Både gapet i sysselsättning och gapet i arbetstid för dem med yngre barn är en följd av kvinnornas låga sysselsättning och medelarbetstid.

Den genomsnittliga månadslönen är högre för både kvinnor och män ju äldre yngsta barnet är (se diagram 2.15). För kvinnor och män utan barn är den genomsnittliga månadslönen högre ju äldre de själva är. Lönegapet är i genomsnitt större för individer med barn än för individer utan barn, och lönegapet tenderar att öka med barnets ålder för sammanboende med barn. Lönegapet ökar också för sammanboende utan hemmavarande barn med individens ålder.

Ensamstående utan barn har både det minsta sysselsättningsgapet och det minsta lönegapet. Det är ingen skillnad mellan olika åldersgrupper. Samtidigt har dessa kvinnor och män i genomsnitt lägre sysselsättningsgrad och månadslön än framför allt kvinnor och män som har hemmavarande barn.

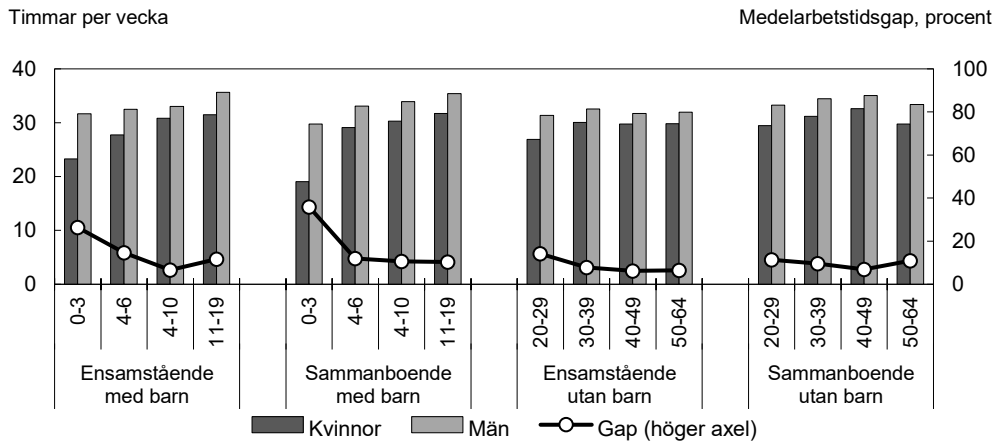
Diagram 2.13 Sysselsättningsgrad för livscykelgrupper 2020

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20–64 år. Sysselsättningsgapet är beräknat som mäns sysselsättningsgrad minus kvinnors sysselsättningsgrad inom respektive livscykelgrupp. Barnet ingår i det hushåll där barnet är folkbokfört. Grupperingen görs efter det yngsta barnet i hushållet. Antalet ensamstående män med barn i åldern 0–3 år och 4–6 år är litet och resultaten ska därför tolkas med försiktighet.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

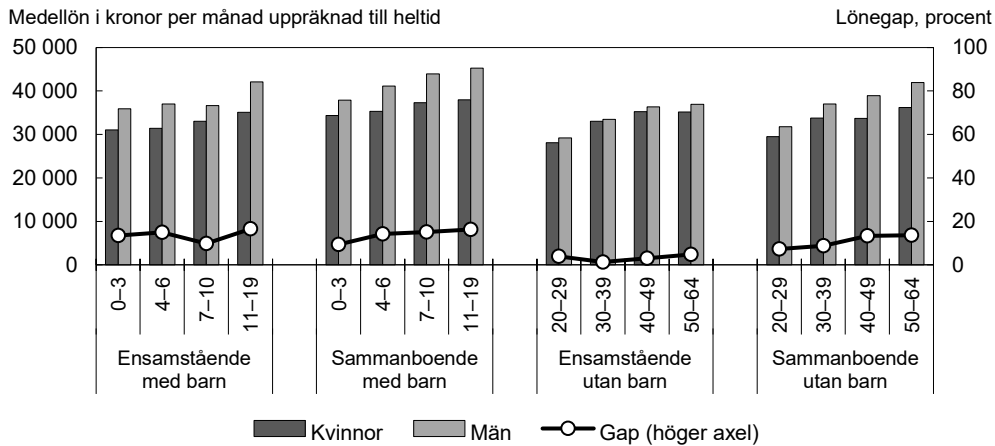
Diagram 2.14 Medelarbetstid för sysselsatta i livscykelgrupper 2020

Anm.: Statistiken avser faktisk medelarbetstid per vecka för sysselsatta i åldersgruppen 20–64 år. Barnet ingår i det hushåll där barnet är folkbokfört. Grupperingen görs efter det yngsta barnet i hushållet. Antalet ensamstående män med barn i åldern 0–3 år och 4–6 år är litet och resultaten ska därför tolkas med försiktighet.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

Diagram 2.15 Lön för sysselsatta i livscykelgrupper 2020

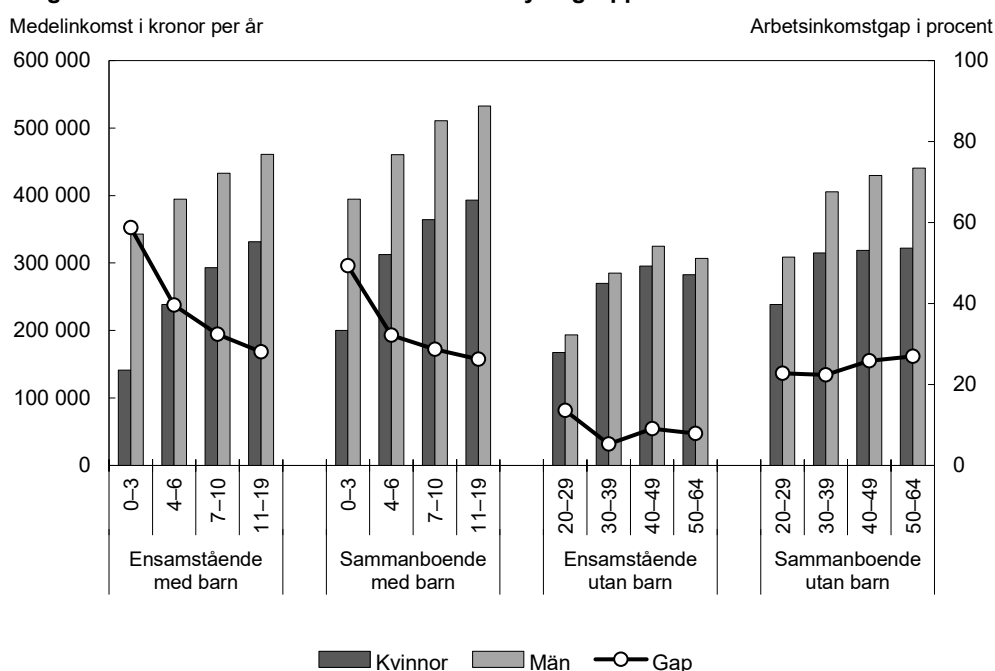
Anm.: Statistiken avser anställda i åldersgruppen 20–64 år. Barnet ingår i det hushåll där barnet är folkbokfört. Grupperingen görs efter det yngsta barnet i hushållet. Antalet ensamstående män med barn i åldern 0–3 år och 4–6 år är litet och resultaten ska därför tolkas med försiktighet.

Källor: Medlingsinstitutet (Lönestrukturstatistiken) och egna beräkningar.

Arbetsinkomstgapet varierar mellan olika livscykelgrupper

Skillnaderna i sysselsättning, arbetad tid och lön bidrar till att gapet i arbetsinkomsterna varierar över livscykelgrupperna (se diagram 2.16). Något som däremot är gemensamt för alla livscykelgrupper är att män i genomsnitt har en högre arbetsinkomst än kvinnor. Den största inkomstskillnaden mellan kvinnor och män finns bland dem med yngre barn (0–3 år och 4–6 år). Det gäller både för ensamstående och sammanboende. Men skillnaden minskar kraftigt ju äldre det yngsta barnet är. För par där det yngsta barnet är 11–19 år är inkomstskillnaden ungefär densamma som för sammanboende utan barn. Den minsta inkomstskillnaden mellan kvinnor och män finns bland individer som är ensamstående utan barn. Det förklaras främst av att ensamstående män utan barn i genomsnitt har en relativt sett lägre arbetsinkomst än sammanboende män med eller utan barn.

Diagram 2.16 Arbetsinkomster i olika livscykelgrupper 2020

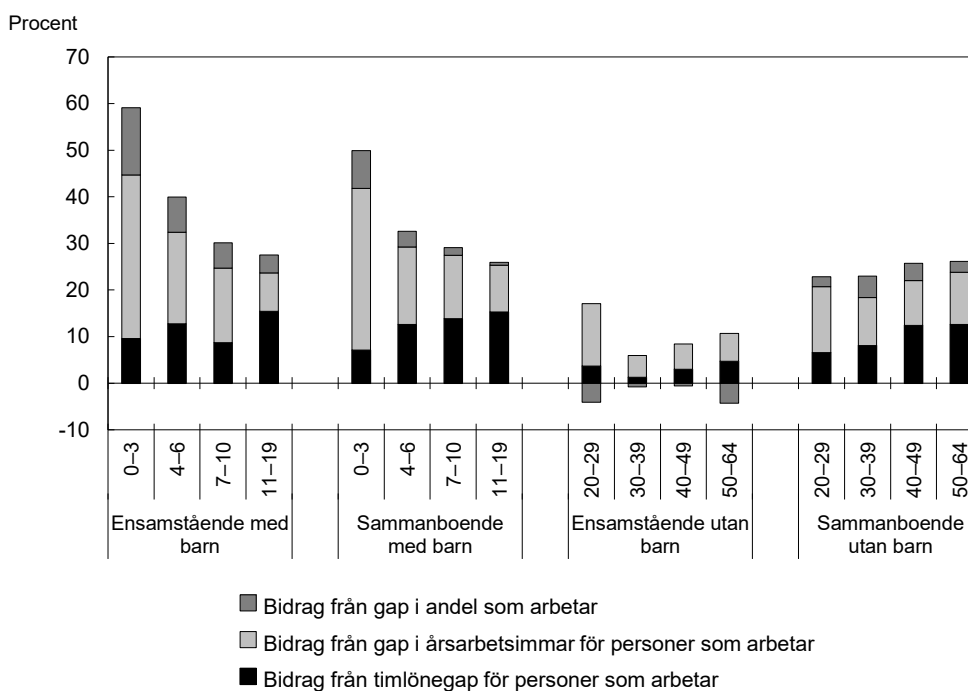

Anm.: Barnet ingår i det hushåll där barnet är folkbokfört. Grupperingen görs efter det yngsta barnet i hushållet. Antalet ensamstående män med barn i åldern 0–3 år och 4–6 år är litet och resultaten ska därför tolkas med försiktighet.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR), egna beräkningar.

Arbetsinkomstgapet förklaras främst av skillnader i arbetad tid för dem med yngre barn och av löneskillnader för dem med äldre barn

För att kunna ge en bild av hur mycket dessa olika faktorer bidrar till arbetsinkomstgapet i olika livscykelgrupper används här samma ansats som i avsnitt 2.3. För personer med yngre barn och för yngre individer (20–29 år) utan barn är det främst gapet i årsarbetstimmar för de arbetande som bidrar till arbetsinkomstgapet (se diagram 2.17). Det relativa bidraget från gapet i årsarbetstimmar är väsentligt lägre för personer med äldre barn och bland personer utan barn i åldern 30–64 år. För personer vars yngsta barn är 11–19 år är det i stället timlönegapet som har störst betydelse för det totala arbetsinkomstgapet.

Diagram 2.17 Bidrag till arbetsinkomstgapet från olika faktorer i livscykelgrupper 2020

Anm.: Det beräknade arbetsinkomstgapet avviker något från det gap som redovisas i diagram 2.16, då arbetsinkomsterna endast avser inkomster från anställning.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR, LISA), Medlingsinstitutet (Lönestrukturstatistiken) och egna beräkningar.

3 Kvinnors och mäns inkomster

Kvinnors disponibla inkomst är i genomsnitt lägre än mäns. Trots att kvinnors arbetsinkomster i genomsnitt har ökat snabbare än mäns har det genomsnittliga inkomstgapet knappt förändrats sedan mitten av 1990-talet. En bidragande orsak till detta är de ökade kapitalinkomsterna. För den majoritet av kvinnor och män som inte har mycket höga inkomster har inkomstgapet dock minskat.

I detta avsnitt analyseras först utvecklingen av kvinnors och mäns disponibla inkomst 1995–2020 och hur olika inkomstkompener har bidragit till inkomstgapet. Den disponibla inkomsten är summan av arbetsinkomst, kapitalinkomst och olika transfereringar minus direkt skatt. Inkomstgapet definieras som skillnaden mellan kvinnors genomsnittliga disponibla inkomst och mäns genomsnittliga disponibla inkomst som andel av mäns genomsnittliga disponibla inkomst. Exempelvis var inkomstgapet 19 procent för åldersgruppen 20–64 år 2020. Det betyder att kvinnors disponibla inkomst i genomsnitt uppgick till 81 procent av männens.

Den disponibla inkomstens sammansättning skiljer sig åt mellan de åldrar där de flesta är aktiva på arbetsmarknaden och de åldrar där de flesta har arbetslivet bakom sig. I redovisningen särskiljs därför åldersgruppen 20–64 år från de som är 65 år eller äldre. Det finns ingen bestämd pensioneringsålder, och allt fler arbetar längre upp i åldrarna. Men den genomsnittliga åldern för uttag av allmän pension var 65,0 år för både kvinnor och män 2020. Det motiverar den valda åldersindelningen.

Avslutningsvis i avsnittet redovisas disponibel inkomst och bidraget till inkomstgapet från olika inkomstkompener för olika s.k. livscykelgrupper 2020.

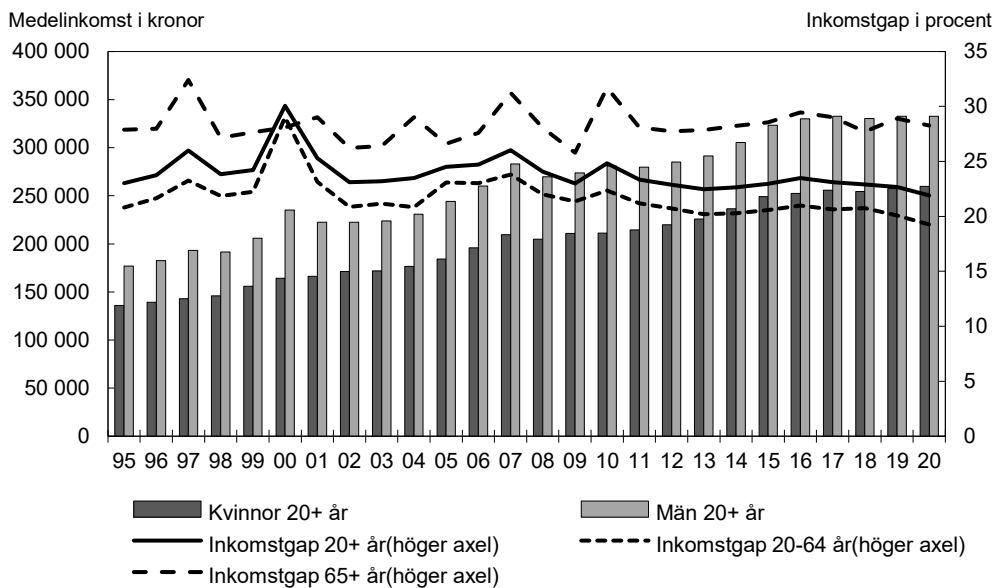
3.1 Ökning av disponibel inkomst och av höga kapitalinkomster

Liten förändring av gapet i disponibel inkomst

Sett till alla 20 år eller äldre har kvinnor i genomsnitt lägre disponibel inkomst än män. Mellan 1995 och 2020 ökade kvinnors genomsnittliga disponibla inkomst med 91 procent och mäns med 88 procent (se diagram 3.1). Inkomstgapet har sedan mitten av 1990-talet oftast legat omkring 23 procent.²²

I åldersgruppen 20–64 år är inkomstgapet något lägre och har sedan 2013 stabiliserats runt 20 procent. Inkomstgapet är således större i åldersgruppen 65 år eller äldre och har där uppgått till omkring 29 procent.

Diagram 3.1 Disponibel inkomst

Anm.: Inkomsterna anges i 2020 års priser.

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och TRIF) och egna beräkningar.

Arbetsinkomsterna bidrar mest till inkomstgapet för åldersgruppen 20–64 år, men över tid har bidraget minskat

Det genomsnittliga inkomstgapet mellan kvinnor och män kan delas upp på de inkomstkomponenter som bildar den disponibla inkomsten. Därigenom kan varje enskild inkomstkomponents bidrag till gapet beräknas.²³

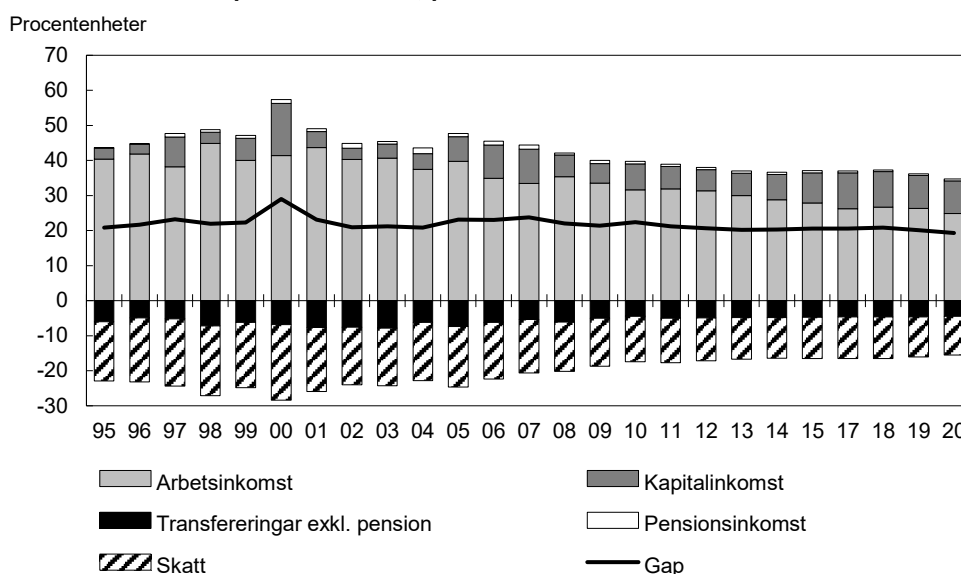
För åldersgruppen 20–64 år bidrog skillnaden i arbetsinkomst mest till det genomsnittliga inkomstgapet såväl 1995 som 2020 (se diagram 3.2). Men bidraget från arbetsinkomster har minskat sedan början av 2000-talet samtidigt som kapitalinkomsternas bidrag till gapet har ökat. Dessutom har skatternas utjämnande effekt avtagit över tid, bl.a. till följd av det minskade arbetsinkomstgapet men också som ett resultat av inkomsternas ändrade sammansättning. Eftersom skatteuttaget skiljer sig åt

²² Om relationen mellan kvinnors och mäns disponibla inkomster redovisas utifrån medianinkomster i stället för medelinkomster blir skillnaden mindre (inkomstgapet blir 15 procent) och dessutom minskar inkomstgapet något över tid. Förklaringen är att män är överrepresenterade bland personer med de allra högsta inkomsterna (se prop. 2019/20:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. bilaga 3 avsnitt 4.3), och dessa inkomster påverkar medelinkomsten men inte medianinkomsten.

²³ Bidraget från ett enskilt inkomstslag till det totala inkomstgapet beräknas som $100 \cdot (\text{mäns genomsnittliga inkomst från inkomstslaget} - \text{kvinnors genomsnittliga inkomst från inkomstslaget}) / \text{mäns genomsnittliga disponibla inkomst}$. Bidragen från de olika inkomstslagen summeras till det totala inkomstgapet.

mellan löner, kapital och transfereringar har förskjutningen påverkat det genomsnittliga totala skatteuttaget.

Diagram 3.2 Olika inkomstkomponenters bidrag till det genomsnittliga gapet i disponibel inkomst, personer 20–64 år

Anm.: Ett positivt bidrag innebär att inkomstkomponenten bidrar till att öka den relativa skillnaden mellan kvinnors och mäns disponibla inkomst, medan ett negativt bidrag innebär det motsatta.

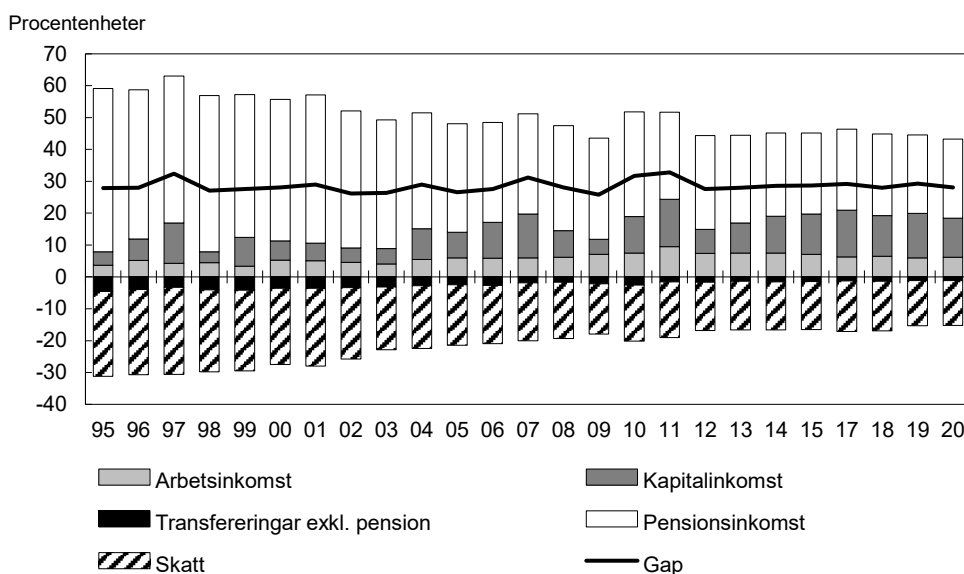
Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och TRIF) och egna beräkningar.

Pensionsinkomster bidrar mest till inkomstgapet för de äldre, men bidraget till gapet har minskat över tid

Inkomstsammansättningen i åldersgruppen 65 år eller äldre skiljer sig från den hos personer i åldersgruppen 20–64 år. Pensionsinkomsterna dominerar och bidrar mest till inkomstgapet mellan kvinnor och män bland äldre (se diagram 3.3). Ett ökat arbetskraftsdeltagande bland kvinnor de senaste decennierna har dock gett kvinnor högre pension över tid, minskat behovet av transfereringar och medfört högre skattebetalningar. Därmed har pensionsinkomsternas bidrag till inkomstgapet minskat över tid, samtidigt som skatternas och transfereringarnas utjämnande effekt har avtagit.

Även för åldersgruppen 65 år eller äldre har kapitalinkomsternas bidrag till det genomsnittliga inkomstgapet ökat sedan mitten av 1990-talet. Arbetsinkomsterna är begränsade men fortsätter att bidra till inkomstgapet även från 65 års ålder.

Diagram 3.3 Olika inkomstkomponenters bidrag till det genomsnittliga gapet i disponibel inkomst, personer 65 år eller äldre

Anm.: Ett positivt bidrag innebär att inkomstkomponenten bidrar till att öka den relativa skillnaden mellan kvinnors och mäns disponibla inkomst, medan ett negativt bidrag innebär det motsatta.

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och TRIF) och egna beräkningar.

Inkomstgapet är störst för kvinnor och män med höga inkomster och har minskat i grupper med lägre inkomster

Det finns betydande variationer i inkomstgapet mellan kvinnor och män beroende på nivån på deras disponibla inkomst (se diagram 3.4). I inkomstgrupp 1 jämförs de 10 procent av kvinnorna som har lägst disponibel inkomst med de 10 procent av männen som har lägst disponibel inkomst. Motsvarande jämförelse görs mellan kvinnor och män i varje inkomstgrupp. Indelningen i inkomstgrupper har gjorts separat för åldersgrupperna 20–64 år och 65 år eller äldre.

År 2020 hade kvinnor i åldersgruppen 20–64 år lägre disponibel inkomst än män i samtliga inkomstgrupper förutom i inkomstgrupp 1. Gapet var mer än dubbelt så stort i inkomstgrupp 10 som i inkomstgrupperna 3–9. Det större inkomstgapet för dem med de högsta inkomsterna förklaras av skillnader i kapitalinkomster.²⁴ I inkomstgrupperna 1–9 är kapitalinkomsterna obetydliga i förhållande till övriga inkomster.

Mellan 1995 och 2020 ökade kvinnors inkomster i relation till mäns inkomster i inkomstgrupperna 1–9 för dem i åldern 20–64 år. I inkomstgrupp 10 ökade i stället mäns inkomster mer. Inkomstskillnaden i kronor är dessutom betydligt större i den högsta inkomstgruppen (inkomstgrupp 10) än i övriga inkomstgrupper. Den skillnaden får därför stort genomslag på det genomsnittliga inkomstgapet för samtliga kvinnor och män i åldersgruppen 20–64 år. Det är en viktig förklaring till att det genomsnittliga gapet för samtliga 20–64-åringar bara är 1,5 procentenheter lägre 2020 än 1995, trots att inkomstgapet har minskat betydligt mer i nästan alla inkomstgrupper.²⁵

I inkomstgrupp 1 hade män alltså i genomsnitt lägre inkomst än kvinnor 2020. Kvinnors ökade arbetskraftsdeltagande är en viktig förklaring till att gapet minskat över tid även i denna inkomstgrupp. Men att gapet 2020 är negativt beror i huvudsak på att transfereringsinkomsterna är betydligt lägre för män än för kvinnor 2020, vilket

²⁴ Se prop. 2021/22:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. bilaga 3, avsnitt 3.2.

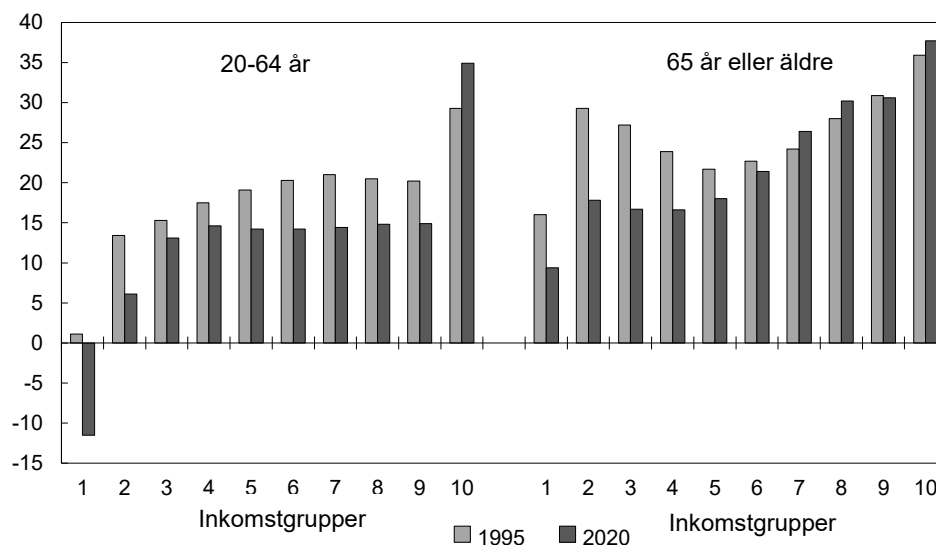
²⁵ Inkomstgapet i inkomstgrupp 10 var betydligt större 2020 än 1995, vilket förklaras av ökad skillnad i kapitalinkomst. Däremot var inkomstgapet i inkomstgruppen lika stort 2020 som 2010. När 2010 och 2020 jämförs finns därför inte samma dämpande effekt på det totala inkomstgapet. Detta minskade med 3,1 procentenheter mellan 2010 och 2020.

kommit att dominera bilden i och med att det positiva gapet i arbetsinkomster minskat.

I åldersgruppen 65 år eller äldre hade kvinnor lägre disponibel inkomst än män i samtliga inkomstgrupper 2020 och inkomstgapet är större i de högre inkomstgrupperna. Sedan 1995 har inkomstgapet minskat i inkomstgrupperna 1–6. Det är främst en följd av minskade skillnader mellan kvinnors och mäns pensionsinkomster.²⁶ I de högre inkomstskikten har gapet ökat något, till stor del till följd av ökade skillnader i kapitalinkomster.

Diagram 3.4 Gap i disponibel inkomst 1995 och 2020

Procentenheter

Anm.: Indelningen i inkomstgrupper är gjord separat för kvinnor respektive män i åldersgruppen 20–64 år respektive 65 år eller äldre. Inkomstgapet mellan kvinnor och män i inkomstgrupp 1 avser skillnaden mellan de 10 procent kvinnor som har lägst disponibel inkomst och de 10 procent män som har lägst disponibel inkomst. Inkomstgapet mellan kvinnor och män i inkomstgrupp 10 avser skillnaden mellan de 10 procent kvinnor som har högst disponibel inkomst och de 10 procent män som har högst disponibel inkomst.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Kapitalinkomster är mycket ojämnt fördelade för både kvinnor och män

De flesta kvinnor och män har ingen eller mycket låg inkomst från kapital. Hälften av kvinnorna och hälften av männen i åldersgruppen 20–64 år hade högst 100 kronor i kapitalinkomst 2020 (se tabell 3.1). Totalt sett var den genomsnittliga kapitalinkomsten för kvinnor 21 800 kronor per person och för män 54 100 kronor per person. De relativt få individerna med mycket höga kapitalinkomster får alltså stort genomslag vid beräkningen av medelvärdet. Det gäller i särskilt hög grad för männen. Detsamma gäller för åldersgruppen 65 år eller äldre.

Kapitalinkomsterna har ökat kraftigt för både kvinnor och män sedan mitten av 1990-talet, och det är de höga kapitalinkomsterna som har ökat. Ökningen har varit större för männen. År 1995 hade den procent av kvinnorna i åldersgruppen 20–64 år som hade de högsta kapitalinkomsterna en kapitalinkomst över 99 900 kronor per person. År 2020 hade gruppen en kapitalinkomst över 438 600 kronor per person. För männen var motsvarande belopp 176 100 kronor per person 1995 och 891 000 kronor per person 2020. Medianinkomsten från kapital har däremot knappt förändrats mellan 1995 och 2000, varken för kvinnor eller för män.

²⁶ Prop. 2018/19:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. bilaga 3. Jämförelsen avsåg skillnaden mellan 1995 och 2016.

Mönstret är detsamma i åldersgruppen 65 år eller äldre. Kapitalinkomsterna har ökat kraftigt sedan mitten på 1990-talet, mer för män än för kvinnor, och det är de höga kapitalinkomsterna som har ökat mest.

Tabell 3.1 Kapitalinkomster

Inkomst i kronor per år. Förändring i procent

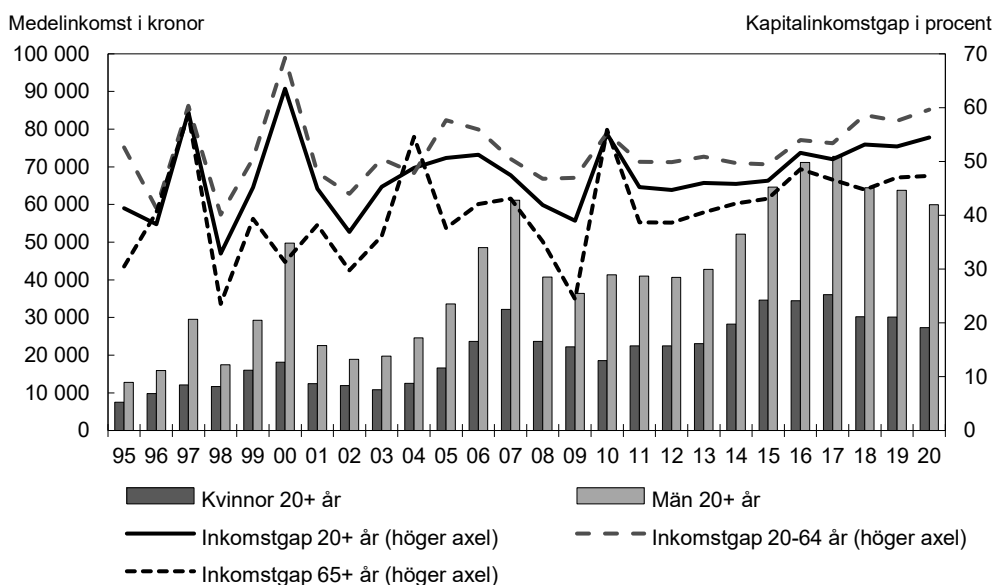
	2020		1995		Förändring 1995–2020	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
20–64 år						
Medelvärde	21 800	54 100	5 100	10 700	327	406
Median	100	100	500	400	-80	-75
P90	12 800	31 400	14 000	21 100	-9	49
P95	46 900	140 300	27 500	46 100	71	204
P99	438 600	891 000	99 900	176 100	339	406
65 år eller äldre						
Medelvärde	9 800	60 400	7 500	12 700	31	376
Median	200	200	1 000	900	-80	-78
P90	16 300	39 700	18 700	26 900	-13	48
P95	57 200	160 800	32 900	53 600	74	200
P99	566 200	1 000 000	113 100	191 100	401	423

Anm.: Kapitalinkomsterna är beräknade som summan av samtliga kapitalinkomster (inkl. kapitalvinster) minus samtliga kapitalförluster. P90 anger den kapitalinkomstgräns där 90 procent har lägre kapitalinkomst och 10 procent har högre kapitalinkomst. Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan. Inkomsterna anges i 2020 års priser.

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och STAR) och egna beräkningar.

Totalt sett motsvarar kvinnors kapitalinkomster i genomsnitt ungefär hälften av mäns kapitalinkomster. Det är ett förhållande som har varit relativt konstant sedan mitten av 1990-talet, även om den årliga variationen kan vara stor (se diagram 3.5). Mellan 2011 och 2020 finns en svagt ökande trend i kapitalinkomstgapet, både för åldersgruppen 20–64 år och för personer 65 år eller äldre.

Diagram 3.5 Kapitalinkomster

Anm.: Kapitalinkomsterna är beräknade som summan av samtliga kapitalinkomster (inkl. kapitalvinster) minus summan av samtliga kapitalförluster. Inkomsterna anges i 2020 års priser.

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och TRIF) och egna beräkningar.

Ränteinkomster är den vanligaste kapitalinkomsten, medan utdelning från fåmansbolag är mest ojämnt fördelad mellan kvinnor och män

Den vanligaste typen av kapitalinkomst för både kvinnor och män är ränteinkomster. Andelen som har sådana inkomster uppgår till drygt hälften och skiljer sig inte nämnvärt åt mellan kvinnor och män (se tabell 3.2). De minst vanliga typerna av kapitalinkomst är utdelningar från fåmansbolag och reala kapitalvinster (dvs. vinster som uppstår vid exempelvis försäljning av fastigheter). Endast några få procent av kvinnorna och männen har sådana kapitalinkomster, men den genomsnittliga inkomsten är hög. Skillnaderna mellan kvinnor och män är små vad gäller reala kapitalvinster, medan utdelningar från fåmansbolag är betydligt vanligare bland män. Män redovisar dessutom avsevärt högre utdelningsinkomster än kvinnor. År 2020 redovisade kvinnor i åldern 20–64 år i genomsnitt 302 300 kronor i utdelningsinkomster och män i samma åldersgrupp 536 100 kronor.

Personer i åldersgruppen 65 år eller äldre har i genomsnitt högre kapitalinkomster än personer i åldersgruppen 20–64 år. För de som är yngre än åldersgruppen 45–54 år är kapitalinkomsterna i genomsnitt låga, vilket drar ned genomsnittsinkomsten för åldersgruppen 20–64 år. För åldersgruppen 65 år eller äldre utgör reala kapitalvinster en större andel av de totala kapitalinkomsterna. Utdelningar från fåmansbolag utgör en mindre andel. Det är ingen skillnad mellan kvinnor och män i det avseendet.

Tabell 3.2 Kapitalinkomster fördelat efter typ av kapitalinkomst 2020

Medelinkomst i kronor och andel samt kvinnors inkomst i relation till mäns inkomst i procent

	Medelinkomst för samtliga		Kvinnors andel av mäns inkomst	Andel som har inkomsten		Medelinkomst för de som har inkomsten		Kvinnors andel av mäns inkomst
	Kvinnor	Män		Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	
20–64 år								
Räntor m.m.	3 200	5 400	59	59	59	5 500	9 100	60
Övriga aktieutdelningar	1 100	3 400	32	9	13	11 900	25 700	46
Finansiella kapitalvinster	4 100	14 000	29	11	16	36 900	86 600	43
Reala kapitalvinster	9 600	11 200	86	3	3	318 100	350 600	91
Utdelning fåmansbolag	3 800	20 300	19	1	3	326 400	602 800	54
Total kapitalinkomst	21 800	54 100	40	61	63	35 700	85 700	42
65 år eller äldre								
Räntor m.m.	5 400	10 200	53	60	62	9 000	16 600	54
Övriga aktieutdelningar	2 600	7 500	35	17	23	15 100	32 200	47
Finansiella kapitalvinster	7 900	20 200	39	11	15	73 400	136 300	54
Reala kapitalvinster	23 800	25 200	94	3	3	877 800	848 600	103
Utdelning fåmansbolag	2 500	16 200	15	1	3	315 700	587 100	54
Total kapitalinkomst	42 200	79 300	53	64	66	66 300	119 500	55

Anm.: Kapitalinkomsterna är beräknade som summan av samtliga kapitalinkomster (inkl. kapitalvinster) minus summan av samtliga kapitalförluster. Ränteinkomster inkluderar bl.a. bankränta, schablonintäkt på investeringssparkonto och intäkt vid uthyrning av privatbostad. Kvinnors andel av mäns inkomster är detsamma som 100 minus gapet i procent. Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan. Inkomsterna anges i 2020 års priser.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Ökade utdelningsinkomster har motverkat en minskning av inkomstgapet

Det är främst ökade inkomster från utdelningar i fåmansbolag och finansiella kapitalvinster som har bidragit till att kapitalinkomsterna har ökat i genomsnitt för

både kvinnor och män under 2000-talet.²⁷ Ökningarna är koncentrerade till den högsta inkomstgruppen och är särskilt stora för män.

Delägare i fåmansbolag omfattas av ett komplext, men relativt förmånligt, regelverk för beskattning.²⁸ De s.k. 3:12-reglerna reglerar möjligheterna för ägarna till fåmansbolag att omvandla arbetsinkomster till utdelningsinkomster som då kan beskattas lägre. Delägare i fåmansbolag av båda könen har högre förvärvsinkomster och högre disponibel inkomst än befolkningen i övrigt.

De ökade möjligheterna att som delägare i fåmansbolag omvandla arbetsinkomster till utdelningsinkomster kan också ha bidragit till det minskade gapet i arbetsinkomst, eftersom män i betydligt högre grad än kvinnor har använt denna möjlighet.²⁹ En utvärdering av regelförändringar som infördes 2006 visar att delägare i fåmansbolag har minskat sin löneinkomst från bolaget för att i stället öka utdelningsinkomsterna, utan att de totala inkomsterna har ökat.³⁰ Det indikerar att en viss del av de inkomster från fåmansbolag som i dag klassas som kapitalinkomster skulle ha räknats som arbetsinkomst före 2006.

3.2 Inkomstgapet varierar mellan livscykelgrupper och har olika förklaringar

Inkomstgapet mellan kvinnor och män varierar relativt mycket i storlek mellan grupper i olika faser i livet. Det är störst för individer i gruppen sammanboende där det yngsta barnet är 0–3 år och i gruppen sammanboende 75 år eller äldre. Indelningen i livscykelgrupper beskrivs närmare i avsnitt 2.4.

Inkomstgapet är högre bland sammanboende livscykelgrupper än i motsvarande ensamstående livscykelgrupp

Inkomstgapet är stort i livscykelgrupper med hemmavarande barn, men det minskar ju äldre det yngsta barnet är (se diagram 3.6). Mönstret är detsamma både för ensamstående och för sammanboende. En bidragande orsak till inkomstgapet för sammanboende par med barn är att kvinnorna i genomsnitt är ett par år yngre än männen. Männen har med högre ålder hunnit längre i karriären och i genomsnitt uppnått högre lön än kvinnorna. Arbetsfördelningen inom hushållet som medför lägre inkomster för kvinnor kan också bidra (se avsnitt 2.4). Samtidigt kan noteras att kvinnorna i grupperna med hemmavarande barn i genomsnitt har en inkomst som står sig väl i förhållande till kvinnor utan barn. Detsamma gäller – och i än högre grad – för män med barn jämfört med män utan barn.

För dem utan hemmavarande barn är inkomstgapet betydligt högre för sammanboende än för ensamstående. Förutom arbetsfördelningen inom hushållet som medför lägre inkomster för kvinnor kan en förklaring vara att män med låga inkomster i lägre grad tycks vara sammanboende eller ha barn. Resultatet tycks därmed till viss del styras av hur äktenskaps- och familjebildning ser ut.

²⁷ Se prop. 2020/21:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. bilaga 4 avsnitt 4.1. Uppdelningen i olika typer av inkomster kan bara göras fr.o.m. 2001.

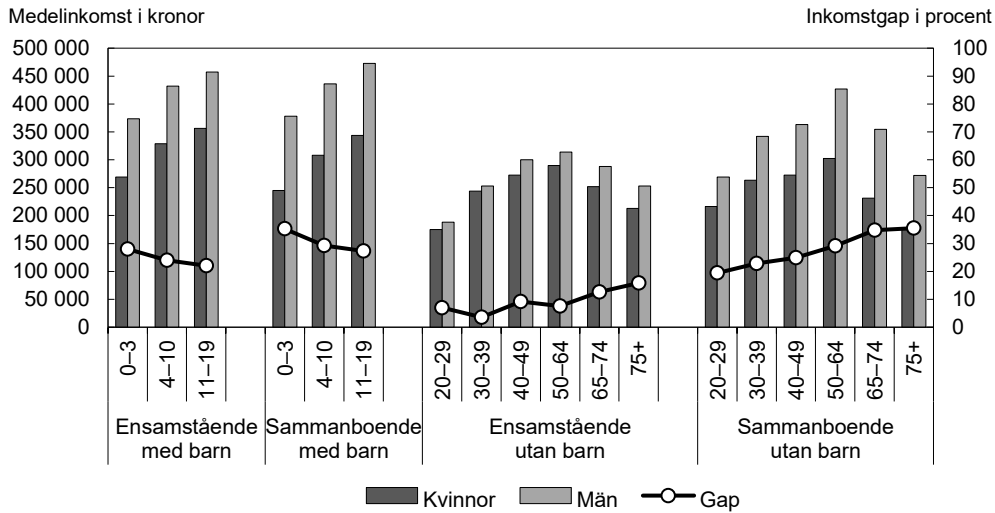
²⁸ Skattesystemets utveckling 2006–2015. Del II Fördjupad analys av rot- och rutavdrag, investeringssparkonto och delägare i fåmansbolag ur ett jämställdhetsperspektiv (Skatteverket 2018).

²⁹ Mellan 1995 och 2017 minskade bidraget från arbetsinkomsten till inkomstgapet allra mest i inkomstgrupp 10. År 1995 var det den inkomstgrupp där bidraget från arbetsinkomst var allra störst, medan bidraget 2017 var mindre än i de flesta övriga inkomstgrupper. Se prop. 2018/19:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. bilaga 3.

³⁰ Alstadsæter och Jacob, Dividend Taxes and Income Shifting, *Scandinavian Journal of Economics*, 2016.

För de ensamstående som är 65–74 år eller äldre är inkomstgapet lägre än genomsnittet för åldersgruppen 20–64 år. Men för sammanboende 65 år eller äldre är det betydligt högre.

Diagram 3.6 Inkomstgap och disponibel inkomst i livscykelgrupper 2020

Anm.: Barnet ingår i det hushåll där barnet är folkbokfört. Grupperingen görs efter det yngsta barnet i hushållet.
Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Olika inkomstkomponenter påverkar livscykelgrupper på skilda sätt

Arbetsinkomsten är den inkomstkomponent som bidrar mest till inkomstgapet mellan kvinnor och män i de flesta livscykelgrupper. Arbetsinkomstens bidrag är störst för ensamstående och sammanboende med hemmavarande barn i åldern 0–3 år (se diagram 3.7). Det är under den period i livet då en stor del av föräldraledigheten tas ut, och då i högre omfattning av kvinnor. Föräldraförsäkringen bidrar i dessa grupper i viss utsträckning till att minska inkomstgapet mellan kvinnor och män.³¹ För ensamstående med barn fyller andra transfereringar, som bostadsbidrag, försörjningsstöd, underhållsstöd och barnbidrag, en viktig roll för att minska inkomstgapet.

För äldre består inkomstkomponenten pensioner och övriga inkomster framför allt av pensioner, men även bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd ingår. Bidraget till inkomstgapet ökar med åldern och är större för sammanboende än för ensamstående.

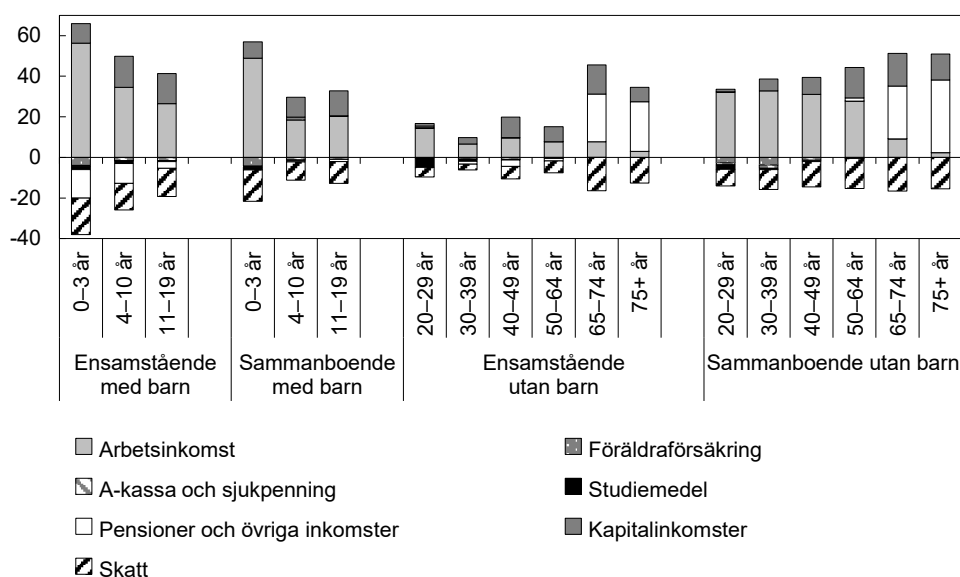
Inkomst av kapital bidrar tydligt till inkomstgapet i de flesta grupper utom för de yngsta som inte har barn. För ensamstående och sammanboende under 65 år som inte har barn ökar bidraget från kapitalinkomster tydligt med åldern.

Mäns högre arbetsinkomster, pensioner och kapitalinkomster innebär att män i genomsnitt betalar mer skatt än kvinnor. Det innebär att skatten bidrar till att minska inkomstgapet mellan kvinnor och män i samtliga livscykelgrupper.

³¹ Föräldraförsäkringen bidrar också till att minska inkomstgapet med några procentenheter i grupperna sammanboende utan barn i åldrarna 20–29 år och 30–39 år, vilket kan förklaras av att vissa hushåll har vårdnad om barn som är folkbokförda på annan adress.

Diagram 3.7 Bidrag från olika inkomstkomponenter till inkomstgapet i olika livscykelgrupper 2020

Procentenheter

Anm.: Barnet ingår i det hushåll där barnet är folkbokfört. Grupperingen görs efter det yngsta barnet i hushållet.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

4 Pensionärer och personer som kombinerar pension och arbete

De äldres pensioner och ekonomiska situation har på senare tid uppmärksammas på olika sätt. Gruppen äldre är mycket heterogen. Vissa är i behov av samhällets grundskydd för äldre, medan andra har en ekonomi som ligger långt över genomsnittet för hela befolkningen. Det finns också stora skillnader mellan kvinnor och män. Denna variation beror på flera faktorer. Kvinnors arbetsinkomst under de förvärsaktiva åren är i genomsnitt lägre än mäns vilket bidrar till lägre pension. Det är också vanligare att män fortsätter att arbeta relativt högt upp i åldern, vilket också kan bidra till en högre disponibel inkomst och en högre pension senare i livet.

Incitamenten till fortsatt arbete efter 65 års ålder har ökat under de senaste 10–15 åren. Det beror bl.a. på reformer inom skatteområdet. Fortsatt arbete efter 65 år underlättas också av ett flexibelt pensionssystem och förändrade regler i lagen (1982:80) om anställningsskydd. Allt detta kan ha bidragit till att fler, både kvinnor och män, fortsätter arbeta efter 65 års ålder. Många väljer, både före och efter att de fyllt 65 år, att bli s.k. jobbonärer en tid, dvs. de fortsätter att arbeta samtidigt som de börjar ta ut pension i någon form. Antalet jobbonärer har ökat kraftigt de senaste årtiondena. År 2020 var ca 40 procent av alla personer i åldrarna 62–66 år jobbonärer. Det är mer än en fördubbling sedan början av 2000-talet.³²

Alla kvinnor och män 62 år eller äldre som har inkomst från både arbete och pension definieras i detta avsnitt som jobbonärer. De som tar ut pension utan att ha

³² Se rapporten Att vara jobbonär – en lönsam affär (Pensionsmyndigheten 2021) för en mer detaljerad redovisning av hur antalet jobbonärer har utvecklats. I rapporten framgår t.ex. att andelen jobbonärer mellan 62–66 år ökade från 33 till 40 procent mellan 2013 och 2019. Ökningen har även skett i äldre åldersgrupper. Under samma period ökade andelen jobbonärer mellan 67–71 år från 16 till 23 procent och från 9 till 13 procent inom åldersgruppen 71 till 75 år. Med jobbonär enligt Pensionsmyndighetens definition avses personer som har en positiv förvärsinkomst och utbetalning från den allmänna pensionen, där uttaget av den allmänna pensionen är minst 50 procent.

arbetsinkomst betraktas som pensionärer på heltid.³³ Detta avsnitt belyser kvinnors och mäns ekonomiska situation 2020 med särskilt fokus på disponibel inkomst för jobbonärer 66 år eller äldre.

4.1 Gradvis övergång från arbete till pension för både kvinnor och män

Hur övergången från arbete till pension ser ut varierar mellan individer. En del övergår direkt från att arbeta till att bli pensionärer, medan andra fortsätter som jobbonärer. Vissa trappar frivilligt ned sin arbetstid redan före pensioneringen, medan det för andra sker en successiv övergång via trygghetssystemen till följd av ohälsa eller arbetslöshet. Vidare finns det personer som lämnar arbetslivet genom avtalslösningar inom tjänstepensionssystemen.

Lägsta åldern för uttag av inkomstgrundad pension i det allmänna systemet höjdes 2020 till 62 år. Grundskyddet i form av garantipension, äldreförsörjningsstöd och bostadstillägg till pensionärer kan däremot tidigast betalas ut från 65 års ålder. Vid samma ålder upphör rätten till olika arbetsrelaterade inkomstförsäkringar, såsom arbetslöshetsersättning och sjukersättning, och särskilda regler för rätt till sjukpenning börjar gälla. Genom införandet av den s.k. riktåldern kommer denna 65-årsgräns, liksom lägsta ålder för uttag av allmän pension, att höjas stegvis. Enligt lagen om anställningsskydd har man numera rätt att få stanna kvar i anställning till 68 års ålder, vilket möjliggör ett längre arbetsliv.³⁴

Majoriteten kvinnor och män är kvar i arbete till 65 år

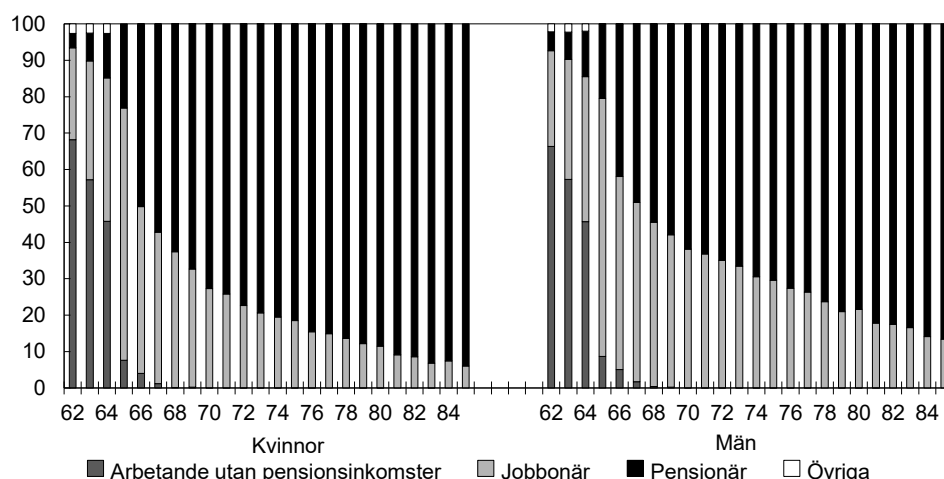
Även om det är möjligt att gå i pension före 65 års ålder är det få som gör det. År 2020 var flertalet kvinnor och män som under året fyllde 62 år fortfarande kvar i arbete (se diagram 4.1). Bland kvinnor var endast 4 procent pensionärer på heltid. Motsvarande andel för män var marginellt högre. Omkring 25 procent av både kvinnor och män tog ut pension men fortsatte samtidigt att arbeta. Därefter ökar andelen jobbonärer bland båda könen successivt upp till 64 års ålder. Andelen pensionärer på heltid ökar också. Bland både kvinnor och män som fyllde 64 år under 2020 var ca 40 procent jobbonärer. Andelen kvinnor och män som var pensionärer uppgick till 12 procent. Fram t.o.m. 64 år är skillnaderna således relativt små mellan kvinnor och män.

³³ Definitionen av jobbonär kan variera. I den avgränsning som används här inkluderas inkomstpension, tjänstepension och privat pension i begreppet pension. I Pensionsmyndighetens rapport Att vara jobbonär – en lönsam affär (2021) används i stället ett mått där endast uttag av allmän pension i kombination med arbete definierar en jobbonär.

³⁴ Denna åldersgräns kommer höjas till 69 år fr.o.m. 2023.

Diagram 4.1 Arbetsmarknadsstatus för den äldre delen av befolkningen 2020

Procent

Anm.: I kategorin arbetande utan pensionsinkomster ingår personer med inkomster från förvärsarbete eller lönerelaterade transfereringar som sjukpenning, sjukersättning och arbetslöshetsersättning. Kategorin jobbonär består av dem som har inkomst från både arbete inkl. eventuella lönerelaterade transfereringar (oavsett arbetsinkomstens storlek) och pension (allmän pension, tjänstepension eller privat pension). I kategorin pensionär ingår personer som saknar arbetsinkomster, men som har allmän pension (inkl. äldreförsörjningsstöd), tjänstepension eller privat pension. I kategorin övriga ingår bl.a. personer med ekonomiskt bistånd, efterlevandepensioner eller etableringsstöd som enda försörjningskälla.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Män kombinerar arbete med pension i högre grad än kvinnor

Från och med 65 års ålder sker det en markant ökning av andelen som går i pension på heltid (se diagram 4.1).³⁵ Ökningen är större bland kvinnor än bland män. Av dem som fyllde 66 år 2020 hade hälften av kvinnorna gått i pension på heltid, vilket kan jämföras med 42 procent av männen. En bidragande förklaring till detta kan vara att kvinnor i högre grad än män försörjer sig på lönerelaterade ersättningar, såsom sjukpenning eller sjukersättning, under åren precis före övergången till pension. Rätten till dessa ersättningar upphör vanligtvis från 65 års ålder. Därmed är övergången till pension vid 65 år inbyggd i regelverken för personer med dessa ersättningar.

En annan förklaring är att män är jobbonärer i högre grad än kvinnor bland personer 66 år eller äldre. Över hälften av alla män som fyllde 66 år 2020 var jobbonärer. Motsvarande andel för kvinnorna var 46 procent. Mönstret förstärks med stigande ålder.

Vid 68 års ålder har flertalet kvinnor och män lämnat arbetslivet bakom sig och blivit pensionärer på heltid. Men 2020 hade fortfarande 45 procent av männen som fyllde 68 år under året inkomst från arbete, att jämföra med 37 procent av kvinnorna.

4.2 Stora inkomstskillnader mellan kvinnor och män för både pensionärer och jobbonärer

I det här avsnittet redovisas skillnader mellan kvinnors och mäns disponibla inkomst. Därefter belyses skillnader i arbetsinkomst mellan kvinnor och män som är jobbonärer eller pensionärer. Slutligen redovisas bruttoinkomsterna för kvinnor och män som är jobbonärer eller pensionärer i olika delar i inkomstfördelningen.

Redovisningen avgränsas till kvinnor och män 66 år eller äldre som antingen är jobbonärer eller pensionärer. Vid 66 års ålder har rätten till de flesta arbetsrelaterade

³⁵ Den stora andelen jobbonärer i åldersgruppen 65 år beror till viss del på att personer fyller 65 år vid olika tidpunkter under året, vilket innebär att de inte nödvändigtvis kombinerade arbete med pension vid samma tidpunkt.

inkomstförsäkringar som sjukersättning och arbetslöshetsersättning upphört och grundskyddet för äldre kan betalas ut.

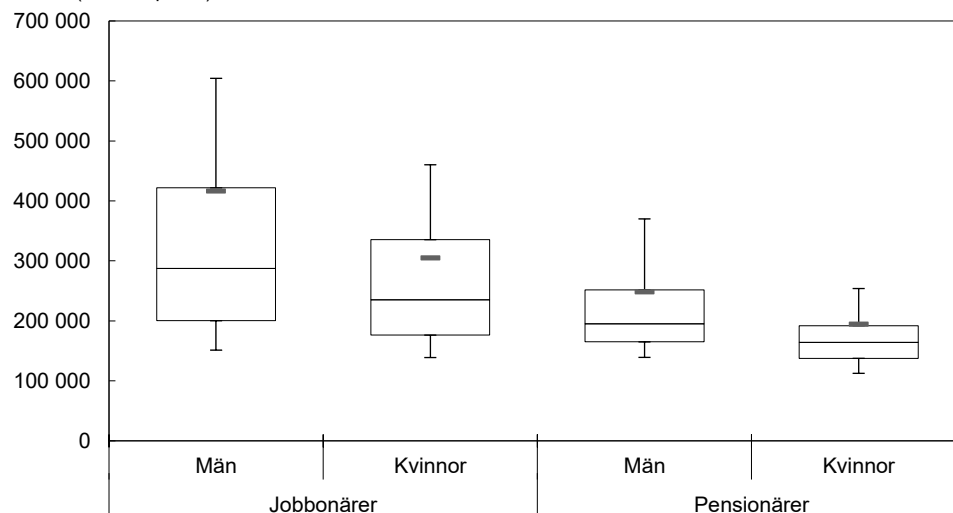
Högre disponibel inkomst hos kvinnor och män som är jobbonärer

Den disponibla inkomsten var i genomsnitt lägre för kvinnor 66 år eller äldre än för män i samma åldersgrupp, både för jobbonärer och pensionärer (se diagram 4.2). Kvinnliga jobbonärer hade dock i genomsnitt högre disponibel inkomst än manliga pensionärer.

Inkomstspridningen är stor bland jobbonärer, och större för männen än för kvinnorna. Hälften av de manliga jobbonärerna hade en disponibel inkomst mellan 200 200 och 421 600 kronor (se boxens lägre och högre gräns i diagrammet), och en tiondel hade en inkomst över 604 300 kronor. Hälften av kvinnorna hade en inkomst mellan 176 300 och 335 300 kronor, och en tiondel hade en inkomst över 460 200 kronor. Kvinnliga pensionärer har den lägsta genomsnittliga disponibla inkomsten och lägst inkomstspridning. Endast en tiondel hade en inkomst över 253 900 kronor.

Diagram 4.2 Disponibel inkomst för personer 66 år eller äldre 2020

Kronor (2020 års priser)

Anm.: Boxen åskådliggör följande värden för disponibel inkomst i 2020 års priser: nedre kvartilen (markeras av lådans lägre gräns), medianen (markeras av strecket genom lådan), övre kvartilen (markeras av lådans högre gräns) och genomsnittlig inkomst markerat med ett tjockt streck. Grafen redovisar även värdet vid den tionde respektive nittionde percentilerna (det understa respektive nedersta strecket).

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och STAR) och egna beräkningar.

Att kvinnor och män som fortsätter att arbeta i genomsnitt har högre disponibel inkomst än jämnåriga pensionärer förklaras delvis av arbetsinkomsten (se tabell 4.1). Samtidigt har både kvinnor och män som är jobbonärer också en högre genomsnittlig pension och kapitalinkomst. Eftersom pensionsinkomsten återspeglar högre inkomster tidigare i livet indikerar detta att de som redan har tjänat in till en relativt god pension fortsätter att jobba i högre utsträckning efter att de börjat ta ut sin pension. Bland både jobbonärer och pensionärer har kvinnor lägre kapitalinkomster och inkomstrelaterade pensioner än män i samma grupp.

Inkomstskillnaden mellan könen är större bland jobbonärer än bland pensionärer. De kvinnliga jobbonärernas disponibla inkomst var i genomsnitt nästan 30 procent lägre än manliga jobbonärers 2000. Motsvarande skillnad för pensionärer var drygt 20 procent (se tabell 4.1). Att inkomstskillnaden är mindre bland pensionärer kan bl.a. förklaras av den utjämnande effekt som både grundskydd och skatter har på den

disponibla inkomsten. Betydligt fler kvinnor än män får t.ex. bostadstillägg, och i genomsnitt är ersättningen högre för kvinnor än för män (se prop. 2021/22:1 bilaga 3, avsnitt 3).

Män 66 år eller äldre har i genomsnitt högre arbetsinkomster än kvinnor och det gäller främst den del av arbetsinkomsten som kommer från inkomst av näringsverksamhet. Kvinnors inkomst från näringsverksamhet motsvarade i genomsnitt bara hälften av mäns inkomst. Andelen män som får inkomst från näringsverksamhet är större än för kvinnor och ökar dessutom med stigande ålder efter 65 år.

Tabell 4.1 Medelinkomst från olika inkomstkomponenter för jobbonärer och pensionärer 66 år eller äldre 2020

Medelinkomst i kronor (2020 års priser)

Inkomstkomponenter	Jobbonärer kvinnor	Jobbonärer män	Kvinnors andel av mäns inkomst	Pensionärer kvinnor	Pensionärer män	Kvinnors andel av mäns inkomst
Arbetsinkomst m.m.	78 000	99 700	78	0	0	
<i>varav</i>						
– löneinkomster m.m.	69 100	81 200	85			
– inkomst från näringsverksamhet	8 900	18 500	48			
Kapitalinkomst	70 000	147 500	47	35 400	46 900	75
Inkomstrelaterade pensioner m.m.	235 700	311 900	76	176 900	267 600	66
Grundskydd, änkepension m.m.	9 000	3 300	273	28 500	8 000	356
Skatt	87 500	145 500	60	46 400	74 100	63
Disponibel inkomst	305 100	416 800	73	194 400	248 500	78

Anm.: De olika inkomstkomponenterna definieras i anmärkningen under diagram 4.4. I löneinkomster ingår även lönerelaterade ersättningar som t.ex. sjukpenning och tillfällig föräldrapenning. Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

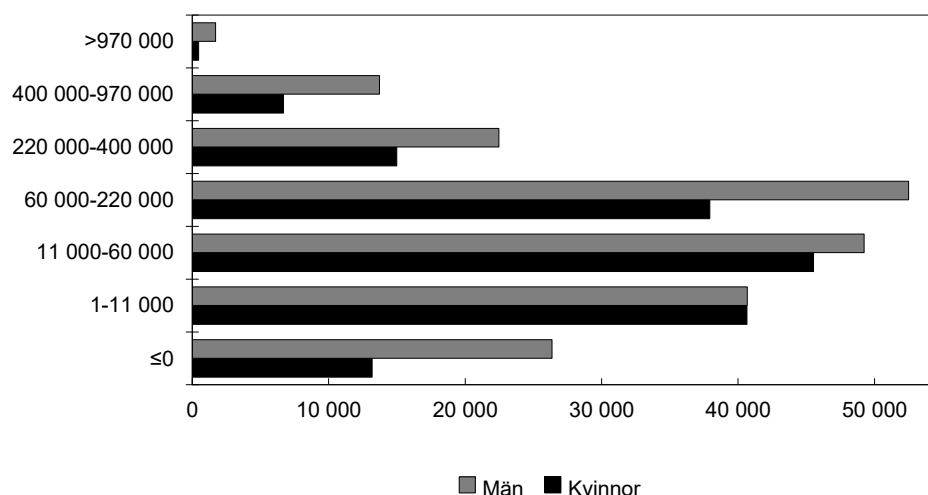
Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Högre arbetsinkomster är vanligare bland män

Flertalet jobbonärer är 66–75 år. För många är inkomsten från arbete liten, både för kvinnor och män (se diagram 4.3). Men för andra är arbetsinkomsten större. Omkring 40 procent av både kvinnor och män i åldern 66–75 år som var jobbonärer hade en arbetsinkomst över 60 000 kronor 2020. Fler män än kvinnor har en arbetsinkomst över 60 000 kronor och män har i regel högre arbetsinkomster. År 2020 hade mer än dubbelt så många män som kvinnor i åldern 66–75 år en arbetsinkomst över 400 000 kronor.

Diagram 4.3 Antal jobbonärer 66–75 år med arbetsinkomst 2020

Arbetsinkomst i kronor (2020 års priser)

Anm.: Arbetsinkomst inkluderar löne- och näringsinkomster samt vissa lönerelaterade transfereringsinkomster för kvinnor och män i åldern 66–75 år som definieras som jobbonärer. Arbetsinkomster som är mindre än noll avser negativa inkomster från näringsverksamhet.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Flera skillnader mellan kvinnor och män i inkomstgrupperna

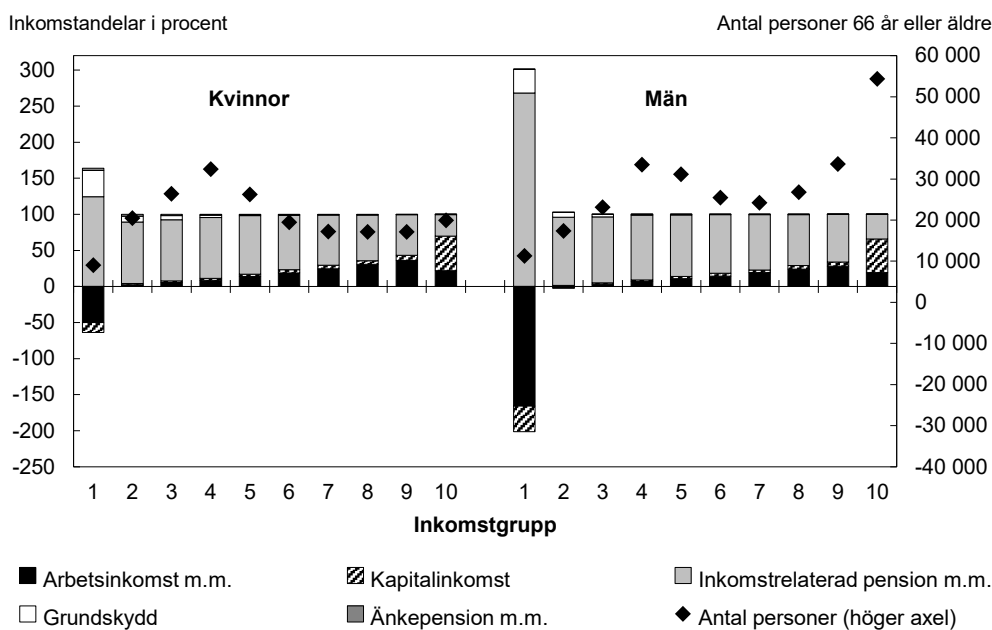
Här redovisas bruttoinkomsterna för kvinnor och män som är 66 år eller äldre 2020 efter vilken inkomstgrupp de tillhör. Redovisningen görs separat för jobbonärer och pensionärer.

Män som är jobbonärer finns ofta i de övre inkomstgrupperna

Kvinnliga jobbonärer var 2020 i viss grad koncentrerade till inkomstgrupperna 3–5 (se diagram 4.4). Det gäller även för män, men samtidigt var män överrepresenterade i de övre inkomstgrupperna, i synnerhet i den högsta. Överrepresentationen var ännu större om den manliga jobbonären var sammanboende eller inrikes född eller hade en eftergymnasial utbildning. Bland alla män 66 år eller äldre som tillhörde inkomstgrupp 10 var ca 60 procent jobbonärer. Det kan jämföras med den totala andelen jobbonärer för kvinnor och män 66 år eller äldre som var ca 25 procent.

Den inkomstrelaterade pensionen utgjorde den största inkomstkällan för både kvinnliga och manliga jobbonärer i samtliga inkomstgrupper med undantag för den högsta inkomstgruppen, där kapitalinkomster utgjorde den största inkomstkällan för båda könen (närmare 50 procent). Även om kapitalinkomsternas andel av inkomsten var något högre för kvinnor var mäns genomsnittliga kapitalinkomster större i kronor än kvinnornas i denna inkomstgrupp.

Arbetsinkomster förekom i varierande grad bland både kvinnor och män i alla inkomstgrupper, men utgjorde en större andel i de högre inkomstskikten än i de lägre. Arbetsinkomstens andel av bruttoinkomsten utgjorde också en större andel av bruttoinkomsten för kvinnor än för män. För t.ex. kvinnor i inkomstgrupp 9 utgjorde arbetsinkomsten mer än en tredjedel (36 procent) av den totala bruttoinkomsten, vilket kan jämföras med 28 procent för män. Grundskyddets andel av bruttoinkomsten var högre för kvinnor än för män 2020, men det var samtidigt lägre för både kvinnor och män jämfört med genomsnittet för alla 66 år eller äldre.

Diagram 4.4 Sammansättning av bruttoinkomsten för jobbonärer 66 år eller äldre i olika inkomstgrupper 2020

Anm.: Indelningen i inkomstgrupper har gjorts på så sätt att samtliga kvinnor och män i befolkningen 20 år eller äldre har sorterats efter disponibel inkomst och därefter delats upp i 10 lika stora inkomstgrupper. Arbetsinkomst m.m. inkluderar löne- och näringsinkomster samt vissa lönerelaterade transfereringar som inte är pensionsinkomster och som inte upphör från 65 år. I inkomstrelaterade pensioner m.m. ingår inkomstpension, tjänstepension, privat pension och nordisk pension. Grundskyddet består av garantipension, äldreförsörjningsstöd och bostadstillägg till pensionärer. Kategorin änkepension m.m. utgörs till allra största delen av änkepension (92–98 procent i de olika inkomstgrupperna), medan ekonomiskt bistånd och skattefria pensioner m.m. utgör resten. Negativa andelar för arbetsinkomst respektive kapitalinkomst i inkomstgrupp 1 beror på att ett mindre antal personer redovisade stora negativa inkomster från näringsverksamhet eller stora kapitalförluster. Exkluderas dessa blir fördelningen i inkomstgrupp 1 mer lik den i inkomstgrupp 2.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

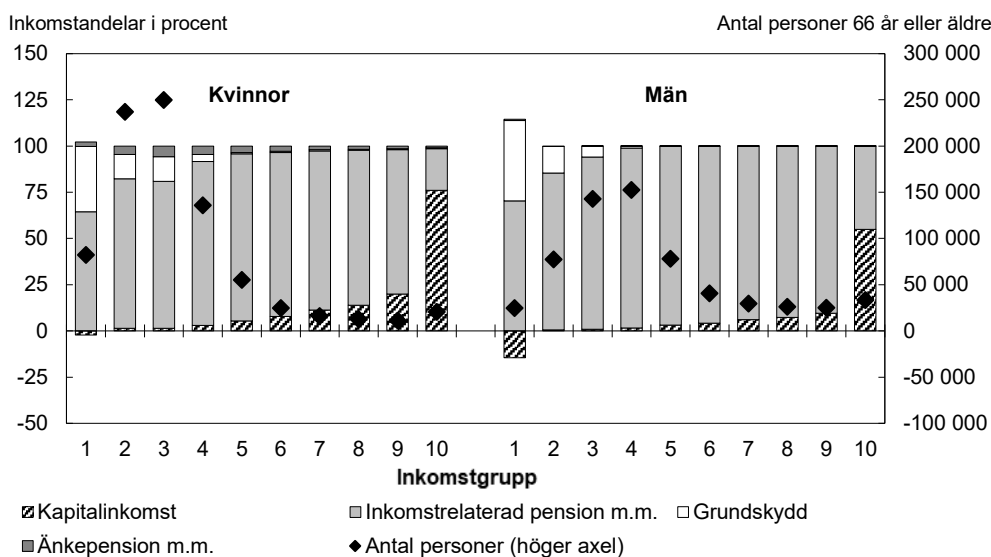
Flertalet kvinnor som är pensionärer tillhör de lägsta inkomstgrupperna

Närmare 60 procent av alla individer 66 år eller äldre som var pensionärer utan arbetsinkomst 2020 var kvinnor. De flesta av dessa kvinnor tillhörde de lägsta inkomstgrupperna (se diagram 4.5). Även de flesta män som var pensionärer befann sig i de lägre inkomstgrupperna. Det var dock fler män än kvinnor som befann sig i de högre inkomstgrupperna. Var fjärde man 66 år eller äldre som var pensionär tillhörde inkomstgrupperna 6–10, vilket kan jämföras med bara var tionde kvinna.

Inkomstrelaterad pension utgjorde huvuddelen av bruttoinkomsten för både kvinnor och män som var pensionärer i nästan alla inkomstgrupper. Den inkomstrelaterade pensionens relativa betydelse var dock något mindre för kvinnor än för män i samtliga inkomstgrupper.

Kapitalinkomster var den dominerade inkomstkompontenten bland både kvinnor och män som tillhörde tiondelen med högst disponibel inkomst 2020. I inkomstgrupp 1 stod kapitalinkomsterna för 76 procent av bruttoinkomsten för kvinnorna och för män stod den för 55 procent.

Grundskyddet är ett viktigt komplement för både kvinnor och män som är pensionärer med låg inkomst. Summan av garantipension, äldreförsörjningsstöd och bostadstillägg till pensionärer utgjorde 2020 ungefär 17 procent av bruttoinkomsten för kvinnor och 19 procent för män i inkomstgrupperna 1 och 2. Flertalet i dessa inkomstgrupper som hade grundskydd var kvinnor. Grundskyddet blir därför mer betydelsefullt för dessa grupper. Änkepensionen är också betydande i lägre inkomstgrupper. Det är en förmån som i högre utsträckning förekommer bland äldre kvinnor, som ofta har låga inkomstrelaterade pensioner.

Diagram 4.5 Sammansättning av bruttoinkomsten för pensionärer 66 år eller äldre i olika inkomstgrupper 2020

Anm.: Indelningen i inkomstgrupper har gjorts på så sätt att samtliga kvinnor och män i befolkningen 20 år eller äldre har sorterats efter disponibel inkomst och därefter delats upp i 10 lika stora inkomstgrupper. De olika inkomstkomponterna definieras i anmärkningen under diagram 4.4. Negativa andelar i stapeln för inkomstgrupp 1 bland pensionärer beror på att ett mindre antal individer redovisade stora kapitalförluster. Summan av inkomstandelarna är dock 100 procent.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

5 Inkomstutvecklingen mellan 2019 och 2020

I detta avsnitt studeras hur den disponibla inkomsten förändrades för kvinnor och män mellan 2019 och 2020. De förändringar som redovisas var delvis en effekt av den pandemi som bröt ut under 2020, men även andra faktorer inverkade. Något försök att särskilja pandemins effekter från övriga faktorer har inte gjorts här. Utifrån de slutsatser som dragits i forskningslitteraturen om pandemins effekter på den ekonomiska utvecklingen och på individens inkomster är det dock sannolikt att pandemin hade stor betydelse för hur inkomsterna utvecklades mellan 2019 och 2020.³⁶

Inledningsvis beskrivs kort hur pandemin påverkade arbetsmarknaden för kvinnor och män under 2020. Därefter redovisas kvinnors och mäns inkomstutveckling mellan 2019 och 2020. Motsvarande analys för befolkningen som helhet gjordes i den fördelningspolitiska redogörelsen 2022, och den visade på tydliga skillnader mellan olika åldersgrupper.³⁷ Därför analyseras också skillnaderna mellan kvinnor och män i olika åldersgrupper. Avslutningsvis görs en analys av hur olika inkomstkompontener bidragit till inkomstförändringarna för kvinnor och män i olika åldersgrupper.

5.1 Försämrade arbetsmarknad under pandemin, men kvinnor och män påverkades på olika sätt

Den världsomspännande pandemi som bröt ut under 2020 påverkade inte bara befolkningens hälsa utan även den ekonomiska situationen för många individer och

³⁶ Se t.ex. Pandemins effekt på svensk ekonomi 2020, Underlagsrapport till SOU 2022:10 – "Sverige under pandemin".

³⁷ Se 2022 års ekonomiska vårproposition (prop. 2021/22:100 bilaga 2).

hushåll. Produktion och sysselsättning föll, framför allt under pandemins inledningskede. Konjunkturedgången påverkade både inhemskt efterfrågestyrda branscher och branscher där efterfrågan drivs av utvecklingen i andra länder. Aktiviteten bland företag minskade särskilt mycket i branscher med yrken som kräver fysisk interaktion och kontakt som t.ex. hotell, restaurang, detaljhandel och kultursektorn.³⁸

Nedgången skulle ha blivit betydligt kraftigare om inte omfattande krisåtgärder vidtagits för att stödja både företag och individer. Stöd vid korttidsarbete gjorde det möjligt för företag att, trots en vikande efterfrågan, behålla personal och minska behovet av uppsägningar. Trots de omfattande stödåtgärderna minskade både antalet sysselsatta kvinnor och män. Minskningen var större för kvinnor än för män. Omkring två tredjedelar av den sammanlagda sysselsättningsminskningen om ca 100 000 personer var kvinnor.³⁹ Sysselsättningsgraden för kvinnor 20–64 år minskade med 1,4 procentenheter och för män i motsvarande åldersgrupp med 1,2 procentenheter. Totalt sett föll sysselsättningsgraden för åldersgruppen 20–64 år med 1,3 procentenheter till 80,8 procent. Nedgången var störst bland de unga, och även där något större för kvinnor. I åldersgruppen 20–24 år minskade sysselsättningsgraden med 4,0 procentenheter för kvinnor och med 3,6 procentenheter för män. I befolkningen som helhet var det främst de tidsbegränsade anställningarna som minskade. För de unga minskade både de fasta och tidsbegränsade anställningarna.

För de sysselsatta minskade medelarbetstiden. Minskningen var större för män än för kvinnor. Skillnaden i antalet arbetade timmar mellan kvinnor och män minskade med nästan en timme (se avsnitt 2.2). Samtidigt minskade alltså sysselsättningen mer för kvinnor än för män. Det kan till viss del förklaras av att fler män än kvinnor deltog i korttidsarbete (se ruta Förstärkt stöd vid korttidsarbete). Det bidrog till att män i högre grad än kvinnor gick ned i arbetstid men var fortsatt sysselsatta.⁴⁰ Ytterligare en förklaring kan vara att de kvinnor som förlorade sin sysselsättning under pandemin i högre grad än män arbetade deltid.

Minskad sysselsättning medförde en ökad arbetslöshet. Ökningen var större för män än för kvinnor. Arbetslösheten ökade med ca 80 000 personer, varav omkring två tredjedelar var män. Arbetslösheten ökade mest bland de unga. Även här var ökningen kraftigare för unga män än för unga kvinnor. I åldersgruppen 20–24 år ökade arbetslösheten med 4,2 procentenheter för män och med 2,5 procentenheter för kvinnor. Att sysselsättningen minskade mer för kvinnor än män, samtidigt som arbetslösheten ökade mer för män än för kvinnor, förklaras av att fler kvinnor än män försvann ut ur arbetskraften.

5.2 Bättre inkomstutveckling för kvinnor än för män i förvärsaktiv ålder

Inkomsterna utvecklades svagt positivt för både kvinnor och män mellan 2019 och 2020. I genomsnitt ökade inkomsterna reallt med 1 procent för kvinnor och med 0,5 procent för män. Olika åldersgrupper påverkades emellertid på olika sätt.

Personer 65 år eller äldre hade generellt sett en betydligt bättre inkomstutveckling än personer i förvärsaktiv ålder (se diagram 5.1). I dessa åldersgrupper ökade inkomsterna i genomsnitt mer för män än för kvinnor. Den generellt sett starkare inkomstutvecklingen för personer 65 år eller äldre förklaras av att de kortsiktigt är

³⁸ Pandemins effekt på svensk ekonomi 2020, Underlagsrapport till SOU 2022:10 – "Sverige under pandemin".

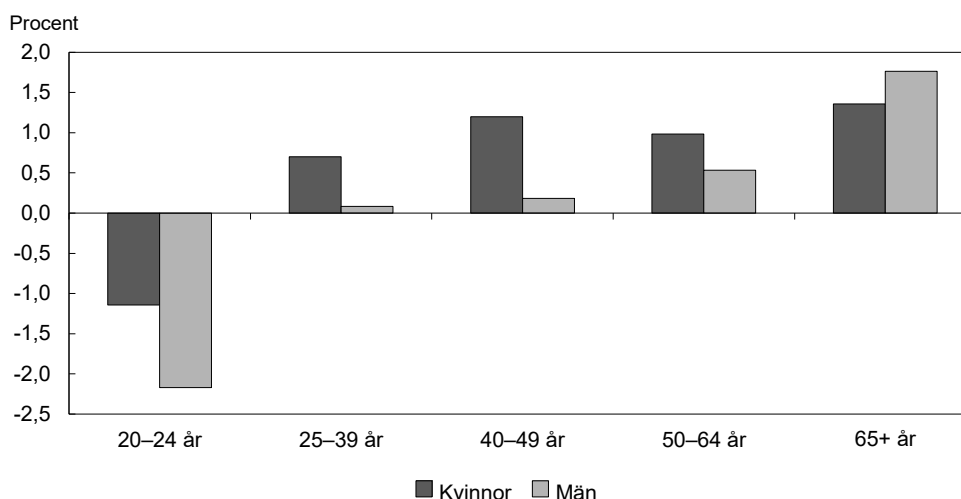
³⁹ Uppgifter hämtade från Statistiska centralbyrån (AKU).

⁴⁰ Effekter av stöd vid korttidsarbete – lärdomar från finanskrisen (Tillväxtanalys 2021:09).

relativt okänsliga för det som händer på arbetsmarknaden, då en stor del av deras inkomster består av pensioner. Dessutom fick många äldre ta del av inkomstförstärkningar i form av stärkt grundskydd och sänkt inkomstskatt för pensionärer.

För personer i yrkesverksamma åldrar (20–64 år) sticker utvecklingen för de unga ut. I åldersgruppen 20–24 år var inkomstutvecklingen negativ för både kvinnor och män, men mest negativ för män. För övriga åldersgrupper mellan 25 år och 64 år var inkomstutvecklingen i genomsnitt positiv. I dessa åldersgrupper hade kvinnor en bättre inkomstutveckling än män. Det återspeglar framför allt att nedgången i arbetade timmar inte var lika kraftig för kvinnor som för män, samtidigt som arbetslösheten ökade mer bland männen.

Diagram 5.1 Inkomstutveckling mellan 2019 och 2020 i olika åldersgrupper

Källor: Statistiska centralbyrån (TRIF) och egna beräkningar.

Inkomstkomponenternas bidrag till utvecklingen av disponibel inkomst ser olika ut för olika åldersgrupper

Att inkomstutvecklingen skiljer sig åt mellan åldersgrupper beror till stor del på att inkomstsammansättningen skiljer sig åt mellan grupper och på att olika inkomstkomponenter utvecklades i olika takt. Unga människor har t.ex. oftare arbetslöshetsersättning och studiemedel. Människor i medelåldern har oftare arbetsinkomster, sjukpenning och föräldrapenning, medan det bland äldre är vanligare med pension och bostadstillägg.

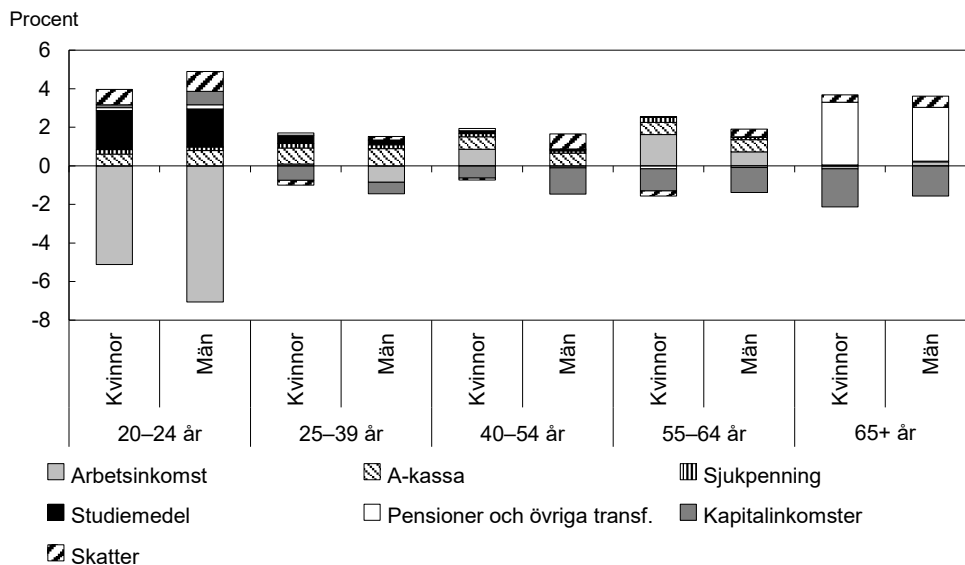
Av diagram 5.2 framgår hur olika inkomstslag bidrog till inkomstutvecklingen mellan 2019 och 2020 för kvinnor respektive män i olika åldersgrupper. Det försämrade arbetsmarknadsläget hade en tydlig effekt på inkomstutvecklingen för de unga på arbetsmarknaden. I åldersgruppen 20–24 år var minskade arbetsinkomster den främsta förklaringen till att den disponibla inkomsten minskade. Arbetsinkomsterna minskade mer för män än för kvinnor. Såväl ökad ersättning vid arbetslöshet genom mer generösa regler för rätten till arbetslöshetsersättning som ett ökat antal studerande gav ett positivt bidrag till den disponibla inkomsten. Bidragen var ungefär lika stora för kvinnor och män. Minskade arbetsinkomster gjorde också att den genomsnittliga skatten minskade för både kvinnor och män i åldersgruppen 20–24 år.

För personer i åldrarna 25–64 år förändrades arbetsinkomsterna inte på samma sätt. För kvinnor i åldersgrupperna 40–54 år och 55–64 år ökade i stället arbetsinkomsterna. I båda dessa åldersgrupper var arbetsinkomsternas bidrag till den totala inkomstutvecklingen större för kvinnor än för män. Transfereringar i form av

sjukpenning, a-kassa och studiemedel bidrog positivt till inkomstutvecklingen för alla åldersgrupper mellan 25 och 64 år, utan någon större skillnad mellan kvinnor och män. Övriga transfereringar har spelat en väldigt liten roll för den generella inkomstutvecklingen i dessa åldersgrupper. Däremot har de tillfälliga stödåtgärder som infördes i sjukförsäkringen och bostadsbidraget varit betydelsefulla för dem som tagit del av stöden, även om effekten på aggregerad nivå var liten. Den slojade värnskatten innebar ett positivt bidrag till inkomstutvecklingen för män i åldersgrupperna 40–54 år och 55–64 år. De minskade kapitalinkomsterna påverkade inkomstutvecklingen negativt i alla åldersgrupper från 25 år och uppåt, och i högre grad för män än för kvinnor.

För personer 65 år eller äldre bidrog höjd garantipension och höjt bostadstillägg positivt till den genomsnittliga inkomstutvecklingen för både kvinnor och män. Minskade kapitalinkomster bidrog, liksom för övriga åldersgrupper, negativt till inkomstutvecklingen. Den negativa effekten var större för kvinnor än för män. Minskade skatter bidrog till ökad disponibel inkomst för både kvinnor och män 65 år eller äldre. Detta skedde dels genom den sänkta inkomstskatten för pensionärer, dels genom att minskade kapitalinkomster i sin tur innebar att kapitalskatten minskade.

Diagram 5.2 Bidrag till inkomstutveckling mellan 2019 och 2020 från olika inkomstkomponenter i respektive åldersgrupp

Källor: Statistiska centralbyrån (TRIF) och egna beräkningar.

Förstärkt stöd vid korttidsarbete

Många företag drabbades hårt under pandemin till följd av restriktioner och vikande efterfrågan. Olika former av företagsstöd infördes eller förstärktes under 2020 för att underlätta den svåra ekonomiska situation som uppstod för många företag. Bland annat infördes ett tillfälligt förstärkt stöd vid korttidsarbete.⁴¹ Stödet innebar att staten täckte delar av kostnaden om ett företag minskade de anställdas arbetstid under en period.

Stöd vid korttidsarbete beviljades för närmare 575 000 individer under 2020, vilket motsvarade drygt var tionde anställd det året. Korttidsarbete förekom i de flesta branscher men i olika omfattning. Vissa branscher berördes sannolikt inte lika negativt av den ekonomiska nedgången och var därför inte i behov av korttidsarbete. Inom t.ex. gruvindustrin liksom jordbruks-, skogsbruks- och fiskeverksamheter var korttidsarbete inte särskilt vanligt förekommande. Detsamma gällde för offentlig förvaltning samt vård och omsorg.

Andra branscher, som t.ex. hotell- och restaurang, handel, tillverkningsindustrin och kultursektorn drabbades däremot hårt av restriktionerna och den vikande ekonomin. I dessa branscher hade en stor andel av de anställda arbete på ett företag som tillämpade korttidsarbete under 2020.

Stöd vid korttidsarbete beviljades för fler män än kvinnor under 2020. Det förklaras i huvudsak av att det var fler män som arbetade i branscher där korttidsarbete var mer förekommande. Det gäller inte minst inom tillverkningsindustrin. Omkring 75 procent av de anställda inom tillverkningsindustrin är män och en ungefär lika stor andel av dem som beviljades korttidsarbete var män. Andelen som hade korttidsarbete var alltså relativt proportionellt fördelat mellan kvinnor och män. Det är ett mönster som går igen även i andra branscher. Inom t.ex. hotell- och restaurangverksamhet och handel, där fördelningen mellan anställda kvinnor och män är relativt lika, var också korttidsarbetet relativt jämnt fördelat mellan könen.

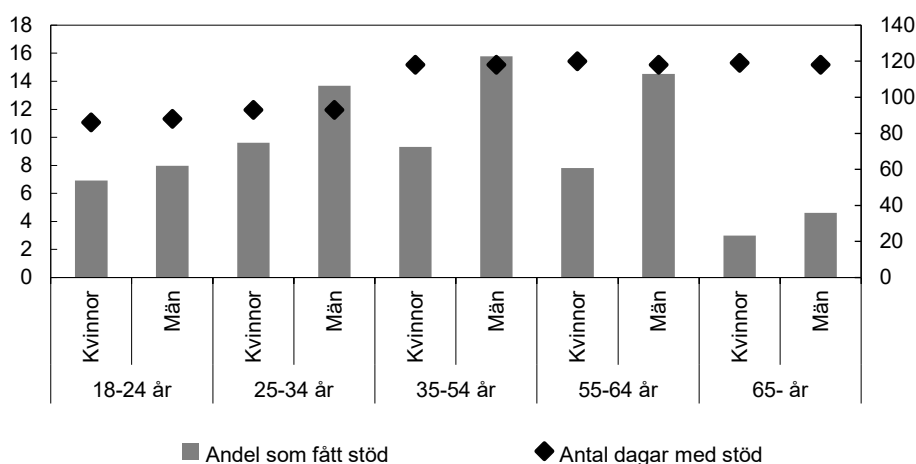
Det var framför allt för män i åldersgruppen 35–54 år som det beviljades stöd vid korttidsarbete under 2020. Närmare 16 procent av alla män i denna åldersgrupp som hade en anställning under 2020 beviljades korttidsarbete, vilket kan jämföras med 9 procent av kvinnorna i samma åldersgrupp (se diagram 5.3). Däremot var skillnaden mellan kvinnor och män bland de yngre (18–24 år) relativt liten. För under 10 procent av både kvinnor och män i denna åldersgrupp beviljades det stöd vid korttidsarbete 2020. Att skillnaden är relativt liten i denna åldersgrupp förklaras troligen av att många yngre arbetar inom t.ex. hotell- och restaurangverksamhet och handel som har en ganska jämn fördelning av de anställda mellan kvinnor och män. Sett till antalet dagar som kvinnor och män haft korttidsarbete finns relativt små skillnader mellan kvinnor och män. Givet att man beviljats korttidsarbete har kvinnor och män alltså haft det i ungefär lika många dagar.

⁴¹ Det tillfälliga förstärkta stödet vid korttidsarbete (prop. 2019/20:132, bet. 2019/20:FiU51, rskr. 2019/20:199) innebar en förstärkning av det statliga stödet vid korttidsarbete som infördes 2014 (prop. 2013/14:1, bet. 2013/14:FiU1, rskr. 2013/14:56). Förstärkningen innebar att staten under stödmånader som inföll under perioden den 16 mars 2020 t.o.m. den 31 december 2020 stod för tre fjärdedelar av den totala kostnaden. Löneminskningen uppgick då till 4, 6 respektive 7,5 procent om arbetstidsminskningen är 20, 40 respektive 60 procent i stället för 12, 16 respektive 20 procent. Stödet förlängdes sedan t.o.m. september 2021.

Diagram 5.3 Beviljat stöd vid korttidsarbete 2020

Andel med stöd vid korttidsarbete

Antal dagar med stöd vid korttidsarbete

Anm.: Statistiken avser andelen anställda kvinnor och män i resp. åldersgrupp som beviljades stöd vid korttidsarbete under 2020 samt genomsnittligt antal dagar med korttidsarbete för kvinnor och män i resp. åldersgrupp.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

6 Effekter på kvinnors och mäns ekonomiska resurser till följd av regeringens förslag och aviseringar

I detta avsnitt redovisas hur åtgärder som föreslås i denna proposition bedöms påverka fördelningen av de ekonomiska resurserna mellan kvinnor och män. Effekterna har beräknats med hjälp av mikrosimuleringsmodellen Fasit. Hänsyn har enbart tagits till de åtgärder som är möjliga att beräkna med den använda metodiken. I beräkningarna beaktas dels åtgärder som påverkar individernas disponibla inkomster, dels ett förslag som avser indirekta skatter och som påverkar individernas ekonomi genom förändrade utgifter. Därefter utvidgas analysen till att också omfatta satsningar på individuella välfärdstjänster. Summan av satsningar på välfärdstjänster och reformer som påverkar disponibel inkomst redovisas som s.k. utökad inkomst.

Beräkningarna är statiska i den meningen att de inte beaktar beteendeförändringar som kan uppkomma till följd av förslagen. Det innebär t.ex. att beräkningarna inte tar hänsyn till de förändringar av sysselsättning och arbetade timmar, och de därav följande effekterna på disponibel inkomst, som förslagen kan tänkas medföra.

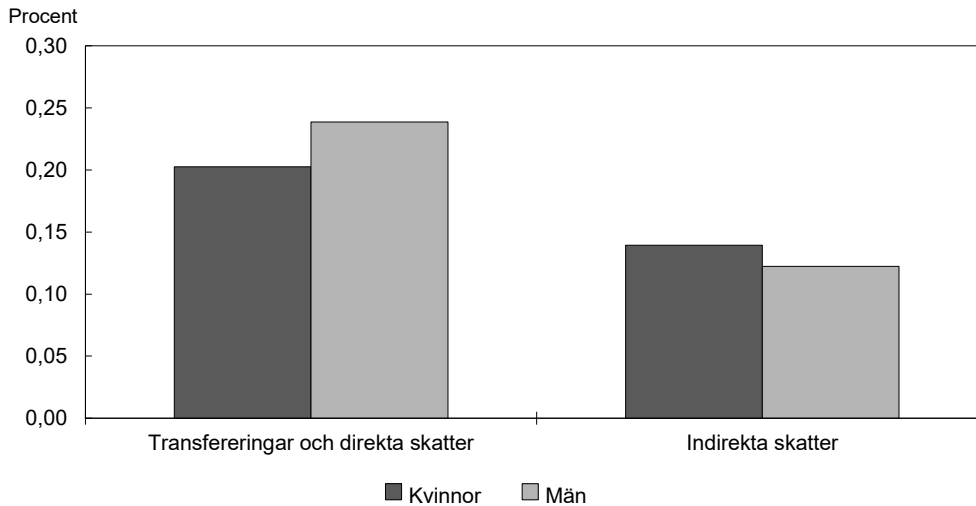
6.1 Effekter på disponibel inkomst

De förslag som påverkar individernas disponibla inkomster och som beaktas i dessa beräkningar är förslag och aviseringar om bibehållande av dagens nivå i arbetslöshetsförsäkringen, förlängt tillfälligt tillägg till bostadsbidraget för barnfamiljer, jobbskatteavdrag för äldre samt förändringar i reseavdraget. Sammantaget beräknas individernas disponibla inkomster öka med drygt 6 miljarder kronor till följd av regeringens förslag för 2023. Förslaget om bibehållna nivåer i arbetslöshetsförsäkringen står för drygt hälften av beloppet. Förslagen bedöms sammantaget öka mäns disponibla inkomster mer än kvinnors (se diagram 6.1). Det beror på att förslagen avseende arbetslöshetsförsäkringen och reseavdraget gynnar män i högre utsträckning än kvinnor. Män har t.ex. i genomsnitt högre inkomst, vilket berättigar

dem till högre ersättning från arbetslöshetsförsäkringen vid arbetslöshet. Däremot gynnas kvinnor mer än män av förslaget om tillfälligt tillägg i bostadsbidraget. Förslaget om jobbskatteavdraget för äldre har samma relativa effekt för både kvinnor och män. I absoluta belopp gynnas dock män i genomsnitt något mer av jobbskatteavdraget än kvinnor.

I analysen har även förslaget om tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel beaktats. Detta förslag påverkar inte individernas disponibla inkomster men antas medföra lägre drivmedelspriser och därmed öka individernas konsumtionsmöjligheter. I beräkningarna antas skattesänkningen övervältras på priserna fullt ut och öka konsumtionsmöjligheterna med knappt 4 miljarder kronor. I relativa termer bedöms kvinnor i genomsnitt gynnas i något högre grad av förslaget än män. Som framgår av diagram 6.1 ökar kvinnors ekonomiska resurser med i genomsnitt 0,14 procent vilket kan jämföras med 0,12 procent för män. I absoluta belopp bedöms ökningen däremot i genomsnitt vara större för män än för kvinnor.

Diagram 6.1 Effekt på disponibel inkomst 2023 till följd av förslag och aviseringar i denna proposition

Anm.: Beräkningarna avser åldersgruppen 20 år eller äldre. Med indirekta skatter avses i diagrammet effekten av tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel. Detta förslag påverkar inte individernas disponibla inkomster men antas medföra lägre drivmedelspriser och därmed öka individernas konsumtionsmöjligheter. I beräkningarna antas skattesänkningen övervältras på priserna fullt ut.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

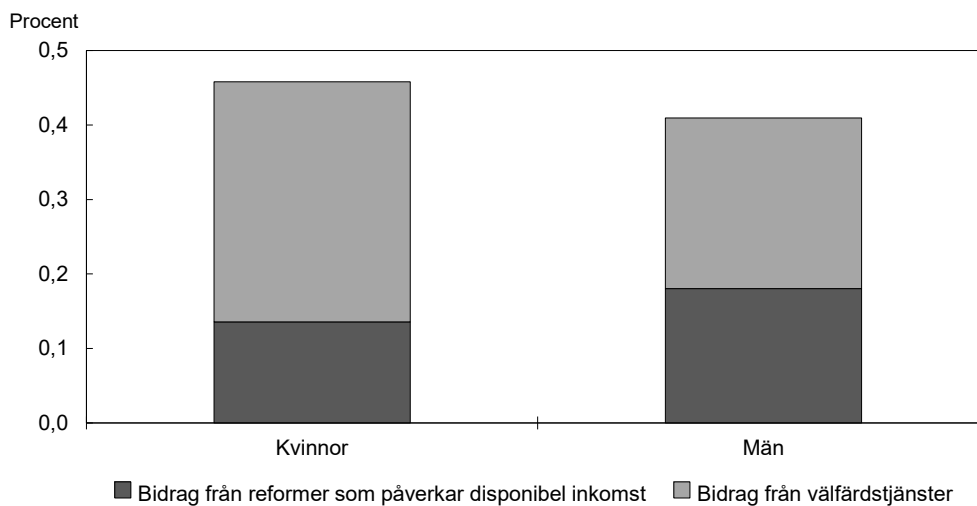
6.2 Effekter på utökad inkomst

Satsningar på individuella välfärdstjänster påverkar generellt sett de ekonomiska resurser individerna har tillgång till. För att ge en mer fullständig bild av hur de resurser som satsas på olika reformer fördelar sig mellan kvinnor och män redovisas här en utvidgad analys där effekten av regeringens satsningar på individuella välfärdstjänster inkluderas i beräkningarna (se diagram 6.2).

De satsningar som föreslås i denna proposition och som påverkar anslag avseende välfärdstjänster för 2023 beräknas uppgå till 11 miljarder kronor. Satsningarna bedöms tillföra ekonomiska resurser till kvinnor i högre utsträckning än män. Effekten av satsningarna på välfärdstjänster, uttryckt som andel av den utökade inkomsten (dvs. summan av disponibel inkomst och värdet av välfärdstjänster), uppgår till 0,3 procent för kvinnor och 0,2 procent för män. Detta beror främst på regeringens förslag om höjda generella bidrag till kommunerna och höjda anslag till utbildning samt sjuk- och hälsovård.

Sammantaget väntas de förslag som lämnas i denna proposition medföra att kvinnors utökade inkomst, dvs. summan av disponibel inkomst och värdet av individuella välfärdstjänster, ökar något mer än för män i procentuella termer. I absoluta belopp bedöms ökningen i utökad inkomst däremot i genomsnitt vara något större för män än för kvinnor.

Diagram 6.2 Effekt på utökad inkomst 2023 till följd av förslag och aviseringar i denna proposition

Anm.: Beräkningarna avser åldersgruppen 20 år eller äldre. Utökad inkomst är summan av disponibel inkomst och värdet av individuella välfärdstjänster.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Tabellbilaga

Tabell a.1 Reformers som beaktas vid beräkning av politikens effekter på disponibel inkomst och av indirekta skatter 2023

Transfereringar och direkta skatter	Indirekta skatter
Bibehållande av dagens nivå på arbetslöshetsersättningen	Sänkt energiskatt på bensin och diesel
Förlängt tillfälligt tillägg till bostadsbidraget för barnfamiljer	
Förstärkt jobbskatteavdrag för äldre	
Förändringar i reseavdraget	

Anm.: Här redovisas de reformer som beaktas i beräkningen av politikens effekter på disponibel inkomst (dvs. transfereringar och direkta skatter) samt reformer på indirekta skatter 2023.

Tabell a.2 Fördelning av reformer på välfärdstjänstområdet på olika verksamhetsområden

Verksamhetsområde	Procent
Fritid och kultur	4
Hälso- och sjukvård	51
Socialt skydd	11
Utbildning	29
Barnomsorg	5
Totalt	100

Anm.: De totala satsningarna i denna proposition på individuella välfärdstjänster 2023 beräknas uppgå till knappt 11 miljarder kronor. Reformers som är av mer generell karaktär, såsom det generella statsbidraget till kommuner, fördelas i enlighet med det konsumtionsmönster som gäller för välfärdstjänsterna totalt.

Källa: Egna beräkningar.

Bilaga 4

Sänkt skatt för personer över 65 år som arbetar

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning av promemorian Sänkt skatt för personer över 65 år som arbetar.....	2
2	Förteckning över remissinstanserna.....	2

Bilaga till avsnitt 12.1

1 Sammanfattning av promemorian Sänkt skatt för personer över 65 år som arbetar

I promemorian föreslås att skattereduktionen för arbetsinkomster (jobbskatteavdraget) ska förstärkas för personer som vid beskattningsårets ingång har fyllt 65 år. Förslaget innebär att skattereduktion för denna grupp ges med ett belopp som motsvarar en större andel av arbetsinkomsterna än i dag. Totalt sänks skatten för äldre som arbetar med 770 miljoner kronor. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

2 Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden kommit in från Arbetsförmedlingen, Arbetsgivarverket, Ekonomistyrningsverket, Företagarna, Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Linköping, Konjunkturinstitutet, Landsorganisationen i Sverige, Näringslivets Skatte-delegation, Pensionsmyndigheten, Pensionärernas riksorganisation, Skatteverket, SPF Seniorerna, Svenska Kommunalpensionärernas Förbund, Svenskt Näringsliv, Sveriges akademikers centralorganisation och Tjänstemännens centralorganisation.

Yttranden har dessutom kommit in från Företagarförbundet och Lärarnas Riksförbund samt från privatpersoner.

Bilaga 5

Avskaffad avfallsförbränningskatt och slopad energiskattenedsättning för datorhallar

Innehållsförteckning

1	Promemorians sammanfattning.....	2
2	Promemorians lagtext.....	3
3	Förteckning över remissinstanserna.....	12

Bilaga till avsnitt 12.7 och 12.8

1 Promemorians sammanfattning

Rysslands invasion av Ukraina och agerande på energimarknaden har kraftigt ändrat förutsättningarna för den europeiska elmarknaden. Svenska hushåll och företag står nu inför en vinter med mycket högre elpriser än normalt. Den gröna omställningen förväntas öka behovet av el i branscher med många anställda och tillgången av el kan därför behöva styras mot dessa branscher. En promemoria med två skatterelaterade förslag som på sikt ska öka elproduktionen i kraftvärmeverk samt leda till energi-effektivisering i datorhallar har tagits fram inom Finansdepartementet.

I promemorian föreslås dels att avfallsförbränningskatten avskaffas, dels att skattenedsättningen för energiskatt på elektrisk kraft som förbrukas i datorhallar slopas. Även möjligheten till återbetalning av skatt på elektrisk kraft som förbrukats för framställning av värme eller kyla som levererats för förbrukning i datorhallar slopas.

Avfallsförbränningskatten föreslås avskaffas den 1 januari 2023. Skattenedsättningen för energiskatt på elektrisk kraft som förbrukas i datorhallar föreslås slopas fr.o.m. den 1 juli 2023.

2 Promemorians lagtext

Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:1776) om skatt på energi¹
dels att 1 kap. 14 §, 9 kap. 5 a § och 11 kap. 15 § ska upphöra att gälla,
dels att 1 kap. 11 a §, 9 kap. 5 b och 8 §§ och 11 kap. 6, 9, 16 och 17 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

11 a §²

I fråga om energiskatt och koldioxidskatt på bränslen samt energiskatt på elektrisk kraft förstås med stödordning sådant statligt stöd enligt artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt som utgörs av skattebefrielse för vart och ett av de ändamål som anges i följande bestämmelser i denna lag:

1. 6 a kap. 1 § 8 och 11 a,
2. 6 a kap. 1 § 11 b,
3. 6 a kap. 2 a § första stycket 1,
4. 6 a kap. 2 a § första stycket 2,
5. 6 a kap. 2 c §,
6. 7 kap. 3 a och 3 b §§,
7. 7 kap. 4 §,
8. 9 kap. 5 och 5 a §§, 8. 9 kap. 5 §,
9. 11 kap. 9 § första stycket 6 och 14 §,
10. 11 kap. 9 § första stycket 7 och 15 §,
11. 11 kap. 9 § första stycket 8,
12. 11 kap. 10 §,
13. 11 kap. 12 §,
14. 11 kap. 12 a §,
15. 11 kap. 12 b §.

9 kap.

5 b §³

Om elektrisk kraft och ett eller flera bränslen förbrukats samtidigt för framställning av värme eller kyla enligt 5 eller 5 a §, ska energislagen vid beräkning av återbetalningen fördelas genom proportionering i förhållande till respektive energislag. Fördelningen mellan respektive bränsle får dock väljas fritt. Motsvarande gäller elektrisk kraft om den elektriska kraft som förbrukats

Om elektrisk kraft och ett eller flera bränslen förbrukats samtidigt för framställning av värme eller kyla enligt 5 §, ska energislagen vid beräkning av återbetalningen fördelas genom proportionering i förhållande till respektive energislag. Fördelningen mellan respektive bränsle får dock väljas fritt. Motsvarande gäller elektrisk kraft om den elektriska kraft som förbrukats

¹ Senaste lydelse av
 1 kap. 14 § 2017:1208
 9 kap. 5 a § 2020:1045
 11 kap. 15 § 2020:1045.

² Senaste lydelse 2021:410.

³ Senaste lydelse 2017:1208.

vid framställningen av värmen eller kylan till någon del utgörs av elektrisk kraft som inte är skattepliktig eller elektrisk kraft för vilken en lägre skattenivå än den som anges i 11 kap. 3 § kan uppnås enligt bestämmelser i denna lag.

vid framställningen av värmen eller kylan till någon del utgörs av elektrisk kraft som inte är skattepliktig eller elektrisk kraft för vilken en lägre skattenivå än den som anges i 11 kap. 3 § kan uppnås enligt bestämmelser i denna lag.

8 §⁴

Rätt till återbetalning eller kompensation enligt 2, 3 och 6 §§ föreligger endast när ersättningen för ett kalenderkvartal uppgår till

1. minst 1 000 kronor i fall som avses i 2 eller 6 §, och
2. minst 500 kronor i fall som avses i 3 §.

Sådan återbetalning enligt 2 § som görs med stöd av 6 a kap. 2 a § får dock göras när den sammanlagda ersättningen uppgår till minst 500 kronor per kalenderår.

Rätt till återbetalning enligt 5 och 5 a §§ föreligger endast för den del av den sammanlagda ersättningen som överstiger 2 000 kronor per kalenderkvartal och endast om

1. stödmottagaren inte är ett företag utan rätt till statligt stöd, och
2. sökanden lämnar uppgifter om stödmottagare.

Kraven i tredje stycket 2 gäller endast uppgifter om stödmottagare vars sammanlagda nedsättning inom stödordningen genom återbetalningen överstiger 50 000 euro under kalenderåret.

Rätt till återbetalning enligt 5 § föreligger endast för den del av den sammanlagda ersättningen som överstiger 2 000 kronor per kalenderkvartal och endast om

11 kap.

6 §⁵

Som frivilligt skattskyldig får godkännas den som beräknas förbruka mer än 10 gigawattimmar elektrisk kraft per kalenderår

1. i tåg eller annat spårbundet transportmedel eller för motordrift eller uppvärmning i omedelbart samband med sådan förbrukning,

2. i huvudsak för kemisk reduktion eller i huvudsak för elektrolytiska processer,

3. vid sådan framställning av produkter som avses i 6 a kap. 1 § 6,

4. i metallurgiska processer eller vid tillverkning av mineraliska produkter under förutsättning att det ingående materialet genom uppvärmning i ugnar har förändrats kemiskt eller dess inre fysikaliska struktur har förändrats, i den utsträckning förbrukningen inte omfattas av föregående punkter,

5. i tillverkningsprocessen i industriell verksamhet, i den utsträckning förbrukningen inte omfattas av föregående punkter, *eller*

6. i en datorhall.

4. i metallurgiska processer eller vid tillverkning av mineraliska produkter under förutsättning att det ingående materialet genom uppvärmning i ugnar har förändrats kemiskt eller dess inre fysikaliska struktur har förändrats, i den utsträckning förbrukningen inte omfattas av föregående punkter, *eller*

5. i tillverkningsprocessen i industriell verksamhet, i den utsträckning förbrukningen inte omfattas av föregående punkter.

För ett sådant godkännande krävs att den sökande är lämplig som frivilligt skattskyldig med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt.

Godkännande som frivilligt skattskyldig ska återkallas om förutsättningarna för godkännande inte längre finns eller om den frivilligt skattskyldige begär det. Ett beslut om återkallelse gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.

⁴ Senaste lydelse 2021:410.

⁵ Senaste lydelse 2017:1208.

9 §⁶

Den som är skattskyldig för energiskatt på elektrisk kraft får göra avdrag för skatt på elektrisk kraft som

1. förbrukats hos den skattskyldige i tåg eller annat spårbundet transportmedel eller för motordrift eller uppvärmning i omedelbart samband med sådan förbrukning,

2. i huvudsak förbrukats hos den skattskyldige för kemisk reduktion eller i elektrolytiska processer,

3. förbrukats hos den skattskyldige vid sådan framställning av produkter som avses i 6 a kap. 1 § 6,

4. förbrukats hos den skattskyldige vid sådan överföring av elektrisk kraft på det elektriska nätet som utförs av den som ansvarar för förvaltningen av nätet i syfte att upprätthålla nätets funktion,

5. förbrukats hos den skattskyldige i metallurgiska processer eller vid tillverkning av mineraliska produkter under förutsättning att det ingående materialet genom uppvärmning i ugnar har förändrats kemiskt eller dess inre fysikaliska struktur har förändrats, i den utsträckning avdragsrätt inte följer av 2,

6. förbrukats i tillverkningsprocessen i industriell verksamhet hos den skattskyldige, i den utsträckning avdragsrätt inte följer av föregående punkter,

7. förbrukats i en datorhall hos den skattskyldige,

8. förbrukats i kommuner som avses i 4 § för annat ändamål än

a) i industriell verksamhet,

b) i en datorhall,

c) i yrkesmässig jordbruks- eller skogsbruksverksamhet,

d) i yrkesmässig vattenbruksverksamhet,

e) som landström, eller

f) i tåg eller annat spårbundet transportmedel eller för motordrift eller uppvärmning i omedelbart samband med sådan förbrukning.

Avdrag enligt första stycket 6 och 7 medges med skillnaden mellan den skattesats som gällde vid skattskyldighetens inträde och 0,6 öre per förbrukad kilowattimme elektrisk kraft. Avdrag enligt första stycket 8 medges med 9,6 öre per förbrukad kilowattimme elektrisk kraft. Avdrag enligt första stycket 8 får endast medges i den utsträckning avdragsrätt inte följer av föregående punkter.

8. förbrukats i kommuner som avses i 4 § för annat ändamål än

a) i industriell verksamhet,

b) i yrkesmässig jordbruks- eller skogsbruksverksamhet,

c) i yrkesmässig vattenbruksverksamhet,

d) som landström, eller

e) i tåg eller annat spårbundet transportmedel eller för motordrift eller uppvärmning i omedelbart samband med sådan förbrukning.

Avdrag enligt första stycket 6 medges med skillnaden mellan den skattesats som gällde vid skattskyldighetens inträde och 0,6 öre per förbrukad kilowattimme elektrisk kraft. Avdrag enligt första stycket 8 medges med 9,6 öre per förbrukad kilowattimme elektrisk kraft. Avdrag enligt första stycket 8 får endast medges i den utsträckning avdragsrätt inte följer av föregående punkter.

16 §⁷

Ansökan om återbetalning av energiskatt på elektrisk kraft enligt 12–15 §§ ska omfatta ett kalenderår. Om sökanden beräknas förbruka minst 150 000 kilowattimmar per kalenderår för dessa nedsättningsberättigande ändamål, får dock beskattningsmyndigheten medge att

Ansökan om återbetalning av energiskatt på elektrisk kraft enligt 12–14 §§ ska omfatta ett kalenderår. Om sökanden beräknas förbruka minst 150 000 kilowattimmar per kalenderår för dessa nedsättningsberättigande ändamål, får dock beskattningsmyndigheten medge att

⁶ Senaste lydelse 2020:1045.

⁷ Senaste lydelse 2017:1208.

ansökan görs per kalendermånad. Ett sådant beslut får återkallas om sökanden begär det eller förutsättningar för medgivande inte längre finns.

Ansökan om återbetalning ska lämnas elektroniskt. Det gäller dock inte för återbetalning enligt 12 b §.

Ansökan om återbetalning ska lämnas in till beskattningsmyndigheten inom tre år efter utgången av kalenderåret respektive kalendermånaden och vara undertecknad av sökanden eller av den som är ombud eller annan behörig företrädare för sökanden.

En ansökan som lämnats för en sökande som är juridisk person anses ha lämnats av sökanden, om det inte är uppenbart att den som lämnade ansökan saknade behörighet att företräda sökanden.

17 §⁸

Avdrag eller återbetalning enligt 9 § första stycket 6, 7 eller 8 eller enligt 10, 12, 12 a, 12 b, 14 eller 15 § medges endast om

1. stödmottagaren inte är ett företag utan rätt till statligt stöd, och
2. den skattskyldige respektive sökanden lämnar uppgifter om stödmottagare och stödets fördelning mellan stödmottagare.

Kraven i första stycket 2 gäller endast uppgifter om stödmottagare vars sammanlagda nedsättning inom stödordningen genom avdraget eller återbetalningen överstiger 50 000 euro under kalenderåret. För avdrag enligt 10 § och återbetalning enligt 12 eller 12 a § gäller kraven i första stycket 2 för uppgifter om stödmottagare vars sammanlagda nedsättning inom stödordningen genom avdraget eller återbetalningen överstiger 15 000 euro under kalenderåret.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

⁸ Senaste lydelse 2022:650.

Förslag till lag om upphävande av lagen (2019:1274) om skatt på avfall som förbränns

Härigenom föreskrivs att lagen (2019:1274) om skatt på avfall som förbränns ska upphöra att gälla.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 15 § och 7 kap. 1 a § skatteförfarandelagen (2011:1244) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

15 §¹

Med punktskatt avses skatt enligt

1. lagen (1984:410) om skatt på bekämpningsmedel,
2. 2 § första stycket 5 lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel,
3. lagen (1990:1427) om särskild premieskatt för grupplivförsäkring, m.m.,
4. lagen (1994:1563) om tobaksskatt,
5. lagen (1994:1564) om alkoholskatt,
6. lagen (1994:1776) om skatt på energi,
7. lagen (1995:1667) om skatt på naturgrus,
8. lagen (1999:673) om skatt på avfall,
9. lagen (2007:460) om skatt på trafikförsäkringspremie m.m.,
10. lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik,
11. lagen (2017:1200) om skatt på flygresor,
12. lagen (2018:696) om skatt på vissa nikotinhaltiga produkter,
13. lagen (2018:1139) om skatt på spel, *och*
14. lagen (2019:1274) om skatt på avfall som förbränns, *och*
15. lagen (2020:32) om skatt på plastbärkassar.

7 kap.

1 a §²

Skatteverket ska, utöver vad som följer av 1 §, registrera den som är skattskyldig enligt

1. lagen (1984:410) om skatt på bekämpningsmedel,
2. lagen (1990:1427) om särskild premieskatt för grupplivförsäkring, m.m.,
3. 10 eller 13 § eller 16 § första stycket eller 36 § 1 eller 38 c § lagen (1994:1563) om tobaksskatt,
4. 9 eller 12 § eller 15 § första stycket lagen (1994:1564) om alkoholskatt,
5. 4 kap. 3 eller 6 § eller 9 § första stycket eller 12 § första stycket 1 eller 11 kap. 5 § första stycket 1, 2 eller 3 lagen (1994:1776) om skatt på energi,
6. lagen (1995:1667) om skatt på naturgrus,
7. lagen (1999:673) om skatt på avfall,
8. lagen (2007:460) om skatt på trafikförsäkringspremie m.m.,
9. 8 § 1, 2 eller 3 lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik,
10. lagen (2017:1200) om skatt på flygresor,
11. 6 § 1 eller 2 b lagen (2018:696) om skatt på vissa nikotinhaltiga produkter,
12. lagen (2018:1139) om skatt på spel, *eller*
13. lagen (2019:1274) om skatt på avfall som förbränns, *eller*

¹ Senaste lydelse 2021:1169.

² Senaste lydelse 2022:172.

14. 4 § 1 lagen (2020:32) om skatt på plastbärkassar. 13. 4 § 1 lagen (2020:32) om skatt på plastbärkassar.

Om den som ska registreras enligt första stycket har en företrädare enligt 5 kap., ska dock företrädaren registreras i stället.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i lagen (2022:174) om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 15 § och 7 kap. 1 a § skatteförfarandelagen (2011:1244) i stället för lydelsen enligt lagen (2022:174) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2022:174

Föreslagen lydelse

3 kap.

15 §

Med punktskatt avses skatt enligt

1. lagen (1984:410) om skatt på bekämpningsmedel,	
2. 2 § första stycket 5 lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel,	
3. lagen (1990:1427) om särskild premieskatt för grupplivförsäkring, m.m.,	
4. lagen (1994:1776) om skatt på energi,	
5. lagen (1995:1667) om skatt på naturgrus,	
6. lagen (1999:673) om skatt på avfall,	
7. lagen (2007:460) om skatt på trafikförsäkringspremie m.m.,	
8. lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik,	
9. lagen (2017:1200) om skatt på flygresor,	
10. lagen (2018:696) om skatt på vissa nikotinhaltiga produkter,	
11. lagen (2018:1139) om skatt på spel,	
12. lagen (2019:1274) om skatt på avfall
som förbränns,	
13. lagen (2020:32) om skatt på
plastbärkassar,	12. lagen (2020:32) om skatt på
plastbärkassar,
14. lagen (2022:155) om tobaksskatt,
och	13. lagen (2022:155) om tobaksskatt,
och
15. lagen (2022:156) om alkoholskatt.	14. lagen (2022:156) om alkoholskatt.

7 kap.

1 a §

Skatteverket ska, utöver vad som följer av 1 §, registrera

1. den som är skattskyldig enligt	
a) lagen (1984:410) om skatt på bekämpningsmedel,	
b) lagen (1990:1427) om särskild premieskatt för grupplivförsäkring, m.m.,	
c) 11 kap. 5 § första stycket 1 eller 2 lagen (1994:1776) om skatt på energi,	
d) lagen (1995:1667) om skatt på naturgrus,	
e) lagen (1999:673) om skatt på avfall,	
f) lagen (2007:460) om skatt på trafikförsäkringspremie m.m.,	
g) lagen (2017:1200) om skatt på flygresor,	
h) 6 § 2 b lagen (2018:696) om skatt
på vissa nikotinhaltiga produkter,	h) 6 § 2 b lagen (2018:696) om skatt
på vissa nikotinhaltiga produkter, <i>eller</i>
i) lagen (2018:1139) om skatt på spel,
<i>eller</i>	i) lagen (2018:1139) om skatt på spel,
j) lagen (2019:1274) om skatt på avfall
som förbränns,	
2. den som är godkänd eller registrerad som	
a) upplagshavare enligt 4 kap. 1 § lagen om skatt på energi, 3 kap. 2 § lagen
(2022:155) om tobaksskatt eller 3 kap. 2 § lagen (2022:156) om alkoholskatt,	
b) registrerad varumottagare enligt 4 kap. 8 § lagen om skatt på energi, 3 kap. 9 §
lagen om tobaksskatt eller 3 kap. 10 § lagen om alkoholskatt,	
c) godkänd lagerhållare enligt 6 kap. 2 § lagen om skatt på energi, 10 § lagen
(2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik, 9 § lagen om skatt på vissa	

nikotinhaltiga produkter, 8 § lagen (2020:32) om skatt på plastbärkassar eller 10 kap. 2 § lagen om tobaksskatt,

d) frivilligt skattskyldig enligt 11 kap. 6 § lagen om skatt på energi,
e) registrerad mottagare enligt 10 a § lagen om skatt på kemikalier i viss elektronik,
f) registrerad EU-handlare enligt 10 b § lagen om kemikalier i viss elektronik,
g) registrerad distansförsäljare för tuggtobak och övrig tobak enligt 10 kap. 7 § lagen om tobaksskatt, eller

h) registrerad distansförsäljare enligt 4 c kap. 3 § lagen om skatt på energi, 6 kap. 3 § lagen om tobaksskatt eller 6 kap. 3 § lagen om alkoholskatt, och

3. den som är godkänd eller registrerad som

a) tillfälligt registrerad varumottagare enligt 4 kap. 14 § lagen om skatt på energi, 3 kap. 15 § lagen om tobaksskatt eller 3 kap. 16 § lagen om alkoholskatt,

b) certifierad mottagare enligt 4 d kap. 5 § lagen om skatt på energi, 7 kap. 7 § lagen om tobaksskatt eller 7 kap. 7 § lagen om alkoholskatt,

c) tillfälligt certifierad mottagare enligt 4 d kap. 3 § lagen om skatt på energi, 7 kap. 5 § lagen om tobaksskatt eller 7 kap. 5 § lagen om alkoholskatt, eller

c) tillfälligt certifierad mottagare enligt 4 d kap. 3 § lagen om skatt på energi, 7 kap. 5 § lagen om tobaksskatt eller 7 kap. 5 § lagen om alkoholskatt, eller

d) tillfälligt registrerad distansförsäljare enligt 4 c kap. 2 § lagen om skatt på energi, 6 kap. 2 § lagen om tobaksskatt eller 6 kap. 2 § lagen om alkoholskatt.

Om den som ska registreras enligt första stycket har en företrädare enligt 5 kap., ska dock företrädaren registreras i stället.

3 Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över promemorian Avskaffad avfallsförbränningskatt och slopad energiskattenedsättning för datorhallar lämnats av Affärsverket svenska kraftnät, Avfall Sverige (avsnitt 2), Business Sweden (avsnitt 3), Ekonomistyrningsverket, Energiföretagen Sverige, Energimarknadsinspektionen, Finansinspektionen (avsnitt 3), Företagarna, Förvaltningsrätten i Falun, IKEM - Innovations- och kemiindustrierna i Sverige, Kommerskollegium, Konjunkturinstitutet, Konkurrensverket, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Naturskyddsföreningen, Naturvårdsverket, Node Pole (avsnitt 3), Regelrådet, Skatteverket, Skogsindustrierna, Statens energimyndighet, Svenska bioenergiföreningen (Svebio), Svensk Datacenter Industri (avsnitt 3), Svenskt Näringsliv, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Tech Sverige (avsnitt 3) och Tillväxtverket.

Utöver instanserna på remisslistan har yttrande även inkommit från Eco Data Center, Fortum Waste Solutions AB, Microsoft Sweden AB Mälarenergi, Ragn-Sells, Tekniska Verken i Linköping AB och Vattenfall AB.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att svara: Energigas Sverige och Återvinningsindustrierna.

Bilaga 6

En enklare och tydligare kemikalieskatt

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning av promemorian En enklare och tydligare kemikalieskatt.....	2
2	Promemorians lagtext.....	3
3	Förteckning över remissinstanserna.....	10
4	Lagrådsremissens lagförslag.....	11
5	Lagrådets yttrande.....	18

Bilaga till avsnitt 12.13

1 Sammanfattning av promemorian En enklare och tydligare kemikalieskatt

I promemorian föreslås flera förenklingar av skatten på kemikalier i viss elektronik. Avdragssystemet förenklas så att rätten till avdrag enbart påverkas av om varan innehåller brom, klor eller fosfor. Om ett ämne är additivt eller reaktivt tillsatt påverkar inte avdragsrätten. Varor som inte innehåller brom eller klor medges avdrag med 50 procent. Varor som dessutom inte innehåller fosfor medges avdrag med 95 procent. Skatt ska betalas med 11 kronor per kilogram av den skattepliktiga varans nettovikt för vitvaror och med 154 kronor per kilogram för övrig elektronik. Skatt ska inte betalas med högre belopp än 470 kronor per skattepliktig vara.

Vidare föreslås att den generella regeln om undantag från skattskyldighetens inträde ändras så att skattskyldighet inte inträder för varor som i Sverige tidigare har ägts av någon annan än en lagerhållare, tagits till ett försäljningsställe för detaljförsäljning eller tagits i anspråk för annat ändamål än försäljning. Reglerna samordnas med möjligheterna till återbetalning i vissa fall. Det införs ett generellt undantag från beskattning för varor som är tillverkade före den 1 juli 2017. Skattskyldighetens inträde för lagerhållare utvidgas så att skattskyldighet även inträder då en vara tas till ett försäljningsställe som inte är det egna.

Ett system med schablonbeskattning föreslås för import och otillåten införsel när det inte av tulldeklarationen går att utläsa en varas nettovikt. Schablonbeloppen ska baseras på de tyngsta varor som normalt förekommer på marknaden inom varje kategori. Om beskattning har skett enligt schablon kan en skattskyldig inom två månader skriftligen inkomma till Tullverket med uppgifter om vikt för att få skatten beräknad enligt ordinarie regler.

Hänvisningen till KN-nummer föreslås uppdateras till den version som gällde den 1 januari 2022. Vissa KN-nummer som omfattas av skatten uppdateras till närmast motsvarande nummer i den nya versionen.

Ändringarna avseende viss import föreslås träda i kraft den 31 december 2022. Övriga ändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

2 Promemorians lagtext

Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik ska införas tre nya paragrafer, 7 a, 7 b och 15 c §§, av följande lydelse.

7 a §

Om det när skattskyldighet inträder enligt 12 § 4 inte går att utläsa en varas nettovikt av en tulldeklaration, ska skatt i stället för vad som anges i 3 § andra–fjärde styckena och 4–7 §§ tas ut med följande belopp:

- KN-nr 8471 30: 425 kr/vara*
- KN-nr 8508 11: 84 kr/vara*
- KN-nr 8516 50: 204 kr/vara*
- KN-nr 8517 11 eller 8527 12: 85 kr/vara*
- KN-nr 8517 12: 41 kr/vara*
- KN-nr 8517 18, 8519 50, 8521 90, 8527 13, 8527 19, 8527 91, 8527 92 eller 8527 99: 170 kr/vara*
- KN-nr 8517 62: 148 kr/vara*
- KN-nr 8519 81, 8519 89 eller 8521 10: 340 kr/vara*
- KN-nr 8418 10, 8418 21, 8418 29, 8418 30, 8418 40, 8422 11, 8450 11, 8450 12, 8450 19, 8451 21, 8471 41, 8471 49, 8516 60, 8519 30, 8528 41, 8528 49, 8528 51, 8528 59, 8528 71, 8528 72, 8528 73 eller 9504 50: 469 kr/vara.*

7 b §

För kalenderåret 2023 och efterföljande kalenderår ska skatt som tas ut enligt 7 a § betalas med belopp som efter en årlig omräkning motsvarar de i den paragrafen angivna skattebeloppen multiplicerat med det jämförelsetal, uttryckt i procent, som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni månad året närmast före det år beräkningen avser och prisläget i juni 2021 med ett årligt tillägg av två procentenheter.

Beloppen enligt första stycket avrundas till hela kronor.

Regeringen fastställer före november månads utgång de omräknade skattebelopp som enligt denna paragraf ska betalas för påföljande kalenderår.

15 c §

Om en skattskyldig som har fått skatten beslutad enligt 7 a § inom två månader från den tidpunkt då han eller hon har tagit del av beslutet om skatt till Tullverket skriftligen inkommer

med uppgifter om de skattepliktiga varornas nettovikt, ska Tullverket ompröva sitt tidigare beslut. Skatten ska i så fall beräknas utifrån vad som anges i 3–7 §§.

-
1. Denna lag träder i kraft den 31 december 2022.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik

- dels* att 5–7 §§ och bilagan till lagen ska upphöra att gälla,
- dels* att 1–3 a, 4, 7 a, 7 b, 12, 13 och 15 c §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Skatt ska betalas till staten enligt denna lag för sådan elektronik som anges i 3 §.

Till staten ska det också betalas sådan tilläggsavgift som avses i 8 a §.

Lagens hänvisningar till KN-nr avser *den lydelse av* Kombinerade nomenklaturen (KN) enligt rådets förordning (EEG) 2658/87 av den 23 juli 1987 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan *som gällde den 1 januari 2015.*

Lagens hänvisningar till KN-nr avser Kombinerade nomenklaturen (KN) enligt rådets förordning (EEG) 2658/87 av den 23 juli 1987 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan, *i lydelsen enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2021/1832.*

Lydelse enligt prop. 2021/22:61

Föreslagen lydelse

2 §

I denna lag avses med

- *bromförening*: sådan kemisk förening som innehåller grundämnet brom,
- *klorförening*: sådan kemisk förening som innehåller grundämnet klor,
- *fosforförening*: sådan kemisk förening som innehåller grundämnet fosfor,
- *homogent material*: ett material som har samma fysikaliska egenskaper i hela materialet och som på mekanisk väg inte kan sönderdelas i olika material,
- *CAS-nummer*: sådan *unik numerisk identifiering av kemisk förening som tilldelas av The American Chemical Society genom dess avdelning Chemical Abstracts Service (CAS),*
- *reaktivt tillsatt förening*: *en förening som är bunden till en stabil polymer genom en kemisk reaktion och bildar kovalenta bindningar,*
- *additivt tillsatt förening*: *en förening som är tillsatt på annat sätt än reaktivt,*
- *yrkesmässig aktivitet*: sådan aktivitet som utförs av
 1. en juridisk person, eller
 2. en fysisk person och avser varor som inte är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,
- *konsument*: en köpare för vilken köpet inte är en yrkesmässig aktivitet,
- *EU eller EU-land*: de områden som tillhör Europeiska unionens punktskatteområde enligt lagen (2022:000) om Europeiska unionens punktskatteområde,
- *tredjeland*: länder och områden utanför Europeiska unionens punktskatteområde,
- *distansförsäljning*: försäljning där varorna transporteras till Sverige från ett annat EU-land av säljaren eller av någon annan för säljarens räkning och där köpet inte är yrkesmässigt för köparen,
- *undantagen säljare*: en säljare som inte är godkänd som lagerhållare enligt 10 §, registrerad mottagare enligt 10 a § eller registrerad EU-handlare enligt 10 b § och vars

¹ Senaste lydelse 2020:568.

årliga försäljning av skattepliktiga varor till Sverige inte överskrider 100 000 kronor för innevarande eller föregående kalenderår,

– *unionstullkodexen*: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 av den 9 oktober 2013 om fastställande av en tullkodex för unionen, i lydelsen enligt förordning (EU) 2016/2339.

Vid beräkningen av den årliga försäljningen för undantagna säljare enligt första stycket ska inte mervärdesskatt beaktas, och inte heller fraktkostnader till den del de går att särskilja.

Lydelse enligt promemorian BNP-indexering av skatterna på kemikalier i viss elektronik och på anfallsförbränning *Föreslagen lydelse*

3 §

Skatt ska betalas för varor hänförliga till följande KN-nr:

1. 8418 10, 8418 21, 8418 29, 8418 30 och 8418 40,	
2. 8422 11,	
3. 8450 11, 8450 12 och 8450 19,	
4. 8451 21,	
5. 8471 30, 8471 41 och 8471 49,	
6. 8508 11,	
7. 8516 50 och 8516 60,	
8. 8517 11, 8517 12, 8517 18 och 8517 62,	8. 8517 11, 8517 13, 8517 14, 8517 18 och 8517 62,
9. 8519 30, 8519 50, 8519 81 och 8519 89,	9. 8519 30, 8519 81 och 8519 89,
10. 8521 10 och 8521 90,	
11. 8527 12, 8527 13, 8527 19, 8527 91, 8527 92 och 8527 99,	
12. 8528 41, 8528 49, 8528 51, 8528 59, 8528 71, 8528 72 och 8528 73, samt	12. 8528 42, 8528 49, 8528 52, 8528 59, 8528 71, 8528 72 och 8528 73, samt
13. 9504 50.	

För en skattepliktig vara som avses i första stycket 1–4, 6 eller 7 ska skatt betalas med 11 kronor per kilogram av den skattepliktiga varans nettovikt. Skatt ska dock inte betalas med högre belopp än 457 kronor per skattepliktig vara.

För en skattepliktig vara som avses i första stycket 5 eller 8–13 ska skatt betalas med 166 kronor per kilogram av den skattepliktiga varans nettovikt. Skatt ska dock inte betalas med högre belopp än 457 kronor per skattepliktig vara.

Vid beräkning av skatt enligt andra och tredje styckena ska varans nettovikt avrundas nedåt till närmaste helt gram.

För en skattepliktig vara som avses i första stycket 1–4, 6 eller 7 ska skatt betalas med 11 kronor per kilogram av den skattepliktiga varans nettovikt. Skatt ska dock inte betalas med högre belopp än 470 kronor per skattepliktig vara.

För en skattepliktig vara som avses i första stycket 5 eller 8–13 ska skatt betalas med 154 kronor per kilogram av den skattepliktiga varans nettovikt. Skatt ska dock inte betalas med högre belopp än 470 kronor per skattepliktig vara.

3 a §

För kalenderåret 2023 och efterföljande kalenderår ska skatt betalas med belopp som efter en årlig omräkning motsvarar de i 3 § andra och tredje styckena angivna skattebeloppen multiplicerat med det jämförelsetal, uttryckt i procent, som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni månad året närmast före det år beräkningen avser

För kalenderåret 2024 och efterföljande kalenderår ska skatt betalas med belopp som efter en årlig omräkning motsvarar de i 3 § andra och tredje styckena angivna skattebeloppen multiplicerat med det jämförelsetal, uttryckt i procent, som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni månad året närmast före det år beräkningen avser

och prisläget i juni 2021 med ett årligt tillägg av två procentenheter.

Beloppen enligt första stycket avrundas till hela kronor.

Regeringen fastställer före november månads utgång de omräknade skattebelopp som enligt denna paragraf ska betalas för påföljande kalenderår.

Nuvarande lydelse

För skattepliktig vara som uppfyller de villkor som framgår av 5 § får den skattskyldige göra avdrag för skatt med 50 procent av den skatt som ska betalas enligt 3 §.

För skattepliktig vara som uppfyller villkoren i både 5 och 6 §§ får den skattskyldige i stället göra avdrag för skatt med 90 procent av den skatt som ska betalas enligt 3 §.

Lydelse enligt lagförslag 1.1

Om det när skattskyldighet inträder enligt 12 § 4 inte går att utläsa en varas nettovikt av en tulldeklaration, ska skatt i stället för vad som anges i 3 § andra- fjärde stycket och 4–7 §§ tas ut enligt följande belopp:

- KN-nr 8471 30: 425 kr/vara
- KN-nr 8508 11: 84 kr/vara
- KN-nr 8516 50: 204 kr/vara
- KN-nr 8517 11 eller 8527 12: 85 kr/vara
- KN-nr 8517 12: 41 kr/vara
- KN-nr 8517 18, 8519 50, 8521 90, 8527 13, 8527 19, 8527 91, 8527 92 eller 8527 99: 170 kr/vara
- KN-nr 8517 62: 148 kr/vara
- KN-nr 8519 81, 8519 89 eller 8521 10: 340 kr/vara
- KN-nr 8418 10, 8418 21, 8418 29, 8418 30, 8418 40, 8422 11, 8450 11, 8450 12, 8450 19, 8451 21, 8471 41, 8471 49, 8516 60, 8519 30, 8528 41, 8528 49, 8528 51, 8528 59, 8528 71, 8528 72, 8528 73 eller 9504 50: 469 kr/vara.

och prisläget i juni 2022 med ett årligt tillägg av två procentenheter.

Föreslagen lydelse

4 §

Den skattskyldige får göra avdrag för skatt med 50 procent av den skatt som ska betalas enligt 3 § om den skattepliktiga varan inte innehåller någon brom- eller klorförening. Om varan inte heller innehåller någon fosforförening får avdrag göras med 95 procent.

Vid bedömningen av rätten till avdrag beaktas endast föreningar som utgör en högre andel än 0,1 viktprocent av det homogena materialet i

1. ett kretskort, med undantag för kortets komponenter, eller
2. en plastdel som väger mer än 25 gram.

Föreslagen lydelse

7 a §

Om det när skattskyldighet inträder enligt 12 § 4 inte går att utläsa en varas nettovikt av en tulldeklaration, ska skatt i stället för vad som anges i 3 § andra- fjärde stycket och 4 § tas ut enligt följande belopp:

- KN-nr 8471 30: 385 kr/vara
- KN-nr 8508 11: 77 kr/vara
- KN-nr 8516 50: 187 kr/vara
- KN-nr 8517 11 eller 8527 12: 77 kr/vara
- KN-nr 8517 13 eller 8517 14: 37 kr/vara
- KN-nr 8517 18, 8521 90, 8527 13, 8527 19, 8527 91, 8527 92 eller 8527 99: 154 kr/vara
- KN-nr 8517 62: 134 kr/vara
- KN-nr 8519 81, 8519 89 eller 8521 10: 308 kr/vara
- KN-nr 8418 10, 8418 21, 8418 29, 8418 30, 8418 40, 8422 11, 8450 11, 8450 12, 8450 19, 8451 21, 8471 41, 8471 49, 8516 60, 8519 30, 8528 42, 8528 49, 8528 52, 8528 59, 8528 71, 8528 72, 8528 73 eller 9504 50: 470 kr/vara.

7 b §

För kalenderåret 2023 och efterföljande kalenderår ska skatt som tas ut

För kalenderåret 2024 och efterföljande kalenderår ska skatt som tas ut

enligt 7 a § betalas med belopp som efter en årlig omräkning motsvarar de i den paragrafen angivna skattebeloppen multiplicerat med det jämförelsetal, uttryckt i procent, som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni månad året närmast före det år beräkningen avser och prisläget i juni 2021 med ett årligt tillägg av två procentenheter.

Beloppen enligt första stycket avrundas till hela kronor.

Regeringen fastställer före november månads utgång de omräknade skattebelopp som enligt denna paragraf ska betalas för påföljande kalenderår.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 a §²

Om en *svensk* konsument har köpt en skattepliktig vara genom distansförsäljning och konsumenten på fråga från säljaren eller förmedlaren felaktigt har uppgett att köpet är yrkesmässigt, är den som avses i 8 § 3, 4 eller 5 inte skattskyldig om denne direkt till konsumenten har upplyst om att felaktiga uppgifter kan leda till en skyldighet att betala skatten och en tilläggsavgift. I så fall är det i stället konsumenten som ska betala skatten.

Det som sägs i första stycket ska även gälla skattskyldighet enligt 8 § 1 om lagerhållaren har förmedlat en distansförsäljning av en skattepliktig vara från en undantagen säljare till konsumenten.

Skatten ska tas ut enligt den skattesats som gällde vid den tidpunkt då varorna fördes in i Sverige.

Om skatt ska betalas av en konsument enligt första eller andra stycket, ska konsumenten även betala en tilläggsavgift om 500 kronor per vara om det inte är uppenbart oskäligt.

Lydelse enligt prop. 2021/22:61

Föreslagen lydelse

12 §

Skyldighet att betala skatt inträder

1. för den som är godkänd lagerhållare, när

a) en skattepliktig vara efter försäljning från lagerhållaren levereras till en köpare som inte är godkänd lagerhållare,

b) en skattepliktig vara tas till *eget* försäljningsställe för detaljförsäljning,

c) en skattepliktig vara tas i anspråk för annat ändamål än försäljning,

d) godkännandet som lagerhållare återkallas, varvid skattskyldigheten omfattar skattepliktiga varor som då ingår i dennes lager, eller

e) en skattepliktig vara förs in till Sverige efter det att lagerhållaren har förmedlat en distansförsäljning av varan från en undantagen säljare,

² Senaste lydelse 2020:568.

2. för den som är skattskyldig enligt 8 § 6, när den skattepliktiga varan tillverkas,
3. för den som är skattskyldig enligt 8 § 2, 3, 4, 5 eller 7, när den skattepliktiga varan förs in till Sverige,
4. för den som är skattskyldig enligt 9 §, vid den tidpunkt då tullskulden uppkommer i Sverige enligt tullagstiftningen, eller skulle ha uppkommit om varan hade varit belagd med tull.

Om tullskuld uppkommer i ett annat EU-land, eller skulle ha uppkommit om varan hade varit belagd med tull, till följd av att en tulldeklaration ges in i det landet med stöd av ett sådant tillstånd för centraliserad klarering som avses i artikel 179 i unions-tullkodexen, inträder skattskyldigheten för den som är skattskyldig enligt 9 § vid den tidpunkt då tullskulden uppkommer eller skulle ha uppkommit i det andra EU-landet.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §³

Skattskyldigheten inträder inte för en skattepliktig vara som skattskyldighet enligt denna lag tidigare inträtt för, såvida inte den skatten har återbetalats enligt 13 a §.

Skattskyldighet inträder inte för en skattepliktig vara som i Sverige tidigare har

1. *äpts av någon annan än en lagerhållare*
2. *tagits till ett försäljningsställe för detaljförsäljning, eller*
3. *tagits i anspråk för annat ändamål än försäljning.*

Sådana förhållanden och händelser som gällt eller inträffat före ett beslut om att bevilja återbetalning enligt 13 a § ska dock inte beaktas.

Skattskyldighet inträder inte heller för en skattepliktig vara som har tillverkats före den 1 juli 2017.

Lydelse enligt lagförslag 1.1

Föreslagen lydelse

15 c §

Om en skattskyldig som har fått skatten fastställd enligt 7 a § inom två månader från den tidpunkt då han eller hon har tagit del av beslutet om skatt till Tullverket skriftligen inkommer med uppgifter om de skattepliktiga varornas nettovikt ska Tullverket ompröva sitt tidigare beslut. Skatten ska i så fall beräknas utifrån vad som anges i 3–7 §§.

Om en skattskyldig som har fått skatten fastställd enligt 7 a § inom två månader från den tidpunkt då han eller hon har tagit del av beslutet om skatt till Tullverket skriftligen inkommer med uppgifter om de skattepliktiga varornas nettovikt ska Tullverket ompröva sitt tidigare beslut. Skatten ska i så fall beräknas utifrån vad som anges i 3 och 4 §§.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

³ Senaste lydelse 2020:568.

3 Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över promemorian En enklare och tydligare kemikalieskatt lämnats av Branschföreningen för storköksleverantörer, Ekonomistyrningsverket, Applia (tidigare Elektriska Hushållsapparat Leverantörer), Elektronikbranschen, Företagarna, Förvaltningsrätten i Falun, Inrego AB, Kammarrätten i Sundsvall, Kemikalieinspektionen, Kommerskollegium, Konjunkturinstitutet, Konkurrensverket, Konsumentverket, Naturvårdsverket, Näringslivets regelnämnd, Regelrådet, Skatteverket, Svensk Elektronik, Svensk Handel, Svenskt Näringsliv, TechSverige, Teknikföretagen, Tillväxtverket, Tullverket, Branschföreningen professionell hygien & rengöring, BSEF, BSH Home Appliances, Chemsec, Grundig Nordic AB, Hewlett-Packard, Korea Electronics Association, Pinfa, RISE, Stena Recycling AB och TCO Development.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att yttra sig: Dataspelsbranschen, Delegationen för cirkulär ekonomi, Innovations- och kemiindustrierna i Sverige (IKEM), Naturskyddsföreningen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

4 Lagrådsremissens lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik ska införas tre nya paragrafer, 7 a, 7 b och 15 c §§, av följande lydelse.

7 a §

Om det när skattskyldighet inträder enligt 12 § 4 inte går att utläsa en varas nettovikt av en tulldeklaration, ska skatt i stället för vad som anges i 3 § andra–fjärde styckena och 4–7 §§ tas ut med följande belopp:

- KN-nr 8471 30: 425 kr/vara,
- KN-nr 8508 11: 84 kr/vara,
- KN-nr 8516 50: 204 kr/vara,
- KN-nr 8517 11 eller 8527 12: 85 kr/vara,
- KN-nr 8517 12: 41 kr/vara,
- KN-nr 8517 18, 8519 50, 8521 90, 8527 13, 8527 19, 8527 91, 8527 92 eller 8527 99: 170 kr/vara,
- KN-nr 8517 62: 148 kr/vara,
- KN-nr 8519 81, 8519 89 eller 8521 10: 340 kr/vara,
- KN-nr 8418 10, 8418 21, 8418 29, 8418 30, 8418 40, 8422 11, 8450 11, 8450 12, 8450 19, 8451 21, 8471 41, 8471 49, 8516 60, 8519 30, 8528 41, 8528 49, 8528 51, 8528 59, 8528 71, 8528 72, 8528 73 eller 9504 50: 469 kr/vara.

7 b §

För kalenderåret 2023 och efterföljande kalenderår ska skatt som tas ut enligt 7 a § i stället för vad som anges i den paragrafen betalas med belopp som räknas om enligt andra stycket. Regeringen fastställer varje år före november månads utgång de skattebelopp som enligt denna paragraf ska betalas för påföljande kalenderår.

Skattebeloppen räknas om genom att de belopp som gäller den 1 augusti det år då omräkningen sker multipliceras med ett jämförelsetal.

Jämförelsetalet anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni månad det år då omräkningen sker och prisläget i juni månad närmast föregående år. Jämförelsetalet ska avrundas till fyra decimaler. Till jämförelsetalet ska 0,02 adderas innan skattebeloppen räknas om. De omräknade skattebeloppen avrundas till hela kronor och ören.

15 c §

Om en skattskyldig som har fått skatten beslutad enligt 7 a § lämnar skriftliga uppgifter om de skattepliktiga varornas nettovikt till Tullverket inom två månader från den tidpunkt då han eller hon har tagit del av beslutet om skatt, ska Tullverket ompröva sitt tidigare beslut. Skatten ska i så fall beräknas utifrån vad som anges i 3–7 §§.

-
1. Denna lag träder i kraft den 31 december 2022.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik

dels att 5–7 §§ och bilagan till lagen ska upphöra att gälla,

dels att 1–3 a, 4, 7 a, 7 b, 8 a, 12, 13 och 15 c §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Skatt ska betalas till staten enligt denna lag för sådan elektronik som anges i 3 §.

Till staten ska det också betalas sådan tilläggsavgift som avses i 8 a §.

Lagens hänvisningar till KN-nr avser *den lydelse* av Kombinerade nomenklaturen (KN) enligt rådets förordning (EEG) 2658/87 av den 23 juli 1987 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan som gällde den 1 januari 2015.

Lagens hänvisningar till KN-nr avser Kombinerade nomenklaturen (KN) enligt rådets förordning (EEG) 2658/87 av den 23 juli 1987 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan, *i lydelsen enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2021/1832.*

Lydelse enligt SFS 2022:176

Föreslagen lydelse

2 §

I denna lag avses med

- *bromförening*: sådan kemisk förening som innehåller grundämnet brom,
- *klorförening*: sådan kemisk förening som innehåller grundämnet klor,
- *fosforförening*: sådan kemisk förening som innehåller grundämnet fosfor,
- *homogent material*: ett material som har samma fysikaliska egenskaper i hela materialet och som på mekanisk väg inte kan sönderdelas i olika material,
- *CAS-nummer*: sådan unik numerisk identifiering av kemisk förening som tilldelas av The American Chemical Society genom dess avdelning Chemical Abstracts Service (CAS),
- *reaktivt tillsatt förening*: en förening som är bunden till en stabil polymer genom en kemisk reaktion och bildar kovalenta bindningar,
- *additivt tillsatt förening*: en förening som är tillsatt på annat sätt än reaktivt,
- yrkesmässig aktivitet: sådan aktivitet som utförs av
 1. en juridisk person, eller
 2. en fysisk person och avser varor som inte är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,
- *konsument*: en köpare för vilken köpet inte är en yrkesmässig aktivitet,
- *EU eller EU-land*: de områden som tillhör Europeiska unionens punktskatteområde enligt lagen (2022:157) om Europeiska unionens punktskatteområde,
- *tredjeland*: länder och områden utanför Europeiska unionens punktskatteområde,
- *distansförsäljning*: försäljning där varorna transporteras till Sverige från ett annat EU-land av säljaren eller av någon annan för säljarens räkning och där köpet inte är yrkesmässigt för köparen,
- *undantagen säljare*: en säljare som inte är godkänd som lagerhållare enligt 10 §, registrerad mottagare enligt 10 a § eller registrerad EU-handlare enligt 10 b § och vars

¹ Senaste lydelse 2020:568.

årliga försäljning av skattepliktiga varor till Sverige inte överskrider 100 000 kronor för innevarande eller föregående kalenderår,

– *unionstullkodexen*: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 av den 9 oktober 2013 om fastställande av en tullkodex för unionen, i lydelsen enligt förordning (EU) 2016/2339.

Vid beräkningen av den årliga försäljningen för undantagna säljare enligt första stycket ska inte mervärdesskatt beaktas, och inte heller fraktkostnader till den del de går att särskilja.

Lydelse enligt prop. 2021/22:240

Föreslagen lydelse

3 §

Skatt ska betalas för varor hänförliga till följande KN-nr:

1. 8418 10, 8418 21, 8418 29, 8418 30 och 8418 40,	
2. 8422 11,	
3. 8450 11, 8450 12 och 8450 19,	
4. 8451 21,	
5. 8471 30, 8471 41 och 8471 49,	
6. 8508 11,	
7. 8516 50 och 8516 60,	
8. 8517 11, 8517 12, 8517 18 och 8517 62,	8. 8517 11, 8517 13, 8517 14, 8517 18 och 8517 62,
9. 8519 30, 8519 50, 8519 81 och 8519 89,	9. 8519 30, 8519 81 och 8519 89,
10. 8521 10 och 8521 90,	
11. 8527 12, 8527 13, 8527 19, 8527 91, 8527 92 och 8527 99,	
12. 8528 41, 8528 49, 8528 51, 8528 59, 8528 71, 8528 72 och 8528 73, samt	12. 8528 42, 8528 49, 8528 52, 8528 59, 8528 71, 8528 72 och 8528 73, samt
13. 9504 50.	

För en skattepliktig vara som avses i första stycket 1–4, 6 eller 7 ska skatt betalas med 11,00 kronor per kilogram av den skattepliktiga varans nettovikt. Skatt ska dock inte betalas med högre belopp än 457,00 kronor per skattepliktig vara.

För en skattepliktig vara som avses i första stycket 5 eller 8–13 ska skatt betalas med 166,00 kronor per kilogram av den skattepliktiga varans nettovikt. Skatt ska dock inte betalas med högre belopp än 457,00 kronor per skattepliktig vara.

Vid beräkning av skatt enligt andra och tredje styckena ska varans nettovikt avrundas nedåt till närmaste helt gram.

För en skattepliktig vara som avses i första stycket 1–4, 6 eller 7 ska skatt betalas med 11,00 kronor per kilogram av den skattepliktiga varans nettovikt. Skatt ska dock inte betalas med högre belopp än 470,00 kronor per skattepliktig vara.

För en skattepliktig vara som avses i första stycket 5 eller 8–13 ska skatt betalas med 154,00 kronor per kilogram av den skattepliktiga varans nettovikt. Skatt ska dock inte betalas med högre belopp än 470,00 kronor per skattepliktig vara.

3 a §

För kalenderåret 2023 och efterföljande kalenderår ska skatt i stället för vad som anges i 3 § betalas med belopp som räknas om enligt andra stycket. Regeringen fastställer varje år före november månads utgång de skattebelopp som enligt denna paragraf ska betalas för påföljande kalenderår.

Skattebeloppen räknas om genom att de belopp som gäller den 1 augusti det år då omräkningen sker multipliceras med ett jämförelsetal.

För kalenderåret 2024 och efterföljande kalenderår ska skatt i stället för vad som anges i 3 § betalas med belopp som räknas om enligt andra stycket. Regeringen fastställer varje år före november månads utgång de skattebelopp som enligt denna paragraf ska betalas för påföljande kalenderår.

Jämförelsetalet anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni månad det år då omräkningen sker och prisläget i juni månad närmast föregående år. Jämförelsetalet ska avrundas till fyra decimaler. Till jämförelsetalet ska 0,02 adderas innan skattebeloppen räknas om. De omräknade skattebeloppen avrundas till hela kronor och ören.

Nuvarande lydelse

För skattepliktig vara som uppfyller de villkor som framgår av 5 § får den skattskyldige göra avdrag för skatt med 50 procent av den skatt som ska betalas enligt 3 §.

För skattepliktig vara som uppfyller villkoren i både 5 och 6 §§ får den skattskyldige i stället göra avdrag för skatt med 90 procent av den skatt som ska betalas enligt 3 §.

Nuvarande lydelse

Om det när skattskyldighet inträder enligt 12 § 4 inte går att utläsa en varas nettovikt av en tulldeklaration, ska skatt i stället för vad som anges i 3 § andra- fjärde styckena och 4–7 §§ tas ut med följande belopp:

- KN-nr 8471 30: 425 kr/vara,
- KN-nr 8508 11: 84 kr/vara,
- KN-nr 8516 50: 204 kr/vara,
- KN-nr 8517 11 eller 8527 12: 85 kr/vara,
- KN-nr 8517 12: 41 kr/vara,
- KN-nr 8517 18, 8519 50, 8521 90, 8527 13, 8527 19, 8527 91, 8527 92 eller 8527 99: 170 kr/vara,
- KN-nr 8517 62: 148 kr/vara,
- KN-nr 8519 81, 8519 89 eller 8521 10: 340 kr/vara,
- KN-nr 8418 10, 8418 21, 8418 29, 8418 30, 8418 40, 8422 11, 8450 11, 8450 12, 8450 19, 8451 21, 8471 41, 8471 49, 8516 60, 8519 30, 8528 41, 8528 49, 8528 51, 8528 59, 8528 71, 8528 72, 8528 73 eller 9504 50: 469 kr/vara.

Föreslagen lydelse

4 §

Den skattskyldige får göra avdrag för skatt med 50 procent av den skatt som ska betalas enligt 3 § om den skattepliktiga varan inte innehåller någon brom- eller klorförening. Om varan inte heller innehåller någon fosforförening får avdrag göras med 95 procent.

Vid bedömningen av rätten till avdrag beaktas endast föreningar som utgör en högre andel än 0,1 viktprocent av det homogena materialet i

1. ett kretskort, med undantag för kortets komponenter, eller
2. en plastdel som väger mer än 25 gram.

Föreslagen lydelse

7 a §

Om det när skattskyldighet inträder enligt 12 § 4 inte går att utläsa en varas nettovikt av en tulldeklaration, ska skatt i stället för vad som anges i 3 § andra- fjärde styckena och 4 § tas ut med följande belopp:

- KN-nr 8471 30: 385 kr/vara,
- KN-nr 8508 11: 77 kr/vara,
- KN-nr 8516 50: 187 kr/vara,
- KN-nr 8517 11 eller 8527 12: 77 kr/vara,
- KN-nr 8517 13 eller 8517 14: 37 kr/vara,
- KN-nr 8517 18, 8521 90, 8527 13, 8527 19, 8527 91, 8527 92 eller 8527 99: 154 kr/vara,
- KN-nr 8517 62: 134 kr/vara,
- KN-nr 8519 81, 8519 89 eller 8521 10: 308 kr/vara,
- KN-nr 8418 10, 8418 21, 8418 29, 8418 30, 8418 40, 8422 11, 8450 11, 8450 12, 8450 19, 8451 21, 8471 41, 8471 49, 8516 60, 8519 30, 8528 42, 8528 49, 8528 52, 8528 59, 8528 71, 8528 72, 8528 73 eller 9504 50: 470 kr/vara.

7 b §

För kalenderåret 2023 och efterföljande kalenderår ska skatt som tas ut enligt 7 a § i stället för vad som anges i den paragrafen betalas med belopp som räknas om enligt andra stycket. Regeringen fastställer varje år före november månads utgång de skattebelopp som enligt denna paragraf ska betalas för påföljande kalenderår.

Skattebeloppen räknas om genom att de belopp som gäller den 1 augusti det år då omräkningen sker multipliceras med ett jämförelsetal.

Jämförelsetalet anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni månad det år då omräkningen sker och prisläget i juni månad närmast föregående år. Jämförelsetalet ska avrundas till fyra decimaler. Till jämförelsetalet ska 0,02 adderas innan skattebeloppen räknas om. De omräknade skattebeloppen avrundas till hela kronor och ören.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 a §²

Om en *svensk* konsument har köpt en skattepliktig vara genom distansförsäljning och konsumenten på fråga från säljaren eller förmedlaren felaktigt har uppgett att köpet är yrkesmässigt, är den som avses i 8 § 3, 4 eller 5 inte skattskyldig om denne direkt till konsumenten har upplyst om att felaktiga uppgifter kan leda till en skyldighet att betala skatten och en tilläggsavgift. I så fall är det i stället konsumenten som ska betala skatten.

Det som sägs i första stycket ska även gälla skattskyldighet enligt 8 § 1 om lagerhållaren har förmedlat en distansförsäljning av en skattepliktig vara från en undantagen säljare till konsumenten.

Skatten ska tas ut enligt den skattesats som gällde vid den tidpunkt då varorna fördes in i Sverige.

Om skatt ska betalas av en konsument enligt första eller andra stycket, ska konsumenten även betala en tilläggsavgift om 500 kronor per vara om det inte är uppenbart oskäligt.

Lydelse enligt SFS 2022:176

Föreslagen lydelse

12 §

Skyldighet att betala skatt inträder

1. för den som är godkänd lagerhållare, när

a) en skattepliktig vara efter försäljning från lagerhållaren levereras till en köpare som inte är godkänd lagerhållare,

b) en skattepliktig vara tas till *egot* försäljningsställe för detaljförsäljning,

b) en skattepliktig vara tas till *ett* försäljningsställe för detaljförsäljning,

² Senaste lydelse 2020:568.

- c) en skattepliktig vara tas i anspråk för annat ändamål än försäljning,
- d) godkännandet som lagerhållare återkallas, varvid skattskyldigheten omfattar skattepliktiga varor som då ingår i dennes lager, eller
- e) en skattepliktig vara förs in till Sverige efter det att lagerhållaren har förmedlat en distansförsäljning av varan från en undantagen säljare,
 - 2. för den som är skattskyldig enligt 8 § 6, när den skattepliktiga varan tillverkas,
 - 3. för den som är skattskyldig enligt 8 § 2, 3, 4, 5 eller 7, när den skattepliktiga varan förs in till Sverige,
 - 4. för den som är skattskyldig enligt 9 §, vid den tidpunkt då tullskulden uppkommer i Sverige enligt tullagstiftningen, eller skulle ha uppkommit om varan hade varit belagd med tull.

Om tullskuld uppkommer i ett annat EU-land, eller skulle ha uppkommit om varan hade varit belagd med tull, till följd av att en tulldeklaration ges in i det landet med stöd av ett sådant tillstånd för centraliserad klarering som avses i artikel 179 i unionstullkodexen, inträder skattskyldigheten för den som är skattskyldig enligt 9 § vid den tidpunkt då tullskulden uppkommer eller skulle ha uppkommit i det andra EU-landet.

Nuvarande lydelse

Skattskyldigheten inträder inte för en skattepliktig vara som skattskyldighet enligt denna lag tidigare inträtt för, såvida inte den skatten har återbetalats enligt 13 a §.

Föreslagen lydelse

13 §³

Skattskyldighet inträder inte för en skattepliktig vara som i Sverige tidigare har

1. ägts av någon annan än en lagerhållare,
2. tagits till ett försäljningsställe för detaljförsäljning, eller
3. tagits i anspråk för annat ändamål än försäljning.

Sådana förhållanden och händelser som gällt eller inträffat före ett beslut om att bevilja återbetalning enligt 13 a § ska dock inte beaktas.

Skattskyldighet inträder inte heller för en skattepliktig vara som har tillverkats före den 1 juli 2017.

Lydelse enligt lagförslag 2.1

Om en skattskyldig som har fått skatten beslutad enligt 7 a § lämnar skriftliga uppgifter om de skattepliktiga varornas nettovikt till Tullverket inom två månader från den tidpunkt då han eller hon har tagit del av beslutet om skatt, ska Tullverket ompröva sitt tidigare beslut. Skatten ska i så fall beräknas utifrån vad som anges i 3–7 §§.

Föreslagen lydelse

15 c §

Om en skattskyldig som har fått skatten beslutad enligt 7 a § lämnar skriftliga uppgifter om de skattepliktiga varornas nettovikt till Tullverket inom två månader från den tidpunkt då han eller hon har tagit del av beslutet om skatt, ska Tullverket ompröva sitt tidigare beslut. Skatten ska i så fall beräknas utifrån vad som anges i 3 och 4 §§.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

³ Senaste lydelse 2020:568.

5 Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2022-06-13

Närvarande: Justitieråden Mahmut Baran, Leif Gäverth och Malin Bonthron

En enklare och tydligare kemikalieskatt

Enligt en lagrådsremiss den 2 juni 2022 har regeringen (Finansdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik,
2. lag om ändring i lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Johan Westlund.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om ändring i lagen om skatt på kemikalier i viss elektronik (avsnitt 2.1 i lagrådsremissen)

7 a §

Genom denna paragraf och paragraferna 7 b och 15 c införs ett schabloniserat förfarande när skyldigheten att betala skatt inträder vid import och otillåten införsel i de fall det inte av tulldeklarationen går att utläsa en varas nettovikt. Skattebeloppen ska baseras på de tyngsta varor som normalt förekommer på marknaden inom varje kategori. Om beskattning har skett enligt schablon kan en skattskyldig inom två månader skriftligen lämna uppgifter till Tullverket om varans vikt för att få skatten beräknad enligt ordinarie regler.

Av den föreslagna 7 a § följer att skatt ska tas ut enligt den schabloniserade beskattningen ”när skattskyldighet inträder enligt 12 § 4”. I den sistnämnda paragrafen hänvisas i sin tur till 9 § första stycket 1 och 2. Det innebär att förfarandet inte omfattar situationen som täcks av 12 § 5, dvs. när skyldigheten att betala skatt inträder vid import där tillstånd för centraliserad klarering har använts.

För det fall avsikten är att det nya förfarandet ska omfatta samtliga situationer då skyldighet att betala skatt vid import inträder, föreslår Lagrådet att den inledande delen av 7 a § kompletteras med en hänvisning till 12 § 5. Paragrafens inledande del får då följande lydelse.

Om det när skattskyldighet inträder enligt 12 § 4 eller 5 inte går att utläsa en varas nettovikt av en tulldeklaration, ska skatt i stället för vad som anges i 3 § andra–fjärde styckena och 4–7 §§ tas ut med följande belopp:

Lagrådet noterar att bestämmelsen om skattskyldighetens inträde vid import där tillstånd för centraliserad klarering har använts i 12 § i den lydelse som träder i kraft den 13 februari 2023 finns i ett nytt andra stycke i den paragrafen. Detta bör därför föranleda ett förslag till en ändring av 7 a § där hänvisningen till 12 § 4 ersätts med en hänvisning till 12 § första stycket 4 och hänvisningen till 12 § 5 ersätts med en hänvisning till 12 § andra stycket. En sådan lagändring bör träda i kraft samma dag som den nämnda lydelsen av 12 § träder i kraft, dvs. den 13 februari 2023. Den inledande delen av 7 a § bör då ges följande lydelse.

Om det när skattskyldighet inträder enligt 12 § första stycket 4 eller andra stycket inte går att utläsa en varas nettovikt av en tulldeklaration, ska skatt i stället för vad som anges i 3 § andra–fjärde styckena och 4–7 §§ tas ut med följande belopp:

7 b §

Paragrafen reglerar årlig omräkning av skattebeloppen enligt 7 a § utifrån förändringar i konsumentprisindex och bruttonationalprodukten (s.k. indexering). Regeringen fastställer varje år före november månads utgång de skattebelopp som enligt denna paragraf ska betalas för påföljande kalenderår.

Skattebeloppen räknas om genom att de belopp som gäller den 1 augusti det år då omräkningen sker multipliceras med ett jämförelsetal. Jämförelsetalet anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni månad det år då omräkningen sker och prisläget i juni månad närmast föregående år. Till jämförelsetalet ska 0,02 adderas innan skattebeloppen räknas om.

Enligt den föreslagna paragrafen i lagförslaget i detta avsnitt ska indexeringen ske ”för kalenderåret 2023 och efterföljande kalenderår”.

De föreslagna reglerna föreslås träda i kraft den 31 december 2022. Det kommer alltså inte att finnas något skattebelopp som gäller den 1 augusti 2022 och som kan räknas om för påföljande kalenderår, dvs. 2023. Tanken är, som bekräftats vid föredragningen, att det inte ska ske någon omräkning för kalenderåret 2023, utan de i 7 a § angivna skattebeloppen ska gälla för det kalenderåret. Dessa belopp kommer då att ligga till grund för den omräkning som ska göras för kalenderåret 2024 förutsatt att de fortfarande gäller den 1 augusti 2023.

Omräkningen enligt 7 b § bör följaktligen i stället gälla för ”kalenderåret 2024 och efterföljande kalenderår”. Lagrådet föreslår att den föreslagna bestämmelsen justeras i enlighet med detta.

15 c §

Paragrafen reglerar möjligheten för den skattskyldige att få skatten beräknad enligt ordinarie regler i stället för enligt det schabloniserade förfarandet genom att inom två månader från den tidpunkt då han eller hon har tagit del av beslutet om den schabloniserade beskattningen till Tullverket skriftligen inkomma med uppgifter om den skattepliktiga varans nettovikt. Det bör framgå av författningskommentaren att uppgifter om varans vikt kan lämnas via e-post.

Förslaget till lag om ändring i lagen om skatt på kemikalier i viss elektronik (avsnitt 2.2 i lagrådsremissen)

4 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om skatteavdrag. Genom de föreslagna ändringarna flyttas reglerna i nuvarande 4–6 §§ till 4 §. Ändringarna i första stycket innebär bl.a. att högsta avdragsnivån höjs från 90 till 95 procent. Den skattskyldige får göra avdrag för skatt med 50 procent av skatten om den skattepliktiga varan inte innehåller någon brom- eller klorförening. Om varan inte heller innehåller någon fosforförening får avdrag göras med 95 procent. Det maximala avdraget är alltså 95 procent *i stället* för 50 procent om varan inte heller innehåller någon fosforförening. Enligt Lagrådet blir det tydligare om orden ”i stället” skjuts in i andra meningen i första stycket. Paragrafens första stycke får då följande lydelse.

Den skattskyldige får göra avdrag för skatt med 50 procent av den skatt som ska betalas enligt 3 § om den skattepliktiga varan inte innehåller någon brom- eller klorförening. Om varan inte heller innehåller någon fosforförening får avdrag i stället göras med 95 procent.

7 a §

Lagrådets förslag beträffande denna paragraf i det remitterade förslaget i avsnitt 2.1 föranleder, om det följs, en ändring av den inledande delen av paragrafen. Paragrafens inledande del bör då ges följande lydelse.

Om det när skattskyldighet inträder enligt 12 § första stycket 4 eller andra stycket inte går att utläsa en varas nettovikt av en tulldeklaration, ska skatt i stället för vad som anges i 3 § andra–fjärde styckena och 4 § tas ut med följande belopp:

7 b §

I remissens förslag i detta avsnitt föreslås ändringar avseende båda paragraferna 7 a och 7 b. Genom ändringen av 7 a § justeras skattebeloppen per vara. Dessa lydelse av paragraferna ska träda i kraft den 1 juli 2023.

Lagrådets förslag om justering av startåret för indexering i avsnitt 2.1 ovan kommer, om det följs, att innebära att skattebeloppen för kalenderåret 2023 gäller fram till och med den 30 juni 2023. Den 1 juli 2023 är däremot, som framgått, lydelsen av 7 a § enligt förslaget i detta avsnitt tänkt att träda i kraft. Det innebär att skattebeloppen enligt förslaget till 7 a § i detta avsnitt kommer att gälla den 1 augusti 2023 och alltså ligga till grund för indexeringen för kalenderåret 2024 och de efterföljande kalenderåren.

De nya skattebeloppen som ska gälla från och med 1 juli 2023 kommer således att gälla innan det sker någon omräkning. Vidare kommer utgångspunkten för indexeringen fortfarande att vara kalenderåret 2024. Det kommer därför inte finnas något behov av att ändra 7 b § för att ”nollställa” indexeringen.

Mot bakgrund av det sagda förordar Lagrådet att den föreslagna ändringen av paragrafen i detta avsnitt utgår. En följdändring behöver då även göras i ingressen till lagförslaget.

Finansdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 3 november 2022

Närvarande: statsminister Kristersson, ordförande, och statsråden Billström, Svantesson, Edholm, J Pehrson, Waltersson Grönvall, Strömmer, Roswall, Forssell, Wykman, Malmer Stenegard, Kullgren, Brandberg, Bohlin, Carlson, Pourmokhtari

Föredragande: statsminister Kristersson och statsråden Billström, Svantesson, Edholm, J Pehrson, Waltersson Grönvall, Strömmer, Roswall, Forssell, Wykman, Malmer Stenegard, Kullgren, Brandberg, Bohlin, Carlson, Pourmokhtari

Regeringen beslutar proposition 2022/23:1
Budgetpropositionen för 2023